ספרי׳ — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל חמישי

שער תשיעי

אור התורה

מספר

ויקרא

כרך ג׳

והוא לקוטי אמרים. מאמרים יקרים. מעוררים הלבבות לעבודת ה׳. על סדרי פרשיות התורה. ועל חנוכה ופורים. שלש רגלים ור״ה ויוהכ״פ.

מאת

כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו הגדול הגאון האמתי האלקי חסידא קדישא אור עולם נזר ישראל ותפארתו קדוש ה׳

מרנא ורבנא **מנחם מענדל** נבג״מ זי״ע

— אדמו״ר ה„צמח צדק״ —

מליובאוויטש

הוצאה חדשה ומתוקנת עם הוספות

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים״

770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושלש לבריאה
הי׳ תהא שנת נפלאות גדולות

מפתח כללי:

OR HATORAH

VAYIKRO

VOL. 3

Published and Copyrighted by
"KEHOT" PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway, Brooklyn, N.Y. 11213
Tel. (718) 493-9250 • (718) 774-4000 • (718) 778-0226

Printed in the U.S.A

5753 • 1993

ISBN: 0-8266-5350-2 (set)
0-8266-5371-5 (v. 1)

•

נדפס בדפוס „עזרא״
ע״י מרדכי בן רחל ושלום דובער בן אסתר הדסה

נסדר מחדש בדפוס „עמפייער פרעסס״
ע״י מרדכי ליב בן פיגא ויוסף יצחק בן ברכה

Empire Press
550 Empire Blvd. • Brooklyn, N.Y. 11225 • (718) 756-1473
Fax (718) 604-7633

נדפס בדפוס
שמחה ובנו גרשון גלוקאָוו

Bookmart Press, Inc
N. Bergen, N.J. 07047

ב"ה

פתח דבר

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א, ובהמשך להנדפס מכבר[1] מדרושי ורשימות כ"ק אדמו"ר ה„צמח צדק", הננו מו"ל בזה — בפעם הראשונה מכתבי יד — מדרושיו וכו' על ספר ויקרא, בהוספה לאלה שנדפסו מכבר.

כרך זה כולל הדרושים ורשימות על פרשיות ויקרא—בחקתי[2], אחדים נעתקו מגוף כתב יד קודש[3], והשאר נעתקו מביכלאך כתבי יד מעתיקים שונים[4].

* * *

הדרושים נכתבו בזמנים שונים, ולכן יש בהם ענינים שנרשמו בקיצור ולאחר זמן נתבארו באריכות יותר, ומשנה אינה זזה ממקומה, ובפרט שאי אפשר בלא חידוש.

* * *

בסוף הכרך הוספנו מראה מקום הכתבי יד ואיזה הערות וציונים.

בפרטיות יותר ע"ד כתבי כ"ק אדמו"ר הצמח צדק — ראה בהקדמת כ"ק אדמו"ר שליט"א לספר אור התורה שמות (שמות—בא).

מערכת „אוצר החסידים"

ט' כסלו* ה'תשל"ד, ברוקלין נ. י.

---

1) בראשית (ו כרכים); שמות (ז כרכים); ויקרא (ב כרכים); במדבר (ד כרכים); דברים (ד כרכים); תהלים — יהל אור (כרך א; חוברת א); נ"ך (כרך א); שה"ש, רות, קהלת (כרך א); מגילת אסתר (כרך א); מגילת איכה (ב חוברות).

2) על פרשת קדושים לא מצאנו לע"ע.

3) בוך א' מכת"י קדשו של כ"ק אדמו"ר הצ"צ נמצא בבית הספרים הלאומי בירושלים ת"ו, מספר 2314 .8°. וכאן המקום להביע תודתנו להנהלת הספרי', ובמיוחד להנהלת מחלקת כתבי יד, בעד המצאת צילום מהכתי"ק וכן בעד הרשות להשתמש בו ולהדפיסו.

4) ומכמה מהם רק העתקה אחת, ולכן אפשר אשר גם לאחר שהשתדלנו בזה, ימצאו טעויות, ובפרט בציוני העמודים ומ"מ שבפנים, חסרון התחלת או סיום החצע"ג וכו'.

*) יום ושנת המאתים להולדת כ"ק אדמו"ר האמצעי — דודו ומו"ח של אדמו"ר הצ"צ.

פתח דבר

— להוצאה שני' —

באשר ההוצאה הראשונה של הספר אור התורה — ויקרא כרך שלישי אזלה מן השוק. הננו מדפיסים הוצאה חדשה.

בהוצאה זו הוספנו:

א) תוקנו בפנים הספר כמה טעויות הדפוס שבהוצאה ראשונה, הן טעויות דפוס רגילות והן תיקונים ע"פ כתבי־יד נוספים שלא הי' תח"י בעת הוצאה ראשונה. [כמה מאמרים סודרו מחדש, עפ"י גוכי"ק שהגיעו לידינו — כמצויין בפרטיות בהמאמרים].

ב) השלמות למאמרים שהיו חסרים בהם קטעים, ונלקטו כאן משאר כרכי אוה"ת.

ג) מראי מקומות וציונים ומקורות הכתבי־יד שכבר נדפסו בהוצאה הקודמת וכאן עם הוספות רבות.

ד) תיאור קצר של הכתבי־יד שמהם נדפסו הדרושים והרשימות בכרכי אוה"ת ויקרא.

ה) פקסימיליות מגוכי"ק אדמו"ר הצ"צ.

כל זה נערך ע"י הרה"ת אהרן שי' חיטריק והרה"ת ר' גבריאל שי' שפירא.

* * *

אבינו מלכנו שלח רפואה שלימה וקרובה לכ"ק אדמו"ר שליט"א, ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו הק', ובקרוב ממש יוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה.

מערכת „אוצר החסידים"

ימי הגאולה יב־יג תמוז, שנת הי' תהי' נפלאות גדולות

ברוקלין, נ.י.

הערה: הספר מתחיל בעמוד תשכא. בכרך ב' (הוצאת תשנ"ג) מסומנים בעמודים תשכא־תשל. אמנם השארנו כאן מספר העמודים כבהוצאה הקודמת של הספר.

מפתח

בחקתי

אור התורה

ויקרא

— כרך שלישי —

פ׳ ויקרא

[חוה״מ פסח תקצ״א]

אדם* כי יקריב מכם וגו׳, להבין מ״ש אדם כי יקריב לשון נסתר וסיים תקריבו לשון נוכח, וגם כי יקריב לשון יחיד ותקריבו את קרבנכם לשון רבים וגם דהל״ל מלת מכם קודם כי יקריב היינו אדם מכם כי יקריב כו׳. אך הנה כתי׳ וזרעתי את ב״י זרע אדם וזרע בהמה שהן בחי׳ ב׳ נפשות, נפש האלקי נק׳ זרע אדם לפי ששרשה מבחי׳ אדם העליון על דמות הכסא כו׳ כי חלק הוי׳ עמו והשתלשלות שלה למטה הוא ע״י בחי׳ פני אדם שבמרכבה שהוא בחי׳ אדם תתאה כנזכר ע״פ את שבתותי תשמרו, ונה״ב נק׳ זרע בהמה שנמשכת מפני שור שבמרכבה (ושרשה ג״כ בבחי׳ בהמה שבאצי׳ שם ב״ן כו׳) ונמשכת מבחי׳ שמרי האופנים ופסולת שלא הוברר, ותכלית ירידת נה״א הוא כדי לברר נה״ב שע״י בירור זה הנק׳ אתעדל״ת בזהר והעלאת מ״ן בע״ח נמשך אח״כ אתעדל״ע מבחי׳ שלמעלה ג״כ אפי׳ מבחי׳ אדם העליון היינו מבחי׳ כי לא אדם הוא כו׳ וזהו ג״כ ענין מצות הקרבנות, וכמבואר כ״ז בדוכתי טובא ומכללן ע״פ לבבתני ע״ש בתורה וביאור, וזהו ענין הירידה צורך עליי׳. והנה בחי׳ זו הוא ענין מה שבאתעדל״ת אתעדל״ע, אך לפעמים נמשך אתעדל״ע מלמעלה לעורר אתעדל״ת דכמו שבתחילת בריאת העולם הי׳ ההמשכה מצד עצמו כי חפץ חסד הוא ואח״כ תלוי במעשה התחתונים לעבדה ולשמרה כו׳, כמו״כ גם עכשיו נמשך לפעמים אתעדל״ע מצד עצמו לעורר אתעדל״ת (והיינו לפעמים בגילוי עת רצון כמו בר״ח אלול שמאירים יגמה״ר או כמו בפסח זמן יציאת מצרים כו׳ או י״ל ע״ד וירא כי אין איש כו׳ ותושע לו ימינו כו׳). ויובן זה בעבודת ה׳ דהנה אנו רואים שיש ב׳ מדריגות בעבודה הא׳ בחי׳ אתעדל״ת ביגיעת נפש ויגיעת בשר בהעמקת הדעת בהתבוננות ולב נשבר שעי״ז יבוא בנפשו גילוי אור קרבת אלקים והיינו באתעדל״ת אתעדל״ע, ומדריגה הב׳ היינו שלפעמים יוכל להיות התפעלות בנפש שלא ע״י הכנה ויגיעה כלל, וכמו שאנו רואים שיש הרבה אנשים שמתעוררים פתאום ויתלהב לבם ומוחם בתפלה משך זמן מה בלי נודע להם הסיבה מאין באה עליהם התעוררות זאת ובמעט זמן יכלה כח התעוררות זאת, והיינו שהיא באמת הארה מלמעלה ונק׳ אתעדל״ע לעורר אתעדל״ת (וכמ״ש במ״א בענין מזלי׳ חזי וב״ק מכרזת כו׳), והנפקותא בין מה שבאתעדל״ת אתעדל״ע ובין האתעדל״ת הנמשך רק מצד אתעדל״ע, שכאשר יש אתעדל״ת ממש ע״י יגיעת נפש אזי הוא דבר שיכול להתקיים לעד שהרי ע״י אתעדל״ת נתעורר אתעדל״ע והיא המאירה ומתגלה בנפש בבחי׳ פנימיות כיון שהכין לבו לזה תחלה ולכן עי״ז יתן כח ועוז בנפשו להיות עוד אתעדל״ת משא״כ כשאין יגיעת נפש ויגיעת בשר מלמטה רק שע״י הערה מלמעלה נתעורר נפשו ולבו הנה יוכל להיות חולף ועובר כי בהסתלק הארה עליונה זו שאינה מאירה רק לפרקים אז הי׳ כלא הי׳ ההתפעלות מאחר שלא היתה רק בסיבת

אדם כי יקריב: הכותרת שבריש המאמר כאן נעתקה מכת״י 818.

בכמה כת״י המאמר הוא בשינוי התחלה: ויקרא אל משה וגו׳ אדם כי יקריב מכם וגו׳, הנה לעיל מיני׳ כתיב ולא יכול משה לבוא כו׳ כי שכן עליו הענן לכן אח״כ ויקרא כו׳, ולהבין למה נאמר בויקרא אל״ף זעירא, וגם להבין מ״ש אדם כי יקריב לשון נסתר. (וכן ההתחלה בס׳ מאמרי אדה״ז – פרשיות ע׳ תקה. אמנם בלקו״ת ויקרא ב, ב ההתחלה היא כבפנים כאן].

הערה והארה עליונה, ולכן בהסתלק האור בטילה האהבה שנסתעף ממנה, וזהו ענין איש מזריע תחלה יולדת נקבה ונשים דעתן קלות ותוכל להתפתות אחר התפלה לתאוות העולם אבל אם אשה מזרעת תחלה להיות באתעדל"ת אתעדל"ע אזי יולדת זכר שהוא דעת חזק בעבודה כו', וזהו הסיבה לזה שקובלי' א"ע בעלי העבודה על להיות בהם רוח טהרה והתעוררות לעבודת ה' על כמה שבועות ואח"כ פוסקת לגמרי כו' והסיבה לזה הוא לפי שהתעוררות זו היתה מלמעלה לבד, אבל מצד עצמם שלמים הם בגופם לכן אחר הפסק והסתלקות אור האתעדל"ע נשאר שקוע בגופו רוח הבהמה היורדת למטה בלי הזזה כ"ש למעלה.

ב) **וזהו** כוונת הכתוב אדם כי יקריב מכם, כי הנה בחי' אדם הוא כמ"ש ועל הכסא דמות כמראה אדם, וידוע הפי' דהגם שמהו"ע ית' נאמר בו כי לא אדם הוא אך שמתלבש בבחי' כלים ונק' רמ"ח אברים דמלכא כדי להאיר עי"ז לנש"י כמבואר באגה"ק ד"ה מה טוב חלקינו כו', ועי"ז נאמר כמראה אדם וכנ"ל ועל אדם זה הוא שאומר אדם כי יקריב כי הוא ל' אקראי, כלומר שיארע לפעמים שיומשך אתעדל"ע מבחי' אדם העליון להקריב לבחי' האדם שלמטה לאביהם שבשמים, וזהו כי יקריב מכם מכם ממש שיקריב את נפש האדם שלמטה לה', ולכן אמר מלת מכם אחר אומרו כי יקריב ולא אמר אדם מכם כי יקריב שאז הי' הפירוש רק כפשוטו לבד שאדם הגשמי שלמטה יקריב אבל באומרו כי יקריב מכם בא לרמז ענין הנ"ל איך אדם העליון יקריב מכם (והוא ע"ד כמים הפנים לפנים כן לב האדם אל האדם ובמ"א מבואר הפי' דלב האדם שלמטה מעורר לב האדם העליון ולפמ"ש כאן י"ל ג"כ הפי' להפך, וכענין מ"ש רוצה ה' את יראיו שמשפיע בהם בחי' רצון כו' כמ"ש בזהר פ' מקץ וכמ"ש במ"א ע"פ ומשביע לכל חי רצון כו' והענין כי בנה"א יש האהבה שמצד שרשה נר הוי' נשמת אדם למעלה מהדעת וע"י גילוי מלמעלה נתעורר אהבה זו כו', או ע"ד חברי דניאל שנפלה חרדה עליהם משום דמזלייהו חזי כו', וענין קרבן להוי' הלא בחי' אדם העליון הוא מראה דמות כבוד הוי' א"כ היינו הך, אך אדם היינו בחי' הכלים דז"א והוי' הוא בחי' אור א"ס המלובש בכלים דאיהו וגרמוהי חד ונודע דשורש הנשמות מבחי' פנימיות הכלים א"כ שרשן בבחי' אדם הן הכלים, ולכן מבחי' זו נמשך בהן ההתעוררות והקרבן הוא להוי' ממש האור שעי"ז מתיחד האור עם הכלי וכמו שהמאכל מחבר הנשמה עם הגוף שזהו ענין לאשתאבא בגופא דמלכא שעי"ז ממשיך אוא"ס בגופא הנ"ל. ואח"כ אומר מן הבהמה כו' תקריבו את קרבנכם, זהו בחי' הקרבן שהאדם שלמטה יקריב, ולכן נאמר תקריבו לשון רבים ולא לשון יחיד כמ"ש תחלה אדם כי יקריב, לפי ששם דיבר באדם העליון שהוא בחי' אתה אחד כו', וזהו עצה טובה ממנו ית' שמיד בעת רצון זה אשר נמשך מלמעלה התעוררות להעיר את נפש האדם תומ"י תתחילו אתם ג"כ לעורר אתעדל"ת בכח עצמכם והוא ענין תקריבו את קרבנכם דוקא, ולא לסמוך על האתעדל"ע לבד כי א"כ לא יהי' לזה קיום תמידי אבל כאשר מיד כאשר אותו האדם יקריב מכם קרבן להוי' דהיינו כשיהי' אתעדל"ע

לעורר אתעדל"ת אזי תומ"י תתחילו גם אתם להקריב את קרבנכם מן הבהמה כו' כלומר שאתם ג"כ תתחילו להיות כופה גופתיכם כמ"ש בזהר אתכפי' ממרירו כו' אזי יהי' דבר המתקיים לעד כי באתעדל"ת אתעדל"ע והוזר חלילה כנ"ל.

ג) **והנה** קרבן זה שתקריבו אתם הוא מן הבהמה כו' משא"כ אדם כי יקריב הנה הקרבן הוא מכם, והיינו כמש"ל שבכל א' יש בחי' נפש האלקית הנקרא זרע אדם ונפש הבהמית הנק' זרע בהמה, והנה בענין אדם כי יקריב שהוא האתעדל"ע הנמשך מלמעלה לעורר ולהקריב נפש האדם שלמטה הנה הערה זו מגיע לנפש האלקי' לבד שהוא חלק אלוה ממעל ונק' נר הוי' נשמת אדם שהוא בחי' אדם אדמה לעליון, וע"כ ע"י גילוי מלמעלה בחי' מזלייהו חזי תתעורר להיות בטל לה' כנר בפני האבוקה, אבל לנפש הבהמית והגוף אין זה שייכות כי הגם שרוח האדם הוא העולה למעלה עכ"ז רוח הבהמה היא היורדת למטה ובפי' מארז"ל במלאך הממונה על ההריון ששואל טיפה זו מה תהא עליה כו' ואלו צדיק או רשע לא קאמר (ודבר זה צריך ביאור קצת דהלא הנה"א מלובשת בנה"ב והגוף א"כ כשמתעורר הנה"א ממילא לכאורה תתעורר הנה"ב כיון שהאדם מתפעל והוא כלול מנה"ב אך המכוון דיש ב' מיני התפעלות הא' מצד נה"א והיא אהבה הטבעית וממנה נמשך המס"נ בלי טעם כמ"ש בתניא פי"ט והב' התפעלות שע"פ השכל והדעת ועי"ז גם נה"ב באה לבחי' התפעלות ממש משא"כ אם ההתפעלות רק מצד אהבה דנה"א אף שבהכרח נה"ב ג"כ מתרצה לזה מ"מ לא נשתנית מהותה עי"ז ועיין בתניא ח"א פי"ג שאמר שהרע בבינוני הוא כישן כו' ותבין ועמ"ש במ"א ענין ב' האהבות דאחותי ורעיתי שהן ב' אהבות דנה"א ונה"ב וכן בחי' אחותי כלה ועיין עוד מענין מהות האהבה דנה"א ע"פ אם בחקתי תלכו וע"פ שחורה אני כו') וזהו כי יקריב מכם כלומר לשון מכם היינו מקצת ממה שבכם דהיינו הנה"א לבד יקריב שתתפעל מזה (ע"י בחי' מזלייהו חזי משא"כ בהמה לית לה מזלא ולא יגיע אליה ההתפעלות מלמעלה) אבל קרבנכם הוא מן הבהמה כו' היינו לברר הנה"ב להיות בבחי' אתכפיא ואתהפכא ע"י ההתבוננות בגדולת ה' כפי אשר יוכלו שאת להוליד מזה אהבה עזה גם בנפש הבהמית וכן במודו"מ בסומע"ט, ומתחלה צ"ל בחי' אתכפיא ואח"כ יבוא לבחי' אתהפכא, ופי' מ"ש מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן ג' אלה שמנה כאן הן ג' מדריגות חלוקות שיש בנפשות הבהמית יש מי שהוא מבחי' בקר כי שור נגח הוא בחי' גבורות קשות, והיינו מי שהוא כעסן בטבעו שמדה רעה זו היא בו בתגבורת יותר ויכונה בשם בקר ע"ש הרתחנות כו' ויש מי שאינו רתחן בטבעו וחלק הרע שבו הוא היותו בעל תאווה והוא שנפשו הבהמית הוא מבחינת צאן שאינו נגחן אדרבה קולם ברחמנות אלא שהם בעלי תאות כו', והנה כל אלה צריך לאכפיא וז"ש מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם כל א' לפי מה דידע בנפשי' מהותו וטבעו כך יראה לאכפיא מדה זו באותה שעה שהאדם עליון יקריב מכם קרבן את הנפש אלקי' שבתוכם

הוא מלמעלה ואתה מלמטה את הנפש הבהמית והגוף ואזי יהי' דבר המתקייב כנ"ל.

ד) **ואחר** כל הנ"ל יובן ג"כ ענין הפסוק שלפניו ויקרא אל משה וענין האל"ף זעירא (ועם היות זה דרוש בפ"ע מיוסד על מאמר הזהר ויחי דרל"ט ע"א אך שייך בטוב לדרוש דלעיל ויתקשרו יחד כמשי"ת אי"ה, רק מתחלה צריך לבאר מאמר הזהר הנ"ל). והנה בזהר ויחי דרל"ט איתא פתח ואמר ויקרא אל משה, הכא אלף זעירא אמאי וע"ש שתירץ ד' טעמים ע"ז וצריכים ביאור, והענין כי הנה יש ג' מיני אותיות בתורה, היינו כל התורה כולה היא באותיות בינונית ויש אלף בית דאותיות גדולות וכנגדו אלף בית דאתוון זעירין, ולכן קושייתן הוא מפני מה אלף דויקרא הוא אלף זעירא ולא מאותיות בינוני' וכנגדו בדברי הימים אדם שת אנוש הא' דאדם הוא מאותיות גדולות כו', וע"ז קא מפרש כל הטעמים הללו. ויובן כ"ז בהקדים מ"ש בכהאריז"ל דאתוון רברבין הוא בבינה ואתוון בינונים הוא בז"א ואתוון זעירין הוא במלכות והענין כי הנה בינה נק' רחובות הנהר שמתפשטת בהרחבה (משא"כ מבינה לז"א נמשך האור דרך חלון כי השכל המתפשט במדות אין כל השכל מתפשט כו' ועמ"ש במ"א ע"פ ויאמר אל אברם לך לך כו') ולכן אף גם האותיות דבינה שהם בחי' אחוריים הם בבחי' התפשטות והרחבה מאד לכך הם אתוון רברבין בתושב"כ להורות ולרמז כן על מהות אופן התפשטותן בעצמן משא"כ האותיות שבמל' דהיא סופא דכל דרגין, לכן הן זעירין להורות על אופן מהותו (ועמ"ש במ"א ההפרש בין א"ב דאל אדון* ובין א"ב דאל ברוך כו' דכאן כל אות רק תיבה אחת לפי שהוא מאתוון זעירין ושם כל אות כולל כמה תיבות להיותו מאתוון רברבין וכמו עד"מ המחשבה כוללת ברגע אחד מה שידבר בדיבור הרבה* כו') ודז"א הם בינונים. והנה מה שהרמז בא ע"ז רק מה שיש הפרש בין גודל או קוטן האות אבל מ"מ התמונה שוה רק שאעפ"כ יש הפרש גדול ביניהן מצד היות זה גדול כו', יובן מענין ההפרש שבין מלת אנכי למלת אני ע"פ קבלה, שאנכי הוא מרמז על בחי' הכ"ע וכמ"ש במ"ת אנכי הוי' אלקיך כו' אנכי מי שאנכי ואני הכוונה על בחי' מל' הרוממות, ואף שהפירוש המילות של שניהם שוה (שהלעז מזה בל"א איך) רק השינוי והפרש ביניהן הוא בפנימיות הכוונה דהיינו שמלת אנכי הוא מרמז על בחי' הרוממות והגבהה והתפשטות מאד וכמ"ש שמואל אנכי הרואה ומלת אני הוא בבחי' שפלות בניחותא והרי אף שהפי' המלות שוה מאני ומאנכי וגם האותיות שוין זולת הכף שניתוסף באנכי שהכף מורה על כתר לכן בתוספת הכף על אותיות אני משתנה ג"כ הרמז של אותיות אני שרומזים במל' ועתה רומזים אלו האותיות עצמן בכ"ע, ולכן אמר יעקב אנכי עשו בכורך להיות כי הבכור רומז לבחי' כתר שהוא בחי' אנכי כו', ומזה יובן ג"כ איך משתנה הכוונה כשהאתוון רברבין או בינונין או זעירין כי אתוון רברבין שהתמונה מורה על ריבוי והתפשטות האות יותר משאר האותיות הבינונים שבתורה לכן הרמז הוא אותיות דבינה שנק' רחובות הנהר והתגלות עתיק הוא בבינה וזהו פי' אהי' אשר אהי' הראשון בכתר הב'

אדון . . ברוך כו': בכת"י ב' נוסף: שאומרים בשבת ובין א"ב דאל ברוך שאומרים בחול.

הרבה כו': בכת"י ב' נוסף: ולכן אומרים אל אדון בשבת שאז החיות נמשך מבחי' המחשבה כי שבת מבחי' דיבור כנודע.

בבינה כו' ואתוון זעירין הרמז במל' (וזהו ענין ב' מיילדות העבריות שם האחת שפרה הוא בחי' בינה ששם התגלות התענוג לשון שופר שהוא נק' כן ע"ש גילוי התענוג וכמו הנותן אמרי שפר כו' והיא מיילדת אתוון רברבין והן אותיות המחשבה ושם השנית פועה מיילדת אותיות הדיבור אתוון זעירין כו' ועד"ז שם האחת שם ה' אחת ושם השנית שם ה' שנית וכמ"ש שם הגדולה לאה פי' ה' גדולה היא בחי' לאה כו' וכמ"ש במ"א). וזהו הקושיא של הזהר אמאי כיון כאן בויקרא א' זעירא מאותיות דמל' לבד ולא אפי' אותיות בינונים דז"א ובד"ה אדם א' רבתי בחי' אותיות דבינה ששם התגלות הכתר כנ"ל ותירץ בגין דהאי קריאה לא הוה בשלימו דהוה בארעא אוחרא שהי' במדבר אשר שם מדור החיצונים והמשכן הוא בחי' מל' שיורדת בבי"ע וכמ"ש קומה ה' ויפוצו אויביך כו' לכן רומז אלף זעירא שהוא בחי' קטנות וצמצום אכן בא"י שיהי' אז שלימות היחוד דזו"נ וע"י היחוד נמשך הארה עליונה שלמעלה משניהם וזהו בחי' אלף רבתי שבאדם דדברי הימים כי אדם היינו שלימות דדו"נ משא"כ פלג גופא לא נק' אדם וע"י שלימו נמשך א' רבתי מבחי' בינה אשר בה התגלות כ"ע כנ"ל, נמצא ב' תירוצים אלו ענין אחד הם דמשום שהי' בארעא אוחרא לא הי' שלימו כו', תירוץ ג' וז"ל תו סיפי' דקרא וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר בגין כך א' זעירא, פי' כי מלשון אהל מועד מורה באצבע שהי' ההמשכה שהיא הנק' אהל מועד כי מועד לשון זמן ומקור הזמן הוא מבחי' מלכות לבד כסוד מלך מלך וימלוך, ולכן כל חשבון תקופות ומולדות הם למנין הילוך הלבנה שהיא בחי' מל' ולכן מ"ע שהזמן גרמא נשים פטורות ולע"ל נאמר אהל בל יצען בל יסע יתידותיו שאז יהי' אור הלבנה כאור החמה כו' לכן הבטיח הנביא שלא יהי' בה עוד פגם וחסרון משא"כ עכשיו הוא בבחי' מיעוט הלבנה ולכן הוא א' זעירא, תו א' זעירא למלכא דיתיב על כורסייא וכו' אקרי מלך עילאה וכד נחית ואזיל לבי' עבדיה מלך זוטא אקרי פי' בא להורות שזהו הכוונה בא' זעירא הוא על בחי' מל' איך שנשפלת בבחי' ירידה לבי"ע שאז דוקא מלך זוטא אקרי ולא אף כשהוא במקומה באצי' שאז מלך עילאה אקרי ואף שהיא סוף כל דרגין אעפי"כ לא הי' כתוב אות זעירא שלמטה מבחי' כל התורה כולה שנכתבה באותיות בינונים רק שזהו הכוונה על אופן ירידתה בבי"ע שאז דייקא מלך זוטא איקרי ולכך אלף זעירא (וכה"ג נת' במ"א ע"פ ולא ראה עמל בישראל כו' ותרועת מלך בו, בשבת עליות המל' נק' מלך רבא כו' ע"ש. עוי"ל מלך זוטא ומלך רבא עפמ"ש במ"א בביאור הזהר פ' יתרו אית מלך לתתא כו' ואית מלך לעילא כו' והוא בחי' מל' ובחי' כתר המתגלה בבינה וזהו ממש ענין אתוון רברבין ואתוון זעירין), עכת"ד הנאמר על מאמר הזהר הנ"ל יעו"ש פי' וענין לאמר ואין שייך כאן.

ועיין בע"ח שער ל"ה פ"א ופ"ב איך כל ימי המדבר עד בנין הבית הי' המלכות בחול אב"א, משא"כ בבנין הבית היתה פב"פ ושוין בקומתן בחול כמו בשבת, ויובן בזה מ"ש הזהר דלא הוה שלימו וכו' שהיתה

מקבלת רק מבחינת אחוריים דז"א לכתך אחרי במדבר אבל בבנין הבית שהיתה פנים בפנים נאמר אלף רבתי באדם דדברי הימים.

ה) **והעולה** מביאור מאמר הזהר הנ"ל דויקרא א' זעירא איך הגילוי הנמשך בכאן הוא רק מבחי' מל' כמו שנמשכת בבי"ע ואין בזה שלימות הגילוי אשר לכך הוא א' זעירא, ובאמת עדיין אין זה מובן כל הצורך דעם היות שתירץ משום דבמדבר לא הי' שלימות היחוד עדיין קשה דהא במדבר ג"כ נאמר ב"פ ויקרא אל משה בא' בינונית כמ"ש בפ' יתרו גבי מתן תורה ובפ' משפטים (כ"ד ט"ז), והן אמת שע"פ משל ב' הע"ח יתיישב זה, דהנה בע"ח שם מבואר דהשינוי מה שבמדבר הי' המל' רק בבחי' אב"א לא כמו בבנין הבית זהו בימי החול אבל בשבת היתה פב"פ כמו בבנין הבית ע"ש, וקריאה זו דמ"ת וכן דפ' משפטים הי' בשבת שהרי בשבת ניתנה תורה, ועוד דמצד מעלת מ"ת הי' בודאי שלימות אז ע"כ לא נאמר א' זעירא, אך עכ"ז הדבר צריך ביאור, אך לפמש"ל בפי' וענין המאמר אדם כי יקריב כו' שבא להורות ענין האתעדל"ע הנמשך מלמעלה קודם שיש עדיין אתעדל"ת, ע"כ אתי שפיר מ"ש הזהר בגין דבהאי קריאה לא הוה שלימו, כיון שלא הי' אתעדל"ת מלמטה אין הגילוי בשלימות כמו שהוא ע"י אתעדל"ת. ויובן דבר זה עפמ"ש במ"א בענין ברכת המצות עובר לעשייתן שהוא מ"ד המעורר מ"ן שבחי' גילוי מ"ד זה הוא המאיר בבחי' מקיף לבד על המקבל וגם שרשו מבחי' חיצוניות, וזהו"ע מלך העולם ע"ד מלך לשדה נעבד כמ"ש ע"פ כי כארץ תוציא צמחה כו' משא"כ המ"ד הנמשך אחר המ"ן הוא ממקום עליון ומאיר בפנימיות, וזהו ענין וצונו לשון צוותא והתקשרות אמיתית וזהו ענין ויקרא אל משה, כי משה הוא בחי' דעת שבכל נפש מישראל כמ"ש בתניא פמ"ב, והקריאה אל משה הוא אתעדל"ע לעורר האתעדל"ת וכמאמר אתה חונן לאדם דעת כו' (ובאמת קריאה זו נמשך לכל אדם יהי' מי שיהי' בבחי' משה שבו וכמארז"ל ב"ק מכרזת כו'). אך צ"ל דלעיל מיני' כתיב ולא יכול משה לבוא אל המשכן כי שכן עליו הענן ומבואר הקושיא בזהר ר"פ ויקרא דאמאי לא יכול כו' והכתי' ויבא משה בתוך הענן, ותירץ דתרי ענני הוה, ונת' הפי' דבחי' ענן זה גבוה יותר שהוא מבחי' ישת חשך סתרו בחי' כתר ולכן ולא יכול כו', וא"כ איך אלף זעירא בכאן בחי' מל'. אך הענין דאעפ"י ששורש ההמשכה מבחי' כתר מ"מ הגילוי בא ע"י צמצומים רבים בבחי' אלף זעירא משא"כ א' רבתי דד"ה הוא הגילוי שלא ע"י צמצומים. והנה בלק"ת כאן פי' ענין הא' זעירא שע"י חטא העגל שאמר למשה לך רד כו' נסתלק ממנו הזיהרא עילאה שהי' לו קודם החטא ולא נשתייר רק אחד מני אלף ופי' כי הנה יש ה' בחי' יחידות עשירות מאות אלפים רבבות, שהן ה' מדריגות זו למעלה מזו יחידות במל' עשירות בז"א כו' נמצא אלפים בכתר ורבבות בע"י ולכן במשנה פ"ז דברכות מנו עד ברבוא הוא אומר כו' וזהו ואתא מרבבות קודש כו', והנה זיהרא עילאה שהי' לו קודם הוא מבחי' אדה"ר קודם החטא, ואחר חטא העגל גרמו ישראל שנאמר בו רק ע"ד חלק אחד מני אלף כענין יחידות לגבי אלפים מל' לגבי כתר, וזהו

ענין אלף זעירא מלך זוטא ובשבת ישמח משה כו׳ שמחזירים לו בחי׳ זיהרא עילאה כי בשבת גילוי בחי׳ מלך רבא (ועמש״ל דאית מלך לעילא כו׳) ולכן בד״ה כתיב אדם רבתי בחי׳ אדה״ר לפני החטא.

ו) **והנה** ע״פ כל הנ״ל יובן ג״כ ענין פסח וספה״ע, כי בפסח הוא אתעדל״ע לעורר אתעדל״ת שישראל היו שקועים במ״ט שערי טומאה רק שהי׳ גילוי מלמעלה לעוררם כמ״ש לקחת לו גוי מקרב גוי כו׳, שה׳ הוציאם ממצרים מבחי׳ המצרים וגבולים לכן אח״כ נצטוו בספה״ע שהוא ממחרת הפסח, ועומר שעורים הוא מאכל בהמה, שהוא להיות בירור נה״ב דוקא, וזהו ממש כענין אדם כי יקריב מכם דהיינו קירוב נפש האלקית כי הגילוי שהי׳ בפסח הוא רק לנה״א לבד אבל הנה״ב לא נתהפכה ולכן נאמר כי ברח העם כו׳ ואח״כ צ״ל מן הבהמה כו׳ תקריבו בחי׳ עומר שעורים מאכל בהמה וספירת העומר שהוא אתעדל״ת וכמ״ש וספרתם לכם כו׳ לשון ספיר והארה זיכוך נה״ב, וע״י אתעדל״ת זו יהי׳ אח״כ בשבועות מ״ת בחי׳ אתעדל״ע שאחר אתעדל״ת ולכן במ״ת משה מחיצה לעצמו ואהרן מחיצה לעצמו כו׳ לפי ערך האתעדל״ת של כל אחד (עיין בסידור בדרוש קי״ס בסופו מזה) ולכן נאמר ביצי״מ ועברתי כו׳ אני ה׳ אני ולא מלאך כו׳ אבל עכ״ז הגילוי מבחי׳ אני אבל במ״ת כתיב אנכי כו׳ שזהו שלימות יותר כמש״ל בענין אתוון רברבין כו׳ (ועמ״ש במ״א ע״פ וספרתם לכם כו׳). והנה באמת גם בפסח עצמו יש בו ב׳ בחי׳ הנ״ל דהנה נת׳ במ״א ענין ב׳ בחי׳ מצה מה שאכלו קודם חצות עם הקרבן פסח דכתיב על מצות ומרורים יאכלוהו ומצה שאכלו אחר חצות היום משום שלא הספיק להחמיץ מחמת שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כו׳ ונת׳ במ״א דהנה ההפרש בין מצה לחמץ הוא בחי׳ הה״א אך הוא יש בה עוד מילוי ה׳ וב׳ ההין אלו הן בחי׳ מל׳ דאצי׳ ומל׳ דא״ס וזהו ענין המצה שקודם חצות וכו׳ בחי׳ מל׳ דאצילות, וע״ז אמר הא לחמא עניא די כו׳ והוא בחי׳ מלך זוטא ובחי׳ מצה זו לשון מצה ומריבה היינו אתעדל״ע לעורר אתעדל״ת ולריב עם המנגד כו׳, אבל אחר חצות שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים בחי׳ מלך רבא דאית מלך לעילא כו׳ זהו גילוי מבחי׳ מל׳ דא״ס ולכן לא הספיק להחמיץ כו׳ וה״ז ב׳ בחי׳ הנ״ל דאני ואנכי (ועיין מש״ל בפי׳ מילדות העבריות כו׳ ה׳ אחת וה׳ שנית) כו׳ והמ״י. אך גילוי זה הי׳ לפי שעה אבל כדי שיהי׳ ישראל כלי לגילוי זה צ״ל ספה״ע אתהפכא כו׳ מן הבהמה תקריבו וכו׳ ועי״ז יהי׳ בשבועות מ״ת גילוי בחי׳ אשר אנכי מצוך ממש צוותא והתקשרות מבחי׳ אנכי כו׳, וזהו ענה דודי ואמר לי קומי לך רעיתי כו׳ כי מתחלה קול דודי מדלג כו׳ באתעדל״ע לעורר אתעדל״ת וגילוי זה הוא מ״ש ופסח ה׳ על על הפתח היינו בבחי׳ מל׳ דאצי׳ שמזה נמשך האתערותא כנ״ל (ובתיבת דודי מרומז ב׳ מצות הנ״ל, כמ״ש בפע״ח בענין ב׳ ההין א׳ בצורת ד״ו הוא ה׳ עליונה וב׳ בצורת ד״י זהו ה׳ תתאה ושניהן יחד זהו בחי׳ דודי, ואף דגם בחי׳ ד״ו מרומז על מל׳ דאצי׳ רק שמקבלת מבחי׳ עליונה כו׳ אך כשמקבלת מבחי׳ עליונה המכוון שאז הגילוי מבחי׳ א״ס, ועיין בסידור בדרוש קי״ס מענין ב׳ זווגים הנ״ל דקטנות או דגדלות והן ב׳

בחי' ד"ו ד"י כמובן למשכיל), וכ"ז בא בפסח בבחי' דילוג מלמעלה, אבל אח"כ קומי לך רעיתי כו' בבחי' אתעדל"ת דספה"ע ז' שבועות להפך כל יום מדה א' מנה"ב כו' ועי"ז ולכי לך פי' הכף רומז על בחי' ההפרש בין אני לאנכי שהוא הכף דאנכי והיינו בשבועות שהוא גילוי בחי' אנכי (ואנכי דרשו במדרש הובא בילקוט פ' יתרו אנא נפשי כתבית יהבית היינו כמ"ש במ"א ע"פ יערוף כמטר לקחי דפי' שע"י תומ"צ לוקחים וממשיכים גילוי מהו"ע ית' וזהו ותתן לנו ה' אלקינו שכביכול שנתן לנו א"ע להיות אנו ממשיכים שיהי' הוי' אלקינו ממש והיינו אנא נפשי כתבית יהבית כו' ועז"נ קומי לך כו').

(א) **נתבאר** ענין שבאתעדל"ת אתעדל"ע, אך לפעמים נמשך אתערותא דלעילא לעורר את האדם משינתו לעבודה.

(ב) **וזהו** פי' אדם כי יקריב מכם ר"ל אדם העליון שעל הכסא יקריב מכם שיעורר אתכם לעבודה, ואז מן הבהמה נה"ב שבכם תקריבו אתם להפך חשוכא דנה"ב לנהורא דנה"א.

(ג) **כי** האתערותא דלעילא מאדם העליון הוא לעורר הנה"א, וזהו כי יקריב מכם אבל עבודתכם להקריב מן הבהמה נה"ב כו'.

(ד) **יבאר** ענין ויקרא א' זעירא כי אותיות בינונים בז"א ורברבן בבינה וזעירין במל' וקריאה זו הי' מבחי' מלכות ולא הי' גילוי ממדרגות עליונות לפי שלא הי' עדיין שלימות עד כניסתן לארץ משא"כ במדבר.

(ה) **והענין** שקריאה זו היא אתעדל"ע לעורר אתעדל"ת כמ"ש אח"כ אדם כי יקריב כנ"ל והמשכה זו מחיצוניות עילאין כו' משא"כ האתעדל"ע שאחר אתעדל"ת הוא מבחי' פנימיות עליון.

(ו) **ובכל** זה הוא ענין פסח וספירת העומר ומ"ת בשבועות, בחי' פסח אתעדל"ע לעורר אתעדל"ת אני ה' וכו' אשר הוצאתי אתכם הנה"א ממצרים כענין אדם כי יקריב כו' ואח"כ ספירת העומר כענין מן הבהמה תקריבו כי עומר משעורים מאכל בהמה נה"ב, ואח"כ עי"ז בשבועות גילוי אנכי במ"ת שלמעלה מבחי' אני ולא מלאך כו' פרט יש גם בגילוי שבפסח ב' בחי' אלו והוא בחי' מצה שלפני חצות ומצה דאחר חצות עיין בפנים.

אדם* כי יקריב כו' ל' יחיד ותקריבו לשון רבים, גם הל"ל אדם מכם כי יקריב, והנה תפלות כנגד תמידין תקנום שהוא ג"כ להפך נה"ב שבאדם ואעפ"כ משמע שקרבן הבהמה ממש עדיף תדע שהרי אומרים ונעשה כו' כמצות רצונך כו', גם צ"ל שבלא בהמ"ק אין מקריבין קרבן.

אדם: בהוצאה זו נסדר מאמר זה מחדש ע"פ גוכתי"ק 1136.

מאמר זה נמצא ג"כ בתוס' הגהות בסה"מ תרל"ג [נמצא בדפוס].

הנה בענין הקרבנות הקשו האלשיך ושאר מפרשים האדם יחטא וע״י שישחוט בהמה יתכפר, אך הנה כי באדם יש שתי נפשות נה״א הנמשכת מבחי׳ אדם שעל הכסא, ונה״ב. והנה השגגות באים מהתגברות נפש הבהמית שמנוגה כמ״ש באגה״ק סס״י כ״ח, וע״י בירור הבהמה שמק״נ כו׳. אך מתחלה צ״ל בירור עצמיות נה״ב שבאדם קשוט עצמך כו׳, והוא ע״י שם מ״ה, וזהו אדם כי יקריב פי׳ אדם ש׳ מ״ה, ולכן הקרבנות לא היו כ״א במשכן שהמשכן שם מ״ה, והענין כדפי׳ במ״א בפ׳ פנחס ע״פ צו כו׳ את קרבני כו׳ בטעם שהתשובה אינה מועלת רק בעה״ז כי בעה״ז דוקא מאיר גילוי סכ״ע משא״כ בעה״ב הוא בחי׳ ממכ״ע ומבואר שם דגילוי סכ״ע זהו בחי׳ ש׳ מ״ה שנק׳ אור מקיף לגבי שם ב״ן כו׳, וזהו ענין המשכן היריעות בחי׳ מקיפים והכלים פנימיים כי בשם מ״ה יש ג״כ פנימיים ומקיפים, והמזבח בחי׳ ב״ן כו׳. והנה עכשיו תפלה במקום קרבנות ה״ע בירור נה״ב ע״ד המזבח והיינו במשכן דוקא ע״ד משחרב בהמ״ק אין להקב״ה אלא ד׳ אמות של הלכה והוא בחי׳ גילוי שם מ״ה שע״י התורה נותן כח להיות בירור נה״ב, עמ״ש ע״פ בחודש השלישי לצאת כו׳, וזהו אדם כי יקריב כי אדם פי׳ אלף דיבור מעשה, פי׳ מודומ״ע של התומ״צ ונק׳ המחשבה אלף ע״ד אאלפך חכמה ובינה, וגם ל׳ פלא ומכוסה שהמחשבה היא בחי׳ העלם לגבי הדבור כנודע מענין יוצר אור ובורא חושך כו׳, ומודו״ע הן בי״ע ושרשן משלשים כלים דז״א פנימי אמצעי תיכון היינו מודומ״ע כו׳. וזהו אני מדבר בצדקה, פי׳ אני א״ס ב״ה שלמעלה מבחי׳ אדם ולהיות אני מדבר שיתלבש בבחי׳ אדם זהו ע״י צדקה כו׳ וזהו וידבר ה׳ אליו כו׳, וזהו אדם כי יקריב ל׳ עתיד קאי על זמן דעכשיו שאין בהמ״ק קיים ומ״מ ע״י מודומ״ע של התומ״צ נמשך גלוי שם מ״ה וזהו כי יקריב מכם בירור ותיקון הנה״א שנק׳ ג״כ זרע בהמה, ועי״ז יהי׳ התפלה בחי׳ מזבח בירור דב״ן והיינו מן הבהמה תקריבו כו׳, ולכן כל הקרבנות רק על השגגות שהן מעשה בלי מחשבה וזהו מהתגברות נה״ב והעולה שהיא באה על הרהור הלב הוא מחשבה בלי מעשה (וע׳ מ״ש על הזהר קרח קע״ח גבי ולא אתבריאו גופא דשדי כו׳ האור בלי כלי אין לו קיום כו׳), אבל אדם בחי׳ מודומ״ע ולא עוד אלא כי האלף מורה ג״כ על בחי׳ פלא בחי׳ רביעית כמ״ש במ״א ע״פ רובע ישראל ובענין אף עשיתיו, וזהו אאלפך חו״ב היינו ע״י ב׳ מזלות ונוצר ונקה, ולכן עי״ז יוכל להיות בירור ותיקון השגגות כו׳. כי הנה המברר צ״ל גבוה ונעלה מן המתברר לכן דוקא אדם כי יקריב כו׳ אתם קרויים אדם שהאלף מורה על גילוי בחי׳ רצון העליון שלמעלה ממודומ״ע לכן יוכל לברר ולתקן חטא השוגג אף הנמשך ממחשבה כגון העולה הבאה על הרהור הלב כו׳ והחטאת הבא על מעשה כו׳.

ולכן שם אדם אדמה לעליון וגם אדם ל׳ מן האדמה כי דוקא ע״י התלבשות הנשמה בגוף אשר הוא מן האדמה יזכה לבחי׳ אדמה לעליון פי׳ בחי׳ רביעית שהוא כתר כו׳ שנק׳ עליון, וזהו קרבן להוי׳ קירוב אותיו׳ שם הוי׳ ויש בו ד׳ אותיות המורה על ד׳ בחי׳ משא״כ בכלים רק ג׳ בחי׳ רת״ס מודומ״ע כו׳, וגם אדם ל׳ שלימות זכר ונקבה כו׳, וכ״ז בקרבנות שממשיך מ״ד מז״א בחי׳ אדם כמ״ש באגה״ק סס״י כ״ח. אך לכפר על הזדונות אין שייך קרבן כי צריך להמשיך מבחי׳ כי לא אדם הוא ממש ולא מבחי׳ ז״א אדמה לעליון וכו׳ כ״א

מבחי' עתיק מל' דא"ס כו', שהקרבן להוי' אבל בתשובה על הזדונות צ"ל לפני הוי' תטהרו למעלה מבחי' שם הוי'. והוא כמ"ש או מכל אשר ישבע עליו לשקר כו' היינו שמשביעין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע, וכשהרשיע צ"ל וחמישתו יוסף עליו כו' בחי' ממעמקים עומק אחר עומק כו', כי כמה בחי' יש ברצון עליון, רצון, רעדכ"ר כו', אה"ר דצדיקים וגעה בבכי' דראב"ד, כעין בחי' עתיק שנעתק מכל וכל מואס בחייו, אר"י ואו"ח, ועי"ז ממשיך מבחי' עתיק בחי' תחתונה שבמאציל כו', אנכי אנכי מוחה פשעיך, שלמעלה מבחי' שם הוי'. גם י"ל הבחי' רביעי' זהו רצון העליון המתלבש בחכמה, וזהו בחי' אדם אאלפך חכמה כו' בחי' כתר המתלבש בחכמה, אבל החמישי' זהו רצה"ע שלמעלה מהחכמה כנז' ד"ה תקעו וכו'. או כי הכתר יש בו ב' בחי' היינו בחי' שרש הנאצלים ובחי' תחתונה שבמאציל, והנה בחי' שרש הנאצלים נק' רובע ישראל, כי הג' בחי' חב"ד חג"ת נהי"ם הם בי"ע שבאצי' והרביעי' אצי' שבאצי' והיינו א"א אבל בחי' תחתונה שבמאציל שלמעלה ממהות אצי' הוא למעלה גם מבחי' רביעית וזהו והחמישית לפרעה כו' להמשיך בחי' זו ג"כ בבחי' גילוי דאתפריעו כל נהורין כו', או י"ל כענין ההפרש בין שמע לוהיה א"ש, דוהא"ש שלא נז' מאדך נק' אין עושין רש"מ, אבל שמע נק' ערש"מ, גם י"ל פי' עתיק יומין ע"ד המתנשא מימות עולם, כי מהמצות נעשו לבושין ונק' יומין, אכן תשובה הוא למעלה מבחי' יומין הנ"ל ונק' עתיק יומין. כי הנה צדיקים יש לכל א' ש"י עולמות מחצית מתר"ך כו' בחי' שרש הנאצלים אבל תשו' בחי' עת"י כללו' הכתר.

הנה ארבעה מביאין על הזדון כשגגה, התם רק על הדיבור וכו'.

וזהו אדם כי יקריב מכם כו' כי שרש הנשמ' ממחשבה נק' לבושין תקינת לון, אבל ע"י אדם מודומ"ע דתומ"צ אף עשיתיו מרבה בחי' רביעית לאשתאבא בגופא כו' כמ"ש ע"פ מי מנה כו' פ' בלק.

לעם תליתאי, הריבוי בעשי' וכן קבלה שייך למקרא וכו', בענין שאמרנו בפי' רובע שהכתר הנק' א"א נק' אצי' שבאצי' וחב"ד חג"ת נה"י הם בי"ע שבאצי', ע' בסידור מוהריע"ק בההקדמה שהקשה ע"ז ותירץ וגם לשטתו א"ש דכתר נק' אצילות שבאצילות אלא שבכלל זה ג"כ חכמה עילאה כו', משא"כ ע"ק הוא למעלה גם מאצילות שבאצילות ע"ש. אמנם במ"א נת' יש הפרש בין כלים לאורות, דבכלים ליכא רק ג' בחי' רת"ס והן בי"ע דאצי' ובאורות יש ד' בחי', וא"כ י"ל מה שחו"ב נק' בריאה דאצי' זהו מצד הכלי ומה דחכמה נק' אצי' זהו בבחי' אורות כו' וא"ש מ"ש וחכמה מאין תמצא יש מאין היינו כלי החכמה.

———●———

דרושים לפסח

והגדת לבנך. הנה פסח מצרים לא הי' נוהג איסור חמץ אלא יום אחד בלבד כמבואר בגמרא פכ"ש דכ"ח ע"ב ובפרק ט' דפסחים דצ"ו ע"ב, ואעפ"כ לא אכלו חמץ כל ז' הימים מחמת כי בחפזון יצאת ולא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ כו' וכמ"ש המזרחי פ' ראה ע"פ כי בחפזון יצאת (ומ"ש בסידור שבשאר הימים היו אוכלין חמץ הוא ט"ס) ולדורות הוא איסור חמץ שבעה ימים. יש להקדים ההפרש בין שבת ליו"ט שביו"ט נאמר שמחה ובשבת נאמר ענג, הנה יו"ט הוא התגלות מוחין דאימא אם הבנים שמחה ושבת הוא המשכת מוחין דאבא (ובחי' מוחין דאימא מאיר בז"א בבחי' קירוב כמו שעיקר גידול הבן הוא ע"י שהייתו ט' חדשים בבטן האם ויניקתו מחלב האם משא"כ בחי' חכמה נאמר אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני כמ"ש בלק"ת בד"ה ביום השמע"צ כנישין פ"ג), והנה מוחין דאימא זהו מקור סדר ההשתלשלות* (כי הנה בינה מקננא בכורסיא שהיא הבריאה כו', וזהו ענין ממכ"ע משא"כ אבא מקנן באצי' ואינו מאיר בבריאה לכן נק' סוכ"ע כמ"ש בביאור מעט ע"פ שבת שבתון פ"א, וזהו ענין כי טובים דודיך מיין כי יין הוא המשמח אלקים כי אלקים הוא בחי' הסתר והעלם וכשיוצא מן ההעלם לגלוי אזי תהי' השמחה גדולה לאלקים ע"ד נכנס יין יצא סוד, סוד הוי' ליראיו, אך הנה כ"ז הוא בבחי' השתלשלות העלם וגילוי בחי' יין כו' אבל דודיך שהוא למעלה מן ההשתלשלות למעלה גם מבחי' ההעלם למעלה מבחי' סובב וממלא כי אין ערוך כו' כי קמיה עצמותו ית' הנה אור וגילוי זה שוה עם החשך שמתחלה, דכל נהוראן מתחשכאן קמיה וכתר עליון אע"ג דאיהו אור צח כו' כמ"ש מזה בלק"ת סד"ה שיר השירים, והנה דודיך היינו דברי סופרים, ספר הוא בינה סופר הוא חכמה, וזהו ג"כ ההפרש בין מלאכים לנשמות שהמלאכים שרשם מזווג נשיקין שעיקרו מבחי' בינה דהיינו ענין שפע השכל באותיות המחשבה והנשמות שרשן מעצמיות החכמה, ובמ"א פי' כי סדר ההשתלשלות זהו כמשל באדם ג' בחי' מחודומ"ע שהם ג' בחי' בי"ע משא"כ התהוות אותיות המחשבה אינה בבחי' השתלשלות כ"א ע"ד יש מאין כן נת' בד"ה ואתה הרם את מטך, והנה באצי' יש ג"כ בי"ע שהם מחדומ"ע והיינו בינה והמדות ומ' נמצא בינה היא מקור ההשתלשלות משא"כ מוחין דאבא הוא למעלה מבחי' בריאה שבאצי' ומבחי' מחשבה, והנה השתלשלות זהו עילה ועלול שמתחלה היה העלול כלול בהעילה ואח"כ ירד להיות בפ"ע לכן כאשר מתקרב העלול לגבי העילה תגדל השמחה וכמו בעליות המ' דאצי' מירידתה בבי"ע בבחי' ראש לשועלים להתעלות באצי' להתחבר בז"א וכן עליות ישראל ע"ד ששם עלו שבטים עליות י"ב שבטים דבריאה במקורם שבאצי' כמ"ש מזה בד"ה אלה פקודי המשכן, וזהו מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה, פי' עקרת הבית מלשון כחולדה זו הדרה בעיקרי בתים בחי'

ההשתלשלות: בכת"י ב' נוסף: ומוחין דאבא זהו מה שלמעלה מסדר השתלשלו'.

מל׳ שמתלבשת יומין דחול בק״נ ולכן נאמר תלים סי׳ מ״ט ב׳ האזינו כל יושבי חלד ופרש״י ע״ש החולדה שהיא ביבשה ואינה בים כי חולדה לשון הסתר שמסתתרת בבי״ע וזה אינו שייך בים שהוא עלמא דאתכסיא, והנה כשהיא מתעלה ביו״ט נעשית בבחי׳ אם הבנים שמחה, ושמחה היא במל׳ מצד הבינה כמ״ש בפרדס ערך שמחה ובמא״א אות שין סנ״ח, וזהו וביום שמחת לבו זהו בנין בהמ״ק כי לבו היינו מל׳ ועמ״ש בת״א ס״פ בראשית ע״פ ויתעצב אל לבו, אך כ״ז מבחי׳ הארת אור א״ס מה שמאיר בבחי׳ בינה שהיא בחי׳ איזו השגה ותפיסא ולכן נק׳ להנחיל אוהבי יש ש״י עולמות, ופי׳ בינה זהו ע״ד מבין דבר מתוך דבר פי׳ תוך דבר נק׳ בחי׳ ממכ״ע שהיא בחי׳ שם דהיינו זיו והארה הנמשך תוך עלמין וצ״ל מזה שאינו אלא זיו כנ״ל שהוא ית׳ הוא הסוכ״ע ולית מחשבה תפיסא ביה ולאו מכל אלין מדות איהו כלל, כמ״ש בת״א בתחלתו ד״ה השמים כסאי, ולכן נק׳ בינה בשם עוה״ב בזוה״ק שהוא בחי׳ התגלות החכמה עם התענוג המלובש בה כמ״ש באג״ה ד״ה אחעט״ב, והנה ש״י עולמות הם מחצה התחתון מתר״ך אורות דכתר וכמ״ש הרמ״ז פ׳ בשלח דף מ״ה אשר ש״י עליונים מאירים באבא יו״ד של שם ותחתונים מאירים בבינה ה׳ של שם.

קיצור. פסח מצרים איסור חימוצו יום אחד ואעפ״כ לא אכלו חמץ כל שבעה מחמת כי גורשו ולא הספיק כו׳ ולדורות נוהג כל ז׳ ובפרש״י בחומש פ׳ בהעלותך סי׳ ט׳ ג׳ מבואר שהפסח שנעשה בארבעה עשר בחדש הראשון בשנה השנית ליצ״מ הי׳ נוהג ג״כ שבעת ימים למצה ולביעור חמץ, ביו״ט נאמר ושמחת בחגך ובשבת נאמר וקראת לשבת ענג, יו״ט מוחין דאימא ושבת מוחין דאבא אימא מאירה בז״א בבחי׳ קירוב כמו בינה בן י״ה, חכמה אחכמה והיא רחוקה ממני, מוחין דאו״א הם מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות ומה שהוא סדר ההשתלשלות, בינה מקננא בבריאה ממכ״ע אבא מקנן באצי׳ סוכ״ע, וזהו כי טובים דודיך מיין, יין המשמח אלקים ע״י נכנס יין יצא סוד הוי׳, דודיך מה שלמעלה מהשתלשלות, ואולי ע״י אבא נמשך גלוי מבחי׳ רזא דרזין דודיך ג״כ ד״ס, גם ע״ד ההפרש בין מלאכים לנשמות, השתלשלות הוא ג׳ בחי׳ מחודומ״ע אכן מחשבה לגבי עצם החכמה אינו בבחי׳ השתלשלות ובסדר ההשתלשלות בהתקרב העלול לגבי העילה תגדל השמחה, ששם עלו שבטים, מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה שמחת לבו, בינה איזו השגה מבין דבר מתוך דבר, ונק׳ עוה״ב להנחיל אוהבי יש מחצה התחתון מתר״ך ובאבא מאיר ש״י עליונים.

ב) **אבל** בחי׳ מוחין דאבא הוא בחי׳ מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות, כי והחכמה מאין תמצא ונק׳ כח מה (והוא בחי׳ חיה שלמעלה מנר״נ שיש להם כלים משא״כ חיה ויחידה כי הגם שהחכמה היא ראשית הגילוי היינו רק יסוד אבא משא״כ עצם החכמה, וכמ״ש בלק״ת פ׳ במדבר בד״ה להבין שורש המצות ושם פ״א וזהו ענין שמן שצף ע״ג יין דרבנן ס״ל שאינו חיבור כי יין בינה שהוא מקור ההשתלשלות משא״כ שמן שהוא בחי׳ העליונה

שבחכמה למעלה מהבחי׳ שבחכמה הנקרא מים ובהרמ״ז אמור בדף צ״ד ע״ב בשם הלק״ת מהאריז״ל פ׳ תולדות שיש בדיקנא ב׳ בחי׳ א׳ בחי׳ השערות ושם מציאות אימא והב׳ אור הפנימי שיש בתוכם והוא מציאות אבא, והוסיף הרמ״ז מדיליה ולפי הקדמה זו תבין ששבת הוא מציאות אבא שאין שם דינים כלל אלא כולו רחמים וח״ס אור פנימי שבדיקנא עכ״ל ובזהר הרקיע פ׳ ויקרא דף ז׳ ע״ב בפי׳ כשמן הטוב על הראש כו׳ יורד על הזקן פי׳ שמן הם המוחין דאבא וירדו מע״ק דרך המזלא ומשם נכנס באבא עכ״ל הרי שזהו הפנימיות של הת״ד דהיינו מ״ש שירדו מע״ק דרך המזלא כי מזלא זהו תיקון השמיני די״ג ת״ד והוא בחי׳ שערות אך בתוכו ובפנימיותו נמשך שמן הטוב דע״ק שזהו המוחין דאבא*) וא״כ לא יתכן מהחכ׳ ההשתלשלות עילה ועלול כ״א מהבינה*. וזהו כחשכה כאורה בשני כפין דלא זו שגם החשך לא יחשיך והחשך שוה לאור אלא אף האור שוה לחשך כו׳ כתר עליון אע״ג דאיהו אור צח כו׳ אוכם הוא כו׳, ובמ״א בדרוש ביאור הזהר פ׳ נח דתקס״ג פי׳ כי הקו וחוט זהו שורש ומקור ההשתלשלות עילה ועלול שממנו נמשך התהוות העולמות אבי״ע והעיגול שלפני הקו מקיף את החוט מראשו ועד רגלו* הוא שלמעלה מהשתלשלות וכ״ש אא״ס ממש, וא״כ האור המאיר בבינה שהוא שורש ההשתלשלות מאיר בו מבחי׳ הקו אבל אור א״ס המאיר במוחין דאבא שהוא למעלה מהשתל׳ היינו מאור המקיף לכל העולמות בהשוואה אחת. וזהו ענין תפלה בלחש בחי׳ עץ החיים כן ביאר שם באריכות וזהו הקיצור ממש״ש שם. ובמ״א פי׳ שזהו ענין עילת העילות וסיבת הסיבות פי׳ עילת העילות ר״ל שורש ההשתלשלות עילה ועלול, ושרשו נמשך מן הקו וחוט אבל סיבת הסיבות היינו מבחי׳ סוכ״ע שלמעלה מהקו וחוט וע״ד שנת׳ בד״ה יביאו לבוש מ׳, כן נתבאר בביכעל דהר״פ בד״ה ענין היום לעשותם. אלא דשם פי׳ שהחכמה היא ג״כ מבחי׳ ראשית ההשתלשלות רק והחכמה מאין תמצא הוא בחי׳ כתר שם דוקא מאיר בחי׳ סוכ״ע וכן ביאר בדרוש ל״ג בעומר שבסידור, וכאן ביאר שבחכמה עצמה מאיר בחי׳ זו דסוכ״ע שלמעלה מסדר ההשתלשלות. ואפ״ל שזה תולה אם חו״ב יחד נק׳ בריאה שבאצילות ואצילות שבאצילות זהו הכתר או שהבינה היא בריאה שבאצילות אבל החכמה נק׳ אצילות שבאצי׳ שהרי

המוחין דאבא:: בכת״י 306 נוסף: ועמ״ש ע״פ הנותן שלג כצמר לבושי׳ כתלג חוור וזהו ענין י״ג ת״ד ושיהיו כצמר היינו בחי׳ ושער רישי׳ כעמר נקא, י״ל זהו ענין פנימות הי״ג ת״ד שמשם שורש אבא, ועיין בהרמ״ז פ׳ בא דף מ״ם בד״ה זמין איהו למחדי).

כ״א מהבינה: שם: (וע׳ ביאור קחו מאתכם תרומה שגם בהמל׳ דאצי׳ לגבי בי״ע יש בחי׳ עד״ז שאינו בדרך השתלשלות עילה ועלול כ״א בבחי׳ רוממות מבחי׳ השתלשלות והיינו שהמ׳ נקרא ג״כ קדש תתאה לגבי בי״ע כמו שהחכמה נקרא קדש עילאה בזח״ג קע״ו ב׳). וזהו כחשכה כאורה בשני כפין משא״כ ביסוד שהעלול והעילה שוין, הנה אף לע״ל שיתגלה אור הכתר בתח״ה עכ״ז ודאי אין שוה ההשגות כמארז״ל שכל צדיק יש לו חופה בפ״ע, אלא המכוון לגבי אוא״ס שבחכמה הוא כחשכה כאורה. במ״א בדרוש ביאור הזהר . . .

ועד רגלו . . . האור המאיר: בבוך באב׳ 53: ועד רגלו וכ״ש אור א״ס ממש האור המאיר . . .

היא יוד של שם שהיא אצילות שבאצילות. גם במ"א נת' שיש הפרש בין או"א עצמן ובין פי' המוחין דאו"א, כי המוחין זהו שע"י העלאת מ"ן נמשך באו"א המשכת מוחין מרדל"א ומו"ס וזהו הנק' מוחין כו', כן נתבאר בהביאור ע"פ והנצח זו ירושלים) ולכן בחי' שבת הוא למעלה מבחי' שמחה, שזה אינו שייך רק בבחי' מוחין דאימא השתלשלות עילה ועלול (ומזה י"ל טעם להבין דין המשנה פ"ג דמ"ק עצרת כרגלים ר"ה ויוהכ"פ כשבת, כי השמחה דוקא מבטלת האבל וזהו רגלים משא"כ שבת עולה ואינה מפסקת לפי שלא נאמר בו שמחה אף שהוא בחי' שלמעלה מהשמחה, והנה בר"ה ויוכ"פ ג"כ אין שייך שמחה וכמ"ש בד"ה שוש אשיש בענין ד' מלך תגל הארץ ע"ד וגילו ברעדה יעו"ש) ומ"מ מדברי נבואה נאמר וקראת לשבת ענג (שהענג הוא בפנימי' ע"ד גילה ולא בבחי' גילוי כמו השמחה, ולכן ענג ר"ת עדן נהר גן, ובחי' עדן זהו החכמה עין לא ראתה שלמעלה מבחי' נהר, עכ"ז שייך ענג) ואולי יש לומר עוד דוגמא לענין ההמשכה שבסדר ההשתלשלות וההמשכה מלמעלה מסדר ההשתלשלות ממ"ש בחומש ס"פ יתרו דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלקים פן נמות הגם כי במשה ג"כ שכינה מדברת מתוך גרונו.

ג) **וזהו** ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם (עמ"ש בפירוש קדש מלה בגרמי' הוא בסידור שער המועדים ד"ה ששת ימים חול אמאי חול ובד"ה ר"ח אמר בגין דשרי למיעבד בהון עבידתא וע' מזה בת"א סד"ה ואלה שמות בנ"י ועמ"ש מזה ג"כ בבה"ז פ' אמור על המאמר שם דף ק' אחותי בת אבי היא וכו') ומ"מ גם היו"ט נקרא מקראי קדש, כי או"א הם תרין ריעין דלא מתפרשין (דהיינו ענין ונהר יוצא מעדן, וע' בסידור בד"ה מזמור לתודה מענין יחוד דאו"א ובלק"ת בהביאור ע"פ אלה פקודי המשכן וע' בד"ה ושאבתם מים בששון דרוש השני ואפ"ל ע"ד הבן בחכמה וחכם בבינה הנז' בבה"ז פ' וארא כמ"כ הבן בחכמה זהו שאיבת המים בששון וחכם בבינה זהו ענין מקראי קדש וע' בלק"ת בד"ה וכל בניך למודי הוי' בענין בניך ובוניך תפלה בינה בן י"ה ותורה חכמה זהו ג"כ ע"ד ההפרש בין מקראי קדש ובין קדש בעצם ואפ"ל לכן כל המועדים בטילים לע"ל לפי שיהי' הגלוי מלמעלה מסדר ההשתל' ואין שייך בו מועדים לשמחה כ"א ענג ולכן נקרא יום שכולו שבת, עכ"פ י"ל שבת בחי' יו"ד של שם ויו"ט ה"א וצ"ע בת"א ר"פ לך לך דאומר שיש בהה"א בחי' יתירה ע"ד הוא דא עתיקא כו', ועמ"ש במ"א שיש ב' זיווגים באו"א בתו"א פ' יתרו בהביאור ע"פ זכור ושמור וע' מזה ג"כ בבה"ז פ' וירא על פסוק וגם אמנה אחותי בת אבי הוא, וקרוב לומר שזהו ענין עומדים ומהלכים, וע' בה"ז פ' תצוה ד"ה איהי קיימא בשיעורא, בענין דאו"א נק' תרין ריעין כו' וע"ז נאמר חנם בלא מצות, וכאן אומר דיחוד זה בא דוקא ע"י מצה, זהו כמש"ש שהיחוד דאו"א כדי להמשיך מהם מוחין לזו"נ צריך למעשינו, והוא מדברי האריז"ל הובא לשונו הזהב בע"ח סוף שער הכללים, ומזה יובן ענין והגדת לבנך דהיינו שהזווג המעולה דאו"א כדי להנחיל עטרות לבנים זהו הנמשך בעבור זה דהיינו ע"י מעשינו במצה ומרור כו' ולכן נאמר והגדת לבנך דוקא) וההמשכה מהחכמה לבינה נמשך ע"י נה"י דאבא ולכן היו"ט

נקרא מקראי קדש, כמו הקריאה בשם (ועמ"ש בענין נה"י בהביאור ע"פ חגרה בעוז מתניה ובלק"ת בהביאור ע"פ אלה מסעי דרוש הראשון) והמשכה זו הוא ע"י התפלות שבכל יו"ט, וביו"ט דפסח בא המשכה זו ע"י מצה שהיא מדאורייתא (נמצא כמו בשבת שהוא חכמה נאמר לעשות את השבת להמשיך בו מהכתר ע"י מעשינו כ"ש ביו"ט שהוא בינה נאמר אשר תקראו אתם להמשיך בו מבחי' נה"י דאבא) כי במצה מתלבש מוחין דאבא ממש רק שהוא בבחי' הקטנות שעי"ז יודע לקרות אבא, וידיעה זו הוא מלמעלה מהדעת שנמשך ומתלבש למטה מהדעת בחי' מל' דאבא (וכמו שעצם ענין מוחין דאבא זהו בחי' שלמעלה מהדעת כנ"ל סעיף ב' כך הוא במצה שעי"ז יודע לקרות כו' ולא בבחי' דעת המושג).

ד) **בסידור** דקמ"ח סע"ד* וזהו והי' כי יביאך ה' אל ארץ הכנעני כו' מצות יאכל את שבעת הימים, ז' הימים הם ז' המדות דאבא יאכל להמשיך בהם משפע אבא (ונק' יאכל ע"ד נמצאו דברך ואוכלם), ומצות אכילת מצה עיקרה לילה דיום הראשון בחי' חסד שהוא כולל כל הז' מדות, יומם יצוה ה' חסדו דאזיל עם כולהו יומין זח"ג קנ"ב, אך עיקר בחי' זו זהו האור מקיף שלו ולא כשהוא או"פ לבד, וזהו לא ימיש עמוד הענן יומם, והנה משה ואהרן שרשם מאבא ע"כ המשיכו ענני כבוד מקיפים דאבא, והמקיף דוקא דוחה את החיצונים (ועמ"ש בד"ה כל הולך על גחון בענין ע' תלוי' דחזיר מיער שיניקתם מהמקיף דלבונה ולכן י"ל ע"י האור מקיף דקדושה גורם שיוכנע אור המקיף דלבונה ולא יקבלו יניקה כ"כ ממנו, או י"ל ע"ד מ"ש בסידור ע"פ יהללו שמו במחול חיבור האו"פ דקדושה עם האו"מ דקדושה מונע יניקת החיצונים, וא"כ כמו"כ הי' ע"י ענני כבוד חיבור האו"מ עם האו"פ). וע"כ לא הי' פסח מצרים נוהג איסור חימוצו רק יום אחד לבד (כי ע"י מצה לילה הראשון נמשך אור אבא בבחי' או"פ וע"י ענני כבוד האיר האור מקיף דאבא, נמצא נתחבר האו"מ עם האו"פ ועי"ז אין יניקה גם מהחמץ, וצ"ע דבפירש"י בחומש פ' בהעלותך ט' ג' מבואר שהפסח שעשו בארבעה עשר בחדש הראשון בשנה השנית ליצי"מ הי' איסור חמץ ג"כ שבעת ימים אעפ"י שהי' ענני כבוד, ע"כ צ"ל דדוקא בפסח ראשון מצד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה) אבל בפסח דורות שאין ענני כבוד מקיפים רק מצה או"פ איסור חמץ נוהגת כל ז' ימים, וזהו מצה זו שאנו אוכלים על שום מה ע"ש שלא הספיק להחמיץ ור"ל מצה זו שאנו אוכלים כל ז' הימים זהו מפני שלאבותינו לא הספיק להחמיץ מחמת שנגלה עליהם המקיף דאבא, ואנו צריכים לאכול מצה מה"ט, וזהו ענין שנגלה עליהם ממ"ה הקב"ה המלכים נו"ה מלכי חג"ת מלך בינה הקב"ה אור אבא

בשולי העמוד: ע' לק"ת פ' נצבים בד"ה כי קרוב אליך שיש בנפש וזהו"ע שנגלה עליהם ממ"ה הקב"ה, המלכים נו"ה מלכי חג"ת מלך בינה בביאור ואלה המשפטים.

דקמ"ח סע"ד: בהוצאת קה"ת רחצ, ב.

בחי׳ קדש, וזהו ג״כ ענין לא על ידי מלאך כו׳ אלא כו׳ (הג״ה. ועפי״ז אפ״ל מה שבפסח שני מצה וחמץ עמו בבית די״ל כמו בפסח מצרים אין חימוצו נוהג רק יום אחד מטעם שהי׳ מאיר מקיפים דאבא. כמ״כ בפסח שני כיון שכבר אכלו כל ז׳ הימים נמשך אור אבא בכל ז׳ המדות, לכן שוב אין יניקה לחמץ כלל ולכן מצה וחמץ עמו בבית, ואעפ״כ הפסח שני עצמו על מצות ומרורים יאכלוהו דוקא, ועי׳ בסידור של ר׳ יעקב עמדין פי׳ טעם אחר, ואין דבריו כדי נותן טעם, ועי׳ מענין פסח שני בזח״ג פ׳ בהעלותך דקנ״ב ע״ב). אך להבין מ״ש אני הוא ולא אחר, והענין ע״ד שבאלול ועד יוהכ״פ מזכירין י״ג מדה״ר ולפי ששם כחשיכה כאורה בקש משה ונפלינו אני ועמך ולכן כמ״כ ביצי״מ בעבור זה עשה ה׳ לי ולא לו, ועי׳ בלק״ת בד״ה להבין מ״ש בהגדה מצה זו ושם פ״ג, ואפ״ל ההבדלה נמשך מצד פנימי׳ היג״מ שמשם מקבל אור אבא כשמן הטוב, ור״ל מצד החיצוני׳ י״ג מדות שהם השערות עצמו מאריך אף גם לרשעים, וכענין פרעה האוחז בעורף דוקא, אבל מצד הפנימי׳ נאמר יאר ה׳ פניו אליך, וע״ד כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו, והרי בעמלק אין בו דעת, וזהו״ע גם בלא דעת נפש לא טוב כמ״ש מזה בלק״ת בד״ה ויקחו אליך פרה אי׳ במשניות, גם ישראל נק׳ שמן כמ״ש במד״ר פ׳ תבא ע״פ ונתנך ה׳ עליון.

ה) **וזהו״ע** והגדת לבנך שצריך לספר ביצי״מ בדבור והגדה דוקא כי ביצי״מ הדבור הי׳ בגלות כמ״ש בזח״ב ר״פ וארא ודכ״ה סע״ב וז״ל אלא רזא איהו קלא (פי׳ ת״ת נק׳ קול) ודבור דאיהו מלה דילי׳ הוה בגלותא עכ״ל, והיינו כי הדבור זהו גילוי וכמו לע״ל וראו כל בשר כו׳ כי פי ה׳ דבר משא״כ כשהדבור בגלות כתיב כרחל לפני גוזזי׳ נאלמה (ד״ה אלה מסעי הראשון) כי כל הבהמות אינם נגזזים כ״א הרחלים, וגם שמניחה א״ע ליגזז ואינה מבעטת. והענין דהנה כתיב ומלכותו בכל משלה שאפילו החיצוני׳ מקבלים חיותם מבחי׳ מל׳ רק שכל חיותם אינו אלא מבחי׳ שערות, וכמו למשל שהשערות הם בחי׳ חיצוני׳ ואינם ממהו״ע הנפש כנראה בחוש שאין שום כאב מגזיזת וחתיכת השערות רק שיניקתם מעצמות, לכן כל החיצונים אינם מקבלים חיותם מפנימי׳ מדת מלכותו ית׳ כ״א מבחי׳ שערות, ואף גם זאת אינו אלא לאחר גזיזתן וזהו כרחל לפני גוזזיה נאלמה, לפני גוזזיה דוקא נאלמה כמ״ש נאלמתי דומי׳, שבחי׳ הדבור שבעש״מ הוא בבחי׳ שתיקה ודומה שאין מקבלים חיות מעש״מ עצמן כ״א ע״י לבושין ושערות המסתירים על בחי׳ הדבור, וזהו שארז״ל אין כמוך באלמים גיטין דנ״ו ע״ב, ועמ״ש בענין מהרה ישמע כו׳ קול חתן ועמ״ש בד״ה חנוכת הבית לדוד בפי׳ ולא שמחת אויבי לי, שדוד הוא עולם הדבור, שלכן אמר ספר תהלים שהוא סיפור השבחים והוא בחי׳ עיר אלקינו ודבר ה׳ מירושלים, ואויבי לי הם אנשי העיר והמגדל דדור הפלגה שהם המשכת אותיות להחיות בלעו״ז, ע״ד ותהי להם הלבנה ק״נ לאבן מל׳ דקדושה, ועי׳ בזהר ס״פ נח, והנה בנ״י הי׳ גלגול דור הפלגה, ולכן נשתעבדו בחומר ובלבנים נגד החומר והלבנים שעשו בהפלגה בבנין העיר והמגדל, וע״כ

כל משך גלות מצרים הי' הדבור עליון בגלות מטעם הנ"ל, ולכן ביצי"מ מצוה עלינו לספר ביצי"מ גילוי בחי' הדבור סופר וספר וסיפור שהסיפור הוא הדבור ובו נמשך מבחי' ספר וסופר, גם מעלת הדבור כמ"ש בפי' ויבן את הצלע, שארז"ל בינה יתירה נתן הקב"ה באשה יותר מבאיש, כי הדבור נק' אשה ובחי' מקבל מהמדות והקול הנק' איש ויש בה בינה יתירה כמו עד"מ בדבור אנו רואים בחוש שע"י הדבור בלמודו איזה הלכה יתחדשו לו שכליות בהלכה זו בעומקה, מה שלא היה משיג כלל במחשבתו לבד אילו הי' רק מעיין במחשבתו לבד בלי דבור, ועד"ז יובן ענין מצוה עלינו לספר ביצי"מ בדבור דוקא, גם לשון והגדת יש להעיר ממ"ש בזהר ויחי דרל"ד ע"ב ע"פ האספו ואגידה לכם דאי' שם וז"ל ר' יוסי שאל לר"ש א"ל ואגידה או ויגד או ויגידו לכן כולהו דתנינן דרזא דחכמתא היא אמאי במלה דא איהו רזא דחכמתא, ופי' במק"מ שם שהם זו"נ וא"כ עד"ז והגדת לחבר יחד זו"נ ע"י הגדה וסיפור זה שהוא ג"כ ענין חיבור משפיע ומקבל, והנה גבי מן כתי' והמן כזרע גד הוא וארז"ל בילקוט שהיא מל' דאגדה והיינו כי אגדה הוא יחוד ג' עם ד' זו"נ ע"י היו"ד שבסוף הגימל שהוא יסוד וזהו רבות עשית כו' אגידה ואדברה כו', ואפ"ל שזהו שארז"ל בענין ד' כוסות בין שלישי לרביעי לא יפסיק דהיינו לא להפריד היחוד בין גימ"ל לדלי"ת, קרוב לענין שאין מפסיקין בין גאולה לתפלה וכ"כ בטו"ב ססי' תע"ט וז"ל, והעיקר לפי שהם נגד חתן וכלה ולכן אסור להפסיק ביניהם כלל.

קיצור. ענין והגדת לבנך כי הדבור בגלות כרחל לפני גוזזיה נאלמה, הדבור מלובש בלבושים ושערות, ולא שמחת אויבי לי, הממשיכים האותיות בלעו"ז, ותהי להם הלבנה ק"נ לאבן והחומר ללבנים, ולכן ביצי"מ מצוה עלינו לספר ביצי"מ, גם ע"ד בינה יתירה באשה, והגדת חיבור ג' עם ד' משפיע ומקבל, והמן כזרע גד הוא, בין כוס שלישי לרביעי לא יפסיק.

ואפ"ל זהו פי' והגדת לבנך כי כתי' שאל אביך ויגדך, א"כ פי' הגדה זו שהוא מילי דחכמתא נמשך ע"י אביך דוקא כי כן עיקר היחוד זו"נ נמשך ע"י אבא עילאה דוקא, כמ"ש בזהר אמור ד"ק בזמנא דנטלא מבי' אבא, גם כמ"ש והשיב לב אבות על בנים, דהיינו שימשיך הגילוי אשר בג' ראשונות הנק' האבות, ימשיכנו גם בז"ת הנק' בנים, ומזה יומשך להיות וכל בניך למודי הוי', ומבואר בזהר ויקרא ד"ז ע"א כשהאדם ואשתו יש להם בן ובת זהו מרכבה לשם הוי' אשר י"ה הם או"א ו"ה הם בן ובת, לכן והגדת לבנך היינו שיהי' הבן ע"ד בינה בן י"ה, בזח"ג האזינו דרצ"א א' וגם יצי"מ מסט' דיובלא בינה, ובמ"א נת' בענין ושננתם לבנך כי הנה הדבור הוא רק הארה מעצם החכמה והבן נמשך מעצמות מוח האב, וכמ"ש מזה בבאה"ז פ' בלק על המא' דק"צ ע"ב ע"פ ברכו ה' מלאכיו בענין ההפרש בין מלאכים לנשמות, ובבה"ז פ' בראשית בד"ה אעשה לו עזר כנגדו ובלק"ת בהביאור ע"פ ששים המה מלכות דרוה"ר, ומ"מ יש מעלה יתירה בהדבור ג"כ, ולכן התלמידים נק' בנים, שהרי הבן יכול להיות שוטה ובהדבור מאיר עכ"פ הארת החכמה,

ועוד כי הארת החכ' שהיא התורה גדול מהעצמי' של הנשמה ע' בסש"ב פ"ה, וע' בהביאור ע"פ ולא תשבית מלח ובהקיצור ממנו בתוס' לק"ת, אך בהתחבר ב' הבחי' יחד היינו ושננתם לבניך זהו מעלה יתירה שממשיך ההארה בהעצמי' שלו שבהבן ומזכך העצמיות, וזהו והגדת לבנך דוקא, ואולי שעי"ז ממשיך לו ג"כ מלמעלה השפעת ב' הבחי' יחד דהארת החכ' ועצמי' כו' והיינו ענין והשיב לב אבות על בנים המשכת ג"ר בז"א שיאירו בו עצמי' המוחין דאו"א ממש בבחי' הארה וגילוי.

וענין ביום ההוא כו' בעבור זה זהו ע"ד ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה ובשל"ה פי' שתגיד לו ענין ביום ההוא שהוא בחי' אסתיר פני ביום ההוא וההסתר נמשך מבחי' דסליק לעילא לעילא דשם כחשיכה כאורה, אך ההסתר הוא כדי שיבקשו ויחפשו ובקשתם משם, כמ"ש בלק"ת בד"ה ביום השמע"צ בן חכם ישמח אב, וע"כ משם יומשך בחי' ואמר ביום כו' זה הוי', ועמ"ש מזה בלקו"ת בשה"ש סד"ה מי יתנך כאח לי גבי אמצאך בחוץ ובענין כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות.

עוד יש להעיר לענין בעבור זה, ממ"ש במד"ר פ' בראשית ע"פ זה ספר תולדות אדם כלל גדול בתורה, ענין עשה ד' לי, עמ"ש ע"פ הוי' לי בעוזרי, וע"פ חכלילי בפי' כל הטועם אומר לי לי, וכמו"כ ענין יין דכוסות, ועמ"ש ע"פ והי' הוי' לי לאלקים, וזהו עשה הוי' לי, וכענין והגדת כו' לאמר דהקשה השל"ה שזהו כפל לשון, י"ל שע"י והגדת לבנך יצי"מ דפסח יומשך בשבועות בחי' וידבר אלקים כו' לאמר דהיינו ענין ואשים דברי בפיך כמ"ש בת"א ר"פ יתרו בד"ה בחדש השלישי לצאת בני ישראל.

קיצור ד"ה והגדת לבנך

פסח מצרים לא היה נוהג איסור חמץ אלא יום אחד בלבד כמבואר בגמרא פ"ט דפסחים דצ"ו ע"ב ובפרק כל שעה דף כ"ח ע"ב, ולדורות איסור חמץ הוא שבעה ימים. וכדי להבין ענין מצה, יש להקדים ההפרש בין שבת ליו"ט שביו"ט נאמר שמחה ובשבת נאמר ענג, יו"ט מוחין דאימא אם הבנים שמחה ושבת מוחין דאבא (ועיין מענין או"א בלק"ת בד"ה ביום השמע"צ כנישין ושם פ"ג שמבחי' אימא מאיר בז"א בבחי' קירוב אבל בחכמה נאמר אחכמה והיא רחוקה ממני) מוחין דאימא זהו מקור סדר ההשתל' (ע' בלק"ת בד"ה ביאור מעט ע"פ שבת שבתון ושם פ"א) ומוחין דאבא זהו מה שלמעלה מסדר ההשתל' (ע' בלק"ת בד"ה שיר השירים ושם ספ"ד בענין כי טובים דודיך מיין, דודיך היינו מוחין דאבא שהם טובים מיין המשמח אלקים היינו

מוחין דאימא, ודודיך היינו דברי סופרים, סופר הוא חכמה, וע' מזה בד"ה ושאבתם מים בששון דרוש השני פ"ב, ועמ"ש בבה"ז פ' בלק על המאמר דק"צ ע"ב ע"פ ברכו ד' מלאכיו דלשם נתבאר שזהו ג"כ ההפרש בין שורש המלאכים לשורש הנשמות, שהמלאכים שרשן מבחי' זווג נשיקין שעיקרו מבחי' בינה דהיינו ענין שפע השכל באותיות המחשבה והנשמות שרשן מעצמיות החכמה גם שזהו ההפרש בין ברכה ובין קדושה, ועפמש"ש ובד"ה ואתה הרם את מטך י"ל כי סדר ההשתלשלות זהו כמשל באדם ג' בחי' מחשבה דבור ומעשה, שהם ג' בחי' בי"ע משא"כ התהוות אותיות המחשבה מלמעלה מהמחשבה אינה בבחי' השתלשלות כ"א ע"ד התחדשות יש מאין, וע' בד"ה מי מנה עפר יעקב בענין את רובע ישראל ובד"ה כי ביום הזה יכפר דרוש הראשון, והנה באצי' יש ג"כ בי"ע שהם מודו"מ והיינו בינה והמדות ומ', נמצא בינה היא מקור ההשתלשלות, וע' בהביאור ע"פ ועתה יגדל נא כח אד' משא"כ מוחין דאבא החכמה היא למעלה מבחי' בריאה שבאצי' ומבחי' מחשבה) השתלשלות הו עילה ועלול, שמתחלה היה העלול כלול בהעילה ואח"כ ירד להיות בפ"ע (וכענין ב' בחי' בנער מט"ט הא' ע"ד ויהושע בן נון נער לא ימיש כו' והי' אצל משה פני חמה ואח"כ כשנעשה בפ"ע נעשה רק בבחי' פני לבנה (כמ"ש מזה בזח"ג ס"פ ואתחנן דרס"ט ע"א, וזהו ע"ד הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים), לכן כאשר מתקרב העלול לגבי העילה תגדל השמחה, וכמו בעליות המ' דאצי' מירידתה בבי"ע בבחי' ראש לשועלים לאצילות להתחבר בז"א (וע' בת"א בד"ה ויושט המלך לאסתר מענין עליות כנס"י במועדים וכן עליות ישראל ברגלים ע"ד ששם עלו שבטים כו' עליות י"ב שבטים דבריאה במקורם שבאצילות, ועמ"ש מזה בד"ה אלה פקודי המשכן, ועיין בזח"ג פ' קרח דקע"ו ב' גבי כולהו זמינין מאתר דאקרי קדש אימתי בזמנא דמועד שריא בעלמא כו' ה"נ קדש תתאה זמין לחילוי כו', ועיין מזה בבה"ז שם ומקור תוספת אור זה הוא ממוחין דאימא, וע"ד יין המשמח אלקים, וזהו בנהר יעברו ברגל בבחי' נהר היוצא מעדן שהוא בינה שם נשמחה בו, ועיין במ"א שזהו רק מועדים לשמחה משא"כ תמיד נאמר שלח תשלח את האם כו' שהיא עלמא דאתכסיא שהמחשבה אינה מאירה בגלוי רק הדבור כו', וע' זח"ב תרומה קכ"ו ב' ע"פ מי זאת) וזהו מושיבי עקרת הבית בחי' כחולדה זו הדרה בעקרי בתים (ע' בלק"ת בד"ה מצה זו פ"א, ועמ"ש בתלים סי' מ"ט ב' ע"פ האזינו כל יושבי חלד) להיות בחי' אם הבנים שמחה (ואפ"ל שמבחי' כחולדה זו כו' בסתר המדרגה עי"ז תתעלה המ' להיות במדרגת הבינה שנק' ג"כ חלד להיותה עלמא דאתכסיא כמ"ש במאו"א אות ח' סע"ד, וע' במא"א אות שין סנ"ח בענין שמחה שהיא ג"כ במל' מצד הבינה, וע' בזח"ג במדבר דקי"ח סע"א, ועמ"ש בד"ה ששה משמותם על האבן האחת בפירוש וביום שמחת לבו זה בנין בהמ"ק, דלבו היינו המ'). אך כ"ז מבחי' הארת אוא"ס מה שמאיר בבחי' בינה שהיא בחי' איזו השגה ותפיסא, ולכן נק' להנחיל אוהבי יש ש"י עולמות (ועמ"ש בענין מבין דבר מתוך דבר בת"א בתחלתו בד"ה השמים כסאי, ועמ"ש בד"ה מנורת זהב פ"ג בענין ש"י עולמות ובפירוש מרוב כל וע' באג"ה סי'

כ״ט ד״ה אחעט״ב גבי ולכן נק׳ עוה״ב בשם בינה, וע״ש באג״ה סי׳ י״ז ד״ה דבאתעדל״ת).

תלים* סי׳ מ״ט ב׳ האזינו כל יושבי חלד, ע׳ במא״א אות ח׳ ע״ד בינה עלמא דאתכסיא, אמנם בסידור ד״ה והגדת לבנך ובלק״ת ד״ה מצה זו פי׳ חולדה מ׳ המתלבשת בבי״ע והכסוי זהו ע״ד הסתר אסתיר פני, אל מסתתר ועמ״ש מענין עקרת הבית אם הבנים שמחה דעקרת היינו כחולדה זו הדרה בעיקרי הבתים, וכ״נ ממ״ש כל מה שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה, וכן פי׳ בשו״ס לתלמיד הרמב״ן ז״ל, ורש״י בתלים פי׳ חלד לשון חולדה שבש״ע יו״ד סי׳ מ״ח סעי׳ ט׳ ובסי׳ ק״כ סי״ג, וחולדה זו י״ל מה שק״נ מלבשת למל׳, וזהו ענין יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה והפסוק ממתים מחלד תלים סי׳ י״ד א״ש לפי הת׳ דר״ל שמס״נ עק״ה, והיינו בחלד שזה נמשך מהכסוי וההסתר דסתר המדריגה והמס״נ זהו ענין הראיני את מראיך, ואפ״ל בפי׳ מושיבי עקרת הבית שע״י ירידת המ׳ בבחי׳ כחולדה זו הדרה בעיקרי בתים, דחולד זה היינו הכסוי בבחי׳ בסתר המדריגה וע״י עלייתה אח״כ להיות כמו הבינה עלמא דאתכסיא שנק׳ ג״כ חלד לפי שהוא אתכסיא, וזהו שנעשית אם הבנים שמחה דהיינו כמו הבינה, וכענין מ״ש במ״א בפירוש ביום ההוא יהיה שבחי׳ ו״ה יהי׳ כמו בחי׳ י״ה.

פסח

[אחש״פ תקצ״ו]

בעצם* היום הזה הוציא ה׳ את בנ״י מארץ מצרים וגו׳. הנה זה הפסוק נכפל ב״פ, ובינתיים נאמר ליל שמורים הוא לה׳ להוציאם מאמ״צ וגו׳, וגם להבין מהו שמורים הול״ל שמור וגם מ״ש אח״כ הוא הלילה הזה לה׳ שהוא מיותר וגם למה חזר לומר שמורים.

והנראה מהכתוב שיצ״מ שייך בבחי׳ לילה ובבחי׳ יום, וכמ״ש הרמב״ן ע״פ בעצם היום הזה וז״ל מפני שא׳ ליל שמורים הוא לה׳ להוציאם מאמ״צ חזר ופירש כי לא יצאו בלילה כלום מן הארץ אלא שניתן להם רשות לצאת והיו בני חורין אבל בעצם היום ההוא יצאו מכל גבול מצרים עכ״ל, ובגמרא בברכות ד״ט ע״א ע״פ הוציאך ה׳ אלקיך ממצרים לילה (דברים ט״ז) וכי בלילה יצאו והלא לא יצאו אלא ביום שנאמר ממחרת הפסח יצאו בנ״י ביד רמה אלא מלמד שהתחילה להם גאולה מבערב עכ״ל הגמרא, (ד״ה לכן אמור) ולכן ארז״ל מזכירין יצי״מ בלילות פי׳ גם בלילות,

---

תלים: קטע זה נמצא בכת״י 306, אחר המאמר דלעיל.

נדפס גם באוה״ת נ״ך ע׳ תתקמד. ובאוה״ת דרושים לר״ה ע׳ א׳תב.

בעצם היום הזה: בהוצאה זו נסדר מאמר זה מחדש ע״פ גוכתי״ק אדמו״ר הצ״צ בבוך 1039.

הכותרת בריש המאמר נעתקו מכת״י 141 רפח, א. 256 מג, א. ובכת״י 525 קצג, א רשום: ששמעתי ב׳ שבועות קודם הסתלקות.

כי הנה כמו שיצי״מ בגשמיות הי׳ ההתחלה מבערב והגמר ביום, כך הנה נודע שבכל דור ודור חייב אדם לראות א״ע בכל יום כאלו הוא עת יצי״מ, דכמו שיש מצרים למטה כך יש למעלה ברוחניות, וגם אפילו בקדושה יש בחי׳ שנק׳ מצרים, ושייך בזה יצי״מ אל ארץ טובה ורחבה, וצ״ל בחי׳ זו בכל יום, והיינו כי גלות מצרים דקליפה זהו ההתקשרות בהבלי עולם, ונמשך זה בהשתלשלות ממצרים דקדושה הוא בחי׳ מיצר הגרון המעכב ומונע התגלות אור ה׳ לצאת מההעלם והסתר שבמוחו אל גילוי הלב, שאעפ״י שמשיג ומתבונן במוחו גדולת ה׳ אין נמשך מזה התפעלות הלב, והלב מתאווה לתאוות עוה״ז, ולכן ממצרים דקדושה משתלשל מצרים דקליפה התקשרות הלב בהבלי עולם, ולכן צ״ל יציאת מצרים בכל יום אל ארץ טובה ורחבה הוא בחי׳ אהבה בתענוגים ולכן נק׳ זבת חלב ודבש וכמ״ש בד״ה זכור את אשר עשה לך עמלק כו׳, ועל יצי״מ זו אמרו מזכירין יצי״מ בלילות שיש בחי׳ יצי״מ שנק׳ עדיין לילה, ובלילות לשון רבים כי יש גם בלילה ב׳ בחי׳ ליל ולילה וכמ״ש ליל שמורים כו׳ הוא הלילה כו׳ וכ״ז הוא עדיין התחלת יצי״מ אכן עיקר יצי״מ הוא כשנעשה בחי׳ יום, דכמו שיש לילה ויום בגשמיות כך בעבודת ה׳ יש בחי׳ לילה ויום, וז״ש נפשי אויתיך בלילה, ופי׳ שהאהבה שהיא ע״ד נפשי אויתיך נק׳ בחי׳ לילה לגבי האה״ר במסירת נפש, כי פי׳ נפשי אויתיך (ד״ה חייב לבסומי) ר״ל שיהי׳ האהבה להבורא מצד שהוא נפשו ר״ל שהוא מחייה את כולם, כמו שהגוף אוהב ומתאוה לחיי נפשו וכשהוא חלש ומעונה מתאווה שתשוב נפשו אליו מחמת שאין לו חיות אלא מחמת הנפש כך אנו מחוייבים לאהוב את הבורא ית׳ שהוא נפש שלנו שהוא מחייה אותנו שהוא ית׳ חיי החיים נשמתא לנשמתא כו׳, והנה עם היות שהוא אהבה גדולה כמשל מה שהאדם אוהב חיי נפשו שהוא ודאי אהבה גדולה וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו, וכמ״ש במ״א דודאי אהבת החיים גדולה מכל אהבות התענוגים שאם היו נותנים לו כל התענוגים שבעולם באופן שימות אח״ז ודאי לא הי׳ רוצה ואדרבה יקבל עליו יסורים קשים ברפואות שונות בכדי להשאר בחיים כו׳, ומה שאינו מרגיש התענוג מהחיים זהו מפני שהוא תענוג תמידי ותענוג תמידי אינו תענוג, והנה כמו״כ כשיאהוב הבורא ית׳ עד״ז שהוא חיי החיים בכלל וחיי נשמתו בפרט הוא ודאי אהבה גדולה כנ״ל במשל רק שצריך להתבונן שלא יהי׳ אהבה ותענוג זה ע״ד תענוג תמידי שאינו תענוג והוא כמאמ׳ בכל יום יהי׳ בעיניך כחדשים כי המחדש בטובו בכי״ת מע״ב שבכל רגע ממש נמשך חיות חדש ממנו ית׳ להחיות נשמתו, וכן בכל העולם, ולכן כשיתבונן בזה לא יהי׳ ע״ד תענוג תמידי, כיון שבכל שעה צריך לקבל חיות חדש מחכמתו ית׳, לכן יהי׳ בטל מכל התענוגים גשמיים ורוחניים נגד התענוג הזה כי תענוג החיים גדול מכל התענוגים כו׳, וזהו ובחרת בחיים דר״ל מה שהוא ית׳ חיי נשמתו וזהו כי הוא חייך.

ועם כל זה נק׳ אהבה זו בשם לילה ר״ל כשהאדם הוא בלילה שהוא בחשך כי האהבה הזאת היא אהבה של חושך עדיין, דהנה כתיב אם ישים

אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף (פורים תקס"ו) פי' אם ישים האדם אליו יתברך לבו באתערותא דלתתא אזי ימשיך אתערותא דלעילא מלמעלה מאוא"ס ב"ה כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח והמשכה זו הוא מבחי' רוחו ונשמתו כביכול דהיינו בחי' ממכ"ע וסוכ"ע. ולהבין זה איך שייך לומר באלקות רוח ונשמה, כי אין לו גוף ודמות הגוף שיהי' שייך ח"ו בחי' נשמה כי הוא יחיד באחדות פשוט בלי שום הרכבה ח"ו וכמ"ש הרמב"ם שלכך נא' חי ה' בפתח תחת החית ולא בצירי לפי שהאדם הוא וחייו שנים משא"כ הוא ית' שהוא וחייו הכל דבר אחד ממש, וא"כ מהו פי' רוחו ונשמתו. והנה מתחלה צ"ל באדם שיש בו בחי' נר"נ, מהו ההפרש בין בחי' נפש לבחי' נשמה (ד"ה והר סיני עשן) אך הנה נפש נק' בחי' התפשטו' החיות שמתפשט מן הנשמה להאיר בתוך הגוף ולהחיותו, שאין זה עצמיות הנשמה ממש רק המשכה מתפשטת ממנה והיא כלולה מתרי"ג מיני כוחות ונמשכת ומתגלית במוחין שבראש כו' ונק' אור וחיות הנמשך ומתפשט מהנשמה ולא עצמיות הנשמה ממש, שעצמות הנשמה אינה מתחלק כלל באברי הגוף כו', רק האור והחיות הנמשך ממנה הוא המתלבש בראש וכל הרמ"ח אברים, כמ"ש כ"ז בתניא פ' נ"א, ובחי' המשכה זו נק' נפש, והמקור שממנו נמשך הארה והמשכה זו נק' נשמה, ולכן הקטן כשנולד עדיין אין לו שכל, אף שיש בו הנשמה, רק מפני שאז הנפש המתפשטת מהנשמה להתלבש בראש ובאברים אין מאירה בשלימו' אור השכל מחמת העדר הכלי לקבל אור השכל, ועכ"ז אין זה שום שינוי בנשמה בין כשהוא קטן ובין כשגדול אח"כ שאז מתפשט הנפש בגילוי יותר, ותדע שהרי מצינו נפש האדם המתגלגלת בגלגול בבהמה (וצדיקים מתגלגלים בדגים דייקא) והיינו שאף שהנשמה ישנה במציאות בתוך גוף הבהמה אך אין נמשך ממנה המשכה והתפשטות כוחותיה להאיר בה בבחי' גילוי ממש כ"א הי' כן הי' הבהמה בעל שכל אבל היא שרוייה בה בבחי' העלם ולכך אין ניכר שינוי בין בהמה שמלובש בה גלגול אדם לשאר בהמה, ולכן גלגול זה אין נק' בחי' נפש ר"ל שאינו כמו שהנשמה מלובשת בגוף האדם שנמשך מהנשמה בחי' נפש להתגלות ממש תוך אברי הגוף, שהנפש הוא מה שנמשך ומתגלה מהנשמה אל הגוף משא"כ בבהמה אין נמשך התפשטות והתגלות זו כלל רק שהנשמה עצמה שרוי' בה, אבל כשאין נמשך ממנה הארה להתגלות בגוף א"כ אין ממנה שום גילוי בגוף הבהמה והרי היא כשאר בהמה שאין בה גלגול כו' משא"כ כשהנשמה מלובשת באדם מתגלית כוחותיה בגוף וכללות גילוי זה נק' נפש, ובקטן נמשך גילוי זה בקטנות מאד ואח"כ הולך ומתרבה יום ביומו. ועד"ז יובן למעלה בחי' נפש

בשולי העמוד בגוכתי"ק: אדעתי' דנפשי' ועמך לא חפצתי עמך מה שטפל לך בחי' נפשו ע' שוש תשיש נפש ע' והר עשן וע' אם ישים כו' רוחו נשמתו פורים תקס"ו ליל ולילה באהבה זו ע' תניא פמ"ד שכלולה מאה"ר ואה"ע והיינו ב' בחי' אלו...

הוא התפשטות החיות הנמשך מאוא״ס ב״ה להאיר לכל הנבראים ולהחיותם שהמשכה זו הוא רק הארה וזיו, וכמו שאין ערוך זיו ואור הנמשך ומתפשט מהשמש לגבי עצמיות השמש שהוא הנק׳ מאור, שהוא מקור האור וזיו, כן אין ערוך בחי׳ ההארה הנמשך מאוא״ס ב״ה להאיר ולהחיו׳ העולמות לגבי עצמיות א״ס ב״ה, ולכן כתיב אני הוי׳ לא שניתי שאין שינוי באוא״ס ב״ה בין קודם הבריאה לאחר הבריאה, שאין שום שינוי בהמאור ע״י המשכות הזיו כו׳, ומזה יובן ענין הצמצום שהי׳ בהאור שהוא בחי׳ נפש שנכלל בהמאור כמו באדם כשאין מתפשט ונמשך הכח הראי׳ בעין שנכלל בחי׳ זו מהנפש בהנשמה אלא שבאדם שהגוף מקבל מהנפש א״כ ה״ז שינוי לגבי הגוף אבל למעלה שהוא ית׳ למעלה מבחי׳ הנפש הנמשך ממנו וזהו אינו גוף כו׳ א״כ מה שבחי׳ האור והנפש נכלל במאור אין זה שום שינוי כלל ח״ו. והנה פי׳ רוחו ונשמתו, פי׳ רוחו כמ״ש וברוח פיו כל צבאם והוא ג״כ בחי׳ ממכ״ע (אך שגבוה מבחי׳ נפש, וכנודע שבחי׳ רוח הוא המחבר נשמה ונפש כי רוח היינו בחי׳ הבל, והבל הדיבור הנמשך מהבל הלב זהו בחי׳ כתר דנוק׳ וכמ״ש בזהר פ׳ תזריע ז׳ הבלים לקבל ז׳ כתרין כו׳ ונמצא ההבל זהו בחי׳ רוח והדיבור זהו בחי׳ נפש א״כ גם בחי׳ הארת סובב נק׳ רוחו ועמ״ש ע״פ מאמר שמח תשמח רעים האהובים כו׳ מענין בחי׳ רוח, ומש״ש ב׳ ס״ד פ״ה ע״פ לא ידון רוחי כו׳ ע״ש) ופי׳ נשמתו זהו בחי׳ סוכ״ע.

והנה יש ב׳ בחי׳ אהבה הא׳ נק׳ ע״מ לקבל פרס פי׳ לשון פרוסה היינו ליהנות מזיו השכינה המאיר בג״ע לרוות צמאונו שהוא בחי׳ נפשי אויתיך כי הוא חיינו כו׳ ובבחי׳ זו הרי הנשמה עדיין בבחי׳ יש וכמו שהאדם אוהב חיי נפשו שהאהבה זו שיחי׳ בגוף כאשר הוא כך עד״ז תשוקת הנשמה בג״ע שיומשך לה החיות מאוא״ס ב״ה והוא תענוג הנשמות שמתענגים בהשגתם גדולת ה׳ ומקור חיות זה רק בחי׳ זיו והארה ונק׳ בחי׳ נפש כנ״ל וגם לשון פרוסה כמו חלק קטן כו׳, אבל יש בחי׳ אה״ר כמ״ש ועמך לא חפצתי שאינו חפץ בחי׳ עמך, היינו מ״ש כי עמך מקור חיים עמך נק׳ מה שטפל לך והוא בחי׳ נפש שאינו רק זיו כו׳, אלא האהבה הוא אליו ית׳ ממש למהותו ועצמותו וזהו אם ישים אליו לבו פי׳ אליו ולא למדותיו, ואף שבאא״ס ב״ה לא שייך השגה ממש ע״ד שמשיגים הזיו רק בחי׳ ביטול לא״ס ב״ה ולא להיות בחי׳ יש וליהנות כו׳ אעפ״כ בכך הוא חפץ כי הזיו זהו בחי׳ אין וכלא חשיב לגבי אוא״ס ב״ה ממש שלמעלה מגדר ההשגה וכמ״ש כי בי״ה הוי׳ צור עולמים ביו״ד נברא העוה״ב כו׳ שכל בחי׳ העה״ב אינו אלא בחי׳ יו״ד בחי׳ נקודה כו׳ ולזאת לא יחפוץ לעשות הטפל עיקר, ובחי׳ אהבה זו גבוה הרבה מהאהבה ראשונה וכמו בחי׳ מעלת מסירת נפש שמפקיר חיי הגוף מצד אהבת ה׳ וזהו בחי׳ ביטול ממש שלמעלה מאהבה דבאהבה כתיב לאהבה את ה׳ כי הוא חייך וכפשוטו של מקרא ובמס״נ משליך חייו מנגד מפני אהבת ה׳ ונק׳ מסירת נפש שבחי׳ חיות שמתפשט מהנשמה להחיות הגוף נק׳ נפש כנ״ל והרי מוסר חיות זה שלא יתפשט עוד להחיות הגוף ויוכלל בהנשמה עצמה, כן עד״ז גם ברוחניות מעלת אה״ר זו על אהבה דבחי׳ נפשי אויתיך שהיא אהבה לבחי׳ אלקות המחי׳ נשמתו בג״ע ע״ד כי

הוא חייך וחיות זה הוא רק מבחי' נפש, משא"כ אה"ר הנ"ל ועמך לא חפצתי כ"א ליבטל ממש ע"ד מס"נ להתכלל בבחי' רוחו ונשמתו היינו ליכלל בא"ס ב"ה ממש, וזהו אם ישים אליו לבו אליו ולא למדותיו (כי מדותיו הן כלים דאצילות שנעשים נשמה לבי"ע ולכן נק' ג"כ נפש פי' שהן חיות דבי"ע אבל רוחו ונשמתו זהו נשמות הכלים דאצילות שהוא בחי' הארת א"ס ב"ה ממש כו' ואהבה זו נק' לאשתאבא בגופא דמלכא) ולכן אמר נפשי אויתיך בלילה שכשהאהבה עדיין רק בבחי' נפשי אויתיך זהו מדות לילה וחושך שהוא עדיין אהבה של חושך כי הוא ע"ד לקבל פרס כו' (עיין ד"ה ענין ב' ברכות של נשואין יוצר האדם ואשר יצר את האדם כו' פותח בברוך וחותם בברוך) אבל בחי' האה"ר ועמך לא חפצתי זהו מדת יום וכנודע ג"כ דיום ולילה הם ז"א ונוק' דהיינו בחי' יחו"ע ויחו"ת פי' יחו"ע זהו כמו שהוא קמי' שאין שום דבר מסתיר על אוא"ס ב"ה וכולא קמי' כל"ח וכאין ממש ולכן זהו בחי' יום וכמ"ש ויקרא ה' לאור יום שהוא בחי' אור וגילוי בלי שום הסתר, ולחשך קרא לילה חשך היינו שיש בו העלם והסתר, שהעולם נראה ליש ודבר רק מ"מ כשהיש בטל לאין ע"ד נפשי אויתיך נק' יחו"ת ועז"נ ולילה ללילה יחוה דעת כי חוה בגימ' המילוי של הוי' (שהיא עולה י"ט) שהוא מה שנמשך מיחו"ע ביחו"ת ע"ד למען דעת כל עמי הארץ כו' וזהו יחוה דעת כי תרגום ויגד וחוי, לשון המשכה שנמשך הדעת מההעלם אל הגילוי גם בבחי' יחו"ת, אבל בחי' האה"ר הנ"ל ליכלל בעצמותו ית' ביחו"ע ולא להיות כלל בחי' יש וזהו ענין יום ליום יביע אמר יביע כמעיין הנובע ממקורו שמתאחד עמו ממש כך הוא יחוד הנפש בהתכללותה במאצילה ב"ה.

והנה מבואר במקום אחר על פסוק וידעת היום כו' דכמו בברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא, ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, כך ג"כ בנפש בלב האדם בתחילה העבודה ע"ד נפשי אויתיך שהוא בחי' לילה וכמארז"ל מעיקרא כי עביד אינש אדעתא דנפשי' קא עביד ואח"כ הוא שיבוא לבחי' יום, שאין יום בלא לילה, ולכן ג"כ יצי"מ הי' ג"כ ההתחלה בלילה כמו בבריאת העולם, והנה ע"ז נאמר ליל שמורים, כי שמורים לשון המתנה כמו ואביו שמר את הדבר, כי תכלית בריאת העולם ברישא חשוכא כו' כדי שיהי' גילוי אלקות לאהפכא חשוכא לנהורא אשר זהו בחי' יצי"מ כי גם בבחי' יחו"ת זהו בחי' גילוי עכ"פ וביטול היש, ומזה יבוא אח"כ הגילוי יחו"ע לכן נק' זה ליל שמורים הוא לה' ממש, וגם כי ע"י דאתהפכא חשוכא לנהורא נמשך מבחי' ישת חשך סתרו לבוא לבחי' אור וגילוי ולכן אין יום בלא לילה כו', וזהו ענין ברישא חשוכא שהוא בחי' ישת חשך סתרו שלמעלה מבחי' אור וגילוי וע"י דאתהפכא למטה החשך גשמי לאור להיות נפשי אויתיך בלילה ע"י מתעורר ונמשך חשך העליון ונעשה תוספת אורה למעלה וזהו ליל שמורים הוא לה' ממש שנמשך תוס' אור בשם הוי' ע"י דאתהפכא חשוכא וכמ"ש במ"א בענין כיתרון אור מתוך החשך דוקא. וגם פי' שמורים לשון שמירה כפשוטו, כי הוא במדות לילה וחשך אעפ"י שהוא בחי' נפשי אויתיך אך מחמת שהוא בחי' יחו"ת שהעולם נראה ליש כו'

מחמת התלבשות אוא״ס ב״ה בהשתלשלות וירידת המדריגות עד שנעשה עוה״ז הגשמי ולכן צריך מלחמה ולאום מלאום יאמץ שיש בו הסתר מלבושי הגוף ונפש הבהמי׳ שמנוגה שמלבישים את הנפש וכמו שהמדות שבנה״א אהוי״ר כך יש ג״כ בזלעו״ז תאוות העולם, והיינו שבבחי׳ לילה הוא שליטת ואחיזת החיצונים לינק מהקדושה ח״ו מחמת שהוא עדיין בחי׳ חושך וע״כ צריך שמירה להפריד הקליפות שלא תהיינה גילוי המדות כ״א ליחודו ית׳, אך בפסח נק׳ ליל שמורים הוא לה׳ לילה המשומר ובא שנמשך השמירה מלמעלה והיינו ענין מצה שמורה, כי הנה ענין מצה (ד״ה קול דודי) הוא ע״ד שארז״ל אין התינוק יודע לקרות אבא ואימא עד שיטעום טעם דגן, הנה יש בבחי׳ דגן כח שעל ידו יוכל התינוק להכיר אביו ואמו, כמו״כ ע״י בחי׳ מצה הכירו את אלקותו בחי׳ מהותו ועצמותו דע את אלקי אביך ל׳ הכרה והרגשה, וזהו ולילה ללילה יחוה דעת, כי דעת זה הוא המתלבש בבחי׳ לילה שהוא בבחי׳ חשך וקטנות וכמו עד״מ התינוק אעפ״י שקורא אבא מ״מ א״י עדיין בטוב למה הוא אביו מפני שהולידו רק מ״מ קורא אבא ונמשך אחריו בכל לב כך הוא ענין התלבשות דעת הנעלם מבחי׳ ישת חשך סתרו שהוא למעלה מדעת המושג שנמשך ומתלבש גם בבחי׳ לילה שהוא בחי׳ חשך שמ״מ יהי׳ הכרה לומר אבא כו׳, והיינו שיהי׳ ביטול היש כי החמץ הוא הגובה וההתנשאות והוא מקור הקליפות שבחי׳ גסות נק׳ אבי אבות הטומאה שהוא מקור כל התאוות, ומצה הוא ביטול הגובה וההתנשאות להיות אתכפייא סט״א וזהו מצה לשון מצה ומריבה שהיא ע״ד רבת את ריבם לבטל היש.

הנה* ז״ל הזהר פ׳ בא דל״ח ע״ב ות״ח כתיב ליל שמורים הוא לה׳ להוציאם וגו׳ הוא הלילה הזה שמורים לכל בנ״י וגו׳ האי פסוקא קשיא, כיון דאמר ליל, מהו שמורים ולא שמור, שמור מיבעיא ליה, וכתיב הוא הלילה הזה, ליל קאמר בקדמיתא ולבתר לילה, אלא הכי תנינן כתיב כי יהי׳ נערה בתולה נער כתיב מ״ט משום דכל זמן דלא קבילת דכר אתקרי נער מדקבילת דכר אתקרי נערה, אוף הכי ליל עד דלא קבילת דכר, ואע״ג דכתיב ביה שמורים, דכר הוה זמין לאתחברא עמה, ובשעתא דאתחבר עמה דכר כתיב הוא הלילה הזה לה׳ שמורים דכר ונוקבא ובגיני כך כתיב הלילה הזה כו׳ הה״ד זה אלי ואנוהו עכ״ל. ותוכן התירוץ הוא דשמורים ל׳ רבים ואין רבים פחות משנים קאי על דכר ונוק׳ ואע״ג דליל הוא עד לא קבילת דכר שייך ביה שמורים לשון רבים משום דדכר הוה זמין לאתחבר בהדה, ונראה להבין ענין הוה זמין לאתחברא עמה, ממ״ש רבינו ז״ל בד״ה עיני כל אליך ישברו, כי הנה כתיב נודע בשערים בעלה דא קוב״ה דאיהו מתדבק לכל חד לפום שיעורא דילי׳ דמשער בליבי׳ והשערים הם נ׳ שערי בינה שנמשכים ממוח בינה בלב כי בינה ליבא, והיינו פי׳ עיני כל כנ״י נק׳ כל נגד נ׳ שערי בינה גימ׳ כל, וכל א׳ לפום שעורא דילי׳ אליך ישברו, אך לפעמים נק׳ כנ״י כלה בה״א נוספת הטעם לזה כי יש ארוסה ונשואה שקודם שנכנסה לחופה שאינה

הנה: בגוכתי״ק נמצא זה בלי ציון שהוא מאמר חדש.

ראויה ליחוד וזיווג עדיין נק' ארוסה וכשנכנסה לחופה וראוי' לזיווג אז היא נשואה ואז נק' כלה בה'.

וביאור ענין זה בעבודת ה' עבודה שבלב זו תפלה ע"פ המבואר כי כשנמשך ההתבוננות ממוח בינה בלב נק' שער דמשער בליביה, אמנם יוכל להיות שגם אם משער בלבו אבל לא נקלט האור בתוך תוך עומק לבבו כמ"ש בכל לבי דרשתיך, פי' כשנקלט כו' אז נק' בכל לבי, היינו שנכנס הג' שע"ב בתוך נקודת לבבו, אבל אם לא נקלט רק הוא בחיצוניות הלב נק' כל בלא ה', אבל כשנקלט כנ"ל נק' כלה בה', הה' יורה על פנימית הלב המקבל נש"ב בתוכה כפי דמיון קליטת הנוק' טפת דכר לכן נק' נשואה אחרי שנקלט אור א"ס ב"ה שבהשגת מוחו בתוך נקודת לבבו ביחוד וזיווג משא"כ בחי' ארוסה כשלא נקלט כנ"ל אזי נק' ארוסה נק' כל בלא ה' כנ"ל, וזהו ענין נודע בשערים בעלה, פי' נודע ל' יחוד וזיווג כמו והאדם ידע כו', אמנם אין בחי' הקליטה נעשה כ"א לאחר החופה לפי שבחי' החופה הוא אור מקיף מלמעלה מאיר על חתן וכלה בחי' הארת רצון עליון השורה בבחי' מקיף על הלב שעי"ז יוכלו להתייחד ולקלוט האור בתוכו כו' (עמ"ש מזה בד"ה תורה צוה כו') ולמעלה ג"כ בכנ"י הוא ג"כ בחי' אור מקיף עליון הנק' חופה כמ"ש כי על כל כבוד חופה בכדי שיהי' יחוד וזיווג ואז כנ"י נק' כלה עם ה' עכ"ל שם. ויש לפרש שקודם הקליטה בהיות בחי' אירוסין זהו בחי' אתכפיא שלא נגע עדיין בלב כ"כ שיהי' נהפך לבו ממש לאהבת ה' רק מ"מ מוח שליט על הלב ולכן נק' זה רק אירוסין וקדושין, אבל כשנעשה בחי' אתהפכא זהו שנקלט בתוך לבו ממש. ובענין הטעם למה כשנקלט האור בכנ"י ניתוסף אות ה' דוקא, ביאר רבינו נ"ע בביאור של ד"ה עיני כל הנ"ל, והוא ע"פ מ"ש במ"ח מסכת גדלות רחל פ"א מ"ב מ"ג ובמסכת קטנות רחל פ"ז מ"ד, וע' מזה בע"ח שער הירח פ"ג ובמק"מ ר"פ שלח בפי' מ' סתומה דלמרבה המשרה, ועמש"ש ביצ"מ נפתחה מ' דלמרבה המשרה כו', ועפ"ז יש לפרש שאלת מה נשתנה הלילה הזה כו', ועפ"ז י"ל ג"כ ענין ה' שניתוסף לשרה שעי"ז תלד כי ה' רומז לציר ודלתות שבנוק' שבה מקבלת הטפה כו', וממ"ש בע"ח שם יין משומר כו' להיות שמורים כו', יובן ענין שמורים דכאן בפסוק וע' עוד בספר ערוגת הבושם בפסוק גן נעול כו' מעיין חתום, וע' בתיקונים תיקון כ"ט ומשנה דנזיר אמר הדלת הזה הריני נזיר אם נפתח אני כו'.

והנה ז"ל רבינו נ"ע בביאור דעיני כל הנ"ל עיני כל אליך ישברו, כל הם נש"ב דהיינו מדות שבשכל חסד שבחסד כו' כל א' כלול מכולם וע"ז נאמר פסוק נודע בשערים בעלה, בשערים דבינה נודע בעלה חכמה, והגם שהשערים הם רק נ' מ"מ אמרו כל חד לפום מאי דמשער בליביה, כי אח"כ כשיוצאים מהעלם אל הגילוי בו"ק כל א' כלול מיו"ד עד ס"ר נש"י, וגם בבי"ע מתהוה אלף אלפין כו' וזהו עיני כל ומה שנחלק לב' אותיות **כל** הוא מפני שהלמ"ד רומז לחג"ת שהם חסדים מכוסים באימא אם הבנים, והכף רומז לנו"ה שהם לבר מגופא ולכן הן חסדים מגולים. והנה לפעמים

נק׳ כל ולפעמים נק׳ כלה כל ה׳ כי ה׳ הוא בחי׳ נוקבא ויש ב׳ ההין ה׳ עילאה בינה ה׳ תתאה מלכות, תרין נוקבין פריש שלמה מלכא בשה״ש אתי מלבנון כלה היא כלה עילאה כו׳, והענין כי הה׳ יש בה ד׳ שהוא אורך ורוחב ונקודה באמצע ורומז לבחי׳ נוק׳ שיש בה צירים ודלתות כו׳ והנקודה הוא בסוד הטפה כו׳ (וז״ל הע״ח שער הירח פ״ג אמרו בגמ׳ שני דלתות ברחם אשה כו׳ כמו שבחומת העיר יש דלתות וצירים כן בחומת המלכות הנק׳ חומה כו׳, וע׳ בשער היחודים פ״ט יחוד ה׳ מזה. והוא כי צורת ד׳ צורתה י׳ וב׳ ווין כזה ד כי יוד הוא באמצע הב׳ ווין ומחברם, וזו י׳ הוא עוקץ שבאחורי הד׳, ואמנם הדלתות שברחם האשה הוא סוד זאת הד׳ שביארנו ואות י׳ שבין ב׳ ווין הוא סוד ציר הדלת שכל הדלת סובבת עליו כי אין קיום לב׳ ווין אלא באותו י׳ שהוא הציר שעליו סובבין ב׳ ווין כו׳, וז״ס באר חפרוה שרים עכ״ל הע״ח, ובמ״א נת׳ שע״י יוד זה שמאחורי הד׳ הוא הבדל אות ד׳ מאות ר׳, וע׳ בד״ה חייב אינש לבסומי בפוריא מענין צורת ה׳.

ומכ״ז תבין שמ״ש רבינו נ״ע והנקודה הוא בסוד הטפה, אין ר״ל על היוד שכ׳ בע״ח שהוא הציר כי הע״ח כוונתו על העוקץ שבאחורי הד׳ שהוא הציר שעליו סובב הדלת, אבל רבינו נ״ע כוונתו על רגל ה׳ שהוא כעין יוד או וי״ו ואומר דזהו סוד הטפה שהוא המ״ד הנמשך לה מהדכר, ולכאורה מזה ראי׳ דלא ס״ל כשטת הפרדס בשער סדר האצי׳ פ״ב דגם כשנוסף בה ה׳ הוא עדיין קודם הזיווג ורק בחי׳ אירוסין לבד, והרי רבינו ז״ל אומר בהפך שהנקודה של ה׳ זהו סוד הטפה, וכ״כ בפי׳ לעיל דבחי׳ אירוסין זהו עיני כל ונשואין זהו כשנק׳ כלה בה׳ הרי ה׳ מורה על היחוד ממש, וכן משמע לענ״ד בהדיא בזהר פ׳ תרומה דף קל״א א׳ ליל אצטריך לנטורא כו׳ ליל דוקא, ולהפרדס גם לילה בעי נטורא והיינו ליל כו׳ ע״ש, מיהו גם לרבינו נ״ע יחוד זה הוא לעשותה כלי ע״ד אין האשה כורתת ברית כו׳, ולכן נק׳ לילה עדיין משא״כ בחי׳ בקר כו׳ ע׳ זהר פ׳ בלק דף ר״ד ע״פ בקר אערך לך כו׳ ע״ש ובמ״ש ע״ז בביאורי הזהר). והנה ה׳ עילאה מקבלת מבחי׳ חכמה מקור החכמה אנת חכים כו׳ וה׳ תתאה חכמה תתאה. ולהבין ענין יסוד הנוקבא באלהות מה ענינה (נראה דמבאר ענין יסוד דנוק׳ כדי להבין מהו ענין צירים ודלתות שהן הן ביסוד דנוק׳ כמ״ש בע״ח שער תיקון הנוק׳ פ״ב, וז״ל בשער היחודים פ״ט יחוד ה׳, והנה ענין ב׳ צירי הדלתות הם אלו סוד ההוד ויסוד עצמם אשר במציאת הרחם כי הלא הרחם ג״כ כולל הי״ס והצירים הם נו״ה אשר שם היסוד מקבלם בסוד הנצח עכ״ל, ולכן כדי להבין זה מבאר רבינו ענין יסוד דנוק׳) הוא עד״מ מה שנראה בחוש שיש למדן מסביר גדול אפילו לתינוק, ויש שאינו מסביר אפילו אם יהי׳ למדן ביותר אינו רק לעצמו אבל אינו יכול להסביר לזולתו שרש המכוון וההסבר הוא ענין יסוד דדכורא ארוך שהוא המשפיע, וכן יש למדן שנתפס ונקלט בהשגתו בעומק וגם תופס בזכרונו, ויש מי שהוא בעל הבנה גדול אך אינו נכנס לעומק השגתו וגם אינו זוכר כו׳, וענין מה שנתפס ונקלט בהשגה ובזכרון הוא מכח יסוד דנוק׳ כלי קיבול. וכך נק׳ בינה עילאה כלי קיבול לחכמה וחכמה הוא דכר המשפיע אור א״ס

בבחי' ברק בלבד, ובבינה בא לידי גילוי באורך ורוחב ושם גילוי התענוג, ולכן נק' לפעמים בינה בזהר בשם עתיק אהי' אשר אהי', כי שם הוא גילוי עתיק ולכן אהי' א' בעתיק ואהי' הב' בבינה, ובעבודת ה' הוא להיות כלי קיבול (כמאמר ברוך אתה ל' נוכח, כן צ"ל) לנוכח שהוא ענין הגילוי ולא גילוי לבד אלא להיות נקלט ונתפס בתוכו ממש על כי אין אלקי בקרבי, בקרבי ממש ולא די בשעת התפלה לבדה שאז סוגר עיניו כו' (ועיין במ"א גבי משמח חתן וכלה, נתבאר ענין מעלת הזכרון ושנתפס ונקלט בהשגה כו' שהוא מוח חכמה שלמעלה מבחי' בינה כמו שיש חילוק בין השומע שכל למחדש שכל, שחידוש השכל נמשך מבחי' חכמה וכמו המעיין שנובע, אלא שזהו בחי' יסוד דדכורא יסוד אבא ארוך כן מי שחוזר על השכל עד שנתפס בעומק ובזכרון הרי זכרון הוא מוח חכמה כמ"ש בפ' קדש ולזכרון בין עיניך כי הזכרון מחמת שנחקק השכל בעצמות חכמתו וכמו אותיות החקיקה, נמצא בחי' יסוד דנוק' שהוא הקליטה הטובה שרשו מחכמה דנוק' וכנודע מענין חותם שוקע בחי' שקיעה וביטול כו', והשתא א"ש דעיקר קיום הדלת הוא ע"י הציר שהוא בחי' י' שאחורי הד' כי יו"ד היינו בחי' חכמה וביטול שעי"ז דוקא נעשה הדלת והכלי קיבול וכמ"ש לקמן בפי' ונפשי כעפר לכל תהי' ועי"ז פתח לבי כו', וגם מזה יובן ענין אכילת מצה שהוא בשביל להיות נעשה בחי' כלי קיבול שנעשה בלילה זו שנעשה מבחי' ליל בחי' לילה, שתוספת ה' כשנקלט בפנימי' לבו גלוי אלקות אלקי בקרבי כו', וההכנה לזה ע"י מצה שהוא בחי' שפלות הפך מבחי' החמץ המורה על גסות והתנשאות, ולכן השינוי בין חמץ למצה רק מחמת אות ה', וע' בסידור גבי מזמור לתודה שזהו ענין פיה פתחה בחכמה כו' ודו"ק).

אך מאין בא הכח מלמעלה שיהי' כלי קיבול הנה ע"ז נאמר מקדש ה' כוננו ידיך (ע' בע"ח שער הירח פ"ג הנ"ל) שהידים עליונים כוננו בחי' כלי קיבול, כי היד הוא בחי' חסד שהיד מחלק צדקה וחסד דרועא ימינא וימינו תחבקני, אך בסוף היד ה' אצבעות שהן בחי' גבורה כמו גשמים שהן חסדים ויורדים בגבורה לחלק טיפין טיפין, וכמ"ש מי פלג לשטף תעלה בין גומא לגומא ולא נתחלף לי בין איוב לאויב כו', והן ה' אותיות מנצפ"ך שהם מפרידים ומחלקים את הקול, כי הקול הוא פשוט כקול בהמה ולהיות הקול מתחלק לה' מוצאות אחה"ע מהגרון בומ"ף כו' הוא ע"י ה"ג מנצפ"ך הנ"ל (ועי' בזהר תרומה דף קל"ו ע"ב ע"פ ומעשה ידיו מגיד הרקיע, ובזהר ח"א דף א' עמוד א' בענין כוס של ברכה אצטריך למהוי על חמש אצבעין ונק' כוס ישועות, ועמש"ש שבפרק היד ששם ה' אצבעות הוא הנק' פרק העליון שהוא בחי' חב"ד שבחסד והרי הוא למעלה מב' פרקי' הזרוע והכתף שאין בהם התחלקות, והיינו משום כי התחלקות זו זהו אמיתי' החסד, וכמו גבורות גשמי' ושרשו מגבורה דעתיק המתלבש בח"ס מקור בחי' חב"ד). אך יש בכל הה' פרצופים בחי' יד רק ונתתם חמישית לפרעה חסד שבכתר וארבע הידות הם החסדים של הד' פרצופים או"א וזו"נ יהי' לכם לזרע השדה, היינו בחי'

אותיות והמשכות הצמיחה בבי"ע להיות אלף אלפין כו' במלאכים ונשמות יותר כו' (ועמ"ש היום לא תמצאוהו בשדה דר"ל בבי"ע).

וזהו עיני כל דבינה אליך לבחי' כתר הוא היד החמישית לעשות משם בחי' ה' שיהא נתפס ונקלט בבחי' גילוי, ובעבודת ה' הוא בחי' שפלות ונפשי כעפר לכל תהי' ועי"ז פתח לבי בתורתך שנעשה מבחי' יד עילאה (כמ"ש פותח את ידיך) בחי' גבורות דמבטשין ליה, וכמשל הכלי קיבול של מי שתופס בעומק השגתו וזכרונו שהוא ע"י שפלותו שמשים עצמו כהדיוט ורוצה לירד לעומקה משא"כ הגס רוח לא ירצה להעמיק כלל ולכן נקרא נקבה מלשון נקב כו' (וע' באדרא רבא דקמ"א סע"ב ונקיב ונהיר כו') וזהו לפי' עיני כל דבינה אך גם לפי הכוונה על כלה תתאה ודאי יצדק אליך ישברו להמתיקם כי שם במלכות נעשים גבורות ממש כו'. (ועפ"ז נ' לומר ג"כ בענין מצה, דמצה שאכלו קודם חצות זהו כדי לעשות בחי' כלה תתאה וזהו הא לחמא עניא כו' כל דצריך כו' שמבחי' עיני כל יהי' בחי' כלה ע"י הא זה דמצה לחמא עניא כו', וכמו שנת' שבכדי שיהי' הכלי קיבול הוא דוקא ע"י שפלות שמשים עצמו כהדיוט כו', וגם כזית מצה מורה על יו"ד כמ"ש בזמירות האריז"ל דליל שבת למבצע על רפתא כזיתא וכביעתא תרין יודין נקטא, והיו"ד זהו הציר שעליו סובב הדלת כמש"ל. וגם היין דארבע כוסות הוא כמ"ש ותירוש ינובב בתולות, פי' ינובב כמו נבוב לוחות דהיינו שעושה חלל ובית קיבול להיות כלי וכמבואר במ"א בד"ה לריח שמניך כו' שזהו פי' כי טובים דודיך מיין. ומצה שאכלו אחר חצות שלא הספיק להחמיץ עד שנגלה עליהם ממ"ה מבחי' כתר עי"ז נעשה בחי' כלה ושכינתא עילאה ה' עילאה דבינה). ואתה ו' המשכה מכתר לאתה בחי' חכמה כי אתה אבינו נותן להם את אכלם בעתו, פי' בעתו דאכלם כי אכלם ל' יחיד דלא כתיב אכליהם ל' רבים כי עת להאוכל, מהאוכל יצא מאכל והיינו בעת רצון דגליא מצחא ואני תפלתי לך ה' עת רצון בשעתא דגליא מצחא במנחה דשבת מכלל שיש עת שהמצח מכוסה כו', ועת רצון זה זהו ענין החופה שלפני היחוד וגם עת זה זהו ענין אתעדל"ע בלי אתעדל"ת כלל, ואכלם ר"ל היחוד כמו באתי לגני כו' אכלתי כו', בלתי הלחם אשר הוא אוכל כו' (ועד"ז ביצ"מ דוקא אחר חצות נק' לילה בה' כי חצות עת רצון בחי' החופה אח"כ נעשה היחוד והוא שנק' הלילה הזה וכמש"ל ב' הזהר ח"ב דל"ח). אך כיצד נמשך להיות יד לעשות בחי' כלי קיבול ע"ז נאמר פותח את ידיך יודיך יודין ווין, דהיינו להיות צמצום תחלה בחי' יו"ד ואח"כ המשכה ו', ומשביע לכל חי פי' כל חי בחי' יוסף חי ובכל העולמות בכל הפרצופים יש בחי' יוסף חי ודרך כלל הם ט"ו יסודות שבהגדה כמה מעלות טובות שהוציאנו ממצרים כו' שנחשב שם ט"ו מעלות שהן ט"ו יסודות והן ט"ו ווין שבאמת ויציב ואח"כ נמשך צדיק ה' בכל דרכיו, דרכיו הם לבר כמו הדרך שהוא מחוץ לעיר דהיינו כשיוצא לבי"ע לזרע השדה ושם נמשך בבחי' צדיק כי צדקה עושה עם מאן דלית לי' מגרמיה כלום וחסיד לפנים משוה"ד בכל מעשיו הם נשמות דעשיה שהם נשמות הפחותים וע"ה שבזמן המשיח יהי' ב' מיני נשמות של ת"ח וע"ה כו', עכ"ד

רבינו נ"ע בביאור דעיני כל. ומזה מובן דברי הזהר פ' בא דל"ח בענין ליל ולילה, ליל עד לא קבילת דכר, כי כשמקבלת הטפה נק' לילה בה' שהה' מורה על שנעשה בה הכלי קיבול יסוד דנוק', וזהו אות ד' דבה' שהוא הצירי' ודלתות כו', ורגל הה' זהו בחי' הטפת דכר כו' וזה היה אחר חצות לילה, כי חצות הוא עת רצון בחי' החופה ולכן כולל ב' בחי' חו"ג שהן ב' חצאי הלילה כמו שהחופה מקיף על חתן וכלה שהם ג"כ חו"ג, משא"כ קודם חצות עדיין לא נקלט האור בתוכיות ופנימי' המקבל נק' ליל בלא ה', ואע"ג דכתיב בי' שמורים דכר הוה זמין לאתחבר בהדה, פי' שזהו כמו בחי' אירוסין שכבר נמשך איזה הארה מהמכר* לה ע"י הקידושין רק שהוא בחי' מקיף ולא נקלט עדיין בפנימיות, וע"ד קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתיך שהמצות הן המשכה בבחי' מקיף לכן נק' קידושין, אבל התורה שהיא המשכה בפנימי' נק' ותן חלקנו כו', ובזה מסולק קושי' הפרדס שער ה' פ"ב.

והנה ז"ל הזהר פ' תרומה דקל"א א' ע"פ שומר מה מלילה שומר מה מליל כו' שומר דא מט"ט, ודא רזא דשלטא בלילא, לילה וליל מה בין האי להאי, אלא כולא חד אבל בחולקא דא שלטא סטרא אחרא ובחולקא דא לא שלטא כלל, ליל אצטריך לנטורא דכתיב ליל שמורים הוא וע"ד חסר ה' ודא איהו כד עאל ליליא עד דאתפלג, מפלגו לילא ולהלאה שלטא לילה בה' כו' ובג"כ שומר מה מלילה שומר מה מליל עכ"ל. והנה להבין מ"ש ליל אצטריך לנטורא הנה ז"ל רבינו נ"ע בד"ה טוב לחסות וענין הקידושין הוא כמ"ש ואבדיל אתכם*.

עוד יבואר ממש"ר בד"ה כי תצא כו' וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה הנה שערות הראש הם מותרי מוחין שנפלו במילי דעלמא וצפרנים הם מותרי המדות חסד דרועא ימינא, אברהם שיצא ממנו כו', וצריך האדם להסיר המותרות כי מסטרא דקדושה עליונה הנה המותרות הם בחי' קדושה כענין י"ג מדה"ר שנמשכים מבחי' שערות וכו', וכענין קדוש יהי' גדל פרע שער ראשו אבל בלוים שהם למטה במדרגה מסטרא דדינא קשיא כתיב והעבירו תער כו', ושער באשה ערוה ששם יניקת החיצונים, וזהו ענין אמרם ז"ל ע"ה אסור לאכול בשר, שהבשר הוא מורידו ומשפילו למטה משא"כ ת"ח כי צדיק אוכל לשובע נפשו כתיב, וכן אמרו שיחת חולין של ת"ח כו' דייקא ולכן הבע"ת צריך לסגף עצמו כדי להרחיק עצמו ממותרות שלא יורידנו ויחזירנו לסורו ח"ו עכ"ל. נמצא מי שהוא עדיין למטה במדרגה צריך להרחיק עצמו ביותר מהמותרות הן במוחין לשמור מחשבתו שלא לישפל בעניני עה"ז הן במדות לסגף עצמו כי הוא עלול ליפול יותר ע"כ מצטרך שמירה זו משא"כ ת"ח כו', וע' בסידור בפי' שומר את גרים כו', ולכן נאמר שם וראית בשביה אשת יפ"ת דקאי על הנשמה להעלותה מהגלות והוא בחי' יצ"מ ואזי צ"ל וגלחה כו', וזהו ממש ענין ליל שמורים ליל אצטריך לנטורא, משא"כ כשנק'

מהמכר: תי' זו אינה ברורה בגוכתי"ק.
ואבדיל אתכם: בגוכתי"ק יש כאן ב' וחצי שורות חלק.

לילה בה׳ שהוא כד קבילת דכר וכמש״כ ואח״כ תבוא אליה שהוא בחי׳ מס״נ כמש״ש, אז א״צ שמירה ע״ד הנ״ל דהא אדרבה אמרו על רבה שהי׳ אומר מילתא דבדיחותא כו׳ וברב נחמן עד דלא אכילנא בישרא דתורא כו׳.

עוד יש להעיר יותר ממש״ר בד״ה ואשה כי תדור נדר לה׳ בנעוריה כו׳ כי בחי׳ בנעוריה בבית אביה זהו ענין אהבה הטבעי׳ שיש בכל א׳ לה׳ ונק׳ חסד נעוריך, והנה ענין נדרים סייג לפרישות היינו קדש עצמך במותר לך כי גם ההיתר כל זמן שאינו מעלה אותו לה׳ הוא מכסה ומסתיר, וזהו ואשה כי תדור, ואשה בחי׳ נוק׳ דהיינו אהבה הנ״ל בחי׳ בנעוריה בית אביה כאהבת הבן אל האב לא יחל דברו כיון שהוא עדיין בחי׳ נוקבא ואיש דרכו לכבש ואין אשה דרכה לכבש כי נשים דעתן קלות ולכן דיני נדרים בסדר נשים שאינו נוהג רק כשהוא בבחי׳ נוקבא, אבל ואשה כי תהי׳ לאיש שמקבלת טיפה שהיא בחי׳ תורה חכמתו ית׳ ואז והפר את נדרה שהוא מהפך חשוכא לנהורא עכ״ל. וה״ז ממש ענין הנז׳ כאן בזהר ליל דוקא אצטריך לנטורא שזהו בחי׳ נוקבא ושמירה זו הוא כענין קדש עצמך במותר לך בחי׳ פרישות, אבל בחי׳ לילה זהו ענין ואשה כי תהי׳ לאיש כו׳ (ואגב נזכיר ב׳ בחי׳ בהפרת נדר האשה, הא׳ ע״י האב הב׳ ע״י הבעל, י״ל ע״ד אחותי בת אבי כו׳ כשמקבלת ממוחין דאבא אזי יוכל לבוא לבחי׳ אתהפכא חשוכא לנהורא ע״כ והפר כו׳ משא״כ כשמקבלת ממוחין דאי׳ רק אתכפיא כו׳, ואולם כ״ז עדיין בירור דמ״ן, אך בחי׳ ותהי לי לאשה זהו היחוד שביום חתונתו זו מ״ת, וזהו בירור ב׳ וה״ע הפרת הבעל). וז״ש מפלגו לילא ולהלאה שלטה לילה בה׳ דבחי׳ ה׳ מורה על היחוד כדלעיל. אך צ״ל דהא גם בבחי׳ לילה כתי׳ שמורים כמ״ש הוא הלילה הזה לה׳ שמורים לכל בנ״י, משמע דגם בבחי׳ לילה צ״ל שמירה, וכן משמע בהדיא ג״כ בזהר בא דל״ח ע״ב דעיקר שמורים ל׳ רבים קאי על דכר ונוק׳, וז״ל ובשעתא דאתחבר עמה דכר כתיב הוא הלילה הזה כו׳ שמורים דכר ונוק׳, הרי בפי׳ דגם בבחי׳ לילה שהוא אחר היחוד מ״מ שייך בחי׳ שמורים, וא״כ זה לכאורה נגד מ״ש בתרומה קל״א ליל אצטריך לנטורא, ליל דוקא כנ״ל.

ולתרץ זה אקדים מש״ר בד״ה את קרבני לחמי לאשי תשמרו כו׳ וז״ל אך הנה התכללות זו דאש שלמעלה (בחי׳ אש יו״ד) באש שלמטה (אש ה׳) הוא ע״י את קרבני הן בחי׳ אותיות שמא׳ עד תיו שהן הן קרבני כלומר קרובין אלי ומקרבין אותי שכל התורה היא שמותיו של הקב״ה, וכל הקורא ושונה הקב״ה קורא ושונה כנגדו שע״י עסק התורה נעשה ביטול ויחוד דבור בדבור ומחשבה במחשבה כו׳, אך תשבע״פ ע״ז נאמר תשמרו, כי שמור זו משנה שמור לנוקבא בחי׳ מקבל וכך הנה התשבע״פ הוא בחי׳ מקבל שבה ועל ידה יהי׳ נשמר בלב האדם בחי׳ לאשי ולא יהי׳ מאבד מה שנותנים לו (ר״ל השם מ״ה שנותנין לו שע״ז ארז״ל איזהו שוטה המאבד מה שנותנין לו כו׳ דשם מ״ה זהו ענין עד קבילת דכר בחי׳ את קרבני כו׳ ועכ״ז מאבדו אח״כ שאחר התפלה נמשך בתענוגי׳ והיינו מהעדר השמירה שע״י עסק התשבע״פ) כי הנה עיקר תשבע״פ הוא להיות השגת רצון עליון לידע ההלכה והמצוה על בוריה כו׳ ולכן נעשה ג״כ בחי׳ כלי בית קיבול לבחי׳ אש י׳ השורה ומתגלה

בנפש להגבילה שתהא ההתלהבות והתשוקה לה' כרשפי אש שמורה ותקועה בלב בל תמוט לעולם ועד עכ"ל.

הנה מזה מובן איך שגם אחר היחוד שזהו בחי' את קרבני כו' והוא בחי' גילוי אש שלמעלה אש יו"ד באש שלמטה דבחי' הנשמה הנק' אש ה', עכ"ז צריך להיות בחי' שמירה תשמרו והיינו ע"י תשבע"פ שמור זו משנה.

והטעם ע"ד הקבלה ביאר שם רבינו נ"ע ע"ד ענין הנפילים אשר היו בארץ, שהן נשמות גבוהות רק שמפני שלא נתעכבו ולא נקלטו ברחם הנוק' נעשו בחי' נפילים ולא נתקיימו כמ"ש ירדו לבי"ע. כמו עד"מ בגשמיות עיקר קיום הולד ע"י ששוהה הטפה בבטן הנקבה ט"ח ואוכל ממה שאמו אוכלת ועי"ז מתקיים יותר אח"כ כשלא נשתהה כדבעי, הרי שמירה זו של הטפת דכורא הוא דוקא ע"י עיכובה ברחם הנוק', וכמו גידול התבואה ע"י שנשרש תחלה היטב בארץ כו' כמ"כ הנשמות ג"כ יש בהם עיבור ולידה, והנשמות עליונות כשלא נקלטו כדבעי בבחי' עיבור במל' דאצי' נק' נפילים. אבל כשנקלטי' ברחם הנוק' בבחי' עיבור כדבעי זהו קיומם וכמ"ש גבי אלי' אשר עמדתי לפניו שנשתהה הרבה בבחי' עיבור במל' דאצי' ועי"ז גם אח"כ הי' בו הביטול ביתר שאת ויתר עז, והיינו משום שבכל משך העיבור אוכל ממה שאמו אוכלת בחי' אורות עליונים הנמשכים במלכות מע"י וא"א כמ"ש באגה"ק סימן כ'.

ועוד הטעם כמ"ש בד"ה הבאים ישרש כו' דנעוץ סופן בתחלתן ולכן בבחי' מל' שנק' ארץ ונקבה יש בה הכח הזה להצמיח מהגרעין פרי ומהטפה ולד כו' שזהו ע"י כח הצומח שנמשך ממקום עליון ע"ש באגה"ק סי' הנ"ל ג"כ ענין כח זה מבחי' א"ס ממש, ולפיכך יובן שע"י עיכוב הטפה ברחם הנקבה יותר עי"ז תתקיים יותר מחמת שיתלבש בה יותר כח הנ"ל הנעוץ בבחי' מל' מתחלתן המקור והשרש כו', וזהו ג"כ ענין עצרת וקליטה כמ"ש במ"א בענין ביום השמיני עצרת כו'. וכך יובן ג"כ ענין תשבע"פ שנק' ג"כ בחי' נוק' לגבי תשב"כ שמאות א' דתשב"כ נעשה כמה וכמה פרטי דיני' בתשבע"פ כמו שמטפה נעשה ולד ברחם הנקבה והיינו ע"י נעוץ סופן כו' שעיקר התגלות רצון עליון שהוא בחי' תחלתן ומקור התשב"כ הרי הוא מתגלה דוקא בסופן בחי' תשבע"פ, ולכן עיקר השמירה לבחי' היחוד המתגלה בנפש הוא ע"י תשבע"פ שמור זו משנה ע"י שיש בה דוקא הכח הזה, כמו קיום הולד ע"י עמידתו הרבה ברחם האם משום שבה דוקא יש הכח הזה כו'. ועמ"ש עוד ע"פ וזאת המצוה כו' לשמור כו'.

ומזה יובן איך שייך בחי' שמורים בבחי' לילה, דאדרבה גם אחר היחוד צ"ל שמירה זו ע"י תשבע"פ בכדי שלא יהי' ח"ו בחי' נפילים, רק מ"ש הזהר ליל דוקא צריך לנטורא, זהו ענין השמירה ע"ד וגלחה את ראשה כו', ואשה כי תדור שהוא בחי' סגופים ופרישות, אשר בחי' זו מוכרחת רק בעוד שהוא עדיין בחי' ליל שהוא ההתחלה, וזהו ענין המצה לחמא עניא בחי' שפלות, ושמרתם את המצות לשמור מגסות (וחמץ אסור במשהו ע"ד לא

מינה ולא מקצתה כו׳ ומ״ש ת״ח צ״ל בו שמיני׳ שבשמיני׳ שהוא א׳ מס״ד והאי אסור במשהו, י״ל זהו ת״ח דוקא והיינו כמ״ש בשבועות זמן מ״ת חמץ תאפינה שאז דוקא מותר שמיני׳ שבשמיני׳), ומל׳ מצה ומריבה לרוב עם החיצוני׳ המסתירים, משא״כ אחר חצות הוא בחי׳ מצה עשירה הנילושה ביין ושמן שאינו בא לידי חימוץ שהוא בחי׳ שמור זו משנה, שעי״ז לא יבוא לידי חימוץ כו׳ ושמירה זו צריכה גם אח״כ, ובזה מתורץ מה שכפל לומר שמורים, אלא כי הן ב׳ בחי׳ מיני שימור שהא׳ נצרך דוקא בבחי׳ ליל משא״כ בבחי׳ לילה, אבל השימור דשמור זו משנה נצרך ג״כ בבחי׳ לילה וע״ז נאמ׳ שמורים לכל בנ״י לדרתם, שעי״ז יכול לדור ביניהם למטה שיהי׳ הקיום של היחוד עליון למטה ג״כ.

ומ״מ גם יחוד דבחי׳ לילה רק ע״ד בחי׳ לעשותה כלי וזהו כוננו ידיך, לכן זהו על ידי מצה וד׳ כוסות יין ע״ד ותירוש ינובב בתולות הנז׳ בד״ה לריח שמניך, גם מרור ת״ת ע״ד באר חפרוה שרים ועמ״ש בד״ה כי בועליך עושיך ונק׳ לילה הזה ע״ד שילוב הוי׳ באד׳. אמנם בחי׳ יום זהו עיקר ומדת לילה כלולה ביום ע״ד שילוב אד׳ בהוי׳ ועמ״ש במ״א בפי׳ הזהר בלק ר״ד ענין בוקר דאברהם ובקר דיוסף, בקר אערך לך כו׳, וע׳ ד״ה רני ושמחי ענין רננא ברמשא ושמחה בצפרא, וזהו אמר שומר זה מט״ט שקושר כתרי׳ מתפלותיהן של ישראל אתא בקר וגם לילה, ואיך באו שניהם יחד אלא שהוא ע״ד שילוב אד׳ בהוי׳, וזהו ובנ״י יוצאים ביד רמה, ע׳ ד״ה חייב אינש לבסומי שיש היד הגדולה בה׳ משא״כ יד רמה בלא ה׳ שאין בזה הרגשה כ״א מס״נ וביטול וכו׳, וזהו בחי׳ יום יחו״ע כי לילה דוקא ה׳ כו׳. ועוד בחי׳ יום כי המצות נק׳ יומין שהם אספקלרי׳ המאירה גילוי יחו״ע, וזהו אשר אנכי מצוך היום, היום לעשותם כי עכשיו גילוי שם מ״ה המברר ונק׳ יום לאור יום, וע׳ פע״ח גבי עומר היום יום כו׳. וענין בעצם היום י״ל ע״ד מ״ש ואורח צדיקים כו׳ הולך ואור עד נכון היום ופי׳ באד״ר ובז״ה שם דכ״א נכון היום חצי היום הוא בחי׳ חד אורחא שבפלגותא דשערי דא״א שממנו פליג בז״א לתרי״ג ארחין כו׳, ור״ל כמו שחצות לילה עת רצון וגבוה מב׳ חצאי הלילה כן חצות היום בחי׳ חד אורחא, וע׳ לק״ת גבי מחצית השקל, וע׳ גבי ישרים דרכי ה׳ בפי׳ הזהר וישלח והמקור חד אורחא הנ״ל ואפשר זהו ענין דיבור אנכי ולא יהי׳ לך הכולל כל תרי״ג או ע״ד בא חבקוק והעמידן על אחת בחי׳ חד אורחא הנ״ל, וע׳ ד״ה צאינה וראינה מן הלבושין הנק׳ יומין לראות בעטרה כו׳. וזה נק׳ עצם היום כי היום בחי׳ ז״א ועצמיותו של היום הוא בחי׳ א״א כמ״ש ע״פ בעצם היום נמול כו׳. וענין יום שכולו ארוך כי גם בא״א כלול חו״ג שהם לילה ויום, רק שם הם בלי התחלקות וכלולי׳ יחד, וזהו המאריך באחד שממשיך בק״ש מא״א לז״א מאריכין לו ימיו גלוי המדות שלמעלה מהשכל במדות שלמטה מהשכל.

והנה בתורה ג״כ בחי׳ יום ולילה ע׳ זהר בשלח מ״ו, וי״ל מקרא יום ומשנה לילה, כי באגה״ק ד״ה והמשכילים שנק׳ המל׳ תשבע״פ עה״ד ע״ש התלבשותה לברר ק״נ לכן נק׳ לילה, וע׳ ד״ה ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות

ערב בשדה זה ברייתא וזהו במחשכים הושיבני כו׳. ואמנם בד״ה וארא מבואר ענין ובלילה שירה עמי, טעמי תורה שהם הבחי׳ היותר גבוה שבתורה, י״ל כמ״ש בד״ה תורה צוה תקס״ז, ע״ד גילוי י״ג מדה״ר במל׳ משום נעוץ תב״ס, וכמו מה״ט הנשים יפות מהאנשים בטבע הבריאה כך ע״י לילה גילוי בחי׳ שירו כו׳. ועד״ז י״ל מ״ש בקי״ס ויהי הענן והחשך בחי׳ ישת חשך סתרו דא״א ויאר את הלילה המל׳ דאצי׳, ועי״ז קי״ס ים ויבשה יחו״ע ויחו״ת שוין לגבי א״א ע״ד קורא אני עליהם יעמדו יחדיו, וכמו שבבחי׳ זו זכור ושמור בדבור א׳ נאמרו כמ״ש במ״א. ועמ״ש ע״פ יצרנהו כאישון עינו דדוקא בשחור שבעין עיקר גילוי כח הראי׳ גילוי בחי׳ ישת חשך סתרו, וזהו שהחשך העליון ישת חשך סתרו האיר את הלילה דייקא בחי׳ שחור שבעין כו׳.

או י״ל כי גם בכתר יש ב׳ בחי׳ א״א וע״י אשר בחי׳ א״א נק׳ חשך לגבי ע״י כמ״ש במ״א, א״כ זהו שרש לילה ויום שביום שכולו ארוך, ולפ״ז גם בקי״ס בחי׳ הענן והחשך הוא הגילוי מא״א למל׳, אבל יום שכולו ארוך זהו הגילוי מע״י ויהי׳ לע״ל והניף ידו כו׳ לשבעה נחלים ז״ת דע״י, וא״כ ובלילה שירה א״ש כפשוטו כי שירה וזמירות היו לי חוקיך זהו הבחי׳ תחתונה שבתורה כנז׳ בד״ה ואהי׳ אצלו אמון, ובאגה״ק גבי דוד זמירות קרית להו, והוא בחי׳ א״א לכן זהו ובלילה שירה כו׳, אבל פנימי׳ התורה זהו בחי׳ ואהי׳ אצלו שעשועי׳ יום יום, וצ״ע בזהר תרומה ע״פ ויהי שירו חמשה ואלף.

מצות יאכל את שבעת הימים ולא יראה לך חמץ כו׳, וצ״ל לשון יאכל וגם מהו את שבעת הימים בשבעת הימים מיבעי׳ לי׳ למימר. הנה מבואר במ״א בד״ה ששת ימים תאכל מצות ענין המצה ע״ד אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן, ונ׳ כענין עה״ד חטה היתה, כך ע״י אכילת מצה נמשך אמונה כו׳ ע״ש ומבואר שם ג״כ שיש ב׳ בחי׳ מצה הא׳ דקודם חצות שנצטוו ע״ז בערב תאכל מצות הב׳ משום שלא הספיק להחמיץ עד שנגלה כו׳. והענין עפמ״ש כי אל דעות שיש ב׳ בחי׳ דעת היינו דעת תחתון ודעת עליון והם בחי׳ ממכ״ע וסוכ״ע כמ״ש בביאור ע״פ לבבתני אחותי כלה ע״ש באריכות, ומבואר במ״א ענין ב׳ בחי׳ דעת אלו דכי אל דעות היינו הא׳ יחו״ת שלמטה היש ולמעלה האין שהבריאה יש מאין אלא שמ״מ היש בטל לאין, והב׳ כמו דקמי׳ כולא כ״ח והיינו קמי׳ דוקא משא״כ במדת מלכותו ית׳ כמ״ש בד״ה כי ביום הזה יכפר, וזהו ענין ב׳ בחי׳ מצה הנ״ל שע״י המצה נמשך דעת שהתינוק יודע לקרות אבא, אך מצת חובה ביטול היש לאין הנמשך מד״ת קבלת מלכותו ית׳ וצריכה שימור מחמץ שהוא היש שאינו בטל כו׳ ומצה הב׳ גלוי דעת עליון מבחי׳ ממ״ה שהדעת עליון נמשך מבחי׳ כתר ושם לא הספיק להחמיץ כיון שהגלוי איך למעלה היש ולמטה בחי׳ אין ממש א״כ

לא שייך חימוץ כלל שהוא יש מאחר שלמטה אין ממש וכלא חשיב ומתגלה בחי' זו ממש וזהו ענין ביטול אמיתי שלמעלה מביטול היש א"כ לא שייך חימוץ ויש וא"צ שימור. ולפי"ז א"ש כפשוטו מאמר מצה זו שאנו אוכלים שהיא קודם חצות הוא ע"ש שלא הספיק להחמיץ אף שזהו בחי' ומעלת מצה הב' אלא משום שדעת תחתון הוא כלי לגילוי דעת העליון כמ"ש בד"ה ויקהל משה כו' א"כ אנו אוכלים מצה זו כדי שעי"ז יומשך גילוי דעת עליון כי גילוי בחי' דעת עליון א"א להמשיכו ע"י קום ועשה ולכן מצה הב' אינו חובה אלא רק ע"י לא תאכל חמץ וכנודע מענין בארץ לא זרועה עי"ז נמשך ממילא אך היינו ג"כ ע"י הכנה דמצה הא' וזהו שהיא על שום כו', וזהו מצות יאכל ממילא כי בחי' מצה הב' נמשכת בנפש רק ע"י הלא תאכל חמץ שעי"ז יאכל ויומשך בחי' מצה הב' כו' אבל לא שייך ע"ז תאכלו כמו במצות חובה, ופי' את שבעת הימים הם ז' המדות וימי שנותינו בהם שבעים שנה וחיות המדות הוא מהדעת שהוא פנימי' המדות ומצות היינו ב' בחי' דעת הנ"ל, וצ"ל הרי חמץ הוא ג"כ מבחי' חטה הממשיך דעת ומדוע האזהרה מאד מחמץ, אך הענין כי אדרבה עם היות שממשיך דעת אך זהו המשכת הדעת בקליפות שהם יש גמור והוא ענין חטא דעץ הדעת שהרי הנחש אמר אמת שע"י אכילת עה"ד ויפקחו עיניכם כו' ועכ"ז הוא חטא גדול אשר הביא המות במ' והיינו משום שהוא המשכת הדעת דטו"ר שנמשך ערבוביא הרע בטוב שקודם חטא עה"ד היו הקליפות מובדלים מגבול הקדושה דהיינו למטה מהעשיה אבל בבי"ע לא הי' שום מדור לקליפות כלל וכמ"ש בספר טור ברקת בה' פסח סי' תל"א וכאשר חטא אדה"ר בעה"ד עלתה הקליפה למעלה, ועיין בהרמ"ז פ' בא ד"מ בד"ה פקודא דא לבער חמץ, ג"כ מענין זה ע"ש ועמ"ש בת"א פ' בראשית ע"פ הן האדם הי' כאחד ממנו כו' ע"ש. והנה כמו שיש בבחי' ביטול ב' מדרגות בדרך כלל זה למעלה מזה ביטול היש וביטול אמיתי והן ב' בחי' מצה הנ"ל כך לעומת זה יש ב' בחי' יש וגסות, חמץ ושאור, כי שאור חימוצו קשה יותר ועיין מ"ש סד"ה ביום הזה יכפר בענין ב' מיני יש וגסות דתאוה וכבוד פנימי' ומקיפים כו' כמו"כ י"ל שזהו ענין חמץ ושאור כי החמץ ראוי לאכילה הוא פנימי ושאור שאינו ראוי לאכילה ומזון אינו פנימי אבל מקיף והוא קשה יותר ע"ש. ועוי"ל כי הנה בקדושה יש ב' מדרגות יעקב וישראל שהם בחי' עבד ובחי' בן וכמ"ש באריכות בד"ה לא הביט און ביעקב כו' והם ג"כ בחי' מל' ובחי' ז"א ולעומת זה הוא חמץ ושאור ב' בחי' יש כי שאור מחמיץ לאחרים הוא משפיע היש והחמץ הוא המקבל היש והן דכר ונוק' דקליפה וכמ"ש בסידור האריז"ל גבי ביעור חמץ, א"כ הם נגד זו"נ דאצילות דקדושה שהם ישראל ויעקב וזהו כי ישראל בחי' לי ראש ולעומת זה שאר הפך מבחי' ראש דקדושה כו' וכן חמץ אותיות מצח מצח אשה זונה כי הראש הוא מוחין וגלגלת והמצח היא סיומא דגלגלתא דהיינו ההסכם הנשאר מן ההתבוננות והדעת וכמ"ש בד"ה ועשית ציץ כו' וזהו ג"כ ענין ישראל לי ראש שזהו בשעת התפלה מוחין ובכל היום בחי' יעקב י' עקב והוא ההסכם כו' וזלעו"ז שאר וחמץ. והרמ"ז פ' בא שם כ' דחמץ מדיני אבא ושאר מדיני אימא שמהם יניקת החיצונים

בכל אבי״ע שלהם מן החמץ לאצי׳ שלהם כי האצי׳ שרשו מחכמה ומן השאר לבי״ע שלהם, וגם זה יש להעמיד עם מ״ש דחמץ כנגד יעקב, כי יעקב שרשו מאבא וישראל מוחין דאימא ע״ד בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. עוי״ל לפי׳ הרמ״ז שהוא ע״ד מ״ש בפי׳ ראשית גוים עמלק ואחריתו כו׳ דאחריתו קליפה קשה יותר כך השאר שהוא בבי״ע שלהם קשה יותר מן החמץ שהוא באצילות שלהם. והנה מבואר בפע״ח ריש שער חג המצות שהנשמות שהיו בגלות מצרים הם מבחי׳ הדעת ונתקנו ע״י השעבוד בחומר ובלבנים כו׳ וע״כ הוא תיקון לבחי׳ חטא עה״ד, אך לא פסקה זוהמת הנחש עד שעמדו על הר סיני ומ״מ כיון שהי׳ תיקון ע״כ נמסר לבנ״י הכח לבער השאר, וענין ביעור זה היינו שלא ימצאו בגבולך, דהיינו בעולמות בי״ע אלא יהי׳ מקומן כמו שהי׳ קודם חטא עה״ד שהיו למטה מעשיה ובשפל המצבים, אבל בגבול הקדושה דהיינו בבי״ע לא יראו ולא ימצאו כלל, וזהו שנאמר בכל גבולך כי בי״ע הן גבולך כמ״ש לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו משא״כ אצילות הוא אלקות ואין בגדר נברא ושם בלא״ה לא יגורך רע, וכן למטה מהעשי׳ אין קפידא כי מאחר שהקב״ה ברא אותן צריך ליתן להם מקום וזהו אבל אתה רואה של אחרים וכן של גבוה למעלה מבי״ע אשר שם היש דקדושה ועיקר הביעור מבי״ע שהן גבולך ששם היש מזיק, וגם גבולך ל׳ בעלי גבול כי בי״ע הן בחי׳ גבול מן הארץ לרקיע ת״ק שנה כו׳ וזהו ענין יציאת מצרים מיצר וגבול ולכן לא יראה לך חמץ בכל גבולך ע״י יצי״מ כו׳ ולכן נק׳ פסח זמן חירותינו שאז ניתן הכח עליון מלמעלה שנוכל לבער היצה״ר מגבול הקדושה וכמו קודם חטא עה״ד.

ויש לפרש ג״כ דהאי ולא יראה לך חמץ כו׳ זהו ג״כ הבטחה שהקב״ה מבטיח שלא יראה החמץ ושאר בכל גבול בי״ע בימי הפסח וכ״ש באצי׳ דבלא״ה לא יגורך רע רק שעומדים בבריאה ובז׳ ימי הפסח הם מתבערים מבי״ע וזהו ענין אין ביעור חמץ אלא שרפה ע״ד מ״ש בפי׳ כי אש יצאה מחשבון כו׳ מאו״א אכלה ער מואב שהוא היש דקליפה עד שלא יראה לך חמץ כו׳ והוא כמ״ש לא הביט און ביעקב ומבואר במ״א דאון ועמל הם ג״כ הקליפות שכנגד יעקב וישראל ועיין בזהר בלק דרי״א א׳ ובמק״מ ודר״ז וברע״מ פ׳ כי תצא דרפ״א ע״ב ובפ׳ בחקתי דקי״ב, וכמו שפעמים משמע דאון ועמל הם דו״נ ופעמים משמע דאון ונחש הם דו״נ שכנגד יעקב ועמל וקסם הם דו״נ שכנגד ישראל כך ג״כ בחמץ ושאר אי׳ בכהאריז״ל שהם דו״נ דקליפה ופעמים אי׳ חמץ ומחמצת הם דו״נ וכן שאר ומשמרת, וכן בקדושה פעמים נק׳ דו״נ ישראל ויעקב ובחי׳* זו בנפש היינו כמ״ש ע״פ אשת יפת תואר שבחי׳ הנשמה המלובשת בגוף נק׳ בחי׳ נוק׳ ומקבל מהנשמה שבבחי׳ מקיף והן ב׳ בחי׳ דיעקב וישראל ועיין בזהר ר״פ במדבר ששרש ב׳ בחי׳ אלו מזו״נ דאצי׳, ובאמת יש בחי׳ ישראל ולאה ויעקב ורחל. והנה בפי׳ לא הביט און ביעקב יש ב׳ פי׳ הא׳ שהקב״ה לא הביט כו׳ וכמ״ש בת״א פ׳ בראשית סד״ה השמים כסאי ובביאור דלבבתני הנ״ל שזהו ע״י גילוי דעת עליון ע״ש ועמ״ש מזה בהג״ה בד״ה ארדה נא ואראה בפ׳ וירא, והפי׳ הב׳ דהאון לא יוכל להביט ביעקב וגם העמל

ובחי׳ זו . . דאצי׳: בכת״י ב׳ נמצא שורות אלו לקמן בשו״ה ישראל ולאה ויעקב ורחל.

בישראל וזהו הפי׳ נת׳ בד״ה לא הביט הנ״ל, אך באמת ב׳ הפי׳ עולים בקנה אחד דהא בהא תליא שע״י שהקב״ה לא הביט און ביעקב וע״כ עיני ה׳ אל צדיקים ובמקום שיש אשגחותא דלעילא לא יוכלו הקליפות להביט וכמ״ש בפי׳ הרמ״ז שם בזהר פקודי דרכ״ה ע״פ עיני ה׳ כו׳ ע״ש. והנה מבואר לעיל בענין עד שנגלה עליהם כו׳ שהוא מבחי׳ דעת עליון אשר שם לא הביט און כו׳ דהיינו שהקב״ה לא הביט ולכן ג״כ לא יוכל האון ועמל להביט, וזהו ענין ההבטחה דלא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבולך שהחמץ ושאר שהם כענין און ועמל דו״נ דקליפה לא יוכלו להתראות ולהביט בכל גבול דקדושה כ״א מקומן בפ״ע בשפל המצבים כנ״ל, וזהו כענין מ״ש והוא ישקיט ומי ירשיע באיוב ל״ד כ״ט דפי׳ ירשיע לשון בלבול כמ״ש במצודות ציון שם, ועד״ז פי׳ ובכל אשר יפנה ירשיע בשמואל א׳ י״ד מ״ז דג״כ הפי׳ שיחרידו ויבלבלו, ועד״ז הוא ענין הרשעים שהם בחי׳ יש ומגביהי׳ א״ע לומר לי יאורי כו׳ ומבלבלים סדר ההשתל׳ שבריאתם להיות הקליפות בשפל המצבים כנ״ל והן מגביהי׳ א״ע כו׳ ולכן נמשלו ג״כ לגלי הים כו׳ וכענין מלחמה שנלחמים עם הקדושה וגם מערבים רע בטוב ויונקים מן הטוב ומוציאים אותו לרע וזהו הבלבול והרשע, ועד״ז הוא ענין השאר שהוא המחמיץ שהוא גבורות קשות שהולך ומגביה א״ע ומערב ומבלבל הפסולת עם המובחר וכמו עירוב השמרים ביין, ולכן נק׳ היצה״ר שאור שבעיסה בגמרא ע״ש שמטריד ומבלבל במח״ז ותאוות כו׳ אמנם ענין בחי׳ השקט הוא הפך זה שאין כאן בלבול וכל דבר על מקומו שלא יתערב הרע בטוב ח״ו ולא יהי׳ בלבול השמרים ביין ואף שהקליפות הן צורך בעולם וכמ״ש בזהר קרח דקע״ח ב׳ אלמלא דינא כו׳ אך יהיו בשפל המצבים כמו השמרים שמקומן למטה מטה כו׳ (וכמו הצואה שמקומה בבה״כ משא״כ כשמכניסים אותה בבית יהי׳ ריח רע כו׳, ע׳ בד״ה ובבואה לפני המלך, והנה מקור בחי׳ השקט ובירור זה נמשך ממקום גבוה מאד דהיינו מח״ס שנק׳ מוחא דשקיט ושכיך כחמר טב דשקיט על דורדייא דעם היות דורדייא דשם הם קדושה עצומה כי הוא שם ב״ן ולא נק׳ דורד׳ רק לגבי מ״ה דמו״ס אך מ״מ הוא שקיט בלי בלבול ותערובות השמרים ביין ומשם נמשך כח בירור זה וזהו ענין והוא ישקיט כו׳. והנה גילוי בחי׳ זו הוא בפסח וזהו ובמורא גדול ששרשה ממו״ס שבו מלובש גבורה דעתיק ולכן והוא ישקיט ומי ירשיע וזהו ענין שלא הספיק להחמיץ שלא יכול לבוא כלל לבחי׳ חימוץ ויש שזהו ענין הרשע כנ״ל מחמת והוא ישקיט כו׳ ומזה נמשך כי ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור כו׳ כיון דוהוא ישקיט מי ירשיע. וענין בחי׳ זו בעבודה יובן ממ״ש באגה״ק סד״ה והיה מעשה הצדקה שלום בפי׳ ועבודת הצדקה השקט ובטח.

[בא תרכ״ד]

כי* ישאלך בנך מחר לאמר מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה׳ אלקינו כו׳*. הנה אדמו״ר נ״ע בד״ה בשעה שהקדימו פי׳ ענין שאלת הבן חכם והוא זה, כי הנה כלל כל המצות לא שייך אל הנשמה רק בהיותה מלובשת תוך הגוף הגשמי כו׳ משא״כ הנשמה בעצמה בטרם ירידתה כו׳, וא״כ למה זה ירדה הנשמה כו׳ ומה יתרון לה בכל עמלה, וע״ז תירץ לנו הכתוב כי תכלית כל המצות כדי ליראה את הוי׳, היינו כידוע ממ״ש כי אל דעות שיש ב׳ דעות מלמעלמ״ט ומלמטלמ״ע כו׳ והירידה צורך עלי׳ שיהי׳ מלמטלמ״ע כמו מלמעלמ״ט וזהו כדי ליראה את הוי׳ כמ״ש ובאו במערות צורים כו׳ עכ״ל. וע״כ צ״ל שגילוי בחי׳ זו לא היתה הנשמה משגת אף קודם ירידתה, שהרי הנשמות הם מעולם הבריאה שהוא יש מאין כו׳ כ״א דוקא ע״י אף עשיתיו נמשך בחי׳ זו כמ״ש בד״ה מי מנה, אף הוא ריבוי המשכה וגילוי מלמעלה מג׳ בחי׳ בי״ע כו׳ ע״ש. והטעם י״ל כי חיבור הב׳ דעות ז״ס היחוד עליון ע״ד והאדם ידע, וזהו ומלאה הארץ דעה את הוי׳ את דוקא, ויחוד זה נמשך דוקא ע״י ירידת הנשמה בגוף כמ״ש בלק״ת בשה״ש בד״ה שחורה אני ונאוה דרוה״ש.

קיצור*. השאלה למה ירדה הנשמה בגוף, והתשובה שהתכלית לבוא ליראה את, ע״ד כי אל דעות, והוא סוד היחוד.

ב) **אך** דבריו צריכים פי׳ איך משמע מלשון מה העדות כו׳ שהשאלה על ירידת הנשמה בגוף. וי״ל כי הנה הבן חכם אומר הוי׳ אלקינו שמקבל עליו עומ״ש, אך שאלתו בענין המצות שהם אשר צוה אתכם דוקא כמא׳ אשר קדשנו במצותיו משא״כ העכו״ם אינו מצוה ולא ימשיך כלום וכמ״ש בד״ה הבאים ישרש שזהו מפני שכנ״י נק׳ ארץ חפץ, והמצות הם זריעה אור זרוע לצדיק ולא יצמח רק כשזורעין בארץ וא״כ ע״ז שאלתו כיון שע״כ זהו מצד ששורש הנשמות הם גבוהים ישראל עבמ״ח וכמ״ש בפי׳ בעבר הנהר ישבו אבותיכם דהיינו למעלה מבחי׳ הנהר שהוא בינה כי נמשכו מחכ׳ וגם ג׳ אבות הם חג״ת דא״א וכיון שכן שפיר השאלה למה צריכה לירד בגוף השפל ואפל, וזהו מה העדות כו׳ אשר צוה אתכם, וע״ז התירוץ עבדים היינו לפרעה כו׳ כי הנה הגם שעלו במח׳ ואפי׳ בעה״נ מ״מ נמשכו מבחי׳ שמו בורא קדושים ישתבח שמך שהם בחי׳ אותיות וכלים ונק׳ בריאה ע״ד והחכמה מאין תמצא, אבל ע״י תומ״צ ביטול היש ע״י נמשך גילוי אוא״ס ממש כמ״ש בד״ה את שבתותי תשמרו ונז׳ בקצרה סד״ה אם בחקתי תלכו, וזהו כדי ליראה את ע״ד יראו את הוי׳ קדושיו כו׳ למעלה מבחי׳ בריאה כו׳ ולכן אם אין יראה הנ״ל שהתורה דמחכ׳ נפקת היא תרעא לדרתא ליראה זו שהוא בחי׳ מו״ס כו׳, אך להגיע לבחי׳ זו זהו דוקא ע״י הירידה בגוף וכמ״ש בד״ה זכור ושמור בד״א בענין העלי׳ מבחי׳ אדם לבחי׳ כי לא אדם הוא זהו דוקא ע״י התשובה דוגמת והחיות נושאות כו׳. וזהו עבדים היינו

כי ישאלך: הכותרת בריש המאמר נעתקו כאן מבוך להבין ענין הנסירה קנח, א. שני סעיפים הראשונים, נמצאים גם באוה״ת ואתחנן ע׳ ת [שם הם סעי׳ ה־ו].

אלקינו כו׳: בכת״י ב׳ נוסף: בירושלמי פב״ת דפסחים פ״ד תני ר״ח כנגד ד׳ בנים ד״ת כו׳ חכם כו׳ בן חכם מה אומר מה העדות כו׳, אף אתה אמר לו בחוזק יד כו׳ — הנה אדמו״ר . . .

קיצור: הקיצורים שבמאמר זה הם מגוכתי״ק 1072 .

לפרעה במצרים ועי"ז דוקא זכו למ"ת כי ופרעה הקריב והטעם מבואר באריכות בד"ה בשלח פרעה שהקליפה קדמה לפרי ע"כ א"א להיות גידול הפרי כמו האגוז מבלתי שמתחלה יהי' הקליפה ואח"כ כשיגמר בו גידול הפרי שוברים אותה, וזהו ויתן כו' ומופתים גדולים ורעים כו' ואז הוציא הפרי וזהו ואותנו הוציא, ועמ"ש בתו"א פ' וארא בענין המטה שנהפך לתנין ומתנין למטה, והיינו משם דוקא והיינו בכדי לתת לנו את הארץ שאז יהי' בבחי' ארץ חפץ שיוכלו להצמיח האור זרוע לצדיק שע"י קיום התומ"צ כו' וזהו"ע יתרון האור הנמשך מהחשך דוקא מ"ט עיזי מסגי ברישא כו' ברישא חשיכה ואזי דוקא והדר נהורא.

קיצור. ענין ואמרת אליו עבדים היינו לפרעה, כי הגם שהנשמות עבמ"ח ועכ"ז היא מבחי' לבושים, ושיתעלו לאשתאבא בגופא דמלכא שז"ס היחוד הנ"ל זהו ע"י בירור הגוף ונה"ב, בחי' תשובה, והיינו ע"י עבדים היינו לפרעה, ופרעה הקריב, וזהו האותות והמופתים לשבר ג' קליפות האגוז להוציא הפרי, וזהו ואותנו הוציא משם, והיינו לתת לנו את הארץ ע"ד כי תהיו אתם ארץ חפץ, והארץ לעולם עומדת כי לי כל הארץ וכל מקום שנאמר לי.

ג)* **ולבאר** הדברים י"ל דבאמת צ"ל ענין הגלות מצרים, הגם שבסידור בד"ה עבדים היינו כי פרעה אותיות הערף שמקבל מעורף דא"א ע"ד כמה ארך אפים לפניו בד"ה בשלח פרעה כו', עדיין אינו מתורץ דעכ"פ כחשיכה כאורה שוין, א"כ וכי גרע האור מן החשך ומדוע ישראל היו בגלות עצום תחת עובדי גלולים שהם חשך כו'. אך הענין י"ל ע"ד מארז"ל מ"ט עיזי מסגי ברישא והדר אימרי א"ל כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא, כמ"ש מזה בפ' בראשית ע"פ וירא אלקי' את האור כי טוב, והיינו כמו בגידול הפרי גדל הקליפה תחלה, כמו באגוז מתחלה הוא רק קליפה עד שנגמר אז מתגלה הפרי, וכן בחיטים מתחלה הם תבן וקש כו' ע' מד"ר ס"פ וישלח, וכן באדם תחלה הוא התהוות השליא כו' כמ"ש באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי כי מה שהוא עיקר המכוון בא באחרונה כמו בהשפעת שכל מתחלה צ"ל משלים והצעות עד שאח"כ יבואר הנמשל והמכוון כו', וכן בברה"ע תחלה נברא דצ"ח ואח"כ נברא האדם, ועד"ז ב' אלפים תהו עד שאח"כ נתגלה התורה כו'. והענין בשרשו הו"ע עולם התהו ועולם התיקון, שמעולם התהו נשתלשלו הקליפות, ומשם חיותן, ומעולם התיקון נמשך הפרי, וכמ"ש בזהר ע"פ אלה תולדות השמים והארץ אלה פסל את הראשונים שהם היו מבחי' תהו כו' דאתרמיזו בקרא והארץ היתה תהו ובהו, זהר בראשית דכ"ד ע"ב, וע' מענין ב' בחי' אלו דתהו ותיקון בתו"א פ' וישלח בד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה, שזהו ע"ד ארי ושור שהארי' הוא למטה חי' טמאה והשור הוא בהמה טהורה וזה טמא הרי זה טהור והרי הארי' גבוה בשרשו יותר, אלא שהארי' בא ע"ד ההמשכה מעולם התהו ע"י י"א כתרין דנוגה שאין האור מאיר רק בבחי' מקיף כו' ולא נמשך בפנימיות גילוי אלקות, ולכן כחו רב וטמא, אבל עולם התיקון מה שהאלקות מאיר בבחי' גילוי והיינו ע"י הביטול וזהו הטהור כו', וזה הי' ג"כ ענין דור הפלגה שבנו עיר ומגדל להמשיך להם החיות ע"ד מקיף, לכן אף שילכו בשרירות

ג): סעי' ג-ד נמצאים לקמן ע' תתג, ובאוה"ת ואתחנן ע' תה.

לבם הרע, יומשך בהם החיות, וזהו שורש ענין הקליפה והפרי, ואעפ״כ מתחלה הקליפה שומר לפרי, ואח״כ ע״י חטא עה״ד נעשה הקליפה מתנגד כו׳, ולכן א״א הי׳ להתגלות התיקון שהוא התגלות הפרי מאי פירי מצות גילוי אלקות אלא שיוקדם תחלה התהו שממנו יומשך הקליפה, וזהו כברייתו ש״ע ברישא חשוכא, שאין מאיר בבחי׳ גילוי רק בבחי׳ מקיף לבד, והדר נהורא אח״כ יומשך האור והגילוי, ועד״ז עיזי מסגי ברישא שהוא בחי׳ איש שעיר, והדר אימרי והכבשים הפריד יעקב כו׳, וזהו כרחל לפני גוזזיה נאלמה כי רחל בחי׳ אימרי וצמר רחלים בחי׳ ושער רישי׳ כעמר נקא כו׳ וזהו וה׳ האמירך היום וגם את הוי׳ האמרת היום משא״כ נוצה של עיזים ולכן הם גוזזים להפריד הצמר שלא יהי׳ בבחי׳ ביטול כו׳, וע׳ מזה בלקו״ת מהאריז״ל ס״פ וישלח בד״ה ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום כו׳ וע׳ בזהר ר״פ נח בענין אלה תולדות נח, אלה פסל את הראשונים שעד״ז שבת לגבי ימי החול. והנה מבואר במד״ר פ׳ בראשית פ״ב תהו זה בבל ובהו זה מדי כו׳, ומבואר שאברהם בחר שעבוד ובמדרש תילים סי׳ מ׳ שהקב״ה בירר לו כן, והיינו ע״ד שיתרון האור נמשך דוקא מן החשך כו׳ ולכן ברישא חשוכא כו׳, וע׳ במד״ר פ׳ אחרי ע״פ כשושנה בין החוחים היינו ג״כ שיתרון האור של השושנה הוא מן החשך של החוחים כו׳, או י״ל ברישא חשוכא כי מדת לילה נמשך ממלכותך מכ״ע העלם וזהו החשך ואח״כ יום ואור הארת אצי׳ ז״א כו׳, ועד״ז למעלה יותר תחלה צ״ל צמצום והסתלקות האור ונעשה מקו״פ ואח״כ אור קו״ח כו׳, ועכ״פ עד״ז ג״כ יתרון האור נמשך מן החשך, כי עולם התהו בשרשו גבוה יותר, וזהו קליפה קדמה, כי הגילוי צ״ל ע״י חכ׳, הנק׳ ראשית, ובחי׳ תהו זהו למעלה מהחכמה רק שמאיר בבחי׳ שבה״כ ומקיף ותהי להם הלבנה לאבן כו׳ כנ״ל בענין לפני גוזזי׳ שמפרידים השערות שהי׳ בבחי׳ יש בלק״ת פ׳ פנחס בד״ה את הכבש האחד כו׳ וע״י והדר אימרי נעשה יתרון האור מן החשך, וכמו במשכן ועשית יריעות עזים לאהל על המשכן, וזהו ענין שחורה אני ונאוה כאהלי קדר, שמבחי׳ השחרות והחשך נעשה ונאוה כאהלי קדר כו׳ המקיף דלבונה, ולכן עיקר הראי׳ ג״כ בשחור שבעין כמ״ש סד״ה כנשר יעיר כו׳, ויעקב נעשה בריח התיכון ע״י ירידתו לחרן כמ״ש בזהר ח״א ויצא דקמ״ח ע״ב וכן ויעל אברם ממצרים דוקא כמ״ש בזהר ויקרא דקכ״ב ב׳ וכענין מי יתן טהור מטמא כו׳ דם נעכר ונעשה חלב.

קיצור. ענין והדר אימרי, ברישא חשוכא, בגידול האגוז מקודם הקליפה, וכן השליא, תחלה נברא דצ״ח ואח״כ האדם והו״ע התהו ואח״כ התיקון, מבחי׳ תהו החיות באו״מ דוגמת לבונה, וזהו הלבינים דדור הפלגה, אותיות המאירים בבחי׳ מקיף כמו השמות, והתיקון גילוי בפנימי׳, וזהו ברישא חשיכה והדר נהורא, או חשוכא מל׳ בבי״ע והדר נהורא אצי׳ ז״א (ואפ״ל זהו כברייתו של עולם אבל ע״י קרבנות וקדשים מתחיל מבחי׳ יום והלילה הולך אחר היום כו׳, וצ״ע) וכן בשרשו תחלה צמצום ומקו״פ העלם ואח״כ אור הקו. והנה העיזים שחורות זהו״ע שערך כעדר העזים שגלשו בלק״ת בשה״ש סד״ה הסבי עיניך ובפ׳ אמור בד״ה ונקדשתי בתוך בנ״י רפ״ד ובד״ה מה טובו אוהליך פ״ה, ואימרי לבנים ושער רישי׳ כעמר נקי,

ומצרים הם תהו, ולכן ביציאת מצרים נאמר כי הנה הסתיו עבר והי' כנס"י בבחי' אימרי כרחל לפני גוזזיה, וזהו טעם לגלות מצרים, אך משם זכו לתומ"צ הנמשכים מבחי' ושער רישי' כעמר נקא כי יתרון האור נמשך מן החשך וזהו שחורה אני ונאוה כאהלי קדר כיריעת שלמה.

הג"ה ועמ"ש בלק"ת פ' אמור בד"ה לבאר הדברים ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י פ"א ושם כ' וז"ל, ועוי"ל הטעם שנק' ע"ש יחוד דאו"א מטעם שכשנמשך האור ומגיע בחו"ב זהו ההתקשרות והמשכת הסובב בממלא ועמ"ש גבי פסח בענין ויוציאנו הוי' אלקינו או"א שהלבישו כו' עכ"ל ועמ"ש עוד בלק"ת בדרושי פסח סד"ה להבין מפני מה יו"ט דפסח הוא ביום שנעשה הנס, ושם בסוף הדרוש, אך להבין מאחר שהסובב הוא השוה ומשוה כו' ולפניו כחשיכה כאורה כו' א"כ איך משם יומשך להיות נגוף למצרים כו', אך הענין עפמ"ש בפע"ח בפי' עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו הוי' אלקינו או"א שהלבישו לזרועות דא"א כו' אע"ג דבבחי' סוכ"ע מצד עצמו נאמר כחשיכה כאורה כנ"ל אבל הרי הסובב מאיר ע"י בחי' ממכ"ע ומצד התלבשות זו בבחי' ממלא שהלבישו כו' נמשך שהוציאנו ממצרים כו' ועמש"ל סי"א*.

ד) **וזהו** עבדים היינו לפרעה במצרים וע' בסידור אך ויוציאנו הוי' ממצרים ביד חזקה ע"ד שנת' במ"א ע"פ ואם זרוע כאל לך עדה נא כל גובה וגאון כו' כי באמת שרשו גבוה מבחי' התהו, וע"כ אין כח בצדיקים שמבחי' התיקון להפילו, אך הוא ית' למעלה מהתהו והתיקון, וזהו ואם זרוע כאל לך כו', וזהו ביד חזקה כו', ועמ"ש בענין חמשה קנינים קנה הקב"ה, שמים וארץ קנין א', והם נכנסים הנקנים בכסף ובשטר ובחזקה כו', וע' בתו"א בד"ה וקבל היהודים בענין וסוס אשר רכב סוס ב"פ ס"ג בחי' כי גאה, גיאה על גותניא, גיוותניא הם הגאים על ששרשם ממקום מעולם התהו כו' והוא ית' מתגאה עליהם ומשפיל גאים כו' ועמ"ש ע"פ ויגבה הוי' צבאות במשפט ססעי' ב' וסעי' ג' ואיך ע"ז והא־ל הקדוש נקדש בצדקה שם סעי' ד'.

ה)* **עוד** י"ל בפי' כי ישאלך בנך שאלת בן חכם, דהנה כתיב וכל בניך לימודי הוי' כי פי' בינה ב"ן י"ה שע"י ההתבוננות נולד אהוי"ר ששרשן מבחי' י"ה ובן הנ"ל נק' בן חורין בן שמן בזח"א ס"פ לך, כי מבחי' בינה נמשך החירות שהו"ע יצי"מ כו' ובן שמן שמקבל מחכ' וזהו"ע בן חכם הנ"ל ולכן שואל להבינו העדות כו' דהיינו ענין המצות מעשיות דוקא שהרי אם יכוון בעומק כוונת מצה אם לא יאכל מצה בפו"מ לא עשה ולא כלום וכשיאכל מצה אף שלא יכוין כ"כ יצא י"ח, וע"ז שאלתו לאמר לו ולהבינו כח המצות מעשיות לא כמהרהר ח"ו כ"א שרצונו להבין הפליאה הזאת, וע"ז משיב לו שזהו ע"ד שהלחם מחי' את האדם אף שהאדם הוא בעל שכל והלחם צומח אלא משום שנפלו לפני מלך מלך כו' כמ"ש באריכות ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות וע"ז מביא לו ראי' עבדים היינו כו' ויוציאנו כו' וכ"ז למה אלא שזהו ע"ד הנ"ל כי יתרון האור נמשך מן החשך דוקא מי יתן טהור מטמא וקליפה קדמה לפרי כו' ע"כ לא נצטוו במצות עד

ועמש"ל סי"א: הכוונה להנדפס באוה"ת ואתחנן ע' תג. [ראה לעיל בהערות הקודמות].

ה): נמצא גם באוה"ת ואתחנן ע' תא.

שהיו בגלות מצרים הנק' כור הברזל עמ"ש בד"ה וכל העם רואים את הקולות וכן עד"ז דוקא ע"י המצות מעשיות והתורה שנתלבשה ג"כ בגשמיות ע"ז דוקא ממשיכים, וזהו א"ת בניך אלא בוניך פי' שעם היותו בן חכם בן שמן הנ"ל עכ"ז לא די בזה כי צ"ל בוניך היינו לעשות לו דירה בתחתונים ועמ"ש בד"ה בפ' נסכים שזהו"ע כל הקורא ק"ש בלא תפילין וזהו ע"י ההלכות שבתורה וזהו לתת לנו את הארץ שתהי' בחי' ארץ מושבותיכם כו' כי בבהמ"ק כתיב האמנם ישב אלקים על הארץ ועד"ז ד"א של הלכה ע"ז נא' ג"כ בשבתו עם זקני ארץ כו'. ויש להעיר לענין בוניך ממש אבן שלימה מסע נבנה כו' היינו מה שמל' דאצי' נוסעת להיות עתיק לבריאה כו', גם אבנים הם כ"ב אותיות התורה שממשיכים במל' וזהו"ע וישכב יש כ"ב אותיות וזהו"ע תהלה לדוד ג"פ בכל יום כו'.

קיצור. בנך בן חכם בחי' וכל בניך למודי הוי', בן שמן, מה העדות ר"ל הכח של המצות מעשיות וע' לקמן סי"ג, והתירוץ עבדים היינו כו' ויוציאנו כו' שם נזדככו ע"י כור הברזל, והוציאנו ממצרים וגבולים בחי' ההסתר דק"נ עד שאתעדל"ע תלוי באתעדל"ת וזהו ואותנו הוציא משם לתת לנו את הארץ כו', שהוא בחי' כארץ תוציא צמחה, וזהו התשובה לבחי' בן חכם שלא די בבחי' בן אלא ע"ד ורב שלום בניך א"ת בניך אלא בוניך.

ו)* **עדות** נמשך ע"י יצמ"צ כי רבבה כצמח כו' וע"ז ותבואי בעדי עדיים כו', חוקים ליראה ע"ד מ"ש בירמי' סי' ה' כ"ב האותי לא תיראו כו' אשר שמתי חול גבול לים חק עולם, שזהו החק והגבול שהים הגדול לא יוכל לעבור מעט החול שזהו נק' גבורתא דמרך רפ"ה דב"ב דע"ג סע"א, ומזה נמשך היראה בנפש שלא יעבור ג"כ על גבולי התורה וכמ"ש ע"פ האותי לא תיראו ע"ש, וזוה"ע ויצונו את החוקים דוקא ליראה כי הם ג"כ חוקות וגבולות שחקק והגביל הבבע"ג וע' בבחיי ר"פ חוקת, וא"כ יש בגבול זה כח הבבע"ג ולכן גבי שופר נאמר כי חק לישראל הוא וקול השופר מטיל חרדה שנא' וקול השופר הולך וחזק כו' ויחרד כל העם כו', וצדקה תהי' כי המשפט תכלית כוונתו להיות כמשפט הראשון כמו שהי' העולם קודם חטא עה"ד אשר עשה את האדם ישר רק בחטא עה"ד נתגברו היצה"ר והקליפות להיות אם תגביהי כנשר כו' וע"ז הוא המשפט וע"י חיל בלע ויקיאנו א"כ מוציאים הניצוצים מהיצה"ר ונכללים ביצר"ט ע"ד אמלאה החרבה שא"א להיות שניהם במלואה שכדי להיות בנין יראה שלם נה"א צ"ל חורבן היצה"ר כו' וזהו"ע המשפט וצדקה להוציא הגזילה מהיצה"ר שנק' גוזל אביו ואמו וכן אמרו במד"ר פ' לך פ' מ"ד ע"פ ותור וגוזל זו אדום דהיינו עשו ועמלק תור הוא אלא שגזלן הוא כו' וצ"ל ע"ז משפט כמ"ש ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו ואזי כשיוציא הניצוצים ממנו יוחזרו ליעקב, שזהו"ע את בכורתי כו' ברכתי עמ"ש בד"ה מה טובו ובד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה כו' ובד"ה ראה ריח בני בענין ריח בוגדיו כו' ובד"ה בשלח פרעה בענין ותקח את בגדי עשו כו' ותלבש כו', וא"כ זהו וצדקה תהי' לנו כנ"ל סוף אות ד' בענין ויהי דוד עושה משפט וצדקה.

ו)*: נמצא גם באוה"ת ואתחנן ע' תב, והקיצורים ע' תח.

קיצור. ענין העדות והחוקים והמשפטים, עדות ע״ד משכן העדות שבטי י״ה עדות לישראל, עדות אותיות דעות, ועמ״ש ע״פ לא יקום עד א׳ כו׳, החקים ליראה ע״ד האותי לא תיראו אשר שמתי חול גבול לים, והמשפטים כמשפט הראשון כמו שהי׳ קודם חטא עה״ד ועד״ז ביעור חמץ, ע׳ בהרמ״ז ס״פ בא, וזהו ועלו מושיעים כו׳ לשפוט כו׳ כי אמלאה החרבה כו׳.

ואפ״ל עוד בענין אחר השאלה מה העדות כו׳. כי הנה יש קבלת עומ״ש, ועול מצות, והוא ענין למה קדמה שמע לוהא״ש כו׳, וע׳ בלק״ת ביאור ונקדשתי בתוך בנ״י שיחוד או״א, א״א להמשיך כ״א ע״י מס״נ בק״ש קבעמ״ש, וע״י תומ״צ ממשיכים יחוד זו״נ, רמ״ח פקודין רמ״ח איברי׳ דז״א, ושאלתו הוא על ענין קיום המצות, ולכן א׳ הוי׳ אלקינו שזהו קבעומ״ש, וזה ניחא אצלו, אבל העדות והחוקים והמשפטים שהם בז״א ע״ז שאלתו, דהרי א״כ המצות נוגעים רק באצי׳ בז״א, אבל לגבי עצמות אוא״ס אין זה נוגע כלל, כמארז״ל וכי מה איכפת לי׳ להקב״ה כששוחט בהמה ואוכל או כשנוחר ואוכל כלום אתה מועילו כו׳ אשר מכ״ז יראה שאין טובת האדם ורעותיו נוגעות כלל לגובה כ״א על האדם בלבד כו׳ ובמקומות רבים אמרו היפך זה, ופי׳ בעה״ק ח״ב פ״ג דבאצי׳ נוגע מעשה המצות, וכנ״ל דרמ״ח פקודין נק׳ רמ״ח אברי׳ דמלכא, אבל באדון יחיד שורש השרשים לי׳ לא איכפת כלל, ויש להעיר מפסוק שחת לו לא בניו מומם, וע׳ מזה בזח״ג האזינו דרצ״ז ע״ב, ובפ׳ וארא דכ״ו סע״ב, ובמד״ר כי תשא ר״פ י״ב. והנה מבואר בתו״א בד״ה ויאבק איש, שמגביהים א״ע לינק מבחי׳ דקמי׳ כחשיכה כאורה כו׳ וכנ״ל דלי׳ לא איכפת כלל, וא״כ שאלתו מה העדות כו׳ כלומר מה הטורח הזה דעול מצות, כיון שההמשכה או הפגם אינו נוגע לעצמותו כלל רק באצי׳, וא״כ יהי׳ די בקעומ״ש לקבל עליו אדון יחיד כו׳, ולמה לא יספיק לקבל מאדון יחיד דקמי׳ כחשיכה כאורה שלא ע״י אצי׳ הקדוש, ששם א״א כ״א ע״י עול מצות כו׳.

ועי״ז משיב עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו כו׳ כלומר לא כמו שחשבת, שאין זה נוגע לאדון יחיד שורש כל השרשים, כ״א אדרבה זהו דוקא חפצו של אדון יחיד ממש, כי אעפ״י שודאי אין הפגם נוגע שם כלל כ״א באצי׳, אבל עכ״ז זהו דוקא חפצו ופנימיות רצונו של אדון יחיד, שבכך רצונו וחפצו שיומשך האור ע״י האצי׳ הקדוש, והפגם שבאצי׳ זהו נגד רצונו ממש, אעפ״י שאין הפגם מגיע אליו ממש ח״ו, עכ״ז הפגם שבאצי׳ זהו כביכול כאלו נוגעי׳ בכבוד עצמותו ממש. ונשמע זה ממשארז״ל ועשיתם אתם מעלה אני עליכם כאלו עשאוני, ופי׳ בלקו״ת בשה״ש בד״ה אני ישנה, פרק* אשר מה שע״י המצות ממשיכים גילוי האור בכלי׳ דז״א דאצי׳ חסד דרועא ימינא וכו׳ וזהו נחשב אצלו כאלו עשאוני ממש ודו״ק.

והענין כמ״ש לך אמר לבי בקשו פני את פניך הוי׳ אבקש, ופי׳ בזהר פ׳ אמור דצ״ג ע״ב אלין זמנייהו וחגייהו וכמ״ש שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני הוי׳ אלקיך, וכתי׳ צמאה נפשי לאלקים לאל חי מתי אבא ואראה פני אלקים, והיר״ט נק׳ פנים כי בהם גילוי מבחי׳ ג״ר בינה,

---

פרק: כ״ה בגוכתי״ק בלי ציון איזה פרק.

אשר ג״ר נק׳ פנים לגבי ז״ת, ועמ״ש עוד בלק״ת בשה״ש בד״ה הסבי עיניך מנגדי מענין פנים, משא״כ עמלק מקבל מבחי׳ שערות שמבחי׳ עורף כו׳, ע״ש, ועמ״ש בפ׳ ויקרא שם המקום פניאל, והרמ״ז פ׳ וירא דצ״ד כ׳ כי פנים ואחור ימין ושמאל הם אבי״ע, פנים הוא אצי׳ אחור עשי׳, ימין בריאה שמאל יצירה עכ״ד, וא״כ פרעה אף שמקבל מבחי׳ דקמי׳ כחשיכה כאורה היינו מבחי׳ א״א שה״ס כמה ארך אפים לפניו כמ״ש בד״ה ויהי בשלח פרעה עכ״ז כיון שמקבל רק מבחי׳ העורף דא״א שז״ס פרעה אותיות העורף א״כ מקבל רק מבחי׳ אחוריים דא״א, אבל צ״ל את פניך הוי׳ אבקש, אשר כערך העשי׳ לגבי האצי׳ כך גם בא״א, בחי׳ אחוריים לגבי הפנים, כי בחי׳ אחוריים כמאן דשדי זהו בחי׳ העשי׳ ע׳ בלק״ת בד״ה שובה ישראל עד, דרוש השני ענין בי״ע ושיש בי״ע באצילות וגם למעלה מהאצי׳, משא״כ בחי׳ את פניך הוי׳ אבקש זהו אצי׳ דא״א כו׳, וזהו הנמשך ע״י התורה שאף שהיא בחו״ב דאצי׳ עכ״ז שרשה ממו״ס ובע״ח דפנימיות אבא זהו פנימיות עתיק ולא ידעתי הטעם, וא״כ מזה מובן מעלת המצות שאף שהן ברמ״ח אברים דז״א אבל שורש ההמשכה הוא את פניך הוי׳ אבקש מבחי׳ פנימיות הכתר היינו ממו״ס, משא״כ מה שפרעה מקבל מבחי׳ דכחשיכה כאורה זהו מבחי׳ אחוריים שהוא רק בחי׳ עשי׳, וג״ז נמשך לו רק בחיצוניות היינו בעוה״ז שהוא עולם הכלה ונפסד, אבל ההמשכה מבחי׳ את פניך הוי׳ אבקש זהו שיהי׳ הגילוי אלקות ממש ע״ד יראה את פני הוי׳ אלקיך. וזהו התשובה עבדים היינו לפרעה במצרים המקבל מבחי׳ עורף כו׳ אבל ויוציאנו הוי׳ משם הוא בחי׳ את פניך הוי׳, יאר הוי׳ פניו אליך, ויתן אותות ומופתים כו׳ בפרעה כו׳, וזה ראי׳ כי חפצו הפנימי׳ של אדון יחיד דוקא בתומ״צ ולא לחיות כחיי הגוים וזהו ואותנו הוציא משם מבחי׳ שממית בידים כדי להיות ויצונו את כל החוקים כו׳ לטוב לנו כל הימים ולא כמו פרעה שלא נמשך לו רק גשמיות העוה״ז לבד כנ״ל אבל כל הימים היינו העוה״ז והעוה״ב כו׳.

עוד י״ל דאיתא חביב אדם שנברא בצלם כו׳ וקאי על חסידי עכומ״ז, והם מקבלים מפני אדם שבמרכבה שלמעלה מפני שור, והם המאמינים בחדוש יש מאין ומקיימין המצות שנצטוו בני נח, ושורש ענינים שעי״ז ג״כ נמשך הברית הכרותה לבני נח, עוד כל ימי הארץ כו׳, ובסידור פי׳ שהם כענין המלאכים דעשי׳ שהם למעלה ממדריגת השרים, והמלאכים דעשי׳ הם הממונים על כל ההשפעות עוה״ז כמ״ש בלקו״ת ס״פ פנחס דע״ט ג׳ והם הגבה מאד נעלה מהעו״ג שהם מקבלים מג״ק או מהרע דק״נ וגם בהם יש מדריגות ע׳ בהרמ״ז ר״פ ויקהל בענין עמלק כו׳ שמשונה משאר עו״ג כו׳, אבל חסידי הנ״ל מקבלים מהמלאכים דעשי׳ או מהטוב דק״נ, וא״כ הם רחוקים מבחי׳ אם תגביהי כנשר כו׳ להרוס ממשלת הקדושה, כ״א אדרבה הם נכנעים תחת הקדושה כו׳ וא״כ י״ל הם לגבי הקדושה כמו קליפה השומר את הפרי, לא כמו קליפה המתנגד לגבי הפרי, שבאופן זה נברא העולם שיהי׳ קליפה ופרי, אבל אדרבה הקליפה יהי׳ שומר לפרי כו׳. וזהו שמקשה הבן חכם מה העדות כו׳ כלומר הוי׳ אלקינו זהו שמקבל עומ״ש

ומאמין בהבריאה יש מאין ובהשגחה, רק מקשה למה לא די בשבע מצות בני נח שעי"ז ממשיכים חידוש יש מאין וג"כ יש חלק לעוה"ב כו', וא"כ מה ענין העדות והחוקים כו', והתשובה י"ל כי הנה ידוע ענין כי אל דעות שבחי' יש מאין זהו עדיין דעה תחתונה ונמשך מבחי' מלכות כל עולמים שמשם נמשך המקום והזמן, אבל קמי' ממש כולא כלא חשיב ולמעלה הוא היש, ולמטה בחי' אין ובשביל גילוי בחי' זו עיקר ענין נתינת העדות והחוקים כו' כמשנ"ת בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה, פ"ג, ועד"ז פי' בד"ה משה ידבר, וע' בסידור בד"ה ששת ימים תאכל מצות, דרוה"ר בענין מצה שהיא מיכלא דמהימנותא, שאין פי' האמונה זה לבד להאמין בבריאת העולם יש מאין שהרי זה גם חסידי עכו"מ מאמינים, אלא האמונה הוא בחי' אנכי, הוא סוכ"ע שלמעלה משורש התהוות יש מאין שהוא מבחי' מדת מל', והוא רק שם והארה כו'. וביאור הענין היינו שמבחי' זו נמשך הדעת עליון שלמעלה היש ולמטה אין וכלא חשיב כו' וע"ז היא המצה מאכל לבא לבחי' אמונה זו, וזהו"ע יצי"מ, כי מצרים דקליפה זהו הע"ר ק"נ ההסתר גמור ושם הוא חנם בלא מצות אך גם מצרים דקדושה זהו"ע הדעה תחתונה יש מאין שמבחי' זו נמשך שכל עולם במצרים וגבולים, ויצי"מ זהו האמונה בבחי' אנכי כו', ובקי"ס נמשך בחי' זו בגילוי ממש כי ענין הפך ים ליבשה זהו גילוי ד"ע בדע"ת כמ"ש בבאה"ז פ' בשלח על המאמר דמ"ח ע"ב, בד"ה ע"ל מאמר הנ"ל באופן אחר.

וזהו סדר התשובה עבדים היינו לפרעה כו' ויוציאנו כו' ביד חזקה, וזהו נמשך מבחי' דעה עליונה שמשם דוקא נמשך לשנות סדר ההשתלשלות סדרי בראשית שנבראו בבחי' יש מאין, שיהי' היש דבר נפרד ושיהי' שינוי הסדר נמשך מבחי' דעה עליונה דכולא קמי' כל"ח וכמ"ש אנכי כו' אשר הוצאתיך מאמ"צ, משא"כ אף לחסידי עכו"מ לא נעשה ענין כזה לשנות סדר בראשית בנסים גלוים כו'. וזהו חביבין ישראל שנק' בנים למקום, ומבחי' זו נמשך יצי"מ כמ"ש בתו"א ס"פ בא סד"ה למען תהי' תורת הוי' בפיך, שזהו"ע כי ביד חזקה, וכן פי' האריז"ל ויוציאנו הוי' אלקינו או"א שהלבישו לזרועות דא"א הרי בא יצי"מ ע"י או"א, שבחי' חו"ב נק' או"א להנשמות כו', אך המכוון יצי"מ זהו בשביל מ"ת והוא מ"ש חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה כו', וזהו ויצונו כו' את כל החוקים ליראה את כו' וזהו מה שאו"א מקבלים מב' מזלות דמו"ס שזהו למעלה ממה שמלבישים לזרועות כו' ומזה נמשך ע"ד הפך ים ליבשה כו'.

(הערות* לדרוש הנ"ל מאדמו"ר)

לסעיף ג' תוכן הענין מה שקודם מ"ת הי' מוכרח להיות גלות מצרים כי מ"ת הי' התגלות עולם התיקון והדר נהורא ושער רישי' כעמר

הערות: נמצא בכת"י א. ולפני זה נמצא המאמר דלעיל בקיצור. סעי' ד) — לפנינו סעי' ה). וסעיף ה) לפנינו סעי' ו).

נקא שזהו קוטב ענין התיקון דהיינו להיות צמצומים ונק׳ י״ג ת״ד שע״י מאיר אא״ס ב״ה בגילוי בבחי׳ פנימי׳ ממש וע״כ צ״ל תחילה ברישא חשוכא שיומשך השפע מעולם התהו ע״י שבה״כ בי״א כתרין דנוגה שהאור והחיות הי׳ רק בבחי׳ מקיף מרחוק ונק׳ העולם מתנהג באפילה שאזי הי׳ בחי׳ הסתר אלקו׳ לגמרי והשפעה זו הי׳ פרעה מקבל וישראל היו בגלות אצלו כי נש״י אין שייכים כלל להשפעה זו שע״י שבה״כ דתהו כי הם נמשכי׳ מעולם התיקון זהו טעם א׳ ועוד כי ע״י שהיו ישראל בגלות בתוך קליפת מצרים והיו מבררי׳ שם החשך דשבה״כ דתהו נמשך אח״כ יתרון האור מתוך החשך דהיינו שגם התגלות רבוי אור דתהו יומשך ג״כ להאיר בעולם התיקון וא״כ יומשך אח״כ בחי׳ והדר נהורא עולם התיקון מבחי׳ גבוה יותר ממדריגת עולם התיקון מצ״ע שגם ריבוי אור דתהו שלמע׳ מתיקון יומשך ג״כ בתיקון כו׳ וזהו״ע הבחי׳ ארץ שנעשו נש״י בגלות מצרים היינו הכח הצומח להצמיח התגלות ריבוי אור דתהו בכלים דתיקון וגם שיומשך הגלוי מכתר דתיקון עצמו וזהו ע״י יראה עילאה דמו״ס שהתורה תרעא לדרתא לגבי יראה זו כמ״ש בפנים וכמו״כ יובן לדורות שע״י ירידת הנשמה לגוף ובאה לבחי׳ תשו״ע ורעו״ד דהיינו שבעוה״ז מתגלה בה בחי׳ יחידה ועי״ז ממשכת מכתר דתיקון כ״ע דמו״ס והעיקר ע״י בירור דנה״ב מאד זה יצה״ר שזהו בירור משבה״כ דתהו עי״ז ממשיכי׳ גם רבוי האור דתהו בתיקון וזהו״ע ארץ שהנשמה נעשי׳ למטה דוקא בחי׳ ארץ משא״כ כשהי׳ למע׳ לא יהי׳ בחי׳ זו כלל.

לסעיף ד׳ בן חכם עד בן שמן, ור״ל דא״כ הוא ממדריג׳ נשמות גבוהות שנמשכים מיחוד דאו״א שנק׳ לויתן ונוני ימא דאזלין ביבשתא שגם בהיותם מלובש בגוף אין העולם מסתיר להם כלל ועבודתם רק ברוחני׳ בכוונת הלב במס״נ ממש ליחד יחודים עליונים ע׳ בלקו״ת פ׳ שמיני ד״ה לויתן ובהביאור שם ע״כ שואל מה העדות כו׳ להבינו כח מצות מעשיות דוקא שאם מעמיק בעומק כוונת מצה ומיחד היחודים עליונים שצ״ל ע״י המצה (ע״י שיש בנפשו מדריג׳ הביטול של השמות והאורות עליונים ממש ולכן יכול ליחד השמות והאורות דע״ב ס״ג שע״י מצה כו׳) אינו יוצא י״ח ומי שאכל כזית מצה בלי שום כוונה כלל ע״ד הנ״ל קיים המצוה ויצא י״ח, אך הטעם כמו הלחם שמחיה את האדם לפי שאעפ״י שלמטה הוא נמוך ממדריגת האדם אך בשרשן גבוה יותר וכמו״כ המצות מעשיות שנתלבשו בגשמי׳ (אעפ״י שלמטה עבודה רוחני׳ ע״ד הנ״ל גבוה יותר מ״מ) שרשם גבוה יותר מעבודה רוחני׳ הנ״ל וע״ז מביא ראי׳ מענין הגלות עבדים היינו שהמכוון הוא כדי לברר החשך ויומשך יתרון האור כו׳ כנ״ל כמו״כ המצות שנתלבשו בגשמי׳ הרי ע״י בירור נוגה שנפלו שמה שבה״כ דתהו לכן מגיע זה גם למע׳ יותר מעבודה רוחני׳ הנ״ל שאין בזה העלאת מ״ן מבירורי נוגה, ועוד לבד זה כי עשי׳ גשמיות מעורר למע׳ יותר מהעבודה רוחני׳ כי עשי׳ לעילא שהתהוות הגשמי׳ הוא מבחי׳ סוכ״ע והרוחני׳ נמשך רק מבחי׳ ממכ״ע ועוד טעם ג׳ שדוקא ע״י מצות מעשיות שנתלבשו בגשמי׳ ממשיכים דירה בתחתונים (ע׳ דרוש ושננתם שזהו״ע מעשה גדול) משא״כ ע״י עבודה רוחני׳ דבחי׳

(נוני ימא) בן חכם הנ"ל נמשך רק תוס' אורות למעלה כמ"ש במ"א בד"ה משה ידבר בענין האבות שע"י שהי' עבודתם רק ברוחניות המשיכו כל היחודי' ותוס' אורות למעלה אבל למטה לא היו יכולים להמשיך הגילוי שיהי' דירה בתחתונים, וג' טעמים הנ"ל הכל א' דלפי שע"י מצות מעשיות ממשיכים ממקום גבוה יותר ע"כ יומשך דירה בתחתונים כו' וזהו א"ת בניך עבודה רוחני' דבן חכם בן י"ה כו' כ"א בוניך בנין ירושלים דירה בתחתונים שע"י עבודה בגשמי' דוקא, וענין בוניך אבן שלימה מסע נבנה היינו שהמסע של המל' מאצי' לבי"ע יהי' אבן שלימה שכ"ב אותיות התורה דמח"ע נפקת יאירו במל' בגילוי כמו שהחכ' מאירה באצי' וישכב במקום ההוא המשכ' יש דבינה וכ"ב דחכ' בבחי' מקום ו"ק דמל' ואזי נק' בוניך דירה בתחתונים ממש שמאיר בבי"ע כמו באצי' ולכן נק' אבן שלימה ההיפוך מבחי' מיעוט הירח חסרון הלבנה בחסר כל כ"א שיתמלא פגימת הלבנה מרוב כל.

לסעיף ה' עדות חוקים ומשפטים שכלל כל התומ"צ נכלל בג' בחי' אלו היינו עדות ל' עדי עדיים עדי וקישוט שזהו"ע כתרי' המשכ' מקיפים עליונים חוקים ענין זה למע' כמו למטה שהים הגדול לא יוכל לעבור החק וגבול של החול והאדם לא יוכל לעבור החק וגבול של דיני התורה כמו"כ ענין זה למעלה האורות שנתלבשו בהכלי' שהכלי מגביל האור ע"כ שייך בזה ענין חוק שהאור לא יעבור הגבלת הכלי כו' כי באמת האור אעפ"י שמלובש בהכלי הוא ג"כ א"ס ופשוט בתכלית ומה שהכלי מגביל האור הוא רק לאחזאה וכמשל הגוונים שמתראה בהמים כשמשימים אותם בכלי' צבועים כו' עי' בביאור ע"פ שחורה הב' בתחילתו וא"כ כיון שאין האור מוגבל בעצם שייך לומר חוקים שלא יעבור הגבלת הכלי וקו המדה והיינו מצד יראה ע"ד מ"ש בע"ח החכ' ירא לעלות לכתר כיון שכך נמדד ונגבל עפ"י רצון המאציל וזהו"ע חוקים שחקקת דהיינו מה שעפ"י קו המדה נמדד כמה יהי' אור החכמה וכמה יהי' אור החסד שעז"נ עד פה תבא ולא תוסיף כו' ולפ"ז חוקים היינו האו"פ שמלובשים בהכלים דע"ס וא"כ עדות וחוקים היינו המשכת או"מ ואו"פ ע"י קיום המצות ומשפטים היינו להרחיק את הרע מכל גבול הקדושה שיהי' בשפל המדריגה כמו קודם חטא עה"ד כי ענין המשפט לעשות הישר כו' כמו אשר אלקים כו' ישר וגם להוציא כל הניצוצות דקדושה מהסט"א ולהחזיר הגזילה לבעליו שיוכלל הכל בקדושה כו' וא"כ ג"כ המקיפים ופנימי' דקליפה יוכלל ג"כ בקדושה וזהו את בכרתי כו' או"מ ואת ברכתי או"פ ולכן כלל כל התומ"צ הוא ג' דברים אלו חוקים משפטים עדות דהיינו להמשיך מקיפי' ופנימי' דקליפה יתבררו ויוכללו ג"כ בקדושה כו'.

———•———

קול* דודי מדלג מארבע מאות שנה לרדו, מצה זו ע״ש שלא הספיק בצקת עד שנגלה וצ״ל כי ענין שנגלה עליהם ממ״ה הי׳ אחר חצות ואכילת מצה צ״ל קודם חצות, מהו ענין ממ״ה, יש להקדים ענין עד שלא נה״ע היה הוא ושמו לבד חיות כל העולמות אינו אלא בחי׳ אור וזיו שאינו פועל שום שינוי וכמ״ש אני הוי׳ לא שניתי ונק׳ ג״כ שם שאינו נוגע לעצמותו ונק׳ בחי׳ מלך כמו עד״מ המלך שאין עצמותו ומהותו נתפס בתוך המדינה, פי׳ עד שלא נברא כי בראת משמע שהעצמות ג״כ נמשך אבל אצלו ית׳ הוא אינו כן שאינו נוגע למהותו ועצמותו ע״כ נאמר ונבראו ומ״מ אינו כמשל זיו השמש מהשמש שהשמש מאיר את הזיו שלא בטובתה משא״כ למעלה המשכת הזיו הזה הוא ע״י כשעלה ברצונו, ולכן שמו בגימט׳ רצון, וזהו מלכותך מלכות כל עולמים, מלכות כל עולמים היינו מה שמחיה בי״ע כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו כו׳ אבל מלכותך היינו כמו שבחי׳ מל׳ הוא בטל בעצמו, וזהו בחי׳ שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים, והוא בחי׳ כתר כמ״ש בפרדס והוא נמשך ממל׳ דא״ס וזהו כי אז דייקא הי׳ יצ״מ מן המיצרים וגבולים.

ב) **והנה** כדי שיהי׳ גילוי זה היו צריכים לאכול מצה ע״ד שאין התינוק יודע לקרות או״א עד שיטעום טעם דגן, שידיעת התינוק שקורא או״א אינו ידיעה נגלית בהשגה והבנה המושכלת בטעם מושג ומובן שהרי אינו יודע איך הוא אביו אלא שקורא אבא מפני שנפשו קשורה בנפש אביו בלי שום טעם ודעת והוא גילוי הדעת הנעלם כמ״כ ע״י מצה נמשך בהם הדעת הנעלם שיכירו את אלקות בחי׳ מהותו ועצמותו. חמץ התנשאות וטעם, מצה שאין בה התנשאות ואין בה טעם בטל רצונך, הפך הגסות הנק׳ אבי אבות הטומאה, גם מלשון מצה ומריבה לבטל היש, ובבחי׳ מצה זו צ״ל מרור באמצע הקערה כי ע״י המרירות מעורר רחמים רבים, המלך המרומם לבדו מזה נמשך ברחמיך הרבים רחם עלינו, ושמרתם, וזה היה הכל מצה ראשונה, ועי״ז היה אח״כ בחי׳ מצה שניה בחי׳ ביטול, שלא הספיק להחמיץ מחמת הביטול.

ג) **וזהו** קול דודי, קול הוא המשכה ויש קול גדול ולא יסף, ואף כאן המשכה זו מבחי׳ שנגלה עליהן מלך כו׳ נק׳ קול כו׳, מדלג שבחי׳ גילוי זה א״א לבא בדרך השתלשלות כ״א בדרך דילוג וזהו ובמורא גדול זה גילוי שכינה, על ההרים הם האבות חג״ת, ובתורה נאמר ופסח ד׳ על הפתח היינו לאיזה מקום היה הדילוג שנתגלה בחי׳ מלכותך בבחי׳ מל׳ כל עולמים, בשה״ש פי׳ באיזה זכות היה הדילוג וזהו בזכות האבות עמ״ש ע״פ כי מראש צורים אראנו.

ד) **מקפץ** על הגבעות הם אמהות, דילוג ברגל א׳ קופץ בשנים, ע״י האבות הגלוי בבחי׳ אהבה וע״י האמהות ג״כ בבחי׳ יראה כי האמהות הם גבוהים מן האבות במדריגה אחת, האבות הטעימן הקב״ה בעוה״ז מעין עוה״ב, ולע״ל כתיב נקבה תסובב גבר, אחעט״ב שם ב״ן יתעלה בס״ג לכן ע״י אמהות נמשך התגלות מורא גדול, גם למטה יש שני הבחי׳ תומ״צ כי

קול דודי: נדפס גם באוה״ת שה״ש ע׳ רנ.

ותלמוד תורה כנגד כולם, ומ"מ לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה וזהו והחכמה תחיה בעליה, ואעפי"כ תרי"ג מצות דאורייתא עם ז' מצות דרבנן הם תר"ך עמודי אור. ישאו הרים שלום והיינו התורה שנק' שלום וגם המצות נק' שלום והיה מעשה הצדקה שלום. הנה זה בא ג"כ הפי' לשון עתיד כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות.

ה) **דומה** דודי לצבי, מה צבי מחזיר ראשו לאחוריו היינו בחי' ראשו הוא חכים ולא בחכמה ידיעא ובחי' גלגלתא רצון העליון ירדו ונתלבשו בדברים גשמיים וזה הי' הכל בפסח יצי"מ בבחי' דילוג מעצמו אבל אח"כ נאמר קומי לך היינו בחי' ספה"ע שיהי' כלי לקבל מ"ת בשבועות.

וענין קול גדול במא"א אות קוף סעיף י"ט קול גדול בינה קלא דלא פסק זיווגייהו כו' עכ"ל. ובזח"ג ואתחנן דף רס"א א' ה' עילאה דלא פסקי מבועי לעלמין והיינו שבני אשר יחוד חו"ב זהו ההמשכה מאור א"ס ע"י או"א ע"כ הוא בחי' דלא פסק שאין לזה הפסק כי אני הוי' לא שניתי. ואפ"ל פי' קול גדול שהוא ההמשכה מבחי' גדול העולמים דהיינו א"א משא"כ זעיר אנפין שהוא אנפי זוטרי אינו נק' גדול, ועד"ז ה' גדולה לאה שארז"ל גדולה במתנותיה כהונה לעולם והיינו לפי שמקבלת ע"י יסוד דאבא מא"א משא"כ ה' קטנה רחל קטנה במתנותיה שאול לשעה כו' לפי שמקבלת מז"א.

———●———

ד"ה קול דודי

הנה* מ"ש וכשנגלה עליהם ממ"ה אז הי' יצ"מ, הנה פי' יצ"מ למטה ע' בד"ה בחדש השלישי לצאת מנרתק נה"ב כו' עד ויעל אברם ממצרים כו'. וע' בד"ה אלה מסעי שלמעלה בעולמות עליונים ג"כ שייך יצ"מ ע"ד ירדן יריחו כו', אך נדבר למטה והנה מצרי' וגבולים דנה"ב הם מסתירים רק על בחי' מכ"ע מל' דאצי' המתלבשת בבי"ע לכבודי בראתיו כו', לפי שממדת מל' שרש יש ודבר נפרד יש מאין כו'. והנה פי' ממ"ה י"ל כי הנה המלכים הם זו"נ כמ"ש בזח"א ויגש ע"פ כי הנה המלכים נועדו כו', והנה בינה נק' מלך עילאה שהיא מלך לגבי זו"נ כמ"ש בפע"ח שער הברכות פ"א בפי' בא"י אמ"ה, כי חסד נק' עולם חסד יבנה כו' והבינה נק' מה"ע, וזה"ע הנזכר בזח"ב ס"ז ב' אית מלך לעילא כו' אית מלך לתתא כו' דהיינו בינה ומל', וכ"ה בפ' ויחי רל"ז א' גבי בת מלך פנימה ודף ר"ו ע"ב בפי' מלך רב, וגם ח"ע נק' מלך הכבוד כי כבוד הוא ל"ב נ"ח, עזח"ג פנחס רנ"ג ב' ונק' ג"כ מלך שלמה, וע' בפרדס בעה"כ ערך מלך, ובפע"ח שער ק"ש פכ"ט מלכא עילאה הוא יס"א כו' ע"ש, וא"כ פי' מלכי המלכים היינו או"א שהם מלכים על זו"נ שנק' ג"כ מלכים כנ"ל. וביאור הענין הוא היינו כי בי"ע הם יש ודבר נפרד

הנה: נדפס גם באוה"ת שה"ש ע' רנב.

ומקבלים חיותם מבחי׳ זו״נ דאצי׳ הנמשכים בהם וזה״ע מכ״ע כו׳, וכמ״כ ז״ת דאצי׳ נק׳ עולם והעלם לגבי חו״ב כי בינה נעשי׳ כתר דז״א כו׳ כי המדות הם שייכי׳ לבחי׳ עולם, משא״כ קדש מלה בגרמה כו׳, ולכן נק׳ חו״ב מלכי המלכים. ועוד כי הנה מה שבי״ע הם יש מאין לגבי אצי׳ זהו ע״י שיש פרסא המפסק׳ בין אצי׳ לבריאה, והנה עד״ז גם באצי׳ עצמו יש אבי״ע, ויש בחי׳ פרסא בין או״א לזו״נ כענין מבטן מי יצא הקרח בסידור בד״ה הנותן שלג ובמ״א בד״ה אלה מסעי בהביאור, ועוד כי גם קרומא דפסיק במציעות א״א כנז׳ בע״ח שעז״נ יהי רקיע כו׳, הנה או״א הם עומדים למעלה מהפרסא זו אבל ז״א עומד ומלביש א״א למטה מפרסא זו כמ״ש בע״ח שט״ו פ׳ ו׳ ז׳, ולכן נק׳ ז״א עולם והעלם לגבי או״א, אכן לגבי אא״ס ב״ה הנה גם החכמה מאין תמצא בריאה יש מאין, ע״כ מל׳ דא״ס שנעשה כתר לאצי׳ נק׳ ממה״מ. וענין המלוכה שעל חכמה, מלוכה הוא רוממות והתנשאות והיינו מה שאין מושג כלל בחכ׳ כי למתב״כ כו׳, ומשם יהי׳ שרש מלך המשיח כמ״ש וגבה מאד. ושוב מצאתי כן בפרדס שם וז״ל מלך הוא כ״ע והוא מלך המולך על מלכי שהם ב׳ מלכים חו״ב שהם מלכי׳ המולכים על ז׳ מלכי׳ שהם ז״י הבנין עכ״ל. ומ״ש ממ״ה הקב״ה י״ל פי׳ הקדוש ע״ד קדושתי למעלה מקדושתכם שזה״ע פנימי׳ הכתר כמ״ש במ״א בפי׳ המלך הקדוש, וכ״ש כאן שנז׳ ממ״ה הקדוש כו׳, ובהיות גילוי זה אין מקום למיצרי׳ וגבולים דבי״ע וכ״ש לק״נ המסתיר ומגביל כו׳, שהתהוותם אחר ההשתלשלות מהמלכים שהם זו״נ המתלבשים בבי״ע כנ״ל, משא״כ ע״י גילוי שלמעלה מהשתל׳ מבחי׳ ממ״ה, ועמ״ש בד״ה בחדש השלישי איך שהתורה היא כח ועוז ליצ״מ וכ״ש וק״ו ע״י התגלות ממש מבחי׳ ממ״ה מקור התומ״צ כו׳.

(קיצור. ענין יצ״מ ושזהו ע״י שנגלה עליהם ממ״ה).

ב) **ומ״ש** ובכדי שיהי׳ בחי׳ גילוי זה היו צריכים לאכול מצה כו׳. והנה יש ב׳ בחי׳ מצה א׳ שהי׳ קודם חצות זו צריכה שימור ושמרתם את המצות כו׳, שלא תבא לידי חימוץ ח״ו הגבהה והתנשאות כו׳, ע׳ בפרדס ערך שמירה א׳ והיא צריכה שמירה שסביבה הקליפה כו׳, וע׳ בזח״א בתחלתו ע״פ כשושנה בין החוחים תליסר תיבין לסחרה לה לכנס״י ולנטרא לה מכל סטרהא דלפי שהיא בין החוחים ע״כ דוקא נמשך בה הארת הכתר דהיינו י״ג ת״ד כדי לשמרה מן החיצונים, וע׳ במק״מ ובבה״ז שם מענין נתב״ס, כמו אור השמש באויר הסמוך לארץ כו׳ ע״ש. ובמ״א נת׳ שמור זו משנה דע״י עסק תושבע״פ היא השמירה כי בה הוא גילוי רצה״ע כו׳, וגם כי ע״י עסק התורה מפריד הטוב מן הרע כמ״ש בד״ה רני ושמחי גבי ובחי׳ אחותי כו׳, ועמ״ש בד״ה וזאת המצוה כו׳ לשמור כו׳ ושמרת ובד״ה כה תברכו בענין וישמרך, וע׳ בזח״ב ל״ח ב׳ בענין ליל שמורים ובפ׳ תרומה קל״א א׳. ויובן ע״פ מ״ש בד״ה לריח שמניך כו׳. ח״ג כ״ב א׳ צ״ה ב׳, ועמ״ש בד״ה צו בענין תשמרו להקריב לי. ועוי״ל ענין השימור באופן אחר עפמ״ש בד״ה את שבתותי תשמרו יען שהשבת הוא בחי׳ מתנה שנותנים מלמעלה רק שאנו צריכים

לשמור ולא יפסידו אותם ח"ו ע"י איזה קלקול כמו שקר וגסות כו'. ועד"ז י"ל בענין לעבדה ולשמרה לעבדה זו מ"ע ולשמרה זו ל"ת, ונודע דע"י ל"ת נמשך בחי' שלא יוכלו לעורר כלל ע"י הן וכלי כ"א ע"י השמירה מהמנגד, וזהו בארץ לא זרועה כו'. ועד"ז ה"ע מצה שמורה שבאמת היא המשכה מלמעלה בבחי' מתנה מדלג כו' אתעדל"ע מצ"ע כו' רק שאנו צריכים לשמור אותה מהקלקולים, וגם ע"י השמירה נמשך בחי' שמאד נעלה כנ"ל. והענין כמ"ש הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל עינא פקיחא דע"ק לית שמאלא בהאי עתיקא וע"כ זהו נמשך* ע"י המצה דוקא כי שאור ומחמצת הן בחי' גבורות משא"כ המצה היא בחי' חסד והשמירה היא שלא תבא לידי חימוץ וגבורות, ועי"ז נמשך מלמעלה מבחי' עין ה' דלית שמאלא כו'. וע' ברכות עקב רצ"ב ע"פ ושמר ה' לך ושמרתם את המצות. ויש להעיר עוד מענין יין המשומר בענביו כו'. ובפרדס ערך מצה פי' שמורה ר"ל מקושטת ממתנת לבעלה ל' שומרת יבם עכ"ל, והוא מל' ואביו שמר את הדבר, ובמד"ר וישב ורוה"ק אומרת שמור הדברים שעתידים ליגע. וגם י"ל פי' ואביו היינו ח"ע שמר את הדבר שהיא מל' שתהי' בבחי' שמורה, וע"ד בת אבי היא הנז' בפ' אמור דף ק' ב' בזימנא דנטלא מבי' אבא, ועמ"ש סד"ה זכור ושמור בדבור אחד נאמרו. והנה במצה זו כתיב על מצות ומרורים יאכלוה בחי' מרירות מעורר המשכת רח"ר שעי"ז יוכל לבא לבחי' בטל רצונך כו', הנה ביגמה"ר יש ב' בחי' חיצוני' ופנימי', פנימיותם הם רחמים גדולים ונק' כשמן הטוב כו' על הזקן כו' ושם שרש אבא וחיצוניותם הם השערות שהם דינים שבהם שרש אימא, כ"כ הרמ"ז ס"פ קרח בד"ה וכד מכסיא, ואין ר"ל דינים ממש שהרי הם לבנים כתלג חיור, אלא לגבי הפנימי' שאין שם דין כלל נק' בחי' דודי, כן מוכרח ממ"ש הרמ"ז בזה בפ' ויקרא ט"ז ע"ב ובפ' אמור צ"ד ב'. וע"כ כדי להמשיך הגילוי יגמדה"ר צ"ל תחלה בחי' מרירות שהן גבורות דקדושה, ובזה מכניע הדינים ויומשך גילוי יג"מ אף שיש בהם בחי' דין, ועי"ז יוכל להמשיך בחי' מצה שהוא מאבא ששרשו מפנימי' יג"מ כנ"ל, ועמ"ש מזה הביאור ע"פ מנורת זהב, וז"ש בזח"ג קס"ה א' עלה זית טרף דא משיחא כי הזית נמשך השמן הטוב והיינו ע"י כתיתת הזית תחלה, וזה"ע טרף בפיה כמ"ש והוא מחולל כו' כמ"ש בבה"ז בלק* גבי ומגבעות כו', וגם הזית יש בו מרירות והיינו מה שיתמרמר על ריחוקו מה' כמ"ש בד"ה בהעלותך. וזה"ע וימררוהו ורובו כו' ותשב באיתן קשתו כו' בחי' איתן הוא גבוה מאד כמ"ש משכיל לאיתן, וזכה לזה ע"י שבתחלה וימררוהו כו' ועי"ז דוקא ותשב באיתן קשתו, קשת היא התפלה כמ"ש בד"ה ואני נתתי לך שכם כו' בחרבי ובקשתי בצלותי ובעותי, ומשיכת הקשת זה"ע הריחוק ע"ד ולשורקה בני כו', ועי"ז נמשך החיצים שהם אותיות התפלה בכח גדול למרחוק מאד כו', וז"ש בחנה והיא מרת נפש ועי"ז ותתפלל על ה', ע' בד"ה לא תהי' משכלה וע' בד"ה יביאו לבוש מל' בפי' שמן המור, ולכן גם המרור צ"ל כזית להמשיך בחי' כשמן הטוב כו' פנימי' בזית כו'. והנה מבואר בתניא פל"א שבחי' לב נשבר ומרירות הנפש על ריחוקה אינו נק' בשם עצבות כלל כ"א שהוא מבחי' גבורות קדושות, וכמ"ש בלק"ת פ' נשא בענין מררי שהוא

נמשך . . שלא: שורות אלו ניתוספו בהוצאה זו מכת"י ב'.

בבה"ז בלק : לדף רג, ב.

מבחי' הגבורות והוא בחי' מרירות הנ"ל כמ"ש בד"ה שאו את ראש ובד"ה נשא, ע"כ נראה שזה"ע ה' מינין ירקות שארז"ל שיוצאים בהם י"ח בפסח חזרת כו' שהם בחי' ה"ג הנ"ל, משא"כ בחי' לענה זהו מרירות דק"נ או דג"ק כמ"ש שרש פורה ראש ולענה, וכמ"ש במדרש איכה ע"פ השביעני במרורים הרוני לענה, דלענה זהו ליל ט"ב שנק' יום מר, וזהו ודאי שליטת הקלי' וע' פרדס ערך מרה, משא"כ בחי' במרורים זהו ליל א' דפסח שטועם המרירות מהריחוק וזהו גבורות דקדושה. וכ"ז הוא במצה שקודם חצות אבל ע"י שנגלה עליהם ממ"ה אזי לא הספיק בצקת כו' שלא יוכל לבא לידי חימוץ כלל וא"צ מרור כי אז גילוי פנימי' יגמדה"ר שאין בהם שום דין כלל, ועד"ז יובן ענין מצה עשירה שנילושה בשמן בחי' כשמן הטוב הנ"ל, וכן ביין בחי' יין המשומר כו' מו"ס כחמר טב כו', ודבש אהבה בתענוגים כו' ושרשו ג"כ מגבורות דע"י כו' וכן בחלב חיוורתי דעתיקא כו', וכל בחי' אלו זהו ע"י התורה שנק' יין ושמן ודבש וחלב, ואפ"ל ב' בחי' מצה הנ"ל שה"ע שב"ת ושב"ע, ועמ"ש בענין מערת המכפלה ב' ההין דשם כו' והם ג"כ ב' ההין שבשני בחי' מצה הנ"ל.

קיצור. ענין מצה שמורה בחי' כשושנה כו' שצריכה שמירה מן החוחים, גם שימור ע"ד ואביו שמר, גם ע"ד את שבתותי תשמרו ולשמרה זו ל"ת, וענין המרור עלה זית, וימררוהו, והיא מרת, ועי"ז נמשך בחי' גבוה, וענין שא"צ מרור, וענין מצה עשירה, ועוד יש להעיר לזה ממ"ש בד"ה להבין ענין הברכות שברכה ראשונה דיוצר האדם א"צ חותם ושימור כמו ברכה שני'.

ג) **ומ"ש** ועתה יובן פי' הפ' קול דודי כו' ויש קול גדול כו', ע' מענין קול גדול ברבות שמות ס"פ כ"ח וס"פ כ"ט במדבר ספ"כ ובזח"א ד"נ ב' ר"י א', ח"ב קל"ז א', ח"ג דף רס"א א' ועמ"ש בהגהות ע"פ וישב מענין זה. והנה פי' זה בא מדלג, הנה נודע דפי' זה היינו יסוד שהוא ההמשכ' והגילוי מבחי' יחו"ע, וע' בזח"א פ' ויחי דרמ"ה, וזה"ע יחיד חי העולמים מלך שההמשכה מבחי' יחיד לבחי' מל' הוא ע"י חי העולמים היינו יסוד שנק' חי, וז"ש וזה שער השמים כו', ולכן ארז"ל משה נתנבא בזה כמ"ש סד"ה ראשי המטות, אך הנה יש כמה בחי' יסודות שהן סדר ההשתל' מעו"ע ועז"נ ומשביע לכל חי רצון, ועד"ז ארז"ל במנחות ב"ג יבא זה ויקבל זאת מזה כו', וזהו וקרא זא"ז כמ"ש במ"א. אמנם זהו כשנמשך ע"י סדר ההשתל' צ"ל הרבה בחי' יסוד המקשר המשפיע עם המקבל אבל בחי' מדלג זהו כשנמשך שלא כסדר ההשתל', וזה"ע זה בא מדלג פי' בחי' זה הנ"ל בא בדילוג וה"ע גילוי יסוד דא"א בחי' ורב טוב לבית ישראל וכמ"ש סד"ה כי ההרים ימושו בפי' וברית שלומי לא תמוט, ועד"ז כתיב ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כו' זה הוי' פי' בחי' זה הא' מורה על גילוי ז"א דאצי' ובחי' זה הב' מורה שיהי' אז ז"א במדריגת א"א כמ"ש הרמ"ז בפ' תולדות, וזהו ג"כ ענין זה בא מדלג כו', וזהו והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי, פי' בעבור בחי' זה נמשך הגילוי מבחי' זה בא מדלג, ופי' ביום ההוא ע"ד ואמר ביום ההוא, והוא בחי' גילוי קול גדול מבחי' ולגדולתו אין חקר, ועמ"ש עוד מענין קול בד"ה

וכל העם ובד"ה הקול קול יעקב ובד"ה ויהי קול מעל ובד"ה משה ידבר ובענין מהרה ישמע קול חתן וקול כלה וסד"ה הבאים ישרש.

ומ"ש בפי' מדלג הנה ילה"ק שכמ"כ למטה בעבודה יש בחי' דילוג והוא בחי' תשובה בחילא יתיר כמ"ש בד"ה שובה, ועי"ז הדילוג מדלג שור ג"כ לעורר למעלה מסדר ההשתל' כמ"ש בד"ה לא תהי' משכלה בפי' ותתפלל על ה', ועד"ז נת' לקמן בענין ההרים רקדו כו'. והענין כי הנה נש"י קודם ירידתן בגוף נק' עומדים וע"י ירידתן בגוף נעשו בבחי' מהלכים כמ"ש בתו"א בד"ה מהלכים ובד"ה ואתה יגדל נא, ושם נת' דבחי' מהלכים זה"ע בכל מאדך, וא"כ צ"ל מה בין זה לבחי' הדילוג שזהו למעלה מבחי' ההילוך עד שההילוך נק' סדר והדרגה לגבי דילוג זה כמבואר בד"ה ההרים רקדו, וי"ל הב' אופנים הא' עפמ"ש בד"ה מי מנה בענין לכבודי בראתיו כו' שנש"י שרשן מבריאה עבמ"ח וע"י ירידתן בעשי' אף עשיתיו מרבה בחי' רביעית זהו אצילות וזהו רובע ישראל, לפ"ז י"ל העמידה כשהן בבריאה וההילוך ע"י ירידתן בגוף זהו עליתן באצי', ועד"ז פי' בד"ה כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך דקאי על מצות תשובה שנמשכה מבחי' אנכי, אמנם שאר כל המצות נק' מצות ה' ל"ת מי"ה חו"ב מ"ע מו"ה זו"נ, וכן נתבאר בת"א בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים שע"י תומ"צ נמשך גם בבי"ע המ"ד מאצי' כו' ועד"ז נת' בד"ה כי תצא דתקס"ב, אכן התשובה שהיא בחי' אשר אנכי מצוך מבחי' כתר דאצי' זה"ע הדילוג שלמעלה ממדריג' ההילוך שהוא מבי"ע לאצי' כו', וכמ"כ מבואר זה ממ"ש ע"פ שבת שבתון דנש"י שרשן מבחי' טהירו נשמה שנתת בי טהורה היא, והיינו עלמין סתימין וע"י ירידתן בגוף מתעלים להיות קדש ישראל אשר קדשנו במצותיו בחי' קדש למעלה מבחי' טהור, וזהו בחי' עליות העולמות דשבת שנק' ש"ק, אך ע"י התשובה נמשך מבחי' קה"ק, כי ענין תשובה זהו יו"כ שבו נכנס כה"ג לבית קה"ק והמכוון כנ"ל קדש הוא חכמה דאצי' וקה"ק זהו בחי' כתר, ולכן נק' יו"כ שבת שבתון ועמ"ש בד"ה האזינו השמים, וזה"ע הדילוג, וכמ"ש ג"כ בפסח וספרתם לכם ממחרת השבת שהוא למעלה מבחי' שבת כו', ועד"ז בקי"ס נאמר כי גאה גאה לכן ההרים רקדו למעלה מבחי' הילוך וכח התשובה היינו שהיא ג"כ בחילא יתיר ממעמקים קראתיך בחי' דילוג דהיינו כי צדיקים נק' מהלכים כסדר מדרגא לדרגא וממשיכים מ"ה דאצי' רצה"ע המלובש בח"ע כו' אמנם בע"ת עומקא דלבא שלמעלה מהחכמה כו', ועמ"ש בד"ה תקעו בחדש, לפ"ז הדילוג הוא באמת גילוי והמשכה מבחי' עליונה הרבה יותר מההילוך. ועוי"ל באופן אחר ע"פ מ"ש בד"ה שובה ישראל עד שבחי' הוי' יהי' לאלקי' כמ"ש יעקב והי' הוי' לי לאלקים, אלא שיעקב ע"י עבודתו הגיע לזה בסדר מדרגא לדרגא והתשובה הוא שלא בהדרגה כו', נמצא י"ל שהגילוי בחי' א' אלא שבע"ת קונה עולמו בשעה א' מה שהצדיק זוכה על ע' שנה כו', ועד"ז הוא פסח לגבי שבת כמ"ש בפע"ח שער חהמ"צ פ"א ועמ"ש סד"ה יונתי בענין הראיני את מראיך תשובה או"ח איך שזהו למעלה מבחי' יצ"ט דצדיקים קומי לך כו'.

(**קיצור.** ענין קול דודי וענין הנה זה בא, וענין מדלג שלמעלה מבחי' מהלך כו', הן בעבודה יש עמידה והילוך ודילוג וכן בסדר ההמשכה שמלמעלמ"ט יש בחי' אלו כו').

ד) **ועפ"ז** אפשר להבין ג"כ ענין מדלג ומקפץ דילוג ברגל א' כו', כי הנה *ענין הדילוג הוא ודאי ע"י גילוי כח הנפש מה שלמעלה מכח ההילוך כנראה בחוש*, ועד"ז ג"כ הקיפוץ בב' רגלים הוא עוד גילוי כח גדול יותר נעלה מכח המתגלה בדילוג שברגל א', והענין הוא כמ"ש בד"ה ועתה יגדל נא כח אד' כו' כח אד' הוא א"ס ב"ה הסוכ"ע כו' ונק' כח ה"ע גילוי ההעלם והיינו כי אד' הוא מל' דאצי' וכח אד' הוא מל' דא"ס כו' ע"ש. והנה מל' דא"ס נעשי' כתר לאצי', ויש בזה ב' בחי' עתיק ואריך, וזה"ע דילוג ברגל א' היינו כשהגילוי מא"א סוכ"ע וקיפוץ בב' רגלים כשנמשך גם מעתיק שהוא בחי' תחתונה שבמאציל ממש שלמעלה גם מבחי' סוכ"ע, ולכן אע"פ שנק' ג"כ רגל היינו בחי' תחתונה שבא"ס אבל נק' קיפוץ בב' רגלים, א"נ ברגל א' חיצונית עתיק בב' רגלים פנימית עתיק ג"כ, וזהו גילוי כח פנימי יותר והיינו יגדל נא כח אד' שכח אד' זהו בחי' כתר ושיוגדל כח זה היינו שיומשך מע"י כו', ולכן בחי' מדלג הוא מגיע על ההרים ז"א ובחי' מקפץ מגיע למטה יותר גם על הגבעות כי כל בחי' שהוא עליון יותר נמשך למטה יותר כמו הראי' נמשך ומתפשט למטה מן השמיעה שזה"ע המשכה שע"י המצות שנמשך למטה יותר מההמשכה שע"י התורה, וכמ"ש ג"כ בד"ה ועתה יגדל נא, וגבעות היינו בינה ומל' ועמ"ש סד"ה ועשית בגדי קדש וכנודע שהמל' שרשה מרדל"א, ודומם שרשו גבוה מצומח.

והנה בענין* יש ג"כ ב' בחי' ממעמקים קראתיך עומק אחר עומק כו' כמ"ש בביאור ע"פ כי המצוה עומקא דלבא ותעלומות לב, וזהו תשובה תשוב ה' וההי' יש בה גילוי יו"ד כו', וע"י"ז נמשך ג"כ מלמעלה ממעמקים אנכי אנכי הוא מוחה כו', ולכן לפעמים נאמר שבת שבתון היא ל' נקבה ולפעמים נאמר שבת שבתון הוא ל' זכר כמ"ש במ"א, והיינו לפ"ע התשובה א"נ ב' עומקי' התשובה היינו אה"ר ויר"ע. ועוי"ל בענין ב' עומקי' דתשובה הא' עומק טוב שבנה"א בחי' יחידה והב' בירור יחידה שבנה"ב שעומק רע נהפך לטוב, וזה"ע בכל מאדך ל' רבים ב' בחי' מאדך כו', וזה"ע צדיקים ובע"ת, וזה"ע מדלג על ההרים ע"ד מראש צורים אראנו והוא שרש הנה"א מח"ע כמ"ש במ"א ע"פ הזח"ג בלק ר"ג ע"ב אכן ומגבעות אשורנו אושיט פסיעה לבר כו' שרש נה"ב מבחי' פ"ש כו' ששרשו מבחי' מל' שם ב"ן שה"ע הפסיעה דלבר, וע"י בירור זה נמשך ומקפץ בב' רגלים היינו ג"כ ממעמקים קראתיך, עומקי' העליונים עומק אחר עומק כנ"ל, וז"ש מדלג על ההרים וכתיב ופסח ה' על הפתח* היינו ז"א חג"ת ופתח היינו מל'. ע' בב"ר פפ"ה גבי ותשב בפתח עינים, זח"ג ע"א ב' צ"ה א', ח"א צ"ח קמ"ה א', ח"ג ל"ו, וע' במד"ר פ"ג ע"פ זה השער ובקה"ר מעוות לא יוכל כו', והיינו כי

בענין: אולי חסרים כאן איזה תי'.

להיות בחי' ופסח על הפתח שהוא בחי' מל' שלמטה מבחי' ההרים זה"ע ומקפץ כו'.

עוי"ל מדלג ברגל א' זהו יום א' דפסח יצ"מ שהגילוי נמשך לנה"א, אכן אח"כ ע"י ספה"ע בירור נה"ב נמשך ומקפץ בב' רגלים כו' וכנ"ל וזה"ע מ"ת. וע' בד"ה בחדש השלישי בענין שהתורה נק' עוז ותושי', שבחי' עוז הוא הנמשך עי"ז כח לנה"א שתוכל לבא לבחי' יצ"מ, ותושי' היינו שמתשת כח נה"ב, וזהו ג"כ ענין מדלג ומקפץ, ומבואר שם שבחי' תושי' זהו בחי' גבוה יותר כו', גם י"ל ענין מדלג ברגל א' בנפש כשהגילוי עיקרו בנה"א אבל נה"ב היא רק בבחי' אתכפיא אבל מקפץ בב' רגלים היא כאשר נה"ב היא בבחי' אתהפכא מחשוכא לנהורא. ובכל הנ"ל יובן הפסוק מה נאוו על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום, הנה ההפרש בין חמץ למצה הוא בין חי"ת לה"א, והנה הה' יש בה בחי' רגל וזהו הוי"ו שבתוך הה' ונודע שיש ב' בחי' מצה וזה"ע ב' רגלים דב' ההין כו' וזהו רגלי מבשר כו'.

בס"ד

ולתוספת* ביאור הנה ענין חמץ ומצה, דהנה מבואר בספרים שחז"ל משלו היצה"ר לשאור וחמץ כמאמרז"ל פ"ב דברכות גלוי וידוע לפניך שרצונינו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה ופרש"י יצה"ר שבלבבינו המחמיצנו, וכא' בר"ה ד"ג ע"ב כאן קודם שהחמיץ כאן לאחר שהחמיץ, וכ"א בב"מ חומץ בן יין עד מתי כו', וכן בפסוק כתיב כי יתחמץ לבבי הרי נמשל הלב הנוטה להרשיע לחמץ. והנה ענין החמץ מבואר למעלה שהוא בחי' גסות והתנשאות ובאמת שמבואר ברמב"ם ה' דיעות שמדת הגסות וגובה הלב צריך להרחיק עד קצה האחר ולא שילך בה בדרך המיצוע כמו בשאר המדות כו' ולפיכך נאמ' במש"ר עניו מאד כו' וכמ"ש ג"כ במ"א שמדת הגסות נק' אבי אבות הטומאה, וצ"ל הטעם לזה. ויובן עפמ"ש במ"א ע"פ מאמרז"ל בחלק דק"א ב' גסות הרוח שהיתה בו בירבעם טרדתו מן העולם, ולכאורה יפלא מאד דהא איתא שם עוד בגמרא דק"ב א' בעוצם גדולת ירבעם בתורה שנאמר עליו ועל אחי' השילוני ושניהם לבדם בשדה שכל ת"ח דומים לפניהם כעשבי השדה כו', וא"כ איך בשביל גסה"ר יטרד לגמרי ת"ח גדול כמותו ויפול לעומק הרע עד שעשה עגלי זהב כו', ועוד דהלא מצינו במאמר דרפב"י בעשרה דברים שמנה שכדי לזכות לרוה"ק הוא ע"י עליות רבות בהדרגה מדרגה אחר מדרגה זריזות נקיות טהרה ופרישות כו', וזה מביא לידי זה הרי שבסט' דקדושה א"א לעלות שלא בהדרגה, והרי זלע"ז עשה האלקים ומאחר שהוא לעו"ז הי' ראוי שגם בסט' דקליפה אע"פ שעבירה גוררת עבירה מ"מ לא

ולתוספת ביאור: נדפס גם באוה"ת ויקרא כרך ב' ע' תמא (ושם מחולק לסעיפים).

יהי' הנפילה רק בהדרגה כו' ולמה נפל ירבעם ממדרגה גדולה ועצומה שהי' בו קרוב לרוה"ק כנ"ל בעומק רע כ"כ מחמת גסה"ר לבד שהי' בו וה"ז הנפילה שלא בהדרגה כלל. אמנם עיקר הענין הוא דגסה"ר הוא דבר שטבעו לדלג המדרגות, ולכן אפילו אם לפי מעשיו עדיין לא הגיע לנפילה במדרגה רעה כזו ע"י גסה"ר יוכל להגיע אליה, והוא מטעם שטבע וענין גסה"ר הוא ההתנשאות וכל ענין התנשאות והגבהה דנה"ב ה"ע דילוג המדרגה בנפש שלא לפי ערכה, וכמ"ש הגאוה והגדולה לח"ע כי הוא היש האמיתי משא"כ בן אדם שבא מטיפה סרוחה והולך למקום עפר רימה ותולעה איך יתגאה, וכשמתגאה הוא לובש מעטה הבורא, ונמצא שהוא הדילוג שלא בהדרגה ומדה* כנגד מדה* . . הבורא שלא בהדרגה וכדכתיב לפני שבר גאון וכדמצינו בהמן, ולכן גם ברוחנית מדה רעה זו היא הגורמת נפילת הנפש בסטרא דקליפה שלא לפי ההדרגה, וע"כ נק' אבי אבות הטומאה, ולכן אנו רואים שכמ"כ בקדושה מדת הענוה שכנגד ולעומת מדת הגסות גורמת ג"כ הגעת המעלות שלא לפי ההדרגה כדאי' בגמ' ע"ז ד"כ ע"ב דאריב"ל ענוה גדולה מכולן הרי שהענוה היא למעלה מכל העשרה מדרגות שמנה שם כו', והוא מטעם הנ"ל שלהיותו משפיל א"ע ביותר להיות עניו מאד ושיהי' רוחו נמוכה ביותר בלי שום הגבהה ולהיות נבזה בעיניו נמאס, עי"ז יזכה למעלה ומדרגה שלא לפי ההדרגה, ועפ"י הקדמה זו יובן ענין חמץ ומצה, שהחמץ הוא ההגבהה וההתנשאות שזהו גרוע משאר כל המדות רעות כנ"ל, ולכן אסור אפי' במשהו וכמ"ש הרמב"ם ע"פ הגמרא לא מינה ולא מקצתה, והמצה שהיא השפלות והביטול זהו המעולה מכל המדות טובות כנ"ל. וע"פ כהאריז"ל יובן ענין זה כי הנה עיקר ענין שבה"כ שהוא הנפילה למטה שלא בהדרגה כלל, הנה הגורם לזה הוא בחי' היש וכנודע ממ"ש כולו סג כו', וזהו ראית איש חכם בעיניו תקוה לכסיל ממנו, והתיקון הוא שיצא שם מ"ה ממצחא כו', מ"ה הוא בחי' ביטול כו', וזה"ע חמץ כנ"ל, ולכן פי' החמיץ כענין יין שהחמיץ שע"י שמתחיל להחמיץ מתקלקל לגמרי כך היש וגסות מקלקל כל הטוב שיש בו שנופל לגמרי כו', והתיקון היא ע"י מצה כנ"ל.

ועפ"ז י"ל ג"כ הטעם שע"י המצה נמשך קי"ס כנ"ל שהוא ודאי הגילוי שלא בהדרגה כדלעיל באריכות והיינו משום שע"י הביטול והענוה יוכלו להגיע למעלה שלא בהדרגה כו' וית' עוד בסמוך בס"ד. ועוד כדאי' בזהר בראשית ל"ג א' ע"פ ויקרא אלקים ליבשה ארץ כו' היינו דכתי' לחם עוני כו' ובגין דאיהו לחם עני אקרי יבשה עכ"ל, אשר מזה מבואר דבחי' מצת לחם עני זהו ממש בחי' ומדרגה דיבשה וענין ויקרא אלקים ליבשה ארץ זהו עצמו ענין שמצת חסר וא"ו נעשה מצות מלא וא"ו כו', וכמ"ש הפרדס ערך ארץ כי ארץ מל' רצון שכתר נתרצה מהשפע הטוב שקבלה וכמ"ש פקדת ארץ כו' רצית ד' ארצך כו', ולכן ע"י ששת ימים תאכל מצות שהוא המשכה במדות הנפש ב' בחי' ביטול הנ"ל דיר"ת ויר"ע שזהו עצמו בחי' יבשה וארץ (ועמ"ש ע"פ וישב יעקב בארץ כו') עי"ז יזכו אח"כ ג"כ לגילוי בחי' ים שלמעלה מבחי' ארץ שיתגלה ג"כ להיות בבחי' יבשה וארץ כי ע"י

ומדה . . בהדרגה: באוה"ת שם ליתא.

מדה: תיבה א' אינו ברורה בהכת"י.

המשכת א"פ נעשה אח"כ ממילא גילוי והמשכ' המקיפים שהוא גילוי עלמא דאתכסיא. גם י"ל שהוא ע"ד מ"ש במ"א ע"פ כי תצא בפי' מאן דקטיל לחויא יהבין לי' ברתא דמלכא כו' ברתא דמלכא היא בחי' פנימי' הלב שלמעלה מהשכל המושג והוא מבחי' סוכ"ע כו' והוא בחי' מל' דאצי' שנק' ים כי הים הוא ג"כ מה שלמעלה מהדעת, ודבר זה אין בכח הנפש מצ"ע אלא דיהבין לי' מלעילא והיינו ע"י שמתחלה עושה מה שביכולתו הוא בחי' דקטיל לחויא דהיינו בבחי' אתכפיא וביטול רצון, וזהו עצמו בחי' יבשה וארץ שהן הביטול שבעלמא דאתגליא שד"ז ביכולתו ורשותו של כל אדם לבטל רצונו ולהמשיך עליו יראה כו' ועי"ז יהבין לי' מלעילא מה שאין ביכולתו והוא בחי' קי"ס וכנודע בזהר מענין ים שהנשמות הגבוהות שיש בהם ביטול במציאות ממש נק' נוני ימא, וזהו בחי' רה"מ סבא שבזהר, וכמ"ש במשה רבינו מן המים משיתיהו כו', ולכן ע"י ששת ימים תאכל מצות נמשך מזה להיות וביום השביעי עצרת דהיינו קי"ס כנ"ל וכנודע שהוא בחי' לידת הנשמות, והוא המשכת נשמות גבוהות מאד שנשתהו בבחי' עיבור משמע"צ עד שש"פ כמ"ש במ"א דמעלת אלי' באמרו חי ה' אשר עמדתי לפניו, שנשתהה נשמתו בבחי' עיבור כו', וע"ע מ"ש בפ' שמיני מענין נוני ימא.

ועוד יובן זה ע"פ מ"ש במ"א בענין ובנ"י הלכו ביבשה בתוך הים (דהנה בגמ' איכא פלוגתא (חגיגה י"ב) בש"א שמים נבראו תחלה ובה"א ארץ נבראת תחלה ואלו ואלו דא"ח שבבחי' מעשה שמים קדמו דהיינו שכשנבראו נבראו שמים תחלה אמנם בבחי' מח"ק ארץ קדמה (וכמ"ש מזה בפ' ויגש) ובשעת קי"ס שנתגלה בחי' מח"ע ששם ארץ קדמה לכן כתיב הלכו ביבשה בתוך הים היינו בבחי' יבשה שקדמה לשמים, (ע"כ). והנה הארץ היא כגרגיר חרדל לגבי שמים וגם השמים מקיפים את הארץ ואעפ"כ במח' ארץ קדמה כי נתב"ס דייקא, ולכן יש בארץ הכח להצמיח עשבים ואילנות יש מאין משא"כ בצבא השמים וכמ"ש באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי וכ"ש שיובן כן לגבי בחי' ים שעם היות שבסדר ההשתל' בחי' זו דמל' דאצי' כשנק' ים שהיא היותה באצי' הוא למעלה מבחי' היותה נק' ארץ שהוא כשנעשי' מקור לבי"ע מ"מ במח"ק בחי' ארץ קדמה אפילו לשמים שהוא ז"א וכש"כ לבחי' ים בשגם כי שמים היינו שם מים (וע' בפרדס ערך ים כו' שהמל' נק' ים כשמקבלת מחכמה, וכ"מ בזהר בהעלותך ק"נ ב', ובחי' ארץ שרשה מבחי' כתר ולכן נק' ארץ חפץ, ועמ"ש בת"א ע"פ לכן אמור כו' אל הארץ כו') והיינו כי בחי' זו שנק' ארץ שנעשה מקור לעלמין דאתגליין היינו כשנעשי' עתיק דבריאה שעי"ז נמשך ממנו להיות התהוות יש מאין בבריאה וכמש"ל, והרי הכח והיכולת לברוא יש מאין נמשך דוקא מבחי' עצמות א"ס ב"ה ממש שהוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט כו', והיינו כי עתיק דבריאה שרשו מעתיק דאצי' שהוא מל' דא"ס, וכענין המבואר במ"א (בביאור ע"פ כי אתה נרי) בהא דבב"ש אומרים יחיד חי העולמים מלך ובישתבח אומרים מלך יחיד חי העולמים דפי' מלך יחיד היינו מלך הוא מל' דאצי' נעשה עתיק לבריאה אשר בחי' עתיק נק' יחיד והוא כדי להיות חה"ע להחיות בי"ע יש מאין נמצא בחי' עתיק דבריאה נק' ג"כ יחיד וכבר מבואר למעלה דבחי' יחיד

זהו עצמות אא"ס ממש שלמעלה מבחי' אחד כי אחד היינו בבחי' ז"א דאצי' וזהו פי' יחיד חי העולמים מלך, יחיד היינו* עצמות אא"ס וע"י צמצום וחלל כו' נמשך להיות חה"ע עד שנמשך בבחי' מלך מל' דאצי'. וא"כ איך אומרים מלך יחיד שבחי' מל' דאצי' נק' יחיד כשנעשה עתיק לבריאה אלא דהיינו משום שהכח בבחי' עתיק דבריאה לברוא יש מאין נמשך מעצמות אא"ס דייקא שהוא לבדו הוא יחיד ומיוחד כנ"ל כי נתב"ס ועמ"ש ס"פ בראשית בד"ה צאינה וראינה בפי' מלך שהשלום שלו. ובזה יובן ג"כ שרש ענין הנ"ל בענוה גדולה מכולן כי בחי' ענוה היינו כמאמ' ונפשי כעפר לכל תהי' דזהו בחי' ארץ ששרשה גבוה למעלה מכולם כנ"ל. והשתא א"ש בפשיטות פי' ששת ימים מצות תאכלו שהוא בחי' יבשה וארץ כנ"ל בשם הזהר, ועי"ז נמשך משרש בחי' ארץ דהיינו בחי' ארץ שקדמה לשמים, ולכן עי"ז נמשך להיות וביום השביעי עצרת להיות גם למטה ההשתלשות הפך ים ליבשה והיינו ע"י רוח קדים מבחי' קדמונו של עולם שהוא בחי' יחיד כו', וגדולה מזו נאמר בבחי' ארץ לעתיד דכתיב והיה ביום ההוא יצאו מ"ח מירושלים חציים אל הים הקדמוני כו', שיהי' בחי' ארץ משפיע אפילו לבחי' ים הקדמוני, והיינו מטעם הנ"ל, ועמ"ש בזה ע"פ בזח"ג קע"א ועמ"ש ע"פ והיה מספר בנ"י. והנה הטעם דלחם עוני נק' בזהר יבשה והרי הוא צומח מן הארץ ואיך נק' בשם יבשה שהוא דומם וארץ ממש, וי"ל דהנה מה שיש בכח הארץ להוציא צמחה יש מאין שזהו לפי שבשרשה הדומם והעפר גבוה יותר מהצומח, והיינו שאנו רואים שיש בחי' ביטול יותר בארץ ודומם מבצומח, וז"ש* דוד לא גבה לבי כו' שויתי ודוממתי כו' שהי' בו בחי' הביטול כמו בחי' דומם ממש שאין לו תנועה והגבהה כלל משא"כ בצומח כי דוד הוא בחי' מל' שנק' ארץ וכמ"ש בפ' ויגש, והנה המצה אע"פ שהיא מחטה שהוא צומח אכן לישתה ועריכתה בלי שום הגבהה ותפיחה כחמץ, והוא ע"ד לא גבה לבי דדוד שנק' בחי' ארץ ממש, ונק' שויתי ודוממתי כמו בחי' הביטול שבדומם בשרשו גובה מאד למעלה מבחי' צומח, ובזה מדוקדק ל' הגמרא (פ"ק דר"ה ד"ד) שאמרו על כורש שצוה לערב צומח בביהמ"ק שהחמיץ, כי הטעם שבהמ"ק צ"ל כולו מאבנים דוקא לפי שהם בחי' דומם ששרשו גבוה מאד, מצד בחי' הביטול שיש בו כו' וכמ"ש במ"א ע"פ מזמור שיר חנוכת הבית, ולכן מה שצוה לערב הצומח שאין בו בחי ביטול כ"כ נק' שהחמיץ, שהחמץ הוא הגבהה ויש כו' משא"כ בבחי' מצה כנ"ל.

והנה בפי' וביום השביעי עצרת י"ל ע"ד פי' עצרת דשמע"צ שנת' בו ב' פי' הא' כתרגומו כנישין יהי לכון פי' שיתאסף ויתקבץ יחד בחי' המקיף החופף מלמעלה בבחי' א"ס וקץ להיות מוגבל בתוך נפשו' ישראל ולהיות בבחי' פנימי' ע"כ, וכך י"ל ג"כ כאן בפי' עצרת לה' אלקיך שהם בחי' זו"נ דאצי' או בחי' ים וארץ כנ"ל שהוא ד"כ בחי' ממכ"ע כנ"ל ובשש"פ שנמשך הארה גדולה ועצומה מבחי' קדמונו ש"ע כ"ז יתאסף ויומשך בבחי' השמות הוי' ואלקים שהוא בחי' ממכ"ע ואזי בחי' הוי' נעשה אלקיך בבחי' אתגליא ממש. הפי' הב' בעצרת תהי' לכם ענין עיכוב והוא קליטת הנשמות בבחי' מל' דאצי' שמתעכבים שם כו', וכך י"ל ג"כ כאן בעצרת להוי' אלקיך שנכללים השמות ומתאחדים במקורם בעל השם בעל הרצון כו'.

ה) **והנה** בענין הטעם שאין גומרין את ההלל בשביעי של פסח, י"ל עוד עפמ"ש שער ר"ח בטעם שאין אמירת הלל בשבת כמו ביו"ט ור"ח,

---

היינו . . יחיד: שורות אלו ניתוספו בהוצאה זו מכת"י ב'.

וז"ש . . משא"כ בצומח: שורות אלו ניתוספו בהוצאה זו מכת"י ב'.

מפני דשבת שהוא קדש והוא מציאת אבא שאינו מתפשט רק עד סוף אצי' לכך א"צ הלל רק ביו"ט שהוא מוחי' דאימא ובינה מקננא בבריאה אז צ"ל הלל כו', מבואר מדבריו דהלל שייך כשההארה הוא ממוחי' דאימא כמו ביו"ט ולא כשהארה הוא מוחי' דאבא ממש כמו בשבת והיינו ג"כ ענין ההפרש בין אצי' לבריאה כי באצי' הוא גילוי אור אבא אבל בבריאה הוא מבחי' בינה. וביאור הענין כי הנה בגמ' דעירובין ד"י בטעם שאין אומרים הלל דלא אקרי מועד, והנה במועד כתיב מועדים לשמחה דעיקר המועדים הוא בחי' השמחה וכדכתיב ושמחת בחגך, והנה מזה יובן דהלל יש לו שייכות לבחי' השמחה דוקא ולכן בשבת שאינו נק' מועד ולא נז' בו שמחה אין אומרים הלל, והנה בודאי שבת הוא בחי' עליונה יותר מבחי' ומדריגת יו"ט ומה שלא נאמר בו שמחה היינו לפי שהוא למעלה מבחי' ומדריגת השמחה וכמבואר ענין זה באריכות לעיל (בד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו כנ"ל) שהשמחה אינו שייך אלא בגילוי מוחין דאימא שהוא אור הנמשך דרך השתלשלות עילה ועלול וכשהעלול מתקרב לעילתו תהי' השמחה גדולה וכמו תענוג הנשמות בג"ע כו', וזהו בחי' יו"ט שנאמר מועדים לשמחה אבל שבת הוא גילוי מוחין דאבא שהיא למעלה מבחי' בינה והשגה, דהיינו שמתגלה בחי' אא"ס ב"ה מה דלית מח' תפיסא בי' כלל ובגילוי זה לא שייך שמחה שהוא בחי' יש אלא בחי' ביטול כו', וכמו שבחי' לאשתאבא בגופא דמלכא הוא גבוה מבחי' ג"ע והו"ע הנז' בתניא פל"ט ועולם האצי' כו' לכן הוא מדור לצדיקים הגדולים כו' ע"ש, ולכן מהאי טעמא נמי אין שייך הלל ג"כ רק ביו"ט ולא בשבת, כי ההילול הוא מחמת ההשגה, וכמ"ש במ"א בפי' ושמך קדוש משא"כ בבחי' אתה קדוש דלית מחתב"כ הוא בחי' נורא תהלות ולך דומי' תהלה כתיב כמאמר סמא דכולא משתיקותא כו', וזהו בכל יום אברכך ואהללה שמך דוקא דהיינו ענין זיו השכינה המתגלה בג"ע להשגת הנשמות על זה שייך ואהללה כו' משא"כ במהו"ע ית' למחשתב"כ בהשגה והגילוי הוא בבחי' ביטול דוקא, וזהו בכל יום אברכך ברכה היא המשכה כו' והמשכה זו הוא ע"י ביטול דוקא באתכפי' והיינו בכל יום ומי שטרח בע"ש יבא בשבת לבחי' ביטול אמיתי דאתהפכא חשוכא לנהורא כו', והנה עיקר בחי' ברכה הוא שנמשך ומתגלה בשבת, וכמ"ש ויברך אלקים את יום השביעי כו' והוא המשכה מלמעלה מהשתלשלות, ולכן הוא למעלה מבחי' הלל כנ"ל, גם כמ"ש במ"א שיש ג' בחי' זה למעלה מזה וכן הלל ברכה והודאה כו', ולכן הלל זה בחי' יו"ט כנ"ל אכן שבת הוא בחי' ברכה שהוא למעלה מבחי' הלל ונאמר ג"כ מזמור שיר ליום השבת טוב להודות כו'. עכ"פ מובן מזה דבחי' ההלל והשמחה זהו מדריגת יו"ט שהגילוי הוא ממוחי' דאבא מה שלמעלה מהשתלשלות דלכך לא נאמר בו שמחה לכך אין שייך בו אמירת הלל.

ו) **וע'** בפי' הרמ"ז בזהר פ' אמור דצ"ד א' מענין הלל, והנה מבואר למעלה שגילוי מוחין דאבא הוא עד סוף עולם האצי' כנ"ל משא"כ בבריאה כו', ולפ"ז בשבת שהוא גילוי מוחין דאבא עכצ"ל שמאיר ממש הארת אצילות, וכ"כ בר"ח שער הקדושה, ועמ"ש ע"פ שניך כעדר הרחלים, וא"כ בשביעי של

פסח שהוא קי"ס שענין קי"ס הוא שנקרע הים וההפסק וההעלם שבין אצי' לבריאה ונתגלה האצי' ממש בבריאה א"כ כיון שמאיר בבריאה ג"כ אור האצי' ממש אשר שם הוא גילוי מוחין דאבא א"כ אין שייך בו הלל מטעם הנ"ל דבחי' זו הוא בחי' ביטול שלמעלה מבחי' הלל וכדכתיב בשירת הים נורא תהלות כו', ולכן נאמר בקי"ס ואתם תחרישון (ואפשר ענין ואתם תחרישון הוא בבחי' הודאה שלמעלה אפילו מבחי' ברכה, ע' מ"ש בפ' ויחי ע"פ יהודה אתה כו', ולכן נאמר בשעת קי"ס היתה יהודה לקדשו כו'), ולכן נאמר בו ג"כ לא תעשה מלאכה ולא מלאכת עבודה כמו בשאר יו"ט וכמ"ש עוד לקמן מזה בפרט. אלא דלכאורה יש להקשות דא"כ לא הי' ראוי לקרות בו ההלל אפילו בדילוג כמו בשבת, ועוד דבאמת היו אומרים בו מועדים לשמחה כמו בשאר יו"ט, אכן י"ל דאין זה קושי' דהא מבואר לקמן דלכן לא הקריבו שלמי שמחה בשביעי של פסח שבחי' השמחה של שש"פ גדול כ"כ שאינה יכולה לבא להתגלות בבחי' פנימי' כ"א בבחי' מקיף כו' ע"ש, וכיון דהוא בבחי' מקיף י"ל דמש"ה אין שייך בו קריאת ההלל ממש שהוא מורה על שהגילוי לפנימי' בבחי' בינה והשגה כנ"ל, ומ"מ כיון שנז' בו שמחה ע"כ אמרי' הלל בדילוג ומ"מ אינו אלא מנהג וכמ"ש התוס' בעירובין שם והיינו משום שהשמחה הוא רק בבחי' מקיף וכמ"ש כה"ג במ"א ע"פ ושאבתם מים בששון גבי ענין ערבה מנהג נביאים הוא כו', כ"ז י"ל בטעם שאין אמירת ההלל בשביעי ש"פ דהא אדרבה מגודל מעלתו ותדע דהא הלל ושמחה ענין א' הוא, ולקמן מבאר דהא דאין מקריבין בו שלמי שמחה הוא לגודל מעלתו וכך י"ל גבי הלל. אבל בזהר פ' אמור דצ"ה ב' משמע הטעם כמש"ל שהוא משום שלא נמשלו ישראל עדיין כ"כ שלא קיבלו התורה עדיין, אך אפ"ל דטעם זה צריך לימים שקודם שש"פ, וגם בשש"פ י"ל דב' הטעמים אמת ועולים בקנה א' דהתגלות לנש"י מתלבש בבחי' קטנות וכמ"ש בפרע"ה, אבל שרש התגלות האור הרי איתא בהדיא בזהר בכמה דוכתי דבעתיקא תליא שהוא בחי' שלמעלה ממקור ההשתלשלות וכנ"ל.

בחג הפסח שנת תקצ"ג לפ"ק

סמכוני* באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני. זה מאמר כנס"י בגלות שנק' אז חולת אהבה ע"ש שחולי זה בא כשאינו יכול למלאות חפצו ורצונו, וכענין מעשה באחד שהעלה בלבו טינא כו' ומחמת זה נמשך החולי, וענין החולי הוא שהחיות בצמצום והעלם, וכך הנה ישראל אומרים פעמיים בכל יום אחד ואהבת, פי' ואהבת מלשון אבה ורצון שהוי'

סמכוני: מאמר זה נסדר מחדש מגוכתי"ק 1039. נדפס גם באוה"ת שה"ש ע' ריא.

הכותרת בריש המאמר נעתקו כאן מכת"י 755. 2222 קא, א. פ' חיי שרה תקצ"ב.2065 רעז, א. תקצ"ב שמיני.

יהי' אלקיך בגילוי, ולפי שגילוי זה א"א להיות בפ"מ כעת עד לע"ל דכתיב עין בעין יראו, ע"כ נק' חולת אהבה, ולכן נק' ג"כ התפלה לשון ויחל כמ"ש ויחל משה וכתיב חלו נא פני אל, שהוא מארז"ל ויחל מלמד שהחלה כו' היינו מחמת התגברות האהבה בתפלה להיות חפצו ורצונו לה' ממילא רצון זה ובקשה זו גורם חולת אהבה (וכמ"ש במ"א ע"פ והיה מדי חדש כו'), והיינו בתפלה דחול, אבל בשבת אמרו שמש בשבת רפואה דכתיב וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה, וכמ"ש אז תתענג על ה' ישבעו ויתענגו מטובך שהתענוג הוא כשנתמלא התשוקה והיא רפואה החולת אהבה כו'. וע"ז נאמר מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים שהוא בחי' אה"ר משא"כ חולת אהבה היינו כשהוא בבחי' אהבה זוטא, וכעין מ"ש בזהר וישב דף קפ"א אהבה זוטא דאתדחיא מאהבה רבה כו', ופי' כי אה"ר היינו אהבה בתענוגים כשנתמלא התשוקה אבל אה"ז היינו בחי' הרצון והתשוקה כשא"א למלאות תשוקתו עדיין כו'. ואף שעיקר הרפואה והגילוי יהי' לע"ל עכ"ז ידוע למשכילים דגם עכשיו בשבת יש עלי' לכנס"י להיות פב"פ עם הקב"ה רק שלמטה ממש בחיצוניות העולמות שהגוף והנה"ב מסתירים אין גילוי זה עד לע"ל. ועכ"ז תפלה דשבת הוא בבחי' יתענגו מטובך כו'.

וביאור הדברים כי הנה ידוע מ"ש בת"ז דשכינתא איהי מרעא בגלותא, והנה כמו עד"מ בחולי הגוף המבדיל בין קודש כו' יש חולי גמור הבא מקלקול אברי הגוף ומחמת זה נופל למשכב ר"ל ומחמת החולי אבד חוש הטעם מהמאכל עד שטועם מתוק למר ומר למתוק ויוכל להתאות למאכלים רעים ודברים מזיקים כמו הפחמים וכה"ג, ויש חולת אהבה כענין הנ"ל באחד שהעלה בלבו טינא כו' שאינו בא מצד קלקול אברי הגוף רק מצד שאינו יכול למלאות חפצו ורצונו כו'. וכן עד"מ בנפש הנה מצד שמעמיק בעניני עוה"ז וכל חפצו ורצונו לזה מד' שכוח לבו, וכמ"ש כי פנו אלי עורף כו' שהוא רק בחי' אחוריים אבל התענוג הוא בעניני עוה"ז ה"ז בחי' חולי ממש שטועם מתוק למר ומר למתוק ומתאווה לדברים הרעים ומזיקים לנפש וע"ז נאמר האמונים עלי תולע חבקו אשפתות, שהם כל תענוגי עוה"ז ששרשן והתהוותן מבחי' הפסולת של ההשפעה ולכן שחק ר"ע אם לעוברי רצונו וכו' וכמ"ש במ"א, וזהו חבקו אשפתות כשמחבק בלב ונפש התענוגים הגשמי' שנק' אשפה וכנודע מענין פעור כו', וזהו בחי' חולי גמור עד שמתאווה למאכלים המזיקים כו' לפי רוב החולי כו' משא"כ בחי' חולת אהבה היינו אדרבה שחפצו ורצונו בתשוקה רבה לגילוי אלקותו ית' ויש לו לזה כוסף רב ועצום, רק שלפי שא"א להיות הגילוי הוא נחלה מזה, ונק' זה ג"כ חולי ממש כמו שהחולה הוא שאינו מקבל נח"ר משום דבר כלל מפני שהעלה בלבו טינא כו' והוא בעצבות מצד העדר מילוי תשוקתו כו', כמ"כ הם ישראל בזמן הגלות נמשלות לחולת אהבה, ופי' שחולאת זו צ"ל בתפלה כמ"ש חלו נא כנ"ל, והיינו מגודל עוצם ההתבוננות בגדולת א"ס ב"ה איך שהכח השופע ממנו ית' להחיות עולמות בי"ע הוא בחי' א"ס ממש, שאף שהן הנבראים בעצמן הן בחי' גבול ותכלית אעפי"כ הכוח השופע ממנו ית' שמחי' אותן הוא בחי' א"ס ממש, ולזה אמר הנביא שאו

מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, שהנביא רצה להראותם איך שיש בחי׳ א״ס ממש אף למטה בגבול ולזה אמר להם שאו מרום כו׳ מי ברא כו׳ שהראה להם שאף בהחיות שמחי׳ שמים וארץ גשמיים הוא מלובש ג״כ בחי׳ א״ס ממש.

ב) **כי** הנה החיות של שמים וארץ גשמי׳ הוא ממל׳ דעשי׳ שמע״ס שבמלכות דמלכות דעשי׳ מתהוים שמים וארץ גשמי׳ והן הן העשרה מאמרות שבהן נברא העולם שממאמר יהי אור שהוא בחי׳ חסד שבמל׳ דמלכות דעשי׳) נעשה אור וכמ״כ מצירופי אותיות של מאמר תדשא נתהווה הדשאים כו׳, ומהז׳ מדות שבמל׳ דמל׳ דעשי׳ נתהווה הז׳ רקיעים גשמיי׳ שרקיע הא׳ נתהווה ממדת חסד כו׳ ורקיע ב׳ ממדת גבורות כו׳, וכמו״כ כל הטעמים שיש בעוה״ז בכל מיני פירות כמו שקדים ורמונים ותאנים ותפוחים כו׳ שכ״א משונה מחבירו בטעמו, שזה מתוק וזה חמוץ וזה כלול ממתיקות וחמיצות, הנה הם נמשכים מן הרכבת המדות שבמל׳ דמל׳ דעשי׳, שכפי אופן הרכבתם כן מתהווה הטעמים למטה בהפירות שאם נמשך מחסד שבחסד הוא טעם מתוק כו׳, וכל אלו הנבראים הם מינים ממינים שונים שאין מהות א׳ שוה לחבירו כנ״ל, והם ישנם בריבוי עצום אשר לא יספר מרוב, וכולם מקבלים חיותם מלמעלה ותמיד מתחדשים מאין שהוא כח השופע המשפיע להם תמיד חיות בלי הפסק כלל, ונמצא כח זה הוא בחי׳ בלי גבול שתמיד נובע ממנו חיות עליהם ולא פסיק כלל. (דאף שאמרו רז״ל שית אלפי שנין הוי עלמא וחד חרוב, אין זה רק מצד גזירת המלך שכך עלה ברצונו אבל מצד כוח זה השופע להחיות העולמות הי׳ יכול להיות מחי׳ לעולם ולעולמי עולמים, ועוד דהא גם אחר החד חרוב יתחדש העולם אם כן אין קץ ממש גם בפועל). כי בכל שעה נמשך צירוף אחד מי״ב צירופי הוי׳ ומסתלק צירוף הראשון כו׳, ופי׳ שאף מל׳ דמל׳ דעשי׳ שהוא בחי׳ כח המשפיע חיות, לעשי׳ הוא ג״כ בחי׳ בלתי בעל גבול שאין גבול לכח השפע הנמשך ממנה שיוכל להיות נובע תמיד לאין הפסק וקץ כלל והוא מפני שבמל׳ דעשי׳ מלובשת מל׳ דיצירה ובתוכה מל׳ דבריאה שבתוכה מל׳ דאצי׳ שבתוכה בחי׳ ח״ע דאצי׳ שבתוכה בחי׳ א״ס ב״ה ממש, והיינו כי יש אותיות הדבור ואותיות המחשבה ואותיות שבהשכל עצמו וגם למעלה מהשכל, והנה המחשבה מלובש בדבור והשכל במחשבה כו׳, וכך בחי׳ יו״ד מאמרות שבמל׳ דעשי׳ הם בחי׳ אותיות הדבור ובתוכם מלובש מל׳ דבריאה שהוא בחי׳ אותיות המחשבה כו׳ ובתוכם מלובש מל׳ דאצי׳, שהוא בחי׳ אותיות עליונ׳ יותר עד בחי׳ מל׳ דא״ס שהוא בחי׳ אותיות הנמשכ׳, מן המאציל א״ס ב״ה, והכל מלובש זה בזה כנ״ל במשל, לפיכך גם כח השפע הנמשך ממל׳ דעשי׳ הוא בלי גבול ממש מאחר שבתוכו מלובש כו׳, וזהו ענין ה׳ מלך מלך וימלוך לעולם ועד עד אין קץ ותכלית.

וביאור הדבר הוא ע״ד מארז״ל אין לך עשב שאין לו מזל מלמעלה שמכה כו׳ ואומר לו גדל כו׳ והמזלות הן מקבלים השפע מן המלאכים שנק׳ ג״כ עשבים כו׳ שכמו העשבים נק׳ למטה עשבים כן לגבי למעלה נק׳ המלאכים שהם מקור העשבים האלו בחי׳ עשבים גשמיים ממש וד״ל. כדכתיב מצמיח חציר לבהמה שהוא בהמה רבה שהוא שם ב״ן דאכיל

אלף טורין בכל יומא (שהאלף טורין הם המלאכים שנק׳ דשאים כו׳, והמלאכים מקבלים השפע מלמעלה כו׳, וכן הוא ההשתלשלות עד רום המעלות עד מלכות דא״ס ב״ה ששם הוא המקור של הדשאים שהוא מאמר תדשא שבמל׳ דא״ס כו׳ (וכנ״ל ענין ההתלבשות זה בזה כנ״ל), נמצא שהחיות השופע והדשאים שלמטה הגשמיים הוא נמשך מבחי׳ א״ס שהוא בלתי בע״ג ותכלית כלל כנ״ל, ואעפ״כ כשנמשך ובא השפע הזו להמקבלים שהם הדשאים אזי מתחלק החיות לבחי׳ גבול ופי׳ כנראה שמתחלקי׳ הדשאים א׳ מחבירו שכ״א יש לו מדור בפ״ע בבחי׳ גבול ואין נמצא שיהי׳ ב׳ גדולים מחוברים כאחד כו׳ כ״א כל א׳ יש לו מדור בפ״ע ויש גבול לכאר״א ואע״פ שהחיות הנשפע בהם הוא בחי׳ א״ס בלתי בעל גבול כנ״ל, אעפ״כ כשנמשך השפע למקבלים אזי מתהווים הם בבחי׳ גבול שכאר״א יש לו מדור בפ״ע (ובבחי׳ התחלקות החיות כו׳) בבחי׳ גבול ומספר כו׳, וכן אין נמצא שיהי׳ שני כוכבים מחוברים כא׳ כ״א ג״כ כאו״א יש לו מדור בפ״ע בבחי׳ גבול ומספר והחיות השופע עליהם הוא בלתי בע״ג בחי׳ א״ס כנ״ל.

וזהו שהראה להם הנביא איך שנמצא בחי׳ א״ס אף למטה בעוה״ז שהוא גבול ממש ואף בגבול ממש נמצא בחי׳ בלתי בע״ג בחי׳ א״ס כו׳, וזהו ראו מי ברא אלה כו׳ כנ״ל המוציא במספר צבאם כו׳ פי׳ שזהו גדולתו ית׳ שהן הן גבורותיו שאף שהחיות השופע עליהם הוא בחי׳ בלתי בע״ג בחי׳ א״ס כנ״ל שראו מי ברא אלה, שנמשך מבחי׳ אור א״ס ב״ה כנ״ל ואעפ״כ הוא מוציא במספר צבאם שכשמגיע השפע למקבלים הם מתהווים בחי׳ גבול ותכלית במספר כו׳ שמתחלק החיות לבחי׳ גבול כנ״ל שכל א׳ וא׳ יש לו מדור בפ״ע בבחי׳ גבול ומספר כו׳.

והנה אחרי כל הדברים וההתבוננות הנ״ל כשיתבונן ויעמיק בהם היטב בתפלה איך שכח השופע מאין הוא בחי׳ א״ס כנ״ל יחלה מזה ויתאווה תאוה להשיג על בורי׳ את כוח השופע מאין איך הוא מהוה מאין ליש כו׳, וזה אין כח בשכל ומחשבה להשיג כי למתב״כ כו׳ וכאשר ירצה מאד ויתאוה תאוה מאד להשיגו כו׳ ואינו יכול להשיג כנ״ל מזה יחלה בבחי׳ חולת אהבה כו׳ ופי׳ (שזו היא טבע בהמי׳ כשמתאוה תאוה ואינו משיג תאותו אזי נחלה כו׳) שאף הבהמה כשמונעים ממנה מאכלה אזי היא צועקת במרירות כו׳. אך בהמה אין לה דעת כלל כו׳ אבל האדם שבדעת צריך ליחלה מאד כשמשיג איך שיש כח השופע מאין ליש כו׳ ואינו יכול להשיג את האין השופע כו׳ צריך לחלה מזה מאוד והוא נק׳ בחי׳ חולת אהבה (והוא כמארז״ל מעשה באדם שהעלה טינא כו׳ שהוא בחי׳ טינא שהוא כמשנ״ת במ״א ע״ש), שכנ״י נק׳ בזמן הגלות בחי׳ חולה שהוא בחי׳ חולת אהבה מה שמתאוים להשיגו וא״א עתה בזמן הגלות להשיגו כנ״ל ומזה הוא החולאת. והוא כמו החולה גשמי ממש שאין לו נח״ר מכל דבר שאין מקבל נח״ר משום דבר בעולם) ואינו יכול לקבל שום מאכל שתיכף מקיא לחוץ כו׳ וכמו״כ הוא למעלה ממש בחי׳ חולת אהבה שהוא בחי׳ שאין מקבל נח״ר כו׳ שאינו משיג ותופס הכח האין השופע כו׳ כנ״ל.

ג) **ולתוספות** ביאור בפי׳ וראו מי ברא אלה, הוא כי כל המבואר למעלה שע״ס דמלכות דעשי׳ מתלבש׳ בתוכיות הז׳ רקיעים והארץ כמ״ש לעולם דברך נצב בשמים ובתוכו מל׳ דיצי׳ כו׳ עד מל׳ דאצי׳ שבתוכה ח״ע שבתוכה הארה מא״ס ב״ה, זהו בחי׳ ממכ״ע והיינו הארה לבד ממל׳ דא״ס אבל עיקר האור מא״ס הוא בבחי׳ מקיף שא״א להיות מתלבש אפילו בח״ע ונק׳ סוכ״ע, ונודע דהתהוות העשי׳ גשמיות מהרוחניות הוא דוקא ע״י רצון עליון הסוכ״ע כמ״ש כל אשר חפץ ה׳ עשה בשמים וארץ כו׳, כי להיות התהוות גשמיות מרוחניות לא יועילו רבבות השתלשלות רק ע״י כח א״ס ב״ה הכל יכול שבכחו לבד לברוא יש מאין המוחלט, והתהוות גשמיות מרוחניות היינו יש מאין, וזהו ג״כ פי׳ מי ברא אלה, כי מי היינו מה שאינו מושג שהוא סתים ונעלם והיינו בחי׳ סוכ״ע והוא דוקא אלה, כי אלה היינו בחי׳ עלמא דאתגליא ובפרט גשמיות העוה״ז עולם היותר אחרון וסוף מעשה וגם הוא עולם הפירוד שנק׳ ג״כ אלה, ובחי׳ אלה נמשך ונתהווה בכח א״ס ב״ה הסוכ״ע דוקא הכל יכול שנק׳ מי לפי שאינו מושג, וזהו שא׳ ע״ז שאו מרום עיניכם וראו כו׳, כי בחי׳ זו יוכלו לראותה בעיני בשר ממש שהרי כשרואה השמים וכל אשר בהם והארץ רואה בחוש שהתהוותם דוקא מבחי׳ סוכ״ע שהוא בחי׳ א״ס ממש, כמשנ״ת שהתהוות הגשמיות מהרוחניות א״א להיות ע״י השתלשלות עו״ע רק כל אשר חפץ עשה ע״י רצון עליון הסוכ״ע דוקא, וא״כ נראה בעיני ראי׳ איך בחי׳ מי דוקא הוא בחי׳ סוכ״ע ברא אלה.

ד) **והנה** להבין מה שהראה להם הנביא ענין ההתבוננות ממעשה שמים וארץ הגשמיים כמ״ש שאו עיניכם וראו כו׳ שזהו בחי׳ עולם העשי׳ סוף כל ההשתלשלות וידוע שיש עולמות עליונים רוחני׳ לאין קץ ותכלית כמ״ש בזהר, וההתבוננות בהם יותר נעלה ולמה הזכיר ההתבוננות ממעשה שמים וארץ גשמיים. אך הענין הוא מפני שהתבוננות זו היא בבחי׳ ראייה ממש וכמ״ש וראו מי ברא אלה וגם נראה לעין איך כל צבא השמים לך משתחוים שהחמה שוקעת במערב ומשתחוה לקונה וכן כל המזלות כו׳.

וביאור הענין יש להקדים להבין ענין ראי׳ ושמיעה בעבודת ה׳ דפעמים כתיב בחי׳ ראי׳ כמ״ש וראו מי ברא וכתיב ראה נתתי לפניך את החיים ופעמים כתי׳ שמיעה שמע ישראל כו׳ וראי׳ ושמיעה הם בחי׳ חו״ב כידוע דהחכ׳ היא בחי׳ ראיה כו׳*, וכמארז״ל איזהו חכם הרואה את הנולד וכתיב החכם עיניו בראשו, ולכן נק׳ החכמים עיני העדה, ושמיעה הוא בבינה כי שמיעה הוא ענין הבנה. והנה צ״ל דידוע שהחכ׳ למעלה מהבינה והרי אנו רואים שהשמיעה יותר דקה במהותה מן הראיה שהרי השמיעה פעולתה לשמוע ולהאזין הקולות והדיבורים שהן רוחנים ואין להם חומר גשמי, ובראיה הפעולה פעולה גשמיות להביט ולהסתכל בדברים גשמיים דוקא משא״כ בדברים רוחנים כקול ודיבור אינן נתפסים ע״י הראי׳, והיינו לכאורה מפני שהשמיעה דקה ביותר מן הראי׳ לכן תופסת דברים רוחני׳ כו׳, וצ״ל הלא הראיה גבוה יותר מן השמיעה שנמשכת מהחכמה והשמיעה מהבינה כנ״ל, ועוד זאת שהרי אנו רואים ג״כ יתרון מעלה בראי׳ מבשמיעה והוא בבחי׳ ההתפעלות אשר אין דומה שמיעה לראי׳ כלל,

---

ראי׳ כו׳: ע״כ נמצא בגוכתי״ק, ומכאן עד אמצע עמוד תשפז שו״ה „ולכן ע״י התבוננות״, מוגה מכתי״י ב׳.

שהתפעלות הנפש מן הראי׳ באיזו דבר שתתפעל ממנו הוא ביתרון הרבה מאד מן ההתפעלות שהי׳ לה משמיעה של אותו הדבר שהרי כאשר יצייר בשכלו ויתבונן באיזה דבר נחמד לא יתפעל כ״כ וכמ״ש בשמיעה בעלמא, וכאשר יראה בעיניו יתפעל ביותר וא״כ צ״ל מאחר שההתפעלות ימצא מן הראי׳ יותר מן השמיעה וזהו מפני שהראי׳ גבוה יותר כנ״ל, א״כ למה במהותם השמיעה דקה יותר ליתפוס דברים רוחנים משא״כ בראי׳.

אך הענין הוא דהעינים הרואות והאזנים השומעות הם רק כלים לכח הראי׳ וכח השמיעה (ולכן סומא מוליד פתוח כמ״ש במ״א) הרוחני ושורש כח הראי׳ נמשך מבחי׳ חכמה שבנפש ושרש כח השמיעה נמשך מבחי׳ בינה שבנפש והיא הנותנת דלהיות שכח הראי׳ נמשך מבחי׳ החכמה שבנפש שהחכמה היא למעלה מהבינה שממנה כח השמיעה, וידוע הכלל דכל שהוא גבוה יותר יכול להשפיל עצמו למטה יותר, כמשל מי שהוא חכם גדול מחבירו יכול להשפיל את עצמו יותר למצוא דרכים איך להשפיע חכמתו לתלמידים כמו ר׳ מאיר דהיה אומר ג׳ מאות משלים כו׳, וכך מצד מעלתו כח החכמה שבנפש לכך יכול להיות משם השפלה וההמשכה למטה יותר מבחי׳ ההמשכה שמבחי׳ בינה, והוא מה שכח הראי׳ נשפל ונמשך לתפוס ענינים גשמי׳ משא״כ בשמיעה כו׳ לכך ע״י השמיעה יתפוס עניני׳ רוחני׳ וע״י הראי׳ דברים גשמיים אבל מ״מ ההתפעלות הנפש יהי׳ יותר הרבה מן הראי׳ לפי ששרשם מבחי׳ החכמה. ועוד טעם אחר יש למה שהראי׳ והבנה יתכן בדבר השפל ביותר דהיינו בגשמי ובחי׳ השמיעה וההבנה יתכן בדבר הגבוה ביותר מאד נעלה דהיינו הקולות והשכליים דלפי שהדבר נעלה ומופלא בערך לא יתפס בו רק כח השמיעה מפני שהוא מרחוק בלבד אבל שיתפס בכח הראי׳ שהוא קירוב גדול א״א להיות נתפס כ״כ כו׳, פי׳ ע״ד מ״ש במ״א בענין חכם עדיף מנביא כו׳ כי הנבואה היא השגת המהות ונק׳ ראי׳ כמ״ש וירא אליו הוי׳ כו׳ וגילוי זה א״א להיות רק מבחי׳ בריאה ויצירה ששם השגת הנביאים משא״כ בבחי׳ אצי׳ כתיב כי לא יראני האדם וחי, אבל בדרך השגת החכמים שהוא רק השגת המציאות יוכלו להשיג אפילו באצי׳ ולמעלה מאצי׳ וזהו חכם עדיף מנביא משום שבבחי׳ זו יוכל להיות גילוי בבחי׳ עליוני׳ שלא יוכלו להתגלות בנבואה, (ועד״ז יובן ענין ראי׳ ושמיעה הראי׳ הוא השגת המהות וזהו בחי׳ חכמה ושמיעה היא רק השגת המציאות שזהו בחי׳ בינה כמבואר במ״א, דלכך נק׳ חכמה אתה ובינה הוא, רק שהאדם הגשמי א״א לו להיות השגת המהות רק בדברים גשמיים משא״כ ברוחניות א״א לו להיות רק השגת המציאות ולכן הקולות והשכליים שהן דברים רוחנים אינן נתפסים בראי׳ רק בשמיעה. ונמצא לא ראי זה כראי זה שיש מעלה בראי׳ יותר מבשמיעה והוא שהראי׳ היא השגת המהות שהוא קירוב גדול והיינו לפי שנמשכה מחכ׳ ושמיעה אינו השגת המהות רק ע״ד ידיעת המציאות ונמשכה מבינה ולכן אין דומה שמיעה לראי׳ שתתפעל הנפש יותר מבחי׳ ראי׳, ולכן אמרו רז״ל סוטה (דף ח׳ ע״א) גמירי דאין יצה״ר שולט אלא במה שעיניו מראות כי שיתפעל מן השמיעה אף שהוא מרחוק הוא רק בסט׳ דקדושה לבד כו׳ ולא עשה כן לסט״א כו׳, ומ״מ מצד אחר השמיעה גדולה ע״ד חכם עדיף מנביא שא״א לתפוס מדריגות הרוחני׳ כ״א בבחי׳ שמיעה

מרחוק ולא בבחי' ראיה, ולכן מצינו שהאזן יקר ונכבד מן העין כמארז"ל שאם סימא את עינו נותן לו דמי עינו חרשו נותן לו דמי כולו כמ"ש רבינו יונה בשערי תשובה שער שני סימן י"ב ע"ש.

והנה עד"ז יובן ג"כ ענין ראי' ושמיעה בעבודת ה', והוא שיש ב' בחי' התבוננות האחד בבחי' יחודא תתאה דהיינו איך שצבא השמים לך משתחוים, כמארז"ל שהחמה שוקעת במערב ומשתחווה לקונה וכן כל המזלות בעבור שרואים חיותם וקיומם המהווה ומחי' אותם ומקיימם וכן באדם עצמו הגוף טפל ובטל לגבי הרוחניות והחיות שבו, וע"ז נאמר ראה נתתי לפניך את החיים כו' שהוא בחי' ראי' חושיית שיראה האדם בעיניו חיותו וקיומו מבחי' חיות האלקות המחי' אותו, וכן רואה ההשתחוואה של צבא השמים, וכן ענין והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול כו' שהוא ג"כ בכלל התבוננות דיחו"ת, והב' הוא ההתבוננות דיחו"ע בביטול ע"ס דאצי' לגבי המאציל ב"ה, ובודאי ענין התבוננות דיחו"ע הוא גבוה יותר שהרי כל העולמות בי"ע אין ערוך כלל לגבי בחי' היותר אחרונה שבאצי' כמבואר בהערה לתיקון חצות בענין הושיט אצבעו הקטנה כו', וגם הביטול דבי"ע הוא רק ביטול היש משא"כ ביטול די"ס שהוא בבחי' ביטול אמיתי ממש, ועכ"ז אנו רואים שמההתבוננות ביחו"ת תתפעל הנפש הרבה יותר מההתבוננות שלה ביחו"ע, וזהו מטעם הנ"ל דבבחי' הביטול ביחו"ת הוא בבחי' ראי' כנ"ל כמ"ש ראה נתתי לפניך כו' שנראה ביטול שבא כו', משא"כ בחי' ההתבוננות דיחו"ע אשר לא נוכל כלל לצייר ענין מהות הע"ס וביטולם לגבי א"ס ב"ה, רק הוא בחי' שמיעה מרחוק, לכך הגם שהתבוננות זו גבוה יותר ה"ז כמשל הנ"ל שהשמיעה תופסת ענינים דקים ורוחנים יותר מן הראיה ומ"מ ההתפעלות ביותר הרבה מבחי' ראיה מבשמיעה כו', וההתבוננות דיחו"ת נק' בחי' ראי' וכנודע דבחי' בי"ע נק' דומם בכלל לגבי האצי' וכמ"ש ומן העפר אשר יהי' בקרקע המשכן כו' כמ"ש במ"א, והדומם נתפס בבחי' ראי' כו'.

ובזה יובן מה שתקנו אנשי כנה"ג לומר בשכמל"ו הגם שמשה לא אמרו ואנשי יריחו שהיו כורכים את שמע אין הלכה כמותם, להיות כי שמע ישראל הוא ההתבוננות ביחו"ע, וזהו שמע לשון שמיעה כו', ובשכמל"ו הוא התבוננות דיחו"ת לכן נאמר ברוך כי ברוך הוא גילוי והמשכה כמבואר למעלה. לכן השבטים אמרו זה להיות כי הם היו מבחי' בריאה כמבואר בלק"ת מהאריז"ל ע"כ ההתפעלות מיחו"ע שבאצי' הי' אצלם ג"כ בבחי' שמיעה, לכך אמרו בשכמל"ו שבבחי' זו יוכל להיות בחי' ראיה כנ"ל שמבחי' ראי' נמשך ההתפעלות ביותר, וזהו שכתוב אתה הראת לדעת כו', ומשה רבינו ע"ה לא הוצרך לומר בשכמל"ו משום דכתיב בי' וירא ראשית לו שבבחי' הראשית הוא בחי' ח"ע המתגלה באצי' היתה אצלו בבחי' ראי', א"כ כיון שיחו"ע הוא אצלו בבחי' ראיה לא הוצרך כלל להתבוננות דיחו"ת, ואנשי יריחו רצו שיומשך בחי' האהבה דואהבת מהתבוננות דיחו"ע שבאחד על כן לא רצו כלל להפסיק בין אחד לואהבת כו' ואין הלכה כמותם, לפי שעם היות נכון הדבר דהתבוננות דיחו"ע שבפסוק ראשון דק"ש יש בה שני מעלות טובות יותר מהתבוננות דיחו"ת דבשכמל"ו א' שהרי אין ערוך כלל

בי״ע לאצי׳ כנ״ל הב׳ דגם הביטול דאצי׳ אמיתי יותר לאין קץ כנודע ומבואר במ״א ההפרש בין ביטול אמיתי לביטול היש, וא״כ לכאורה מהתבוננות ביטול זה דאצי׳ לא״ס ב״ה יומשך בנפש התפעלות אמיתי יותר מהתבוננות דיחו״ת, עכ״ז צ״ל דייקא בשכמל״ו מצד שבזה הוא בחי׳ ראי׳ ומבחי׳ זו נמשך התפעלות לתורה כנ״ל. ומ״מ צ״ל ב׳ הבחי׳ הנ״ל ולא די בהתבוננות דיחו״ת לבד אף שהוא בחי׳ ראי׳ והוא ע״ד חכם עדיף מנביא אף שהנבואה היא השגת המהות משא״כ בהשגת החכם, מ״מ ידיעת המציאות ממדריגות עליונות עדיף מצד אחד מהשגת המהות ממדריגות התחתונות כיון דכולא חשיבי מדריגות התחתונות לגבי העליונות וכגרגיר חרדל לגבי גלגל הרקיע ויותר מזה לאין קץ כלא כו׳, ולכן אדרבה פסוק ראשון דק״ש מתחיל שמע ישראל כי זהו העיקר להיות אוזן שומעת תוכחת חיים מביטול עולמות העליונים אף שאינו משיג מהותן רק מציאותן, ומ״מ יבא לו ע״י התפעלות גדולה דדוקא יצה״ר אינו שולט במה שאין עיניו רואות לפי שסט״א אין בהם ממש כו׳ משא״כ בסט׳ דקדושה מבחי׳ שמיעה ג״כ יומשך התפעלות עצום ומסירת נפש באחד, עד״מ מעט אור דוחה הרבה מן החשך רק מעט אף שאינו מאיר רק בבחי׳ שמיעה מרחוק אך כיון שהוא מבחי׳ א״ס ויחו״ע כו׳ שמקור האור עצום מאד לכן דוחה כו׳ וע׳ תניא אך כדי להגדיל מדורת אש האהבה הוא ע״י בחי׳ התבוננות דיחו״ת באמרו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד שרואה בעיניו ביטול כל צבא השמים כו׳ והאופנים ברעש גדול כו׳ ומבחי׳ ראי׳ יומשך התפעלות הנפש ביותר כו׳, ולכן ע״י התבוננות הנ״ל ע״ד וראו ממש מי ברא כו׳ יבוא לבחי׳ חולת אהבה, כי כאשר עיניו הרואות שהתהוות כל דבר גשמי נלקח ממש מא״ס ב״ה הכל יכול שמהוה אותו בכל רגע, ואח״כ יעמיק ויתבונן ענין בחי׳ א״ס, שכל השתלשלות העולמות שהן בבחי׳ אין קץ ומספר כולם אין ערוך לו עד שכולן יחד שוין אצלו עם העשי׳ גשמיות ואפי׳ עם דומם א׳ גשמי כמו אבן וחרס, שזהו פי׳ אין ערוך כו׳, ובחי׳ אין סוף ממש מהוה כל נברא מאין ליש בכל רגע, והרי עיניו רואות מציאות וא״א להשיג מהותו בשום אופן, ואפי׳ ג״ע הוא רק זיו והארה כו׳ ונ׳ אלפים יובלות ארז״ל אל תקרי שמות אלא שמות, שגם בחי׳ אלף השביעי חד חרוב היותו רק מבחי׳ שם והארה לבד כו׳, ואי לזאת יהי׳ לבו דואג בקרבו ויחלה ממש מזה מה שכל ימי עולם לא יוכל להשיג מהות בחי׳ א״ס כו׳ ועיניו רואות מציאותו ממש אותו עמו את השמים ואת הארץ אני מלא ומהוה ע״ז כל דבר גשמי ורוחני יש מאין כו׳, ולכן עיני האדם לא תשבענה ורואות מציאותו וכלות להשיג מהותו ואין לאל ידו להשיג כו׳.

ולתוספות ביאור איך ע״י בחי׳ ראי׳ יבוא לבחי׳ חולת אהבה, יובן ע״ד מ״ש בתוכחה שורך טבוח לעיניך כו׳ פי׳ שאמיתת הקללות הן להס״מ שלע״ל יתקיימו בו כולן, ופי׳ שורך היינו בחי׳ פני שור מהשמאל ששם עיקר יניקת החיצונים שלכן נק׳ בזהר סט׳ דשמאלא כו׳ שמצד השתלשלות הגבורה נמשך גבו׳ קשות כו׳ (ע׳ מ״ש בדרוש דעומר שעורים) ולע״ל יתברר הכל, וזהו ענין סעודת שור הבר, לשון בר לבב שהוא בחי׳

הזדככות ובירור כו׳, וזהו שיהי׳ שורך טבוח לעיניך להיות מאכל לנש״י ואתה הס״מ לא תאכל ולא תקבל יניקה ממנו עם שהוא שורך כו׳ הרי שזה עגמ״נ וצער דוקא מה שעיניו רואות והוא אינו משיגו כו׳, ואמר עוד בניך ובנותיך נתונים לעם אחר פי׳ בניך הם ע״ד מ״ש ויבואו בני אלקים כו׳ שהם ע״ב צירופים משם אלקים, ויש עוד מ״ח צירופים אחרונים שמשם יניקת החיצונים ונק׳ בני חם ולע״ל שיתברר כ״ז ויוכלל בקדושה זהו בניך ובנותיך כו׳ ועיניך רואות וכלות אליהן לינק כמו עכשיו בגלות ואין לאל ידיך, הרי מובן דממה שעיניו רואות וא״א להשיג נמשך בחי׳ כלות הנפש יותר ויותר ממה שאין עיניו רואות אף שידוע לו, כך עד״ז ויותר מכן ראוי להיות בחי׳ חולת אהבה ע״י בחי׳ שאו מרום עיניכם וראו בראי׳ חושיית ממש מציאותו של בחי׳ סוכ״ע היינו מי ברא אלה, ומפני שא״א להשיג מהותו יבא לידי חולת אהבה דאם רק על בחי׳ בניך ובנותיך כו׳ אף שהן רק צירופים דשם אלקים נמשך בחי׳ כלות הנפש ממש ממה שעיניך רואות וכלות אליהן כו׳ וכש״כ וק״ו לאין קץ שראוי שיומשך בחי׳ כלות על העדר השגת מהות הא״ס ממש שאין ערוך לו כלל וכנ״ל, וג״כ עיניך רואות כמ״ש שאו מרום עיניכם וראו כו׳, ומ״מ ר״ת שאו מרום עיניכם הוא שמע כי צ״ל מתחילה בחי׳ שמיעה וכמ״ש שמע ישראל כו׳ להתבונן בבחי׳ יחו״ע והשתלשלות עולמות עליונים דוקא בכל היכלות כפי השגת שכלו ומוחו שאת להעמיק בזה תמיד בכל יום שזהו עיקר, וכמ״ש בשערי תשובה לר׳ יונה ז״ל שע״ז ארז״ל שהקב״ה מרפא כל איבריו של אדם (אף שחטא בכל אבריו כמ״ש מכף רגל ועד ראש אין בו מתום) ברטייה אחת והיא שמיעת האוזן שנאמר הטו אזנכם ולכו אלי שמעו ותחי נפשכם, ולכן פסוק ראשון דק״ש שהוא מדאורייתא לדברי הכל מתחיל שמע כו׳ וכמש״ל אך כדי להגדיל מדורת אש האהבה צ״ל בשכמל״ו בחי׳ התבוננות דיחו״ת שע״ז נאמר וראו מי ברא כו׳ שמזה יבא לבחי׳ חולת אהבה ממש וכנ״ל מפסוק עיניך רואות וכלות כו׳ וכך עיני האדם לא תשבענה כו׳ וכן מצינו ג״כ בתורה פ׳ עקב מעלת בחי׳ הראי׳ בפסוקים וידעתם היום כו׳ כי עיניכם הרואות את כל אשר עשה ה׳ כו׳ ע״ש.

ו) **והנה** כל הנ״ל נת׳ פי׳ שאו עיניכם וראו כו׳ היינו בראי׳ עיני בשר ממש, אבל באמת יובן דשייך בחי׳ וראו ג״כ בהתבוננות יחו״ע ולא ראי׳ גשמיות ח״ו אלא ע״ד מ״ש בר״מ בעין השכל דבליבא את חזי כולא וכמ״ש ג״כ בתניא ולהאיר עיני׳ בראי׳ חושיית ולא בבחי׳ שמיעה והבנה לבדה כו׳, כי גם ברוחניות שייך ראי׳ ושמיעה כי השגה שבבחי׳ חכמה שבנפש נק׳ ראי׳ והשגה בבחי׳ בינה נק׳ שמיעה פי׳ עד״מ אדם שנופל לו השכלה חדשה מכח השכל שבנפשו הנה זהו בחי׳ ראיה וזה בחי׳ סקירת השכל כו׳ משא״כ אחר ששם השכלה ממנו זהו בחי׳ שמיעה או אפי׳ באדם זה אחר זמן ההשכלה אצלו רק בבחי׳ שמיעה לבדה. והנה איתא בספר יצירה הבן בחכמה וחכם בבינה, פי׳ הבן בחכמה הוא שגם בחכמה יהי׳ התכללות בחי׳ בינה וחכם בבינה היינו שגם אחר שנמשכה הבינה להיות פרצוף בפ״ע עכ״ז יהי׳ החכ׳ מתלבש בה ונמצא שהן כלולי׳ זה מזה

היינו בבחי׳ חכמה יש ג״כ בחי׳ בינה דרך התכללות, וכן להפך בבחי׳ בינה יש התלבשות החכמה, ויובן זה עד״מ באדם אנו רואים כ״ז איך בבחי׳ חכמה שבו נכללת הבינה ואיך אחר שהבינה משכה להיות מהות בפ״ע עכ״ז מתלבשת בה החכמה, כי הנה בחי׳ חכמה שבאדם כשבאה בבחי׳ גילוי במוחו הוא כשמשכיל האדם באיזה השכלה ונופל לו השכלה והמצאה חדשה והיא אז בעת נפילתה ממקורה עדיין למעלה מן ההשגה והבנה דהיינו שעדיין אינו יכול להסביר ולבאר אותה כלל לזולתו וגם לעצמו, אלא הסברא והשכל ההוא עדיין בבחי׳ כח היולי והוא הנק׳ ברק כמו ברק הגשמי כך יבריק ויבהיק ממקור החכמה איזו סברא והשכלה, ונק׳ בחי׳ זו יסוד דאבא, והנה אח״כ במעט רגע יוכל להסביר זאת ההשכלה לזולתו בהתפשטות ריבוי דברים בהרחבה גדולה ונק׳ בחי׳ הסבר הזה בשם בינה כנודע והוא בחי׳ יש שנתפס בכלים וצירופי אותיות, אבל הברקת הסברא נק׳ חכמה והוא בחי׳ אין, (וזהו בחי׳ אמ״ר אור מים רקיע שמקור החכמה נק׳ אור ובחי׳ יסוד אבא בחי׳ ברק הנ״ל נק׳ מים שהמים אין להם גוון הוא בחי׳ אין אבל הבינה נק׳ רקיע בחי׳ יש כמשנ״ת בסידור ע״פ הללו את ה׳ בקדשו כו׳ בפסוקי דזמרה).

והנה מוכרח לומר שגם בחי׳ הסבר הזה הי׳ כלול כולו ונמצא בהברקת וסקירת השכל ששם הי׳ הסבר זה כלול בבחי׳ העלם עדיין ולא הי׳ ניכר רק הברק ואח״כ יצא לידי גילוי להיות בבחי׳ השגה והבנה ממש, אבל א״א לומר שלא הי׳ כלול שם מתחילה כי יש בכלל מאתים מנה, והיינו הבן בחכמה היינו להיות לו כח ההבנה להתבונן בהשכלה זו לעומקה ברוח בינתו שתהי׳ מובנת היטב אצלו ולא תשאר בבחי׳ סקירה והעלם שא״כ אחר זמן התעיף עיניך בו ואיננו כו׳, כ״א להמשיכה מבחי׳ הברק יסוד אבא להיות בבחי׳ גילוי בבינה כו׳. אך בחי׳ חכם בבינה הוא שגם אחר שהבין והשיג היטב את הסברא והשכיל בהרחבה גדולה בריבוי אותיות במחשבה וגם בדיבור שזהו בחי׳ בינה, עכ״ז יהי׳ שמור אצלו תמצית ותוכן הסברא היינו תוכן המכוון ממנה ולא יאבד תוכן המכוון בריבוי ההסבר כו׳, ובחי׳ תוכן המכוון זהו ממש בחי׳ בריקת וסקירת השכל שנפלה לו מתחלה שהוא ודאי תוכן עיקר ההשכלה ונק׳ חכמה כנ״ל אלא שכדי להשיגה היטב צ״ל ע״י ההסבר כו׳ והיינו הבן בחכמה כו׳, אבל אח״כ צ״ל ג״כ חכם בבינה שיהי׳ שמור אצלו תמצית הסברא והוא בחי׳ כח ההיולי של אותה הסברא, ולכן בחי׳ חכ׳ המלובשת בבינה נק׳ נקודה בהיכלא, שבלא ההיכל א״א לתפוס הנקודה ועכ״ז ההיכל בלא הנקודה ג״כ אינו כלום כו׳, וממילא מובן שבבחי׳ הבן בחכמה הוא הבינה שם בבחי׳ התכללות וביטול בחכמה ע״ד בכלל מאתים מנה, אבל בבחי׳ חכם בבינה הנה החכ׳ היא העיקר רק שמתלבשת בבינה ע״ד התלבשות ולא התכללות כו׳. ובזה יובן ענין שחו״ב מרומזים באותיות י״ה דשם הוי״ה, כי הנה החכמה שהיא בבחי׳ נקודה וברק זהו בחי׳ יו״ד והבינה שהוא התפשטות ההשגה היא בחי׳ ה׳, והנה מילוי יו״ד הוא ו״ד כזה יו״ד ותמונת ה׳ הוא ג״כ ו״ד הרי בחי׳ ו״ד שהן מילוי היו״ד היינו בחי׳ הבן בחכמה שהוא מה שהבינה שהיא ה׳ שהיא ו״ד כלולה בתוך הנקודה, וכמו שכשצריכים לדברי׳ במבטא הוא ע״י אותיות ו״ד כך גילוי סקירת השכל הוא

ע״י כח ההבנה וההשגה כו׳, ואח״כ מילוי ה׳ הוא יו״ד שהוא בחי׳ חכם בבינה. ומכל הנ״ל מובן ענין בחי׳ ראי׳ בהתבוננות הנק׳ בעין השכל דבליבא כו׳ שהוא ע״ד בחי׳ חכם בבינה, ובחי׳ נקודה בהיכלא, להיות בתוך בחי׳ ההתבוננות מאיר בחי׳ הנקודה והברק פי׳ ע״ד מ״ש וה׳ עליהם יראה ויצא כברק חצו, שבבחי׳ זו הוא בחי׳ יראה ממש בחי׳ ראיה החכם עיניו בראשו, וכמ״ש ראה נתתי לפניך את החיים שיהי׳ זה אצלך בבחי׳ ראי׳ ממש ראה כו׳ שיהי׳ תמיד לנגד עינו חיותו וקיומו מאור א״ס ב״ה.

ועוד יובן ענין בחי׳ הבן בחכמה וחכם בבינה עפמ״ש במ״א ע״פ ראה אנכי נותן כו׳ ביאור ענין נקודה בהיכלי, שבחי׳ חכ׳ היא בחי׳ ביטול אליו ית׳ שלמעלה מדעת והשכלה המושג כו׳ והיא בחי׳ יו״ד של שם ובחי׳ ה׳ היא בחי׳ בינה התבוננות כו׳, ובחי׳ ב׳ אלו צ״ל תמיד אצל האדם בעבודת ה׳ בלי פירוד כו׳, היינו להתבונן כו׳ וליבטל אליו ולדבקה בו במס״נ כו׳ ע״ש.

ז) **והנה** להבין איך יבא האדם לבחי׳ זו להיות חכם בבינה ולהיות וה׳ עליהם יראה כו׳, יש להקדים ממה שמ״כ מאמר בענין אינו* דומה שמיעה לראי׳, בהיות בחי׳ ראי׳ הוא בחי׳ חכמה איזהו חכם הרואה את הנולד כמו באדם המבין בחכמתו ורואה שיבא עליו איזה דבר רע או טוב אע״פ שרחוק הזמן שיבא הדבר הנה מפני הסתכלות שכלו הוא כאלו רואה מיד בעיניו הדבר וכאלו הובא עליו ומתיירא מאד אם רע הוא או שמח אם טוב הוא, אבל בחי׳ שמיעה דהיינו בחי׳ התבוננות בלבד במחשבה עמוקה כמו אם שמע מאחרים שיבא הדבר לא יפול עליו כ״כ היראה או השמחה מהדבר מפני שאין עדיין הדבר בהתגלות גמור אע״פ שמתבונן בו אינה כאלו רואה בעיניו הדבר ממש כו׳, וכן הענין באמיתת אחדות הוי׳ איך שכולא חד ושכל העולמות בטלים ומבוטלים כאין נגדו ושהכל בהשפעת חיותו ית׳ ובו אין שינוי כו׳ כידוע כל ענין אחדות הוי׳, אע״פ שיתבונן בו הדק היטב בכל עומק מחשבתו וטרוד בה והרי יקבע האמונה בלבו מאד, מ״מ אין הענין בהתגלות גמור לפניו כאלו רואה בעיניו ולפיכך כשיסור מחשבתו אף לפי רגע פונה לדרכי תעבתו כו׳, משא״כ כשאופן האחדות בהסתכלות חכ׳ שהוא מקור הבינה קודם שיבא הענין להתבוננות בהרחבה כו׳, הוא ממש כמו ריאות העינים וא״א לו בשום אופן לסור מחשבתו בכל המדות מן הענין האחדות ובכל עשיותיו ועניניו דבוק בו ית׳ דביקות הפלא מפני היות רואה המלך בעיניו, וזה הי׳ בזמן קבלת התורה שנאמר וכל העם רואים את הקולות, ולאחר שחטאו הורידם מבחי׳ זו לבחי׳ שמיעה שהוא בחי׳ בינה ויכלו לחטוא כו׳. והנה בחי׳ הממוצעת המחבר ומזווג חכמה עם בינה הוא הדעת, דעת הוא לשון התקשרות כמו שכתוב והאדם ידע כו׳, דהיינו שיהי׳ מקושר בעומק נקודת הלב במחשבת הבינה שמתבונן, משא״כ בינה לבדה הוא היות האופן במחשבה לבד ואינו נוגע לעצמות דהיינו ללבו כלל, אבל שיהי׳ רעותא דליבא התלהבות לבבו ודבקותו בהענין שמחשב ומתבונן עד שיהי׳ כולו בהענין דבוק מאד בכל חושי׳ גופו זהו נק׳ דעת, והוא גורם שיתחבר בחי׳ חכ׳ לבינה דהיינו שיגרום ברוב חוזק ההתבוננות

אינו דומה: ע״כ נמצא בגוכתי״ק, ומכאן עד אמצע עמוד תשצא שו״ה „דעת תחתון . . וזהו שאו מרום״, מוגה מכתי״י ב׳.

עד שיהי' בהבינה בחי' ראי' ראיית הנשמה כנ"ל וד"ל. ולכן כל עיקר אמיתי' עבודת ה' המוטלת על האדם הוא הדעת, דהיינו להשים כל עומק מחשבתו בהתבוננות רק בגדולת הבורא וכל ענין אחדות הוי', ויחזק ויתקשר כל עצמותו בהתבוננות עד שיהי' תמיד דבוק בה, וממילא יבא לבחי' ראי' שיהי' יראת ה' על פניו לבלתי יוכל לחטוא, וכל אדם שאין בו דיעה דהיינו בחי' התקשרות בחכ' אסור לרחם עליו כו'. וזהו ודאי שאם יהי' בבחי' זו יגיע הענין לנקודת לבבו ויפול עליו יראה או אהבה רבה והתלהבות רב מאד עד כלות הנפש דהיינו שלא יהי' לו רצון אחר לשום דבר כ"א לדבקה בו ית', וזו העבודה יכול כל אדם לעשות כל חד לפום שיעורא דילי' ואינו יכול לפטור עצמו ממנה, מפני היות שאינו צריך להשגיח על לבו איך הוא רק לשמור דעתו יפה כנ"ל וממילא יבא ללבו, ואם לא תתעורר הלב לא יפול מדביקות מחשבתו כלל כי מה לו לעשות יותר כיון שעשה מה שיכול לו כו' (ויובן ע"פ כל הנ"ל פסוק דע את אלקי אביך ואח"כ יהי' בחי' ועבדהו בלבב כו', וכן פסוק והיו הדברים האלה על לבבך למעלה מלבו הוא בחי' הדעת אשר הו"ק כלולים בו כו', וכן וידעת היום והשבת אל לבבך כו'). ובזה מובן הנז' בע"ח שיש ג' מיני זיווגים אף בחזה דז"א עדיין הם דעת תחתון ודעת עליון והממוצע ביניהם והוא הנ"ל, והבן. וזהו שאו מרום עיניכם וראו ר"ת שמע, דהיינו שגם בבחי' שמיעה שייך בחי' ראי' היינו בחי' חכם בבינה ע"י הדעת המזווגם ומייחדם כו' וכמו שנאמר במ"ת רואין את הנשמע כו' אלא שאז הי' בראי' חושיית וכך יהי' לע"ל ביתר שאת ויתר עז ונגלה כבוד ה' כו' ועכשיו הוא בעבודה וכנ"ל.

והנה אהבה זו הנמשכת מבחי' ראייה אין ערוך אליה והוא בחי' חולת אהבה וכלות הנפש כנ"ל, והנה הרפואה לבחי' חולת אהבה יהי' עיקרה לע"ל שזהו שאנו אומרים בברכת רפאנו כו' שאנו אומרים ברוך אתה כו' רופא חולים כו', שלע"ל יהי' רופא את החולים כו', ופי' שלע"ל יהי' הרפואה כו' שיהי' נגלה כבוד ה' ויראו בעיני ראי' את כח האין המשפיע מאין ליש שהוא בלתי בע"ג בחי' א"ס כו' כנ"ל, כדכתיב כי עין בעין יראו, שישיגו אז פנימיות התורה ואת מתיקות התורה מה שמשיגים עתה זה בג"ע ישיגו זאת לע"ל כו', וזה יהי' הרפואה להחולים וד"ל, משא"כ עתה בזמן הגלות נק' כנס"י בחי' חולה שאין משיגים פנימיות התורה ומתיקות התורה כו', שזה נק' מאכל ואין יכולים לקבל המאכל כהחולה הגשמי כו'. והנה הרפואה שעתה בזמן הגלות להחולאת הנ"ל הוא העסק בתומ"צ שאומרים אשר קדשנו במצותיו כו' שהתורה ומצות הם בחי' רצונו וחכמתו ית' וע"י העסק בתורה כו' משיגים את מהות רצונו ית' אם רצונו שיהי' כשר או פסול כו' (וכן בקיום המצות מקיימין רצונו וחכמתו) ובזה יהי' הרפואה להחולת אהבה הנ"ל, כי בקיומו התורה ומצות יגיל וישמח מאד בחדוה ושמחה שהשיג מהות חכמתו ורצונו ית' (וזאת הוא תשוקתו ומזה נחלה לכך הי' זוהי הרפואה וד"ל). ופי' דהנה יש חילוק בין השגת מציאותו ית' להשגת מהותו ית', ופי' שהשגת מציאותו נק' כשמשיג שיש למעלה בחי' רצון העליון ב"ה אבל אינו ידוע מהו מהות הרצון העליון ב"ה, אבל

השגת מהותו הוא כשעוסק בחכמתו ית׳ שהוא חכמת התורה ויודע איך הוא רצון העליון ב״ה אם רצונו כשר ופסול כנ״ל, וזהו נק׳ השגת מהות הרצון ממש (שיודע את מהות הרצון ממש שהוא כשר או להיפך וד״ל) וזהו נק׳ השגת מהותו ית׳ ולכך כשעוסק בתו״מ שמשיג מהות רצון העליון ב״ה, אז היא רפואתו בזה שיגיל וישמח מזה מאד ויתרפא מחליו חולת אהבה הנ״ל וד״ל, שכשעוסק בתו״מ ויודע מהות רצונו ית׳ הוא משיג למעלה מג״ע כו׳ כי הוא משיג את בעל הרצון שהוא המאור בעצמו שהוא בעל האור שמאיר בג״ע כו׳ (כי בג״ע הוא רק זיו ואור השכינה בלבד כמ״ש במ״א וד״ל) רק שזה נתגשם בעניני גשמיים כנ״ל, אבל הוא המהות הרצון שלמעלה ממש רק שנתגשם כנ״ל, וזהו כדכתיב כי טל אורות טליך שנתגשם ודכו אותו במדוכה כנ״ל, המלאכים העליונים משיגים מציאותו ית׳ מי יותר ממנו, רק שמהותו אינם משיגים כי אם אנו משיגים בעסקינו בתורה ומצות כנ״ל, ולזה אומרים איה כו׳ ואומרים מלא כל הארץ כבודו, ואך רק שהעסק שבתורה צ״ל בבחי׳ ביטול שהוא בעצמו יהי׳ בטל לגמרי והדבור שמדבר בדברי תורה הוא רק דבר הוי׳ שמלובשת בו וכנ״ל וכדכתיב ואשים דברי בפיך כו׳, וכמו שאמר המגיד להב״י אני המשנה המדברת בפיך כו׳, וזהו ענין סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים שהוא בחי׳ תומ״צ שעל ידי זה הוא סמיכת כנס״י מבחי׳ חולת אהבה.

ח) **ולהבין** ענין זה דרך פרט מהו סמכוני באשישות ומהו רפדוני בתפוחים, הנה אשישות הם ענבי יין כמ״ש ואוהבי אשישי ענבים, שהיין כנוס ועצור בתוך הענבים בהעלם וע״י הסחיטה יוצא מהעלם אל הגילוי, ולכן היין הוא המשמח אלקים ואנשים וכתיב ישמח ישראל בעושיו שהשמחה היא ג״כ גילוי ההעלם, וצ״ל אם אנשים משמח אלקים במה משמח, אך הענין שהתורה נק׳ יין כידוע ממארז״ל יינה של תורה, וכמ״ש לכו שברו כו׳ יין וחלב, וע״י יינה של תורה הוא בחי׳ שמחה לאלקים ג״כ, כי הנה כתיב שמש ומגן הוי׳ אלקים שכדי להיות התהוות הנבראים יש מאין הוא ע״י שם אלקים דוקא שהוא בחי׳ מגן ונרתק להעלים אור הוי׳, וכמ״ש בראשית ברא אלקים ויברא אלקים את התנינים כו׳, ול״ב אלקים שבמע״ב הן ל״ב נ״ח, פי׳ נתיב הוא שביל קטן ומצומצם לילך בו, וכן ת״י בשופטים סי׳ ה׳ נתיבות שבילין שהשביל הוא צר והיינו שנמשך מבחי׳ חכ׳ ע״י בחי׳ צמצומים כדי להיות מקור והתהוות מציאות הנבראים ולכן הל״ב נתיבות הם ל״ב אלקים.

והנה בחי׳ הצמצום הזה דשם אלקים יורד ומשתלשל מטה מטה בריבוי הצמצומים להיות התהוות נבראים בע״ג ודרך כלל הם ג׳ צמצומים בג׳ עולמות בי״ע, כידוע ששרפים בבריאה וחיות ביצירה ואופנים בעשי׳, והכל על ידי שם אלקים עד התהוות אדם התחתון בעוה״ז החומרי שנאמר בו אחור וקדם צרתני אחור למע״ב כו׳ והוא ג״כ ע״י ויאמר אלקים נעשה אדם, והנה נש״י שרשם משם הוי׳ כמ״ש חלק הוי׳ עמו וכמארז״ל ישראל עלה במחשבה היינו בבחי׳ חכמה שהוא בחי׳ שם הוי׳ וא״כ ירידתן בגוף למטה ע״י שם אלקים הוא ירידה גדולה, אך ירידה זו היא צורך עלי׳ ע״י שיהי׳ ביטול היש לאין בבחי׳ אתכפייא

בשולי הגליון רשום בגוכתי״ק: **בשבת ויכל אלקים ע׳ אכלו ריעי׳ ויחי תקס״ה, סלסלה ל׳ דרך כ׳ השערות למטה לה׳ וכ״ש רז״ל, ולהעלות לשתהו וע׳ מאמר הזהר ושרש דברים, ע׳ פירוד השערות להעלותו לשופו.**

ואתהפכא וע"ז נאמר צחוק עשה לי אלקים, היינו מה שע"י שם אלקים נעשה בחי' יש ואח"כ ביטול היש לאין ע"י נש"י מזה נמשך צחוק ותענוג עליון, ולכאורה צ"ל ענין עלי' זו אחרי שגם קודם התלבשותה בגוף היתה כלולה בבחי' אין וכמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו, עמידה היא בחי' ביטול בבחי' שם הוי', דהא עמדתי לפניו קאי על שם הוי' שאמר תחילה חי הוי' כו' וא"כ גם אחר הביטול היש לאין היינו הך.

ט) **ולהבין** זה יש להקדים מ"ש רז"ל הפוך בה והפוך בה דכולא בה ובה תחזי כו' וצ"ל מהו הפוך, גם כפל לשון הפוך והפוך. אך הענין דהנה כתיב (משלי סי' ד') סלסלה ותרוממך, ובגמ' לא הוי ידעו רבנן מהו סלסלה כו' חזי' לההוא גברא דהוה מהפך בשעריה א"ל עד מתי אתה מסלסל בשערך כו', וכן פי' סלסלה קאי על התורה להפוך ולחפש במטמונים של תורה כדפי' רש"י בראש השנה דכ"ז, ופי' דכמו השערות צריך להפוך ולהפריד ולהפריש השערות זו מזו שלא יסתבכו יחד כך ההלכות שבתורה צריך להפריד ההלכות, והיינו ענין הקושיות ותירוצים שבגמ' דמקשי' ורמינהו ומתרץ לא קשיא, שע"י התירוץ אזי כל הלכה על מקומה שלום, משא"כ בלא התירוץ שיש קושיא מהלכה זו על הלכה זו ה"ז כאלו שניהם מסתבכים יחד ואין מפרק אותן, וע"ז ארז"ל הפוך בה והפוך בה כי כמו השערות צריך להפריד אותן תמיד כך בחי' חלק העיון שבתורה לעיין בעומק טעמי ההלכות, ימצא לכאורה קשיא מכאן למקום אחר ויתיישב לתרץ ולמצוא עומק החלק וזהו ענין התורה אין לו קץ וסוף, והוא הנק' סלסלה ועי"ז תרוממך בעילוי אחר עילוי מעלה מעלה.

ולהבין ענין העילוי הוא כי הנה עד"מ יניקת השערות הוא מן המוח שבראש, ועכ"ז מקומן וצמיחתן הוא על עצם הגולגולת (מין כנף ע' קרח) שהוא מקיף על המוחין, וכך יובן למעלה דהנה אורייתא מחכמה נפקת, וכל הלכות שבתורה שבע"פ היא בחי' מל', הם בחי' שערות הנמשכים מח"ע, ע"ד אבא יסד ברתא דהיינו בחכמה יסד ארץ שהוא בחי' תושבע"פ, שנמשכים לתושבע"פ מתושבכ"כ שהיא ח"ע והיינו כמו שיניקת השערות הוא מהמוחין, וז"ש בלק"ת פ' תולדות דשער הוא אותיות עשר שהוא בחי' יו"ד ואח"כ נעשית וי"ו היינו כי יניקת השערות מח"ע שהוא בחי' י' ונמשכים למטה שההמשכה הוא בחי' וי"ו, והנה אע"פ שיניקתן מבחי' חכמה עכ"ז הם צומחים מבחי' גלגלתא דחפיא על מוחא שהוא בחי' כתר שלמעלה מהחכמה ומשם ירדו ונמשכו למטה להתלבש בבי"ע בתושבע"פ בהלכות הערוכות לפנינו, והענין כי להיות הירידה וההמשכה למטה ביותר נמשך דוקא מכח היותר עליון שכל הגבוה יותר יכול להשפיל א"ע למטה יותר, וכמ"ש אני ולא מלאך כו' וכמ"ש במ"א ג"כ, עמ"ש הזהר ח"א דק"ט בפסוק ויעש ה' לשרה עשי' לעילא כו' שלהיות ההמשכה בעשי' צ"ל ממקום עליון יותר, וזהו"ע נה"י חדשי' ששרשן מהכתר שלמעלה מהחכמה כו', וכך להיות המשכת השערות מח"ע לירד ולימשך למטה מטה להתלבש בעשי' הגשמיות הוא ע"י כח ועוז מבחי' גלגלתא שלמעלה מהחכמה כו' ואף דגלגלתא היא בחי' חיצוניות לגבי מוחא, אך היא בחי'

חיצוניות ממקום עליון יותר שלמעלה מעלה מבחי' מוחא שלכך א"א להתגלות משם רק בחי' חיצוניות ולפי שהיא בחי' חיצוניות וממקום עליון ביותר לכך משם כח הירידה וההמשכה למטה מטה כמ"ש במ"א בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות כו', שזהו מעלת המצות מעשיות הנמשכים מבחי' ארחין דגלגלתא על בחי' התורה הנמשכת ממוחא בחי' חכמה כו', וכך יובן ג"כ אף גם בתורה עצמה שבחי' השערות שהם פרטי הלכות הנמשכים מח"ע בתורה שבע"פ שהרי נמשכו למטה יותר מבחי' תשב"כ עצמה, הנה כח המשכה זו הוא ע"י שצמיחת השערות הוא על בחי' גלגלתא שלמעלה מבחי' מוחא שמשם דוקא ניתן להם כח זה. ושורש הענין כי בהשערות יש ב' בחי' גוף השערה והיא חלולה ובתוכה יניקה מהמוח והיינו שהשערה הוא בחי' לבוש להיניקה, כמו המשל שהוא לבוש לנמשל כדאי' בסידור בברוך שאמר בפי' האל אב הרחמן, והנה היניקה שרשה מהמוחין אבל עצם גוף השערה שהוא הלבוש נמשך מהגלגלת, כי הנה ידוע בענין משלי שלמה שדוקא שלמה היה יכול לומר משל שהלבוש והמשל נמשך ממקום עליון יותר כו', והיינו כנ"ל שלהיות ירידה למטה צ"ל ממקום עליון יותר כו', לכן בחי' גוף השערה נמשך מגלגלתא והיניקה שבה הוא מהמוח כו', וז"ש בגמ' פ"ו דנזיר (דל"ט) שנסתפקו שם תחלה אם השער מלתחת רבי או מלעיל, ר"ל אם מה שהשער גדל הוא שהסמוך לבשר הגלגלת וראשו של השער כדקאי קאי או להיפך שראש השער הולך וגדל אבל חלק הסמוך לראש אינו זז ממקומו, ולבסוף העלו דמלתחת רבי היינו הסמוך לגלגלת כו' ע"ש, והיינו מטעם הנ"ל שכדי להיות הירידה וההמשכה למטה יותר צ"ל נמשך דוקא ממקום עליון היינו המקום שמשם יוצא השער שמשם נמשך ההליכה וההגדלה שיומשך ויתפשט באורך משך מאד למטה מטה כו', ולכן ע"י סלסול שערות התורה שהוא בחי' עיון התורה ובירור ההלכות להעמיד כל א' על מכונה עי"ז ותרוממך בעילוי אחר עילוי בבחי' ארחין דגלגלתא שלמעלה מבחי' מוחא וח"ע עצמה שגלגלתא הוא מבחי' א"ס ממש כנ"ל וזהו דוקא ע"י סלסול השערות יען שצמיחתם הוא מבחי' גלגלתא, וכמו עד"מ בגשמיות כשמפרידים השערות וכל א' בפ"ע יוכלו להגביה כל א' לשרשה משא"כ כשהן מסובכים יחד כו'. וזהו דסלסול ג"כ לשון דרך סלולה לכוין למקור ההמשכה ולכן נק' הלכות הליכות עולם לו שיוכל להעתיק א"ע מבחי' העולם הגשמי וגם העולם מתעלה עמו עילוי אחר עילוי, וז"ש אם בחוקותי תלכו ע"י שתהיו עמלים בתורה ועי"ז תלכו בעילוי אחר עילוי בהשגת אלקות כו'.

י) **וביאור** ענין זה הוא דהנה בחכמה כתיב והחכ' מאין תמצא, ששרש התהוות מציאות החכמה הוא מבחי' אין, והיינו בחי' האין של הע"ס והתכללותם במקורם כמ"ש לך ה' הגדולה והגבורה בבחי' ביטול, אבל עצמותו ית' הוא רם ונשא ונעלה עד אין קץ מגדר וערך הספי' וכמ"ש בזהר שכל הע"ס הן רזא דשמיה רזא דמהימנותא, פי' כמו עד"מ שם האדם אשר יקראו לו שהשם אין לו שייכות לעצמיות האדם וחכמתו ומדותיו וז"ש אני הוי' הוא שמי ופי' במדרש שמי שקרא לו אדה"ר שבשעה שק' שמות לכל הבהמה והחי' א"ל הקב"ה ואני מה שמי א"ל אתה שמך הוי', פי' ששם הוי' יוד חכמה היינו האור

הנמשך להחיות בחי׳ השתלשלות חו״ב וזהו בחי׳ האין של הע״ס שממנו תמצא החכמה, אבל עצמותו ית׳ רם ונשא. והנה בחי׳ גלגלתא שהוא דחפיא על מוחא שלמעלה מבחי׳ חכמה היינו לפי שהוא גילוי מבחי׳ עצמותו ית׳ שלמעלה מבחי׳ יו״ד חכמה כו׳ ולפי שהגילוי ממקום עליון ביותר ע״כ א״א להיות הגילוי רק בבחי׳ חיצוניות כו׳ כנ״ל, וזהו ענין ירידה צורך עלי׳, שהנשמה אף שגם קודם התלבשותה בגוף היתה כלולה בבחי׳ האין, אך היינו בבחי׳ האין של הע״ס שהוא כמו זיו השמש במקורו אור הנכלל במאור, אבל ע״י התלבשות בגוף ע״י בחי׳ ביטול היש לאין באתכפי׳ ואתהפכא תתעלה לבחי׳ אין היותר גבוה מבחי׳ האין דחכמה שהיתה כלולה שם בתחילה, והיינו לבחי׳ עצמות אוא״ס שנק׳ מאור ולא אור, והיינו כי ע״י ביטול היש לאין מעורר ג״כ למעלה בחי׳ עצמות אוא״ס דשם כולא קמי׳ כלא חשיב ממש, ואע״פ שלמטה אינו רק ביטול היש אבל מ״מ ביטול זה מעורר למעלה מעלה בבחי׳ ששם הכל בטל במציאות ממש שהוא בחי׳ שלמעלה מבחי׳ האין דע״ס, והוא ענין הירידה צורך עלי׳, וזהו והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהי׳ שבעתיים כאור שבעת הימים, כי בחי׳ ביטול היש הוא נק׳ בכלל יחו״ת שהוא מבחי׳ מל׳ הנק׳ לבנה, ולע״ל שתתעלה מתחילה תהי׳ כאור החמה בלבד שמבחי׳ ביטול היש לאין יבא ויעלה לבחי׳ אין שהוא מקור אור דע״ס דאצי׳ שנק׳ אור החמה בכלל ואח״כ יעלה עוד למעלה שבחי׳ אור החמה שהוא בחי׳ אין דע״ס נכלל בעצמיות המאור שהוא בבחי׳ שבעתיים כאור שבעת הימים. וכ״ז הוא נכלל בבחי׳ סלסלה ותרוממך שע״י העמל בעסק התורה כו׳ ע״ז תרוממך למעלה מעלה בבחי׳ גלגלתא כנ״ל, וזהו ענין נכנס יין יצא סוד כי הנה ארז״ל ע״פ אם בחקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה, ופי׳ העמל בתורה היינו כענין הפוך בה והפוך בה שהוא בחי׳ סלסלה, ולכן זה נק׳ בשם הליכה, וכמ״ש ילכו מחיל אל חיל, הליכות עולם לו, פי׳ שע״ז גורם שהולך ונעתק מזה העולם לו לבדו לבטל אליו ליחודו ית׳ בהשגתו בגדולת ית׳ מדריגה אחר מדריגה כו׳, והיינו שע״י עיון ההלכות שהאדם מעיין בהן ומשיגן היטב על בוריין זוכה האדם להלוך ממדריגה למדריגה בהשגת גדולת א״ס ב״ה וקרבתו עם קרבת אלקות יחפוץ באמת ויבקשנה ככסף ויגעת ומצאת כו׳ לאפוקי מי שאינו כו׳, ועיקר הענין לפי שע״י סלסלה ותרוממך הוא מעורר בחי׳ גלגלתא שהוא בחי׳ רצה״ע ושם נמשך ג״כ בחי׳ פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון העליון הנ״ל שיהי׳ מתגלה ומאיר בנפש האדם, וזהו בחי׳ נכנס יין יצא סוד, כי התורה נתלבשה בדברים גשמיים כמשל היין שהוא כנוס בענבים ונעלם בהם וכן השערות הם חלולים ובחי׳ הארת ח״ע הנמשך בתוכן מוסתרת ומלובשת תוך השערה, וכמו שהיין הוא כשנסחט מענבים מההעלם אל הגילוי כך בחי׳ סלסלה הוא להוציא לאור הטעם מה שהי׳ גנוז ונעלם ונסתר בהשערות, וסיבת ההסתר מחמת הקליפות שהיו מעלימים ומסתירים על בחי׳ שערה זו והוא ענין עירוב השערות שלא היתה ההלכה מובנת היטב בטעמה שהטעם הוא סוד ח״ע ומחמת שנפלו ממנו נצוצות בשבה״כ בקליפות ע״ז הקליפות מעלימות חכמת התורה כו׳ ומערבבים השערות כו׳,

וסלסול השערות הוא בחי׳ גילוי אור הטעם של ח״ע כמשל היין היוצא מהענבים מההעלם אל הגילוי ועי״ז ותרוממך למעלה גם מבחי׳ ח״ע, וזהו הגורם שיצא סוד הוא בחי׳ אהבה מסותרת שיש בכל נפש מישראל שתצא ג״כ מההעלם אל הגילוי ע״י בחי׳ ומשביע לכל חי רצון העליון הנ״ל שהוא מקור ושרש האהבה המסותרת.

וזהו ענין שהיין משמח אלקים, פי׳ כי הנה התהוות הנבראים יש מאין הוא ע״י שם אלקים ול״ב אלקים דמע״ב הם ל״ב נתיבות החכמה כנ״ל, שע״י צמצומים אלו נמשך להיות יש, ותכלית התהוות היש כדי שיהי׳ ביטול היש לאין ועי״ז יהי׳ עלי׳, ולכן היין יינה של תורה שהוא בחי׳ סלסלה כו׳ נעשה שמחה לשם אלקים שעי״ז ממשיכים גילוי ההעלם מעצמיות אוא״ס, ואנשים היינו מט״ט וסנדל שלהיות התהוות בחי׳ יש צריך להיות בבחי׳ מלאכים הנ״ל כידוע מענין מה יפו פעמיך בנעלים כו׳, ולפי שתכלית בריאות היש המכוון שיהי׳ גילוי אוא״ס ע״י ביטול היש לאין וכו׳ לכן יינה של תורה שגורם הגילוי הוא המשמח שם אלקים וגם בחי׳ אנשים הנ״ל שעל ידי זה נשלם המכוון על ידם (שהרי גדולה מזו מבואר בזהר במשל בן המלך והזונה שאפי׳ היצה״ר שמח כשהאדם מכניעו כו׳ מכש״כ בשם אלקים ואנשים דקדושה. ודרך פרט י״ל כי ל״ב אלקים דמע״ב הם ג״כ בחי׳ שערות ול״ב נתיבות, אך זהו להיות התהוות היש, משא״כ ל״ב נתיבות ח״ע שבתורה והשערות שממנה הם מבחי׳ עליונה יותר ונמשכים מבחי׳ גלגלתא ועי״ז ממשיכים גילוי עצמות א״ס ונק׳ זה יין עדמ״ש באד״ר דמו״ס הוא כחמר טב דשכיך ושקיט על כו׳ עמ״ש במ״א בענין הכנף מין כנף כו׳ ולכן הם משמחים בחי׳ ל״ב אלקים דמע״ב ע״ד הנ״ל, וזהו ג״כ ענין והי׳ אור הלבנה כאור החמה כו׳ לבנה ר״ת ל״ב נתיבות החכמה שנמשכו למטה להיות התהוות היש וע״י הלכות ד״ת שבע״פ שנק׳ ג״כ לבנה נעשה ביטול היש לאין להיות כאור החמה ואח״כ שבעתים כאור כו׳ כנ״ל).

רפדוני בתפוחים הוא ע״פ מ״ש וריח אפך כתפוחים שמעלת ריח התפוח על כל מיני בשמים הצרי והצפורן כו׳ לפי שאינם מאכל והריח שבהם הוא מה שנפל בשבה״כ משא״כ התפוח שהוא מאכל ומריח גדולה מעלתו (וכשארז״ל במדרש פ׳ אמור האתרוג יש לו טעם וריח ההדס ריח ולא טעם כו׳ פי׳ כי הטעם הוא בחי׳ א״פ היינו תענוג עליון הנמשך ומתלבש בחכ׳ שהוא בחי׳ הטעם שנרגש בתוך חכו ממתקי׳ חך הוא בחכמה חך מה כו׳ חך יטעם אוכל והריח הוא בחי׳ או״מ, והנה עם היות שהמקיף גבוה מהפנימי, שהוא אור גדול שאין הכלי יכול להכילו, וכמשל בנפש אה״ר דבחי׳ בכל מאדך שלמעלה מהכלי, עכ״ז אין די בבחי׳ זו לבד כי להיות לא לתהו בראה שנסתלקו האורות מהכלים כ״א לשבת יצרה להיות דירה בתחתונים להמשיך האור למטה והיינו ע״י א״פ המתלבש בהכלים, ע״כ צ״ל ב׳ הבחי׳ ריח שהוא א״מ עם הטעם שהוא א״פ כו׳, וזה הי׳ עובדת דיעקב עם עשו כי יעקב בחי׳ או״פ י׳ עקב ועשו הי׳ לו רק או״מ דקדושה משא״כ בפנימיותו כו׳ ויעקב המשיך לו אותו המקיף וזהו ענין שלקח בכורתו כו׳, והיינו דוקא שיתחבר האו״מ עם האו״פ ועמ״ש ע״פ טוב לחסות כו׳ וע״פ וישלח יעקב ובענין שארה כסותה כו׳, ובענין שביטלו ק״ש להכנסת

כלה כו׳, ועוד כי הנה מעלה בטעם שעצמיות המאכל נטעם ונכלל בחך משא״כ הריח הנה אין עצמיות הדבר נכלל בחוטם רק חיצוניותו, וכך מהמקיף א״א להיות רק גילוי הארה חיצוניות משא״כ מהפנימי שעצמיותו נתגלה וכמ״ש במ״א בפסוק אלה מסעי כו׳ ירדן ירחו, וגם מובן קצת ממש״ל בענין גלגלתא ומוחא כו׳ וזהו לחם בגימ׳ מזלא אבא יונק ממזל הח׳ שנכנס בפנימיותו ממש כו׳, ואי לזאת מכל הנ״ל מובן מעלת בחי׳ תפוח שהוא מאכל ומריח שהוא התחברות האו״מ עם הא״פ) ואף גם יותר ממשקה שמריח וכמ״ש בזהר אכלו רעים לעילא ושתו ושכרו דודים לתתא, פי׳ לעילא היינו בחי׳ חו״ב שההמשכה לבחי׳ חכמה ומחכמה בבינה להיות התהוות יש מאין נק׳ אכילה ושתו ושכרו דודים לתתא זו״נ (שהם מקבלים מבחי׳ מוחי׳ דאימא נק׳ שתו כו׳ משא״כ אכילה מוחין דאבא כמש״כ במ״א), והנה הריח הוא בחי׳ מקיף כמארז״ל איזה דבר שהנשמה נהנה ממנו ולא הגוף זהו הריח, ולכן הריח אינו נפסק משא״כ הטעם כשיטעמנו פ״א כלה טעמו להיות בבחי׳ פנימי׳ כו׳, והוא ענין שורש המצות למעלה תרי״ג מצות דאורייתא וז׳ דרבנן תר״ך כתר בחי׳ מקיף שהוא ריח כו׳ (רק שהוא בחי׳ ריח וטעם שהרי הם ג״כ רמ״ח אברים דמלכא שהח׳ מתלבשים בט״ס וטפ״ט פ״א ורת״ס רמ״ג ועם ה׳ חסדים רמ״ח, א״כ מתלבשים ג״כ בבחי׳ א״פ) והנה המצות בכלל נק׳ ע״ש צדקה וכתיב וצדקה תרומם כו׳.

(ח) **אשישות** אשישי ענבים יין המשמח כו׳ כי שמש ומגן כו׳ ל״ב אלקים דמע״ב ל״ב נתי׳ בי״ע עד נעשה אדם, ונש״י חלק הוי׳ עמו, והירידה צורך עלי׳ ע״י ביטול היש לאין אך הרי גם תחלה היו כלולים בבחי׳ אין אשר עמדתי כו׳.

(ט) **הפך** בה, סלסלה להפריד השערות הלכות ע״י ורמינהו לא קשיא, ועי״ז ותרוממך, כי השערות אף שיניקתן מהמוח עכ״ז צמיחתן על עצם הגולגלת, ואפשר כי הנה להיות ירידה למטה צ״ל מחיצוני׳ עליון, ולכן עשי׳ לעילא, ולכן שערא מלתחת רבי, ולכן הסלסול תרוממך לבחי׳ גלגלתא.

(י) **כי** החכמה מאין תמצא, רזא דשמי׳ אני הוי׳ הוא שמי יו״ד חכמה כו׳, אין של הע״ס, אבל בגלגלתא הארה חיצוני׳ מבחי׳ עצמות, וזה ירידה צורך עלי׳ מבחי׳ אין של הע״ס זיו השמש לבחי׳ מאור ע״י ביטול היש לאין, והי׳ אור הלבנה כו׳.

(יא) **וזהו** נכנס יין כו׳ כי תרוממך ע״ד בחקתי תלכו, הליכות עולם לו ע״י עיון הלכות, והיינו כי ע״י גלגלתא נמשך ומשביע לכל חי רצון, וזהו יצא סוד אהבה מסותרת, והיינו ע״ד יין שנסחט מהענבים, וכן בתורה ע״י עיון יוצא האור מהעלם השערה כו׳, לכן משמח אלקים ואנשים מט״ט כו׳, ועיי״ש בהגה.

(יב) **רפדוני**, תפוח ריח ומאכל וגבוה מריח לבד, וגם ממשקה המריח והיינו בחי׳ מצות (כי ריח או״מ ומ״מ רק חיצוני׳, משא״כ טעם החך קולט פנימית הטעם, לכן אחר טעימה אין טעם עוד בהמאכל, ועוד כי מקיף תהו ולשבת יצרה תיקון וצ״ל ב׳ בחי׳) וכללותן צדקה.

מצה זו שאנו אוכלים כו', הנה מבואר פ' שלח ע"פ ועתה יגדל כו' שבקיום המצות יש ב' בחי' הא' לקיים בבחי' עבד אף אם אין בה שום טעם, הב' ידיעת הטעם והענין כדי להגדיל השמחה, אבל באמת בחי' הא' גבוה יותר כי בזה מגיע בבחי' שלמעלה מהטעם דהא המצות שרשן למעלה מהתורה שהיא טעמי המצות כו', והיינו ע"ד שנת' ע"פ כי טובים דודיך כו' ענין המס"נ לא נמצא עליו טעם בתורה שלא נאמר טעם רק על אהבה כמ"ש לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייך משא"כ על מס"נ שאינו שייך כי הוא חייך לא נזכר טעם בתורה. והענין כי יש ד' בחי' טנת"א טעמים בחכמה כו' טעמו וראו כי טוב וכמו חיך אכל יטעם, כך חכמה חך מ"ה וזהו חכלילי כו' חיך הטועם כו' אהבה בתענוגים היא בחי' שם ע"ב, ולפעמים נאמר טעמים בכתר וג"ז אמת, אך היינו חכמה שבכתר שבה מתלבש גבורה דעתיק שהוא התענוג המתצמצם ע"י מדת הגבורה להיות נרגש ונטעם בחכמה, וכמ"ש במ"א בענין ודבש שיש ב' מיני גבורה הא' אש המכלה וכו' הב' דבש שהוא ג"כ גבו' כמ"ש כל שאור וכל דבש לא תקטירו אבל הוא דין דגדלות הרגשת התענוג כו' וכן חכמה נק' דין בס' החיט וכו', אך טנת"א הם נאצלים אבל המאציל ית' מרומם ונשגב מבחי' אלו רק טעם הכמוס, לכן המס"נ שנמשך בהנשמה מצד ניצוץ אלהות שבה המלובש ביחידה הוא למעלה גם מבחי' טעמים ע"כ אין שייך בזה שום טעם. והנה בחי' עבד הנ"ל הוא כלי להגיע לבחי' מס"נ שע"י ביטול זה שמבטל א"ע ישרה בו ניצוץ אלקות, וכמ"ש במ"א שלכן נק' ישראל בשם יהודים במגלת אסתר כי יהודי הודי' וביטול, לשארית נחלתו משים א"ע כשיריים עי"ז נתגלה בהם מס"נ, וכמו יר"ת שרשה ביראה עילאה, וכמו כח השכל מתלבש בשפה גשמיות. וזהו ענין מצה שאין בה טעם לחם עוני שפלות בחי' משים א"ע כשיריים, כי פסח התחלת העבודה צ"ל בבחי' זו, וכמו על המזבח שאור ודבש לא תקריבו ולקרבן בכורים יעלו, עמ"ש ע"פ אך אל הפרוכת וכו', ועי"ז גילוי בחי' מצה ב' שלא הספיק להחמיץ עד שנגלה כו' מה שלמעלה מבחי' טעמים כנ"ל. וזהו כענין משיח נק' עני ורוכב על החמור, כי סוס ג"ס ס"ג דקדושה בחי' טעמים אך חמור ע"ד לא פסיק פומי' מגירסא שאינו חפץ למצוא טעם כו' וזהו מרכבה לבחי' עני דמשיח יר"ע כמ"ש ויצונו וכו' ליראה וכתי' ואל זה אביט אל עני וכו', וזהו ההפרש בין חמץ למצה מן חי"ת נעשה ה', כי חי"ת מבחי' ס"ג שמיני' שבשמינית להיות ויגבה לבו וכו' אבל ה' בחי' יר"ת ושרשו יר"ע למעלה מבחי' טנת"א שהם ד' בחי' רובע ישראל כ"א בחי' והחמישית לפרעה לית שמאלא וכו'.

והרים את הדשן כו׳ ובמשנה ספ״ק דיומא בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר כו׳ והוא התחלת כל העבודה והנה נודע ע״פ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר כו׳ כי כל פרטי הענינים שהיו במשכן ישנם ג״כ בעבודה בנפש האדם וכנודע שהתפלה נק׳ עבודה כנגד תמידין כו׳ כי הנה כמו שהמשכן הי׳ כדי להיות השראת השכינה למטה ופי׳ וענין השראה זו כי הנה קמי׳ ית׳ אין שינוי כלל בין קודם ברה״ע לאחר הבריאה כי כל העולמות נתהוו מבחי׳ הדבור ואצלו ית׳ הדבור בטל כמו דבור האדם בעודו במחשבתו כו׳ רק שנראו העולמות ליש מצד הצמצומים והסתרות להיות הדבור נראה כאילו יצא לחוץ כמו דבור האדם כו׳ ולכן נק׳ הוא ית׳ סוכ״ע, אף דלית אתר פנוי מיני׳ ואת השמים ואת הארץ אני מלא, רק משום שבחי׳ זו איך אתה הוא ה׳ לבדיך כו׳ וכולא כלא חשיב אינו בגילוי שהרי העולמות נראו ליש והיינו ע״י ריבוי בחי׳ מסכים ופרסות המעלימים על האור המתלבש ונתפס בעולמות מבחי׳ ממכ״ע וע״י המשכן הי׳ הגילוי למטה מבחי׳ סוכ״ע בממכ״ע, ולכן נקרא גילוי זה בשם צמצום כמארז״ל צימצם שכינתו בין שני בדי הארון כי להיות נמשך מסוכ״ע בתוך ממכ״ע הרי גילוי זה צמצום יחשב לגבי עצמות אור הסובב שנשאר בבחי׳ העלם דלית מחשב״כ, והנה גילוי זה הי׳ בק״ק וגם באהל מועד ואש שלמעלה שהי׳ יורד על המזבח כו׳ וכמ״כ יש כל בחי׳ אלו בנפש האדם עד שיוכל להיות ושכנתי בתוכו שכאו״א צריך לעשות בחי׳ משכן בנפשו והיינו להמשיך בחי׳ גילוי אלקות בנפשו בעבודה שבלב זו תפלה כשיהי׳ לבבו טהור מכל סיג להיות ב׳ חללי הלב מליאים מגילוי אלקות חלל הימני מלא רוח חיים בשמחה בה׳ וחלל השמאלי מבחי׳ מרירות כו׳ הרי הלב כלי לגילוי אלקות וכמו המזבח כי מזבח להיות זובח יצרו בכל לבבך בשני יצריך כו׳ ועסק התורה לשמה הוא כמו בחי׳ הארון ד״א של הלכה כו׳, וזהו ענין ח״י ברכות דשמו״ע שהוא ברכה והמשכה מבחי׳ סוכ״ע בממכ״ע ולכן נק׳ בלשון הקבלה בשם יחודים עליונים היינו המשכה מסובב בממלא כו׳.

והנה כתי׳ שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני היינו כי מקודם בחי׳ היחוד דשמ״ע צ״ל תחלה בחי׳ חבוק שהוא בחי׳ התגלות האהבה כו׳ וגם תחלה צ״ל בחי׳ שמאלו כו׳ והוא ענין שמאל דוחה וימין מקרבת, וזה הפסוק שמאלו כו׳ הוכפל ב׳ פעמים כי יש ב׳ פעמים ימין וב״פ שמאל. ימינא ושמאלא וביניהו כלה יש בחי׳ ימינא ושמאלא במשפיע וכן בהמקבל והוא בחי׳ ד׳ ידות יהי׳ לכם (והחמישית לפרעה הוא עצם היחוד שנמשך מבחי׳ דלית שמאלא בהאי עתיקא עד עלמא דאתגלי׳ הנק׳ פרעה, וע׳ בזהר בענין תפלת ערבית רשות כיון דאתיהיבת בין תרין דרועין כו׳ הרי שהיחוד עצמו למעלה מבחינת תרין דרועין רק שהן הכנה), וביאור זה היינו שמאל דוחה הראשון הוא

בחי׳ תשובה תתאה תיקון חצות מארי דחושבנא על ריחוקו מה׳ ומי שאינו יכול לקום בכל לילה צריך לקיים בחי׳ זו ע״ד אומרם אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש להיות נכנע ונבזה בעיניו נמאס על ריחוקו והגם שיודע בנפשו שיש בו תורה ומצות מ״מ צריך לבא לכובד ראש משום שיוכל להבין שאיך האהוי״ר שמעורר בתפלה אינה תמידי׳ כלל רק דיין שעתן ואח״כ חולף ועובר והרי כתיב שפת אמת תכון כו׳ ועד ארגיעה וכתי׳ קרוב ה׳ לכל קוראיו אשר יקראוהו באמת דוקא, לכן מזה יומשך להיות והוי שפל רוח כו׳ וזהו בחי׳ שמאל דוחה, אך שמאלו תחת לראשי שמזה יבא לבחי׳ הגבהת הראש כי ע״י שמדחה א״ע למטה מתקרב הוא לבחי׳ סובב כ״ע שהוא בחי׳ ומתחת זרועות עולם וכמו העיגול שסובב למטה דוקא ג״כ וענין הגבהה זו היינו בפסוד״ז שאז מתבונן בגדולת א״ס ב״ה איך שאמר והי׳ העולם ל׳ מי שאמר והי׳ העולם ע״ד כי הוא צוה ונבראו המבואר במ״א והמחדש בכ״י מעשה בראשית והודו על ארץ ושמים רק הארה דהארה כו׳ וביוצר אור בחי׳ והאופנים וחיות הקודש מתנשאים ברעש כו׳ שמזה נמשך התפעלות הנפש בבחי׳ רצוא למעלה כמ״ש באברהם הלוך ונסוע ויעל אברם ממצרים מכל בחי׳ המיצרים וגבולים להיות ועמך לא חפצתי כו׳ וזהו בחי׳ ימין וחסד לאברהם והוא בחי׳ יראה ואהבה שהאדם מעורר בנפשו ונק׳ תרין דרועין של המקבל בחי׳ נוק׳ ובבחי׳ זו יראה קודם לאהבה, ויש בחי׳ אהוי״ר הנמשכים מלמעלה ואהבת ב״פ אור והן ב׳ פרשיות שמע והא״ש כי שמע בחי׳ חסד ואהבה ויש בזה ב׳ פי׳ ואהבת לשון ציווי ע״י שמע לשון התבוננות והב׳ כי ואהבת לשון הבטחה שתבא לבחי׳ אהבה הנמשכת מלמעלה כו׳ ואח״כ והי׳ אם שמוע הוא בחי׳ שמע ה׳ כי שנואה אנכי היינו ע״ד וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק וכמ״ש במ״א באריכות ע״פ יהודה אתה יודוך כו׳ וזהו בחי׳ ימין ושמאל הנמשך מלמעלה לכנס״י ובבחי׳ זו הימין קודם לשמאל כי השמאל הוא בחי׳ יראה עילאה שלמעלה אפילו מאהבה עליונה כנודע דסדר האותיות דשם הוי׳ הוא דחילו ורחימו רחימו ודחילו כמ״ש במ״א, ועל ב׳ בחי׳ יראות אלו נאמר ייראו מה׳ כל הארץ ויראו את ה׳ קדושיו כי מה׳ היינו שהוא מרחוק עדיין והוא בחי׳ יר״ת ולכן נאמר ע״ז כל הארץ אבל להיות יראו בבחי׳ את ה׳ את הטפל להיות בטל ממש הוא קדושיו דייקא דהיינו ע״י קיום רמ״ח מ״ע אשר קדשנו במצותיו שעי״ז נמשך יראה זו עילאה וזהו ענין נר הוי׳ נשמת אדם כי רמ״ח אברין ותרין דרועין גימט׳ נר (כמ״ש ע״פ אחרי ה׳ תלכו) והיינו שע״י רמ״ח מ״ע יומשך גילוי בחי׳ תרין דרועין אהוי״ר עליונים עד שתהי׳ הנשמה בבחי׳ נר כו׳ ועיקר גילוי יראה עילאה זו היא בשמו״ע השתחוואות וביטול כו׳ ועי״ז נמשך גילוי סוכ״ע בנפש כו׳, והנה ידוע דנעוץ תחלתן בסופן ולכן בחי׳ יראה תתאה שהוא ענין הכובד ראש ושמאל דוחה הראשון זהו הכנה לבחי׳ גילוי יראה עילאה שאח״כ וכמ״ש במ״א ע״פ וכל הלבבות ייראוך כו׳ שע״ז נאמר בזאת שהיא יר״ת יבא אהרן בחי׳ אהבה אל הקדש בחי׳ יראה עילאה.

ועתה יובן ענין תרומת הדשן (ע"פ מ"ש בתורה ע"פ וירא ישראל את היד תקס"ד) דהנה על ג' דברים העולם עומד על התורה ועבודה וגמ"ח נמצא עבודה שהוא קרבנות הוא קו השמאל (ותורה קו האמצעי וגמ"ח קו ימין), ולהבין הקרבן הוא בחי' קירוב ושמאל הוא דוחה, אך הענין דהנה אחר ההתלהבות דק"ש שהוא בחי' קירוב אומרים סלח לנו כו' והיינו משום דכל מה שיתפעל בהתלהבות יותר מהתבוננות בגדולת ה' אזי יותר ירגז על נפשו שאז יראה א"ע יותר רחוק מה' שלא הי' כן מקודם ההתבוננות כו' וזהו בחי' שמאל שאחר הימין דהיינו בחי' שמאלו השני וזהו מצרף לכסף כו' שע"י הכור מתגלה הפסולת כו' (וע' מזה ע"פ מחצית השקל) כמ"כ איש לפי מהללו בק"ש כך נתגלה לו שיש פסולת ומבקש סלח לנו ועד"ז ניתקן מצות תרומת הדשן בקרבנות כי ענין והרים את הדשן שהוא האפר שנשאר אחר עיכול האש שלמעלה ארי' דאכיל קרבנין שהוא בחי' התלהבות וקירוב ונק' קרבן, והנה האפר הנשאר הוא כמו השפלות הנמשך מזה בחי' שמאל דוחה ולכן ושמו אצל המזבח כי שמאלו תחת לראשי שעי"ז יהי' הרמת הראש להתקשר יותר באא"ס, אמנם זהו דוקא בחי' תרה"ד אבל שאר האפר הוציאוהו מחוץ למחנה, ורומז על בחי' העצבות שאין מזה תועלת וצריך לזורקו רק שיש להרים מזה תרומה הוא בחי' המרירות על הריחוק וכו' (ולכן נז' בתניא שזמן הכושר למרירות הוא כשהוא עצב בלא"ה שזהו כענין והרים את הדשן מכללות האפר כו'). וביאור הדבר (וגם דלכאורה תרוה"ד הוא התחלת עבודת היום א"כ הוא בחי' שמאל הראשון), הנה ידוע בענין הבירורים שהמובחר נכלל באצי' ומה שלא יכול להיות נכלל באצי' נדחה בדרך בחי' פסולת לעולם הבריאה ושם נברר עוד ממנו ויוכל להיות נכלל בבריאה כו' וכן מבריאה ליצירה כו', ועד"ז יובן ג"כ בענין הקרבנות כי הנה הבהמה הוא ממה שנפל בשבה"כ מזמ"ל דתהו ונתערב בק"נ וכמ"ש הסתעפות הכעס וגבו' דקדושה כו' כי כללות הזמ"ל הן בבחי' גבו' ונפלו בבחי' גבו' קשות (וכמ"ש במ"א ע"פ הרע"מ פ' אמור בענין והניף את העומר) והנה כשמקריבים הבהמה ואש שלמעלה אוכל הקרבן שזהו בחי' גבו' ונפלו בבחי' גבו' ממותקות והוא שמתבררים מתוך הגבורות קשות כו' ונכלל בקדושה העליונה והאפר הנשאר הוא בחי' פסולת יחשב לגבי גבורות ממותקות שנכללו בשלהבת י"ה ואפר א' פ"ר ה"ג מנצפ"ך שנפלו בבחי' נוגה ואעפי"כ יש בזה בירור שני להרים את הדשן וכו' וכנ"ל דבפסולת שנדחה מאצי' יש עוד בירור שני להיות נכלל בקדושה דבי"ע, והיינו בחי' המרירות שזהו עוד גבו' דקדושה שיוכלו להוציא מהעצבות ומה שלא יוכלו לברר זהו יוציאו מחוץ למחנה. ולהבין הדבר בתוס' ביאור יובן ממ"ש ע"פ ויאבק איש עמו שהעלו אבק עד כסה"כ וזהו ממש כענין תרה"ד ושמו אצל המזבח שהוא בחי' כסה"כ מל' דאצי'.

והנה שמאלו השני בחי' וינועו ויעמדו מרחוק הוא כענין ל"ת שגבוה ממ"ע חותם שוקע ביטול וזהו ויראו את ה' כו' ואמנם תרה"ד שהוא התחלת עבודת יום השני רק שנמשך מקרבן דיום ראשון היינו מהתלהבות דק"ש ושמאלו שאח"כ, נותן כח אלמחר בבחי' שמאלו הראשון שמאל דוחה ולכן תרוה"ד

בקריאת הגבר ע' מ"ש ע"פ הנותן לשכוי בינה ענין גבריאל דבטש כו' שהוא ג"כ בחי' שמאל דוחה עי"ז נעשה הגבהה ועליי' כו'. והנה דשן יש בו ב' פי' א' לשון אפר כפשוטו והב' כמו דשנת בשמן ראשי וכתי' ותאמר הזית החדלתי את דשני כו' וע' זהר תרומה דקנ"ב ומק"מ, וג"ל שי"ל בהקדים מ"ש בענין מררי ב"פ מור, הא' מור דקטורת מדם חי' ידוע והוא ענין בחי' יר"ת ומרירות על ריחוקו בחי' שמאל הראשון והב' שמן המר הוא בחי' יר"ע בחי' שמאל השני, ומררי התחברות ב' בחי' אלו כי ע"י יר"ת יבא ליר"ע כי נעוץ סופן כו'. כמ"כ י"ל כאן דשן דשנת בשמן וכו' הוא בחי' ח"ע בחי' שמן המר ותרוה"ד מהאפר זהו יר"ת שעי"ז יבא ליר"ע וזהו ועולתך ידשנה ויש בזה ב' פי' לשון תרוה"ד כמ"ש במצ"ד ולשון דשן ושמן כדפי' ושניהם עולים בקנה אחד כמובן.

וי"ש* להעיר בזה תוס' ביאור ע"ד הקבלה מדרוש דג' בחי' אדם א"ק אדם דבריאה היינו א' רבתי דאדם בד"ה כי אדה"ר כולל כל הנשמות ע"ד א"ק אור כללי וכולל כל הע"ס דאבי"ע, אדם כי יקריב אותיות בינוני' אדם דיצירה שכמו שז"א דאצי' נק' אדם דיצי' והוא אותיות בינוני', וא' זעירא מל' עשי' שבאצי' א"כ בכללות העולמות היינו אדם דאצי' שנק' אדם דעשי'. ועוד כי הנה בי"ע הם מחדו"מ, ומח' הוא אתוון רברבין כו' וא"כ אף א"ק שהוא אדם דבריאה היינו ממש אתוון רברבן וכו'.

ויש להעיר: בכת"י ב' רשום: ויש להעיר שייך לתורה אדם כי יקריב כו'.

פ׳ שמיני

[לד״ה וישא אהרן את ידיו]

ז)* **ולבאר** הדברים י״ל דבאמת צ״ל ענין הגלות מצרים, הגם שבסידור בד״ה עבדים היינו, כי פרעה אותיות העורף שמקבל מעורף דא״א ע״ד כמה ארך אפים לפניו בד״ה בשלח פרעה כו׳, עדיין אינו מתורץ דעכ״פ כחשכה כאורה שוין, א״כ וכי גרע האור מן החשך ומדוע ישראל היו בגלות עצום תחת עובדי גילולים שהם חשך כו׳. אך הענין י״ל ע״ד מאמרז״ל מ״ט עיזי מסגן ברישא והדר אימרי אמ״ל כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא, כמ״ש מזה בפ׳ בראשית ע״פ וירא אלקים את האור כי טוב, והיינו כמו בגידול הפרי גדל הקליפה תחלה, כמו בהאגוז מתחלה הוא רק קליפה עד שנגמר אז מתגלה הפרי, וכן בחטים מתחלה הם תבן וקש כו׳ ע׳ מד״ר ס״פ וישלח, וכן באדם תחלה הוא התהוות השליא כו׳ כמ״ש באג״ה בד״ה איהו וחיוהי, כי מה שהוא עיקר המכוון בא באחרונה כמו בהשפעת שכל מתחלה צ״ל משלים והצעות עד שאח״כ יבאר הנמשל והמכוון כו׳, וכן בבריאת העולם תחלה נברא דומם צומח חי ואח״כ נברא האדם, ועד״ז ב׳ אלפים תהו עד שאח״כ נתגלה התורה כו׳. והענין בשרשו הוא ענין עולם התהו ועולם התיקון, שמעולם התהו נשתלשלו הקליפות, ומשם חיותן, ומעולם התיקון נמשך הפרי, וכמ״ש בזהר ע״פ אלה תולדות השמים והארץ, אלה פסל את הראשונים שהם היו מבחי׳ תהו כו׳ דאתרמיזו בקרא והארץ היתה תהו ובהו, זהר בראשית דכ״ד ע״ב, ועיין מענין ב׳ בחי׳ אלו דתהו ותיקון בת״א פ׳ וישלח בד״ה ויקח מן הבא בידו מנחה, שזהו ע״ד אריה ושור שהאריה הוא למטה חיה טמאה, והשור הוא בהמה טהור, הרי זה טמא וזה טהור, והרי האריה גבוה בשרשו יותר, אלא שהאריה בא ע״ד ההמשכה מעולם התהו ע״י י״א כתרין דנוגה, שאין האור מאיר רק בבחי׳ מקיף כו׳ ולא נמשך בפנימיותם גילוי אלקות, ולכן כחו רב וטמא, אבל עולם התיקון מה שאלקות מאיר בבחי׳ גילוי והיינו ע״י הביטול וזהו הטהור כו׳, וזה היה ג״כ ענין דור הפלגה שבנו עיר ומגדל להמשיך להם החיות ע״ד מקיף, לכן אף שילכו בשרירות לבם הרע, יומשך בהן החיות, וזהו שורש ענין הקליפה והפרי, ואעפ״כ מתחלה הקליפה שומר לפרי, ואח״כ ע״י חטא עה״ד נעשה הקליפה מתנגד כו׳, ולכן א״א היה להתגלות התיקון שהוא התגלות הפרי מאי פירי מצות גילוי אלקות אלא שיוקדם תחלה התהו שממנו נמשך הקליפה, וזהו כברייתו של עולם ברישא חשוכא, שאין מאיר בבחי׳ גילוי רק בבחי׳ מקיף לבד והדר נהורא אח״כ יומשך האור והגילוי, ועד״ז עיזי מסגן ברישא שהוא בחי׳ איש שעיר, והדר אימרי והכשבים הפריד יעקב כו׳, וזהו כרחל לפני גוזזיה נאלמה כי רחל

ז): מאמר זה בהוצאה זו נסדר מחדש מגוכתי״ק 1072. מכאן עד להלן ע׳ תתה (סוף קטע וזהו עבדים היינו). נדפס גם לעיל ע׳ תשנט. ואוה״ת ואתחנן ע׳ תה.

סיום לאוה״ת ויקרא ח״א ע׳ כח־לט, שם נדפסו ה״ס.

בחי׳ אימרי וצמר רחלים בחי׳ ושער רישיה כעמר נקי כו׳, וזהו וה׳ האמירך היום וגם את ה׳ האמרת היום משא״כ נוצה של עזים, ולכן הם גוזזיה להפריד הצמר שלא יהיה בבחי׳ ביטול כו׳ וע׳ מזה בלק״ת מהאריז״ל ס״פ וישלח בד״ה ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום כו׳, וע׳ בזהר ר״פ נח בענין אלה תולדות נח, אלה פסל את הראשונים, שעד״ז שבת לגבי ימי החול. והנה מבואר במד״ר פ׳ בראשית פ״ב תהו זה בבל, ובהו זה מדי כו׳ ומבואר שאברהם בחר שעבוד ובמדרש תלים סי׳ מ׳ שהקב״ה בירר לו כן, והיינו ע״ד שיתרון האור נמשך דוקא מהחשך כו׳ ולכן ברישא חשוכא כו׳, וע׳ במד״ר פ׳ אחרי ע״פ כשושנה בין החוחים היינו ג״כ שיתרון האור של השושנה הוא מן החשך של החוחים כו׳. או י״ל ברישא חשוכא כי מדת לילה נמשך ממלכותך מל׳ כל עולמים העלם וזהו החשך ואח״כ יום ואור הארת אצי׳ ז״א כו׳, ועד״ז למעלה יותר תחלה צ״ל צמצום והסתלקות האור ונעשה מקום פנוי ואח״כ אור קו וחוט כו׳. ועכ״פ עד״ז ג״כ יתרון האור נמשך מן החושך, כי עולם התהו בשרשו גבוה יותר, וזהו קליפה קדמה כי הגילוי צ״ל ע״י חכמה, הנק׳ ראשית, ובחי׳ תהו זהו למעלה מהחכמה, רק שמאיר בבחי׳ שבה״כ ומקיף ותהי להם הלבנה לאבן כו׳ כנ״ל בענין לפני גוזזיה שמפרידים השערות שיהיה בבחי׳ יש בלק״ת פ׳ פנחס בד״ה את הכבש האחד כו׳, וע״י והדר אימרי נעשה יתרון האור מן החושך וכמו במשכן ועשית יריעות עזים לאהל על המשכן, וזהו ענין שחורה אני ונאוה כאהלי קדר שמבחי׳ השחרות והחושך נעשה ונאוה כאהלי קדר כו׳ המקיף דלבונה, ולכן עיקר הראי׳ ג״כ בשחור שבעין כמ״ש סד״ה כנשר יעיר כו׳, ויעקב נעשה בריח התיכון ע״י ירידתו לחרן כמ״ש זח״א ויצא דקמ״ח ע״ב וכן ויעל אברם ממצרים דוקא כמ״ש בזהר וירא דקכ״ב ב׳ וכענין מי יתן טהור מטמא כו׳ דם נעכר ונעשה חלב, וע׳ בת״א סד״ה ואלה שמות בנ״י בענין הבאים מצרימה שאע״פ שממשיכים האור ע״י תומ״צ עכ״ז נשאר בהעלם ע״ד אותותינו לא ראינו וצ״ל הטעם מפני שאז ההנהגה ע״ד ברישא חשוכא כו׳ וע׳ סד״ה כל ההרים ימושו בענין אם עושין תשובה דוקא נגאלין כי עכשיו גננא לא עאל בגנתיה ונהר יחרב, ולזה צריך תשובה דוקא ע׳ זח״ג דע״ד סע״ב ודי״ו ע״ב ויובן זה עפמ״ש לקמן* סעי׳ ט״ו בפי׳ מצרים שכל עולם מוגבל לפי ערכו ע״כ אף שממשיכים עכשיו ע״י המצות למעלה לא נמשך כן למטה וזהו גננא לא עאל בגנתיה ואין קשר וחיבור אצי׳ עם בי״ע וזהו ענין מצרימה כו׳.

קיצור. ענין והדר אימרי, ברישא חשוכא, בגידול האגוז מקדים הקליפה, וכן השליא, תחלה נברא דצ״ח ואח״כ האדם, והוא ענין התהו ואח״כ התיקון, מבחי׳ תהו החיות באור מקיף דוגמת לבונה, וזהו הלבנים דדור הפלגה אותיות המאירים בבחי׳ מקיף כמו השמות, והתיקון גילוי בפנימית, וזהו ברישא חשוכא והדר נהורא, או חשוכא מ׳ בבי״ע והדר נהורא אצי׳ ז״א (ואפ״ל זהו כברייתו ש״ע אבל ע״י קרבנות וקדשים מתחיל מבחי׳ יום והלילה הולך אחר היום כו׳ וצ״ע) וכן בשרשו תחלה צמצום ומקו״פ העלם ואח״כ אור הקו. והנה העזים שחורות וזהו ענין שערך כעדר העזים שגלשו בלק״ת בשה״ש

לקמן סעי׳ ט״ו: הכוונה להנדפס באוה״ת ואתחנן שם ע׳ תי.

סד"ה הסבי עיניך ובפ' אמור בד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י פ"ד ובד"ה מה טובו אוהליך פ"ה, ואימרי לבנים ושער רישיה כעמר נקי, ומצרים הם תהו, ולכן ביצ"מ נאמר כי הנה הסתיו עבר, והיו כנ"י בחי' אמרי כרחל לפני גוזזיה, וזהו טעם לגלות מצרים, אך משם זכו לתומ"צ הנמשכים מבחי' ושער רישי' כעמר נקי, כי יתרון האור נמשך מהחשך, וזהו שחורה אני ונאוה כאהלי קדר כיריעות שלמה. הג"ה ועמ"ש בלק"ת פ' אמור בד"ה לבאר הדברים ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י פ"א ושם כ' וז"ל ועוי"ל הטעם שנק' על שם יחוד דאו"א מטעם שכשנמשך האור ומגיע בחו"ב זהו ההתקשרות והמשכת הסובב בממלא ועמ"ש גבי פסח בענין ויוציאנו ה' אלקינו או"א שהלבישו כו' עכ"ל ועמ"ש עוד בלק"ת בדרושי פסח סד"ה להבין מפני מה יו"ט דפסח הוא ביום שנעשה הנס, ושם בסוף הדרוש אך להבין מאחר שהסובב הוא שוה ומשוה כו' ולפניו כחשיכה כאורה כו' א"כ איך משם יומשך להיות נגוף למצרים כו', אך הענין עפמ"ש בפע"ח בפי' עבדים היינו לפרעה ויוציאנו ה' אלקינו או"א שהלבישו לזרועות דא"א כו' אע"ג דבבחי' סוכ"ע מצד עצמו נאמר כחשיכה כאורה כנ"ל אבל הרי הסובב מאיר ע"י בחי' ממכ"ע ומצד התלבשות זו בבחי' ממלא או"א שהלבישו כו' נמשך שהוציאנו ממצרים כו' ועמש"ל סעיף י"א*.

ח) **וזהו** עבדים היינו לפרעה במצרים וע' בסידור, אך ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה, ע"ד שנתבאר במ"א ע"פ ואם זרוע כאל לך עדה נא כל גובה וגאון, כי באמת שרשו גבוה מבחי' התהו, וע"כ אין כח בצדיקים שמבחי' התיקון להפילו, אך הוא ית' למעלה מהתהו והתיקון, וזהו ואם זרוע כאל לך כו', וזהו ביד חזקה, ועמ"ש בענין חמשה קנינים קנה הקב"ה, שמים וארץ קנין א', והם נכסים הנקנים בכסף ובשטר ובחזקה כו', וע' בת"א בד"ה וקבל היהודים בענין וסוס אשר רכב, סוס ב"פ ס"ג בחי' כי גאה, גיאה על גיוותניא, גיוותניא הם הגיאים על ששרשם ממקום מעולם התהו כו', והוא ית' מתגאה עליהם ומשפיל גיאים כו', ועמ"ש ע"פ ויגבה ד' צבאות במשפט ססעי' ב' וסעיף ג' ואיך ע"ז והאל הקדוש נקדש בצדקה שם סעיף ד'.

י"ל* עוד ענין מה העדות, כי הנה ענין בדרך עדותיך ששתי, כי נובלות חכמה שלמעלה תורה, ועיקר חש"מ זהו המצות כמו שהן למעלה הקב"ה מניח תפילין, הקב"ה מתעטף בציצית, ונובלות בחי' זו נמשך במצות שלנו, לכן המצות שלנו שאנו מקיימים הם עדות ורמיזא למצות שלו ית' וזהו אקב"ו, במצותיו ממש, ומבקשים קדשנו במצותיך ממש, ע' בד"ה ראו כי ה' נתן לכם את השבת ובסידור בד"ה ועשו להם ציצית כו' בענין וזכרתם את כל מצות הוי' כו' ועשיתם את כל מצותי כו', ועד"ז יריעות המשכן הם ממשיכים בחי' נוטה שמים כיריעה כו'. וע"ז שואל מה העדות, איך אפשר שהמצוה גשמיות תהי' עדות לבחי' מה שהקב"ה מניח תפילין כו'. וכן בענין והחוקים שארז"ל במד"ר ע"פ אם בחקתי תלכו חוקים שבהם חקקתי את השמים כו' שבהם חקקתי את השמש ואת הים כו' שבהם חקקתי את הים כו' את החול

ועמש"ל סעיף י"א: הכוונה להנדפס באוה"ת ואתחנן שם ע' תג.

י"ל עוד: נדפס גם באוה"ת ואתחנן ע' תח.

כו' את התהום כו' יעו"ש שמביא כל הפסוקים ע"ז, וענין חקיקות אלו יובן עפמ"ש בת"א ס"פ מקץ בביאור דמזוזה מימין בענין כל אשר חפץ ה' עשה, כולם בחכמה עשית, שנברא העולם ע"י החכמה והחפץ, וכן ארז"ל ע"פ ה' בחכמה יסד ארץ כו' שהעולם נברא ע"י ג' דברים אלו חכמה ותבונה ודעת, והרי כתיב בדבר ה' שמים נעשו, וביאר שיש חומר וצורה, והחומר נברא ע"י הדבור אך הצורה נברא ונמשך ע"י חב"ד כו', וזהו ענין ומי צור כאלקינו מי צייר כו' וע"פ הקבלה נקרא בחי' זו קו המדה, קנה המדה כו', וזהו ענין החוקים שבהם חקקתי את השמים כו', וע' בלק"ת פ' חקת סד"ה זאת חקת התורה בענין אותיות החקיקה, ובד"ה אם בחקתי תלכו, וע' בפרדס ערך חק וערך וחקה, פי' כי חקיקת האותיות בבינה ואמר ששם רמז החקיקה הנזכר בספר יצירה עכ"ל ועמ"ש מזה בת"א פ' תצוה בד"ה ועשית ציץ בענין ופתחת עליו פתוחי חותם, עו"ש בפרדס כי חק ביסוד וכמו וחק בשארו שם, וחקה במ', וחוקים הוא מורה על זיווג שניהם עכ"ד, וא"כ פי' והחוקים זהו זווג יסוד ומ' כשנמשך בהם מקור ההמשכה מבחי' אותיות החקיקה, גליף גליפו בטה"ע, כי סתם זווג ושכיבה, וישכב עמה בלילה הוא פי' בזהר ויצא דקנ"ו סע"ב ודקנ"ז ע"ב יש כב כ"ב אתוון דאורייתא והיינו אותיות תשב"כ, ששרשן מחכמה, דיו ע"ג קלף דיו יו"ד כו', אבל חוקים זהו כשנמשך בהם מע"י וא"א שזהו ענין גליף גליפו כו' שהאותיות הם מיניה ובי', וע' במא"א אות ח' סעי' נ"ג חק מצד היסוד כו' חקה נק' המל' הנחקקת ע"י היסוד המחוקק אותה עכ"ל ועמ"ש בפי' באר חפרוה כו' במחוקק בלק"ת פ' חקת, דס"ג ע"ב ודס"ד ע"ב ובזח"ג ס"פ וילך דרפ"ו א' במחוקק דא יסוד, ובמא"א מ"ם סעי' פ"ג מחוקק נק' היסוד גימט' רמ"ח חסדים כו' ומחקק מבין רגליו כו' ובמד"ר פ' שמיני ס"פ י"ב ע"פ פן ישתה וישכח מחקק, במשלי סי' ל"א ה' ששוכח רמ"ח אברים כו', עכ"פ היסוד נק' מחקק שהטפה מרגישים בה כל הרמ"ח אברים, וממשיך מאותיות החקיקה שהם האותיות שבעצמות הנפש, כי באותיות הדבור נמשך רק הארה מהשכל, אבל בהטפה מלובש עצמיות השכל שהרי מוליד בדומה לו, ע"כ נק' מחקק שאותיות החקיקה הם מיני' ובי' מעצם כח השכל ממש, ומזה יובן ענין והחקים, שממשיכים בחי' במחקק כו' וע' בהה"ז פ' בחקתי, וענין והמשפטים עמש"ל סעי' יו"ד בקיצור סעי' ח'. ואפ"ל ג"כ עדות דעת, חוקים חכמה שמשם שורש אותיות החקיקה כנודע מענין ערבים עלי ד"ס שמבחי' חכמה למעלה מבחי' ספר בינה כו' והמשפטים בינה ששם שורש ב"ד הגדול ברע"מ ס"פ שופטים. וע"ז שואל הבן חכם, איך ע"י מצות מעשיות ימשיכו כ"ז כו', מה ענין וכח התפילין גשמיים מקלף ודיו להמשיך מה שהקב"ה מניח תפילין, ומה ענין החוקים לעורר חוקות שבהם נחקקו שמים וארץ כו' וכן המשפטים כו'. וע"פ פשוטו י"ל הקושיא הרי נאמר ואם צדקת מה תתן לו, וכי מה איכפת לו להקב"ה בין שוחט מן הצואר כו' ואיך הם המצות צורך גבוה.

קיצור. ענין העדות, נובלות חש"מ תורה, וחש"מ הם מה שהקב"ה מקיים המצות, וזהו שהמצות שלמטה הם עדות ורמיזא למצות עליונות,

והחקים שבהם חקקתי שמים וארץ קו המדה, בחכמה יסד כו׳, גם חק יסוד חקה מ׳ ע״י במחקק, רמ״ח אברים מרגישים ונמשך מעצם המוחין, ואיך יומשך זה ע״י מצות מעשיות.

קשקשת לבוש וילבש צדקה כו׳ והוא גבוה מהסנפיר אהוי״ר ולכן כל שיש לו קשקשת כו׳ וכמ״ש בתניא ח״א בתחלתו שהלבושים גבוהים מעצמו׳ הנפש כו׳ והנה נוני ימא נשמות גבוהות מעלמא דאתכסיא שיש להם השגה והליכה בהיכלות עליוני׳ משא״כ בהמו׳ ארץ נשמות כמונו, ומ״מ גם בדגים יש טמאי׳ כמו בלעם ומכשפי׳ עולים בהיכלות דקליפה וזהו שיש להם ג״כ סנפיר אבל אין להם קשקשת לבושי׳ דתומ״צ כו׳. מעלה גרה יש לו קרני׳ שהן בחי׳ כתר כי לשם עולי׳ ניצוצי׳ כו׳, וכל שיש לו קרנים יש לו טלפים כי נעוץ תחלתן בסופן רגל שאין לו פרסה ודורסת, ערך גור וערך גרה, ל׳ גירוי רחב נפש יגרה, הן גור יגור אפס מאותי, וזהו גמל גומל נפשו איש חסד, ונמשך מגמלתהו טוב ויגמול שקדים ע׳ מג״ד אות ג׳ גומל חסדים טובים, בדגי׳ אין שייך מעלה גרה כי הים עצמו זהו חיותם ומאכלם ואין שייך עליו׳ ניצוצי׳ וכו׳.

דלא* כהעקידה בענין המאכלי׳ חי נהפך ונכלל בבחי׳ מדבר כו׳.

מפריס פרסה ע׳ של״ה וג׳ כמו שיש הפרש בין רגל לקב כך כשמפריס זהו רגל וכמו אצבעות, וכמ״ש הלא פרוס לרעב לחמך כי באדם ה׳ אצבעו׳ משא״כ בבהמה ומ״מ מפריס כו׳, משא״כ כשאינו מפריס זהו כמו קב והנה ג״ק הם גמל כו׳ והרביעי׳ מל׳ גומל נפשו איש חסד ע״ד מחסד דתהו גדולה נפל כו׳, ומשם מוליך השפע ע״י קב לכן אין לו פרסה וע׳ לגבי כוננו ידיך הג׳* לחלק אמיתי׳ דחסד, ארנבת אין בה זו״נ כנגד ת״ת יכרסמנה ע׳ תלוי׳, גרה עשרים גרה, ובעה״כ מל׳ נק׳ גרה היותה גירה בעולם הבריאה עמ״ש ע״פ הגר אשר בקרבך כו׳ יעלה עליך כו׳ וזהו מעלה גרה כו׳ ע׳ בענין שומר את גרים הניצוצי׳ לא גלו כו׳ . . . (חסר).

דלא : נכתב בגוכתי״ק בעמוד אחר וכנראה זה המשך מלעיל.

הג׳: תיבה אחת אינה ברורה בגוכתי״ק.

במד"ר ויקרא פי"ג א"ר תנחומא בר חנילאי משל לרופא שנכנס לבקר ב' חולים א' לחיים כו' ואחד כו' לזה שלחיים צוה זה תאכל וזה לא תאכל כו' לזה שלמיתה אמר כל דבעי הבו לי' כך אוה"ע כו' אבל לישראל את זה תאכלו זאת הבהמה אשר תאכלו. נמצא ע"י בירור בין בהמה טהורה לבהמה טמאה עי"ז מובן שזה לחיים ואף שהבהמה טהורה עדיין לא נתבררה כי בשרשה הוא משבה"כ כו' והרי שרק מחמת שמברר בין בהמה טהורה שהיא אפשר להתעלות בין הבהמה טמאה שא"א לברר כלל עי"ז למעלה הנמשל הוא אחד לחיים כו' וזהו ע"ד מ"ש במ"א במד"ר שבאיזה זכות נכנס אהרן כה"ג לקה"ק בזכות המילה והיינו מפני כי המילה הוא הסרת הערלה גשמיות בחי' ג"ק הטמאות עי"ז למעלה מעביר הפרסא שמפסיק בין קדש לקה"ק, ואף שהסרת הערלה הוא דבר קטן מאד וגם לאחר הסרת הערלה יש עור הפריעה שהיא ג"כ מק"נ עכ"ז ע"י הבירור זה עושה למעלה הסרת הפרסה בין קדש לקדה"ק, וכמו"כ כאן שעל ידי שמבדיל בין בהמה טהורה לטמאה עי"ז הוא לחיים כו'.

במד"ר פ' ויקרא פי"ג א"ר יודן בר' שמעון כל הבהמות ולויתן הם קניגיא של הצדיקים לע"ל כיצד הם נשחטים בהמות ללויתן בקרניו ולויתן נותץ בסנפיריו ונוחרו, וחכמים אומרים זו שחיטה כשרה ולא תנינן בכל שוחטין חוץ ממגל קציר אמר רבי אבין בר כהנא אמר הקב"ה תורה חדשה מאתי תצא. וע' בלק"ת פ' שמיני בביאור לויתן בסופו כי הפגימה הוא הפסקה שבין עלי' לעלי' בעליות העולמות, ואפ"ל באו"א כי פגימה אותיות מגיפה, ועכשיו שעדיין לא נתברר העולם הפגימה היא פסול בשחיטה אבל לע"ל שכתי' ואת רוח הטומאה אעביר כו' ובלע המות לנצח ממילא יותר הפגימה, ולכן הלויתן נותץ לשור הבר בסנפיריו כי הפגימה שבסנפירי הלויתן לא יפסול כו' וד"ל.

———●———

דבר* **אל בני ישראל לאמר אשה כי תזריע וילדה זכר.**

א) **באוה״ח** כתב וז״ל עוד ירמוז הכתוב על כנס״י אשר מצינו שנקראת אשה בדברי הנביאים (ע׳ בלק״ת פ׳ שלח בד״ה והיה לכם לציצית דרוש השני בפי׳ לזאת יקרא אשה, אש ה״א כו׳ ובפ׳ מטות ע״פ ואשה כי תדור נדר) דכתיב כי בועליך עושיך (ע׳ במד״ר פ׳ בא ס״פ ט״ו) וכתיב ואשת נעורים וכתיב וארשתיך לי (ע׳ בלק״ת פ׳ במדבר ע״פ וארשתיך לי) איזה ספר כריתות וגו׳, ועליה אומר הכתוב אשה כי תזריע פירוש הזרעת מצות ומעשים טובים, ע״ד אומרו זרעו לכם לצדקה (ע׳ מענין זריעה בת״א פ׳ שמות בד״ה הבאים ישרש, ושם מענין אשריכם זורעי על כל מים, וע׳ בלק״ת פ׳ בהר בד״ה כי תבואו אל הארץ ושבתה הארץ וע׳ בת״א פ׳ בשלח בד״ה בשלח פרעה בענין וזרעתיה לי בארץ ובפ׳ וארא אל אברהם מענין המצות אם עושה אותם כמצות אנשים מלומדה, י״ל שזהו שאין האשה מזרעת תחלה וע׳ באג״ה סי׳* ע״פ וזורע צדקה שכר אמת) וילדה זכר פי׳ דע כי בחינת הזכר הוא בחינה עליונה מבחינת הנקבה, והתורה מייחסת בחינות עליונות בבחי׳ הזכר (ע׳ בלקו״ת בשה״ש סד״ה שימני כחותם בענין חותם בולט כו׳ ועמ״ש סד״ה שבת שבתון הוא, וע׳ בת״א פ׳ מקץ בד״ה רני ושמחי דרוש השני בענין מה שלפעמים נק׳ כנס״י ציון ולפעמים נקרא בת ציון, ובלקו״ת פ׳ במדבר סד״ה והיה מספר בנ״י ספ״ג גבי אבל לע״ל אשה מזרעת תחלה ולכן יולדת זכר בחי׳ חסדים להיות זכר חסדו כו׳, ויש להעיר מפסוק נקבה תסובב גבר ירמיה סי׳ ל״א כ״א, דאיתא בילקוט שם במקומו בעוה״ז הקב״ה מחזר על ישראל שיעשו רצונו ויעשו תשובה אבל לע״ל ישראל מחזרים על הקב״ה שיעשו רצונו שנאמר נקבה תסובב גבר, וזהו עצמו ההפרש בין איש מזריע תחלה ובין אשה מזרעת תחלה, וע״ש בירמיה בפרש״י). והודיע הכתוב כי אם כנס״י תזריעו ודאי שתוליד הדרגת עליונות והוא מאמרם ז״ל עוצם הפלגת הפלאות אשר יפליא ד׳ בביאת הגואל (ע׳ בלק״ת בשה״ש בד״ה מי יתנך כאח לי בענין כימי צאתך מאמ״צ אראנו נפלאות, ועמ״ש מזה בישעי׳ סי׳ כ״ו ע״פ ביום ההוא יושר השיר הזה, מענין שירה נקבה ושיר זכר, גם ע״ד מ״ש במד״ר ס״פ בא ס״פ י״ט שביצ״מ אני וב״ד היו מהלכין לפניכם ולע״ל אני לבדי, שבחי׳ ב״ד זהו ענין דין היינו בחי׳ נקבה אבל אני לבדי זהו ע״ד זכר חסדו, ויש להעיר לענין שיר זכר ממ״ש בת״א פ׳ בראשית בביאור כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה שזהו ענין מטי ולא מטי באור שיומשך מעקודים פנימי׳ עתיק כו׳ ובחי׳ מטי ולא מטי זהו ענין שיר

דבר: שונה מהנדפס בכרך ב׳ ע׳ תצו.
סי׳: ו.

זכר כמ"ש בלק"ת בד"ה שיר השירים רפ"ג, וכתיב כן יעמוד זרעכם ושמכם היינו זרעכם מה שכנ"י מזרעת כנ"ל יהי' ג"כ בבחי' זו והיינו ענין יולדת זכר. עוד יש להעיר לענין שיר זכר ממ"ש בד"ה תורה צוה בענין ויהי בישורון כו' וממ"ש ע"פ יומם יצוה כו' ובלילה שירה עמי, ועמ"ש עוד מענין אשה כי תזריע וילדה זכר ע"פ הזהר ר"פ בראשית ע"פ כשושנה בין החוחים בהטעם שבטבע בריאת הנשים הן יפות יותר מהאנשים כו', ועמ"ש עוד מזה ע"פ ואל יבוא בכל עת אל הקדש בענין משארז"ל ביומא פרק הוציאו לו דמ"ט וצוברה כדי שיהא עשנה שוהה לבא, בענין אשה מזרעת תחלה, והוא בבוך שמות ויקרא במדבר ע"פ ואל יבא סעיף א', ועמ"ש מזה בתלים ע"פ הנה נחלת ד' בנים שכר פרי הבטן בשכר שמשהין א"ע על הבטן, תלים קכ"ז ג' ובהבוך דף של"א ע"א, וע"ש שזהו ג"כ ענין כי לא בחפזון תצאו, ועמ"ש מזה בבוך שמות פ' בא סד"ה וככה תאכלו אותו כו' בחפזון כו' ולע"ל כי לא בחפזון כו' כי הולך לפניכם ד' ולע"ל דוקא יומשך הטפה מפנימית עתיק משא"כ עכשיו, וזהו יולדת זכר שיומשכו הנשמות מפנימית עתיק שהם נשמות גבוהות מאד, עמ"ש מזה בהביאור ע"פ בעצם היום הזה נימול אברהם והוא בבוך בראשית ב', ועמ"ש בלק"ת פ' צו ע"פ ואכלתם אכול ושם פי' ע"ד מ"ש מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה וס"ת הוי'.

ב) **עמ"ש** עוד מענין שיר נקבה שיר זכר ע"פ הללוי' שירו לה' שיר חדש בבוך חדש ועוד נתבאר מזה ג"כ בלק"ת פ' מטות בד"ה ואשה כי תדור פ"א.

וע"ד דרוש יש להתחיל הנה פעם נק' כנ"י בנים אתם ופעם נק' אשה כמ"ש ביום ההוא תקראי אישי, וכתיב וארשתיך לי לעולם, וכתיב כי בועליך עושיך, ואפ"ל זהו ענין מ"ש במד"ר וישלח פרשה פ' בחמשה לשונות של חיבה חבב הקב"ה את ישראל אהבה ודבור שייך בבחי' אהבת האב אל הבן אכן דביקה חשיקה חפיצה שייך בבחי' תקראי אישי.

והענין ע"פ מ"ש בלק"ת בד"ה ואשה כי תדור הנ"ל פ"ב בענין הגידה לי שאהבה נפשי שהוא ניצוץ אלקות שבכל אחד כו' האהבה הטבעית כאהבת הבן אל האב, והיינו מחמת שעלו במחשבה משא"כ המלאכים שרשם

בשולי העמוד בגוכתי"ק: **עוד יש להעיר לענין וילדה זכר ממ"ש בזח"ב ס"פ משפטים קכ"ד א' בענין יראה כל זכורך, תצוה קפ"ג א', שלח דקס"ה סע"ב, קס"ח א', ת"ז י"ח א', זח"א דף ב' ע"א, ועיין זהר פ' בא דל"ח ע"א מענין יראה כל זכורך.**

לכאורה בפסח אתעדל"ע תחלה איש מזריע תחלה וזהו יולדת נקבה יצ"מ השירה הזאת, ובתשרי אשה מזרעת תחלה ע"י תשובה אזי וילדה זכר שבת שבתון הוא גם ימי הסוכות הם יומין עילאין גם זכרונות יום הזכרון בחי' זכר, ותשרי תשר"ק נוק' היינו אשה מזרעת תחלה מלמטלמ"ע.

מאותיות הדבור כמ"ש בת"א פ' יתרו בד"ה זכור את יום השבת לקדשו דרוש השני, ונתבאר ג"כ במ"א דלכאורה קשה על ציווי ואהבת איך שייך ציווי על אהבה, אך התירוץ כיון שנמשכו מאותיות המחשבה וע"כ נקראו בנים, וא"כ היא אהבה טבעית כאהבת הבן אל האב. ועמ"ש בד"ה הים ראה וינוס, ומ"ש בד"ה ששת ימים תאכל מצות שענין מצה שעי"ז יודע לקרות אבא כו', ועי"ז נמשך מלמעלה אהבתי אתכם אמר ה' כאהבת האב אל הבן שהיא גדולה יותר, וע' מד"ר כי תשא פמ"ו ע"פ ועתה ד' אבינו אתה כו', אך יש אהבה גדולה מזו והוא ע"ד לזאת יקרא אשה, דהיינו ע"י התורה ור"ל כי האהבה בבחי' בן אל האב זהו רק מצד שורש הנשמה שעלה במחשבה, מחשבה נק' רק לבוש וירדה בגוף למטה בבחי' ירידה צורך עלי' שעי"ז נעשית בבחי' כלה ואשה שמקבלת טפת חכמה עילאה שהיא התורה כנזכר בלק"ת בד"ה שחורה אני ונאוה יותר מבנות ירושלים דרוש השני, ומזה נמשך האהבה ע"ד ואל אישך תשוקתך שהיא אהבה ברשפי אש ותשוקה נפלאה ולא אהבה בקרירות ע"ד בנים אתם כו'. ולכן ע"י עסק התורה יוכל להגיע לבחי' בכל לבבך ועמך לא חפצתי. וזהו מארז"ל באבות פ"ג חביבין ישראל שנקראו בנים למקום כו' חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה כו' כי לקח טוב הרי שזהו בחי' גבוה יותר ממה שנקראו בנים כו' וע' זח"ג ויקרא דף ז' שע"י זיווג איש ואשה מתעלים מבחי' ו"ה בבחי' י"ה ע"י שיש להם בן ובת שהם בחי' ו"ה, וכמ"כ ע"י תומ"צ עמ"ש ע"פ כה אמר ד' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי כו'. עוי"ל מעלת בחי' איש ואשה שהן בבחי' תרין פלגי גופא ובהתחברם יחד נק' אדם עמ"ש מזה ע"פ אשר כרת את אברהם.

ולהבין ענין אשה כי תזריע, עמש"ל, ואפ"ל הזריעה מלמעלה בחי' אור זרוע לצדיק וכמ"ש בביאור הללו את ד' כל גוים שיש במצות ב' בחי' הא' מה שמתעלים עי"ז הניצוצות שנפלו בשבה"כ מעולם התהו בקנ"ב שע"י המצוה מתעלים ונעשים כלים, וע' מזה ג"כ בהביאור ע"פ וקבל היהודים בענין שהקדימו נעשה, הב' מה שע"י המצוה נמשך בהכלים אור מלמעלה כי תרי"ג מצות עם ז' דרבנן הם תר"ך עמודי אור, נמצא נמשך מכ"ע וזהו ג"כ ענין שהם רמ"ח אברים דמלכא ושס"ה ל"ת שס"ה גידים בלק"ת בשה"ש בד"ה לסוסתי הראשון, ובהכלים נמשך האור, וזהו ענין אור זרוע כו'.

וילדה זכר כי בהמצות נאמר ג"כ וזכרתם את כל מצות ד' שיהיו המצות בבחינת זכרים כמ"ש בלק"ת פ' שלח בד"ה והיה לכם לציצית השני פ"ג ובהביאור שם פ"ג, ועיין בסידור סד"ה ועשו להם ציצית בענין למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי כו', גם י"ל וילדה זכר זהו אהבה משא"כ נקבה בחינת יראה בת תחלה כו'. עוי"ל וילדה זכר נשמה שהיא בבחי' צדיק מושל ביראת אלקים ותגזר אומר ויקם לך, וע"ד משה איש האלקים בעלה דמטרוניתא ועמ"ש אדמ"ו ז"ל על מאמר הזהר ע"פ יראה כל זכורך את פני האדון מאן פני האדון דא רשב"י והוא בזהר פ' בא דף ל"ח ע"א, שזהו ע"ד הנשמות דאצי' הנקראים אחים ורעים לז"א, ועליהם נאמר אחי ורעי אדברה נא שלום

יסוד ז"א במ', וע"כ נקראים בשם אדון ל' זכר ע"ד הנה ארון הברית, אדון כל הארץ, ע' זהר בראשית דף ב' סע"א ודל"ג סע"ב וס"פ תרומה דף קכ"ד א"ב, ועמ"ש מענין שם צבאות בת"א פ' בא, ועיין במד"ר באיכה ס"ח ב' בפסוק כי רחק ממני מנחם משיב נפשי מה שמו של מלך המשיח רבי אבא בר כהנא אמר ד' שמו שנאמר וזה שמו אשר יקראו ד' צדקנו בירמי' סי' כ"ג ו', וכן הוא בגמרא ב"ב פרק הספינה דע"ה ב' וגדולה מזו אמרו שם עתידים צדיקים שיקראו על שמו של הקב"ה שנאמר כל הנקרא בשמי כו' ופרש"י שיהיה שמם הוי', וזהו ע"י שיהיו ע"ד נשמות דאצילות וכענין מ"ש בת"א פ' בא בד"ה בעצם היום הזה בפי' הוי' צבאות ע"י שיהי' בבי"ע ג"כ איהו וחיוהי וגרמוהי חד כמו באצילות לכן נק' מלאכים ונשמות דבי"ע הנק' צבאות נקראו ממש הוי' צבאות כו', ועמ"ש ע"פ ועץ השדה יתן פריו והיינו כי האדם עליון ז"א נק' עץ השדה יתן פריו הם הנשמות כמ"ש בזהר פ' לך דפ"ה ע"ב ע"פ כתפוח כו' ופריו כו' והכוונה יתן פריו מבחי' אין ע"ד היש בה עץ אם אין כו', וע' בזהר פ' שלח דקנ"ח ע"ב ובפי' הרמ"ז שם שנמשך מע"ק דרך מעביר ז"א הנק' עץ השדה, וע' בזהר בראשית דל"ז סע"ב ודנ"ח ע"א ע"פ לא ידון רוחי באדם כו', ועמ"ש ע"פ הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד, ולכן אתי שפיר מה שאמרו מאן פני האדון דא רשב"י כו'. ובזהר שמות דף ט' ע"א ע"פ השבעתי אתכם בצבאות איתא דמשיח נק' צבאות. ע' בת"א פ' בראשית בהביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים ענין בירור דמ"ן זהו רצוא וזהו התפלה רוממות אל בגרונם וכו' להפריד הרע מן הטוב ואח"כ שוב בירור דמ"ה, עפ"ז י"ל אשה מזרעת תחלה זהו הבירור דמ"ן ע"י התפלה ואזי אח"כ ע"י התורה אור זרוע לצדיק נמשך בחי' גבוה יותר כנודע מענין על שלא ברכו בתורה בד"ה וכל בניך למודי הוי' שע"י התפלה נקרא ברכו בתורה, ועמ"ש ג"כ בד"ה ושנתתם לבניך, ומ"ש בד"ה יונתי בחגוי שע"י הראיני את מראיך בחי' תשובה נאמר כי קולך קול התורה הוא ערב בעריבות ומתיקות ומ"ש בד"ה ואהי' אצלו אמון בהביאור בענין ואהיה שעשועים יום יום כו'.

ג) **פ"ט** דברכות דף ס' ע"א ומי מהני רחמי והאמר מר אשה מזרעת תחלה יולדת זכר כו' לא צריכא שהזריעו שניהם כאחד, ויובן כמ"כ בחי' זו למעלה ממ"ש במדרש תלים סי' פ"ה אמרו בני קרח עד מתי אתה אומר שובו בנים שובבים והם אומרים לך שוב אתה תחלה כו' עד אלא שניהם כאחת שנאמר שובנו אלקי ישענו, ואפ"ל שזהו ע"י עסק התורה, ע' בלק"ת בשה"ש בד"ה נאוו לחייך בתורים.

ד) **פי"ט** דשבת דקל"ה סע"א איכא למ"ד כל שאין טמאה לידה נימול לשמונה וכל שאין אמו טמאה לידה אין נימול לשמונה שנאמר וילדה זכר וטמאה שבעת ימים ביום השמיני ימול כו', אפ"ל כי וביום השמיני זהו בינה כמ"ש בענין ששמונה בגדי כה"ג הם נגד מילה שניתנה לשמונה, ובהם ועל ידם נכנס כה"ג לבית קדה"ק שהוא בינה, וצריך תחלה לזכך הז' מדות ואזי יוכל לעלות להבינה הנק' ביום השמיני, ע' סד"ה ביום השמיני

עצרת שמאלו תחת לראשי ולכן כה"ג מפרישין אותו שבעה ימים קודם יוהכ"פ אז ביום השמיני שהוא יוהכ"פ יוכל ליכנס לקדה"ק, וזהו ענין וטמאה שבעת ימים להפריש ממנה הדמים טמאים סיגי הפסולת של ז' המדות, אזי אח"כ וביום השמיני ימול כו'.

והרמ"ז פ' תזריע בדף מ"ג ע"ב פי' ז' ימי טומאה הם להפריד הזוהמא שהטיל נחש בחוה, גם נגד זמ"ל דתהו להפריש הסיגים, ואזי אח"כ ביום השמיני מאיר מלך השמיני הדר כו'.

ה) **זח"ג** פ' תזריע דמ"ה סע"א וע"ב כשאשה מזרעת תחלה נמשך מלמעלה מבחי' חסד וכאשר אין אתעדל"ת ואיש מזריע תחלה נמשך מבחי' שמאלא, ועיין פרדס שער* וא"כ י"ל ענין שניהם כאחת זהו ע"י קו האמצעי שכולל ימינא ושמאלא, ויש להעיר מענין מ"ש בסידור ד"ה ששת ימים תאכל מצות דרוש השני ההפרש בין כששורש הזיווג נמשך ע"י שמקבל הז"א ואו"א לבד ובין כשמקבל ג"כ מע"י וא"א ע"י או"א ולכן י"ל זהו ג"כ ענין יולדת זכר או נקבה.

ו) **זח"ג** פ' פנחס דף רכ"ו סע"א וטמאה שבעת ימים דנדה נד ה' כו'. ת"ז ד"א כ"ז א' נ"ו א' צ' א'. עמ"ש ע"פ ומבני ישככר יודעי בינה דאפילו בדורו של משה לא אשתכח כוותיהו מפני שלאה תבעתו ליעקב, וזהו דוגמת אשה מזרעת תחלה. עמ"ש בענין שהזווג לא שייך רק באצילות משא"כ בע"ק כי הטפה נמשכת מעצמיות המוחין ולא הארה בעלמא ומא"ס אין נמשך רק הארה, וזהו ענין אשר ברא חתן וכלה זו"נ, ומ"מ י"ל בזווג זו"נ הקב"ה א"ס נותן בו נשמה דרך הארה ולכן נאמר וארשתיך לי, וכשהנוק' מזרעת תחלה נמשך יותר הטפה מעצמיות המוחין מכשאיש מזריע תחלה, ולכן גם בענין הקב"ה עת"י נותן בו נשמה יש הפרש כו', ועמ"ש כמ"כ בענין וקבל היהודים אשר החלו בת"א ד"ה לבסומי דרוש השני, וכיצד יבא לבחי' אשה מזרעת תחלה זהו ענין חסידים הראשונים היו שוהים בתפלתם שעה א', כי התפלה זהו היחוד, וע"י ששוהים כ"כ לכוין את לבם מזה נמשך שאשה מזרעת תחלה, כן מובן בת"ז דף נ"ו ע"א.

ז) **ת"ז** תיקון י"ו דף כ"ז ע"א, וז"ל נר ה' נשמת אדם צריכא לאוקדא ליה בליל שבת באתערו דשלהובין דאשא דרחימו לגבי בעלה (ע' בלק"ת בד"ה בהעלותך את הנרות דרוש הראשון פ"ב איך הנרות הם תוקף האהבה שיהי' הגילוי למטה וה"ס הזיווג, ובד"ה בהעלותך דרוש השני פ"ד) ורזא דמלה מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה (פי' בספר נשמת דוד על שה"ש דמים רבים הנמשכים מבינה למל' לא יוכלו לכבות את האהבה של המ' דבחי' ואל אישך דוקא שהוא ז"א תשוקתך, והטעם כי ע"י הזווג עם ז"א נמשך בה מעצמיות החכמה, ע' בלק"ת בשה"ש בהביאור ע"פ ששים המה מלכות דרוש הראשון) ואתערו דחמימותא דליל שבת (עמ"ש בת"א בד"ה וישב יעקב בפי' וחם הוא אבי כנען) מאתתיה צריכא ברחימו ודא איהו אשה כי תזריע וילדה זכר.

שער: בגוכתי"ק חסר ציון השער.

ח) **ת״ז*** תיקון כ״א דנ״ו ע״א ואמרו מארי מתניתן דצריך ב״נ בצלותיה לשהות שעה אחת קודם דמצלי כו׳ ורזא דמלה בר נש צריך למשהי ואתתא לאקדמא כד״א אשה כי תזריע וילדה זכר ורזא דמלה אשה מזרעת תחלה יולדת זכר ועוד שבשפלנו זכר לנו עכ״ל. והענין כי ארז״ל אשר ח״י ברכאן דצלותא הם כנגד ח״י חוליות השדרה, רמזו לנו כמו עד״מ בזווג גשמי נמשך הטפה דרך ח״י חוליות מהמוח בירכין, כמ״כ המשכת הדעת בכנ״י בחי׳ מכל מלמדי השכלתי נמשך בשמו״ע בשים שלום, כי פי׳ שלום זהו חיבור בחי׳ כי אל דעות כמ״ש סד״ה והי׳ מדי חדש בחדשו, ועיין מענין ח״י ברכאן דצלותא בד״ה יביאו לבוש מלכות ובד״ה לא הביט און ביעקב, ולכן ע״י ששוהה קודם תפלתו שעה א׳ ושעה א׳ בתפלתו עי״ז כנס״י מזרעת תחלה אתערותא דרחימו כנ״ל סעיף ז׳, ועמ״ש בבוך בראשית ע״פ זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי, ויש לפרש עצם מעצמי העלאת נה״א ע״ד למס״נ באחד ובשר מבשרי מס״נ נה״ב בחי׳ ובכל נפשך כו׳, ועמ״ש ע״פ כלתה נפשי לחצרות ה׳ לבי ובשרי ירננו אל אל חי בד״ה וארשתיך לי, גם ע״ד נר ד׳ נשמת אדם כנ״ל, ואז עי״ז נמשך הדעת בשים שלום להיות יולדת זכר שהוא דעת גדול משא״כ נקבה דעתן קלות כמ״ש בלק״ת פ׳ תזריע בד״ה שוש תשיש ובד״ה ויקחו אליך פרה איתא במשניות ובסידור ד״ה רב שמואל בר יצחק מרקד אתלת, ועמש״ל סעיף ב׳.

ט) **תיקון** נ״ב דפ״ט סע״ב וד״צ ע״א ואד יעלה מן הארץ והשקה כו׳ ת״ח אתערותא צריכא מתתא לעילא ולבתר והשקה כו׳ אשה כי תזריע ומיד וילדה זכר כו׳ נוק׳ אד׳ דכר הוי׳ ופי׳ וילדה זכר ע״ד שילוב אד׳ בהוי׳, הוי׳ אד׳ חילי חבקוק ג׳, ועי׳ בלק״ת בד״ה ביאור על שובה ישראל אשר שילוב הוי׳ באד׳ זהו ע״ד ביטול היש ושילוב אד׳ בהוי׳ עליות העולמות, וע׳ בסידור שער ר״ה סד״ה אד׳ שפתי תפתח שזהו ההפרש בין הגילוי שבמ״ת זהו ע״ד שילוב הוי׳ באד׳ והגילוי שלע״ל זהו ע״ד שילוב אד׳ בהוי׳, וזהו ג״כ ענין מלכיות וזכרונות, א״כ זכרונות ל׳ דכר ל׳ זכרון זהו ע״ד שילוב אד׳ בהוי׳, ואפ״ל שזהו וביום השמיני ימול, שכדי להיות שילוב אד׳ בהוי׳ יחו״ע צ״ל המילה, וזהו מילה בשמיני כנגד חיבור אד׳ הוי׳ שהם שמונה אותיות כו׳ שהם שמונה ימים, והנה ע״י אשה מזרעת תחלה יולדת זכר זהו ענין שלע״ל יהי׳ שיר זכר ולא שיר נקבה, וענין זה כמ״ש במד״ר פ׳ בא ס״פ י״ט כי לע״ל אני לבדי הולך לפניכם, בלא בית דינו, והנה על ידי זה כי אני לבדי הולך לפניכם יומשך כי לא בחפזון תצאו יעו״ש, וזהו ענין חסידים הראשונים שהיו שוהין בתפלתן כדי להמשיך בחי׳ יולדת זכר שעל ידי זה כי לא בחפזון תצאו כו׳, ועמ״ש בישעי׳ נ״ב ע״פ כי לא בחפזון בתחלת הבוך דף י״ז א׳. חסידים הראשונים היו שוהים ט׳ שעות ביום, כמדומה שהוא נגד ט׳ אזכרות דחנה עד ויתן עוז למלכו דהיינו להמשיך מט״ס העליונות במל׳, דהיינו שיומשך מהכתר במ׳, וזהו ט׳ ברכות דר״ה שהם נגד ט׳ אזכרות דחנה. אך קשה אמאי ביוהכ״פ מתפללי׳ רק ז׳ ברכות, וצ״ל משום גבי יוהכ״פ נאמר ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש, ופי׳ בלק״ת

ת״ז תיקון כ״א: מכאן עד סוף שו״ה „ח״י ברכאן דצלותא״, נדפס גם באוה״ת ויקרא כרך ב׳ ע׳ תקב.

ד"ה שבת שבתון פ"ה שזהו להפריד ט' מדות דנה"א ונה"ב, לכן י"ל זה עולה כמו שיהוי ט' שעות דחסידים הראשונים וכמו ט' ברכות דר"ה ולכן ע"ז נמשך ביוהכ"פ בחי' שבת שבתון הוא לשון זכר וא"צ ט' ברכות ביוהכ"פ.

תזריע, לדרוש בהרת

להבין

הנה יש להקדים ביאור ענין קב"ה אתי לאשתשעא עם צדיקייא בג"ע וכמ"ש באתי לגני, והנה ל' קדוש ברוך הוא יש לפרש עוד עפמ"ש במ"א ע"פ צאינה וראינה, כי בחי' הנק' קדוש הוא ברוך ונמשך מבחי' קדש העליון, וזהו ההפרש בין קדש בלא וי"ו לקדוש בוי"ו שזה הוי"ו מורה על ההמשכה שנמשך מבחי' קדש העליון, אך מ"מ גם זו ההמשכה הוא ג"כ קדוש ומובדל בבחי' מקיף ולא כמו הנשמה המתלבשת בגוף שנתפסת ומתלבשת בהגוף בבחי' א"פ ומתפעלת ממקרי הגוף וכשמחשב מחשבה זו אין יכול לחשוב מחשבה אחרת לפי שהנשמה מתלבשת בהמחשבה, משא"כ למעלה הנה כתיב היוצר יחד לבם כו' שכולם נסקרין בסקירא א' לפי שאינו מתלבש בהמחשבה וזהו פי' קדוש מובדל כו' בחי' מקיף, אך קדש העליון הוא מה שאינו בגדר עלמין כלל, ובחי' קדוש ומקיף לעלמין הוא ברוך ונמשך מבחי' קדש, וזהו שאו ידיכם קדש וברכו את הוי' וזהו מי כמוך נאדר בקדש, אמנם כאן ביאר פי' ל' קדוש ברוך הוא דבחי' קדוש הוא מקיף וסוכ"ע כנ"ל אך ברוך היינו מה שנמשך מהמקיף בבחי' א"פ ממש דהיינו בחי' ממכ"ע. לפ"ז למ"ש כאן פי' הקב"ה היינו סוכ"ע וממכ"ע, ולמש"ש פי' הקב"ה היינו רק בחי' המקיף כנ"ל. והנה לשני הפירושים עכ"פ ענין קב"ה אתי לאשתעשעא עם צדיקייא בג"ע עכצ"ל שהוא ענין מה שנמשך איזו הארה להנשמות מבחי' סכ"ע והמקיף ממש, וכן יש ב' פירושים ע"ז מהאריז"ל בענין קב"ה אתי לאשתעשעא הפי' הא' דקאי על מל' דאצי' הב' דקאי על ז"א דאצי', וזהו כשני הפירושים דלעיל, דהנה המל' היא בחי' מקיף וסובב לבי"ע כמאמר אדון עוזינו צור משגבינו כו', וגם מתלבשת בבחי' א"פ בבי"ע כמו אותיות הדבור שנעשו בחי' פנימי' אצל המקבל, וזהו כמש"כ בפי' קדוש וברוך דקדוש הוא המקיף וברוך הוא הפנימי, ושניהם הוא בבחי' מל', משא"כ בחי' ז"א דאצי' הוא רק מקיף וסובב לבי"ע ונק' קדוש אלא שהוא ברוך ונמשך מבחי' קדש העליון. וזהו מעלת השעשוע בחצות דנמשך להם מבחי' סוכ"ע דהיינו מבחי' קדוש, וזהו ענין מעלת הקימה בחצות להמשיך מבחי' עמקו מחשבותיך כו' כמב"א ע"פ באתי לגני כו'.

וביאור ענין לימוד זה שיומשך להם השגה מבחי' קדוש יובן עפמ"ש במ"א בענין משיח שיהי' מלך כמו שנק' מלך המשיח וגם ילמוד תורה עם ישראל, והרי הלימוד זהו ע"ד השפעה מעילה לעלול משא"כ המלוכה היא דוקא רוממות והתנשאות ולכן מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול משא"כ הרב שמחל על כבודו כבודו מחול, כי מהות הכבוד בחי' רוממות וא"א שיהי' בחי' מלך מבלעדי בחינה זו כנ"ל משא"כ ברב לתלמיד שהוא עילה ועלול כו', וא"כ משיח יהי' מלמד תורה ועכ"ז יהי' מלך היינו לפי שחכמתו יהי' מופלא בערך מהשגת כל הצדיקים ובחי' מקיף ממש עליהם ולא ע"ד עילה ועלול לבד והיינו כי נשמתו יהי' מבחי' יחידה דאצי' שהוא בחי' כתר דאצי' שהחכמה דאצי' נמשך ממנו רק דרך יש מאין כנודע, וא"כ מה שאעפ"כ ילמוד תורה לישראל ה"ז מה שנמשך איזו הארה מהמקיף בבחי' פנימי ולא כמו לימוד שאר רב עם תלמיד, ומזה נשכיל ג"כ למעלה בג"ע יש מתיבתא דרקיע דהיינו מתיבתא דמט"ט ומשם נמשך ההשגה להנשמות דרך עו"ע, אך מה דלפעמים קב"ה אתי לאשתעשעא עם צדיקייא בג"ע זהו מה שנמשך להם גילוי מבחי' המקיף הנק' קדוש שזהו מה שלמעלה מערך עילה ועלול.

אך להגיע לגלוי בחינה זו הוא ע"י לימוד התורה למטה בעבודה, כמו ענין שונה פרקו מאה פעמים ואחד שהוא למעלה מטבעו ורצונו כו' שמתגבר ושובר טבעו כו', וזהו באתי לגני כו' ע"י אריתי מורי כו' ע"ש. והטעם יובן בהקדים עוד בענין קדוש וברוך, דקדוש הוא בחי' כתר וברוך הוא בחי' חכמה, דאע"ג שהז"א נק' קב"ה היינו מצד שמקבל מכתר וחכמה אבל באמיתת השם זהו בחי' כתר ובחי' חכמה, והענין עפמ"ש בזהר פ' בלק דף* דהמלאכי' אומרי' ברוך אבל שבחא עילאה דלא אתמסר למלאכי' לחודייהו כ"א לישראל הוא קדוש כו' כי ברוך הוא כמ"ש ברוך כו' מן העולם עד העולם היינו מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא דהיינו מעילה לעלול, ומקור ההשתלשלות מבחי' חכמה, אבל קדוש הוא מבחי' שלמעלה מגדר השתלשלות העולמות והיינו מבחי' כתר, ולכן אמר יעקב ליוסף אולם אחיו הקטן יגדל כו', כי הברכה היא רק המשכת שרשו הנעלם לידי גלוי ולא התחדשות ממש, ע"כ לא הי' אפשר לו להקדים את מנשה בברכתן כיון ששרשו של אפרים גבוה יותר וכמב"א באריכות, משא"כ התפלה היא ענין אחר להמשיך אור חדש מלמעלה מהשתלשלות כו'. ולפ"ז צ"ל הפירוש שנת' לעיל בענין קדוש ברוך הוא שבחי' קדוש הוא ברוך ונמשך מבחי' קדש עליון, דלכאורה שני לשונות אלו הם תרתי דסתרי, שלשון ברכה הוא ע"ד הנמשך דרך עילה ועלול כמו מעולם עד עולם כנ"ל אבל בחי' קדוש שהוא המשכה מלמעלה מגדר ההשתלשלות עד שנמשך משם רק דרך שערות לבד שהשערה היא מה שאין ערוך לעצם המוחין, ואיך יהי' נק' המשכה זו בשם ברוך.

אך הענין כי הנה המעלה שיש בבחי' ברכה אע"פ שזהו מבחי' השתלשלות אבל בבחי' זו נמשך עצמות ומהות ההעלם לידי גלוי כמו ממחשבה

דף: בגוכתי"ק נשאר כאן מקום חלק, וצ"ל: קצ, ב.

לדבור ולכן נק׳ ברכה ממש כמו המבריך הגפן שכופף קומתו ממש למטה, משא״כ בבחי׳ קדוש עם היות שרש המשכה זו מלמעלה מהשתלשלות אבל נמשך ע״י צמצום עצום דרך שערות ואין עצמות ההעלם בא כלל לידי גלוי רק בחי׳ מותרי מוחין, אלא שעם היותו רק מותרי מוחין אבל לפי שהוא ממקום עליון מאד ע״כ הוא גבוה יותר אין קץ גם מבחי׳ גלוי עצמות ההעלם דהשתלשלות הנק׳ ברוך ולכן שבחא עילאה דלא אתמסר למלאכי זהו קדוש כו׳, וזה נמשך ע״י נש״י בעסק תורתן כמ״ש סלסלה ותרוממך. אך נתבאר במ״א איך שבהמשכה זו דשערות דא״א יש ג״כ ב׳ מדרגות, הא׳ מה שנמשך תמיד מא״א לחכמה וכמ״ש והחכמה מאין תמצא, והיינו ע״י צמצום עצום כנ״ל, אך לפעמים נמשך ממהות ועצמות מו״ס ממש והיינו ע״י אתעדל״ת דוקא מהעלאת רפ״ח ניצוצין ע״י אתכפיא סט״א לשנות טבעו כו׳ עי״ז ממשיך מ״ד מעצמות מו״ס ולא מבחי׳ צמצום לבד אלא שמ״מ נמשך ג״כ דרך המזלות ושערות אבל הוא מעצמות מו״ס.

ועפ״ז יובן פי׳ הקדוש ברוך הוא דשייך ברכה ממש גם בבחי׳ המשכה דקדוש והיינו שיהי׳ נמשך עצמות העלם דקדש העליון שהוא מו״ס לבא לידי גלוי בבחי׳ מזלות ונק׳ המשכה זו קדוש ברוך הוא, שנמשך ברכה עליונה בבחי׳ קדוש מבחי׳ קדש ממש והיינו ע״י שאו ידיכם קדש במס״נ באחד ובשכמל״ו ועי״ז וברכו את הוי׳ בבחי׳ ברכה ממש, ואז עי״ז יזכו לגלוי בחי׳ זו בג״ע שיהי׳ קב״ה כביכול אתי לאשתעשעא עמהם בג״ע והיינו ע״י שאו ידיכם קדש שהי׳ להם התגברות בעסק התורה במס״נ שונה פרקו ק״א פעמים ונק׳ אריתי מורי, כמו המור שהוא מין בושם הנעשה מדם חי׳ טמאה שנקרש דהיינו אתעדל״ת בבחי׳ אתכפיא סט״א כו׳, ולפי שעי״ז המשיכו תוספת ברכה מבחי׳ קדש עליון בבחי׳ קדוש ע״כ זכו לזה מדה כנגד מדה שע״י תוספת אור זה יומשך להם ג״כ האור שיהי׳ בחי׳ קב״ה אתי לאשתעשעא עם צדיקייא בג״ע ולכן ג״כ יוכלו לעשות מופתים גדולים בעה״ז לומר גינאי חלוק לי נהרא לשנות המים ליבשה וזוטרי דבכו מחיה מתים וכ״ש לרפאות החולים והיינו שע״י ההמשכה מלמעלה מהשתלשלות ממש יוכלו לשנות בסדר ההשתל׳ מים ליבשה שים ויבשה הם עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא בחי׳ מן העולם ועד העולם אבל ע״י המשכה מלמעלה מגדר עלמין יוכל להיות נהפך מים ליבשה וכן שאר כל המופתים.

———●———

פ׳ מצורע

לפ׳ מצורע

ולהבין בענין טהרת המצורע, הנה בע״ח סוף שמ״ט מבואר דתרין צפרין הם ב׳ מוחין היינו חו״ב דנוק׳ דנוגה דאצילות, צפור החיה היא חכמה והחכמה תחיה וצפור השחוטה היא בינה, והם דוגמת ב׳ שעירי יוהכ״פ רק שהב׳ שעירים הם חו״ב דז״א דנוגה דאצילות ע״ש, ובמק״מ והרמ״ז פ׳ מצורע ור״פ ויחי, ומבואר שם בע״ח דתרין צפרין הנ״ל הם מהפסולת דבלהה וזלפה שהן מבחינת לאה ורחל דממה שנשאר פסולת נמשכו ב׳ מוחין דנוק׳ דנוגה הנ״ל והן ב׳ בנות לוט ע״ש, וע׳ לקו״ת ר״פ מצורע.

ולהבין זה אקדים דרוש רבינו ז״ל מה שאמר פ׳ וישלח שנת תקס״ב ע״פ מאמר הזהר בפ׳ ויצא (דקס״ב סע״ב) ת״ח ישבעו עצי ה׳ ארזי לבנון כו׳ מאן לבנון הא אוקמוהו ואתמר האי קרא (עיין בזהר פ׳ פנחס דרי״ז), אשר שם צפרים יקננו, כאן אתר בלבנון, ואלין אינון תרין צפרין דקאמרן בכמה אתר, ומאלין אתפרשן כמה צפרין אחרינין אבל אלין עילאין ונפקין מלבנון דאיהו לעילא, ורזא דמלה וללבן שתי בנות כו׳ עכ״ל. ועיין במק״מ שם, ומאמר זה שייך למש״ש בזהר תחלה דהא תרין עלמין נינהו כו׳. וצריך להקדים שיש כמה מיני חלוקים דההשפעות יש השפעה מבחי׳ פנימית ויש השפעה מבחי׳ חיצוניות ויש מבחי׳ חיצוניות דחיצוניות, ויש בזה כמה בחינות, דהיינו השפעה היותר חיצוניות שאין למטה ממנו הוא כמו בחינת שערות שהוא רק המותרות לבד שהרי בהחתך השערה לא יכאב לו כלל, וא״כ זהו הוראה שהיניקה שבחלל השערה הוא השפעה חיצוניות, והיינו שנמשך להם ע״י נקבי העור בחי׳ מותרות לבד וכמו הזיעה שיוצא מנקבי העור שהוא ג״כ המותרות, וזהו חיצוניות שאין למטה ממנו, ויש עוד השפעה מאיברי הגוף ממש שלא ע״י בחי׳ שערות כ״א מהאיברים והכח שבתוכן ממש ועכ״ז הוא רק חיצוניות, וכמו הזורק אבן שהכח נפרד מהיד ומקיף על האבן והוא חיצוניות הכח ויש כח פנימי יותר כמו לעשות איזו מלאכה כי הזריקה יכולה גם הבהמה לעשות,

---

בשולי העמוד בגוכתי״ק: **צ״ל דכמו שנשמו׳ דאצי׳ נק׳ צפרין לגבי ז״א כן מלאכים נק׳ רק עופו׳ לגבי נשמות וזהו ענין יצ״ט ויצה״ר, ענין מוציא שם רע הכוונה כמו באדם יש כ״ב אותיות הקבועות בנפש רק שמתגלים בדיבור וכשמדבר ד״ת ותפלה ממשיך וכו׳ משא״כ בלה״ר מוש״ר שיהי׳ יניקת כ״ב אותיות נוגה מהדבור הפנימי וכו׳, מל׳ צפרין אותיות חיצוניו׳ משא״כ נשמות מדבר פנימי כו׳.**

זהר בלק כו׳ צפור, עמ״ש אביכעל וישלח הנ״ל למאכל לבהמת השמי׳ ולעוף הארץ פ׳ תבא, זהר בראשית די״ב סע״ב.

ויש עוד כח פנימי כמו כתיבת השכל, הרי ג' מדרגות בכח העשיי' והן בי"ע דעשי' ועד"ז יש ג' בחי' בדבור, וכן במחשבה יש ג' בחי' מודו"מ שבמחשבה כמ"ש במ"א וכן יובן למעלה בענין ג' עולמות בי"ע שהן בחי' מודו"מ ובכל א' יש ג' בחי' כנ"ל, וכן יש ג' בחי' אלו באצי' ונק' בי"ע דאצילות, ויובן מזה ענין תרין צפרין כו' כי הנה נשמו' דאצי' נק' אחים וריעים לז"א שנאצלו יחד עם ז"א מאו"א אך מ"מ ודאי אין ערוך נשמה לגבי ע"ס שהרי הנשמה מתלבשת בגוף גשמי, והיינו שע"ס הן המשכה פנימי' משא"כ הנשמות הם חיצוניות, ולכן נק' צפרין כערך העוף לגבי האדם שהאדם הוא חי מדבר והעוף אין לו רק צפצוף כו' ע"ש בכ"י דו"ח נ"ע כמשל פירור האותיות כו' הכוונה כי אדם ידבר תיבות שלימות שיש בהן השכלה משא"כ צפור המדברת כו' רק אותיות, והיינו כי הנשמות חלק קטן, וזהו וללבן שתי בנות היינו לאה ורחל מו"ד שהם מקור ב' מיני נשמות ב' מיילדות העבריות שם ה' אחת ושם ה' שנית כו'.

וזהו ענין ב' עלמין הנז' בזהר שם ע"ש, וע' בבה"ז פ' פנחס בענין אילת השחר, וגם דרך כלל אותיות מו"ד הם רק חיצוניות לגבי המדות הנק' ז"א ע"כ נק' לאה ורחל תרין צפרין כו', ועוד כי באותיות יש ב' בחי' הא' אותיות הקבועי' בנפש והב' גלוי האותיות במו"ד, ובחי' מדבר זהו מצד האותיות שבנפש, אבל גלוי האותיות נק' צפרין כמו שגם הצפור יוכלו ללמד לדבר אע"פ שאין לו מקור האותיות כו', לכן לאה ורחל נק' צפרין כי הן גלוי האותיות אבל מקור האותיות מאד נעלה כו', כי אבא יסד ברתא שמקור האותיות מקדמות השכל, ולכן ע"י אותיות התורה ממשיכים ממקור האותיות בגלוי לחוץ, והיינו מבחי' לובן העליון להיות וללבן שתי בנות ב' צפרין דקדושה, משא"כ המוציא שם רע ממשיך יניקה לאותיות דקליפה וגורם להיות יניקה נוגה מז"א, והיינו מוציא שם רע והוא הפך ממ"ש ותעש לך שם כהיום הזה וממ"ש כתר שם טוב כו'.

אחר כותבי הנ"ל התיישבתי דלכאורה מחולקים הזהר והאריז"ל בענין צפורי מצורע, ואין זה תימא דכה"ג אמר רבינו נ"ע שמחולקים בענין קי"ס, והוא דלהזהר פ' מצורע מבואר שהם המשכות קדושה עליונה ע"ש בהדיא וזה מתבאר ע"פ הזהר ויצא הנ"ל שהם לאה ורחל שהן מקורי הנשמות, וא"כ הפי' דע"י החטא מסתלק הנשמה דאצי' שהיא רוה"ק וכמ"ש בדוד שנצטרע ונסתלק ממנו רוה"ק, והיינו ע"י הסתלקו' מוחי' דאבא ואבא יסד ברתא, ולכן נק' בנות לבן, ונק' צפורים מטעם הנ"ל דלגבי ז"א כו' נק' רק צפצוף כו', ומ"ש הזהר אתר דנביאי ע' ריש שער היחודים דרוה"ק הבל שעבר כו', וצ"ע בס"י סדר א' משנה ט' דרוה"ק נמשך מאחת כו', עוד צ"ע בענין צפורה אשת משה, ובענין קן צפור, ושע"ה נהורין.

מיהו לפ"ז צ"ע ענין שילוח צפור החי' ע"פ השדה וצ"ל דהוא שדה חק"ת קדישין שדה אשר ברכו ה', וכן ראיתי בספר א', וכענין שילוח הקן תשלח את האם כך גם כאן שילוח צפור א' דבחי' לאה. וצ"ע להעיר מענין

שילוח צפורה אשת משה עיין בלק״ת ר״פ יתרו מ״ש על ענין שילוחי׳ אלו דא״ש גם כאן שהשילוח מיסוד אבא לאימא ע״ש וא״ש מאד שהוא תיקון לנגעים, ועלק״ת פ׳ בלק בענין גם צפור מצאה בית דהיינו מה שלקח יתרו צפורה והביא׳ למשה אחר שילוחיה. וגם י״ל ב׳ צפורי׳ כנגד ב׳ בחי׳ שבנשמה היינו המקיף הנק׳ מזליה וזהו ענין צפור החי׳ דושלח שאין בו השגה ממש וגם מזלי׳ הוא חי׳ יחידה, וצפור השנית נגד הנשמה שבגוף. ואפשר גם בענין קן צפור י״ל כן, דהאם הוא מזלי׳ ולכן אין בו השגה רק הבנים תקח לך.

אבל שיטת האריז״ל דב׳ צפורי מצורע הם חו״ב דנוגה דאצי׳ כנ״ל, ושילוח הצפור החי׳ כענין שעיר המשתלח כ״כ בציוני, מיהו להאריז״ל צפור החי׳ גבוה מהנשחטת לא כבשעירים ע״ש. ומה שנק׳ צפורים נלענ״ד עפמ״ש בזהר ר״פ בלק בן צפור צפצפו דא עם דא, ופי׳ הרמ״ז שם דצפור הנ״ל הוא בינה דנוגה ונק׳ הגלוי הנמשך לנביאי או״ה עוכמ״ז רק צפצוף לגבי לנביאי ה׳. והטעם ג׳ כי הנה מבואר במ״א דכ״ב אותיות קבועים בנפש ומשם נמשכות במבטא ולא שהמבטא פועל הדבור ע״ד כלי זמר. וקשה ע״ז דא״כ איך מלמדים הצפור לדבר שאין בה אותיות בנפשה שהרי היא חי ולא מדבר, אלא צ״ל דבצפור באמת הדבור בענין אחר ע״ד הוצאת הקולות מכלי זמר, ולא יוכל לדבר רק ע״ד הכנה כמו כלי זמר שמכווני׳ איך להוציא קול, משא״כ באדם המדבר כשרוצה לומר אבג״ד ממילא מדבר כו׳, ולכן נק׳ זה הדבור של עוף רק צפצוף ולא דבור אמיתי, וכך יובן למעלה דמל׳ דנוגה דאצי׳ לגבי מל׳ דקדושה (דמל׳ הוא עולם הדבור) הוא כמו צפצוף העוף לגבי דבור האדם, והיינו כי הדבור דמל׳ דקדושה יש בו ב׳ בחי׳ דבור החיצון ודבור הפנימי, פי׳ גלוי אותיות הדבור ושרש האותיות שבכתר וזהו ענין פרצוף הפנימי דמל׳, וזהו כמו דבור האדם שדבור החיצון שלו נמשך מדבור הפנימי, משא״כ במל׳ דנוגה לא שייך לומר שרש׳ בכתר ע״כ נק׳ רק צפצוף דבור חיצון בלא פנימי וזהו צפור דבלק.

והנה המוציא שם רע, ענינו שינק ק״נ מז״א ח״ו כי ע״י דבור תורה ותפלה גורם המשכו׳ מיסוד או״א ללאה ורחל, עמ״ש ע״פ לסוסתי כו׳ אותיות נוקבין ודוכרין וג״ז י״ל ב׳ צפורין דלבן דקדושה, אבל ע״י שם רע ממשיך ח״ו מדבור הפנימי לק״נ והם ג״כ בנות לבן דקליפה בהרת לבנה כו׳, מדבר לגבי מדבר ע׳ זהר פנחס ע״פ אבינו מת במדבר כו׳, מלכה לגבי מלכה כמו האמינון אחיך להקטין הענין, וכשׁשב מדרכו וכו׳ נמתקי׳ הצפרין הנ״ל ונתברר מק״נ לקדושה, ולכן יביאו ב׳ צפרין כי הבירור ק״נ נמשל לצפור המדברת כו׳ לפי שהוא בירור האותיות שלמטה שנפלו בשבה״כ ועמ״ש בענין כלבנת הספיר וכעצם השמים ב׳ מיני אותיות כו׳, וגם דבירור מהשבירה היינו כמשל פירור האותיות וה״ז כדבור הצפור כו׳ כנ״ל.

לפ״ז שילוח הצפור י״ל לתת חלק לסט״א כמו הוידוי אשמנו וכו׳.

מיהו יש לזווג ב׳ השיטות ולומר דשני הענינים אמת שע״י בירור ק״נ נמשכי׳ אח״כ ב׳ צפרין דקדושה לאה ורחל.

ויש להעיר עוד ממ"ש במשנה פ"ב דקדושין ושאר דוכתי עגלה ערופה וצפורי מצורע ושער נזיר כו', ועוד שם מזה יובן ענינם דלכאורה סמיכותם לעגלה ערופה שהוא מה שנותני' חלק לחיצוני' ע"ד השעיר זה מורה כפי' האריז"ל ומסמיכותם לשער נזיר שהוא לכאורה בחי' גבוה מורה כפי' הזהר מיהו י"ל דכשהנזיר מגלח עכצ"ל שאז ל"ד השערות למקום הגבוה דשער רישי' וכו', ולפי' הציוני י"ל כמו הב' שעירי' א' וכו' כך שילוח הצפור זהו החלק להם והשחוטה הוא הבירור כו' וכמו שחיטת פרה אדומה בחוץ ואעפ"כ בירור גדול וכו' ולכן כשר בפרה פסול בעגלה כו' כי הפרה בירור גדול.

בשולי העמוד בגוכתי"ק: **להעיר ב' צפרין מב' מיני אותיות סוסין נוקבן וסוסין דוכרין, וכן יש בלעו"ז כמו כל סוסתי המיתוק שהמ"ן כמו צפור המדברת כו', מלכה, מדבר לגבי מדבר.**

נגעים בעור ולבוש ובית אולי נגד ג' בחי' דתורה פנימי' עור ובמצות ב' בחי' לבוש ובתי' כמ"ש ע"פ חנוכת הבית ע"ש, או יאמר כי יש היכלות ולבושי' ושם יש יניקת החיצונים יותר, ע' ע"פ מה יפו פעמיך בנעלים דתקס"ג באבינעוויץ, הלכך תחלה נגע בבית אח"כ בלבוש כו' ויעו"ש שמהכלי' אין להם יניקה רק מלבושי' ע"כ הנגעים רק בעור ולבוש ובתים ולא בפנימי' ח"ו וג' לבושי' ועור דיבור דתפלה ודיבור דחלק ההיתר במו"מ כו'.

אדם כי יהי' בעור בשרו כו' זאת תהי' טהרת כו', סגירו ע"י מוחי' דאי' מיעוט הכלים, ענין רצוא כלה שארי מתפשט מכל הרצונות עד כלות הנפש א"כ מסתלק מן הכלים, אבל מוחי' דאבא שוב כי אינו דומה שמיעה בינה לראי' חכמה מקרוב רואה המלך אז בטל ומשתחוה למעלה מבחי' אהבה (כמ"ש ואחרי האש קול דממה) וכן במלאכים רצוא ואח"כ וצבא כו' משתחוים, ועי"ז שוב להמשיך למטה בכלים מכלים שונים, זהו דירה בתחתונים לא ע"י צמצומים רק גילוי ע"י התלבשו' בחכמה.

ובזה יובן ענין יעקב שנשא ד' נשים, כי יעקב יבקע מבחי' יסוד אבא שבוקע יסוד אי' ויוצא בחי' יעקב כנודע כי יסוד אי' בחי' התקשרות ברצוא ויסוד אבא נמשך למטה יותר שוב ועי"ז יבקע צורים ההפכי הצור שנהפך הגבו' דאי' להתכלל בחסדי' להיות שוב וכפי' רו"ש שמי שרץ שב.

וזהו ממש יסוד כל המצות להיות רו"ש וצ"ל התגברות השוב יותר כמארז"ל כדת של תורה אכילה מרובה משתי' ובפרה המ"ח רבים מהאפר, ומ"מ הי' האפר ע"ג כי גם ההמשב' הוא ע"י העלא' ובירור רפ"ח, וכן פסח ד' כוסות יין המשמח רצוא ומצה שוב אח"כ סה"ע בירור נה"ב רצוא ע"י רשפי אש תבא אם שעור ה', ועי"ז אח"כ שבועות וירד על ה"ס שוב, שתי הלחם תשב"כ ושבע"פ חמץ טעם למעלה ממצה לפי שהרצוא ע"י אתעדל"ת, וזהו ענין נשים דיעקב לאה ורחל מו"ד תשב"כ ותשבע"פ ומשה כבד פה אבל אנכי אהי' עם פיך.

והנה יש בחי' איש היינו המדות בלא מוחי' כדכתיב לפי שכלו יהולל איש וע"י המשכת המוחי' ו"ק אדם כי אדם בחי' גבוה כמאמר אתם קרוים אדם כו' ומ"מ באדם ג"כ ב' בחי' מוחי' דאי' ומוחי' דאבא וכשמסתלקים מוחי' דאבא רק נשאר מוחי' דאי' ע"ז נאמר אדם כי יהי' בעור בשרו.

כי יש בשר גידין ועצמות, עצמות מן האב חכמ' גרמין בנויין על מוחא, ובשר מן האם, וגידין הממוצע מקשרי' העצמות עם הבשר ויש גידי' מן הלב שבו ב' חללי' השמאלי דם והימני רוח חיים מבחי' המשכה מוח ומתלבש בדם, והנגע לבן הסתלקו' דם ומסתלקי' ג"כ מוחין דאבא שבדם דפק אז בעור בשרו אותיו' נק' עור מתהוה נגע דינין תקיפין, הסתעפות גבורות קשות אחר הרצוא כענין נהר דינור מזיעתן של חיות ג"כ פסולת מנקבי העור בינה דינין מתערין מינה, ומ"מ אין יניקת החיצונים עדיין רק אחר התהוות סי' טומאה שער לבן כו' רק שעלול ליפול כו'.

והנה מראות נגעים שתים נגד תמורת לאה ורחל שהן ארבע תמורת בלהה וזלפה כמ"ש בלק"ת, שאת נגד לאה מחשבה גבוה מדיבור ושאת ל' גאוה גי' י"ה פגם בעלמין סתימין, ומחשבה יש בה דיני' יותר כנודע מענין קפידא ע"כ שאף אף שאינו לבן כהבהרת הוי נגע משא"כ דיבור עד שיהי' סילוק גמור כו'.

והתיקון והובא אל הכהן אבא והרי כהן אהבה אך משוך כמים עומד בנהר ומתענג ממים קרים על נפש עיפה ואינו רוצה ליפרד ממנה וזהו בחי' שוב וכן תורת המצורע עסק התורה בחי' שוב*.

ענין* ג' נגעים הנ"ל מג' אלפין שבשם הוי' ידוע שאלף ממוצע הממשיך הדבור כמ"ש בכוונת המקוה ע"כ שרש לאה ורחל מו"ד מאלפין הנ"ל, רק שהוא ע"י מוחי' דאבא בז"א כי בחכמה יסד ארץ עמ"ש ע"פ ומרדכי יצא אבל המדו' כונן שמים כו', לכן טהרת המצורע עץ ארז כו' ג' אלפין דת"י

שוב: בגוכתי"ק רשום אח"כ בקטע חדש: להמשיך האור למטה.

ענין: נכתב בגוכתי"ק בגליון העמוד.

ערמ"ז, ושני צפורי' ע' ויצא קס"ב דהם לאה ורחל ונת' ע"פ זכר רב טובך דתקס"ב ומהם מקבלי' ב' צפורי' חו"ב דנוק' דקליפה דאצי' והם הנגעי', לכן התיקון לשחוט' בירור ע' עיר גבורים פי' בירור נה"ב וכו' וטבל עץ ארז כנ"ל. ושלח החי' ע' רמב"ן דזהו כעין שעיר המשתלח וע' ע"ח שמ"ח דשעיר המשתלח דוכרא וזה נוק' כו'. של"ג צמר גי' ג' אלפין שמשם יוצאים וכל א' כלול מג'.

פ' אחרי

בזאת* יבא אהרן אל הקדש.

א) **פ"ק** דיומא דף ד' ע"א תניא כוותיה דר' יוחנן (דיליף ממילואים) בזאת יבא אהרן אל הקדש, במה שאמור בענין מאי היא בענין המילואים, ומה אמור בענין המילואים אהרן פירש שבעה ושימש יום אחד כו' ואף לדורות כה"ג פורש שבעה ומשמש יום אחד כו'. ופרש"י בזאת קרא יתירא הוא כדלקמן למידרש ביה ודרוש ביה הכי בזאת התורה* בענין במקום אחר יבא אהרן אל הקדש, ושימש יום אחד עבודת שמיני הוטלה עליו שנאמר (ויקרא ט') קרב אתה אל המזבח. והנה בכי"ק הקשה מה יום מיומיים, ופירש לפי שאומר במדרש שכל קלוסו של משה היה באז, אז ישיר משה ומאז באתי אל פרעה, כי אז היינו אחד רוכב על זיי"ן כו' ומה שיום זה נטל עשר עטרות רמז למשארז"ל כנור של ימוה"מ יהיה של שמונת נימין ושל העוה"ב עשרה נימין כו' ע"ש. והנה בענין אז מבואר בזח"ב פ' בשלח דף נ"ד ע"א כד אתנהיר נהירו דעתיקא קדישא בעטרוי גליפין רשימין באז, ופי' במא"א אות א' סעיף נ"ג וז"ל גם כשהמל' מקבלת השפע א"א ומאיר א' ע"ק למל' הנקרא זיין הוא אז, גם הארת בינה בז"ת דאצי' זו"ן הוא אז עכ"ל. עד"ז יש לפרש שבעה ימי המילואים הם ז"ת דאצילות ואח"כ ביום השמיני זהו הבינה שרוכב על ז"ת, וכן שבעה ימים קודם יוהכ"פ שמפרישין כה"ג מביתו ללשכת פלהדרין שיאירו עליו ז"ת דאצילות, ואח"כ יום הכפורים מאיר עליהן הבינה, וזהו ענין יוהכ"פ כמ"ש בפרדס ערך יוהכ"פ וז"ל ובזהר פ' אמור פי' כי יוהכ"פ מנהרא אימא עילאה במטרוניתא ואתגלייא ע"ק והיינו יום הכפורים בלשון רבים ולכן אין בו אכילה ושתייה כי העוה"ב בינה אין בו אכילה עכ"ל, ולכן כמו שיום השמיני למילואים נטל עשר עטרות רמז לכנור כו' כנ"ל כמ"כ יוהכ"פ הוא יום שמיני לפרישת כה"ג מביתו זהו רמז לכנור של ימוה"מ שיהי' של שמונה נימין והוא עצמו יום העשור רמז לכנור של העוה"ב שיהי' של עשרה נימין. וכן פי' המגיד מישרים של הרב"י ביום השמיני רומז לבינה.

(**קיצור.** בזאת יבא אהרן, בפרישת שבעה, יוהכ"פ יום שמיני כמו במילואים י"ל שיהי' ע"ד אז א' רוכב על זיין היינו ז"ת שהם זו"נ והאלף הרוכב עליהן הוא הבינה ובה מאיר ע"ק) ולכן היו ההזאות ג"כ אחת למעלה ושבע למטה, ע"ד אז א' רוכב על זיין. אכן בזהר ר"פ שמיני מפרש דשמיני למילואים היא המל' וז"ל דף ל"ז ע"א כד מטו לכנ"י דאיהי תמינאה כדין אתפקד אהרן קרבא עגל כו' וכן פי' במק"מ שם וז"ל בת שבע ר"ל שהמל' היא בת השבע שהיא בינה והששה קצוות, נמצא שהמל' היא שמינית. וכן פי' עוד בזהר דל"ח א' ע"פ ביום השמיני, יומא תמינאה בעייא לאשתלמא מן שבעה, ופי' במק"מ שם יומא תמינאה שהיא המל' בעייא לאשתלמא מן שבעה דהיינו בינה וששה קצוות דז"א כו'. וא"כ אם יוהכ"פ

בזאת: בהוצאה זו נסדר מאמר זה מחדש ע"פ גוכתי"ק 1056.

התורה: כ"ה בגוכתי"ק. בפרש"י שם: התורה האמורה.

הוא ג"כ כן קשה איך הזיין ימים שקודם יוהכ"פ יהיו מהספירות העליונות יותר מהמל' שהיא יוהכ"פ, י"ל כמו שבת הוא במ' וו' ימי החול הם ו"ק דז"א, ותירץ פע"ח ש"א פ"ז דהוא עליית המ' ע"ד נעוץ סופן, וע' זח"ב קנ"ח ב' במעלת בחי' זאת, כמ"כ יוהכ"פ שהוא יום השמיני הוא מל' אך עליות המל' בבינה ובע"ק, וכן פי' בפרדס ערך שמיני חג העצרת כו' וי"א בחכמה או בבינה או בכתר כי הכל במלכות, ור"ל עליית המל' בבינה או בחכמה, וכמו שפי' עוד בפרדס שכ"ח פ"ב בענין נקודת חולם.

קיצור. מענין יבא אהרן סעיף א', בזאת יבא אהרן בפרישות שבעת ימים קודם יוהכ"פ, ויום הכיפורים הוא שמיני כמו במילואים שיהי' ע"ד קלוסו של משה באז א' רוכב על זיין, היינו ז' הם ז"ת דאצילות שהם זו"נ והאלף הרוכב עליהן הוא הבינה ובה מאיר ע"ק, וכמו עשרת הדברות מתחילין באלף, והנה יום השמיני למלואים נטל עשר עטרות רמז לכנור של שמונה נימין שיהי' לימוה"מ ושל עשרה נימין שיהי' לעוה"ב, ועיין מזה בסידור בד"ה מזמור שיר ליום השבת ע"פ עלי עשור ועלי נבל כו', וכן יוהכ"פ הוא יום העשור והוא ג"כ יום השמיני לפרישת כה"ג מביתו, ולכן היו ג"כ ההזאות שמונה אחת למעלה ושבע למטה.

וכל אדם לא יהי' באהל מועד, ע' מזה ביומא דמ"ג סע"ב, ובזח"ג פ' אחרי דס"ו א"ב, והנה בירושלמי פ"ה דיומא הלכה ב' וכל אדם לא יהיה אפילו אותן שכתוב בהן ודמות פניהם פני אדם, ובידי משה במד"ר ס"פ נשא ס"פ ממש הביא שהריטב"א כ"כ בשם הספרי, ושזהו בשעת הקטרת הקטורת, וכן בשעת הקרבת הקטורת שבכל יום היו ג"כ פורשין העם מבין האולם ולמזבח כמ"ש במשנה ספ"ו דתמיד פרשו העם והקטיר והשתחוה ויצא ע"ש בהמפרש, וכה"ג איתא במד"ר ס"פ נשא שם ע"פ כי לא יראני האדם וחי, רע"ק אומר אף חי הנושאות את הכסא, אינן רואים את הכבוד, ושם כ' הידי משה שזהו ע"ד וכל אדם לא יהי' באהל מועד כפירוש הירושלמי והספרי הנ"ל.

קיצור. פי' וכל אדם לא יהי' אפילו אותן שכתוב בהן ודמות פניהם פני אדם וכן ג"כ בעת הקרבת הקטורת בכל יום פרשו העם והקטיר, ועד"ז פי' במד"ר ענין כי לא יראני האדם וחי, שאף מלאכי השרת שחייהן חיי עולם אינן רואים את הכבוד (קטורת הוא היחוד אך בכל השנה היחוד בבחי' קדש וביוהכ"פ בקדה"ק, זהו שייך לקמן).

הנה כתיב שובה ישראל עד ה' אלקיך, ופי' בלק"ת פ' פנחס בד"ה את קרבני לחמי דרוש הראשון וז"ל וזהו שובה ישראל עד הוי' אלקיך פי' שתשוב כ"כ עד שהוי' הסוכ"ע יהי' אלקיך בבחי' גילוי וע"ז נאמר ואהבת

את הוי' אלקיך וקאי על אחד דלעיל מיניה, כלומר אחד ואהבת דהיינו בחי' יחוד שהוא בחי' סוכ"ע יהי' בחי' גלוי בחי העולמים מלך (ה', חי העולמים היינו יסוד, מלך הוא מלכות דאצי', ע') והוא בחי' יחודא תתאה והיינו לקשר ולייחד יחודא עילאה ביחודא תתאה עכ"ל (ה'. והיינו יחוד תפארת במל' שהתפארת נק' הקב"ה כמ"ש הטעם בלק"ת פ' תזריע בד"ה בגמרא דב"מ ושם פ"א, וגם בתפארת דוקא הוא שם הוי', וכבר עמד ע"ז בספר מגן דוד להרדב"ז כמדומה באות יו"ד, ויחוד זה שרשו נמשך ג"כ מהכתר רק זהו שרשו אבל עיקרו בתפארת, וזהו ענין הקטרת שבכל יום בהיכל הנקרא קדש, ע'). ואמנם יש לפרש פי' שני בענין שובה ישראל עד הוי' אלקיך, והוא מ"ש בלק"ת בד"ה שובה ישראל דרוש הראשון ספ"ג וז"ל וזהו שובה ישראל עד הוי' אלקיך פי' עד שהוי' יהיה בבחי' אלקים וצמצום ע"י התשובה הוא התעוררות הרחמנות כי עיקר התשובה בלב שתהיה התשובה גדולה כ"כ בפנימיות הלב מעומקא דליבא עד כי ישוב ליבטל וליכלל באור א"ס ב"ה ממש שלמעלה מעלה מבחי' הוי' רק לפני הוי' תטהרו ואנכי אנכי הוא מוחה כו' עכ"ל (ה'. וכאן ר"ל שובה ישראל כ"כ מעומקא דלבא עד שתגיע התשובה לבחי' כתר ממש ואזי הוי' (חסר) *.

כי ביום הזה יכפר. הנה הוי' אלקיך אש אוכלה הוא הסתלקות במקור שיומשך למטה ע"י תומ"צ כמו הפתילה ועצים (וזהו הלפידי' דמ"ת) וזהו מכה"כ אין כבוד אלא תורה היא לבוש לאור א"ס ודרך כלל ג' דברים שהעולם עומד תורה ועבודה וגמ"ח (עמ"ש בענין אש יו"ד נמשך ע"י איש רמ"ח מ"ע כו') מודו"מ. ולעומת זה אש זרה נאחז במודו"מ אשר לא לה' המה, והעצה לזה התשובה אליך ה' נפשי אשא (וכמו בחי' יד רמה הנ"ל) ממשיך י"ג מה"ר מבחי' צור מקור אש דבחי' הוי' וזהו יכפר ולא נז' מי כי הוא למעלה עדיין מבחי' שם הוי' כמו שהצור אינו אש בפועל רק בכח וזהו לפני ה' תטהרו ועי"ז זדונות נעשו כזכיות.

---

*) בגוכתי"ק יש כאן ג' עמודים חלק.

פ׳ אמור

והנה* לחם אלקיו מקדה״ק יאכל, לחם היינו תורה והיינו כי אין עבירה מכבה תורה, י״ל כי התורה הוא האור והחיות שבתוך האברים, בד״ה בשעה שהקדימו, והעבירה מכבה המצוה, גוף האבר, ולא חיותו שנשאר כלול בעצם הנפש כמו שסומא מוליד פתוח, והרמ״ז פ׳ בהעלותך פי׳ לפי שהתורה היא ע״ח, אך אל המזבח תפלה לא יקרב כי במזבח מ׳ ושם דוקא יוכל להיות התגברות יניקת החיצוני׳ מבחי׳ שם אלקים ע״י המום כו׳.

ביאור על תורה ונקדשתי בתוך כו׳ פ׳ אמור

להבין שרשי הדברים הנ״ל בענין ג״פ קדוש, והוא עפ״י מאמר הר״מ פ׳ אמור דצ״ג ע״א כיון דאינון שמים אסתלקו לעילא נהיר ההוא קדש בהו אקרי לעילא קדוש כו׳, ואינון שמים תייבין לדוכתייהו וכדין אקרי קדוש כו׳ יעו״ש. ופי׳ דבריו הוא כי קדש בלא וי״ו הוא בחי׳ ח״ע, וכאשר עולה הוי״ו שהוא בחי׳ ת״ת דז״א דאצי׳ הנק׳ שמים בבחי׳ העלא׳ עד בחי׳ ח״ע ומאיר שם בחי׳ ח״ע בת״ת אז נק׳ קדו״ש וזהו הקדוש הא׳, ואח״כ כשנמשך בחי׳ ת״ת דז״א למקומו ומאיר בו מבחי׳ ח״ע זהו קדוש הב׳, וכשנמשך עוד ביסוד זהו הקדוש הג׳. הרי מבואר מזה שהקדוש הא׳ הוא בחי׳ העלאה ממטה למעלה, והקדוש הב׳ והג׳ הן בחי׳ המשכות מלמעלה למטה וכמשנת״ל בהתורה שהקדוש הא׳ הוא הרשפי אש של השרפים לאסתכלא כו׳, וב״פ קדוש שאח״כ הן המשכות ע״י תומ״צ.

אך להבין איך שייך זה לענין עליי׳ ת״ת דז״א בחכמה, הנה יובן זה בהקדים ביאור ענין הידוע שיחוד או״א הוא ע״י העלא׳ מ״ן של מס״נ דוקא ולצורך יחוד זו״נ א״צ העלא׳ מ״ן דמס״נ דוקא כי גם ע״י תומ״צ סגי, והטעם לזה הוא (דהנה מבואר בלק״ת פ׳ וירא שאין לך שום זיווג דזו״נ שאין זיווג או״א קודם להם כו׳, גם או״א לוקחי׳ חיות יותר מלמעלה עד המאציל העליון כי הוא לבדו יש בו כח לחדש תמיד לפי שאין לו סוף כו׳, ופי׳ כי היחוד להוליד נשמות שהוא המשכת אור חדש הנה המשכה זו א״א להיות רק מא״ס ב״ה מקורא דכולא שהוא לבדו יש בו כח לחדש כו׳, והגילוי הראשון של אור חדש זה מן המאציל לנאצלים הוא בחכמה, וזהו ענין יחוד דאו״א שבחי׳ אבא ח״ע הוא ראשית האצי׳ ומקבל מא״ס ב״ה האור חדש ומשפיע אח״כ לאימא וכדלקמן אי״ה, ומאימא נמשך אח״כ לזו״נ להיות נמשך הארה זו בזו״נ וזהו היחוד דזו״נ, וז״ש אור חדש על ציון תאיר כו׳ וכמ״ש במ״א בפ׳ בהר ע״פ כי תבואו אל

והנה: נדפס גם באוה״ת חנוכה שטז, ב.

הארץ כו׳, ונמצינו למידים) שיחוד או״א הוא שנמשך המשכה חדשה מה שלא נמשכה עדיין בכלים דאצילות כלל כ״א צריכים להמשיכה עתה מאור א״ס ב״ה שהרי זהו ענין היחוד דאו״א שנמשך אור חדש מא״ס ב״ה בח״ע כו׳, וכיון שכן שיחוד זה הוא להמשיך אור חדש מא״ס, לזאת צ״ל העלא׳ מ״ן במס״נ דוקא, בכדי שעי״ז יומשך ממקורא דכולא המשכה חדשה, דאם אינו מגיע לעורר שם איך יכול להמשיך משם, ולזאת צ״ל ההעלא׳ מ״ן במס״נ דוקא שעי״ז מגיע לעצמות אור א״ס ב״ה (שלמעלה מעלה מהכלים והלכך א״א להמשיך ולעורר שם רק ע״י מס״נ שהוא בחי׳ הביטול בפ״מ דהיינו ביטול כלי הגוף כו׳) וממשיך משם המשכה חדשה באצי׳ והמשכה זו הוא ענין היחוד דאו״א כנ״ל משא״כ בלא מס״נ א״א לעורר ולהמשיך המשכה חדשה מא״ס כו׳. אבל ליחוד זו״נ א״צ מס״נ דוקא, להיות כי יחוד זו״נ כבר קדם לו יחוד דאו״א דהיינו שההמשכה החדשה שכבר נמשכה באצי׳ באו״א הנה היא נמשכת לזו״נ וע״י היחוד דזו״נ נמשכת אח״כ למטה בבי״ע, וכיון שכן הואיל וכבר ישנה לההמשכה החדשה באצי׳ שכבר באה בבחי׳ כלים, רק שהיחוד הוא להמשיכה למטה לכן ע״י תומ״צ ממשיכים יחוד זה, שהרי כבר נמשכה ההמשכה ממקורא דכולא ע״י המס״נ ונמשכה ונתלבשה בהכלים דאצי׳, ועתה ממשיכי׳ מהכלי׳ דאו״א בזו״נ ומזו״נ בבי״ע ולזה א״צ למס״נ (וא״ת הרי גם או״א אין מקבלי׳ מא״ס ב״ה עצמו רק אבא מקבל מא״א וא״א מע״י עד א״ס כמ״ש בלק״ת שם, וא״כ לא שייך לומר כ״כ שההמשכה חדשה ממקורא דכולא רק בההמשכה שמא״ס בע״ק ולא מה שנמשך אח״כ מע״ק לא״א ומא״א לאבא, וא״כ הדרה קושי׳ לדוכתה מ״ש יחוד או״א מיחוד זו״נ, אך באמת לק״מ דבחי׳ ע״ק וא״א כיון שהן למעלה מאצי׳ הם בכלל עולמו׳ הא״ס וכנודע דכתר ממוצע בין מאציל לנאצלים, וא״כ עיקר ההתחדשות הוא כשנמשך מהכתר באצילות ששם יש בחי׳ כלים ממש, משא״כ בחי׳ ע״י וא״א אינן בערך כלים דאצי׳ כמ״ש במ״א ע״פ זאת חקת בענין גליף גליפו כו׳ והם מיוחדים ממש בא״ס ב״ה תמיד, והחידוש הוא להיות ההמשכה החדשה מא״ס ב״ה נמשכת ומתלבשת בכלים, ותו דבאמת בכלל יחוד דאו״א שבק״ש הוא כל היחודים דע״ק וא״א עד א״ס כמ״ש בלק״ת שם רק שלא נמסר בידינו בפרטות ונק׳ בכלל יחוד או״א, אבל עכ״פ אמת נכון הדבר שיחוד או״א הוא המשכת אור חדש ממקורא דכולא שנמשך ומאיר ומתלבש בכלים דאצי׳) (ולכך דוקא בק״ש צ״ל מס״נ להיותו יחוד דאו״א וזהו שרש ענין משנ״ז ע״פ ואהי׳ אצלו אמון, דממושבותיכם דהיינו ק״ש שהיא מיושב הנה משם דוקא תביאו לחם תנופה ב׳ הלחם תשב״כ ותשבע״פ כי ע״י מס״נ דק״ש דוקא נמשכה המשכה חדשה ממקורא דכולא ומתלבש אח״כ בתורה וכעין מש״ל דליחוד דזו״נ שאח״כ סגי בתומ״צ והיינו בהקדים המס״נ להיות יחוד דאו״א, לכן האומר אין לי אלא תורה כו׳ זהו ממושבותיכם תביאו כו׳).

צריך למחוק דאינו שייך כאן — כ״כ בגוכתי״ק בצד הגליון, ואולי זה שייך להמוסגר המתחיל (ולכך דוקא . . .

ועתה יובן ענין הקדוש הא' שהוא עליי' והסתלקות הוי"ו שהוא ז"א דאצי' בחכמה שנק' קד"ש, פי' כי ענין עלי' זו הוא כדי לעשות יחוד או"א וכבר נת' שהמשכת יחוד זה הוא ע"י מס"נ דוקא, והנה דוגמת העלא' מ"ן דמס"נ למטה כשנאמר דוגמא לזו למעלה בהעלא' מ"ן די"ס הוא ענין עליי' ו' הנ"ל דהיינו העלא' מ"ן שעולה ז"א בבחי' מ"ן לעשות יחוד או"א (וכמ"ש בע"ח דכמו שהעלא' מ"ן דנשמו' עולי' בבחי' מ"ן במל' כך הז"א עולה למ"ן באו"א, והנה ענין מס"נ למטה הוא העלא' הנר"נ ליפרד מהפתילה וכך צ"ל בז"א שהוא ענין ביטול והתכללו', וע' בסידור בביאור דע"פ שימני כחותם איך שיש ב' מיני עליות הא' כמו עליו' שבת ויו"ט שהכלי' דז"א עד"מ עולי' ומלבישי' לאורות דאו"א והב' ענין התכללו' שנכלל הז"א בבחי' מ"ן במעי אימא יעו"ש. לפ"ז מאחר דכאן עלייתו כדי לעשות יחוד או"א א"כ צ"ל שזהו עליי' בבחי' מ"ן והתכללות, אך א"כ קשה ל' הר"מ שמים אסתלקו לעילא נהיר ההוא קדיש בהוא, דלשון זה מורה על עליי' דבחי' הלבשה, הן אמת כתבתי במ"א שיש לומר שיש הפרש בין מס"נ לרשפי אש דשרפים שהרשפי אש הוא העלא' האורות מהכלים אבל מס"נ העלא' הכלים ג"כ, א"כ מאחר שע"י מס"נ נעשה יחוד דאו"א אין הכרח לומר דהוא למעלה רק הסתלקות האורות דז"א וי"ל שהוא עליי' הכלים, אך מ"מ לא א"ש כאן דהא בעינן למימר דעליי' הז"א הוא דוגמת קדוש דשרפים כו' כדלקמן, ותו דעליי' ז"א לעשות יחוד או"א משמע בע"ח דהוא עליי' בבחי' מ"ן. ויש ליישב לשון הרע"מ.

ופי' וענין יחוד או"א, הוא כי חכמה נק' אין ובינה נק' יש כי הבינה שהיא בחי' השגה הוא בחי' יש והתפשטות אבל חכמה היא בחי' ביטול היינו שבחי' חכמה הוא זה ההשגה גופא שמשגת עצם הביטול איך שכולא קמי' כלא ממש ואין עוד כו' זה ההשגת הביטול נק' חכמה, ולכך נק' החכמה אמת שמשגת האמת איך שאין עוד כו', ולכן השראת אור א"ס הוא בחכמה דוקא מפני שהוא ב"ה אינו יכול לשרות במקום שנתפס ליש ודבר מה שהוא עולם הפירוד, וכמארז"ל אין אני והוא יכולים לדור כו', לכך מתגלה בחכמה יותר מבשאר הספי', כי הגם שכל הי"ס הם בבחי' ביטול מ"מ עיקר הביטול הוא בחי' ח"ע בחי' מ"ה ולגבי ביטול זה דח"ע נק' הבינה יש, ע"כ התגלות אור א"ס הוא בח"ע וע"י החכמה נמשך בבינה, דהיינו שאור א"ס מלובש בחכמה וחכמה עילאה עם אור א"ס המלובש בה נמשכת ומתלבשת בבינה כו', וזהו ענין היחוד דאו"א היינו המשכה מאין ליש, ויחוד זה דחו"ב לאו דוקא באצי' לבד הוא כי אם גם למעלה מאצי' בעולם העקודים כשנצרך להתהוות מאין שהוא חכמה שבעקודים שנק' אין לבינה שנק' יש כו' זהו ענין יחוד זה (וכמש"ל דיחוד זה הוא עד רום המעלות), וזהו ברוך אומר ועושה אמירה היא בחכמה ועשייה היא בבינה וכמ"ש כולם בחכמה עשית בבינה והוא ענין ל"ב שבילין שנמשכים מאבא לאימא הם ל"ב ויאמר שבבראשית, ולכן העלא' מ"ן ליחוד זה הוא מס"נ דוקא שע"י מס"נ דוקא נמשך המשכה מאור א"ס המלובש בח"ע ומחכמה לבינה כו', ולמטה ענין זה הוא העלא' מ"ן דשרפים שהם ברשפי אש לאסתכלא, והוא באדם בחי' מס"נ ולמעלה באצי' ה"ע עליי' הוי"ו דהיינו עליי' הז"א ליכלל

ברזא דקדש שהוא ח"ע וכנ"ל באריכות, שע"י הוא ממשיך המשכה חדשה מעיקרה מא"ס ב"ה ומיחד או"א. וזהו שרפים עומדים ממעל לו, פי' ל"ו נק' כל בחי' המשכה שנמשכו כבר האורות בהכלים שהוא בחי' הוי"ו דקדוש ובכל העולמות נק' הכל ההמשכה שנמשכה כבר האורות בכלים בחי' ל"ו (וע' בסידור בפי' הוא עשנו ול"ו אנחנו שיש קרי וכתיב לו בוי"ו ולא באל"ף דל"ו בוי"ו הוא בז"א ומ"מ לו הוא לשון נסתר דהיינו בחי' מוחי' דז"א אבל כלים דז"א נק' אתה כנודע בפי' אתה כהן בחי' חסד כו') והשרפים עומדים ממעל לבחי' לו שהרי ענין קדוש הראשון דשרפים הוא עליי' הוי"ו לקדש ח"ע להמשיך המשכה חדשה מאור א"ס ב"ה מה שעדיין לא נמשכה כלל וע"י יהי' יחוד או"א כו', א"כ זה למעלה מבחי' לו שהוא בחי' המשכת האורות שכבר נמשכו בהכלים להיות מוחי' לז"א כנ"ל.

ב) **אות** זה צריך להעתיק מביכעל* בכ"י דו"ח הרב ז"ל הביאור מתחיל וענין קדוש השני עד להוריד הוי"ו מלמעלה למטה כנ"ל.

ג) **אות** זה צריך להעתיק מביאור* זה כי"ה מן והקדוש הג' עד סוף הביאור.

מהו תוך, כת א' אומרת ק' כו', בנזיר קדוש כו', ק' מובדל לא שניתי ראשון אחרון, לא כנפש שמתלבשת בגוף ומתחלקת לג"ח ראש גוף רגלים משא"כ למעלה, ומ"ש לכבודי בראתיו כו' מתחלק לגעה"ע ותחתון ועוה"ז בי"ע הוא רק זיו של השכינה זהו ממכ"ע ונק' עלמא דאתגליא כי ע"ז נאמר אחזה כמו שרואי' חיות הגוף מחזיר נשמות לפגרים, אבל השכינה עצמ' כי נשגב שמו קדוש (רק הודו כו') כי א"א להתמשך עו"ע כמשכל למדות כ"א למעלה כמו למטה בשוה, וז"ש מלכותך מכ"ע כמו מלך שיש מדינות רבות והתנשאותו עליהם בשוה אלקי' חיים ומלך עולם כי עמך מקור חיים שהמק"ח עמך ולא אתה ממש כי אתה ראשון ומבלעדיך אין לנו מלך שחיות העולמות מבחי' מלך ד' רבתי דאחד שהד' סטרין בטלים שם, וז"ש קדוש גדל פרע שחיות העולמות מבחי' שערה כו', וזהו כת א' אומרת קדוש השרפים איך שמובדל אין ערוך ולא שייך התחלקות מעומ"ט רק ע"י גבו' וצמצומים נמשך הארה ממכ"ע ומזה נמשך להם רשפי אש שרפים כו', והנה האדם עולם קטן ויש בו מג' כתות, וענין כת זו יסוד האש שבלב שיש בנפש ד"י ואין המזיגה שוה בכל אדם יש שיסוד המים בתגבורת כמו גחלי' בוערות עוממות, מ"מ ניצוץ יש וע"י ניפוח כו' כמ"כ בכל אדם יש ניצוץ רק צריך ניפוח ב"ש עד שבק"ש מתלהט בכל לבבך, וזהו בתוך נקודה פנימי' הלב שם ונקדשתי גילוי קדוש הא' דשרפים.

(הג"ה, שרפים עומדים ממעל לו, במשל הנ"ל מבחי' אחרונה דחיות הראש מקבל הגוף כו', וכן למעלה בגה"ע הגילוי יותר כו' הכל מהזיו זיו השמש כו' משא"כ סכ"ע כחשכה כאורה מה שהוא אלקי' חיים הוא בחי' מלך עולם (ד' דאחד ושכמל"ו סובב ממלא צ"ע) והשרפים תשוקתם לסכ"ע זהו ממעל לו דממכ"ע, וע' בז' פ' אחרי).

מביכעל בכ"י דו"ח הרב ז"ל: נדפס בסה"מ תקס"ג ע' שעה.

מביאור זה כי"ה: נדפס בסה"מ תקס"ג ע' שסט.

וכת ב׳ אומרת ק׳ ק׳ בכל נפשך כי אחר התלהטות דבכל לבבך אח״כ נפשך מס״נ מסירת הרצון להיות ועמך לא חפצתי ומ״מ מתקיים בכלי משא״כ שרפים ליכלל כו׳, וזהו כת ב׳ להמשיך למטה במקום שהם.

וכת ג׳ גפ״ק בכל מאדך בלי גבול א״ס ולהמשיך המאד שלו למטה הוא ע״י המצות (כי מאדך ממונך זה צדקה) אקב״ו וכן מברכי׳ עד״ת, ופי׳ כדכתי׳ ברכו גבורי כח עושי רצונו, דאין שייך בו רצון לעולמו׳ כי לא שניתי, ונעלה גם האלפי׳ שקדמה תורה כו׳ אלא תורת חסד נדבה כו׳, ועתה צ״ל מ״ן עושי רצונו למלוך ע״י תומ״צ את״ם כאילו עשאוני, ברוך המשכה שיהי׳ אלקינו ומה״ע והטעם אשר קב״ו, ע״י תשב״כ ושבע״פ מל׳ פה בפנימי׳ וע״י מצות בחיצוני׳ צדקה רוח שפלי׳, וז״ש בק״ש ודברת ל׳ הנהגה והמשכת מאדך ע״י התורה, וקשרתם הוקשו לתפילין, אחד על קלף גשמי כו׳, וזהו כת ג׳ קק״ק מכה״כ דוקא. (הג״ה. דאין שייך רצון כו׳ כי אתה גבור, שבכדי להיות אד׳ אשתמודע אדון הוא ע״י גבורות וצמצומים להיות התהוו׳ בע״ג ונק׳ גבורה לסלק בחי׳ א״ס להיות חפץ בהתהוו׳ בע״ג וצמצו׳ עצום לומר יהי אור עד״מ חכם ומלך טרוד בעמקו׳ ישפיל עצמו למנות חרסים כו׳, אלפי׳ אאלפך חו״ב בטילי׳ להעצמות, מצות חיצוני׳ זהו הקדוש הג׳ וקשרתם נגד מאדך, ושננתם ודברת כנגד נפשך, והיו הדברים אשר אנכי לבבך דוקא נגד השרפים בכל לבבך (עמ״ש ב׳ חתני׳ נגד ב׳ כלות) ומ״ש על ולא תוך כי כאן שנמשך למטה א״א להיות רק מקיף ולכן מברכי׳ על מצות בעל).

אך איך יכולת להמשיך ע״ז א׳ כי אני ה׳ מקדשכם סדר המשכה יו״ד צמצום כו׳ (כי גם המשכה קדוש וסובב הוא נמשך ע״י צמצום כמ״ש שיש ב׳ שמות ה׳), רק אתם תכינו הכלי שהוא ונקדשתי בתוך כמשל האש שבו נעשי׳ כל הכלי׳ כך הכלי׳ מכלי׳ שוני׳ להמשיך א׳ צ״ל תחלה באש דשרפים (ומ״מ צ״ל אח״כ המשכה דאל״כ ממעל לו לנגד ע׳ ביאור זהר אחרי) וזהו ע״ט אך צ״ל תחלה ולא תחללו כי ע״י עונותיכם מבדילי׳ ולא יועיל הניפוח (ע׳ אגה״ת פ״ה). הג״ה האש המתוך אין נפ״מ בהאש אם יעשו כלי עגול או מרובע דלכולם צ״ל האש כך ההמשכו׳ יש חילוקי׳ ע״י מצוה זו כך כו׳ אבל מקודם צ״ל בתוך כו׳.

ויצונו לירא׳ ירא׳ תתא׳ מחיצוני׳ קטנו׳ עולמו׳ תחתוני׳ גדול׳ ביטול עולמו׳ עליונים אך באמת ביטול העולמות כלא אבל היראה׳ מצד עצמו י״ע בושה, לכן ית׳ נוק׳, נגד אה״ע לפי ששניהם מהעולמות ויש עדיין אה״א נעלה ו״ה נגלות אבל נסתרות מצד ע׳ ביטול, ע״כ היראה׳ נעלה ביטול מורא גדול ל׳ זכר, וזהו ענין שנק׳ ירא׳ מפתחו׳ חיצוני׳ היינו ית׳ חצר החיצונה, וגם נק׳ דרתא והתורה תרעא היינו י״ע כי חצר הפנימי׳ ק״ש אה״ר מאדך מצד עצמו׳ ע׳ פ׳ תשא ואח״כ בית המלכות ש״ע דממה דקה ביטול השתחוא׳ אבן דומם שוב לאחד ע״כ החכמ׳ עצמ׳ תרעא לגבי א״ס כו׳, וזהו ויצונו לירא׳ תשו׳ על ש״ח איך יכולים לי״ע כשל . .* אבו׳ והת׳ ע״י מצות ואדרבה גבוה יותר כו׳

כשל . . : תיבה אחת אינה ברורה בגוכתי״ק.

קיצור מהביאור דונקדשתי

א) **הנה** קדש הוא ח"ע וכשהוי"ו שמים ז"א עולה לח"ע נק' קדוש הא' וכשנמשך הז"א למקומו בחזרה זהו קדוש הב' וכשנמשך ליסוד להשפיע למל' זהו קדוש הג'. והענין כי יחוד או"א הוא דוקא ע"י מס"נ וזו"נ סגי ע"י תומ"צ, לפי כי יחוד או"א הוא המשכה חדשה מא"ס לכן א"א בלא מס"נ אבל יחוד זו"נ הוא ע"י המשכה שכבר נמשכה באצי' רק שצ"ל בבי"ע סגי בתומ"צ. וזהו עליי' ז"א לאו"א שע"י עלי' זו (דוגמת מס"נ למטה היינו שעולה בבחי' מ"ן, ע' ביאור דשימני חותם שוקע לא כעליו' דשבת) גורם יחוד או"א כי חכמה אין בינה יש והיחוד התהו' מאין ליש אפי' בעקודי' אומר אבא ועושה בינה כולם בחכמה עשית בבינה, כי חכמה ביטול השגה איך דקמי' כלא חשיב אין מ"ה לכן נק' אמת ע"כ א"ס שורה בחכמה, כי אין אני והוא כו', ומחכמה נמשך לבינה, וכ"ז ע"י עליי' הוי"ו ולמטה ה"ע השרפים לכן ממעל ל"ו המשכה שכבר נמשכה בכלים נק' לו בוי"ו, וע"י מס"נ שלהם עומדים ממעל כו'. (מנוסחא אחרינא, חכמה אמת כי בינה השגה ותפיסא באור א"ס אין זה אמת דהא למת"ב, אבל החכמה שמשיג הביטול ושאין ערוך כו' זהו אמת).

ב) **והנה** בחי' תחתונה שבעליון מקור לתחתון ת"ת דאימא כתר לז"א כי א"ס צופה ומביט כו' והעולמות במחשבה א' ותחלת בריאת העולם הי' צמצום זה עצמו בנדבה ואדם אין אך הי' מסתלק ולכן צריך להמשיך הרצון וזהו כתר דז"א, כי אצי' צמצום ויאצל גלוי למטה והוא בחי' ז"א מדות אורות שעי"ז בכלי' הנהג' עולמו' והוא צמצום גדול לגבי א"ס ע"כ צריך להמשיך לזה רצון, וזהו קדוש ב' ע"י תורה כי בשעת מ"ת פרח' נשמתן כעין קדוש א' אח"כ נמשך קדוש ב', אף כי התורה פי' דמצות מ"מ היא בחי' פנימי' חכמ' ושכל להבין ע"כ נמשך הכתר מבינה כו'.

ג) **והקדוש** הג' להמשיך כתר דנוק' מת"ת דז"א, והוא ע"י מצות מעשיות שהם עצם הרפ"ח ניצוצים המתבררים וכשמתחברים ע"י חכמה שבתורה עולי' לשרשם בנקודים שהוא בחי' גבוה מאד ע"כ משם יכול להיות ההמשכה גם למטה ביותר שהוא בחי' הרצון להתהו' עולמות בעלי גבול ונק' כתר דנוק' אבל ע"י התורה נמשך רק הכתר דז"א שאינו השפלה כ"כ, אך עיקר הכל צ"ל תחלה בחי' הקדוש הא' דהשרפים שמלמטה למעלה.

ד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י, תוך, כת אחת אומרת קדוש כו' קדוש יהי' (י"ל יהי' בחי' ביום ההוא יהיה בלק"ת פ' תבא ד"ה ויקרא משה דמ"ג סע"ג, זהו נמשך ע"י הנזירות ולכן סתם נזירות שלשים יום כמנין יהי'), שרפים עומדים ממעל לו (ע' בהביאור ספ"א, ובש"א שער ג"ד שהם נמשכים מן הוא"ו של שם לכן יש להם שש כנפים, גם י"ל ממעל לוא"ו כי הוא"ו זהו המשכה והם העלאה כמו מ"ב גבוה מע"ב), כי עמך מק"ח, ענין קדוש פירושו מובדל, אני ד' לא שניתי, לא כמו שהנפש מחיה את הגוף שמהות הנפש ממש מתלבשת בתוך הגוף להחיותו ומתחלקת לג' חלקים (וע' ד"ה לי בעזרי פ"א ובד"ה נשא את ראש דרוש השני פ"א ב') אבל מה שהוא יתברך מחיה את העולמות אינו כן, שאינו מתלבש כלל בתוך העולמות וזהו פי' קדוש שהוא מובדל.

ב) **ואמנם** צ"ל שהרי בהעולמות יש ג"כ חילוק מדרגות כמו דצח"מ וגם בדרך כלל נחלק לג' בחי' בראתיו יצרתיו אף עשיתיו וכמארז"ל במדרש תלים מה הנפש ממלאה את הגוף כך הקב"ה ממלא את כל העולם, אך שיש ממכ"ע וסוכ"ע מה שממכ"ע נק' זיו השכינה (ובד"ה לי בעוזרי פי' שזהו הארה מל' בחי' מלכותו ית') והוא הנקרא עלמא דאתגליא, כי על בחי' זו נאמר ומבשרי אחזה אלוק', אחזה ממש כמו שאדם מרגיש שיש לו נפש אע"פ שלא ראה מהותה, כמ"כ אחזה אלוק בחי' ממכ"ע כמש"ע בלק"ת בד"ה וידעת היום.

ג) **אך** בחי' ממכ"ע רק הארה אבל מהו"ע ית' קדוש ומובדל ואף גם החיות שמחי' העולמות הוא בבחי' סוכ"ע וא"כ הוא קדוש ומובדל ג"כ כי נשגב שמו לבדו, בחי' שמו ג"כ נשגב, אין ערוך אליך, אלקים חיים מה שנמשך בבחי' ממכ"ע הוא רק מבחי' מלך עולם מדת מלכותו ית', וגם מובן ממשל המלוכה שמדת המלוכה ג"כ בבחי' רוממות ומקיף עליהם רק זיו והארה ממנה נמשך להיות מתלבש בפנימיות, כמ"ש בהביאור ע"פ קחו עמכם תרומה, וזהו ענין ד' רבתי דאחד שרומז למדת מלכותו ית' וגם בשכמל"ו זהו מל' אלא שזהו ב' בחי' הנ"ל שבמל', ד' מלשון דלו עיני למרום שהוא לשון רוממות כמ"ש בלק"ת ע"פ כי דליתני, וזהו ארוממך אלקי המלך, ובבה"ז פנחס דרל"ו ב' פי' ד' דאחד זהו מ' דתבונה, וזהו כי עמך מק"ח ר"ל מק"ח היינו ממכ"ע הוא עמך טפל ובטל לך, ועמ"ש ע"פ הזהר הנ"ל ומ"ש בהגהות ע"פ וישב יעקב בארץ עליון אשר ממש"ש י"ל שיחוד זה הוא המשכת דעת עליון דז"א הנמשך מיס"א איך שלמעלה היש וכולא קמיה כלא חשיב.

ד) **וז"ש** בנזיר קדוש יהי' גדל פרע, דכתיב ועת"י יתיב כו' ושער רישי' כעמר נקא, עת"י שנעתק ונבדל מימות עולם שהן בחי' ממכ"ע כי הוא קדוש ומובדל, וההמשכה הנמשך ממנו להיות מקור לממכ"ע נק' שער רישי' (ה', כי משם נמשך בחו"ב והם מאירים למל', ע') שהשערה אינו נוגע להעצמיות, משא"כ מבחי' ממכ"ע נמשך החיות דרך השתלשלות והתלבשות ע"ד התלבשות הנשמה בהגוף, וז"ש קדוש יהיה ע"ד ביום ההוא יהיה.

ה) **וזהו** ענין הכת הא' האומרים קדוש והם מבחי' השרפים, בבריאה מתגלה חב"ד, ע"כ משיגים איך שהוא ית' קדוש, ולכן יש להם רק רצון אחד ליכלל בסכ"ע, וזהו ממעל לו היינו למעלה משם אהי' שהוא ממכ"ע, כי אל אשר רוחם פונה בתשוקתם מקרא עומד שם, וזהו הבחינה מהשרפים ישנם ג"כ באדם והוא בחי' יסוד האש שבלב כו' ויש שאין בו רק ניצוץ אחד ועכ"ז כשמנפחים אותו, וזהו כל סדר התפלה עד ק"ש ובכל לבבך שבק"ש מתגלה הניצוץ כו', וזהו ונקדשתי בתוך בנ"י כו'. (ה'. בד"ה ביום ההוא יגלח ד' ישעי' סי' ז' כ"ט ושם ספ"ב נת' ענין ג' פעמים קדוש נגד ההמשכה לבי"ע דכללות היינו א"ק נקרא אדם דבריאה ועת"י וא"א נקרא אדם דיצירה ואצילות נק' אדם דעשיה, והמשכה זו מאור א"ס להיות א"ק נקרא קדוש בוא"ו המשכת הקו וחוט שהוא כמו בחי' המשכה שע"י שערות כדי להיות בחי' א"ק הנקרא אדם דבריאה, וכן עד"ז הצמצום מא"ק להיות אדם דיצירה זהו הקדוש הב' ואח"כ להיות נמשך אדם דעשייה זהו הקדוש הג', וכמ"כ יש ג' צמצומים באצילות ע"ד ג' פעמים קדוש בוא"ו הנמשך מבחי' קדש והוא ההמשכה מעת"י להיות בי"ע דאצילות, וכמ"ש בלק"ת פ' שלח בהביאור ע"פ ועתה יגדל נא בתחלתו וז"ל וכמו שבבי"ע נעשו ג' מקיפים ממלכות דאצי' כך בבי"ע דאצילות שהן או"א בריאה חג"ת יצירה נה"י עשייה נעשה עליהם מקיפים ממל' דא"ס עכ"ל, וכמ"כ יש ג' מקיפים ממל' דאצי' לבי"ע, ע'). גם י"ל ע"ד הנזכר בזהר פקודי דרל"א ע"א דכד אתקדש שמיה באתגליא שמיה דאתכסיא אסתלק, פי' הרח"ו בינה, ונהיר על כורסי' יקרא ז"א, וענין הארה זו בבינה וממנה לז"א, יש להבין ממ"ש בלק"ת בשה"ש בד"ה צאינה וראינה דרוש הראשון בפי' שאו ידיכם קדש וברכו את הוי' היינו בז"א שנק' קדוש בוא"ו יאיר בו מבחי' ע"ק המאיר בבינה והוא הנק' קדש כו', וא"כ הפי' ונקדשתי ממש, וזה שייך ע"י קיום ג' בחי' קדוש המבוארים כאן.

ו) **ואח"כ** כת אחת אומרים ב"פ קדוש היינו הפעם הב' שזהו שאחר ההעלאה יהי' ג"כ המשכה, ור"ל דכת האומרים פ"א קדוש זהו שיתעלה הבריאה לגמרי באצי' כענין קי"ס לפי' הזהר וכענין מ"ש בת"א פ' בשלח ד"ה אז ישיר משה ובנ"י בענין הכהנים והלוים ומבואר משם שבחי' כהנים זהו ע"ד כת הב' דכאן, והלוים זהו ע"ד כת א' דשרפים ואפ"ל דהיינו כמ"ש בסש"ב פמ"ט בענין מעלת הזהב כו', וע' בת"א ד"ה אלה תולדות יצחק דכ"ט* ע"ג בענין שבאברהם כתיב ב"פ אברהם משא"כ יצחק שהוא מלמטלמ"ע, כת א' אומר ק' פ"א ע"ד שם מ"ב כת ב' ע"ד שם ע"ב.

ז) **וכת** אחת אומרת ג"פ קדוש ובאדם זהו בכל מאדך כי מאד פי' בלי גבול א"ס וההמשכה, זו הרי ע"י המצות כמ"ש רחבה מצותך מאד כמ"ש בת"א בד"ה הבאים ישרש, וזהו אשר קדשנו במצותיו שע"י המצות ממשיכים מבחי' קדש העליון כו', וזהו ברכו ד' כל צבאיו משרתיו עושי רצונו, שעושים אצלו רצון שירצה להוות העולמות (ה'. וזה נק' המשכת הכתר למל' ונמשך ע"י

דכ"ט ע"ג: בהוצאת קה"ת יז, ג.

הצדיק יסוד והיינו למטה מצות מעשיות, ע׳) ועשיתם אתם מעלה אני עליכם כאלו עשאוני, וזהו פי׳ בא״י אמ״ה שיהי׳ הוי׳ אלקינו הגילוי לנשמות הצדיקים (ה׳. זהו המשכת הכתר לז״א, מלך העולם זהו המשכת הכתר למל׳, ע׳).

ח) **והנה** ע״י התורה ממשיכים ההמשכה בפנימיות ע״י תשב״כ וע״י תשבע״פ כשר פסול כו׳ ששה מדות כמ״ש ע״פ תורת ד׳ תמימה משיבת נפש ו׳ פעמים ה׳ תיבות כנגד ששה סדרי משנה כו׳, וע״י המצות ובפרט הצדקה ממשיכים בבחי׳ חיצוניות (והיינו שע״י התורה ממשיכים הכתר לז״א וע״י המצות ממשיכים הכתר למל׳, הענין מ״ש בלק״ת פ׳ במדבר די״ז סע״ג סד״ה להבין ענין המצות בענין ועשית חג שבועות מסת נדבת ידך כו׳ לפי שבשבועות מתגלה הארת הכתר גם בחיצוניות) וזהו ודברת בם ואח״כ כתיב וקשרתם אותם, וזהו שאחר קדוש הג׳ נאמר מכה״ב שיומשך גם בעשיה כו׳.

ט) **אני** ה׳ מקדשכם, פי׳ הוי׳ סדר ההמשכה כו׳ מקדשכם שיומשך ע״י התומ״צ מעשיות בחי׳ קדוש אני עצמות אור א״ס עושה לכם והיינו ע״י המשכת שם הוי׳ רק שמתחלה צ״ל ונקדשתי בתוך בנ״י שאנו צריכין להכין הכלי והוא שיהי׳ קדושתו מה שהוא קדוש ומובדל נתפס בפנימי׳ הלב כנ״ל סעיף ה׳, וכמו שע״י האש עושין כל הכלים של כסף וזהב.

וידבר* ה׳ אל משה לאמר דבר אל בנ״י כו׳ אלה מועדי ה׳ כו׳ אלה הם מועדי, וצ״ל כפל הלשון מועדי הוי׳ ומועדי וכמו״כ צ״ל מ״ש במ״א מצות ה׳ ומצותי, גם צ״ל מ״ש בסיום כל פרשה אני הוי׳ שלשון זה לא יתכן לומר כ״א על מי שהוא ידוע ונראה והוא אומר שאני הוא פ׳ הידוע כו׳, אבל מאחר ששם הוי׳ נעלם שאינו ידוע ענין בחי׳ שם ה׳ מי הוא, וא״כ מהו ענין שאומר ומודיע לנו שאני הוא הוי׳ שגם שם הוי׳ אינו ידוע לנו. אך הענין הוא דהנה הרמב״ן בהקדמתו לפי׳ החומש הקשה מפני מה הוא כל התורה כמו סיפור דברים שמספר שצ״ל כך וכך ולא דינים ציווים זולת פ׳ משפטים הוא כמו ספור דינים שמדבר לנוכח כי תקנה ע״ע כו׳ משא״כ בכל התורה הוא רק סיפור דברים בעלמא, וגם צ״ל מה שבכל הד׳ ספרים הראשונים נא׳ וידבר ה׳ אל משה ולא נא׳ מי הוא המדבר ומספר זאת דאם משה הוא המספר הי׳ לו לאמר כמו כל הנביאים יחזקאל וירמי׳ שנא׳ בהם ויאמר ה׳ אלי ואשמע קול, ואראה ואפול על פני, ואם הקב״ה הוא, המספר הל״ל ואומר אל משה או ודברתי אל משה כמו מ״ש ונועדתי לך שם ודברתי אתך כו׳ ובכל התורה נא׳ רק וידבר כו׳ ולא נא׳ מי הוא המספר זולת במשנה תורה נא׳ שמשה מפי עצמו אמרם כמ״ש ואתפלל ואתנפל כו׳ ואתחנן אל ה׳, רק בתחילת ספר משנה תורה נא׳ אלה הדברים אשר דבר משה שלשון זה הוא ג״כ כמו כל הד׳ ספרים שלא נא׳ מי אמרן (שהוא כמו שלישי המדבר). והנה הוא

וידבר ה׳ אל משה: נדפס גם בסה״מ תרכ״ו (הוצאת תשמ״ט) ע׳ רעג בתוס׳ הגהות.

תירץ שהתורה קדמה אלפים שנה לעולם וגם אז הי׳ נאמר וידבר ה׳ אל משה לכן אינו שייך שיאמר משה ויאמר ה׳ אלי שגם קודם הי׳ כן כו׳, אך באמת י״ל דהנה ארז״ל שמבטלין מצוה שאפשר להתקיים ע״י אחרים מפני תלמוד תורה, ולכאורה צ״ל הלא כל התורה הוא רק פי׳ וביאור המצוה כמו ציצית ותפילין ושבת והיתכן לומר שהוא יעסוק בפי׳ וביאור איך יעשה המצוה והוא עצמו לא יעשנה כ״א אחר, וכמו הפרשת תרומה שאפשר לקיים ע״י אחרים, ומ״מ הנה אמרו מצוה בו יותר מבשלוחו והאיך יהי׳ שהוא עצמו ילמד איך מפרישין תרומה וכמה צריכים להפריש והמצוה עצמה יעשנה אחר שלוחו כו׳, אמנם הענין הוא דהנה המצות הם בזמן ומקום כמו ז׳ ימי הפסח שהם דוקא בז׳ ימים אלו דוקא מן ט״ו בניסן עד כ״א בו, וכן ז׳ ימי הסוכות וכמו שבת שרגע א׳ לפני יום השבת ורגע שלאחר יום השבת אינו כלום ולא יתחייב כלל העושה בו מלאכה, רק יום השבת דוקא הוא הציווי באיסור מלאכה ל״ט מלאכות כו׳ הרי כי הם מלובשי׳ תחת הזמן, וכן במקום שהקרבת הקרבנות הי׳ צ״ל בירושלים בבהמ״ק דוקא ושחיטת חוץ כו׳ שהמצות מלובשים בזמן ומקום, משא״כ התורה היא למעלה מבחי׳ זמן ומקום, ולכן ארז״ל כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה הגם שעכשיו שאין לנו בהמ״ק, וגם בלימוד התורה כשילמוד הלכות פסח בסוכות או הלכו׳ הסוכה בפסח הרי הקב״ה קורא ושונה כנגדו שוה כמו אם הי׳ לומד הלכות פסח בפסח והלכות סוכה בסוכות רק שדבר בעתו יותר טוב, ועז״נ דבר בעתו מה טוב, אבל מ״מ הנה גם בל״ז הקב״ה קורא ושונה כנגדו כו׳, וגם המלאכים אומרים קדוש ביום וברוך בלילה כידוע וזהו בבחי׳ זמן, אבל במצות לימוד התורה כתי׳ והגית בה יומם ולילה לפי שהוא למעלה מבחי׳ זמן ומקום כנ״ל. והענין הוא דהנה איתא בספרים שרמ״ח פקודין הם רמ״ח איברין דמלכא שכמו באדם הנה אברים הם כלים להשראת הנפש כמו״כ המצות הם כלים להשראת אוא״ס ב״ה שהם רמ״ח איברים דמלכא. וביאור הענין דהנה בד״כ באדם הם ט׳ בחי׳ כללי׳ שבהראש הוא בחי׳ ג׳ מוחין והגוף ותרין דרועין הם ג׳ ותרין רגלין ואות ברית הם ג׳ שהם ט׳ בחי׳ כללי׳ שהם כוללים כל ציור האדם, ועד״ז יובן למעלה דכתי׳ ועל הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה שבחי׳ אדם זהו בחי׳ ז״א דאצי׳ שהוא בעל ט״ס, ובפרטיות יש בו רמ״ח אברין שהם רמ״ח אברין דמלכא, שטפ״ט היינו מה שכל ספי׳ כלולה מזולתה הם פ״א ורת״ס שיש בכל בחי׳ עולה רמ״ג וה״ח המגדילי׳ הם רמ״ח וז״ע שרש רמ״ח פקודין שהם רמ״ח אברים דמלכא כו׳, והם מלובשים תחת הזמן ומקום לפי שלמ״ד כלים דז״א (שהמצות הם בכלים דז״א שהוא בחי׳ אברין דמלכא כמו האבר שהוא כלי להשראת הנפש כו׳ ולמעלה הוא כלים של ט״ס דז״א) מתלבשים בג׳ עולמות בי״ע יו״ד כלים הפנימי׳ בבריאה וי״ב התיכונים ביצי׳ וי״כ החיצונים בעשי׳, ומפני כי הם מתלבשים בבי״ע לכן הם בבחי׳ זמן ומקום, וגם כי שרש בי״ע הוא מבחי׳ מל׳ כמ״ש מלכותך מל׳ כו׳, ובחי׳ המל׳ הוא בחי׳ מלך מלך ימלוך שהוא שרש ומקור הזמן ומקום כידוע ממ״ש במ״א באריכות כו׳, אבל התורה היא מבחי׳ מח׳ הקדומה כי אורייתא מח״ע נפקת

שח"ע הוא קדש מלה בגרמי' פי' מלה בגרמי' שאינו שייך לעולמות, דהנה המדות הם שייכים לעולם דוקא שאם לא העולם לא הי' שייך לומר בחי' חסד או רחמים שבחי' חסדן או רחמן אינו שייך כ"א על זולתו, ואם לא הי' העולם לא שייך שהוא חסדן כי אין שום דבר שיעשה לו חסד או שירחם עליו, אבל בחי' החכ' שייך גם בלעדי העולם כמשל החכם שיוכל לישב בעצמו ולהשכיל השכלות הגם שלא ישפ־ע לזולתו כו', ועד"ז יובן ענין ח"ע שהיא קדש מלה בגרמי' שאינו שייך כלל לעולמות ומשם הוא שרש התורה שהיא גבוה מאד נעלה מבחי' המצות שמלובשי' תחת הזמן כנ"ל, ולכן בכל התורה לא נא' בדרך ציווי רק בדרך סיפור דברים בעלמא, כי ענין הציווי אינו שייך אלא לבחי' מלך שמצוה לעבדיו שיעשו לו כך וכך, אבל התורה לפי ששרשה גבוה מאד מבחי' ח"ע שקדש מלה בגרמי' כנ"ל, לכן היא רק בדרך סיפור, וה"ז כמשל הבע"ב שמסדר את חפציו שיעמדו בביתו זה כאן וזה כאן שאינו מצוה כלל רק שמסדר שדבר זה יעמוד כאן ודבר זה כאן, ועד"ז יובן בענין התורה שנאמר אם בחקתי תלכו כו' ובפרטי עניני המצות שהציצית יהיו כך דוקא ובל"ז לא יהי' נעשה בה וע"י המשכת אוא"ס ב"ה, וכמו"כ התפילין וכל פרטי המצות שהוא בדרך סידור בעלמא שמסדר שהתפילין כו' והציצית יהי' על ד' כנפי בגדיהם כו' ועד"ז בכל המצות כו', וז"ע מ"ש ואהי' אצלו אמון שפי' אמון ל' אומן והיינו מפני שהתורה הוא אצלו לכן הוא בחי' אומן לסדר כל דבריו כו'. ומעתה יובן ג"כ ענין מפני מה לא נא' בכל ד' ספרי' התורה מי הוא המספר כי המספר את התורה הוא בחי' עצמיות המאציל שלמעלה מבחי' שם הוי', ומפני כי גדלה מעלת התורה בבחי' מח' הקדומה כנ"ל בענין בחי' ח"ע שקדש מלה בגרמי', לכן מבטלין מצוה שאפשר לקיים ע"י אחרים מפני ת"ת כי המצות הם בבחי' זמן ומקום כנ"ל אבל התורה היא למעלה מן הזמן ומקום וד"ל.

ובכ"ז יובן ענין ופי' אני הוי' הנא' בסיום כ"פ שאני קאי על בחי' עצמיות אוא"ס ב"ה המספר בחי' התורה שהוא למעלה מבחי' שם הוי' כי שם הוי' הוא בחי' שרש ומקור המחי' ומהווה העולמות, ואם כי שם ה' הוא בחי' שם העצם משא"כ כל השמות הם כינויים שם אל הוא בחסד כו' ושם אלקים בגבורה אבל שם ה' הוא שם העצם שגבוה משאר השמות, מ"מ בחי' אני הוא עצמיות אוא"ס שלמעלה מבחי' שם הוי' כו', ונאמר אני הוי' שאע"פ שאני עצמיות המאציל גבוה למעלה הרבה מבחי' שם הוי', מ"מ אני הוי' שאני והוי' כולא חד כו', ולכן בסיום כ"פ נא' שאני הוא בחי' שם הוי' המדבר למשה בחי' מצוה זו כו', וזהו ג"כ ענין מועדי הוי' ונכפל לומר עוד מועדי כי ענין המועד הוא בחי' עת שאז מתגלה בחי' אוא"ס ב"ה ביתר שאת, והם ג' מועדות שהם ג' זמנים שאז מתגלה הארה חדשה כו', ויש ב' בחי' בבחי' המועדים שיש שנק' מועדי הוי' ויש בחי' מועדי שהם גבוהים יותר שהם מועדי' שלי היינו של עצמותו ית', ועד"ז ה"ע מצות הוי' ומצותי ג"כ ע"ד הנ"ל. וזהו וידבר הוי' אל משה, הוי' הוא בחי' אוא"ס ב"ה שהוא הי' הוה ויהי' אל משה הוא בחי' ונחנו מ"ה בחי' ביטול יסוד אבא, לאמר שיהי' גלוי זה בבי"ע ואיך

יהי' הגלוי ע"י דבר אל בנ"י, בנ"י הם בחי' למודי הוי' כמ"ש וכל בניך למודי הוי', וע"פ הקבלה הוא בחי' נו"ה, ושייכות בחי' נו"ה לבחי' בנ"י, כי ישראל הוא בחי' ז"א ובנ"י הם נו"ה כי כל א' מישראל צריך לקיים המצות בבחי' נצחון הגם שאינו רוצה וכמו"כ בבחי' הוד הגם שאינו מבין כו' והמספר הוא בחי' עצמיות אוא"ס ב"ה שלמעלה מבחי' שם הוי' כנ"ל וד"ל, ואפ"ל שהמספר הוא שם הוי' כמו שהוא כלול בעצמותו, וזהו מ"ש הוי' הוי' כו' כמ"ש במ"א, ולגבי בחי' שם הוי' שבסדר השתלשלות נק' בחי' עצמיות אוא"ס ב"ה כו'.

והנה לפי משנת"ל שהמספר הוא עצמיות המאציל צ"ל מ"ש ביוהכ"פ לפני ה' תטהרו שקאי על א"ס ב"ה שלמעלה משם הוי' מהו בחי' זו הלא לא יתכן לומר שקאי על המספר שהי' צ"ל אכפר, לכן אפ"ל עוד פי' שהמספר הוא בחי' המל' שבחי' מל' מספר שהוי' דיבר אל משה כו'. אך באמת אפשר לתרץ בלא זה שהמספר הוא עצמיות המאציל ב"ה ואעפ"כ לא יקשה מלפני הוי' תטהרו, דהנה נת' במ"א בד"ה ביום השמע"צ שלא נדפס שפי' שם ענין ממכ"ע וסוכ"ע שממכ"ע הוא בחי' מו"ס וסוכ"ע הוא בחי' גלגלתא וז"ע ב' ראשין, והם בחי' תומ"צ שבחי' מו"ס הוא בחי' תורה והמצות שרשן בגלגלתא, ואעפ"כ לא יקשה שכאן נת' שהמצות הם בבחי' זמן ומקום כמ"ש ביאור הענין בלק"ת פ' במדבר בביאור ע"פ וידבר אלקים דעשה"ד, והנה המחבר בחי' סוכ"ע וממכ"ע הוא בחי' ב' ראשין הנ"ל הוא בחי' רדל"א כמ"ש שם באריכות לכן אפ"ל שבחי' רדל"א הוא המכפר וזהו לפני ה' כו', ומבחי' רדל"א נמשך סליחת העונות על המצות כי שרש המצות הם בגלגלתא והכפרה נמשך מבחי' רדל"א כו', וזהו תטהרו בגימ' כתר, והמספר כל התורה גם מ"ש לפני הוי' מספר בחי' עצמיות המאציל שלמעלה גם מבחי' רדל"א.

והנה כ"ז הוא בחי' ד' ספרי' הראשוני' אבל ספר משנה תורה נא' ל' שמשה אומר מפי עצמו כנ"ל, ועכ"ז כ' התוס' וברוה"ק, וצ"ל זה איך הוא מפי עצמו וברוה"ק. אך הענין יובן בהקדם התורה דהנה איתא בפע"ח שבאצי' מאיר בחי' חכ' דא"ק משא"כ בבריאה מאיר בחי' בינה דאצי', וזהו ההפרש שבין ד"ס הראשוני' לבחי' מ"ת שד"ס הראשוני' הוא כמו באצי' ששם מאיר בחי' חכ' דא"ק, משא"כ משנה תורה הוא כמו בחי' בריאה ששם מאיר רק בחי' בינה דאצי' ולא מבחי' חכ' דא"ק ובחי' בינה היא המסך והיינו כי הבינה הוא בחי' לבוש להלביש כו' (ואפ"ל שז"ע משה זכה לבינה לכן בחי' משנה תורה היא שמאיר ע"י הבינה) (אך* צ"ע הלא חו"ב הם תרדל"מ ומאחר שבחכ' מאיר בחי' חכ' דא"ק הנה הם תרדל"מ והי' צ"ל בבריאה ג"כ ע"י הבינה שגם בה מאיר חכ' דא"ק מאחר שהם תרדל"מ כנ"ל וצ"ע) לכן בס' משנה תורה נא' כאלו משה מפי עצמו אמרן כו' ואעפ"כ בתחלת ספר משנה תורה נאמר אלה הדברים כו' שלא נא' מי הוא המספר, והיינו מפני שנא' אלה הדברים וקודם בעשה"ד נא' וידבר כו' כל הדברים האלה פי' שכל הדברים נכללים בעשה"ד גם בחי' משנה תורה ותושבע"פ כמ"ש בד"ה וידבר אלקים

אך . . צ"ע: ראה סה"מ תרכ"ו ע' רעז, „ואולי יש לתרץ ע"פ מ"ש הבן בחכמה וחכם בבינה, שע"י בחי' הבן שיש בחכ' היא נעשית בבחי' תרדל"מ עם בינה, היינו עם בחי' חכם שיש בבינה, אבל מה שמאיר בבריאה י"ל שזהו מעצם הבינה ולא מבחי' חכם בבינה ששם תרדל"מ עם החכ' (וכמו כל השפעה שהיא רק חלק היותר אחרון כמו מל' שבבחי' המשפיע כו'). וא"כ לא יקשה מידי שהגם שבחכ' דאצי' מאיר חכ' דא"ק וכן י"ל גם בחכם דבינה להיותה דרדל"מ כנ"ל, מ"מ מה שנמשך מעצם הבינה היינו ממל' דבינה בבריאה לא יש מבחי' חכ' דא"ק כ"א מבחי' בינה דאצי' בעצם כו'".

בלק"ת בפ' במדבר יעו"ש, לכן נא' בתחלת הספר כמו בספרים הראשוני'. וביאור ענין איך משה מפי עצמו וברוה"ק, הנה יובן זה ממ"ש בפע"ח שער הק"ש שבחי' המשכת אור חדש נמשך מבחי' אוא"ס ב"ה שלמעלה מבחי' חו"ב בבחי' השתל' עו"ע, והיינו שאותו האור ממש נמשך בהשתל' כו', אבל לבחי' חידוש הישנות נמשך ההמשכה רק מבחי' חו"ב עצמם כו', ולכאורה יפלא הלא כתיב ובטובו מחדש בכ"י תמיד מע"ב, אך הענין דבחי' ההמשכה שנמשך להחיות העולמות שהוא בחי' חידוש הישנות עם כי בחי' זה הוא ג"כ מבחי' אוא"ס ב"ה שלמעלה מבחי' חכ' מ"מ לא נמשך כ"א הארה מועטת לחדש הישנות לכן נק' המשכה זו המשכה מבחי' חו"ב כו', וע' בלק"ת בביאור השני ע"פ יונתי בחגוי הסלע בלק"ת בשה"ש, ועד"ז ה"ע משה מפי עצמו וברוה"ק שהגם שהוא ברוה"ק מ"מ נק' ע"ש משה כאלו הם מפי עצמו כו'. והנה אעפ"כ אפ"ל שגדלה מעלת משנה תורה יותר מבחי' ד"ס הראשוני' דהנה ארז"ל במדרש ע"פ שמש בגבעון דום נטל יהושע ס' משנה תורה וא' כשם שלא דוממתי מזה כך דום מלפני, ולכאורה צ"ל מפני מה משנה תורה דוקא. אך הענין הוא ע"ד משארז"ל עריבין עלי ד"ס יותר מיינה של תורה שעכ"פ לא פחות הוא בחי' משנה תורה מד"ס. וביאור הענין דהנה יש בחי' סופר וספר וסיפור, והנה התורה הוא בחי' ספר תורה, אבל סיפור נמשך מבחי' סופר שלמעלה מבחי' ספר כו' ולכן עריבין ד"ס כו' כמ"ש באריכות בלק"ת בד"ה ושאבתם מים בששון השני, ואפ"ל מפני כי סיפור בחי' מל' ובבחי' מל' יש כח להוות מאין ליש שכח הזה הוא מעצמיות אוא"ס ב"ה כנודע, וכמו"כ הוא במשנה תורה ולכן נטל יהושע ס' משנה תורה דוקא וא' כשם שלא דוממתי מזה כך דום מלפני כמ"ש שמש בגבעון דום. גם י"ל שזהו עדמ"ש בחנה בענין שם צבאות שזהו מפני שותתפלל חנה על הוי' המשיכה בחי' הוי' צבאות כו'.

וידבר ה' אל משה כו' אלה מועדי הוי' אשר תקראו אתם כו' אלה הם מועדי וכו', הנה הרמב"ן בפי' לחומש הקשה למה כל התושב"כ אינו אלא כמו סיפור מעשה ולא באה דרך ציווי ואזהרה כמו שצ"ל ספר הדינין שיבואר בו דרך חק ואזהרה לנוכח כמו בפ' משפטים שנאמר כי תקנה עבד כו' אבל כל הפרשיות לא נכתבו רק דרך סיפור מעשה בעלמא כמו שנאמר בכל פ' ופ' ויאמר ה' אל משה כו' דמשמע שאינו אלא כמו שמספר איזה סיפור שכך הי' המעשה שאמר ה' אל משה שכך וכך צריך לעשות וכו"כ אסור לעשות כו' ע"ש שהאריך בקושי' זאת. והנה להבין הענין ילה"ק שרש ענין ההפרש בין תורה למצות דהנה יש עוד להבין בכל סוף הפ' ופ' אני ה' כו' דמשמע דשם הוי' ידוע לכל והוא אומר דאני הוא הוי' אבל באמת הנה כתיב אני הוי' לא שניתי

כו׳ בין קודם ההשתל׳ לאחר ההשתל׳ והיינו משום דאין ערוך לנאצלים ונבראים עמו כמאמר דלית מחשבה תפ״ב כו׳ א״כ גם שם הוי׳ אינו ידוע ומושג לכל ומהו שאני הוי׳ כו׳, אך הנה ארז״ל דאין מבטלין ת״ת בשביל מעשה המצות במצוה שאפשר לעשותה ע״י אחרים כו׳ ולכאורה דבר זה יפלא מאד דהלא זה עיקר הטעם שנמנו וגמרו דתלמוד גדול מפני שמביא לידי מעשה בלבד וא״כ כשעוסק בתורה למה לא יבטל בשביל המעשה כו׳. אך הנה עיקר ההפרש בין התומ״צ מעשיות למטה אנו רואים שהמצות תלוי במעשה בפו״מ להיות מהן בחי׳ כלי לאור כו׳ וזה א״א כ״א בזמן ומקום כמו מצות סוכה ולולב אינן מצות רק בזמן ז׳ ימי החג ולא ביום שלפניהן ואחריהן כלל, וכן מצות מזוזה בבית שידור בו דוקא, וכיוצא בזה גם במצות שאינן תלוין בזמן ומקום הרי מלובשים הנה בפועל גשמי שבלעדו א״א לקיים המצוה כידוע דבחי׳ כלים דז״א מתלבשים בבי״ע והיינו ע״ד לבוש מעהמ״צ בעוה״ז בפו״מ כו׳, אבל הנה שרש התורה הוא למעלה מהזמן ומקום לגמרי שהרי נאמר בה והגית בו יומם ולילה כו׳ וכידוע דמצות ת״ת הוא ללמוד גם ההלכות שאינן נוהגי׳ עכשיו כלל לענין מעשה או כמו ללמוד הל׳ סוכה בחה״פ והלכות פסח בחה״ס ג״כ יצא ידי חובת ת״ת אלא מפני שדבר בעתו מה טוב ויותר טוב ללמוד הל׳ חג בחג כו׳, והענין הוא משום דשרש התורה הוא למעלה בבחי׳ עצמות המאציל דוקא וכמ״ש ואהי׳ אצלו אמון כו׳ אמון מוצנע כו׳ וכמ״ש ה׳ קנני ראשית דרכו וכמארז״ל דהתורה קדמה לעולם אלפים שנה כו׳ והיינו שקדמה גם לעולם הנאצל בע״ס או״כ דהיינו מפני שהוא בחי׳ חכה״ק בעצמות המאציל קודם שיצא בחי׳ מקור להשתל׳ דאבי״ע וז״ש ה׳ קנני ראשית דרכו כו׳ ומ״ש ואהי׳ אצלו אמון כו׳ היינו מפני שבחכ׳ שבתורה הקדומה במאציל כבר נגמר הדבר איך יהי׳ אופן ההשתל׳ באו״כ ואיך וכמה יהי׳ הארת האור בכלי ובאיזה אופן פרטי יהי׳ סיבת היחודים בפרצופים העליונים בהעלאת האור בכלי ובאיזה אופן פרטי יהי׳ בהעלאת מ״ן והמשכת מ״ד כו׳ באופן כו״כ דוקא ולא באופן אחר והיינו כללות ענין המצות שנק׳ רמ״ח אברין כו׳ דהיינו שכך גזרה חכה״ק שבמאציל שבאופן מעשה כזו אזי יומשך ויתחבר אור המאציל בנאצלים ויאיר האוב״כ או יהי׳ יחו״ע בחיבור מ״ן ומ״ד כו׳ ולא באופן זולתו וכן במל״ת שבמניעת חלב ודם דוקא יבדל יניקת החיצונים מן חיצוני׳ הכלים כמו מבחי׳ צפרניים כו׳ והכל גזרה בחי׳ חכה״ק והיינו מפני שיש לבחי׳ חכה״ק כח זה לגזור אומר בכו״כ יתחבר אור עצמות המאציל כו׳ דהיינו שמאיר בתוס׳ אורות ומוחין כמו ע״י התפילין יומשך מוחין לז״א וע״י הקרבנות יומשך מוחין גם לבחי׳ ע״י כו׳ ע״ש ע״י הריח שנק׳ ריח ניחוח כו׳ וכיוצא כי בתחלת ההשתל׳ הי׳ חסד חנם כי חפץ חסד הוא ואח״כ נמשך אור המאציל ע״פ חכה״ק שבכו״כ מאיר אורו כו׳ והוא שרש ענין התורה למעלה, וא״כ העוסק בתורה הנה הוא הארת המאציל באצילות וגוזר ע״י הדבר ההלכה שמדבר ואומר שבכו״כ מתחבר אור המאציל כו׳ ומאחר שיש כח בחכ׳ שבתורה לגזור להיות חיבור עצמיות המאציל ע״פ אופני׳ פרטים בהכרח י״ל שזהו מפני ששרש החכ׳ שבתורה הוא בבחי׳ עצמיות המאציל ממש ולכך

תגזור אומר בכו"כ יתחבר ולא באופן זולתו כו'. וא"כ הרי מובן מכ"ז עיקר שרש ההפרש בין תורה למצות שהמצות הוא בחי' הכלי לאור למטה באבי"ע כנ"ל אבל שרש התורה הוא בעצמיות המאציל איך יהי' האופן האורות והכלים ויחודם בפרט כו' ולכך נאמר והגית בה יומם ולילה שאינה תלוי' בזמן ומקום כלל כנ"ל אחר שאינה בחי' כלי לאור כלל כמו המצוה שבאה בפו"מ כנ"ל אלא בדברים גוזרת למעלה בעצמו' המאציל שיאיר ויתיחד באצי' באופן כו"כ כו' וז"ש נר מצוה ותורה אור שנק' התורה בחי' אור המאציל כו' והמצוה נק' נר וכלי כו' וכמ"ש במ"א ולזה הטעם שרש התורה מובדל מבחי' זמן וז"ש יומם ולילה כנ"ל, וזהו ג"כ הטעם שארז"ל שאין מבטלין ת"ת בשביל מעהמ"צ כשאפשר לעשותה ע"י אחר כנ"ל לפי שבלתי התורה אין חיבור נוסף על ראשי' ההשתל' מעצמיות המאציל באצי' והמצוה אינה אלא מציאת הכלי לאור בלבד אבל כשאפשר לעשותה הכלי ע"י אחר אין מבטלין ת"ת כדי שיהי' תמיד חיבור עצמיות המאציל יומם ולילה וז"ש לא ימושו מפיך כו' מפני שהביטול אפילו רגע הרי יפסוק חיבור הרגע זו כו' ומ"ש שהתלמוד מביא לידי מעשה היינו שהתלמוד הוא עיקר ולהיותו הממשיך אור המאציל עצמו והוא המביאו להתחבר באצי' באו"כ שנק' מעשה וזהו פי' שמביא לידי מעשה כו' וד"ל. וזהו ג"כ הטעם שבכ"פ ופ' נא' אני ה' כו' ופי' הוי' י' חכ' ה' בינה ו' מדות כו' וזהו כללות כל האצי' כנודע כו' ואני אותיות אין והוא בחי' הכתר כמ"ש בע"ח בפ' אני ראשון כו' וידוע דאור הכתר נק' בחי' ממוצע בין עצמיות המאציל עם הנאצלים כמ"ש בע"ח וע"י אמצעי' התורה מתחבר אור המאציל כנ"ל והיינו ע"י אור הכתר דוקא וז"ש אני הוי' אני בעצמי מאיר ומתחבר בשם הוי' דאצי' ע"י זאת המצוה המפורש בפ' זאת ואני הוא המלובש בשם הוי' ולא שם הוי' מצ"ע כי שם הוי' מצד עצמו לא נמשך רק בשביל השתל' שאינו אלא כפי המדה הקצובה בראשית ההשתל' אבל אני הוא בחי' עצמיות המאציל מאיר תוס' אורות בשם הוי' ואז כאילו ה' אני בעצמי כנ"ל, הגם שמבואר למעלה דשם הוי' אינו מושג היינו מצ"ע המאציל דוקא משום דלמחתב"כ וכמ"ש דלאו מכאמ"כ וז"ש אני הוי' לא שניתי אני הוי' דוקא ושיהי' נק' אני הוי' היינו ע"י התורה דוקא כנ"ל הטעם, ולזה בסיום כל פ' אמר אני הוי' כו' וד"ל וזהו ג"כ הטעם מה שכל התורה אינו אלא כמו סיפור מעשה בעלמא כמו וידבר ה' אל משה כו' כמו שמספר מעשה שכבר הי' כנ"ל משום דהתורה שרשה בעצמיות המאציל קודם ההשתל' כו' וד"ל וכמ"ש ואהי' אצלו אמון כו' והנה כאשר אומר וידבר ה' אל משה כו' ה"ז ענין סיפור דהיינו שהחכ' הק' שבעצמות המאציל מספר דבר זה שע"י כו"כ יתחבר וישכון אור המאציל בנאצלים ועצמיות המאציל הוא שמספר כמו סיפור דברים ע"פ חכמתו העצמי' הקדומ' כו' ולכך א"א שיבא דרך ציווי לנוכח אחר שדבר זה קדם תחלה בעצמות כו', וה"ז עד"מ אדם שמספר לזולתו איזה שכל ודבר מה שהוחלט אצלו מכבר כמו כו"כ טוב לבנין וכו"כ לעשות ולא באופן זולתו שאינו כמצוה לעשות אלא מספר שכך הוחלט אצלו שכך ראוי לעשותו כו', והנמשל מובן שהתורה הוא בחי' סיפור דברים של עצמיות המאציל איך ובמה יתחבר בעולמות ודברים

הללו כבר קדמו אצלו בעצמו׳ כו׳ ע״כ אינו אלא כמספר דברים ולא כמצוה כו׳ וד״ל וזהו פי׳ וידבר הוי׳ אל משה פי׳ הוי׳ הוא בחי׳ עצמות המאציל כמ״ש אני הוי׳ וכנ״ל אל משה הוא בחי׳ יסוד אבא לאמר בחי׳ נו״ה כו׳ עד כנס״י שהוא בחי׳ מל׳ דאצי׳ וכ״ז הדיבור הוא רק כמו סיפור דבריו כנ״ל וכמו אלה מועדי הוי׳ כו׳ פי׳ כי כל המועדי׳ הן בחי׳ יחודים דזו״נ ותוס׳ המשכת המוחין דאי׳ בז״א ונק׳ מקראי קדש דזמינין מקדש כמ״ש במ״א, והנה המאציל הוא שמספר דברים אלה הם קביעות הזמנים וגם באופן הקרבנות שיהי׳ עי״ז נק׳ מועד להוי׳ כו׳ ולא באופן זולתו כי כבר כך הוחלט אופן הדבר בבחי׳ עצמיות חכ׳ כנ״ל, ולכך שם מסיים אלה מועדי הוי׳ פי׳ הגם שתקראו אתם מקראי קדש ותלוי הקביעות בסנהדרי׳ אתם אפי׳ מועטים כו׳ אך אעפ״כ אלה הם מועדי כלומר מפני שכך גזרה עצמיות חכ׳ כבר קודם ההשתל׳ שבג׳ זמנים אלה יתחברו אור המאציל בתוס׳ אור באו״א וזו״נ וע״י המצות שנעשה בהם כו׳ ולכך נק׳ מועד פי׳ זמן ומועד של המאציל מתי יתחבר והחיבור נק׳ מועד כידוע ותחלה אמר רק אלה הם מועדי הוי׳ כמספר איך יהי׳ מועד להוי׳ בלבד ואח״כ אומר אלה הם מועדי כמשנת״ל בפי׳ אני הוי׳ כו׳ וא״כ מועדי הוי׳ נק׳ מועדים של עצמיות המאציל וד״ל.

ובכ״ז יובן מ״ש לולי תורתך שעשעתי אז אבדתי בעניי כו׳ ולכאורה י״ל מה זה שאומר שהי׳ אובד בעניו לולי התורה הלא בתפלה ודביקות במס״נ יהי׳ האדם חיי עולם כי יתענג על הוי׳ כו׳ גם בלתי התורה. אך הנה כתיב תחת אשר לא עבדת את ה׳ אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל וקאי שמחה זו בשמחה שבתורה כמ״ש לולי תורתך שעשעתי כו׳ והיותר טוב מרוב כל שהוא חיי העוה״ב שנהנין שם מזיו השכינה שנק׳ רוב כל כידוע. ולהבין דבר זה הנה ילה״ק מארז״ל אין מוסרין רזי תורה אלא למי שלבו דואג בקרבו כו׳ ואין זה מובן לכאורה דומה שייכות לדאגת הלב לענין קבלת רזי תורה כו׳ וגם י״ל מאמר שאומר בג״ע אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ולכאורה גם זה אינו מובן שהתלמוד שלומד בעוה״ז הי׳ איך לעשות ובג״ע אין שם מעשה ולמה יביא תלמודו לשם, ובאמת מצינו שלומדים בג״ע הלכות ע״ד הפשוט בעובדא דרבב״נ דקב״ה עם מתיבתא דרקיע חולקים בבהרת שקדמה לשער לבן כו׳ ואמרו מאן נוכח רבב״נ כו׳ וגם זה יפלא דהא אין תלמוד גדול אלא מפני שמביא לידי מעשה ובג״ע אין שם בחי׳ המעשה כו׳. אך הנה להבין כ״ז ילה״ק תחלה בפי׳ אא״ס מהו ומ״ש דלית מחת״ב כו׳ כנ״ל דהנה פי׳ אא״ס היינו שאין לו סוף למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית כו׳ וכמו שאנו אומרים וכל החיים יודוך סלה פי׳ סלה בלי הפסק כלל כידוע דכ״מ שנאמר נצח סלה אין לו הפסק והיינו לפי שבחי׳ א״ס אין לו הפסק בע״א למעלה מעלה ברום המעלות בלי שיעור כו׳ וכל שאדם מעיין דעתו להשיג יותר בעצם רוממות מעלת אא״ס יותר יבוא לידי דאגת הלב מצד ריחוק השגתו ממנו כי כל מה שמשיג יותר עוצם רוממותו בערך נבדל יותר כו׳ ע״ד דמיון עומק המושג כאשר יהי׳ עומק עמוק ביותר משכל האדם הנה כל מה שיבא בו לקצת השגה אזי יותר משיג שרחוק הוא יותר מעומק השכל ההוא בערך

נבדל יותר משא"כ כשלא השיגו כלל שלא נפלאה בעיניו כ"כ כו' והיינו מאמר החכם תכלית הידיעה שלא נודע כי במה שיודע שאינו יודע יש בזה עכ"פ קצת ידיעה כו' וזש"א מה פשפשת מה ידעת כו' החקר אלוה תמצא כו' לפי שערכו נבדל בערך וכל הנבדל בערך ולא ישיגוהו בהשגה כ"א רק בריחוק והעדר ההשגה בלבד דהיינו כל מה שמשיג יותר יותר יבא לכלל העדר הרגשה וכמובן מתוך משל הנ"ל וד"ל. ולזה הטעם שאמר שאין מוסרין רזי תורה אלא למי שלבו דואג בקרבו דוקא כו' כי מה שלבו דואג בקרבו זהו הוראה על שרזי תורה שהן השגת אלקות ביחודים עליונים דע"ס דאצי' בכלל ובפרט מושגי' אצלו עכ"פ יותר מזולתו שרחוקים ונפלאים ממנו לגמרי כי אין מופת ע"ז אלא מה שבלבו דואג כו' שהוא התקרבות ביותר להשיג שאז יותר לא ישיג כנ"ל בהיות שזהו הכלל בכל ערך נבדל כו' וא"כ ראוי למסור לאיש כזה דוקא רזי תורה משא"כ למי שאין לבו דואג בקרבו מן העדר ההשג' שזה מופת שאינו משיג כלל כי נדמה לו שיש לו השגה ובאמת השגה זו אינה השגה כלל בערך נבדל וע"ד דמיון הנ"ל בשכל העמוק ביותר שכאשר בא אדם לכלל קצת ההשגה באמת אזי יכיר ויבין שאינו משיג כלום כנ"ל ומזה מוכרח להיפוך שכאשר באמת אינו משיג כלל אזי סבור שהוא משיגו היטב כו' וע"כ מי שאין בו לבו דואג על העדר ההשגה כל שישיג יותר כנ"ל אין מוסרין לו רזי תורה כו' וד"ל. ולפי"ז יובן ג"כ מ"ש לולי תורתך שעשעתי אז אבדתי בעניי כו' דהנה הגם שבתפלה יש לאדם חיות ואור מאור האלקי המושג בהשגתו בפרטיות היחודים העליונים בע"ס דאצי' באור"כ וכיוצא ע"י מוח דביקתו ולבבו במס"נ אהבה בתענוגים להתענג על ה' כנ"ל הנה בחי' חיות ואור השגה זו אדרבה יבא לנפש האדם לבחי' דאגת הלב יותר על עוצם ריחוק השגת אא"ס מטעם כלל הנ"ל בערך הנבדל ביותר כו' וזהו מרחוק הוי' נראה לי כו' והיינו כל מה שמתקרב בתפלה בהשגה ודביקות יותר מרחוק ה' נראה לי כו' מטעם הנ"ל ולכך נק' התפלה שפיכת נפש כמ"ש בע"ח בהתחלתו וכמ"ש ואשפוך את נפשי כו' לפי כל מה שמשיג יותר יותר לא ישיג כנ"ל וכידוע שעל דבר שלא מושג לאדם יפול הלב בדאגה גדולה והוא כמו ע"ד דמיון מתאות אדם לדבר מה כאשר אינו מושג ונמצא לו שיפול בחולת אהבה כו' וזש"א סמכוני באשישות כו' כי חולת אהבה אני כו' וכמ"ש במ"א וד"ל, וזהו לולי תורתך שעשעתי אז אבדתי בעניי דהיינו בחי' דאגת הלב מעוני ואין עני אלא בדעת כו' וכנ"ל דבהתפלה יותר מרחוק ה' נראה לי והעדר ההשג' וכמעט שאבדה הנפש בעוני שזהו"ע שפיכת נפש בתפלה כנ"ל אך תורתך שעשעתי פי' לאחר התפלה הנה התורה בחי' שעשועי' לנפש אדם המשיבים ומרפאים לחולת אהבה הנ"ל והטעם הוא כי בתורה נאמר ואהי' אצלו אמון כו' שעשועי' יום יום כו' וכנז"ל בפי' וידבר ה' אל משה דשרש התורה קדמה בעצמות המאציל והיתה אצלו ממש שעשועי' עצמיות הנק' שעשועי המלך בעצמותו כו' וכמ"ש במ"א ביאור ארוכי', וכמ"ש משחקת לפניו בכל עת כו' וכתי' משחקת בתבל ארצו וכן כתי' ושעשועי' את בנה"א שמבחי' שעשועי' העצמיות של המאציל בחכ' שבתורה שקדמה לעולם הנאצל כנ"ל נמשך ג"כ בחי' שעשועי' לבנ"א לנשמו' הצדיקים שישתעשע

ג״כ בשעשועי׳ הללו וכמאמר הזהר קוב״ה אתא לאשתעשעא עם צדיקיא בג״ע שלומדים התורה הצדיקים בחצות כמ״ש במ״א ביאור זה באריכות ומבחי׳ שעשועי׳ הללו דוקא נמשך רפואה והשגה לנפש מעוני הנ״ל שבתפלה וזש״א לולי תורתך שעשעתי כו׳ לפי שאא״ס עצמו שורה בחכ׳ שבתורה כנ״ל ע״ד דמיון הנ״ל בדבר שאינו מושג עד שיחלה לב האדם עצמו אך כאשר ישיגנו הלב ירפא מחולי וישיג גם רוחו אליו כו׳ וד״ל. וזמ״ש תחת אשר לא עבדת את ה׳ אלקיך בשמחה וטוב לבב מרוב כל פי׳ רוב כל הוא בחי׳ זיו השכינה המאיר בג״ע לנשמות כידוע הנק׳ חיי העוה״ב, ודמיון לזה למטה הוא בחי׳ השגת הנשמות בעוה״ז באלקות בתפלה וכיוצא כנ״ל אשר תכלה נפש כל חי להדבק בה׳ בעא״א וכמ״ש וכל החיים יודוך סלה וכנ״ל אך לפי הכלל הנ״ל בערך הנבדל כל מה שמתדבק יותר בקירוב יותר מתרחק כי ע״כ לא נמצא מזה בחי׳ שמחה וטוב לב כלל אדרבה לבו דואג בקרבו וכנ״ל, אך בבחי׳ שעשועי׳ שבתורה שם תמצא הנפש מרגוע ומנוח אשר ייטיב לה והוא כמ״ש לולי תורתך שעשעתי אז אבדתי כו׳ כנ״ל וזהו תחת אשר לא עבדת את ה׳ אלקיך בשמחה וטוב לבב דוקא דהיינו בחי׳ שעשועי׳ שבתורה שנק׳ שמחה וטוב לב לנפש יותר מרוב כל שהוא מכל חיי העוה״ב שהשגת הנשמות אינו אלא בבחי׳ זיו השכינה בלבד ובחי׳ שעשועי׳ הללו נמשכים מבחי׳ עצמיות אוא״ס שקדם לכל ההשתל׳ שאין השגת מושגת כלל וכלל וכמאמר למתב״כ אפי׳ מחכ׳ דא״ק כו׳ וד״ל. ובכ״ז מובן ג״כ מש״א אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו דהגם שאין טעם לזה שהתלמוד גדול אלא מפני שמביא לידי מעשה ובג״ע אין שם מעשה כו׳ כנ״ל הנה אין הכוונה בתלמוד זה שלומדים בגן עדן לענין מעשה דוקא אלא לצד עצם הלימוד דוקא כמו שמבואר למעלה בשרש ההפרש שבין תורה למצות ושהתורה למעלה מבחי׳ מעשה ולכך אין מבטלין ת״ת במצוה שאפשר לעשותה ע״י אחר לפי שהתורה הוא בחי׳ אופן ההמשכה מעצמות המאציל איך וע״י מה מתחבר אור העצמו׳ בנאצלים בתוס׳ מרובה על העיקר כו׳ כנ״ל באריכות וזהו״ע שלומדים בג״ע גם פשט ההלכות כמו קדמה בהרת לשער לבן כו׳ הגם שבג״ע אין הדין זה נוגע למעשה כו׳ ה״ז כמו שהמצוה למטה בת״ת ללמוד גם ההלכות שאינן נוהגי׳ למעשה כלל כנ״ל שהוא מצד שהדיבור בד״ת הוא הממשיך עצמיות המאציל תמידי כו׳ וז״ש ולא ימושו כו׳ משא״כ המצוה שהוא בחי׳ כלי כו׳ כנ״ל ולזה הטעם לומדים בג״ע ג״כ כל ההלכות כדי לחבר ולהמשיך אני עצמיות המאציל באבי״ע יותר מכפי המדה הראשון שנמשך לעולמות בצמצום כו׳ וזש״א שם אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו דקדק בזה ב׳ דברים הא׳ שבא לכאן דוקא ששם מופשטת הנשמה מחומר הגופני ויש ביכולתה יותר להמשיך עצמיות המאציל ע״י הדיבור בתורה וזה דקדק שיבא תלמודו בידו דהיינו מה שלמד בעוה״ז באוי״ר שנק׳ ידים ונק׳ גדפין כי אורייתא בלא דו״ר לא פרחת לעילא כו׳ ודוקא אותו התלמוד שלמד בעוה״ז בעוד הנשמה בגוף כי יש יתרון האור מתוך החשך דנוגה כמ״ש ואלה המלכים כו׳ וזמ״ש בשכבך תשמור עליך בהתהלכך תנחה אותך כו׳ והיינו אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו וד״ל.

קיצור* מן אלה הדברים אשר דבר משה

א) **התורה** היא חכמתו ית', ושרשה נמשך מחכה"ק, והנה פי' וידבר ה' אל משה, הוי' הוא חכ' דאצי' אל משה יסוד אבא או בינה, לאמר אל מל' דאצי' מקור דבי"ע, דבר אל בנ"י נו"ה, ומי הוא המספר זה הוא עצמות המאציל, ע"ד אני הוי', אני היינו עצמות המאציל, הוי' חכ', לכן אין מבטלין ת"ת למצוה שאפשר לעשותה ע"י שליח, כיון ששרשה גבוה מאד נעלה בעצמו' המאציל, אלה מועדי הוי', אלה הם מועדי.

ב) **אך** במשנה תורה נאמר הל' שמשה מדבר, מל', יש להעיר מענין שיסוד ומל' הם בחי' חותם כו'.

ג) **כדי** שהא"ס יאיר באצי' מתלבש עצמותו תוך החכ', והיינו חכ' דא"ק, וכדי שיאיר בבריאה מתלבש התלבשות גמור תוך הבינה, וז"ס המסך שבין אצילות לבריאה, ולכן מוחין דאבא נק' למעלה מהשתל' ומוחין דאימא נק' סדר ההשתל' (וצ"ע דהבינה כמו שהיא באצי' מקבלת ג"כ ע"י החכ', מחכמה דא"ק), וזהו ומעיין מבית ה' יצא והשקה כו' משא"כ בנהר כו', ומזה יובן שהמספר ענין וידבר ה' אל משה הוא חכ' הקדומה היינו חכ' דא"ק כו', אבל משנה תורה הוא נמשך אחר מסך הבינה דאצי', וזהו משה מדבר בעד עצמו כי משה בינה, וזהו אנהגך אביאך אל בית אמי, על תורתך שלימדתנו גם משנה תורה י"ל לשון שינוי, שנשתנה ע"י המסך כדי שיוכל להאיר בבי"ע, וזה קרוב להפרש בין השפעת חו"ב להחיות העולמות ובין השפעת חו"ב בתורה שבאה ונמשך מלמעלה מעלה מהחכ', כמ"כ ההפרש בין משה מפי עצמו אמרה ברוה"ק ובין וידבר ה' אל משה, ע' מזה בלק"ת בשה"ש בהביאור השני ע"פ יונתי בחגוי הסלע ספ"ג.

והנה אף שמשנה תורה היא במל' ושרשה מהבינה שנעשי' מסך, הרי המסך שרשו גבוה יותר מזו"נ עצמן, וכמו שם צבאות נמשך ע"י ותפלל חנה על הוי', וכמו ערבים עלי ד"ס יותר מיינה ש"ת שהתורה נק' ספר וד"ס נמשך מבח' סופר, א"כ כמ"כ משנה תורה שהיא שרש א' עם ד"ס נמשכו מבחי' סופר כו'.

וידבר* ה' אל משה כו' אלה מועדי הוי' אלה הם מועדי, קושיית הרמב"ן למה כל התושב"כ אינו אלא כמו ספור מעשה, מהו אני הוי', ילה"ק מה שאין מבטלין ת"ת למצוה שאפשר לקיימה ע"י אחרים, אך ההפרש בין תורה למצות, המצות תלויין בזמן ומקום לפי שהם רמ"ח אברים דז"א ושלשים כלים דזו"נ מתלבשים בבי"ע שעי"ז מתלבשים בזמן ומקום, אבל התורה אינה תלוייה בזמן ומקום שאפילו לומד הלכות סוכה בחג הפסח כו' והיינו משום דשרש התורה נלקחה מבחי' שלמעלה מזמן ומקום דהיינו מעצמות אור א"ס ב"ה ואהיה אצלו אמון, היינו

קיצור: קיצור מד"ה אלה הדברים הנדפס באוה"ת דברים ע' א. (ומסיבה טכנית נדפס כאן). בהוצאה זו נסדר מאמר זה מחדש מגוכתי"ק 1056.

וידבר ה' אל משה: בהוצאה זו נסדר מאמר זה מחדש מגוכתי"ק 1056.

מפני שבחכמה הקדומה כבר נגמר הדבר איך יהי' אופן ההשתלשלות וגם איך יהי' אופן ההמשכה ע"י המצות וע' בזהר ר"פ תולדות ובסה"מ שם בענין שהעולם והתורה יש להם התדמות זל"ז להעיר לענין חכ' מבחי' קדש מלה בגרמי' הוא שאינו שייך לעולמות כו'.

והניף את העומר לפני ה' לרצונכם ממחרת השבת יניפנו הכהן כו' עד וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום כו' ממושבותיכם לחם תנופה כו' והקרבתם על הלחם ז' כבשים כו' והניף הכהן אותם על לחם הביכורים תנופה לפני ה' כו'. הנה להבין שרש ענין עומר התנופה וענין לחם תנופה דשתי הלחם ששניהם נק' תנופה ומשמעות פשט הכתובים ששניהם ענין א' והא בהא תלי' שצריך להקדים תחילה מצות תנופת העומר ולספור ז' שבתות תמימות ואז דוקא יקריבו לחם תנופה דשתי הלחם ואם לא תנופת העומר תחילה ומצות הספירה לא הי' מצות תנופה דשתי הלחם בשבועות כלל. והענין ידוע במצות ענין הקרבת העומר הי' בזמן הפסח בקציר שעורים שמצוה להביא ראשית הקציר דשעורים עומר שעורים שהוא מאכל בהמה ואיננה מאכל אדם וזמן מנחה חדשה דב' הלחם דשבועות הוא בראשית קציר חטים מקריבים לחם חטים שהוא מאכל אדם דוקא ולפי שארז"ל שאסור לאדם לאכול עד שיתן מאכל לבהמתו תחילה כמ"ש ונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר ואכלת ושבעת ע"כ הבאת עומר שעורים מאכל בהמה קדמה להבאת שתי הלחם לחם חטים דשבועות כנ"ל, והיינו כענין שארז"ל ע"פ האכל יאכל בב' אכילות הכתוב מדבר א' אכילת האדם כו' ולכך הוא כאן דהקרבת העומר שעורים מאכל בהמה זהו בחי' אכילת מזבח (שלמעלה שהוא בחי' המל' בחי' שם ב"ן גימט' בהמה והוא בחי' בה"ר רביעא על אלף טורין כו' כמ"ש בזהר ע"פ מצמיח חציר לבהמה והיינו בחי' שעורים שיעור ה' כמו שיתבאר והקרבת לחם תנופה דחטים מאכל אדם בשבועות זהו שנק' בחי' אכילת אדם שזהו בחי' שם מ"ה גימ' אדם ובחי' ז"א שעל הכסא כמראה אדם שהוא חיטה כ"ב אתוון דאורייתא בחי' אכילת אדם שהוא בחי' לחם דתורה תושב"כ ותושבע"פ שניתנה בשבועות וזהו מפני שאסור לאדם העליון לאכול בחי' חטים דשתי הלחם דשבועות עד שיתן מאכל לבהמתו בחי' שם ב"ן דמל' בחי' שעורה דעומר שעורים שנק' מאכל בהמה כו' וד"ל). ולהבין ביאור כ"ז הנה יש להקדים תחילה בטעם שרש ענין עומר שעורים שנק' מאכל בהמה להיות ידוע ששרש בחי' המרכבה העליונה נק' בשם בהמות וחיות כמו פני ארי' ופני שור כו' וע"כ נק' בשם מרכבה ממש כמ"ש רכב אלקים רבותיים כו' ומהם שרש לשרש במציאות נפשות החי' דבהמות וחיות שלמטה כנודע. וביאור ענין בחי' בהמות

וחיות למעלה ידוע שזה בחי׳ המדות טבעית דבהמות וחיות הגשמי׳ שהם למטה מן הדעת והשכל רק בבחי׳ טבעית לבד כמו מדות שבנה״ט באדם שהוא באהוי״ר ורחמנות טבעית שאינם נולדים מצד התבוננות שכל וטעם כלל וכלל וכך הוא בבחי׳ המדות דאהוי״ר ורחמנות דמרכבה דפני ארי׳ אל הימין בבחי׳ התפעלות אהבת אלקות שהוא בבחי׳ טבעיות דהיינו רק מצד בחי׳ כח ואור וחיות האלקי המוטבע בנפשם בתחילת התהוות מציאותן מאין ליש כו׳ וגם בחי׳ הדעת אלקי׳ המצומצם בהם נמשך מכח מדה ושיעור דוקא לפי ערך קבלתם בחומר וצורה שלהם לא יוסיף ולא יגרע כו׳, וכח האלקי׳ הזה להחיות רוחם ונפשם באהבה ויראה בדעת מצומצם והוא מלובש ומוסתר בתוך תוכם בתמידות ובא בגילוי מן ההעלם באמרם שירה בכל יום שנושאים את הכסא כו׳ כמ״ש אדנ״י בם סיני בקודש, פי׳ שם אדנ״י שהוא בחי׳ הנ״ל כידוע שנק׳ אדון כל הארץ שורה ומלובש בם בתוכם ממש ונגלה על הים אור אלקי׳ לעורר באה׳ ותשוקה האלקי׳ או ביראה ופחד אלקי׳ במדה ושיעור דוקא לפי ערך כלי קבלתם וחומר צורה, וזהו כמו טבעית ממש בנפשם וגופם כמו שאנו רואים גם בצבא השמים התחתונים כמו הגלגלים שמסבבים ומשתחוים בסיבובם בחומר שלהם כמ״ש וצבא השמים לך משתחוים כו׳ שבבחי׳ ביטול זה בהשתחוואה גשמי׳ וחומרי׳ וביטול רוחם ונפשם באמרם שירה הוא כמו טבע ממש בנפשם וגופם על שלא יסבו בלכתן רק כפי רצון כח האלקי׳ המאיר בהם כו׳ וגם בירידת שפעם מרוחניות לגשמיות בחי׳ דארמ״ע וחילוקי דצח״מ כו׳ הכל נמשך במדה וגבול ורצון ה׳ כמ״ש כל אשר חפץ ה׳ עשה בשמים כו׳ וכמ״ש מסדר הכוכבים כו׳ כרצונו דוקא כמו גרזן ביד החוצב כו׳ שזהו שנק׳ בחי׳ מרכבה שלכל אשר יחפוץ יטנו הרוכב כמו הנה ה׳ רוכב על עב קל, והן במלאכים ואופנים וחיות הקודש כמ״ש כי רוח החי׳ באופנים, ובהגלות נגלות אליהם האור האלקי לפרקים ביותר מכפי המדה המצומצם בהם מתחילת הווייתם החיה מתבטלים ממציאות׳ לגמרי כענין שנאמר הושיט אצבעו הקטנה (שהוא יו״ד דאדנ״י כו׳) ביניהם ושרפם כידוע וד״ל. וזהו טעם ענין הקרבת מנחת עומר שעורים דוקא שהוא מאכל בהמה כו׳ כי הנה ידוע ששרש נה״ב מבחי׳ פני שור שבמרכבה שהוא בחי׳ מדות טבעיות כמדת בהמה למטה מן הדעת וע״כ הקרבן להיות המשכת האור וחיות האלקי׳ למזון לבחי׳ המרכבה בפני ארי׳ ושור כו׳ ומן השעורי׳ שהוא מאכל בהמה שהוא בבחי׳ המדות טבעי׳ לבד כו׳ לפי שקרבן זה דעומר שעורים הוא להעלות למדות דנה״י דאדם בימי הספי׳ (וכמשי״ת) וזהו שנק׳ אכילת מזבח דוקא והיינו כאשר הקריבו הבהמות מנחת שעורים ע״ג המזבח נק׳ אכילת מזבח העליון שהוא בחי׳ המל׳ בחי׳ שם ב״ן גימט׳ בהמה כידוע כו׳ גם שהמרכבה בשם בהמות וחיות כמ״ש רכב אלקים כו׳, ואלקי׳ שהוא שם ב״ן דמל׳ הוא הרוכב מפני שבחי׳ שם אלקים זה הוא בחי׳ המקור המשפיע למלאכים דמרכבה שיקראו בהמות ב׳ ע״ש ההשפעה גם הוא בשם בחי׳ בהמה כמו ורוח היורדת למטה להחיות רוח הבהמות וחיות דמרכבה, והוא מ״ש בזהר דבה״ר רביעא על אלף טורין, דלגבי בחי׳ אדם דאצי׳ נק׳ בחי׳ חי׳ כמ״ש כי רוח האדם כו׳, והוא בעליותו ע״ג המזבח

שעולה לשרשם בחיות ובהמות דמרכבה שמזה נעשה בחי' תוספות אור וחיות למרכבה עליונה כמ"ש בזהר, והיינו בחי' אכילת מזבח העליון גם לבחי' שם ב"ן דמל' והוא שנק' שעורה שעור ה' תתאה בחי' מל' שנותן שיעור ומדה להמשכת אור ושפע לחיות ובהמות דמרכבה לכל חד לפש"ד דוקא (וזהו שמזבח גימ' בן גימ' אוכל שהוא הזן ומפרנס לכל העולמות והברואים כמ"ש בזהר וכמ"ש במ"א כנ"ל), וז"ש אדני בם סיני בקודש, ולכאורה א"ז מובן דמה שייכות יש לשם אדני שבמרכבה לענין סיני בקודש שזהו כשירד ה' על ה"ס במ"ת.

אך הנה ידוע שבירידת ה' על ה"ס עם המרכבה שלו, ואתא מרבבות קודש מבחי' רבבות קודש דהמרכבה העליונה, אך זהו בחי' מרכבה עליונה דשם הוי' דז"א דאצי' כמ"ש וה"ס עשן כולו מפני אשר ירד עליו הוי' באש שנק' אש הוי' שלמעלה משם אלקים כידוע, וזהו מרבבות קודש בחכמה עילאה דתורה שלמעלה שנק' נסתרות לה' אלקינו כו', ואמנם הנה ידוע דאורייתא סתים וגליא וכמ"ש והנגלות לנו ולבנינו כו', שהוא תומ"צ שלמטה שבאה בהתלבשות בדברים גשמי' דק"נ דעשי' ורמ"ח מ"ע להיות בחי' כלים מכלים שונים לגילוי רצוה"ע שבתו' של מעלה, שהוא כל הדברים הגשמי' שנעשו בהם כל המצות ציצית מצמר גשמי' ותפילין בקלף גשמי' וכה"ג הוא בדצח"מ דנוגה דעשי' ששרשם מבחי' מרכבה דפני ארי' ופ"ש כו' שנק' רכב אלקי' כו' כנ"ל, וכמ"כ בבירור והבדלת הרע בק"נ בשס"ה ל"ת כמו כל טמא ופסול ואו"ה כו' ע"כ כדי שיהי' בחי' כלי וגילוי אור ה' בתומ"צ בפ"מ למטה עד שנק' מצות ה' ממש הוא אשר אמר רכב אלקים רבותים אלפי שנאן בהתלבשות וצמצומים בם ממש כדי להיות סיני בקודש דהיינו שהי' ירידת שם הוי' על ה"ס ברבבות קודש ח"ע דתו"מ שלמעלה להוי' בחי' המשכות אלקי' גם למטה בפ"מ לפי שכל דצח"מ דנוגה דעשי' שרשם מבחי' המרכבה דחיות ובהמות דפני ארי' ושור כנ"ל וד"ל, ונמצא שירידת הוי' על ה"ס הי' בב' מיני מרכבות מרכבה שנק' רבבות קודש דשם הגדול דחכ' עילאה דאצי' ומרכבה תתאה דשם אלקי' ואדני כו' שנק' רכב אלקים ז"ש רכב אלקי' רבותים כו' אדני בם סיני בקודש כו' כמ"ש במ"א שז"ש כי תרכב על סוסיך מרכבותיך ישועה שהן ב' מרכבות הנ"ל דשם הוי' ואלקי' בחי' מ"ה וב"ן דזה כל עיקר ענין התומ"צ שלנו שנגלה שם הוי' בשם אלקים בהתלבשות שם הוי' במצות בפ"מ בגשמיות כו' וד"ל, וזהו וה"ס עשן כולו בחי' עש"ן שזהו בחי' מרכבה דחיות דבי"ע שנק' עש"ן בחי' שם אדני המלובש גם הוא בחי' נפש הוא בחי' שם ב"ן כנ"ל שהי' בהם בחי' ביטול במציאות לגמרי, מפני אשר ירד עליו ה' באש שנק' אש הוי' אשא חיוורא והוא בחי' אור דתורה שע"ז אמר ואתא מרבבות קודש העליון כו', ובחי' אחרי הרעש אש לא באש הוי' שהוא בחי' אשא אוכמא שנק' אש המזבח בחי' מל' שם ב"ן, שזהו בחי' עשן המערכה שאש שלמעלה דשם הוי' ירד עליו כו', כך ה"ס עשן כולו כו', וכמש"א בהגלותך מלכינו על ה"ס, גם בריות בראשית חרדו ממך והוא בחי' רכב אלקי' והוא בחי' שם ב"ן שנכלל באש הוי' שם מ"ה כנ"ל וד"ל.

ובזהר יובן ג"כ ענין ה"ס שקודם למ"ת בחג השבועות שזהו ג"כ כענין אכילת מזבח שקודם לאכילת אדם, כי מנחת שעורי' מאכל בהמה שקודם לשתי הלחם דחטה מא' דשבועות כנ"ל. כי הנה ידוע בשרש ענין הספירה ז' שבועות שהם בחי' ז' מדות הטבעי' דנה"ב שמעורבי' טו"ר ששרשם בבחי' פני שור שבמרכבה כנה"ב ממש ועיקר ענין הספירה הוא לברר ולהפוך לז' מדות הרעות דנה"ב שבק"נ שיוכלל בז"מ דקדושה האלקי', כמו לברר הרעה ותאוות רעות חומריות הגופים שיהי' רק לה' לבדו בלי שום תערובות רע כלל, וכן שאר המדות ככעס ורציחה וניצוח וכה"ג, וזהו ענין הקרבת מנחת שעורים מאכל בהמה שיוברר ע"ג המזבח שיבער הרע דמדות הרעות שבלב בשר דנה"ב בהתלהבות אש אלקים בצמאון ותשוקה כנ"ל, אך עי"ז יוכל להיות אח"כ בחי' אכילת אדם, זהו בחי' שתי הלחם דחטה דשבועו' שלמעלה מבחי' אכילת מזבח דשעורי', וכמארז"ל אסור לאדם לאכול עד שיתן מאכל לבהמתו תחילה כנ"ל וד"ל, וע"כ הקדים תחילה למצות תנופת העומר שעורים שהוא מאכל בהמה לפני מצות שתי הלחם דחטה דשבועות שנק' אכילת אדם, לפי שצריך ליתן מאכל לבהמתו כמאכל דעומר שעורים ואח"כ יוכל להיות בחי' אכילת אדם בתנופה דב' הלחם דשבועות והוא ענין מצות הספי' שקודם למ"ת וכנ"ל וד"ל.

וביאור הענין הנה עיקר ההפרש בבחי' מאכל בהמה דשעורי' למאכל אדם דחטה נמשך בחי' הדעת דאדם שהוא כח הבחנה והבירור לברר בין טו"ר לפי שמתחזק כח השכל בנפש השכלי' דאדם ע"י המאכל דאדם אוכל כמו גם התינוק שאין בו דעת בשלימות עדיין הרי מיד שיטעום טעם לחם דחטה יודע ומבחין לקרות או"א כו', ולהבחין בין טו"ר יותר כמ"ש שאין התינוק יודע לקרות כו', משא"כ בימי היניקה שלא טעם טעם לחם אינו יכול לקרות או"א כו', וכמ"כ במאכל שעורי' דבהמה לא נמשך מזה בחי' הדעת כלל גם באכילת מאכל אדם לא יומשך בבהמה בחי' הדעת כלל ע"כ עיקר מזונה ומאכלה הוא השעורים דוקא, אבל האדם שהוא בר דעת מאכלו חיטים דוקא וכמ"ש אילן שאכל אדה"ר חטה היתה שהוא עה"ד טו"ר ע"כ מיד שאכל אדה"ר החיטה נמשך בו בחי' הדעת לדעת טו"ר כמ"ש אל הנחש ויפקחו עיניהם כו' כמ"ש במ"א. וכך יובן בעבודת שבלב ומוח בתפלה שיש ב' מיני עבודה א' בבחי' התלהבות לב בשר דוקא בבחי' אהוי"ר טבעית ברשפי אש התשוקה מורגשת בלי טעם ודעת כלל, וכמ"ש דהמע"ה ואני בהמות הייתי עמך באה"ר שבלב בשר וצמאון ותשוקה כמו צמאה לך נפשי כמה לך בשרי כו', והוא כמו אש המרירות בלב נשבר שיצעק אל ה' בכל לבו בחום רשפי אש הטבעי, כאש המזבח ששורף ומכלה ובהקרבת חלב וזריקת דם כנ"ל שני אכילות מזבח בחי' אש אוכמא שז"ש וה"ס עשן כולו כו', והב' עבודת שבמוח בהתבוננות בבחי' הדעת והשגה והכרה אלקי' שמתפעל באהוי"ר שכליי' בבחי' בינה ליבא כו', שזהו בחי' התלהבות אש שלמעלה שנק' אש הוי' שהוא בחי' שלהבת י"ה, והוא כמו בחי' דם דאכילת קרבן שנק' לחמי לאשי כו' כאכילת אדם מאכל חטה בחי'

הדעת כו׳, וזהו האכל יאכל א׳ אכילת מזבח באש שלמטה בחי׳ אהוי״ר טבעי׳ ובהמה כו׳, שזהו ענין הקרבת מנחת שעורים מאכל בהמה כנ״ל שלמטה מן הדעת, ושרשם למעלה מן הדעת כמ״ש בהמות, ובחי׳ בה״ר שלמעלה מן השכל והוא נק׳ הרצון מעצמות כמ״ש וכאשר יתן מאכל לבהמה שהוא נה״ב בימי הספי׳ אח״כ יוכל להיות בחי׳ אכילת האדם דעשי׳ שזהו בחי׳ חטה כ״ב אתוון דאורייתא שהוא ב׳ הלחם דתושב״כ ושבע״פ, וכמ״ש לכו לחמו בלחמי כידוע שזהו בחי׳ אותיות הדיבור דתורה שזהו עיקר בחי׳ אדם בחי׳ מדבר שלמעלה מבחי׳ חי דבהמה שלמעלה מן הדעת כו׳ וד״ל. וכמ״כ גם בכל יום בחי׳ אכילת מזבח הוא קרבן דנה״ט בתפלה מאכל בהמה ואח״כ מצות ת״ת ודברת בם בחי׳ אכילת אדם, ואמנם אם לא בחי׳ מאכל שעורי׳ שמנחת העומר ומצות הספירה לברר לז׳ המדות הטבעיות דנה״ב לא הי׳ יכול בחי׳ מאכל האדם בלחם דאותיות התורה שהוא בחי׳ המשכות הדעת דתו׳ בחי׳ מוחין דחב״ד דאדם, וע״כ הקדים תחילה מצות תנופת העומר לפני התנופה דשתי הלחם בשבועות משום דאסור לאדם לאכול שהוא מזון דלחם חטה דתורה עד שיתן מאכל לבהמתו תחילה שהוא מזון דשעורים בבירור דאכילת מזבח דנה״ב כנ״ל.

להבין* ביאור הדברים הנ״ל הנה יש להקדים ענין ירידות הנשמות להתלבש בגוף ונה״ב שהוא ירידה צורך עלי׳ וצ״ל מהו ענין עלי׳ זו שהרי ארז״ל ישראל עלו במחשבה א״כ גם קודם ירידתן בגוף הי׳ מאד נעלה במדריגה שנמשכו מבחי׳ מחשבה עילאה ומהו ענין העלי׳ עוד ע״י ירידתם בגוף. ויובן זה עפ״י הקדמה הידוע כי תכלית כל הבריאה מאין ליש הוא להיות היש בטל לאין ובכל עולם נמשך ביטול היש לפי מדרגתו. וביאור הדברים הנה יש להקדים תחלה פי׳ מאין ליש דהלא ממך הכל כתי׳ א״כ הוא ית׳ הוא היש וכל מה שלמטה הוא אין דכל״ח אך הנה כתי׳ אתה הוא הוי׳ לבדך אתה עשית את השמים כו׳ ולהבין איך הוא לבדו מאחר שעשה את השמים כו׳ א״כ הרי יש עוד דבר כו׳. אך הענין כי בדבר ה׳ שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם שמקור התהוותם מבחי׳ דבר ה׳ וכללותם הוא דבור א׳ בה׳ בראם אתא קלילא דלית בה ממשו כמ״ש באקדמות דשבועות, כי הנה ה׳ מוצאות הם אחה״ע מהגרון (עיין באגדתא דר׳ בנאה הוה מציין כו׳) גיכ״ק מהחיך בומ״ף מהשפתים כו׳ ואותיות אחה״ע הם קלים יותר מכל האותיות דהיינו שההבל שבהן הוא מועט יותר מבאותיות זולתם כמו גיכ״ק מהחיך הרי יש בהם הבל יותר ובאותיות אחה״ע עצמן הם באות ה׳ ההבל מועט יותר גם מאותיות אח״ע לכן נק׳ אתא קלילא שקל לדבר ולהוציאו במבטא משום דלית בה ממשו דזוטר

---

*להבין ביאור הדברים: בכת״י 350 רשום: ביאור ע״פ והניף את העומר שבלקו״ת, אך בכת״י 17 ביאור הנ״ל בא בהמשך לד״ה והניף הכהן אותם שבלקו״ת אומור לז, א. וכן מורה תוכן המאמר.

הבלי׳, והנה כמו שלמטה יש כ״ב אותיות והתהוותן הוא מבחי׳ ההבל היוצא מהלב שממנו מתהווה קול פשוט היוצא מהגרון ואח״כ נחלק לכ״ב הברות לביטויי כ״ב אותיות בה׳ מוצאות הידועות אחה״ע מהגרון גיכ״ק מהחיך כו׳ ומבטא ההבל הוא אות ה׳ אתא קלילא והוא מקור חומר וגוף האותיות טרם התחלקותן לכ״ב כמ״כ יובן למעלה דכתיב וברוח פיו כל צבאם וכמ״ש בזה״ק בפי׳ הבל הבלים הכל הבל דקהלת שחיות כל העולמות הוא מבחי׳ הבל ומוצא פי ה׳ כביכול כי מבחינת הבל שלמעלה נעשה התהוות החכ׳ למטה כמו שאנו רואים בבריאת האדם הראשון דכתיב ויפח באפיו נשמת חיים שמבחי׳ הבל זה נתהווה נשמת אדה״ר נפש המדברת כמ״ש ויהי האדם לנפש חיה לרוח ממללא כו׳ וככה הוא באמת הכלל דמבחי׳ דיבור של עולם העליון נתהווה בחי׳ חכמה בעולם התחתון וכמו שאנו רואים כעין זה גם למטה שמדיבור של המשפיע נעשה בחי׳ שכל במקבל אלא שזהו בחיצוניות ולמעלה כן הוא באמת בפנימי׳ ולכן ארז״ל בה׳ בראם (באגה״ק ויעש דוד שם) כי מבטא ההבל הוא אות ה׳ כנ״ל אך בחי׳ הבל דאות ה׳ מתחלק אח״כ לכ״ב אותיות ולכן יש ריבוי עולמות והיכלות לאין מספר כמ״ש היש מספר לגדודיו ובכל היכל וגדוד אלף אלפים ורבוא רבבן מלאכים כו׳ שכל ריבוי בחי׳ נבראים אלו רבוי אחר רבוי עד אין קץ ממש הכל נמשך ונשפע מרבוי צירופי כ״ב אותיות דבר ה׳ המתחלקים ג״כ לצירופים רבים עד אין קץ לכן אין סותר מארז״ל דבה׳ בראם למארז״ל בעש״מ נבה״ע שיש בעש״מ אותיות רבים ולא ה׳ לבד אלא דר״ל שבחי׳ ההבל המתלבש בכ״ב אותיות שזהו חיות העולמות נמשך מבחי׳ אות ה׳ אתא קלילא רק שמתחלק אח״כ לכ״ב אותיות ומהן מתחלקים צירופים עד אין קץ (ומ״ש בזהר שנבה״ע באות ב׳ יתבאר ענינו לקמן) וזהו שכתוב אתה ה׳ לבדך אעפ״י שאתה עשית את השמים כו׳ מ״מ באמת הוא לבדו הוא כמו קודם שנבה״ע להיות כי בחי׳ הבל זה שמהוה העולם אעפ״י שנק׳ בשם הבל שהוא התפשטות חוץ ממנו מ״מ כיון שבאמת אין לך דבר שחוץ ממנו ית׳ א״כ הוא כמו בחי׳ הבל באדם בעודו כלול בהלב שהוא בטל במציאות ממש דהא למעלה לא שייך לומר שההבל יוצא לחוץ ממנו להיות דבר בפ״ע דלהיכן יצא כיון שאין לך דבר שחוץ ממנו וכמ״ש בלק״א פכ״א ולכן נק׳ הבריאה מאין ליש שמקור חיותו הוא מבחי׳ אין אות ה׳ דלית בה ממשו וכמו שבנפש אין תופס מקום מבטא אות א׳ וכ״ש אות ה׳ אפי׳ אות המתפשט ממנו לחוץ ממנו כ״ש שלמעלה אין לך דבר שחוץ ממנו והוא רק בחי׳ הבל בעודו בכח כו׳ שהוא אין ממש.

ב) **והנה** עוד זאת יש בטעם מאמרז״ל בה׳ בראם בה׳ דוקא דהנה יש להבין כיון שהתהוות העולמות מבחי׳ ההבל וההבל בטל במציאות ממש משום שלא שייך לומר שההבל יצא ונתפשט לחוץ להיות יש ודבר בפ״ע א״כ למה העולם נראה יש ודבר נפרד דוקא. אך הענין דהנה (בסידור שער ר״ה ע״פ אד׳ שפתי תפתח) אנו אומרים אתה גבור לעולם אד׳ דהנה שם אדנ״י הוא רומז למדת מלכותו ית׳ דאנת אשתמודעא אדון על כולא ודינא דמלכותא דינא אותיות אדני וזהו אתה גבור לעולם אד׳ שנמשך ע״י בחי׳ גבורה, והענין כי ידוע דבחי׳ דבר ה׳ נק׳ בשם מלכות ע״ש דבר מלך שלטון כי המלך מנהיג מלכותו

בדבורו והנה התהוות הדבור הוא ע"י בחי' גבורות כמ"ש להודיע לבנה"א גבורותיו וכבוד הדר מלכותו כי הנה עד"מ באדם התחלקות הבל הלב שממנו מתהווה קול הפשוט שיתחלק לכ"ב אותיות המבטא הוא כמו עד"מ שמחלקים ומחתכים דבר א' גדול שיהי' נפסק ונחלק לחלקים קטנים מוגבלים מאד כמו כשצריך להוציא אות אלף מהגרון בהכרח שיופסק חלק א' מן הקול הפשוט רק להברת אות הא' וכן לבי"ת חלק אחר מוגבל להברת אות ב' ואין חלק קול המתפשט באות א' משתתף עם חלקו קול המתפשט ונמשך באות ב' כי תחלה יצא קול לאות א' ואח"כ יצא קול אחר לאות ב' והרי יש הפסק בינתיים וה"ז כמו שחותכים דבר גדול לחלקים רבים כך הרי הקול הפשוט הוא רב וגדול יותר מבחי' ההבל שבכל אות פרטי וכשבא בדבור הוא נפסק לחלקים קטנים רבים והתחלקות זו הוא ע"י בחי' גבורות שמבחי' גבורה נמשך להיות צמצום והתחלקות זו וכמו ענין גבורות גשמים שיורדין בגבורה להיות מתחלק טיפין טיפין כו' (ולכן תרגום וידבר ומליל ע"ד מי ימלל גבורות עיין בזהר פ' תולדות שהוא לשון מוללין מלילות) והן בחי' ה' גבורות כנגד ה' מוצאות הפה שיתחלק ההבל לה' מוצאות וגם יש בחי' ה' חסדים שהן ה"פ אור כו' להסתלק גבורות הללו כמשי"ת, וכ"ז נכלל באמרם בה' בראם ה"ג וה"ח וכמארז"ל בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדה"ד ואח"כ שיתף עמו מדה"ר, והנה מחמת בחי' גבורות שמהם בנין עולם הדבור נמשך להיות העולם בבחי' יש דהיינו להיות העלם והסתר אוא"ס ב"ה דלית אתר פנוי מיני' כאלו הדבור יוצא לחוץ ונעשה דבר בפ"ע כמו דבורו של אדם שהוא לבוש האמצעי של הנפש שאינו מתאחד עם הנפש כ"כ שהרי כשהוא בפ"ע א"צ לדבר רק לזולתו ונמצא הדבור יוצא מההעלם אל הגילוי ונעשה בחי' בפ"ע כך למעלה אע"ג דבאמת לית אתר פנוי מיני' מ"מ מצד ההעלם של מדת הגבורה נראה כאלו הדבור יוצא לחוץ לכן הנבראים הם בחי' יש ודבר כו' ויש רבוי צמצומים ומסכים עד שנמשך מהדבור ג"כ חיות ויניקה לחיצוני' מבחי' אחוריי' כו', וזהו ענין מדה"ד ובחי' גבורו' הגורם להיות היש אך הרי תכלית בריאת היש הוא כדי להיות ביטול היש לאין ולזה שיתף עמו מדה"ר היינו בחי' ה"ח ה"פ אור כו' שהוא בחי' הגילוי באוא"ס ב"ה שלא בבחי' צמצום הנ"ל וכמו בעוה"ז הגילוי אלקות ע"י צדיקים ואותות ומופתים שבתורה כמ"ש בלק"א ח"ב ספ"ד ורפ"ה ובעולמות עליונים נמשך הגילוי ע"ד מארז"ל עושה שלום במרומיו בין מיכאל לגבריאל היינו שמתבטלים לגבי גילוי האור שלמעלה מהשגתם כו' וזהו ועזוז נוראותיך יאמרו בחי' והנורא המחבר ב' הפכים כו' שנמשך מזה ג"כ גילוי בבי"ע וזהו יאמרו כמ"ש בסידור וזהו ענין פי' שם אדנ"י א' דיי"ן כי הדין הוא בחי' גבורה ובחי' אלף הוא פלא עליון הממתיק הדין כו' לכן בכל עולם נמשך ביטול היש לפי מדרגתם דהיינו לפ"ע יתרון הגילוי אוא"ס באותו עולם שמצד רבוי הגילוי נמשך הביטול יותר כמ"ש בבה"ז פ' תשא בענין מחצית השקל אבנא למשקל כו' אך עיקר תכלית הבריאה הוא להיות ביטול היש הגמור דעוה"ז היותר אחרון ולכן נש"י גבוהים מנשמות המלאכים בשביל שיוכלו לבטל היש הגמור כו' כי נש"י עלו במחשבה שהמח' הוא בחי' לבוש

הפנימי' של הנפש ומתאחדת עם הנפש יותר מהדבור שהדבור יוצא לחוץ ונעשה דבר בפ"ע משא"כ המח' כו' וכמ"ש במ"א ע"פ זכור את יום השבת כו'.

(ענין ירידה צורך עליי' הנה פי' מאין ליש כי ה' אות קלילא מהוה העולמות ומתחלק לכ"ב אותיות וה' זה בטל במציאות כאלו כלול בפנימיותם ולא יצא לחוץ, עוד בפי' בה' בראם התחלקות הדבור מהקול לה' מוצאות ע"י ה"ג שעורה שעור ה' ומזה נמשך היש ואח"כ ה"ח להמתיק כדי להיות ביטול היש ולפ"ע הגילוי כך הביטול כו' ותכלית הכוונה ביטול היש דעוה"ז).

ג) והנה עיקר הביטול הוא להיות בטל ונכלל ממש באור א"ס ב"ה ומיוחד בו ביחוד גמור ואמיתי בתכלית היחוד כהתאחדות אברי הגוף בנפש החיוני' השורה ומתלבשת בתוכם שאין להם חיות אחר מבלעדו חיות הנפש ולכן האברים נשמעים לרצון הנפש בביטול והתאחדות גמור וכך תהיינה כחות נפש החיוני' בטלות ונכללות ממש באוא"ס ב"ה השורה ומקיף על נפשו (כי עליות הנשמות ע"י ירידתן בגופים הוא לאשתאבא בגופא דמלכא משא"כ קודם ירידתן שהיו רק מבחי' לבושין דמינייהו פרחין נשמתין כמ"ש במ"א ולבא לבחי' לאשתאבא שהוא התאחדות עם אלקות ממש הוא דוקא ע"י ביטול היש שבטל כאברי הגוף לגבי הנפש כו' שהוא מעין בחי' לאשתאבא ועמ"ש במ"א ע"פ אני ישנה בפי' רעייתי מענין זה), אך הנה בטבע האדם בתולדתו אין כמו ביטול זה ודוגמתו נמצא בגשמיות כלל לבטל רצונו מפני רצון אחרים בבחי' ביטול זה כאלו אין לו רצון אחר כלל אלא טבע זו בבהמה שהם בטלות ברצון המנהיגם ולכל אשר יחפוץ יטה אותם ואין משנות את תפקידם והיינו מפני כי שרשן ויסודתן בהררי קדש הוא ממדריגות עליונות באור א"ס ב"ה ושם הם בבחי' ביטול באור א"ס ממש אלא שנפלו למטה מטה ממדרגת האדם ונמשך בחי' ביטול למטה תח"י האדם, ופי' ענין זה ששרשן ממדרגת עליונות מבחינת אדם כו' הוא מבואר ע"פ ויאכילך את המן איך כי יש בחי' בהמה היינו מ"ש במרכבת יחזקאל פני ארי' פני שור כו' שהם בחי' אהוי"ר ובחי' אדם הוא למעלה מהם שהוא בחי' חכמה ודעת, אך יש בחי' בהמה רבה והוא למעלה מבחי' אדם והוא בחי' אהבה רבה שלמעלה מן הדעת המושג ומלובש בתוך העולמות שהוא מבחי' סוכ"ע דכולא קמי' כל"ח ממש והוא בחי' ביטול יותר מבחי' השכל (וכמ"ש ג"כ במ"א בפי' והחכמה מאין תמצא דמה שלמעלה מהחכ' הוא יותר בחי' אין וביטול והחכ' שהוא ג"כ כח מ"ה וביטול לפי שמאין תמצא כו') ומשם נפל החיות ע"י בחי' שבה"כ דזמ"ל לבחי' בהמות שלמעלה דמרכבה עד לבהמות גשמיות אבל שרשן מבחי' בהמה רבה הנ"ל, ועמ"ש במ"א בענין גדולה וחסד שמבחי' גדולה שהוא מדת החסד שלמעלה מהחכ' נפל בשבה"כ ולכן יש יתרון זה בבהמה מבאדם שבהמה לא תשנה את תפקידה מבוראה לכל אשר הוכנה בבריאה השור לחרישה ובהמה לחלבה והסוס לרכוב וכדומה, הנה לא ימרוד השור מלילך לחרישה והסוס לא ימרוד לרכיבה ואפי' בפני נער קטן מתבטלים ונוהג בהם לחרישה או לרכיבה וטבע זו הוטבע בהם מן הבורא ית' שלא יהי' בחי' בחירה בהם כלל דהיינו לא

כמו שהאדם הוא בעל בחירה שיוכל למרוד ולא לציית כלל אם ירצה ואם ירצה יצייה שהבחירה בידו ובחירה זו מאת ה' הוטבע בו, משא"כ בבהמות שאין להם בחירה כלל לכך לא ישנו תפקידם כלל, והנה בחירה זו שיוכל למרוד הוא היפך בחי' הביטול והגם שהאדם הוא בר דעת ובבהמות אין דעת אבל במה שיש לאדם הבחירה הוא נמוך הרבה מן הבהמה (צ"ע דבמק"א נת' דהבחירה נמשך ממקום גבוה יותר, וצ"ל דמה שיש לו שליטה וממשלה לבחור זהו באמת נמשך ממקום גבוה יותר שיש שם שליטה וממשלה אבל מה שיכול לבחור ברע ולמרוד זהו מצד שאין בו הביטול כ"כ כו') לפי שבחי' הביטול אל הבורא ית' מבלי הרגשת עצמותו כ"כ יותר יש בבהמה מבאדם במה שאין לה בחירה לבחור בעצמה כ"א לעשות מה שציוה ה' עלי' באופן טבע בריאותה וכמאמר הנהר לרפב"י אתה הולך לעשות רצון קונך ואני הולך לעשות רצון קוני ולא נופל אני ממך בבחי' הביטול לה' לבדו דהיינו רק לעשות רצונו, וסיבת הביטול זה בהם הוא לפי ששרשם קודם שנפלו בשבירה הי' מלכין קדמאין דתהו לפני מלך כו' שהיו בבחי' הביטול בתכלית לגבי עצמות אוא"ס ב"ה ומפני זה נסתלקו האורות והן בחי' חיות ובהמות שלפני אדם דאצי' והיינו בחי' בהמה רבה, ויובן זה ג"כ עוד ע"פ משל באדם עצמו דהנה אנו רואים שהתינוקות יכעסו זה על זה ומיד כרגע ישלימו ויהי' אהבה ואחוה ביניהם כאלו לא הי' מעולם שום פירוד כלל משא"כ באנשים גדולים אם יבואו למחלוקת וכעס קשה הדבר עד שיבואו לאהבה ואחוה אמיתית, והיינו ג"כ מעין טעם הנ"ל דהיינו לפי שהתינוקות אין הנפש השכלית שהוא בחי' האדם מתגלה בהם עדיין כ"כ רק בחי' נפש החיונית שהוא מעין בחי' נפש הבהמית דבהמה לכן אינם יש ודבר כ"כ ויש בהם בחי' אין וביטול יותר מבאנשים גדולים כמו בבהמה לגבי אדם כו' ומצד בחי' האין והביטול לכך יוכלו להשלים תומ"י כי הפירוד נמשך רק מצד בחי' היש וכנודע בענין עושה שלום במרומיו ע"י המשל ופחד עמו כו' כמ"ש במ"א.

(נת' עיקר הביטול כמו ביטול האברים לגבי הנפש אך בטבע האדם אין כמו ביטול זה אלא טבע זו בבהמה מפני ששרשן ממדרגת עליונות היינו בחי' בהמה רבה לכן באדם בחירה ויוכל לבחור ברע משא"כ בהמה, הנהר לרפב"י אורות דתהו כו' וכן במשל התינוקות ביטול יותר כו').

ד) **וזהו** ענין הקרבנות שהיו מקריבין הבהמה ע"ג המזבח ועולה חיותה במקורה ושרשה שהוא בחי' ביטול ממש באוא"ס ב"ה (ובזה יובן הקושי'* מה שאנו אומרים על מצות הקרבנות נעשה לפניך כמצות רצונך והלא תפלה היא במקום קרבנות שהוא התהפכות ובירור נה"ב שבאדם שהוא לכאורה ענין גבוה יותר מהקרבת בהמה גשמי' ממש ומאומרו כמצות רצונך משמע דעיקר הרצון הוא דוקא בקרבן בהמות ממש, ולפי הנ"ל הוא מובן כי הנה נה"ב שבאדם עם היותה נמשכת ג"כ מבחי' פני שור שבמרכבה מ"מ הרי היא נפש השכלית וכמ"ש בלק"א פ"ג שכלולה מחב"ד ומדות והיינו שנמשכה מבחי' ודמות פניהם פני אדם שבפני שור יש ג"כ בחי' פני אדם לכן היא נפש

הקושי': בכת"י ב' נוסף: הנז' אצלינו ע"פ אוסרי לגפן.

השכלית וג"כ נפש החיונית אבל נפש הבהמה הוא מבחי' פני שור עצמו וכבר נת' שבחי' בהמה שרשו גבוה יותר כו' לכן העלאת וקרבן הבהמה ממש הוא כמצות רצונך יותר כו' רק מ"מ עכשיו תפלה במקום קרבנות דמ"מ נה"ב שבאדם ג"כ שרשה מבחי' עולם התהו לפני מלוך כו') והקרבנות הי' מן הבקר ומן הצאן מכל הבהמה ולא מן החיה שבבהמה יש בה ביטול יותר מכל החיה, (עמ"ש ע"פ הזהר ויחי יעקב בענין טו"ב שנה באמ"ץ) וכן מכל הבהמה הובחרו כבשים עפ"י רוב שנמשך בהם בחי' הביטול יותר כי הבקר פני שור מהשמאל בחי' גבורות וגם שור מנגח בקרניו ועזים הם ג"כ בחי' גבורות אבל הכבשים הם בבחי' רחמים והכבשים הפריד יעקב שכבשים הם בבחי' מדותיו של יעקב בחי' רחמים כי הכבשים יש לה קול רחמנות שמעורר רחמים והיינו לפי שמקורם ושרשם הוא ממדרגה עליונה יותר שהוא מקור הרחמים (כי הכבשים יש להם צמר שהוא בחי' עליונה יותר כנודע בענין הנותן שלג כצמר כו' שער רישי' כעמר נקא) ועמ"ש בפ' ציצית בטעם שהטלית והציצית הם מצמר הכבשים כו' ולכן בנפילות החיות למטה נמשך להם הקול שמעורר רחמים (וגם הרחמים מיני' ובי' דכתיב כרחל לפני גוזזיה נאלמה שהשכינה ג"כ נמשלה לרחל והצמר הם צירופי אותיות שהחיצונים יונקים מהם ובוזזי' אותן כמ"ש במ"א לכן מזה גופא מתעורר ר"ר כו') וגם הם חלשים בטבע תולדותם והרי ניכר ומורגש בהן טבע הביטול, וענין בחי' זו עכשיו בנה"ב שבאדם בחי' כבש הוא התעוררות רחמים שזהו הדרך להגיע לאהבה כנודע בענין ליעקב אשר פדה כו'.

(נת' שזהו ענין הקרבנות (כמצות רצונך) בהמה ולא חיה וע"פ רוב כבשים רחמנות ר"ר (טלית צמר שלג כצמר ובנפש ליעקב אשר פדה כו').

ה) **והנה** י"ל מהו ענין והכשבים הפריד יעקב, דהנה פעמים כתי' בתורה כבש הבי"ת קודם לשי"ן ופעמים כתי' כשב השי"ן קודם לבי"ת ובכל מעשה דיעקב ולבן כתיב הכל כשבים השי"ן קודם לבי"ת. והענין כי הנה בנפילת החיות למטה בגשמיות נק' בשם כבשים הב' קודם לשי"ן כי הב' רומז לבחי' חכ' בחכ' יבנה בית והשי"ן רומז לג' קוין המסתעפי' ונמשכים למטה משא"כ כשהם למעלה במקורם הם אחדות אחד ושם נק' כשבים השי"ן קודם לבי"ת. ולהבין זה יש להקדים מ"ש בזהר בראשית (דף ב' ג') בענין האותיות כד בעא קוב"ה למעבד עלמא כו' אתו כל אתוון קמי' כו' עאלת אות שי"ן קמי' אמרה קמי' רבון עלמין ניחא קמך למ׳ברי בי עלמא כו' אמר לה יאות אנת וטב אנת וקשוט אנת אבל הואיל ואתוון דזיופא נטלין לך למהוי עמהון לא בעינאי למברי בך עלמא, והיינו ששני אותיות ק"ר נוטלין השי"ן עמהם ונעשה שקר כו' עד עאלת אות כף כו' עד עאלת אות ב' אמר לה הקב"ה הא ודאי בך איברי עלמא, ובזהר ר"פ ויגש ג"כ הובא המאמר וסיים ואע"ג דאלף איהו רישא דכל אתוון בגין דלא למיהב דוכתא לסט"א דאקרי ארור לא אתברי בי' עלמא ואשתכלל בבית עלמא דאיהו סימן ברכה יעו"ש, ולכאורה צ"ל דהא גופא קשיא כיון דאלף הוא גבוה יותר מן הבי"ת כנז' שם א"כ למה נק' בו ארור והבית

שלמטה מהאלף במדריגה הוא סימן ברכה כלפי לייא ועוד צ"ל דא"כ למה בעשה"ד הי' פתח דברו באות אלף כמ"ש אנכי כו' ולא חש לטענה הנ"ל דלא למיהב דוכתא כו' והלא עשה"ד הם מכוונים כנגד עש"מ כמ"ש בזה"ק פ' ויקרא די"ב, אך הענין דהנה איתא במדרש ויקרא ה' לאור יום זו מעשה הצדיקים ולחשך קרא לילה זו מעשה הרשעים ועדיין אינו יודע באיזו מהן חפץ כשהוא אומר ויבדל בין האור ובין החשך הוי אומר שחפץ במעשה הצדיקים, והענין כי מצד עצמות אור א"ס ב"ה כמו שהוא למעלה מהצמצום הרי כולא קמי' כל"ח ואין תופס מקום האתעדל"ת וכמ"ש אם צדקת מה תתן לו כו' וזהו עדיין איני יודע באיזו מהן חפץ כו' (וזהו טעם סיבת הגלות לפי דקוב"ה בגלותא סליק לעילא לעילא כמ"ש במ"א) וזהו שארז"ל להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין כו' ואעפ"כ קבלו חיות ושפע רב מפני שנמשך להם מבחי' ארך אפים לפניו שהוא בחי' בלי גבול ולמעלה מבחי' צמצום וכמ"ש ארך אפים וגדל חסד (עיין בסידור) ולכן הי' צריך משה לבקש ונפלינו אני ועמך לפי שהמשיך בחי' יגמה"ר שנאמר בהם ארך אפים כו' א"כ הי' יכול להיות ההמשכה ג"כ לסט"א כיון ששם אין תופס מקום כלל לכן ביקש ונפלינו דעם היות שנמשך מבחי' זו אעפ"כ יומשך רק לסטרא דקדושה וזהו ונפלינו וכו' והיינו מ"ש ויבדל בין האור כו' להיות חפץ במעשה הצדיקים דוקא, והנה בחי' צמצום זה זהו ע"י בחי' חכ' שהוא למטה מבחי' ארך אפים וזהו שנאמר והחכ' תחי' בעלי' כי עפ"י בחי' חכ' יהי' ההשפעה רק במקום הראוי והיינו לשומר התומ"צ שהן הן בחי' בעלי' של החכ' אבל למי שעובר על התורה יהי' עונש רב כמ"ש בתורה והיינו לפי דאורייתא מחכמה נפקת ולכן נקראת החכ' דין בספרים וגם נק' חסד כמ"ש אבינו אב הרחמן, כי היא כלולה מב' בחי' להיות משלם שכר טוב לצדיקים ולהפרע מן הרשעים ולכן נק' התורה מימינו אש דת שהוא בחי' ימין חסד וגם בחי' אש וגבורה משא"כ בחי' ארך אפים כתי' בי' וגדל חסד בלי שום דין כלל מאריך אף לרשעים ג"כ וכמו עד"מ למטה יש איש החסד בטבעו שידו פשוטה לכל ואינו מדקדק לצמצם ולחלק השפע לזה כך ולזה כך דהיינו למי שראוי אליו יושפע לו יותר ולמי שאינו ראוי כ"כ מצמצם השפע או שלא יתן כלל למי שאינו ראוי, הנה כ"ז א"א באיש החסד בטבעו וכמו שהי' אברהם מאכיל אף לערביים כו' בלתי אם ילביש החסד בחכ' שיפקח ויעיין בשכל וטעם למה ישפיע החסד ולאיזה תועלת היא אזי יומשך מזה להשפיע למי שראוי ולא למי שאינו ראוי וגם יהי' חלוקים לזה כך ולזה כך כו', וזהו ג"כ פי' והחכ' תחי' בעלי' דהיינו אפילו בחי' החסד עליון שלמעלה מהחכ' שהוא בחי' גדל חסד מ"מ ע"י התלבשות בחכ' יהי' תועלת גדול לשיומשך השפע רק במקום הראוי ושיהי' שכר ועונש בעולם שדין זה הוא סיבת קיום העולם, וכמ"ש בזוה"ק פ' קרח דקע"ח ב' אלמלא דינא לא הוו ידעי בני נשא מהימנותא עילאה ולא ישתדלון בני נשא באורייתא וכמו שהי' בעשרים דורות מאדם עד אברהם שקבלו מבחי' ארך אפים בלי שום דין לכך היו מכעיסין ובאין עד שאח"כ גברה עליהם מדה"ד ונאבדו לגמרי וזהו והחכ' תחי' בעלי' ממש וגם לפי פשוטו בעלי' הן הן העוסקים בתומ"צ וזהו ימותו ולא בחכ' דהיינו מי

שאינו מקבל אור תורה יומשך לו עונש וכמ"ש בפ' והא"ש השמרו לכם כו' וחרה אף כו'. וזהו ענין מאמר הזהר הנ"ל בענין האותיות שלא נבה"ע באות אלף אעפ"י שגבוה יותר מהבי"ת בגין דלא למיהב דוכתא לסט"א דאקרי ארור פי' כי אלף הוא בחי' ארך אפים ובי"ת הוא בחי' חכ' כנ"ל מפסוק בחכ' יבנה בית לכן האלף קדם לבי"ת וראש לכל האותיות כמו שבחי' ארך אפים גבוה מהחכ' שהוא בחי' חסד שבלי גבול ולכן נק' בעלי' דחכ' והחכ' נק' ראשית חכ' לשון נקבה שמקבלת מבחי' ארך אפים שהוא בחי' אלף שהוא הראש ואמנם זה גופא הוא הסיבה שגם הסט"א יכולים לקבל יניקה מהאל"ף וזהו דארור הוא באל"ף כי ארור הוא בחי' סט"א שנמשך מהם כל לווטין וכמו שנחש הקדמוני הביא קללה לעולם ומבחינת ארך אפים שמאריך אף לרשעים יכולים הם ג"כ לינק וכמבואר למעלה בפי' ועדיין איני יודע באיזה מהן חפץ כו' ע"כ לא נבה"ע שיהי' מתנהג רק במדת ארך אפים שהוא בחי' אל"ף בגין דלא למיהב דוכתא לסט"א שיהי' הם מקבלים ג"כ כמו הקדושה ולכן נברא באות בי"ת שהוא סימן ברכה ר"ל כי מבחי' החכ' יומשך רק לסט' דקדושה שהוא בחי' ברכה ולא לסט"א שהם בחי' ארור ומ"מ אין ר"ל שההמשכה רק מבחי' חכמה לבד דהא אדרבה כל עיקר תומ"צ הוא להמשיך גילוי אוא"ס ב"ה ממש הסוכ"ע שלמעלה מעלה מהחכ' וכנודע תרי"ג מצות דאורייתא עם ז' מצות דרבנן הם בחי' כתר שהוא ארך אפים, אלא הכוונה שהמשכה זו יהי' ע"י אמצעות החכמה ועי"ז יומשך גילוי אור א"ס מבחי' ארך אפים ממש רק לסט' דקדושה וכמ"ש ונפלינו אני ועמך כנ"ל ולכן איתא בזהר אמר לה קוב"ה לאות אל"ף למה לית אנת עאלית קמי' כו' ותמהו ע"ז כל מפרשי הזהר דכיון דהאותיות עלו בסדר תשר"ק וכבר הבטיח הקב"ה לאות ב' שיברא בה העולם א"כ מה אמר קוב"ה לאל"ף למה לית אנת עאלת כו' מה מקום לה לבקש כיון שכבר קדמה וזכתה הבי"ת, אך הענין הוא דאעפ"י שהתנהגות העולמות הוא ע"י החכמה שהיא הבי"ת מ"מ אין ר"ל שלא יומשכו כלל בעולם המדריגות עליונות שלמעלה ח"ו כי אדרבה תכלית הבריאת העולם להיות גילוי ב"ה ממש למטה כמו למעלה וזהו בחי' דירה בתחתונים והרי הוא ית' מרומם ומתנשא מדריגת אין קץ למעלה מעלה מהחכ' רק הכוונה שהמשכות אלו יהיו ע"י התלבשות בחכמה כדי שיומשך למקום הראוי לבד כנ"ל, ולזה אמר לה הקב"ה לאל"ף למה לא עאלית כו' דמה שלא עלה האל"ף לבקש על גילוי' בעולמות הוא מפני דכסבורה שיהי' רק הגילוי רק מהחכ' לבד שהוא הבית ובחי' האלף שהוא בחי' פלא עליון שלמעלה מהחכ' תשאר בהעלם ולא תתגלה כלל למטה ולכן אמר לה הקב"ה שאינו כן דגם היא תתגלה ממש בעולמות ולכן יש כל כ"ב אותיות בא"ב וגם האל"ף בכלל רק שההמשכה הוא ע"י אמצעות הבי"ת שהוא סימן ברכה מטעם הנ"ל בגין דלא למיהב דוכתא כו', ולכן אדרבה עיקר יחוד האלקות הוא באות אל"ף כמ"ש הוי' אחד רק שהגילוי זה נמשך ע"י החכ' וזהו ג"כ ענין החי"ת דאחד שהוא ר"ת חכמה כמ"ש במ"א, ובזה מתורץ מה שבעשה"ד התחיל באל"ף דאדרבה עיקר נתינת התומ"צ להיות גילוי בחי' זו ולכן יש בעשה"ד תר"ך אותיות כמנין כתר רק שסדר ההמשכה הוא ע"י החכ', וזה

א"צ לרמז בעשה"ד שכבר קדם הבית בעש"מ לומר שע"י החכ' נמשכו כל ההמשכות וכיון שכבר קדם הענין בתורה בבראשית שהנהגת העולמות הוא בחי' החכ' לכך יכולים להמשיך אח"כ בעשה"ד גם מבחי' האלף שהוא בחי' אנכי מי שאנכי להיות הוי' אלקיך שיומשך רק לסט' דקדושה עד שנקרא אלקיך דוקא מטעם הנ"ל וזהו פי' שם הקב"ה שקראו חז"ל כי קדוש הוא מובדל דהיינו בחי' כתר וברוך היינו בחי' חכ' ואנו ממשיכים ב' הבחי' שיהי' אוא"ס שלמעלה מהחכ' הנק' קדוש נמשך בחכ' הנק' ברוך ועי"ז יגיע בחי' קדוש ממש אצלינו וכמארז"ל עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש וכמ"ש הפי' במ"א. וזהו מארז"ל אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענום שזה שיומשך מבחי' אנכי מי שאנכי בחי' א"ס ממש בצמצומי' להיות נמשך בבחי' אלקיך שלנו דוקא עד שהזהיר לא יהי' לך כו' והרי מצד מהותו ועצמותו כתי' אם צדקת מה תתן לו כו' ואעפ"כ במ"ת נמשך מבחינת אנכי ממש להיות אלקיך זהו ע"י בחי' גבורה וכנ"ל שהחכ' נק' לפעמים גבורה וכמ"ש ראשית חכמה יראת ה' ויראה היא מבחי' גבורה וגם הוא בגימט' גבורה אלא גבורה זו הוא אמיתית החסד כנ"ל.

(נת' להבין ענין כשב וכבש יוקדם מאמר האותיות וצ"ל אמאי אל"ף אקרי בי' ארור והענין כי בבחי' ארך אפים עדיין אם צדקת כו' א"י באיזה מהן חפץ רק החכ' תחי' בעליה עשרה דורות מכעיסין וקבלו מארך אפים חכ' תורה מימינו אש ומ"מ ההמשכה ג"כ מכתר רק ע"י חכ' וזהו מה שאמר לאל"ף למה לית אנת עאלת כו' לכן התחלת עשה"ד באלף זהו פי' קוב"ה וענין אנכי ולא יהי' מפי הגבורה כו').

ו) **ועפ"י** הקדמה זו יבואר ג"כ ענין אותיות כבש, כי הנה הבי"ת הוא בחי' חכמה כנ"ל אך הכ"ף הוא למעלה מהחכ' וכמש"ל בהזוהר כד נחית כף אזדעזעו כו' ולכן נק' כף כמו עד"מ כף היד כשכופף אותה נעשה כמו חלל באמצעה והיד מקפת וסובב את הדבר שבתוכה וכך יובן עד"מ בחי' סוכ"ע שמקיף כל העולמות וכל ההשתל' דאבי"ע מוקף בה מכל צד נק' בשם כף וזהו שנאמר ומתחת זרועות עולם ולכאורה איך שייך ענין זרועות למטה מתחת העולם אלא הענין הוא מפני שהזרוע הכפופה הנ"ל מקפת מכל צד גם מתחת כמו מלמעלה הכל ביחד והוא בחי' ראש והתחלת אותיות כתר שלמעלה מהחכ' וכתר ג"כ לשון מקיף כמו כתרו את בנימין כמ"ש במ"א ולכן בתיבת אנכי בא הכ"ף וזהו ההפרש בין אני ואנכי כמו עד"מ בגשמיות כשהאדם מדבר ברוח נמוכה אומר אני וכשמדבר בבחי' יש יותר אומר אנכי בתוס' הכף נמצא תוס' הכף מורה על גדולה ויש וכמ"כ למעלה בחי' סוכ"ע שהוא היש האמיתי דכולא קמי' כל"ח נק' אנכי בתוס' כף (משא"כ בחי' בה' בראם נק' אין אתא קלילא כנ"ל) וזה הי' הגילוי במ"ת לכן נאמר אנכי כו', עכ"פ מבואר מכ"ז דבחי' אות כף מורה על בחינת ומדריגה שלמעלה מעלה מהחכ' שהוא בחי' הב', וענין השי"ן רומז לג' קוין היינו בחי' הג' מדות שהן חג"ת וכמ"ש בזהר פ' ואתחנן דרס"ב ע"ב בענין שי"ן דתפילין שרומז לשלשה אבות ונודע שאברהם בחי' חסד

ויצחק בחי׳ גבורה ויעקב בחי׳ ת״ת שהוא בחי׳ רחמים, אך שי״ן זה יש בו שני בחי׳ לפעמים הוא קודם לבי״ת וזהו ענין כשב ולפעמים הוא אחר הבית ונק׳ כבש, והענין דאיתא בזהר דאית חסד ואית חסד פי׳ כמו עד״מ באדם יש בחי׳ מדות שלמטה מהשכל ויש בחי׳ מדות שלמעלה מהשכל כי הנה כמו שיש התכללות המדות בשכל מאחר שהם נולדים ונמשכים מהשכל ממילא שמתחילה קודם לידתן הם כלולים בהשכל וכך ג״כ השכל שהוא נמשך ובא מהכח שלמעלה מהשכל הוא כלול תחלה שם בבחי׳ העלם וכמו״כ יש בלמעלה מהשכל ג״כ בחי׳ מדות והם בחי׳ המדות שברצון (וכמ״ש במ״א בביאור ע״פ שאו את ראש כו׳ לגלגלתם) וזהו ענין דאית חסד שלמטה מהחכ׳ וזהו השין שאחר הבית כי הבי״ת הוא בחי׳ חכמה והשי״ן שאחריו הם המדות הנמשכי׳ מהשכל ואית חסד דאקרי ורב חסד שהוא למעלה מהחכ׳ ולכן הוא קודם לבי״ת כי אדרבה החכ׳ מלבשת לבחי׳ ורב חסד או נוצר חסד וכנ״ל בענין אלף ובית שהאלף הוא בחי׳ ארך אפים וגדל חסד גבוה מהבי״ת שהוא החכ׳ כו׳ וכמ״כ יובן ב׳ בחי׳ מדות אלו בעבודת ה׳ בנפש שיש ב׳ בחי׳ אהבה הא׳ בחי׳ אהבה הנולדת ונמשכת מן ההתבוננות ונק׳ אהבת עולם או אהבה זוטא והב׳ בחי׳ אה״ר שלמעלה מהשכל שיושג ג״כ בכל נפש וכמו בחי׳ מס״נ שאפי׳ קל שבקלים יוכל למסור נפשו על קדה״ש שלא מצד ההתבוננות כלל אלא זהו מצד האהבה שבנפש לה׳ שלמעלה מהשכל וגם מדת יראה כלולה בה שלא ליפרד מיחודו ואחדותו ית׳ אפי׳ במס״נ וכמ״כ בתפלה יוכל להיות גילוי אהוי״ר זו ושזהו שנאמר ואני בהמות הייתי עמך בהמות לשון רבים היינו כי השכל הוא בחי׳ אדם אבל המדות נק׳ בהמה כי גם בבהמה יש בחי׳ מדות ולכן המלאכים שעבודתם באהוי״ר נק׳ בהמות ארי׳ ושור כו׳ וענין בהמות לשון רבים היינו שיש ב׳ בחי׳ בהמה הא׳ המדות שלמטה מהשכל שהוא למטה מבחי׳ אדם והב׳ בחי׳ בהמה רבה שלמעלה מבחי׳ אדם והוא בחי׳ ורב חסד שגבוה מהחכ׳ ובנפש היינו בחי׳ מס״נ שלמעלה מהשכל ולפי שבכל אדם יש מבחי׳ זו ג״כ לכך אמר ואני בהמות הייתי עמך ועיין בלק״א ס״פ מ״ו.

(נת׳ ענין כבש בחי׳ סוכ״ע כמו כף יד ומתחת זרועות עולם ר״ת כתר כתרו את בנימין הבי״ת חכמה השי״ן ג׳ מדות ג׳ אבות ויש ב׳ בחי׳ מדות הא׳ למטה מן השכל ונק׳ אה״ע אית חסד הב׳ שלמעלה מהשכל הכלולים ברצון רב חסד אה״ר וזהו בהמות לשון רבים לכן פעמים השי״ן לפני הבי״ת ופעמים אחר הבי״ת).

ז) **והנה** מבואר למעלה (אות ג׳) בענין ז׳ מלכים קדמאין שנאמר בהן וימלוך וימת שנפלו בבחי׳ שבה״כ וזמ״ל אלו הן בחי׳ ז׳ מדות כנודע ומה שנאמר בהן לפני מלוך מלך לבנ״י היינו ששרשן קודם שנפלו בשבה״כ והן מבחי׳ המדות שלמעלה מהחכ׳ והיינו ענין בחי׳ בהמה רבה הנ״ל שלמעלה מבחי׳ אדם ומשם ירד החיות למטה מטה ע״י שבה״כ עד שנמשך ג״כ בבהמות גשמיי׳ ונה״ב שבאדם וכן נראה וכנ״ז גם למעלה (אות ה׳) בענין ארך אפים וגדל חסד דדוקא מבחי׳ גדל חסד יוכל להמשיך החיות גם למטה למקום שאינו ראוי כ״כ דהיינו אפי׳

לסט"א וכ"ש לבהמות המותרים שמבחינת נוגה כו' אלא שזהו ע"י שבה"כ (כמ"ש במ"א ע"פ ויהי בשלח) וזהו ענין הנזכר בזהר (הובא למעלה אות ה') באות שי"ן שאמר לה הקב"ה יאות אנת וטוב אנת וקשוט אנת אבל הואיל ואתוון דזיופא נטלין לך למיהוי עמהון כו' כי כללות הז' מדות נכללים בשלשה מדות שהן חג"ת כנודע דנה"י הם ענפיהן של חג"ת נצח ענף החסד כו' כמ"ש בלק"א ח"א פ"ג וז"ל ושאר המדות הם ענפי היראה והאהבה כו' נמצא השי"ן שהוא ג' מדות חג"ת רומז על כללות הז' מדות, ובחי' שי"ן דכשב שהוא הסמוך לכף והוא לפני הבי"ת היינו בחי' המדות שלמעלה מהחכ' ונק' בהמה רבה והוא ג"כ בחי' זמ"ל הנ"ל ולכן אמר לה הקב"ה יאות אנת וטב אנת וקשוט אנת* אות אמת כנודע אבל הואיל ואתוון דזיופא נטלין לך כו' כי עם היות שמדות אלו דזמ"ל הן בשרשן תכלית הקדושה האלקי' אבל מ"מ בבחי' זו הי' שבה"כ שנפלו הניצוצות בקליפות ממש ונבלעו בקליפות והיינו כל הז' מדות רעות תאוות וכעס וגסות כו' שיניקתם ע"י שבה"כ מהזמ"ל שנפלו ואינון אתוון דזיופא הם ק"ר כי קו"ף היינו ע"ד כקוף בפני אדם שהסט"א מדמה א"ע לקדושה מחמת הגסות וכמו המן שהפיל פור כו' להדמות לבחי' גורל דיוהכ"פ והרי"ש ג"כ מורה על רע כמ"ש בזהר פ' מקץ דר"ד בענין אתוון טו"ר יעו"ש, וזהו ענין אשר קרך בדרך דכתיב בעמלק שהוא אותיות קר לקרר ולהפריד מעבודת ה' וז"ש גבי מרדכי אשר קרהו ופי' במדרש שעמד עליו המן שהוא קרהו כו'* וכן בתוכחה כתיב ואם תלכו עמי קרי כו' וגם בבלעם כתי' ויקר אלקים אל בלעם שיניקת החיצוני' מבחי' אותיות ק"ר וזהו ג"כ ענין מקרה לילה כמ"ש בזהר ע"פ ויקר הנ"ל (ולכן קרי גימט' יש כי בהתחברות השי"ן שהוא מבחי' קדושה ליו"ד הוא בחי' להנחיל אוהבי יש משא"כ בחי' קר כו' ולכן אחר מפלת המן ואתהפכא מחשוכא לנהורא ממש נאמר ליהודים היתה אורה כו' ויקר שגם בחי' קר נתהפכו לקדושה ונעשה יקר וז"ש יש יקר מחכ' סכלות מעט כדפי' בזהר פ' תזריע דמ"ז ע"ב דקאי כשהסכלות נהפכו לקדושה לכן אז נק' יקר כו') וזהו ענין אתוון דזיופא נטלין לך למהוי עמהון כי החיצוני' אין להם חיות ויניקה וקיום רק מהקדושה וכשמוציאים הניצוצי קדושה מהם היו כלא היו וזהו פי' שיני רשעים שברת להוציא בלעם מפיהם מה שבלעו חיות מבחי' השי"ן ע"י שבה"כ וכמ"ש חיל בלע ויקיאנו וזהו יסוד כל התורה לברר הניצוצי' והיינו ע"י התהפכות המדות רעות דנה"ב כי כל פרטי מחשבות אדם ותחבולותיו ותאוותיו הם נמשכים בדרך כלל מז' מדות הנ"ל כגון עד"מ מדות אהבה דנה"ב הוא בכלל מדה א' ובפרטות מתחלקת לכמה וכמה בחי' ואהבת ממון או כבוד או תאוות אכילה ושתי' או שאר תאוות כו' וכן מדת הגבורה דנה"ב מתחלקת לכמה מדות רעות כמו שנאה וכעס ואכזריות וכדומה וכן מדת הת"ת דנה"ב הוא גסות הרוח מתחלקת ג"כ לבחי' שונות כמו במלבושי כבוד או להיות שמו וריחו נודף בארץ כו' ויניקת הז"מ רעות הוא ע"י שבה"כ מז' מדות דקדושה שהם בחי' השי"ן אהבה עליונה כו' ולכן צ"ל שיני רשעים שברת דהיינו ע"י שבירת התאוה ושאר כל המדות רעות בבחי' אתכפיא בתחלה שזהו בחי' שברת ואח"כ יבוא לבחי' אתהפכא

אנת: בכת"י ב' נוסף: ג' שבחים כנגד כללות המדו' בחי' חג"ת וסיים בקשוט שהוא בחי' ת"ת שנק'.

קרהו כו': בכת"י ב' נוסף: מל' קרך בדרך כי המן ביקש לאבד את בחי' יהודי שהוא הביטול דקדושה כו'.

היינו שתהפך הכח והתשוקה הגשמיות לאהבת ה׳ וזהו ג״כ ענין ספה״ע ז׳ שבועות כמ״ש וספרתם לכם כו׳ וספרתם לשון ספיר להאיר ולזכך בחי׳ לכם כי לכם מורה על הנאות גופניות כמארז״ל בענין חציו לה׳ וחציו לכם וצריך לזכך בחי׳ לכם שיתהפכו המדות דנה״ב ולכן הוא ז׳ שבועות לז׳ מדות כנודע ולכן* ארז״ל הכל מודים בעצרת דבעינן לכם כיון שכבר קדם בחי׳ וספרתם לכם והנה נודע דבחכמה אתברירו דהיינו שבירור הניצוצות הוא דוקא ע״י החכ׳ והיינו ג״כ בנפש א״א להיות התהפכות המדות רק ע״י תגבורת כח השכל עליהן להיות מוח שליט על הלב כי עיר פרא אדם יולד דהיינו כשהאדם הוא כתולדתו שלא נהפכו המדות דנה״ב להיות כובש את יצרו ולעמוד נגד טבעו הוא פרא אדם ולא אדם כי אדם הוא בחי׳ חכ׳ וכשמוח שליט על הלב להפוך מדותיו אז הוא בחי׳ אדם ולכן ספה״ע הוא בחי׳ עומר שעורים מאכל בהמה להפך הנה״ב שתהי׳ נכללת בבחי׳ אדם הוא הנה״א ועי״ז יהי׳ קבלת התורה בשבועות שהוא בחי׳ אדם רמ״ח מ״ע רמ״ח אברים דמלכא ושס״ה ל״ת שס״ה גידין כנודע, והגם שנת׳ למעלה אות ג׳ שבחי׳ בהמה מצד שרשה יש בה ביטול יותר מבחי׳ אדם אך היינו בשרשה שהוא בחי׳ בהמה רבה אבל כשנפלו בשבה״כ צריך להתברר ע״י אדם ועוד דבאדם ג״כ יש ב׳ בחי׳ והיינו בחי׳ יש זהו מצד השכל המושג בהשגה שהוא בחי׳ יש אבל בחי׳ חכמה הוא מה שלמעלה מהשגה והוא בחי׳ ביטול כח מה ולכן אמרו בחכמה דוקא אתברירו כו׳ כי החכמה מאין תמצא ויש בה ג״כ בחי׳ אין וביטול.

(נת׳ ענין זמ״ל שנפלו והן לפני מלוך לבנ״י בהמה רבה והנפילה ע״ד מארך אפי׳ נמשך גם לסט״א וזהו ענין שי״ן דנטלין לי׳ אתוון דזיופא השי״ן כללות ז׳ מדות חג״ת יאות טוב וקשוט, וק״ר כקוף בפני אדם קרך בדרך קרהו קרי ויקר וצ״ל שיני רשעים שברת ושבירת התאוו׳ וספרתם לכם בחי׳ הלכם ובחכמה אתברירו מוח שליט כי עיר פרא כו׳ כשהוא בבחי׳ יולד ושיהי׳ אדם הוא ע״י החכמה ספה״ע מבהמה אדם אז מ״ת. ומש״ל דהבהמה ביטול יותר היינו בשרשה ועוד באדם ג״כ חו״ב בינה יש חכ׳ כח מ״ה ובחכמה דוקא אתברירו כו׳).

ח) **ובכל** הנ״ל יובן ענין והכבשי׳ הפריד יעקב שיעקב הוא הממשיך בחינת הכבשים מבחי׳ ומדריגתם שבמקורם לבחי׳ הפירוד שיהי׳ נק׳ בשם כבשים כדי שיהי׳ נמשך הביטול גם בעלמא דפרודא, ולכן גבי צאן לבן נז׳ הכל כשבים הבי״ת אחר השי״ן כי הנה בחי׳ לובן העליון הוא בחי׳ החסד הפשוט שלמעלה מהחכמה כנודע מענין בגדי לבן של כה״ג לכן שם השי״ן קודם לבי״ת כנ״ל וגם בחי׳ לבן שלמטה שנפל בשבה״כ הרי נת׳ שהוא ג״כ מבחי׳ מדות הנ״ל כנז׳ באות הקדום בענין ש׳ ק״ר כו׳ וכן לבן הי׳ רמאי לכן נז׳ הכל אצלו כשבים אך ענין יעקב ידוע שהוא נתעכב אצל לבן כדי לברר בירורי׳ נוגה ולהעלות הניצוצי׳ לקדושה והבירור הוא דוקא ע״י החכ׳ בחכמה אתברירו לכך המשיך שיהי׳ בחי׳ זו דכבשים להיות הבי״ת שהוא החכמה קודם לשי״ן שיהי׳ בירור המדות ע״י חכ׳, ומ״ש לשון הפריד הענין

ולכן . . וספרתם לכם: בכמה כת״י ליתא כ״ז.

כי בהיות המדות בשרשן דהיינו בחי׳ שי״ן קודם לבי״ת שם הם בתכלית הביטול כנז״ל אות ג׳ בענין ביטול דבהמה רבה לכן הם שם כלולים כא׳ וזהו ענין רבקות של שלש שלש בקר או של ארבע הנז׳ בגמ׳ דפי׳ שהבהמות קשורים ומתאחדים זה ע״ז (והוא בחי׳ שי״ן דכש״ב ונודע שיש שי״ן של ג׳ ראשין ושל ד׳ ראשין וזהו ענין של שלש בקר או של ארבע) ובהמשכתן למטה נק׳ בשם ענפין מתפרדין אפי׳ המדות דאצילות כנז׳ בזהר ר״פ חיי שרה ע״פ מאה שנה כו׳ ושבע שנים, לכן המשכה זו שהמשיך יעקב מבחי׳ כשבים שיהי׳ בחי׳ כבשים נק׳ הפריד שהמשיכן לעלמא דפרודא אך הוא צורך עלי׳ שעי״ז יתבררו המדות שנפלו בשבה״כ למטה שהבירור צ״ל דוקא ע״י דרך זה דבחי׳ כבשים כנ״ל, וזהו ג״כ שרש ענין שני תמידין שבכל יום שהם שני כבשים וכתי׳ את הכבש הא׳ תעשה בבקר פי׳ שתמשיך להיות בחי׳ כבש בחכ׳ אתברירו השי״ן ואת הכבש כו׳ תעשה בבקר כי בקר הוא בקר דאברהם בחי׳ חסד עליון שמתפשט אא״ס ב״ה למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית והנה בהתפשטות למטה מדריגה אחר מדריגה בירידות המדריגות בדרך השתלשלות והתלבשות יש יניקה ואחיזה לקליפות וסט״א לינק מהקדוש׳ וכמ״ש אברהם לו ישמעאל יחי׳ לפניך וצריך להקריב כבש שהוא בחי׳ ביטול בבחי׳ רחמנות שלא יומשך אא״ס ב״ה רק בקדוש׳ בבחי׳ ביטול להיות אא״ס ב״ה שורה ומתגלה במי שבטל אליו דוקא (וזהו בחי׳ חכ׳ כח מ״ה שמבררם להגיע ולהמשיך הביטול זה גם בעלמא דפרודא ואז כשמברר הניצוצי׳ הרי בשרשן יש בהן הביטול יותר כנ״ל בענין בהמה רבה כו׳ שיש בה הביטול יותר מבחי׳ אדם אכן הרי נפלו בשבה״כ וצ״ל הבירור ע״י חכ׳ ביטול כח מ״ה כו׳) ואת הכבש השני תעשה בין הערבים זמן* שליטת מדתו של יצחק בחי׳ גבו׳ להמתיק כו׳, והמשכות בחי׳ ביטול זה בב׳ כבשים בבחי׳ בקר ובחי׳ בין הערבים נעשה ע״י יעקב שהוא בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה, לכך הפריד הכבשים מבחי׳ כשבים שהיו במקורן ושרשן לבחי׳ כבשים לעלמא דפרודא להתחלק בב׳ בחי׳ ומדריגות שונות, וזהו ג״כ פי׳ את הכבש כו׳ ואת הכבש כו׳ כי את היינו כ״ב אותיות מא׳ ועד ת׳ שעי׳ אותיות נמשך להיות התהוות מאין ליש כנ״ל כמש״ל אות א׳ ב׳ ומצד ריבוי השתל׳ נמשך מהאותיות יניקת החיצוני׳ להיות יש גמור וזהו בחי׳ כרחל לפני גוזזי׳ נאלמה שהחיצוני׳ גוזזי׳ השערות שהם בחי׳ האותיות להיות יש ודבר בפ״ע אבל ע״י הקרבת הכבשים מתקנים בחי׳ א״ת שהן האותיות שיומשך גילוי אוא״ס רק בקדושה כנ״ל, אך בשבועות כתיב והניף אותם על לחם כו׳ על שני כבשים שמניף אותן למעלה למקורן ושרשן בחי׳ כשבים להיות בטלים ומיוחדים באא״ס ב״ה והענין כי אחר שמתבררים המדות שנפלו בשבה״כ שהוא בחי׳ הש׳ ע״י החכמה שהוא הב׳ ע״י את הכבש הא׳ תעשה כנ״ל אז אח״כ יכולים להתעלו׳ למקורן ושרשן שלמעלה מהחכ׳ שזהו בחי׳ כבשים ולכן דוקא בשבועות הי׳ גילוי זה כי הנה המצות ספה״ע הוא בירור הז׳ מדות כנ״ל ולכן היו מקריבי׳ כבש עם העומר כמ״ש ועשיתם ביום הניפכם את העומר כבש תמים כו׳ כי בירור המדות צ״ל ע״י בחי׳ כבש כנ״ל, ואחר ספה״ע ז׳ שבועות שהוא בירור והתהפכות כל המדות אזי יכולים

זמן שליטת: בכת״י ב׳: נעשה ע״י.

לעלות ולהגיע לשרשן ומקורן שהם מדות עליונות שלמעלה מהחכ׳ וזהו״ע התנופה שהיו מניפים הכבשים שיגיע לבחי׳ כשבי׳ לכן היו טעונים תנופה ב״פ חיים ושחוטים לרמוז על עלי׳ גדולה כו׳ עילוי אחר עילוי ויובן ג״כ בחי׳ זו בנפש שיש ב׳ אהבות שהם ב׳ בחי׳ רצון הא׳ האהבה ורצון שנמשכת מצד השכל וההתבוננות בגדולת ה׳ שעי״ז יבא לבחי׳ ואהבת כו׳ והב׳ הרצון והאהבה שלמעלה מהשכל והטעם וזה אין בכח האדם להגיע מצד מעשיו אלא דלאחר שעשה כל מה שבכחו להגיע האהבה והרצון מצד השכל והטעם אזי יוכל להגיע לבחי׳ הרצון שלמעלה מהטעם וכמשנ״ת ג״כ ע״פ אני ישנה כו׳ פתחי לי כחודה של מחט ואני אפתח לך תרעין עילאין דהיינו גילוי הרצה״ע שלמעלה מהטעם וגילוי בחי׳ זו הוא בשבועות וזהו״ע שעה״נ שע״י ספי׳ מ״ט יום שהם בירור המדות שלמטה מהשכל נמשך ממילא גילוי שעה״נ להיות חמשים יום והוא הממשיך בחי׳ הכתר שלמעלה מהחכ׳ לכן אז דוקא מניפים הכבשים לבחי׳ כשבים שהו״ע הנ״ל ולכן נק׳ חג שבועות והוא רק יום א׳ אלא שיום זה כולל שבעה שבועות כא׳ כי בהתעלות לבחי׳ שלמעלה מהחכ׳ הוא התכללות והתאחדות לגמרי רק למטה נאמר והכשבים הפריד כו׳ שהן ענפין מתפרדין בחי׳ שבע שנים ושבעה שבועות אבל בבחי׳ כשבי׳ הוא התכללות לגמרי כנ״ל בענין רבקות כו׳. ובזה יובן ענין ירידה צורך עלי׳ דנה״א (הנ״ל אות א׳) שהוא בחי׳ אדם וע״י ירידה בגוף לקיום מצות מעשיות כמו קרבנות ותפלה שבמקום קרבנות בירור נה״ב יעלה ויגיע לבחי׳ שלמעלה משרשן וכנ״ל בענין בהמה רבה כו׳ אלא שיהי׳ ב׳ המעלות דאדם ובהמה רבה ולכן לא יהי׳ עוד שבה״כ (ועמ״ש במ״א ע״פ והארץ היתה תהו כו׳ ענין מהות הביטול שע״י בירור זה דבהמה כו׳).

(נת׳ פי׳ והכשבים הפריד כי אצל לובן העליון כשבים וכן בלבן הארמי שבשבה״כ ש׳ שקר ויעקב הממשיך שיהי׳ כבשים להיות הב׳ מברר הש׳ ונק׳ בחי׳ זו הפריד לגבי רבקות וזהו״ע התמידים הכבש הא׳ תעשה בבקר בבקר דאברהם שלא יצא ישמעאל ע״י רחמים יומשך רק בביטול כו׳ בין הערבים יצחק למטה הם ב׳ בחי׳ שונות משא״כ למעלה רבקות כו׳ ופי׳ את מיתוק האותיות שערות דכבש ובשבועות והניף לבחי׳ כשבים כי אחר בירור המדות בספה״ע וכבש הבא עם העומר יתעלו למדות עליונות שלמעלה מהחכ׳ וכן בנפש כו׳ אפתח לך שעה״נ ונק׳ שבועות כי כולל ז׳ שבועות ביום א׳ משא״כ לשון הפריד כו׳ וזהו הירידה צורך עלי׳).

וספרתם* לכם, וספרתם הוא לשון בהירות, הנה פסח הוא יצ"מ, והוא בחי' רצוא וחג השבועות מתן תורה הוא בחי' ושוב, וביניהם צ"ל ספירת העומר, ויצ"מ בחפזון יצאת, שנגלה עליהם ממ"ה וגאלם בבחי' חפזון ולע"ל כתיב כי לא בחפזון תצאו כו' (ה'. ואפ"ל כיון יצ"מ הוכרח להיות בחפזון שלא נתברר עדיין נה"ב ע"כ לתקן זה צ"ל ספה"ע ז' שבועות שעי"ז מתברר נה"ב עד שמתן תורה הוא דוגמת כי לא בחפזון, ע'), ושבועות גילוי רצונו למטה וירד ה' על הר סיני. והנה כתיב למען תזכור את יום צאתך מאמ"צ כל ימי חייך, שצ"ל יצ"מ בכל יום, שמע ישראל וחותם אשר הוצאתיך מאמ"צ, והיינו כשיתבונן איך שכל צבא השמים משתחוים כו' ע"י שמשיגים כי מלכותך מלכות כל עולמים כו' לא כמו שהנשמה מחיה את הגוף כו' הם אין ערוך כלל לגבי אורו כו' שהוא בחי' א"ס (ה'. אפ"ל שזהו ג"כ בחי' מלכותך הוא בחי' א"ס ואצ"ל מהו"ע ית', וע' לק"ת בשה"ש ד"ה קול דודי), כי דבר שהוא בגדר מספר אין לו ערוך כלל לגבי א"ס כו' וע"י שמשיגים את כל הנ"ל הם בבחי' ביטול תמיד כו', ולכן ע"י התבוננות האדם בכל הנ"ל בעומק הדעת יבא לבחי' רצוא בק"ש להיות ואהבת כו' לצאת מן המיצרים כו' (וע' בלק"ת פ' ואתחנן ד"ה ענין ק"ש אחד ואהבת ושם פ"ב גבי וכשישים האדם אל לבו בחי' אחד זה בק"ש אזי יהי' ואהבת בכל לבבך בבחי' יחידה שבנפש כו') וזהו שבגלות מצרים נאמר לא ידעתי את הוי'.

ב) **וזהו** תפלות אבות תקנום, שהאבות הם אהוי"ר ורחמנות (ה', ויש מ"ד תפלות כנגד תמידים תקנום וכ"פ הרמב"ם בה' תפלה והיינו כמ"ש פ"ג, שמבחי' אבות נמשך ההתפעלות בנה"א לבד, אבל כדי שיומשך גם ההתפעלות בנה"ב הי' אח"כ ספה"ע מאז אח"כ מ"ת, וזהו מ"ד תפלות כנגד תמידין תקנום שהוא קרבן מן הבהמה א"כ זהו גם בירור נה"ב, ומ"מ הן מן הכבשים, כי כבש יורה ג"כ על כתר חו"ב חג"ת שהוא ענין ביטול העליון דנה"א, ע'). וסדר התפלה יש בה ג' מיני פסוקים הא' ואהבת ועי"ז אח"כ והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך כו' ומלאכתן עראי כו' וכן יצחק בחי' גבורה שנעשה מזה יראה ובחי' יעקב הוא רחמנות כו' דהיינו מי שלבו כלב האבן כו' העצה הוא לעורר רחמים רבים על נפשו כו' רחם עלינו ותן בלבנו בינה כו' ולא נבוש לע"ו, וזהו ליעקב אשר פדה את אברהם כו' (ה'. וארז"ל ע"ז פ' בחקתי בת שנשאת למלך ר"ל הנשואין שיוקלט הדעת בפנימי' הלב כמ"ש בלק"ת ד"ה עיני כל אליך ישברו ובד"ה ד' לי בעוזרי פ"ב, ע').

ג) **והנה** כל הנ"ל שהוא בחי' רצוא יצ"מ אינו אלא לנה"א בלבד, כי יעקב חבל נחלתו, וירא ישראל שהוא הנה"א את היד הגדולה כי ישראל עלו במחשבה, אבל נה"ב הוא בחי' בהמה, וכדי לקבל את התורה שהוא גלוי רצונו ית' למטה הוצרך להיות מקודם בחי' ביטול נפש הבהמית ג"כ (ע' לקמן ד"ה והניף את העומר רפ"ב, בשטה עליו שזהו ענין עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו) כי לא יגורך רע, והיינו ע"י הנפת העומר וספירת העומר כמ"ש והניף את העומר לפני ד' לרצונכם ממחרת השבת יניפנו הכהן כי הנה העומר הוא מן השעורים שהוא מאכל בהמה וכמ"כ למעלה יש ג"כ

וספרתם: מאמר זה נסדר מחדש בהוצאה זו מגוכתי"ק 1056.

בחי׳ בהמה והוא המרכבה העליונה פני ארי׳ אל הימין ופני שור מהשמאל כי חיה בכלל בהמה וכמ״ש על הים שעשה שלמה עומד על שנים עשר בקר שלשה פונים צפונה כו׳ שהיא המרכבה העליונה והים עליהם מלמעלה שהוא בחי׳ ים העליון בחי׳ בהמה רבה שם ב״ן בגימ׳ בהמה, שהוא שורש המרכבה דפני ארי׳ [קיצור. יצ״מ רק לנה״א, וכדי לקבל התורה צ״ל תחלה ביטול נה״ב ג״כ וזהו ע״י הנפת העומר שעורים מאכל בהמה, ויש בהמה למעלה שנים עשר בקר, והים עליהם מלמעלה הוא ש׳ ב״ן בהמה רבה] כו׳ והמרכבה הנ״ל הוא שורש לכל הבהמות ונה״ב שלמטה שנמשכים ממנה, ושעורה שעור ה׳ והיינו מבירורים שלמטה נבררים ונכללים בבחי׳ בהמה רבה הנ״ל כמאמר יוצר משרתים שיש מלאכים שהם בטלים בכל יום ונבלעים ונכללים בבחי׳ בהמה רבה הנ״ל כמו המאכל שעורים שנבלע בבהמה שלמטה וחוזרים ומתחדשים בכל יום.

קיצור. ושעורה שעור ה״א, ע״ד יוצר משרתים, כמו שעורה שנכלל בבהמה, יניפנו הכהן, לפני הוי׳, ממחרת השבת, ועי״ז אח״כ ע״י ספה״ע המשכת המקיפים מלמעלה למטה, היום יום, יומם יצוה ד׳ חסדו, לרצונכם שיהי׳ ביטול הרצון (ואולי ענין שיעשה רצונך כרצונו דלקמן בד״ה והניף את העומר פ״ב), ואז הי׳ יכול להיות אח״כ מ״ת גילוי רצונו, ואשים דברי בפיך, ובכל נפשך לקשר מחשבה במחשבה כו׳, אך כלה אומר אין לי אלא תורה כו׳ רק צ״ל מקודם יצ״מ רצוא כו׳ ועי״ז רוח אמשיך רוח כו׳, אך שיתלבש בדברים גשמיים כו׳ צריך מקודם שיניף הכהן את העומר ועי״ז אח״כ ע״י ספה״ע המשכת המקיפים והי׳ יכול להיות אח״כ מ״ת.

ואפ״ל ע״ד שהתורה ניתנה דוקא ע״י כור הברזל במצרים בד״ה וכל העם רואים שזיכך את ישראל כו׳ כמ״כ ע״י זיכוך נה״ב בימי העומר יוכל להיות אח״כ המשכת התורה בשבועות כו׳.

גם י״ל כי הרצוא הנה״א מצד עצמה מגיע בשרשו ישראל דלעילא ז״א בחינת כמראה אדם, אך ע״י רצוא דנה״ב ע״י העומר שעורים ה״ז דוגמת והחיות נושאות את הכסא ומגביהות לקשר בחי׳ ז״א בא״א.

וזהו וספרתם לכם ע״ד עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו, בישעי׳ סי׳ מ״ג כ״א, ע״ד שארז״ל פ״ד דמנחות יבא זה ויקבל זאת מזה לעם זו, יבא זה הוא משה שנתנבא בזה יחו״ע, ויקבל זאת היא התורה מזה היינו הקב״ה לעם זו כנס״י, שמקבלים מבחי׳ זה, וההפרש בין בחי׳ זו לבחי׳ זה ע״ד כי אל דעות כו׳, וצ״ל ההפרש בין זאת ובין זו ששניהם נוק׳, ועיין זח״ב תרומה קנ״ח בענין כי אם בזאת יתהלל כו׳, וגם ע״ד ואמונה כל זאת וקיים עלינו כו׳ בלק״ת פ׳ עקב דף י״ז ע״ב ועמוד ג׳ בהקיצור סעיף ג׳, ותדע דגם חכמה עליונה נק׳ ראשית לשון נקבה שמקבל מא״א כו׳ ומ״מ לגבי נש״י נק׳ התורה חתן כו׳ וגם ע״ד שנתבאר בלק״ת בד״ה ביום השמע״צ כנישין בפירוש מאת הוי׳ היתה זאת ספ״ג שמבחי׳ הוי׳ הוא בחינת חכמה כמ״ש הוי׳ בחכמה

יסד וגו׳ שהוא בחי׳ אב היתה זאת בחי׳ נוק׳ בחי׳ אם היולדת ע״י כי נפלאת היא בעינינו בחי׳ פלא עליון בחי׳ אין כו׳ לכך נעשה בחי׳ חכמה בבחי׳ אור המאירה בקירוב מקום עכ״ל, עד״ז י״ל פי׳ ויקבל זאת הוא התורה דמחכמה נפקת שתהא מאירה בקירוב מקום כמו בחי׳ אימא כו׳, והיינו לפי שמקבל התורה מזה שהוא בחי׳ א״א כתר כו׳.

והנה ענין תפלות אבות תקנום או כמ״ד נגד תמידין תקנום, י״ל כי תפלה לשון חיבור כמו התופל כלי חרס, וכדפי׳ בד״ה ועבדתם את הוי׳ אלקיכם שהוא עליי׳ המל׳ הנקרא שם והארה לבד להעלותה שיאיר בה עצמות אור א״ס ע״ד ארוממך אלקי המלך, ולכן נק׳ התפלה סולם מוצב ארצה, וא״כ זהו ג״כ ענין יחוד קבה״ו, וא״כ זהו פי׳ תפלות אבות תקנום, שהיחוד עליון התחיל ע״י האבות וכמ״ש בזח״א פ׳ חיי דף קל״ג ע״א גבי כיון דאתיהבת אתתא בין תרין דרועין ואתחברת בגופא כו׳ וסוף העמוד גבי לבתר אתי יעקב ושמש ערסא ואוליד תריסר שבטין כו׳, וע׳ עוד מענין התפלה בלק״ת ס״פ חקת ע״פ על כן יאמרו המושלים בואו חשבון פ״ד ובהביאור גבי וענין עיר סיחון בענין שהתפלה נק׳ צלותא לשון הטייה היינו מה שממל׳ דאצי׳ נעשה כתר לבריאה, הרי ע״י התפלה נמשך חיבור האצילות עם הבריאה וגם חיבור וקשר המאציל א״ס ב״ה עם האצי׳, וא״כ ע״ז אמר תפלות אבות תיקנום שהם המשיכו יחוד העליון, וכן אמרו שעד אברהם היה העולם מתנהג באפלה בא אברהם והתחיל להאיר שנאמר מי העיר ממזרח כו׳, ומ״ד כנגד תמידין תקנום משום דעיקר היחוד עליון הוא ע״י הקרבנות שז״ס קרבן ל׳ קירוב ויחוד כו׳ וכמובן ממ״ש בזהר פ׳ ויגש דף ר״ו ע״ב ע״פ כי הנה המלכים נועדו ר׳ חייא אמר רזא בתקונא דקרבנא איהו כו׳, והאבות הי׳ עיקר המשכתם למעלה באצי׳ בת״א בהביאור ע״פ משה ידבר כו׳ וכן בלק״ת מהאריז״ל ר״פ לך משמע שנסתפק בזה, ועיין במד״ר פ׳ וארא פי״ב ע״פ כל אשר חפץ ד׳ עשה כו׳ ואני יהוא המתחיל נשמע דעיקר היחוד שהוא גלוי אלקות למטה הי׳ ע״י מתן תורה, ומזה יובן ג״כ שהי׳ צ״ל ז׳ שבועות מיצ״מ עד מ״ת כנגד ספירת העומר לברר נה״ב כי כדי שיוכל להיות הגלוי למטה ממש הרי א״א להיות גלוי זה עד שיבורר הרע כי טהור עינים מראות ברע, וכמו עד״מ כשעושים דירה למלך צ״ל הדירה נקייה מכל טינוף ולכלוך וכמ״ש כי לא יגורך רע וכמ״ש מזה בלק״ת פ׳ במדבר בהביאור ע״פ במדבר סיני באהל מועד.

וספרתם לכם ממחרת השבת כו׳, ידוע הקושיא למה נזכר שבת שמזה מצאו הבייתוסי׳ מקום לטעות לומר דהכוונה מיום א׳ בשבת, והענין כי הנה מתחלה נאמר בפרשת המועדות מצות השבת ואח״כ מצות פסח וספירת העומר וספה״ע הוא הכנה למתן תורה, והנה במ״ת נאמר פתח דבריו ית׳ אנכי הוי׳ אלקיך אשר הוצאתיך מאמ״ץ וידוע הקושיא למה לא נאמר אשר בראתי שמים וארץ שהוא פלא יותר מנסים דיצ״מ שהנסים דיצ״מ הוא מיש אבל

הבריאה יש מאין ואפס המוחלט הוא פלא יותר גדול. אך הענין כי הנה נודע שכל התהוות הנבראים הוא רק מבחי' דבר ה' שהוא רק הארה לבד והיא בחי' מלכותך מלכות כל עולמים וכמאמר שאמר והי' העולם כי הוא צוה ונבראו כו' והארה זו הוא ג"כ בחי' א"ס. אך אין ערוך הארה זו לגבי עצמותו ית', וזהו אימתי גדול ה' כשהוא בעיר אלקינו היינו צירופי אותיות הדבור כו' אבל קמי' גדולה זו כלא חשיב וזהו לך ה' הגדולה. שהארה זו נק' גדולה היא בטילה לך כביטול זיו השמש בשמש שהוא אין ממש. ולכן נקרא הבריאה יש מאין, פי' שהתהוות היש הוא מבחי' מל' שהיא בחי' אין לגבי מהו"ע ית', אך הנה ענין מתן תורה הוא להיות אנכי מי שאנכי היינו מהו"ע ית' יהי' אלקיך בבחי' גילוי ממש ע"י קיום התומ"צ שהם בחי' אשר אנכי מצוך בבחי' צוותא והתקשרות וזכו לזה ע"י גלות מצרים דוקא. וזהו אנכי הוי' אלקיך מארץ מצרים כלומר שבחינה זו שאנכי יהי' אלקיך זכו לזה במצרים כו' לכן התחלת מ"ת הוא זה אנכי יהי' הוי' אלקיך והיינו אשר הוצאתיך מאמ"ע ולכן לא נז' אשר בראתי שמים וארץ שהבריא' הוא התהוות יש מבחי' אין כו' אבל בחי' אנכי גבוה הרבה לאין קץ כו'. והנה שבת הוא כי ששת ימים עשה ה' את השמים כו' וביום השביעי שבת שהוא עליית הדבור למקורו כו' א"כ העלייה הוא רק מבחי' יש בבחי' אין כי מקור הדבור מבחי' ח"ע והחכמה מאין תמצא. אבל בחי' מ"ת הוא גלוי בחי' אנכי, ולכן נק' ממחרת השבת כלומר מבחינה שלמעלה מבחי' שבת. כי שבת נק' שבת בראשית פי' ראשית חכמה לכן בראשית נמי מאמר הוא בחי' אין אבל בחי' אנכי הוא בחי' כתר עליון שלמעלה מעלה מבחי' חכמה ולכן נק' ממחרת השבת. ובזה יובן מארז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב כי חיי העוה"ב הוא ג"כ עליות הנשמות וקדושים בכל יום יהללוך סלה וכמו בחי' שבת והעליות הם ג"כ בבחי' דבר ה' שממנו נמשך הג"ע כמארז"ל ביו"ד נברא העוה"ב והיינו שנמשך מבחי' חכמה. ולכן נק' העוה"ב להנחיל אוהבי יש שהתענוג דג"ע נברא ונתהוה בבחי' יש מאין כמו התהוות מתיקות התפוח מכח הצומח שהמתיקות בכח הצומח רוחני הוא ונק' אין לגבי מתיקות גשמי דתפוח שהוא יש מאין וכך הוא הג"ע לגבי בחי' אין המהוה אותו. וא"כ עכ"פ שרש התהוותו ג"כ מבחי' אין ע"ד התהוות יש מאין כנ"ל. אבל תשומע"ט הוא המשכת רצון העליון וממשיך תוספת אור בג"ע וזהו פקודי כו' משמחי לב כמ"ש במ"א.

ב) **והנה** להבין איך ספה"ע הוא הכנה למתן תורה שע"י העומר והכבש הבא עם העומר ומנחתו כפולה ועי"ז הקרבן ואח"כ ימי ספה"ע יוכל להיות אח"כ בחג השבועות מ"ת וגלוי הכתר, והענין כי הנה תומ"צ הם המשכות א"פ ואו"מ להיות גלוי זה למטה ממש. ולכן כתי' חצבה עמודיה שבעה היינו תשב"כ וששה סדרי משנה ז' קני המנורה ותורה אור כי כדי שיהי' הגלוי למטה הוא ע"י ז' מדות שהם ימות עולם והיינו ע"י החכמה שנמשך בהמדות בחי' אור המאיר בז' קני המנורה שמן זית זך כו'. והנה עיקר הגלוי יהי' לע"ל בתח"ה, והענין כי שלשים כלים דזו"נ דאצי' מתלבשים בבי"ע י' כלים הפנימיים בבריאה וי' תיכונים ביצירה וי' חיצוניים בעשי' ולכן בעשי' העלם והסתר

גדול לפי שמקור חיותו רק מחיצוניות הכלים עמ"ש בזה במ"א. והנה א"פ מצחצח חצי הכלי מבפנים וא"מ מצחצח חצי הכלי בחוץ וע"י תורה נמשך א"פ ולכן נאמר ותורתך בתוך מעי וגם נק' התורה אברים הפנימיים ולכן ות"ת כנגד כולן, כי אברים הפנימי' נקובתן במשהו, אך א"פ מצחצח הכלי רק מבפנים ולכן הגלוי רק בג"ע שהוא בבריאה המקבל מפנימי' הכלים דזו"נ, אבל כדי שיהי' הגילוי גם בעשייה הוא ע"י קיום המצות מעשיות שבהם ועל ידם נמשך מקיפי' עליונים שהמקיף מצחצח חיצונית הכלים כי להיותו אור גדול יוכל לזכך גם חיצוניו' הכלים וע"ד ועברתי באמ"ץ אני ולא מלאך כו' ולכן מזה יהי' הגלוי לע"ל בעשיי' והיינו מפני דשרש המקיפי' מהעיגול שלפני הקו והוא סכ"ע והא"פ מהקו הנק' ממכ"ע וע"י גלוי זה מהמקיף יחיו המתים ג"כ, וזהו עין בעין יראו פי' עין בעין הוא התחברות ממלא וסובב וזה יהי' כשיושלמו בירור הרפ"ח ניצוצי' בשלימות, ולכן קץ שם לחשך, וזהו יהללו שמו במחול כמ"ש בסידור דעכשיו החיצוני' מפסיקי' בין יושר שהוא א"פ לעיגולים המקיפים אבל לע"ל לא יהי' שום הפסק, וזהו ענין טל שעתיד בו להחיות המתים שבחי' טל זה הוא התחברות המקיף להאיר בפנימי כו', וכ"ז הוא ע"י תומ"צ שממשיכים העיגול והקו שיהי' מאירים בגלוי וזהו ענין מ"ת בחג השבועות.

ג) **אך** כדי שיוכל להיות המשכה זו ע"י תומ"צ צ"ל תחלה הקרבן של העומר וספה"ע שהוא בירור נוגה ולכן הי' העומר משעורים מאכל בהמה משא"כ בכל המנחות, וע"י תיקון זה בכללות הבירור דש' ב"ן יוכל להיות אח"כ הבירור בנוגה ע"י תומ"צ, ובלתי זה הבירור לא הי' יכול להיות אח"כ שום בירור והמשכה, וכמו שעד שלא הי' גלות מצרים שנק' כור הברזל שמצרף ומברר הרע לא הי' יכול להיות שום התחלה למ"ת עמ"ש ד"ה וכל העם רואים את הקולות וד"ה וספרתם לכם, וכמו באשה שצ"ל תחלה ז"נ עד שיהי' היחוד והיחוד הוא מ"ן ומ"ד. והנה בירור זה דעומר שעורים הוא ג"כ ע"י א"פ וא"מ והוא ענין קרבן העומר וספה"ע וזהו הכנה לגלוי א"פ וא"מ דתומ"צ. כי הנה כתיב והניף את העומר, והעומר הוא משעורים מיכלא דההיא בעירא, פי' כי ענין אלף טורין מיכלא דההוא בעירא הוא כענין הידוע בפי' יוצר משרתים שהם בירורים מניצוצי' שנפלו בנוגה שנכללים בבחי' מל' הנק' בעירא ש' ב"ן גימט' בהמה (ד"ה פתח ר' חייא ישבעו עצי וכו' זהר פנחס רי"ז) ונק' אלף טורין כי זה מדבר בבירור ניצוצות דנוגה דבריאה דשם המספר אלף כי אל שדי שהוא שם המהוה עולם הבריאה הנה המילוי שלו עולה אלף וכמ"ש בכהאריז"ל, ועד"ז הוא בחי' השעורה שנק' מיכלא דבהמה הנ"ל והטעם שנק' שעורה שעור ה' שהוא בחי' ה"ג המפרידות ההבל להתחלק בכ"ב אותיות המבטא, שמבחי' השתלשלות ה"ג הנ"ל הוא שרש התהוות הנוגה כידוע בענין פרה אדומה שהוא בחי' נוגה שנק' פר ה' ה"ג מנצפ"ך גימ' פר, והיינו כי כל ז' מלכי דתהו נק' מלכי אדום שהיו מבחי' גבורות, אבל חטה מאכל אדם שרשה מבחי' גבורות ממותקות שהוא מפנימית המלכות, נמצא הנפת העומר שעורים הוא בירור נוגה, וזהו שנק' מיכלא דההיא בעירא כך

המאכל שנהפך לדם כו' כך נהפך בחי' נוגה הנ"ל ליכלל בשם ב"ן, וענין עלייה זו הוא ג"כ למעלה מבחי' מל' וכמ"ש והניף את העומר לפני הוי' היינו למקור דבחי' מל' הוא בחי' בינה שממנה שרש ה"ג דשעורה כו'. וכ"ז הוא בחי' בירור דרך א"פ וכמו בירור המאכל שנהפך לדם כו'. ובחי' זו באדם למעלה הוא ג"כ התהפכות נפש הבהמית, ואח"כ מתחיל מצות ספירת העומר מ"ט ימים שהוא ענין המשכת מקיפים דאימא שזהו כוונת הספירה להמשיך מקיפים דאימא בכל המ"ט יום, וע"י המשכת מקיפים הנ"ל יהי' ג"כ בירור נה"ב, וכנזכר למעלה שהמקיף מצחצח הכלי מבחוץ, וענין מקיפי' דאימא השכל שנשאר מבחוץ להמדה, או כמו שבשכל יוכל לחשוב גם דבר שנאוי לו. והנה בחי' זו הוא ענין והאם רובצת על האפרוחים וכו' המשכה מלמעלה למטה ועי"ז אח"כ בשבועות שלח תשלח את האם, היינו כמ"ש בעטרה שעטרה לו אמו והעטרה היא מבחי' כתר ונמשך ע"י הבינה א"כ מתחלה צ"ל עליי' הבינה להמשיך הכתר ואז אח"כ ואת הבנים תקח לך עם העטרה הנ"ל והבנים היינו תומ"צ שהם זו"נ, והנה המשכה זו הוא א"פ וא"מ כנ"ל וההכנה לזה ע"י בירור נה"ב בספה"ע פנימי ומקיף כי מתחלה צ"ל הבירור באדם עצמו בנה"ב שבו ואח"כ יברר העולם דציצית וקלף דתפלין שהם דברים שחוץ לגופו, כי אם סמוך לפלטין שלך לא נצחת כו', וכן למעלה כשנתחבר א"א אז הוא מברר חו"ב וכן אחר שנתברו חו"ב אז דייקא הם מבררים זו"נ.

ד) **וענין** שבע שבתות תמימות, פי' כי אע"ג דשבת הוא בבחי' חכמה היינו מצד עצמו אבל ע"י עבודת נש"י ממשיכי' בו מבחי' עתיק וזהו לעשות את השבת וקראת לשבת ענג והיינו ע"י העבודה בששת ימי המעשה בבירור ק"נ ולפי שהשבירה הי' בהמדות, אבל במל' לא הי' שבירה ע"כ העליי' הוא בשבת בחי' מלכות כו' ושם נמשך מבחי' עתיק וזהו בחי' שבת בשבתו ואז נק' שבתות תמימות שהוא בחי' שבת עם מה שנמשך בו בחי' עליונה יותר שאז הוא שלימות השבת, וע"ד מ"ש במשנה פ"ט דעירובין גבי שנה תמימה להביא את חודש העיבור כו', שתמימה מרבה דבר השייך להשנה אע"פ שגם זולת זה נחשב שנה, וכ"ה בענין שבתות תמימות, בחי' שבת בשבתו, והנה ז' שבועות דספה"ע הם בירור הז' מדות כל א' כלול מז' א"כ כל א' הוא בחי' שבת וזהו שבע שבתות תמימות כו'.

שייך לביאור שלפסוק וספרתם לכם כו'

עמ"ש ע"פ הזהר פקודי נפתלי אילה כו' פי' בנות צעדה וכו' וית' ענין בהמה רבה ובענין רוח הבהמה היורדת עמ"ש בברכת חתני' דחורף תקס"ג, ופי' ב' בחי' שעורה נ' דשני ה"ג נכללי' בשעורה כמ"ש בפע"ח א"כ בשעורה נכלל ב' בחי' הנ"ל, ושייכות בירור דיוצר משרתים לה"ג עמ"ש בכת"י מדו"ח זצ"ל ע"פ והניף כו' ובמ"ש בענין פרה ע"פ הכל כשרים לקדש

וכו׳, ע״י סה״ע המקיף מצחצח חצי הכלי מבחוץ עמ״ש בביאור שני דאלה פקודי תקס״ו ועוד משל מענין אכל עשרה שכינת׳ שרי׳ ואז מתפלל מחמת זה בטוב יותר כמ״ש ע״פ הבאים ישרש וכו׳ וכמ״ש בענין חציף עלי מאן דמצלי בבקתא ע׳ ע״פ חנוכת הבית לדוד, וע״י אמירת מחזירי׳ תיקון הא״פ ע׳ פע״ח. ענין שעורה וחטה שניהם במל׳ ע׳ פרדס ערכי הכינויי׳ רק שעורה חיצוני׳ מזון המלאכים וחטה פנימי׳, וג׳ לבאר עפמ״ש ההפרש בין אכילת מזבח ואכילת אדם כך שעורה מאכל בהמה דומה לאכילת מזבח ארי׳ דאכיל וכו׳ בירור א׳. אכילת כהנים בירור שני זהו כמו חטה מאכל אדם וחטה יש לה סדק כמ״ש פסחים מ׳ ציריא וכו׳ ע׳ פרדס שם ערך חטה יסוד דנוק׳ והיינו שהגבורות נמתקו ע״י חסדים זהו בירור ב׳, וע׳ מק״מ בלק קפ״ט דחט׳ היינו מה שנתברר מק״נ רק הדגש בט׳ שכבר נפרד הרע וכו׳, ואדה״ר קודם החטא הי׳ למעלה מבירורי׳ ע״כ הי׳ זה חטא מה שאכל חטה משא״כ עכשיו שצריכים לבירורי׳ זהו דוקא מאכל אדם. ע׳ ר״מ ר״פ תצא מענין חטא ורמ״ז שם.

וספרתם כו׳ חמשים יום, כי שערי בינה הם מ״ט נגד ז׳ מדות הכלולים מז׳ ושער החמשים כולל כולם ושם אינן ענפים מתפרדין כמו למטה וע״כ ממשיכים הארה משער החמשים בכל המ״ט ימים, וזהו יום אחד שני ימים שאינן בחי׳ מוחלקות, עד שמגיעים לשער הנ׳ והוא המעלה אותם למקורן בא״ס ב״ה שיהי׳ גלוי בחי׳ אנכי, והמשכה זו לעומר שעורים מאכל בהמה שעור ה׳ חיות נה״ב וגם נפש האלקית מסט׳ דאופנים כו׳ שתוכל נה״ב ג״כ להבטל באנכי, ועי״ז אח״כ ביום הנ׳ קציר חטים כ״ב אתוון דאורייתא דעת הנעלם בחי׳ שער החמשים כו׳.

וארי׳* וכו׳ כי עכשיו ארי׳ אכיל קרבנין ע״ד שהמלאכים מעלים התפלות ומרע״ה לא רצה במלאך וכ״ש לע״ל שיתעלו נש״י יהי׳ העלא׳ הקרבנות והשפעת בחי׳ שעורה לא ע״י בחי׳ ארי׳ כ״א ע״י נש״י ראשית תבואתו ולכן הארי׳ לא יאכל את הקרבן הבא מן הבקר ושניהם יאכלו תבן שהוא השפעה הנמשך מהשעורים ולא השעורים עצמן.

---

* וארי׳ : קטע זה נמצא אחר הקטע דלעיל.

מעט תוספת ביאור על ענין ספה"ע*

והנה עפמש"ל כי ענין ספירת העומר הכל הוא המשכת בחי' ומדריגת שער החמשים הכולל כו' כדי לקשר ולחבר ענפין דמתפרדין שהם הז' מדות כל א' כלול מז' שהם מ"ט שערי בינה כו' ע"ש עפי"ז מדויק מאד מ"ש תספרו חמשים יום לומר שספירה זו היא המשכת שער החמשים שהוא שער החמשים אין בנו כח להמשיך לכן אין בו ספירה רק מ"מ הוא נמשך מאליו וממילא, והיינו דוקא ע"י שכבר נעשה שלימות ההמשכה במ"ט ימים ולכן נאמר תספרו חמשים יום, וקרוב לזה פי' הרמ"ז בפ' בראשית דף ח' ע"א ד"ה אזדמנת למיהוי וי"ל דמשנ"ת שם הוא ע"ד שכ' הרמ"ז שם ובפ' אמור דצ"ו שחג שבועות נק' ע"ש שבו מתגלים המ"ט בחי' הכלולים בשער הנ' אבל שבעה שבועות דספירת העומר הם מ"ט שע"ב ממש ולא בחי' שער החמשים וכמבואר בפרדס שער השערים פ"ה וכ"מ ממש"ל פ' יתרו בד"ה מראיהם ומעשיהם, אמנם לפמש"כ מדויק יותר ענין תספרו חמשים יום וכן מה שאומרים היום שני ימים שלשה ימים ולא יום שני יום שלישי כו' וכנ"ל, ואין זה סותר למ"ש במ"א ששער החמשים אין בנו כח להמשיך אלא שנמשך ממילא בחג השבועות כו' ויש להקדים משארז"ל ספ"ק דסוטה ע"פ ולא ידע איש את קבורתו לאותם שעמדו למעלה נדמה להם למטה ולאותם שעמדו למטה נדמה להם למעלה וביאר זה המגיד נ"ע, כי הנה משרע"ה השיג בחייו מ"ט שערי בינה אבל שער החמשים לא אתייהב למשה כמ"ש בגמרא ובתיקונים סוף תיקון כ"ב וגדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם שאז השיג שער החמשים, וזהו ענין ולא ידע איש את קבורתו וכמ"ש בזהר פ' יתרו דפ"ט ע"א מה ע"ק טמירא מכל טמירין כו' ע"ש אמנם פי' לעליונים נדמה להם למטה כו' היינו כי שער החמשים דבינה הוא הממוצע בין חכמה לבינה כי החכ' הוא בחי' אין ובינה נק' יש והממוצע ביניהם המחברם הוא שער החמשים, ולכן לעליונים היינו לגבי בחי' אין ממש נדמה למטה כי השער החמשים כיון שהוא הממוצע בין אין ליש א"כ הוא למטה מבחי' אין ולגבי תחתונים בחי' יש והשגה נדמה שהוא למעלה דהיינו שהוא בחי' אין ממש, ועכ"פ לפי"ז מבואר ששער החמשים הוא כתר עליון נודע ג"כ דהכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים כמ"ש בע"ח שמ"א פ"ג, ועמ"ש בביאור ע"פ אני ה' אלקיכם דפ' ציצית בפי' היש הוי' בקרבנו אם אין ועיין באדר"ז דף רפ"ח ע"ב, והנה מבואר בע"ח שם שהממוצע כלול מב' הבחי' שהוא ממוצע ביניהם, דהיינו שיש בכתר ב' בחי' הבחינה הא' הוא בחי' תחתונה שבמאציל והבחינה הב' הוא שרש כל הנאצלים דהיינו שכולל כולם כאחד כו', ועד"ז ג"כ בכל בחי' כתר יש ב' בחי' אלו כמו בכתר דז"א שנעשה מת"ת דאימא יש ג"כ ב' בחי' אלו הא' הוא הנק' בחי' תחתונה שבעליון הב' נק' שרש וראש התחתון וזהו ענין ג' שלישים שיש בת"ת דאימא כו' עיין במ"ח בתחילתו מענין זה, וכך ג"כ בענין שער החמשים שהוא הממוצע בין מ"ט שע"ב ובין מה שלמעלה מהבינה וכמבואר שבו ועל ידו מתיחדים המ"ט שערים במאצילן ב"ה שהוא גילוי אנכי מי שאנכי א"כ יש בו ב' הבחי' היינו הבחי' תחתונה שבו שהוא הכולל כל המ"ט שערים כאחד

מעט .. ספה"ע: נדפס גם בלקו"ת במדבר יב, א.

כענין מ"ש בע"ח דהבחי' שבכתר הנק' שרש הנאצלים יש בו שרש כל הי"ס בהעלם ודקות גדול שא"א לנאצל להיות יותר דקות ממנו ולמעלה מעלה ממהות המ"ט משרש הנאצלים אמנם הבחי' העליונה שבשער החמשים דבינה אין שייך לומר בו שהוא שרש המ"ט שערים כי הוא למעלה לגמרי מגדר שערי בינה כי אינו בגדר הבנה והשגה, וזהו ענין שיש בכתר בחי' תחתונה שבמאציל דלית מחשבה תפיסא בי' כלל הוא בחי' אנכי מי שאנכי. ומעתה יבואר ג"כ הא דלפעמים נזכר ששער החמשים אין בנו כח להמשיך כלל אלא שנמשך מאליו וממילא בחג השבועות וכאן נתבאר דספירת העומר הוא המשכת בחי' ומדריגת שער החמשים כו', והיינו כמשנ"ת במ"א בענין קדושתי למעלה מקדושתכם שמה שיש בכח להמשיך ע"י אתעדל"ת בקיום המצות זהו מבחי' התחתונה שבכתר הנק' שרש הנאצלים וזהו ענין קדושתכם אשר קדשנו במצותיו, אבל הבחי' שבכתר שהוא בחי' תחתונה שבמאציל זה א"א לנו להמשיך וזהו ענין קדושתי למעלה מקדושתכם כלומר שזה נמשך אח"כ מלמעלה בתורת מתנה כו', ואפשר שעד"ז ג"כ יש לפרש מה שאומרים בשבת ויו"ט קדשנו במצותיך אעפ"י שאומרים אשר קדשנו במצותיו שכבר קדשנו כו', וכמ"כ בענין ספירת העומר וחג השבועות דאף לפמ"ש כאן דאפשר שע"י ספירת העומר אנו ממשיכים ג"כ גם מבחי' שער החמשים אכן זהו רק הבחי' תחתונה שבו היינו הבחי' שבו הכולל המ"ט שערים וזהו ממשיכים מעט מעט בימי ספה"ע וזהו ענין היום שני ימים היום שלשה ימים כו' אבל הבחי' העליונה שבו שלמעלה משרש המ"ט שערים זה אין בכחינו להמשיך כלל אלא שלאחר שסופרים וממשיכים הבחי' הכוללת המ"ט שערים וזהו ענין היום מ"ט ימים כו' אז ממילא ומאליו מתגלה אח"כ בחג השבועות הבחי' העליונה שבו כו' שהוא ענין התגלות בחי' תחתונה שבמאציל. אמנם להבין איך שייך לומר דשער החמשים הוא הממוצע בין חכמה לבינה ולעליונים דהיינו לגבי ח"ע נדמה שהוא למטה והלא בתיקונים וע"ח אומר דשער החמשים הוא כתר עליון, אך כי בלאה"נ צ"ל איך שייך לומר שהוא כתר עליון וגם הוא שער הנ' דבינה ובהרמ"ז בפ' בראשית שם ובפ' פנחס דרנ"ג משמע דמ"ש שהוא כתר עליון ר"ל כתר דז"א שנמשך לו מבחי' שער הנ' דבינה ממש וא"כ לפי"ז שייך ג"כ לומר ששער זה החמשים הוא ממוצע בין חו"ב, אמנם גם לפי פשט לשון התיקונים דר"ל כתר עליון ממש עכ"ז יתכן לומר שהוא ממוצע בין חכמה שהוא בחי' אין לבחי' בינה עפמ"ש בספר עמק המלך שער ט' דבחי' אין הוא חכ' והוא למעלה מבחי' אריך שהוא בחי' בינה כו' וכן הוא בביאור האדרא מהאריז"ל גבי ההוא אורחא אתפרשא לתרי"ג אורחין דאורייתא באדרא דקכ"ט א' וז"ל ודע שגלגלתא זאת המקיף את המוח הוא בינה שהוא היכל לחכמה כו' א"כ שפיר י"ל דשער החמשים דבינה הוא הממוצע בין אין לבחי' בינה, ועמ"ש עוד בענין אין בביאור ע"פ את שבתותי תשמרו (עוד יש לתרץ מ"ש בתיקונים דכתר עליון איהו שלימו דחמשים שערי בינה והוא עפמשנ"ת ר"פ לך לך שהתגלות עתיק הוא בבינה דוקא וזהו ענין ה' שניתוסף לאברהם להיות מאב רם שהוא ח"ע אברהם כו'. וקרוב לזה תירץ בפרדס שם פ"ז).

והנה עפמשנ"ת בשם המגיד נ"ע דשער החמשים הוא הממוצע בין בינה יש לחכמה שהוא בחי' אין, יובן ענין ספירת העומר שהוא מקציר שעורים עד קציר חטים, כי הנה ענין שעורה שעור ה' שהוא ענין השגת הנפש לכל חד לפום שיעורא דילי' הנה שורש המשכה זו מבחי' בינה אבל חטה שהוא ענין המשכת הדעת הנעלם שלמעלה מן הדעת המושג ומובן זהו בחי' חכמה וכמבואר במ"א (בד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו) ענין מוחין דאבא שהוא למעלה מעלה ממוחין דאימא והממוצע ביניהם הוא שער החמשים דבינה וזהו ענין ספירת העומר שהוא המשכת שער החמשים לבחי' שעורה ע"ד הנ"ל. והנה ע"פ האמור שבסה"ע ממשיכים ג"כ משער החמשים והמשכה זו היא למטה שע"ב ממש לקשרם ולחברם לשער החמשים הממוצע כו' עפי"ז י"ל דזהו ענין מ"ט תיבות שבמזמור אלקים יחננו ומ"ט אותיות שבפסוק ישמחו. היינו שרומזים למ"ט שע"ב ולמ"ט בחי' אלו הכלולים בשער החמשים שממשיכים ע"י ספירת העומר ממ"ט בחי' שבשער הנ' אל מ"ט שע"ב. כדי להעלותן למקורן ושרשן ולייחדן במאצילן ב"ה (בספר ע"ה ש"ז פ"ה איתא דחטה הוא בחכ' דעולם התהו ושעורה בבינה ומחו"ב הנז' נעשה אח"כ בעולם התיקון בחי' אין ואריך אנפין כו').

בית* שמאי ובית הלל הלכה כבית הלל דנוחין ועלובין היו והיו שונים דברי ב"ש קודם כו' דכתי' אשכון את דכא דהיינו במקום היותר נמוך יוכל להשתלשל שם היותר מעלה כו', והנה זהו הנאמר בדוד וה' עמו שהלכה כמותו בכל מקום אמר שאול זה אינו ביונתן בני וחלשה דעתיה, דאפילו איהו נמי לא הוי בי' כ"כ ואעפ"י שאלו ואלו דברי אלקים חיים, אלקים דייקא בחי' אלקים בלבד אבל בחי' הוי' הוא בחי' סוכ"ע אינו אלא במי שהוא שפל בעצמו עד קצה האחרון הוא מוצא דין אמת לאמיתו להיות כן יקויים להלכה למעשה כי נעוץ סופן בתחילתן כו' אשכון את דכ"א כו' (ואף זאת להיות בחי' דברי אלקים אינו אלא בצדיקים המופלגים כתנאים כו' ולכן הלכה כדברי המכריע בהיות בחי' ההכרעה בא ממקום גבוה הרבה יותר משורש הב' דיעות החלוקות מאחר שמכריע להיות לא כדברי זה ולא כדברי זה מוכרח שישיג השגת שניהם והעולה על גביהן הממוצע ביניהם כו' כמו שהמדות חו"ג הפכיים והמכריע שנוטה פעמים לזה ופעמים לזה הוא הדעת המנהיגם שהוא שורש שניהם כו' והיותר גבוה במעלה ישתלשל בבחי' היותר למטה כו' וד"ל.

בית שמאי: נדפס גם במאמרי אדה"ז—הקצרים ע' שכז. ובאוה"ת יתרו ע' תתצג (עם הגהות הצ"צ, וכותב שם: מ"כ נ' שהוא דברי רבינו ז"ל אות באות).

פ׳ בהר

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ כו׳ ושבתה הארץ שבת לה׳ כו׳ יש להבין דמשמע מיד כי תבאו ושבתה כו׳ והלא צריך שהיי׳ ו׳ שנים עד שתהי׳ השמיטה כו׳. אך הענין הוא דהנה יש עוד להבין במה שמצינו לפעמים שתלמוד תורה עדיף מתפלה כמארז״ל ות״ת כנגד כולם ובמ״א אמרו והלואי שיתפלל אדם כל היום כולו כו׳ (בד״ה כי ביום הזה יכפר מחו״ד ל׳ כנגד כולם ע״ד קרני החיות כנגד כולם כי תורה חכמה כולל כל מה שלמטה) וכיוצא בזה מצינו דגמ״ח עדיף מתפלה (בד״ה כי תבאו אל הארץ ממשבותיכם ובד״ה אני דפ׳ ציצית השני וע׳ מענין חסד בענין ואיש כי יקח את אחותו חסד הוא ובד״ה נ״ח משתשקע כו׳ ובד״ה ויקח קרח כו׳) ומתורה (עסד״ה כי תשמע בענין כי באלה חפצתי ומענין אמת אמר אל יברא ועולם חסד יבנה וסד״ה ויעש דוד שם ובענין המרגלים כו׳ ובענין יביאו לבוש בענין מעשה גדול) כמ״ש כי חסד חפצתי ולא זבח, וכן רבה דעסיק בתורה לחוד חי מ׳ שנין (ביבמות דק״ה ע״א וע״ש במהרש״א ד׳ י״ל ע״י תורה וגמ״ח ממשיכים מהכתר לכן ע״י תורה ד׳ וע״י גמ״ח עוד ד׳ ויותר נראה לענ״ד לפי שהתורה ניתנה לארבעים יום ע״כ ע״י עסק התורה ניתן לו עד מ׳ שנין וע״י גמ״ח סמ״ך ע״ד סומך ה׳ כו׳ והיינו ע״י שסומך לזולתו ועוזרו כו׳, להעיר מן מ׳ ס׳ שבלוחות בנס היו ומ״ש ויהי למס עובד, אך אין משם ראי׳ דגמ״ח עדיף מתורה דשא״ה דעסיק בתורה ובגמ״ח כו׳ וסומך צדיקים ה׳ תילים ל״ז, גם צדיק שישי ממנו גמשך ששים שנה, ובברכת כהנים ס׳ אותיות גם בן ששים לזקנה ונמשך ע״י הצדקה כמ״ש ברבות חיי ר״פ נ״ט, וי״ל כי זקנה ואורך ימים נמשך מא״א ולכן המשכה זו ע״י חסד כי דרך כלל חסד היינו א״א דלית שמאלא בהאי עתיקא, ותורה ג״כ ממשיך מח״ס דא״א כמ״ש במא״א בענין כי היא אורך ימיך, אלא שהחסד ממשיך מגלגלתא דא״א שבו חסד דע״י שלמעלה ממו״ס שבו גבו׳ דע״י אלא שבתורה נמשך מפנימ׳ יותר כמ״ש בביאור יביאו לבוש כו׳).

ב) **ויובן** כ״ז בהקדים ענין מאמר רז״ל א״ת בניך אלא בוניך הם ת״ח שעוסקים בבנינו של עולם והם מרבים שלום דכתי׳ ורב שלום כו׳, ויש להבין הלא עולם הוא לשון זכר ואיך אמר בוניך שהוא לשון נקבה (והתירוץ דעולם ג״ע ובג״ע נאמר לעבדה ולשמרה והקשה הבחיי פ׳ בראשית הלא גן הוא לשון זכר כמ״ש גן נעול אלא כי שני ההי״ן רומז לה׳ עילאה וה׳ תתאה, א״כ עד״ז בוניך לשון נקבה להמשיך אור מההי״ן הנ״ל. עוי״ל כי המ׳ כשמשפעת בבי״ע נק׳ דכר כנודע מפי׳ ואמונה כל זאת וקיים עלינו ע״ד ראש לשועלים ונש״י שממשיכים יחוד העליון נעשי׳ נקבה ומקבלת

מז״א וזהו ענין הנותן לשכוי בינה לעשותה כלי יסוד דנוק׳ ובחי׳ זו גבוה ממה שהיא משפיע כו׳ וכענין המלאך הגואל שגבוה מבחי׳ מלך כו׳ ועד״ז כי הוי׳ הוא האלקים בעלות ז״א לגבי עתיקא כאלקים יחשב בחי׳ מקבל ה״ז גבוה מכשהוא בבחי׳ הוי׳ כו׳, וזהו ענין מרבים שלום ע״ד ונתתי שלום בארץ) וע׳ מענין בוניך סד״ה כי תבואו אל ארץ מושבותיכם ובד״ה וכל בניך ובסד״ה לסוסתי מענין כי אמרתי עולם חסד יבנה, יבנה אותיות בינה משם נבנה החסד והעולם ועמ״ש בענין ויבן ה׳ אלקים את הצלע כי בינה יתירה כו׳ בד״ה גן נעול וזהו ענין בוניך, גם ענין בוניך לעשות מבחי׳ יו״ד נת״י לבחי׳ ה׳ כנז׳ בזהר בלק קצו״א שזהו ענין עושי דברו ולהיות בה׳ בראם בבחי׳ פ׳ בחקתי פי׳ עולם הוא יסוד כמ״ש וצדיק יסוד עולם ושזהו גם את העולם נתן בלבם ונק׳ עולם הנשמות א״כ בוניך לשון נקבה שמתחברים יסוד עם מ׳)* ועוד מהו ענין השלום שעושים.

ג) **אך** הענין יובן ע״פ הידוע במארז״ל בעשרה מאמרות נברא העולם (ופירש״י ט׳ ויאמר ובראשית נמי מאמר הוא ועמ״ש מזה סד״ה בשעה שהקדימו ספ״א ובד״ה האזינו השמים הראשון ספ״ב כי בראשית שהוא חכ׳ נמי מאמר ועשי׳ הוא לגבי א״ס וכמ״ש בד״ה כי עמך מקו״ח בפי׳ כולם בחכ׳ עשית וזהו ענין תשובה קדמה לעולם וא״כ עוסקים בבנינו של עולם להמשיך בהעולם מבחי׳ א״ס להיות עולם יבנה כו׳)* שבמאמר א׳ יכול להבראות והוא מאמר דבראשית (כן פי׳ במד״ש ד״צ סע״א) אלא שנתחלק לי׳ מאמרות כו׳ פי׳ מאמר בראשית הוא מחשבת חכמה א׳ כמ״ש כולם בחכ׳ עשית ואותה המח׳ היתה כלולה מכל המאמרות יהי אור יהי רקיע כו׳ אך שהיו בה בהעלם ויצאו אח״כ לידי גילוי כמ״ש במ״א בארוכה (כי החכ׳ כולל הכל כמו יו״ד כולל ו״ד מדות ודבור בדרוש מחצית השקל ובדרוש המילוים וזהו ענין ר״ה הראש כולל חיות רמ״ח אברים שהם ט״ס טפ״ט כו׳, ועיין מענין במאמר א׳ בד״ה אם בחקתי ספ״א ובד״ה כי תצא הראשון ספ״ב שם פי׳ דהוא מח׳ אחת וא״כ, ע׳ ביאור דיונתי בד״ה כי לא מחשבותי מחשבותיכם דשם פי׳ בחי׳ זו גבוה מאד, א״ק) והטעם שהי׳ כן לפי שאם לא הי׳ הגילוי מן ההעלם לא הי׳ משתלשלת השפע אלקי׳ כ״כ ברבוי רבבות ירידות המדריגות (עמ״ש בביאור דיונתי הנ״ל ובד״ה תקעו בחדש השני פ״א) עד שנתהוו הד״י גשמיי׳ הללו כו׳ ומפני שנתחלקה המח׳ לחלקים רבים וכל חלק עוד לחלקים אזי נשתלשל רבבות השתלשלות עד צירופי אותיות דעולם הגלגלים דעשי׳ כו׳, וביאור הדבר ידוע ממשל הדבור בה׳ מוצאות אחה״ע מהגרון כו׳ שיש בו הארת שכל ואינו אלא השכלה א׳, ובה׳ מוצאות נתחלק לה׳ או ו׳ תיבות וכדומה שבכל תיבה יש מקצת השכל כו׳ וכל תיבה יש כמה צירופים ומילויים כמ״ש במ״א עד שבצירוף היותר קטן שם הוא תכלית הצמצום מהארת השכל עד שיוכל להבין לתינוק קטן מאד כו׳, כמ״כ מצד התחלקות מחשבת חכ׳ שבדבור העליון שהוא מל׳ דאצי׳ כו׳ לי׳ מאמרות וכל מאמר לכמה מיני צירופי׳ ומילויי׳ שהן האותיות המתגלגלי׳ ברל״א שערים כמ״ש במ״א אזי נשתלשלו האותיות שהן המשכות אלקי כ״כ עד שמהוי׳ מאין ליש גם במדריגה התחתוני׳

מ׳: באוה״ת בהר כרך ד׳ ע׳ איקכה נוסף ע״ז: וע׳ בונייך מענין תבנה ותכונן עיר סיחון, עוי״ל ע״ד מ״ש בלק״ת ס״פ ראה לא א׳, א״ת בניך בן הוא בחי׳ אהבה ז״א רובו מהחסדים אלא בונייך בנין הנוק׳ מהגבורות בחי׳ יראה ועומ״ש יעו״ש ע״כ א״ש בונייך ל׳ נקבה וז״א שרשו מבינה ומל׳ שרשה מחכמה וע׳ ע״פ שימני כחותם, חותם שוקע שמלמטה שרשו גבוה יותר.

יבנה כו׳: ראה השמטה לקמן בהוספות ע׳ תתקנה.

דעשי׳ כו׳ אבל אם לא היתה המח׳ הא׳ באה לידי התחלקות בדבור ויאמר אלקים יהי אור הי׳ כל העולמות בבחי׳ ביטול במציאות במקורן במח׳ זו בהעלם ע״ד בכלל מאתיים מנה כו׳ ולא הי׳ שום מציאות מצוי בפ״ע כו׳ וד״ל (בד״ה יו״ט של ר״ה שחל להיות בשבת פ״א פי׳ הביטול דיחו״ע ועמ״ש בד״ה אז ישיר משה ובנ״י בענין ים עלמא דאתכסיא ולכן אם הי׳ במאמר א׳ הנ״ל הי׳ ע״ד עלמא דאתכסיא ועמ״ש בד״ה מי מנה בפי׳ אחד הי׳ אברהם כו׳), וכמו שהי׳ התחלקות במאמר בראשית שהוא חכמה שבדבור העליון כמ״כ הי׳ התחלקות בחכמה דז״א דאצי׳ לל״ב שבילין כו׳ (א״כ היינו ג״כ ע״ד כלל ופרט כי שרש התורה מח״ס ונמשכה בחכ׳ דאצי׳ ושם נתחלקה לל״ב כו׳ וזהו נובלות חש״מ תורה כדי שתתלבש למטה כו׳ וע׳ מ״ש בד״ה לך לך שהכח ע״י בחי׳ גבוה יותר ה׳ דאברהם וזהו שבועות מ״ת שער הנו״ן בחי׳ ה׳ הנ״ל וכמ״כ יובן שהירידה מבחי׳ במאמר א׳ ח״ע להיות בע״מ נמשך ע״י בחי׳ גבוה מהחכ׳ וזהו בראשית ות״א בקדמין כו׳ ובזה א״ש דלק״מ דפשט המאמר רז״ל דבע״מ חשוב העולם יותר מאלו נברא במאמר א׳ והרי כאן משמע אדרבה ע״י ע״מ נשתלשל בחי׳ יש אלא כי שרש ירידה זו למטה נמשך ממקום גבוה יותר ע״ד ועברתי באמ״צ אני ולא מלאך וכמו משלי שלמה וידבר ג׳ אלפים משל ויניחהו לעבדה להמשיך ע״ז בע״מ ע״ד ד״ה ראו ספ״א בענין את ה׳ האמרת בד״ה וארשתיך הפי׳ שאתה ממשיכו להיות אומר ובד״ה הקול קול יעקב ובביאור אתה הצבת כו׳ ודרך כלל המשכה זו ע״י ג׳ קוין אמ״ר תורה ועבודה וגמ״ח) קודם שנבה״ע אלפים שנה כו׳ והיא התורה עשה״ד מאאלפך חכמה כו׳ והוא המקור לל״ב נתיבות בחכ׳ דנוק׳ כו׳ כידוע וד״ל.

ד) **והנה** כתי׳ ויניחהו בג״ע (עמ״ש מזה בד״ה כי כאשר השמים החדשים שבסוף שה״ש ויניחהו לשון מנוחה בחי׳ שבת וינח) לעבדה ולשמרה כו׳ פי׳ בראשית הבריאה בי׳ מאמרות הי׳ מעצמות אלקות כי חפץ חסד הוא כו׳ ואח״כ לעורר (בד״ה הקל קול יעקב ובד״ה כי ביום הזה יכפר) תמיד השפע אלקי במח׳ האחד שתתחלק תמיד ליו״ד כו׳ אינו אלא ע״י העבודה ברמ״ח מ״ע ושס״ה ל״ת כו׳ וזהו לעבדה ולשמרה כו׳, וביאור הדבר הנה ענין ג״ע הוא זיו השכינה ופי׳ זיו הוא ענין גילוי ומשמעות הגילוי הוא אחר ההסתר מתחלה דוקא כמו כשיביאו שלהבת גדול בבית אעפ״י שכבר יש בו האור של הנר אז יקרא גילוי אור שנתהווה הארה בתוספות מכמו שהי׳ כו׳ וזהו לשון מאור שיאיר את החשך כו׳ וד״ל וכמ״כ זיו השכינה כשהשכינה מאירה בחשך דבריאה ובא לשם תוס׳ ההארה (במא״א ז׳ י״ח פי׳ זיו השכינה נק׳ היסוד כי ממנו יוצא זיו למל׳ כו׳ ובאות א׳ פ״ד אייר ר״ת אברהם יצחק ויעקב רחל מרכבה שלימה לכן נק׳ חודש זיו והארה עכ״ל ודבריו נובעים ממ״ש בגמ׳ פרק קמא דר״ה די״א ע״א שנולדו בו זיותני עולם הם האבות וע״ש בתוס׳ דאע״ג שנולדו בניסן שפיר שייך בחי׳ זו על חדש אייר וגם שבחדש שם דיש בו זיוא לאילני, עכ״פ מדהאבות נק׳ זוותני עולם הרי הזיו הוא המשכת הארה גדולה ועצומה כו׳ כי הם המשיכו האור כמ״ש במד״ר בראשית פ״ב ויהי אור זה אברהם שנאמר מי האיר ופ׳ נח ספ״ל ולמה אברהם דומה

לאוהבו של מלך שראה את המלך במבואות האפילות התחיל להאיר לפניו כו׳, ובמתורגמן ערך זיו כי קרן עור פני משה זיו יקר אפוהי וע״ש כל הארת פניו נק׳ זיו גם מזה נוגה לו זיו יקרי׳ וכן כזית הודו וכן ונתת מהודך עליו כו׳ א״כ לפי״ז פי׳ זיו השכינה ע״ד יאר ה׳ פניו דמתרגם ינהיר ה׳ שכינתי׳ והיינו ג״ר שבמל׳ כמ״כ בבה״ז פ׳ אחרי דבג״ע מאיר ג״ר שבמל׳ ועמ״ש בתו״א פ׳ חיי בד״ה יפה שעה א׳ כו׳, וזהו שמקיימי׳ את העולם שנברא בעשרה מאמרות שממשיכים גם ג״ר, גם ע״ד עלי עשור כו׳ ע״ד שהי׳ העולם קודם החטא בחי׳ ויניחהו בג״ע כו׳ וצדיקים מקיימים שיהי׳ עכ״פ גילוי זה בג״ע כו׳ משא״כ הרשעים מאבדים ע׳ זח״ג רס״ו ב׳ בענין על מה אבדה הארץ ועיין במא״א אות א׳ ס״ג וענין שייכות ג״ע לעולם כי מעולם ועד עולם בינה ומל׳ שהם געה״ע וגעה״ת גם כמ״ש לעולם יירשו ארץ, מענין פי׳ קיום ע׳ מ״ש על מ״ג פרק . וי״ל הקיום כי חו״ב תרין ריעין ונהר יוצא כו׳ עוה״ב שבא תמיד, אבל במ׳ לפעמים אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש וע״ז צ״ל קיום שלא יהי׳ יחרב) מכמו שהי׳ כו׳ והיינו קבלת שכר שמקבלים הנשמות בג״ע שנהנין מזיו זה, פי׳ שמשיגים תוס׳ אור השגה אלקית וכמו שיאיר עיני החכם בעמדו על דבר שהי׳ מוסתר ונעלם ממנו תחלה כו׳ כן יאיר אור האלקי על השגתם שמקודם כו׳ עד שיאמרו גם השגתם שמקודם העוה״ז ולהיות כי השגה שלהם חשך הוא יקרא האור שמאירים מזיו זה בשם זיו השכינה וד״ל*. ועתה י״ל מהיכן באה תוס׳ הארה בג״ע לנשמות זהו ענין מארז״ל הנ״ל שת״ח הם עוסקים בבנינו ש״ע בג״ע כו׳ שהם גורמים בתורתם ומעשיהם תוס׳ אור וזיו השכינה ושכר המצוה מצוה עצמה כו׳ (ענין בוניך זה פי׳ מי שתורתו אומנתו פטור מן התפלה כי התפלה להמשיך ע״מ שלא יהי׳ בחי׳ אלם נאלמה כ״א פי ה׳ דבר וע״י אומנתו בחי׳ בוניך שממשיך ע״מ בתורתו כי עשה״ד מכוון נגד ע״מ) והענין הוא כי התורה עצמה שלמדו בעולם הגשמי נעשה זיו השכינה להאיר הנשמה שלמדה תורה זו בגשמיות כו׳.

ה) **וזהו** ענין לעבדה ע״ד שש שנים תזרע שדך כו׳ (שהתורה היא בחי׳ זריעה כמ״ש אור זרוע לצדיק ותורה אור פי׳ כמו טפה שנתגשמה בבחי׳ או״ר מי״ם רקי״ע ומזה גידול הולד כמ״כ התורה ירדה בבחי׳ ודרך זה ביום חתונתי זה מ״ת, והצמיחה בחי׳ זיו הנ״ל יאר ה׳ פניו כו׳ שש שנים ש״ס משנה, כרמך יינה ש״ת, והנטיעה למעלה מהזריעה כו׳ וכמ״ש על פסוק והבריח התיכון בענין ויטע ה׳ אלקים גן כו׳ ישבעו עצי ה׳ כו׳ ע״ש, ועמ״ש מענין שדה ע״פ והנה באר בשדה והנה השדה והכרם שבו זורעים ונוטעים י״ל שהם נש״י וכמ״ש ראה ריח בני כריח שדה וכתי׳ כי כרם ה׳ צבאות בית ישראל והיינו שבהם יש כח הצומח כו׳ לפי ששרשם מארץ העליונה ארץ חפץ כו׳ יירשו ארץ כנ״ל, אך א״א לומר כן כאן דמפרש ע״י כי תבואו אל הארץ עי״ז ושבתה וניחא לארץ א״כ עכצ״ל דכאן אינו מפרש דנש״י הם ארץ, וצ״ל עפמ״ש בד״ה האזינו השמים (השלישי) דעיקר כח הצומח שבנפש הוא ע״י נה״ב ששרשה משמרי האופנים והאופנים ברעש גדול והנה אופן א׳ בארץ כו׳ ע״ש אמנם ארץ א״א לומר נה״ב שהרי מעלת הארץ קדושה אלא ארץ הוא שם ב״ן

השכינה וד״ל: ראה השמטה לקמן בהוספות ע׳ תתקנח.

מקור ושרש נה"ב ובה ועל ידה בירור נה"ב כנודע מענין שתים לפני' דק"ש כו' וענין ולשמרה ע"י שס"ה ל"ת עמ"ש ע"פ גן נעול) כי הנה לה' הארץ ומלואה פי' ומלואה מכה"כ ומזה נמשך כח הצומח שבה מאמר תדשא הארץ כו' וכמ"ש בזהר ויקרא י"ב א' שמכוון נגד זכור את יום השבת כי בשבת נמשך הכח לארץ העליונה תדשא א"ש ד"ת כו' אך הארץ נתן לבנ"א ע"י שהוא אדם בחי' מ"ה נתן לו כח הנ"ל להצמיח כו' ולכן כי תבואו ע"י עסק התפלה בחי' מה אזי ושבתה הארץ שבחי' שבת הוא שאזי נמשך כח הצומח להיות תדשא כו' והוא נייחא לה' כו' כמשל העובד קרקע שחורשה ואח"כ זורעה והזריעה נתקבל נרקבת מכל וכל ולא נשאר ממנה כלום רק הצומח שבה כו' כמ"כ פשט ההלכה של שנים אוחזין וכדומה שמדברת בענין ספור מעשה גשמיות שנים שמצאו טלית וזה טוען שקר כו' כ"ז יתבטל ויהי' כלא הי' וכשלומד הלכה זו בג"ע אינו מזכיר כלל ספור מעשה זו שנים אוחזין וכו' כמו שהיא נגלית כאן כי אין שם טלית גשמי ושזה יטעון שקר כו' אך הוא לומד השכל וח"ע אלקי' שיש בהלכה זו למה יהי' הדין והפסק כך שיחלוקו שיש בזה סוד ה' ע"פ חכמתו ית' חכים ולא בחכ' ידיעא אלא שנתלבשה בספור מעשה זו כו' ובג"ע הלבושים דאורייתא נרקבו והיו כלא היו אבל החכ' אלקי' שהי' בה נשארה שם ואותה הוא משיג ומבין בהשגה אלקי' והוא הזיו שנהנין כו' וד"ל וכענין רבה בר נחמני ששאלוהו ממתיבתא דרקיע אם קדמה שער לבן לבהרת כו' דמשמע שהנשמות לומדים שם כל מה שלמדו כאן והוא קבלת שכרם מדי חדש ושבת וד"ל. וענין השמירה היא לעדור ולחרוש כרם הגן לזרוק כל קוצים ואבנים ולחרוש העפר שיהי' תיחוח כו' והן שס"ה ל"ת לבער הרע מקרבו כמשל זריקת הקוצים כו', וחרישה הוא המרירות ולב נשבר להיות הלב רך ונדכה כו' שאז כלי הוא לקבל הזיו שמחמת המצות מעשיות כמ"ש כתית למאור כו' וכן לענין הזריעה דלעבדה ברמ"ח מ"ע החרישה מרפה ארעא ונקלטת בה כו' וד"ל.

ו) **וזהו** אשר קדשנו במצותיו וצונו כו' דמשמע שיש יתרון מעלה זו לישראל לבדם שקידשם שיעשו מצות ולא לנכרי שהרי גוי שעסק בתורה חייב מיתה כו' ואם יניח תפילין אינו ממשיך כלום בזיו ואור אלקות בג"ע כו' ואינו מקבל שכר כלל ויש להבין הטעם בזה. אך הענין הוא דכתי' השמים שמים לה' והארץ נתן לבני האדם. ענין השמים שמים לה' ע' זהר בראשית דכ"ד סוף ע"ב ובפ' ויחי דרמ"ז סע"א ובפ' ויקהל דר"ט ע"א ודרי"ג סע"א וע' זהר פ' האזינו דרפ"ו ע"ב דמשה אמר האזינו השמים ותשמע הארץ הם זו"נ דאצי', וע' בת"א ר"פ בראשית מענין השמים כסאי והארץ הדום רגלי וכן ישמחו השמים ר"ת י"ה ותגל הארץ ו"ה, וישעי' שאמר שמעו שמים והאזיני ארץ הם כלים דזו"נ דבריאה ולכן ע"י כי תבאו אל הארץ אזי תתעלה הארץ שנק' ארץ ישראל דהיינו שתקבל מארץ העליונה מל' דאצי' שתהי' בבחי' והארץ הדום רגלי וארץ חפץ שכל המצות הם בארץ ועמ"ש בד"ה וידעת היום בפי' וזאת המצוה אשר צוה ה' לעשות בארץ דקאי על ק"ש שתהיו בבחי' ארץ זבת חלב ודבש כו' ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה כו' וזהו ע"י

כי תבאו אל הארץ לכן עי"ז ושבתה ועוד כי גם ארץ העליונה הוא בבחי' רצוא כו'. והנה מתחלה אמר בני רומי לא ירדו לסוריא וזהו השמים שמים לה' כו' ואח"כ ביטל גזירה זו כמ"ש במד"ר וארא פי"ב בפי' כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ, נמצא בחי' זו נעשה בארץ ע"י כי תבאו אל הארץ שעי"ז השראת אוא"ס בארץ ע"י המשכן שנאמר בו וכבוד ה' מלא את המשכן וגם סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה קאי על הקרבנות ועל התפלה שבמקום קרבנות ולכן עי"ז ושבתה הארץ כו'. עוי"ל בפי' ושבתה הארץ דאיתא ע"פ מזמור שיר ליום שמשבית מזיקין מן העולם בילקוט פ' בחקתי ע"פ והשבתי חי' רעה מן הארץ וזהו ענין ושבתה הארץ, גם להעיר מענין ארץ יראה ושקטה גם עמוד א' וצדיק שמו שעלי' העולם עומד וכתי' ועמך כולם צדיקים לכן עי"ז ושבתה הארץ ועיין מד"ר ע"פ והארץ לעולם עומדת (לבני* אדם שם מ"ה להם נתן הארץ שם ב"ן וזהו קדשנו קדש חכמה כ"ח מ"ה וצונו יסוד, בביאור אלה מסעי) ואתם קרויים אדם דוקא כו' כידוע שהשמים נק' בחי' סוכ"ע והארץ הוא ארץ עליונה בחי' ממכ"ע שהוא כח הפועל אלקי אין מלך בלא עם כו' והוא מדריגות התחתונה שבמדת מל' דאצי' כשנעשית ראש לשועלים אין מלך בלא עם כמשל מלך ב"ו שזה שהוא מושל ומלכותו מתפשטת על אנשי המדינה הוא רק חיצוניותו ולא פנימיותו כמו חכמתו ומדותיו העצמיי' כו' קודם שינהיג המדינה וגם אחרי כן כו' וכמ"כ הארץ הדום רגלי כתי' שמה שמדת מל' הוא כח הפועל בנפעלי' המוגבלים ונק' ארץ דעבידת פירין כו' הוא בחי' מדריגה התחתונה שבה דכלא חשיבא לגבי עצמי' מדת מל' וזהו שנתן הארץ הזו לבני האדם פי' לבני הנק' אדם כדוגמת אדם שעל הכסא כו' וכמו אדה"ר קודם החטא שהניחו בג"ע לעבדה כו' כמ"כ כללות נש"י ברמ"ח מ"ע שעושי' גורמי' ליתן תוס' כח בארץ העליונה ליתן טרף לביתה כו' והיינו זיו השכינה כנ"ל בהיות כי הם עיקר ומקור מעשה המצות שהרי התפילין אם לא יניחם אדם מישראל בראשו אינן מצוה כלל וכן האתרוג וכדומה, אך מה שביכולתם זה שתהי' המצוה דוקא בהם זהו מפני שקדש ישראל לה' שנק' קדש בחי' חכמה דאדם שעל הכסא שנק' קדש העליון וזהו קדושים תהיו מובדלים תהיו כו' ע"כ יש בכחם לעשות המצוה כו' וד"ל, וזהו אשר קדשנו במצותיו שהביאנו למדריגת קדש העליון עד שבאמצעות ישראל דוקא תיעשה המצוה ולכך וצונו דוקא ע"ד התקשרות וחיבור כמו צוותא שחיבר וקישר את המצות עליהם שיהיו מצות על ידם דוקא וד"ל. ובזה יובן הטעם למה מברכין על כמה מצות בלשון על כמו על דברי תורה וכדומה ויש מצות שמברכין להניח תפילין וכן להתעטף כו' והיינו מפני שנש"י נק' קדש והם גבוהים מן המצות אך שחברם וקשרם וציום על המצוה ההיא שיהי' עליהם בבחי' מקיף כשיעשו אותה ויש מצות שממשיכים בבחי' או"פ וזהו להניח כו' שהנפש תקבל חיות אור מהמצוה כי המצוה תהי' שכר קבלתה בג"ע כנ"ל וד"ל, וזהו שתלת קשרין מתקשראן באורייתא וישראל כו' זה מחי' את זה מקבלין דין מן דין כו' וד"ל. וזהו כי תבאו אל הארץ העליונה פי' שתמשיכו בה רמ"ח מ"ע ואז יגרמו ענין זיו השכינה הנ"ל ואזי מיד ושבתה

---

*) לבני: ראה השמטה לקמן בהוספות ע' תתקנו.

הארץ כו׳ (כי תבאו המשכת מ״ה בב״ן אזי ושבתה ע״י המשכת הגננא בהג״ן ע׳ זח״ב תרומה קמ״ו סע״ב ובפרדס סוף ש״ח פכ״ו ואפ״ל דיש ב׳ המשכות ממ״ה לב״ן הא׳ הבא לעורר מ״ן דב״ן וכענין וימינו תחבקני והב׳ אחר שעולה מ״ן נמשך מ״ד דמ״ה לברר המ״ן וכמ״ש בת״א סד״ה אלה תולדות יצחק כו׳ וא״כ כי תבאו זהו ההמשכה הראשונה וע׳ מזה ביאור אלה מסעי (השלישי) פ״ב שזהו ענין ברכת המצות כו׳) שגורמים לה מנוחה כנזכר בהיות כי החיות רצוא ושוב כמ״ש למען יזמרך כבוד ולא ידום דקארי תדיר לנהו״ע ולא שכיך כמ״ש אלקים אל דמי לך כו׳ כמשל הנשמה באדם התחתון בלבבו שהיא דופקת בכל רגע והיינו שבכל נשימה רצון הנפש להסתלק מן הגוף כו׳ וכמ״כ בכל רגע החיות אלקי מהארץ העליונה ר״ל בבי״ע רוצה להסתלק למקורה באצי׳ כו׳ ומיד חוזרת להאיר בנבראים כמ״ש והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק כמ״ש במ״א בארוכה (כי פי׳ ארץ שרצתה וע״ד מים תחתונים בוכים כו׳ והארץ היתה תהו על ירידתה והשפלתה כו׳, והנה מנוחה היפך למען יזמרך, זמירות שמענו, זמירות לשון זמר עריצים וזהו ענין תזמר כרמך ועמ״ש מענין פי׳ פסוקי דזמרה סד״ה כי כארץ תוציא צמחה שע״י השבחים רוממות אל בגרונם עי״ז נופל הרע וזהו למען יזמרך אכן לע״ל א״צ לזה כי ואת רוח הטומאה אעביר כו׳ ויהי׳ שיר חדש וזהו שנענש דוד על שאמר זמירות היו לי חוקיך דוד זמירות קרית להו כו׳) ועל ידי המשכת רמ״ח מ״ע הזרועים בה שיתא אלפי שני דהוי עלמא דכל העבודה שעבדו בנ״י כו׳ תשבות הארץ ולא תזמר עוד לצאת מנרתקה כו׳ כי יהי׳ לה מנוחה מיד באלף הז׳ הנק׳ עוה״ב שלא יהי׳ כעוה״ב אשר כעת שהחיות רצוא ושוב כו׳ כמ״ש מס מכנף הארץ זמירות שמענו כו׳ וד״ל (ולכן בשנה השביעית כו׳ וכרמך לא תזמור ולע״ל כי כארץ כו׳ וכגנה כו׳ כן אד׳ הוי׳ יצמיח כו׳ ע״כ א״צ זריעה כו׳ כי אז יהי׳ גילוי אתעדל״ע שלמעלה מאתעדל״ת (ועוד והוא העיקר כי עכשיו החיות רו״ש וזהו ענין שהארץ מזמרת ולע״ל מנוחה לחיי העולמים שיהי׳ גילוי סוכ״ע כו׳ ע״כ שבת שבתון לארץ כו׳.

ז) **ובזה** יובן ענין הנ״ל במה שמצינו שגמ״ח ותורה עדיפי מתפלה כו׳ דשניהם אמת שע״י תפלה יפול הפסולת מגשמיות מעשה המצוה במה שמוסר נפשו בא׳ בק״ש כו׳ ואז יש אור וזיו השכינה ממצוה זו כו׳ כנ״ל (היינו ע״ד שם מ״ה מברר ב״ן כי קול דממה דקה גם תפלה נגד קרבן שהוא ארי׳ דאכיל קרבנין שם מ״ה בדרוש מחצית השקל, גם בד״ה כי ביום הזה יכפר ג׳ בחי׳ מדומ״ע ג׳ כלים ותפלה מח׳ כו׳ כמ״ש חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו א״כ קודם התפלה עדיין נשמה באפו שאינו בחי׳ אדם מה שיוכל לברר כו׳ גם כמ״ש בד״ה יונתי ע״י תפלה קומי לך כו׳) אבל בלא הפלה היתה נשארת מטה כו׳ וגם המצות ותורה עדיפי כו׳ שהרי עיקר הזיו מהם (זיו יסוד חיבור מ״ה וב״ן) כי שכר מצוה בג״ע היא המצוה עצמה כנ״ל שהם עיקר זריעה בארץ העליונה וד״ל.

ח) **וזהו** והוא יושב פתח האהל כחום היום (ע' מזה זח"א פ' בראשית דכ"א סע"ב וירא דצ"ח סע"א ועוד דרך אגב שם דק"ג ע"ב בענין ושרה שומעת פתח האהל פ' בא דל"ו סע"א והוא יושב כו' ויקרא די"ד סע"א ובמא"א ח' י"ד חום היום חימום היסוד לזיווג וזהו ענין חמה שם סעיף מ"ב שנק' כן ע"ש החום ולע"ל מוציא חמה מנרתקה וז"ש כאן שבחי' חום היום זה ענין תגבורת גילוי זיו השכינה והאור עליון וע"ד מ"ש באד"ר קכ"ח ע"פ ואורח צדיקים כו' עד נכון היום ומזה ונוגה היינו זיו כנ"ל, והוא דא עתיקא שהכל יומשך בפתח האהל בחי' מל' והיינו ע"י פתחי לי בזאת יבא אהרן יר"ת, ויומשכו מפתחות הפנימיות בחיצוני' כענין ופסח על הפתח, ופתח האהל הוא ענין התפלה שזהו ענין פתחי לי וזהו לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחים ויתפלל כו' היינו יראה ואהבה משא"כ ת"ח שאין לו י"ש כו') פי' פתח האהל כמ"ש זה השער לה' הוא תרעא דג"ע שבו נכנסי' הנשמות לקבל שכר המצות שעשו בעוה"ז כנ"ל, וענין כחום היום הוא תגבורת גילוי הזיו והאור שהוא קיבוץ גדול שכל החסדים עליונים שממעשה המצות מתקבצים כשמטיבי' ישראל מעשיהם בתורה ומצות בפתח האהל הזה כו' וזהו והוא יושב דהיינו אברהם מקור כל החסדים עליונים דכל אור הזריעה הוא חסד כידוע, אך הישיבה פתח האהל הוא כמו הנז' בזהר דמלכא בתרעא יתיב כו' הוא הסימן לתגבורת גילוי החסדים לא כמו מלך שיושב בחדרים פנימי' שאין בנ"א ראוים לראותו וכשהוא מתענג אזי משפיל עצמו לעם ומטיב חסדו עליהם יותר מהראוי עד שיושב בשער הבית גלוי לכל מי שירצה כו' וכמ"ש במ"א וד"ל. ועם כל הנ"ל יובן מארז"ל בת"ח שאין בו י"ש דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות פנימיות וחיצוניות לא מסרו לו בהי עייל פי' מפתחות חיצוני' הוא בשביל פתח האהל הזה שיפתח בהם בבחי' תגבורת גילוי זיו השכינה כנ"ל וד"ל וכשאין לו יראת שמים שהוא המקור לרמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת לעבדה ולשמרה בהי עייל באיזה מקום יכנס המצוה שעשה כו' כי אין להם מקום בג"ע שיהי' מהם אור וזיו כ"א כאשר יזרעו בארץ וירקבו כו' וד"ל וכמ"כ בהיפוך תפלה בלא תומ"צ אין לו מה להכניס וד"ל.

לד"ה כי תבאו ושבתה ואח"כ תזרע, כי ישראל עצמן בלא המצות עושים לה נייחא שלכן המצות רק לישראל והיינו כי עלו במחש' ויש בהם שמים וארץ כמ"ש בד"ה האזינו השמים ותשמע הארץ ובד"ה השמים החדשים והארץ תהו ע' רבות לשני שפחות כו' והנה מתחלה משל בני רומי לא ירדו לסוריא ואח"כ כל אשר חפץ ה' כו' וזהו דנשקי ארעא ורקיע ופי' מהרש"א צדק ושלום נשקו וכמ"ש ונתתי שלום בארץ וזהו ע"י ישראל הנק' כל הנקרא בשמי כי כל בשמים ובארץ כו' ועי"ז ושבתה כחולה הרואה את הרופא כו' כך הארץ לא שבעה מים וחולת אהבה כו', ענין כלי ויכולו ברבות אשר אני נותן מתנה ע'ין באלשיך בפ' אמור אענה את השמים והם יענו כו' חלוני רקיע, חלון יסוד כ"ל סוף דרוש נ"ד ע"ד יעמדו יחד עמ"ש בביאורו דנשא בענין גדולים מעשה צדיקים נש"י בריח התיכון לכן מיד כי תבאו כו', ואפ"ל כי תבאו זיווג נשיקין נשקי ארעא ורקיע ואח"כ תזריע זיווג גופני, והארץ שקטה בשופטים

שדיכת נמצא אפילו ע״י שידוך שקטה ונייחא הכלה כו׳ כ״ש כי תבאו ושבתה וגם כי תבאו תהי׳ ע״ד בת אבי אך לא בת אמי התלהבות כא׳ אזי תוכל לזרוע בה ותהי לי לאשה. באלשיך פ׳ בהר הקשה ושבתה הארץ הלא האנשים שובתים ותירץ כי אדם בשבת קונה נשמה יתירה כמו״כ הארץ קונה בשנת השמיטה בחי׳ נשמה יתירה אפ״ל בו׳ שנים יורדת בי״ע ובשמיטה עולה באצי׳ א״כ אז מתחברת עם בינה וזהו תשובה לענין והארץ היתה תהו כו׳ כי אזי בשבועות נמשך בה בחי׳ הארה חדשה ע״ד מצות שבת שהיא המשכה פנימיות כי חיות העולמות רק ממלכותך מכ״ע כו׳ אבל בשבת נתעלה בי״ע למעלה מעלה כמ״ש בד״ה ולבאר ענין יוהכ״פ כמ״כ בשבת הארץ ששבתה מחרישה וזריעה כו׳ עולה לקנות הארת ח״ע כענין מלך יחיד כו׳, וא״כ זהו תירוץ על תהו שלה כי שמים שניזונין מזיו השכינה זהו רק מבחי׳ מלכותך כו׳ ואתה מחי׳ אותיות כו׳ וע׳ במדרש תילים סי׳ ח׳ דף י״ב ע״ד בפי׳ לא תמצא בארץ החיים כ״א דוקא במקום ששייך מיתה אדם כי ימות באהל, אשה כי תזריע כו׳ וא״כ זהו תשובה למה שיהי׳ הארץ תהו מדוע העליונים חיים והתחתונים מתים דאדרבה ע״ז ניתנה להם תורה כו׳*.

ביאור לפי׳ בהר ע״פ ושבתה הארץ

להבין ביאור שרשן של הדברים הנ״ל צ״ל שרש ענין שבה״כ ותחלה יש להבין ענין כלים דאצילות מה הם בהיות כי ידוע שענין הכלי הוא המגביל את האור והשפע והנה כח החיות אלקי שבנבראים אנו רואים שהוא בע״ג וקצבה שהרי כלה כחו ושפעו במהות הנבראים כמו שמים וארץ רוחניי׳ וגשמיי׳ שנקצב ונגבל מהותם מהלך ת״ק שנה כו׳ הרי גם כח הפועלם מאין ליש הוא נמשך בהם בהגבלה וצמצום כדי חיותם לבד (הג״ה וכמו שהאריכו חכמי המחקר להוכיח מזה מופת על מציאות הבורא ית׳ ועל חדוש הבריאה מאין ליש ושכיון שהשמים והארץ המה בעל גבול ותכלית וא״כ כח החיות המלובש ומתפשט בהשמים הוא ג״כ בהכרח בעל גבול ותכלית שא״א שיהי׳ כח בלתי מוגבל מלובש בגוף וכלי שהוא בעל גבול, וזה מוסכם מכל החוקרים, ולכן א״א ג״כ שיתמיד זמן בלתי תכלית מאחר שהוא בעצם בעל גבול בלתי אפשר שיתקיים מצד עצמו לבלי גבול כש״כ שיניע גלגלים רבים זמן לבלי גבול, וא״כ בהכרח הוא מחודש ואינו קדמון ומקבל חיות מהבורא

תורה כו׳: באוה״ת בהר כרך ד׳ ע׳ א׳קכח נוסף ע״ז: גם הארץ תחלה נקרא ארץ כנען ע״ד בת שבע שהיתה תחלה אשת אוריה החתי עיין זח״א פ׳ נח ע״ג ב׳ ולכן תומ״י כי תבואו אל הארץ ותתעלה מבחי׳ כנען להיות א״י אזי ושבתה תתענג, גם ע״ד ובירר לו א׳ מהן ישראל מע״י וכן א״י מכל הארצות וזהו ישראל קנין ויירשו את הארץ שהיא קנין לכן כי תבואו ושבתה במד״ר חיי פנ״ח ע״פ ויקם שדה עפרון דהוות נפילה וקמה והובא בפירש״י שם תקומה היתה לה, והענין הוא ע״ד מ״ש בזהרי חמה פ׳ נח דע״ג ע״ב שזהו ענין מי יתן טהור מטמא שא״א להתקדש בקדושה ובטהרה אא״כ להצטרף קודם בטומאה ר״ל שגם במקום טומאה יהי׳ טהור, ולכן הוצרכה הארץ להיות תח״י כנען וישלוט בה כדי שאח״כ יהי׳ נקרא ארץ ישראל כו׳ כי מחמת תערובות טו״ר מחטא עה״ד צריך להפריד הטוב מהרע כו׳, וזהו ענין בת שבע שהיתה תחלה אשת אוריה כו׳ והיינו שהיתה בגלות בעה״ד טו״ר ואח״כ תצא מהרע ותבא אל הטוב כו׳.

מע׳: אוצ״ל מאורות.

ית׳ הקדמון ונצחי הבלתי בעל גבול וכמבואר מזה בספר הדעות והאמונות לרב סעדי׳ גאון מאמר א׳ פרק א׳, וגם נז׳ מזה במ״נ בהקדמת ח״ב סעיף י״ב וז״ל כי כל כח שימצא מתפשט בגוף הוא בעל תכלית ולהיות הגשם בעל תכלית עכ״ל ומזה הכריחו ג״כ שהבורא ית׳ אין לו גוף ולא דמות הגוף עכ״ה) וא״כ ענין כלים דאצילות ג״כ עד״ז ח״ו יש ענין הגבלה באלקות וזה א״א לומר שהרי הוא ית׳ אין לו תכלה ואין לו תחלה קדמון לכל הקדומים כו׳ (הג״ה הלשון אינו מכוון, והמכוון כי מאחר שע״ס הם כלים שבהם מלובש אא״ס ב״ה א״כ א״א שיהיו הע״ס בחי׳ בעלי גבול דא״כ איך יהי׳ מלובש בהם כח בלתי מוגבל וכמו שמזה הכריחו שהבורא ית׳ אינו כח בגוף שכיון שכל גוף הוא בהכרח בעל גבול א״כ א״א שיהי׳ מלובש בו בלתי בע״ג וכך נאמר על ע״ס דאצי׳ שאם היו בחי׳ גבול כמו יש מי שפי׳ ספירות לשון מספר וגבול וכמ״ש בפרדס שער ש״ח פ״ב א״כ איך מלובש בהן האור שהוא בלי גבול עכ״ה), אך הענין הוא דבאמת אעפ״י שכלי הוא המגביל האור אין ערוך כלל לגבי החיות אלקי שבנבראים לענין גבול שבכלים דאצילות הגם שיקראו שניהם בשם אחד בלשון גבול כו׳ בהיות כי הגבול חיות שבנבראים הוא גבול ממש שיש לו סוף ותכלה במהלך ת״ק שנה וכדומה אבל לבחי׳ כלי דאצילות אין לו סוף ואין לו קץ כלל מאחר שאין לו תחלה שהרי הוא בחי׳ אלקות ממש כידוע (הג״ה עיין בפרדס שער עצמות וכלים פרק ב׳ שדעת הרדב״ז בספר מגן דוד שהספירות הם עצם אלקות והוא ז״ל כ׳ בפר״ז שהספירות הם עצמות וכלים וא״כ לדבריו הכלים הם ע״ד שהזכיר פרק א׳ בשם הר״ר מנחם מרקאנטי שהם בחי׳ גבול, אמנם באמת אינו כן כי גם הכלים הם אלהות וכמ״ש בכהאריז״ל עכ״ה) אך מה שהוא מגביל את האור הענין הוא בבחי׳ עצמות אלקות דהיינו בכח הפועל של האצי׳ במה שלא יומשך הכח והשפע אלקי יותר מדאי ויהי׳ בו צמצום ועכבה לעכב* ולעצור את כח השפע הנה יש לזה בעצמות כח מיוחד לצמצם את כח העצמות וזה נקראים כלי (הג״ה וזה ע״ד מ״ש במא״א ג׳ ה׳ גבול מצד הדינים הנותנים קו המדה וגבול לכל דבר עד פה תבא כו׳ והוא ענין בוצינא דקרדוניתא עכ״ל ובוצד״ק הוא גבו׳ דעתיק שמשם נמשך ע״ס דאצי׳ וענין זה הוא כמ״ש ע״פ אני אל שדי שאמרתי לעולמי די כו׳ הרי עם היותו בלתי גבול הוא האומר לעולמו די שיהי׳ בבחי׳ גבול וזהו בחי׳ ע״ס דאצי׳ שהם העושים שיהי׳ ההשפעה בבחי׳ גבול ולכן נמשלו לעשר אצבעות כמ״ש בס״י ע״ס במספר עשר אצבעות כמו שהאדם ע״י האצבעות הוא שמחלק הדבר ומפררו לחלקים קטנים וכמו ג״כ לכתוב כל אות בציור בפ״ע כמ״כ ע״י ע״ס נמשך החיות בהעולם בבחי׳ גבול ולכאו״א כפי הראוי לו עכ״ה) ויובן דוגמת זה באדם התחתון כשפועל בכח שבידו לכתוב וכדומה הרי הכח שביד הי׳ מתפשט הרבה מאד ויש בכלי היד כח רוחני מכח היד עצמה שפעולתו לעצור ולעכב בלתי תתפשט אלא בקצבה וגבול כך וכך דהיינו לכתוב אות אלף לבד וכדומה הנה כשמקיים בפועל ממש צמצום זה וכותב רק

---

*לעכב ולעצור: כ״ה בדרך מצותיך קסט, ב. אבל בכת״י לעכוב לעצות ולעצור.

אלף לבד הרי בא כח היד לידי גבול ממש שלא נמשך מכח היד בפעולה נגלית על הנייר רק האלף כו' אבל הכח שביד שפעולתו לעכב כנ"ל שגרם סיבת צמצום הזה לא נמשכה על הנייר כלל אלא הוא בעצמות כח היד כמו שהי' בו קודם הכתיבה ולא יקרא בשם גבול באמת מאחר שאינה בפעולה אלא הוא ענין הגבול שעושה בכח הפועל שביד וכל כח שהוא בפועל העצמי אינו גבול כלל כמו הפועל בעצמו (הג"ה ור"ל שלגבי הגבול של ציור האות אלף או בי"ת שהוא גבול מצומצם ביותר לגבי זה נקרא הכח שביד בלתי גבול דוגמת משאל"ס שלגבי מים מוגבלים מד' רוחות נק' זה מים שאין להם סוף כו' ועד"ז מהע"ס נמשך למטה בבי"ע ההשפעה בבחי' גבול ממש אבל הם בעצמן הם בבחי' בלי גבול עכ"ה). ובזה יובן עד"מ בכלים דאצי' שאמרו ע"ז בפרקי היכלות לשון גבול כמ"ש שיעור קומה של יוצר בראשית רל"ו אלפים רבבות פרסאות הובא בפרדס שער ד' רפ"א ושם ס"פ הנ"ל שהפרסאות אין הכוונה פרסאות ממש בענין כמותי ח"ו אלא הלשון נגזר מלשון פריסת מלכותך והכוונה ניצוצות מתפשטת ממנו לכל צד כו', והנה עכ"פ מספר רל"ו רבבות פרסאות הוא כענין לשון מהלך ת"ק שנה בנברא בענין הגבול אבל באמת שני הפכיים הם כנ"ל כי בנבראים החיות מוגבל ממש אבל ענין רל"ו שבכלים אינן שהם מוגבלים בכך כ"א הכוונה מה שיש בכחם לעצור ולהגביל המשכת כח הפועל הנמשך בתוך הנפעל שלא יומשך כ"א בגבול זה כו' והנה ורב כח כמנין רל"ו היינו שאע"פ שהכלים הם בבחי' ורב כח בלי גבול מ"מ הם כח שיומשך ההשפעה בגבול.

קיצור. מתחלה יבאר ענין כלים דאצי' ויקדים שהחיות המלובש בבע"ג הוא ג"כ מוגבל (ובהג"ה שמזה הכריחו החוקרים מופת על מציאת הבורא ית' ושאינו כח בגוף דכיון שהעולם בע"ג כנראה לעין א"כ החיות המלובש בו ג"כ בע"ג, וכל בע"ג אין לו קיום מצד עצמו ובפרט לעד ולעולם שמוכרח שיכלה כחו וא"כ קיומו וחיותו מדבר שהוא בלתי בע"ג שבהכרח אינו מלובש בו והוא הבורא ית' עכ"ה) וא"כ א"א שע"ס דאצי' יהיו בעלי גבול שהרי הם אלקות גם בתוכן מלובש אא"ס אלא שהן רק כח המעכב שיהי' השפעת כח הפועל בנפעל בגבול כמו עשר אצבעות המתחלקים וזהו ענין רל"ו רבבות פרסאות אמנם הם עצמן אינם בגבול. ושוב ראיתי שכן א' בביאור מאמר הזהר פ' ויצא דקמ"ח גבי במאנין דילי' שהם כלים דאצי' היינו ע"ד מה שיש בא"ס כח הגבול ג"כ כו'.

ב) (הג"ה והנה מה שהכלי אעפ"י שאינו בבחי' גבול עכ"ז פועל הגבול זה לק"מ שהרי אדרבה משלימות הבורא ית' שיש לו ג"כ כח להשפיע בגבול וכדלקמן, אך עכ"ז יש אומרים שהכלים הם בבחי' גבול וכמ"ש באג"ה סי' כ' בד"ה איהו וחיוהי וגרמוהי וכמ"ש בלק"ת פ' עקב בד"ה ואכלת ושבעת פ"ו בשם עה"ק ח"א רפ"ח בשם הראשונים וז"ל אין סוף הוא שלימות מבלי חסרון וא"ת שיש לו כח בלי גבול ואין לו כח בגבול אתה מחסר שלימותו כו' והגבול הנמצא ממנו תחלה הם הספי' שהם כח השלם וכח החסר, כשהם

מקבלים מהשפע הבא משלימותו הוא כח שלם ובהמנע השפע מהם יש בהם כח חסר ולכך יש להם כח לפעול בהשלמה ובחסרון כו׳ עכ״ל הרי כ׳ שהספי׳ הם בחי׳ הגבול שהמציא הא״ס הבלתי מוגבל ושרש התהוות זו נמשך מהצמצום ומקום פנוי שהי׳ בהאור ונשאר רק רשימו וזהו ענין שאמרו לעולמו די. והנה א״כ צ״ל בענין האורות המלובשים בהכלי שאם האורות הם בבחי׳ א״ס וכמ״ש בדרוש המתחיל להבין ההפרש בין ק״ש לשמו״ע שהאורות הם בחי׳ בלי גבול והכלים הם בגבול שמגבילים את האורות א״כ ישאר הקושיא במקומה עומדת איך בחי׳ בלתי בע״ג יתלבש בכלי שהוא בע״ג, ואפ״ל כיון שהאורות שרשן מהקו וחוט וא״כ כיון שמאיר רק בחי׳ קו וחוט אינו א״ס ממש רק שלגבי הכלים נק׳ א״ס דוגמת שהכתר נק׳ משאל״ס ועיין מזה בביאור דיביאו לבוש מל׳, ואפ״ל עפמ״ש בבה״ז בלק קצ״א ע״פ שחורה אני שהכלי מגביל את האור שי״ה נק׳ חכ׳ או חסד והאור מצד עצמו הוא בלי מה וזהו ענין בלתי מוגבל אבל עכ״ז אינו א״ס ממש שאל״כ מהו פעולת הצמצום כו׳, וע׳ מזה בד״ה להבין מ״ש בע״ח דבחי׳ הקו וחוט ליל סוכות תקס״ח שם משמע שהאור הנמשך מהקו הוא בלי גבול והכלי כח המגביל ופנימי׳ הכלי קרוב יותר להאור כו׳ ובד״ה להבין מ״ש בע״ח בהיכל הז׳ בתחלתו פ׳ שמיני תקס״ז שם מבואר שהאור והכלי הם ב׳ הפכיים ואיך יצאו שניהם ממקור אחד זהו כי הא״ס כל יכול וגם על ב׳ הפכיים בנושא א׳ לדברי הרשב״א דפליג עמ״ש הרמב״ם שיש לנמנע טבע קיים א״כ לדבריו אף שהאור בלי גבול יוכל להתלבש בכלי מוגבל כי כ״ז נמשך מכח הכל יכול. ואעפ״כ אין זה סותר למה שהכריחו החוקרים שהבורא ית׳ אינו כח בגוף מפני שא״א שיהי׳ כח בלתי בע״ג מלובש בגוף שיש לו גבול ולדרכינו הרי האורות שהם בלי גבול מלובשים בכלים שהם בע״ג לפי שהוא כל יכול, כי זה אמת לאחר שכבר ידענו מציאת הבורא יתברך האין סוף ממש ואין לו תחלה ותכלה הפשוט בתכלי׳ הפשיטות ומושלל משום הרכבה כמו נשמה וגוף כ״א יחוד ממש ובאמת הוא למעלה ג״כ מבחי׳ אא״ס שבחי׳ זו הוא רק אור וזיו ממנו וכמו הזיו שאינו נוגע להעצמות ע״כ יתכן שהוא כל יכול לחבר האור עם הכלי אף שהם שני הפכיים כמו נשמה וגוף והיינו כיון שהוא למעלה מעלה גם מבחי׳ האור עם היותו א״ס ע״כ קושרם ומחברם יחד וזהו ענין במלך שהשלום שלו שענין השלום הוא לחבר שני הפכים אמנם אם ח״ו נניח שעצמותו הוא כח בגוף אם כן הוא ח״ו מורכב מבחי׳ א״ס שהוא כח בבע״ג ומהגוף שהוא בע״ג א״כ מי הוא הקושר והמחבר שני הפכיים אלו שבע״כ הקושר והמחבר שני הפכיים העצומים אלו הוא אינו הם אלא חוץ להם ולמעלה מעלה משניהם וזהו ענין מלך שהשלום שלו שעושה שלום בין מים לאש לפי שהוא למעלה מעלה מבחי׳ מים ומבחי׳ אש, כמו״כ וכש״כ המחבר שני הפכיים הנ״ל האור שהוא א״ס עם הכלי שהוא בע״ג הוא ע״כ למעלה מעלה מבחי׳ האור כמו שהוא למעלה מהכלי וע״כ הוא דוקא המחבר ב׳ הפכיים הנ״ל במכש״כ מה שחיבור מים ואש א״א להיות ע״י מים או ע״י אש עצמו כ״א ע״י דבר שלמעלה מעלה משניהם א״כ שפיר הכריחו שהבורא ית׳ אין לו גוף ולא דמות הגוף, אמנם להיות כן הרי הוא כל יכול ולכן יכול

לקשר ולחבר האורות עם הכלים עם היותן ב׳ הפכיים כמו אש ומים שיהיו לאחדים ממש ועמ״ש בד״ה להבין ענין אור א״ס שאמר פ׳ שמות תקס״ז שמהרשימו הנשאר אחר הצמצום הוא שרש הכלים שהם בחי׳ כח גבולי ואח״כ נמשך הקו והוא מהאור שלמעלה מהחלל ורשימו שהוא למעלה והרשימו מעלה מבחי׳ הגבול דהרשימו ומ״מ בא רק בבחי׳ קו דק כו׳ ולא שיומשך האור א״ס ממש שזה נשאר בבחי׳ העלם כו׳ ע״ש ושזהו ענין וי״ו דוהנורא בריח התיכון כו׳ ע״ד שת״ת עולה עד הכתר וממשיך הארה גדולה ומחבר חו״ג מים ואש כו׳ ומ״מ אין עצמות הכתר מאיר בת״ת רק הארה ע״ד ההפרש בין קדש בלא וא״ו ובין קדוש בוא״ו בלק״ת בשה״ש בד״ה צאינה וראינה כמ״כ עד״ז יובן ההפרש בין האא״ס שלמעלה מהקו המקיף לד׳ עולמות ובין הקו וחוט כו׳. וכ״ז לפי האופן שהכלים הם בחי׳ גבול אבל לפמש״כ דהכלים דע״ס אינם בחי׳ גבול כ״א הכח המגביל וכח זה בעצמו הוא אדרבה בחי׳ א״ס אלא שהוא הכח שעושה גבול כענין בחי׳ אל שדי שאמר לעולמו די אבל השם אל שדי מורה על כח הבורא ית׳ שהוא א״ס רק שממנו נמשך שיהי׳ לעולמו די והוא בחי׳ גבול כענין בוצד״ק קו המדה כנ״ל, א״כ לפי״ז שהאורות הן א״ס ממש ואעפ״כ מלובשים בהכלים כי הכלים עצמן הם בחי׳ בלי גבול אלא שהם כח המגביל שיאמר לעולמו די והאורות הם להפך כח המתפשט בבחי׳ א״ס והוא ענין שם הוי׳ וע״י שהאור נמשך ע״י הכלי נמשך שיהי׳ העולם בבחי׳ גבול ושמ״מ יאיר בו הארה גדולה מה שלמעלה מבחי׳ הגבול שלהם כו׳ כענין עושה שלום במרומיו כנ״ל.

קיצור. י״מ שהכלים הם בחי׳ גדול ואף שהם אלהות זהו משלימות הבורא שיוכל להאיר ג״כ בבחי׳ גבול והאור אף שהוא בלתי גבול מתלבש בהכלי ע״י כח הבורא יתברך שקושרם יחד כי הוא כל יכול ולכן אין זה סותר למה שהכריחו החוקרים שהוא ית׳ אינו כח בגוף ומ״מ עוד אפ״ל שהאורות אינן א״ס ממש רק שנקראו א״ס לגבי הכלים דוגמת משאל״ס שבגמרא, ולפמש״כ שהכלים הם ג״כ בחי׳ א״ס רק שמהם נמשך ההשפעה בגבול זהו ענין שם שדי שאמר לעולמו די והאורות הן משם הוי׳.

ג) **ועתה** י״ל ענין שבירת הכלים שהיה בעולם התהו הנה ענין השבירה מבואר במ״א שהוא פירוד ופיזור השפע אור שבכלי כמו עד״מ תיבת אדון שענינו לשון ממשלה ואדנות הרי יש בכל אות מתיבה זו קצת מענין השכלה זו של אדנות וממשלה ובהצטרף כל האותיות יחד מלובש בהם כל השכלה שלו מענין אדנות וכשנתפזרה התיבה ולא נשאר רק אות אלף מאדון כו׳ אז אין בה רק מעט מזעיר רשימה בעלמא מענין האדנות כו׳ וזהו משל לשבירת הכלי דהיינו כללות אותיות תיבת אדון הוא הכלי להשכלות האדנות כו׳ וכשנשברה כל תיבת זו ונתפזרה לאותיות מיוחדים נסתלק עיקר אור השכל שבתוכה ולא נשאר בכל אות רק רשימה בעלמא (הג״ה וביאור הענין הוא כמ״ש בפרדס שער האותיות פ״ב, והנה הענין בזה הוא בערך האותיות פשוטות כל או״א לבדה אמנם כאשר יתחברו האותיות ויתקבצו ויעשה מהם

תיבות לפי שיעור התיבה במספר אותיותיה כן שיעור רוחניותיה המשל בזה מ"ם לבדה הוא בינה ויו"ד לבדה הוא חכמה כו' וכאשר יתחברו עד"מ בתיבת מי רוכב עליהם רוחניות גבוה יותר מבחי' חכ' בפ"ע ובינה בפ"ע כו' ועמ"ש ע"פ מי ברא אלה מי רומז לסוכ"ע כו' ועד"ז בתיבת אמת כשמתחברים הג' אותיות שורה עליהם בחי' הרומז אל אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי כו' משא"כ בכל אות בפ"ע ועמ"ש מזה סד"ה שינייך כעדר הרחלים וכמ"ש מזה ג"כ בסש"ב ח"ב פי"ב וז"ל כי כל אות הוא המשכת חיות וכח מיוחד פרטי וכשנצטרפו אותיות הרבה להיות תיבה אזי מלבד רבוי מיני כחות וחיות פרטיות הנמשכים כפי מספר האותיות שבתוכה עוד זאת העולה על כולנה המשכות כח עליון וחיות כללית הכוללת ושקולה כנגד כל מיני הכוחות וחיות פרטיות ועולה על גביהן כו' עכ"ל, וא"כ לפי"ז מובן ענין שבה"כ שנתפזרו האותיות בפ"ע הרי נסתלק כח עליון וחיות כללי שהי' שורה בהן כשהיו כולן יחד זה מסתלק לגמרי וגם מבחי' כחות וחיות פרטי שבכל אות נשאר רק חיות של אותו אות, ויובן זה יותר עפמ"ש בס"י שתי אבנים בונות שני בתים שהמשיל האותיות לאבנים וכשנעשה מהם תיבה נק' בית ומקיבוץ הרבה תיבות שהן הרבה בתים נעשה עיר, וא"כ השבירה זהו כשסותרים הבית ונעשה גל של אבנים ששוב אינו ראוי לדירת אדם ולא מערך הבית כלל וכלל וכמ"ש מזה בלק"ת בשה"ש סד"ה הסבי עיניך מנגדי בענין גלעד עד הגל כו' ע"ש, ואפ"ל שהכח העליון וחיות כללי השורה בתיבה זהו משל אל האור המתלבש בהכלי ורבוי מיני כוחות שלפי מספר האותיות הם החיות של הכלי עצמה ובשבה"כ נתפרדו כוחות הכלי וגם האור נסתלק, ואפ"ל ג"כ שג"כ הכח העליון כו' הוא ג"כ בחי' עצם הכלי עדיין וכמו משל הבית לגבי האבנים וענין האור הוא כמשל האדם הדר תוך הבית ובהנמשל הוא כי בכל תיבה יש פשט רמז דרוש סוד והפשט של תיבת אדון זהו הכלי והסוד של ענין אדון מה שהוא ענין שמו של הקב"ה זהו האור המלובש בתוך הכלי.

קיצור. יבאר ענין שבה"כ כמו תיבת כשמתפזרים האותיות וכמו מבית הנבנה מכמה אבנים כשנעשה חורבה וגל של אבנים והנמשל שמסתלק אור השכל שהי' מלובש בהאותיות כשהיו מחוברים יחד.

ד) **והנה** ידוע שעיקר השבירה היה בשם ס"ג דא"ק והוא בחי' נקודים והוא עולם התהו ומשם מ"ה דמצחא כו' נעשה עולם התיקון והוא בחי' ברודים כללות עולם אצילות כו' ושם ב"ן הוא שורש הכלים דאצי' שמהם נבנית בנין מל' דאצי' כו' ולהבין כ"ז הנה ההפרש בין נקודים לברודים ידוע שהוא ענין ההפרש שבין נקודה לספי' ופרצוף דהיינו שבנקודה אין בה כלל ההתחלקות עדיין לי"ס ויו"ד ליו"ד כו' רק הוא נקודה אחד בלבד והוא בחי' הכתר לבד כו' (ע' ביאור את קרבני דתקס"ה שהוא כמשל טיפת זרע לגבי רמ"ח אברי הוולד וכמו הגרעין לגבי הפרי וע' בענין הכתר במאמר הזהר בלק קצ"א ע"פ שחורה אני וכמשל ההיולי לגבי ד"י) וספי' הוא כשמתחלקת ליו"ד ויו"ד ליו"ד כו' ואמנם אינה בבחי' ההתלבשות עדיין בגוף ולבוש כו' וביאור

הדבר היינו כמשל הפרט לגבי כלל שאין דבר מחודש בפרט שנאמר מה שלא הי׳ זה בכלל כו׳ רק שלא היה נגלה עדיין דבר זה כשאמר דרך כלל וכשפרט הכלל נתגלה הדבר כו׳ ועיקר הענין הוא דהכלל הוא קיצורו של דבר ותמצית כל שרש הענין כו׳ ומה שיפרט אותו אח״כ להרבה דבורי׳ אינו מחדש דבר כ״א שיפרש ויגלה מטמונו ומצפונו שבהעלם הכלל (וע׳ בה״ז אחרי ע״ט בענין פי׳ ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה ומ״ש מזה בביאור דמנורת זהב) וכמבואר כ״ז במ״א בארוכה כמ״כ ענין ההפרש בין נקודה לספי׳ ופרצוף שהנקודה היא כדוגמת הכלל שיש בו בהעלם כל מה שיתפרש ממנה אח״כ דהיינו כשיתחלק להרבה פרטים וחלקים והוא ענין הספי׳ שנחלקה ליו״ד ויו״ד ליו״ד כו׳ וזהו ההפרש בין התהו להתיקון שבתהו הי׳ רק בחי׳ נקודים לבד והם הכתרים דכל ספי׳ וספי׳ שבתיקון כו׳ ובתיקון נתחלקו הנקודות להיות חב׳ כלולה מיו״ד חלקים ואותו היו״ד ליו״ד וכדומה ובזה יובן מארז״ל דבמאמר א׳ יכול להבראות והוא מאמר בראשית ואח״כ נתחלק המאמר הזה ליו״ד מאמרות כו׳ פי׳ מאמר א׳ היינו בחי׳ התהו שהוא כדוגמת הכלל הכולל כל הפרטים בהעלם ואח״כ יצא לידי גילוי בעולם התיקון ונעשה י׳ מאמרות שהם אורות וכלים דכללות עולם האצי׳ שהם בבחי׳ ספי׳ ופרצוף (וא״כ איך ע״י מעלה יתירה י״ל כי תהו ותיקון ע״ד עיגולים ויושר ג״כ כלל ופרט ויושר בחי׳ רוח, וכמו כשעומד התלמיד אדעתי׳ דרבי׳ ומוציא לאור מה שהי׳ כלול בדרך הקצרה או כמ״ש בביאור שני דבחקתי תקס״ו ע״י רבוי הכלים נעשו רבוי האורות וכ״כ בביאור דהחלצו גם מובן לפמש״ל הכלים כמו התיבות ונתפזרו כו׳ וכשמקבצים ועושים מהם בתים רבים ונעשית עיר גדולה שורה בה השראת אדם יותר מבבית קטן וכמו עיר קטנה מל׳ ועיר גדולה בינה וכן ארז״ל ע״פ ואת כל בית גדול שמגדלין בו תורה הרי בית גדול מעלה יתירה וזהו מעלת ע״מ אותיות רבים ותיבות רבים ועד״ז בעשה״ד תר״ך אותיות דוקא אזי רומזים לגילוי אור הכתר) וזה שנז׳ במאמר בראשית בבחי׳ העלם כל הפרטי׳ של הי׳ מאמרות כמ״ש בראשית ברא את השמים את לאתכללא כל הפרטים שנמשכים במאמר יהי רקיע שאח״כ ואת הארץ לאכללא כל הפרטים שבמאמר תדשא הארץ ותוצא הארץ כו׳ והיינו מה שנאמר אח״כ בפרט ויאמר אלקים יהי רקיע כו׳ נזכר במאמ׳ בראשית בקצרה ורמז בלשון את לפי שהוא כללי כנ״ל.

ה) **אך** הנה טעם סיבת השבירה בס״ג דוקא ולא במ״ה מובן למשכיל בהיות כי סיבות פיזור ופירוד באותיות כנ״ל בא מחמת רבוי האור ומיעוט הכלים שלא הי׳ ביכולת לסבול כמבואר בע״ח (ובתיקון רבוי הכלים ע״י חסד כלול מגבורה הגם שהגבורה שבו היא ג״כ חסד מ״מ הוא קצת גבורה וע״כ לא יפול האור כשמחולק בהרבה כלים, וכיון שכן שהשבה״כ מחמת רבוי האור הרי ז״ת דנקודים המה הגבה מאד נעלה אפי׳ משם מ״ה שנמשך ממצחא והם מפנימי׳ א״ק ולכן אחעט״ב יצאו מ״ח דוד הגדיל, ולמה נעשה כן שיהי׳ המתברר גדול מהמברר אבנא למשקל דא יו״ד כי נעתב״ס מבלי שימצא ראש וסוף וכן הכלים גבוהים מן האורות גם ע״ד לפי שנקודים גבוה ע״כ נשברו

ונפלו ונתהווה בי"ע) משא"כ בתיקון הוא מיעוט האור בריבוי הכלים כו' והיינו מפני שכל א' כלולה מיו"ד ויו"ד מיו"ד הרי כ"א יש בה מחברתה ואינה נפרדת לעצמה לגמרי כמו החסד שכלול מחו"ג הרי יש בו מבחינת גבורה ג"כ אעפ"י שמה שהוא גבורת הוא הכל מדת חסד עכ"ז הוא מבחי' גבורות ויש ע"י בחי' ההתחברות וההתקשרות של ב' מדות אלו ההפכיים חו"ג כו' ע"כ לא יפול האור המועט כשהוא מחולק להרבה חלקים בחסד הכלול מיו"ד ויו"ד מיו"ד כו' לפי שכל נפילה הוא מצד המנגדה דוקא כמו גבו' לחסד כו' ולזה האור החסד שכבר כלול הוא מגבורות שבו שיש לו התחברות אל מדות הגבורה לא תהי' מדת הגבורה מנגדו כלל ויוכל להיות נסבל בכלי שלו ולא תתפזר כו' משא"כ בבחי' התהו שאינו בבחינת התחלקות כלל להיות נמצא בו בגילוי גם מהיפוכו ומנגדו ע"כ לא יש שום התחברות כלל מנקודה זו לחברתה כי שניהם הם רק כללים כלל מדת החסד וכלל מדת הגבורה כו' והלא המה מנגדים לכך כשנקודת חסד מתלבש בכלי בבחי' כלל לא תוכל הכלי לסובלו מפני המנגד ממדת הגבורה כנז' שם בענין וימת וימלוך כו' שכ"א אומר אנא אמלוך לבדי כו' לזאת תהי' סיבת ענין השבירה בס"ג שהוא בבחי' נקודים דוקא וד"ל. והנה להיות כי ז' תחתונות דנקודים שנפלו כליהם בסוף אצי' למטה כו' המה הגבה מאד נעלה אפי' משם מ"ה שממנו התיקון כו' והטעם הוא מפני דשם מ"ה החדש שמאיר ובא מבחי' מצחא כו' אינו מבחי' עצמות אלא הארתו וזיוו לבד כמבואר בע"ח אבל הכלים דנקודים הנ"ל אעפ"י שהם בחי' בי"ע דשם ס"ג הלא המה מעצמות שם ס"ג ולא הארתו לבד והוא מעצמות א"ק כו' וביאור הדבר עד"מ פיזור אותיות תיבת אדון שאות האלף הוא מעצמות אור השכל שבתיבה אעפ"י שנפרדת לבדה כנ"ל ואעפ"י שיבא אותו החכם וישכיל שכל איך לצרף אותיות הנ"ל שנתפזרו באופן שיתקיימו במציאותן שזהו משל לענין התיקון בשם מ"ה בחכ' אתברירו כו' עכ"ז שכל זה שישכיל איך לצרפם בתיבות קצרות וחלקים רבים כנ"ל אעפ"י שהוא בא מבעל האותיות שנתפזרו כו' מ"מ כשמצרף האותיות הרי יהי' בהם אור השכל הקדום מבעל האותיות שהוא שכל גבוה הרבה משכל זה המצרפם ומתקנם כו' וד"ל. ועפי"ז יובן דשם מ"ה דא"ק המתקן ומברר הכלים דנקודים שנפלו ונעשו בחי' שם ב"ן במל' דאצי' כידוע הרי לאחר התיקון שכבר נתבררו הלא הם מבחי' עצמיות דשם ס"ג שהוא מעצמות א"ק גבוה הרבה מנהירו דחכמתא שמאיר ממצחו כו' ולפי"ז המתברר עתיד להיות גבוה מהמברר כמ"ש במ"א שזהו ענין עטרת בעלה כו' דעכשיו שם מ"ה דז"א כו' הוא המברר בחי' ב"ן דנוק' כו' ולע"ל כשיתברר יהי' הרפ"ח ניצוצין שנפלו כמו שהי' בשם ס"ג דנקודים קודם שנפלו בשבירה שהיה הגבה מאד נעלה משם מ"ה כנ"ל וד"ל. והטעם לזה מ"מ עשה המאציל לכך שיהי' מתברר דבר גבוה מן המברר כו' היינו לפי שכלל גדול הוא בעצמות המאציל שנעתב"ס וסב"ת פי' מבלי שימצא ראש וסוף לנאצלים כי יהי' בסוף מהראש ובראש מהסוף וא"כ אין ידוע מי הוא הראש ומי הוא הסוף כו' כמו ענין אורות וכלים עד רום המעלות לא ידוע מי גבוה כי הגילוי השפעת אור הוא ענין השפע הנשפע

והכלי הוא המקבל השפע ובשרש ומקור התהוות האור והכלי שורש ומקור הכלי קודם במדרגה לשרש ומקור האור והיינו ענין נעוץ תחלתן בסופן כו׳ מבלי שימצא הסוף סוף אמיתי והראש ראש אמיתי כו׳ והטעם מובן מפני ששרש דשרש כל התהוות דאצי׳ הוא מאא״ס ב״ה שאין לו ראש וסוף ע״כ גם פעולת המאציל כדוגמתו וד״ל. ועם כל הנ״ל יובן שאם היתה השבירה משם ב״ן לא הי׳ מציאת הנבראים דבי״ע מתהווים מאין ליש בירידת השפע להיות כי בי״ע הושפלה צמצום בתכלית השפלות ולפי ערך הגבהת המשפיע כן ביכולתו יותר להוריד שפע כידוע ומפני שבחי׳ נקודים הוא בבחי׳ התכללות שהם הגבה מאד נעלה כנ״ל ע״כ בפיזור שבירת האותיות והכלים כשנפלו למטה ביכולתם עדיין להוות כל העולמות דבי״ע ושיהיו בתכלית הצמצום כזה כו׳ משא״כ בשם ב״ן לא היתה ירידת השפע כ״כ וגם בבחי׳ פיזור האותיות לא תמצא בהם היכולת הזה כ״כ כו׳ וד״ל.

ו) **ועתה** יובן שרש כל הדברים הנ״ל דהנה כל מצוה מעשיות (מצות גשמיי׳ שרשם מס״ג דנקודים ונק׳ זריעה לעבדה כי שכר העבודה ההשגה בג״ע נמשך מהמחשבה בתפלה עד״מ וזהו רק כגרעין הנזרע שנרקב לגמרי רק כחו נשאר והצמיחה מכח הצומח שבארץ אך הארץ ב״ן וכח הצומח מ״ה כי הבירור ע״י חיבור מ״ה וב״ן במאמר אך אל הפרוכת אור חדש על ציון תאיר והארץ נתן לבנ״א כנ״ל וזהו תוס׳ אור בג״ע כי ג״ע מל׳ דאצילות עתיק לבריאה תמיד אך מהמצות זריעה בירור ס״ג דנקודים ע״י מה דממצחא וזהו תוס׳ אור לעבדה ולשמרה וזהו בניך ובוניך בניך מה שנהנים מזיו הנ״ל ובוניך מה שממשיכים הזיו וי״ל בירור ב״ן) הוא בדברים גשמיים של עוה״ז כמו אתרוג ולולב תפילין וציצית וכדומה וידוע שכל העולמות דבי״ע הם הכל רק מרפ״ח ניצוצים שנפלו משם ס״ג דנקודים הנ״ל וא״כ כשלוקח אתרוג שהי׳ תחלה פרי פשוטה כשאר הפירות נוגה דעשי׳ שנפלו בשבירה בשם ב״ן דאצי׳ מקור כל המציאות כידוע ועושהו מצוה שמצות ה׳ מבחי׳ איברי דמלכא כו׳ הרי אותו האתרוג בא לשרשו כמו שהי׳ קודם שנפל בשבירה בז׳ תחתונות דנקודים דס״ג הנ״ל וד״ל. אך יש להבין למה נמשלו הרמ״ח מ״ע בלשון זריעה כמ״ש לעבדה כו׳ (ענין זריעה כי כלים דתהו כמו גרעין ואח״כ כשנעשה ממנו תיקון צמיחת פרי כנ״ל בביאור את קרבני והיינו ע״י כח הצומח שבארץ דוקא סוכ״ע, ומזה יובן ושבתה הארץ שעי״ז מקבלת כח הצומח עוד זריעה אור זרוע והיינו כלים דתהו ונק׳ אור לפי שנשברו מרבוי האור ועמידה בחקתי דתקס״ו בענין אור שבעת הימים ע׳ רבתי דשמע) בהיות כי יש להבין איך יתכן שיהי׳ אתרוג הגשמי עולה מעלה מעלה כ״כ עד שיהי׳ למעלה מן המברר כנ״ל ואמנם יובן זה ע״פ הקדמה בעבודת ה׳ בתפלה כי הנה יש להבין כשאדם משיג אלקות בתפלה בכח מה שבניצוץ האלקי הרי אחדות ה׳ שורה אז בההשגה ההיא והנה שכר העבודה בג״ע העליון הוא שמשגת אלקות בגילוי זיו השכינה וא״א לומר שתשיג כמו שהשיגה בעודה שהיתה קשורה בגוף בעוה״ז שהרי מחשבת האדם בהשגת באלקות בעוה״ז הוא מנוגה דעשיה שבאותה המחשבה שחשב באלקות הרי חשב תחלה דברים

בטלים דומם דנוגה ומאחר שהיתה גס תחלה כ"כ עד שציירה בדמיון דומם הגשמי אעפ"י שבעת שחשב באלקות הוא יותר זכה וברה קצת עם כל זה מאחר שיש בכחה לחשוב הדומם לאחר התפלה א"כ גם בעת שחשב באלקות גשמי' הוא כגשם הדומם דעשי' כו' ואיך יתכן שתשאר המחשבת השגה זו בג"ע העליון להיות אף לבוש לנשמה האלקי' להשגתה אז בזיו השכינה כו' אך הענין הוא דבאמת מח' זו שבעוה"ז מתבטלת ונשרפת בנה"ד כו' לגמרי והיה כלא הי' מעולם ולא נשאר ממנה כי אם עיקר הפנימי' נקודתה בשרש שרשה כמו שהיתה קודם שנפלה בשבירה כו' והיינו כמשל רקבון הגרעין בעפר הארץ שלא ישאר ממנו כלום וסיבת כח הצומח שיהי' ממנה שתצמיח הארץ חטים הרבה כמותו הוא מטעם שנשאר ממנו רק פנימיות נקודתו כמו שהי' הגרעין בכח הצומח שבארץ לאחר רקבונו שנתלבש כח הצומח בו כו' וכן החטה שצמחה בראשית הבריאה מכח הצומח שבארץ במאמר תדשא הארץ כו' שהיתה תחלה כלולה בכח הצומח שבארץ עד שנגלית מן הארץ כו' וע"כ גורם סיבת התעוררות כח הצומח הכללי שבארץ כמ"כ לא נשאר ממחשבת השגתו זו שבעשי' כלום רק פנימיו' נקודתה מכח הצומח שבארץ העליונה בחי' שם ב"ן דאצי' שהושפל בה מזריעת אורות דנקודים דשם ס"ג הנ"ל והוא ענין ההארה וזיו שנהנית מן השכינה בכל חדש ושבת כמ"ש והי' מדי חדש כו' והיינו אור חדש על ציון תאיר כו' שבכל שבת וחדש יש הארה חדשה משם מ"ה דמצחא דא"ק כו' שמאיר במל' דאצי' ומשם נמשך לציון הוא בחי' געה"ע מקור עדן הנשמות וזהו קוב"ה אתא לאשתעשע בצדיקייא בג"ע בכל חצות לילה כמ"ש בזהר וד"ל.

וביאור הדבר הנה מבואר למעלה בענין שבירת הכלים דס"ג שמהם עיקר סיבת התהוות ג' לבושים דבי"ע והם מחדומ"ע כו' וכן בניצוץ אלקי שלבושים מחדו"מ מנוגה דעשי' דבי"ע בתפלה המה עולים ומתבררים בנהר דינור וכלין לגמרי עד שרש שרשם בשם ס"ג הנ"ל ומהם הוא סיבת האור חדש הנ"ל כי הנה ענין ג"ע יש להבין ענינו דהלא מל' דאצי' נעשי' ע"י דבריאה בכל עת ושעה כדי להחיות רוח שפלים כידוע וא"כ מהו ענין הארת הזיו דמל' דאצי' בג"ע שבבריאה בשבת וחדש שהנשמות נהנין ממנו כנ"ל. אך הענין הוא דמל' דאצי' הוא שם ב"ן תמיד הוא מקבל שפע אור זרוע שנופלים בשבירה מנקודים דשם ס"ג הנ"ל והן רמ"ח מ"ע רמ"ח המשכות אורות דנקודים להיות מתלבשים בבי"ע שהם ג"כ משם ס"ג הנ"ל והיינו כמו חוטי הציצית וקלף התפילין וכדומה להם מחשבה דנוגה בתפלה וההלכה גשמי' בענין ספור מעשה שנים אוחזין כו' וכדומה להם בכל התורה והמצות הם שירדו בירידות המדריגות מנקודים דשם ס"ג הנ"ל (ולכך התורה נק' נובלות חכ' שלמעלה פי' חכ' דא"ק שבשם ס"ג הנ"ל נק' חכ' הקדומה והיא למעלה מחכמה דבשם מ"ה דמאיר ממצחא כו' כמבואר למעלה במשל והיא נפלה בעולם האצי' ונק' אז תורה דאצי' להורות בין הטמא לטהור בבחי' אצילות וזהו לשון נובלות כו' וד"ל) אך כשירדו הרי ירדו בתכלית הירידה עד עולם השפל הזה להיות מציאת מצות ה' באתרוג ולולב גשמיי' הדומם כו' וכן במח'

גשמיי׳ דנוגה במצות התפלה כנ״ל ולזאת הוא עיקר ענין שם מ״ה דבחכ׳ אתברירו והיינו לברר גשמיי׳ המצוה ולא ישאר מהם רק פנימיות נקודתו בשרש שרשם בבחי׳ ס״ג כו׳ הוא ע״פ חכמה דאצי׳ שם מ״ה המברר והוא אור החדש דממצחא כו׳ ונמצא שאעפ״י שהוא הגורם ההארה אבל אין ההארה מעצמותו אלא משם ס״ג שלמעלה הימנו שממנו נפלו כו׳ וד״ל וזהו ענין ג״ע העליון מדי חדש ושבת כו׳ שאזי הוא הוספת אור חדש במל׳ דאצי׳ מבירורי המצות מעשיות ע״י שם מ״ה כנ״ל ואותו האור חדש מקבלים הנשמות ונהנין ממנו והיינו שכר מצוה מצוה פי׳ המצוה מעשיות עצמה לאחר שנתבררה ועלתה בשרשה ע״י שם מ״ה הרי הוא הוספת אור חדש דס״ג להיות הנשמה נהנית מאורה כו׳ והוא שכר מעשה המצות וד״ל. וזהו א״ת בניך אלא בוניך עוסקים בבנינו של עולם כי בהיות שלומד ההלכה בעניני׳ הגשמיי׳ כמ״כ הוא לומדה בג״ע העליון בלא לבוש הגשמי רק כח החכ׳ שלמעלה ממה שנפלה מחכמה ובחי׳ טעמים דשם ס״ג כנ״ל הוא לומד כו׳ וזהו האור החדש למל׳ דאצי׳ שהוא מקור בנין העולמות כו׳ ודוקא מי שלמד תחלה ההלכה בזה העולם אזי הוא לומדה בג״ע ומוסיף אור חדש כו׳ אבל מי שלא למד לא יש בירורי נוגה דעשיי׳ שיבררנה שם מ״ה כו׳ ומהיכן יהי׳ האור חדש כו׳ וזהו אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו דוקא פי׳ שנתבררה ממנה פסולת הלבושים כמשל רקבון הגרעין כנ״ל וד״ל, (ולכן פעמים נש״י גבוהים מהמצות כי הם מ״ה המברר ב״ן ומעלים אותו לס״ג ובחי׳ מ״ה ע״י התפלה קול דממה דקה ומ״מ ע״י עלייתם לס״ג הם גבוהים וזהו כי תבאו אל הארץ ארץ ב״ן והחיות רו״ש למען יזמרך כי תבאו המשכות שם מ״ה אזי ושבתה ולא תהי׳ רו״ש כי תתעלה בס״ג א״ח עט״ב. ולפעד״נ זהו״ע ובשנה השביעית מנוחה לחה״ע אבל ושבתה הארץ שקודם שש שנים תזרע היינו שימשיך בה נייחא בחי׳ שוב כי מתחלה רק רצוא כו׳ וזהו״ע ומשביע היפך הצמאון בד״ה עיני כל).

ועם כל הנ״ל יובן מה שמצינו לפעמים המצות גבוהים מנפש האדם כאשר אנו אומרים אשר קדשנו במצותיו כו׳ וכמו פושעי ישראל בגופן קרקפתא דלא מנח תפילין כי בחייהם הם קרויים מתים כו׳ וא״כ מעשה המצות תחי׳ את הנפש ולפעמים מצינו שהנשמות גבוהות מן המצות שהרי עיקר מעשה המצות א״א בלתי הנפש שהאתרוג הי׳ פרי פשוטה קודם שעשה בה מצוה וכן אנו רואים שישראל דוקא ממשיכים אור במצוה ולא גוי כו׳ ומאחר שביכולתם להמשיך אור ע״י המצות הרי הם גבוהים מהמצות עצמן כמארז״ל ועשיתם אותם אתם כתי׳ כאלו עשאוני כו׳ וגם ענין הנ״ל במצות שמברכין על כו׳ אך הענין הוא דשניהם אמת דנש״י הם מעולם התיקון והוא שם מ״ה דבחכמה דאצי׳ וזהו אשר קדשנו בקדש עילאה כו׳ לכך וצונו להמשיך אור במעשה המצות דהיינו עפ״י המבואר למעלה דנזרעים אורות דרמ״ח מ״ע במל׳ דאצי׳ ושם מ״ה הוא המברר כו׳ וכמ״כ בתפלה וק״ש מה שבנפש האלקי מתדבקת במקורה האמיתי הוא יחודא עילאה דאצי׳ שם מ״ה הנ״ל והיינו למסו״נ באחד כנ״ל ועי״ז כל המצות מעשיות שעשה כל היום יתבררו ויעלו לס״ג ע״י שם מ״ה שבתפלה אבל האומר אין לי אלא תורה אפי׳ תורה אין

לו מפני שנשארו בשבירה כנ"ל לכך כל מי שאין תורתו אומנתו חייב בתפלה כי התפלה היא עליות העולמות ע"י שם מ"ה שבברכות שמו"ע ברוך אתה הוי' כשכורע וממשיך מלמעלה למטה כמ"ש במ"א שהוא בחי' ביטול במציאות בהשתחוואה כמו ענין קול דממה דקה שאחר הרעש וצעקת הלב למסור נפשו בק"ש ופסוד"ז כו' כידוע וד"ל משא"כ מי שתורתו אומנתו הוא ממשיך בלא תפלה מצד שרש נשמתו בפנימי' התורה דחכ' בשם ס"ג כו' כמ"ש במ"א וד"ל וזהו אק"ב בקדש העליון דשם מ"ה גורם לנו להיות ביכולתינו להמשיך אור ע"י הביטול דשם מ"ה ומצד זה הנפש גבוה מן המצוה כאלו עשאוני כו' כי אתם קרוים אדם שהוא שם מ"ה הנ"ל אבל לאחר שנעשה המצוה הרי שכר מצוה מצוה עצמה כמו שהוא בשם ס"ג הנ"ל שהנשמה נהנית ממנו כנ"ל ומצד זה המצות גבוהים מן הנפש ותחיי' חייו בבחי' עולם לנפש כנ"ל וד"ל. וזהו כי תבאו אל הארץ העליונה שם ב"ן כל המשכות אורות דס"ג ברמ"ח מ"ע כנ"ל אזי ושבתה הארץ כי תתעלה בבחי' ס"ג עצמה ותהי' עטרת בעלה ולא תקבל עוד בבחי' רצוא ושוב בבחי' דפיקא דלבא מז"א בעלה כנ"ל, וכנז' בזהר על ענין ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חציים אל הים הקדמוני כי הוא בחי' בינה דנקודים שנק' מלכין קדמאין ז"ת דבינה דס"ג הנ"ל ע"ש שמלכו קודם השבירה כידוע וד"ל, ובשנה השביעית שבת שבתון יום שכולו שבת שכל השבתות דעכשיו יהי' להם ג"כ עילוי ביום שכולו שבת והיינו לע"ל שיהי' עשי' דעכשיו כמו קודם השבירה שהיתה עשי' דס"ג גבוה מאצי' דעכשיו כידוע שנקודים נק' אדם דיצי' וברודים אדם דעשי' כו' וד"ל וא"כ האצי' דעכשיו יתעלה עוד דהיינו שיהי' שבת שבתון דעכשיו כו' כמ"ש במ"א בענין מנוחה לחיי העולמים כו' וד"ל.

דבר* אל בנ"י ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ כו' ושבתה הארץ שבת לד'. יש להבין דמשמע מיד כי תבואו אל הארץ ושבתה, והלא צריך שהות ששה שנים עד שנת השמטה בשנת השביעית. אך הענין הוא דהנה יש עוד להבין במה שמצינו לפעמים דתלמוד תורה גדול מתפלה שהרי ארז"ל ריש פאה ותלמוד תורה כנגד כולם (ה'. וגם אפילו על חסידים הראשונים שהיו שוהים בתפלתם ט' שעות ביום ארז"ל תורתן אימתי נעשית כו', ע') ובמ"א ארז"ל ולואי שיתפלל אדם כל היום כולו, וכן כיוצא בזה דגמ"ח יש בו בחינה דעדיף מתפלה ותורה כמ"ש כי חסד חפצתי ולא זבח (ה'. וזבח היינו קרבנות ותפלה היא כנגד הקרבנות, ע') וכן ארז"ל רבה ואביי שניהם מבית עלי הם רבה דעסיק בתורה חי מ"ם שנין אביי דעסיק בתורה וגמ"ח חי ששים שנין במסכת מ"ק דכ"ח ע"א וביבמות פי"ח דק"ה ע"א.

דבר: ראה המאמר דלעיל, ודרך מצותיך קסז, א.

ויובן כ״ז בהקדים מארז״ל ע״פ ורב שלום בניך, א״ת בניך אלא בוניך והם תלמידי חכמים שנק׳ בוניך שעוסקים בבנינו של עולם, הם מרבים שלום בעולם, כדאיתא סוף מסכת ברכות וסוף יבמות. וצ״ל הלא עולם הוא לשון זכר בוניך הוא לשון נקבה, ועוד מהו ענין השלום (ה׳. ופי׳ מרבים שלום, ע׳), אך הענין יובן ע״פ מארז״ל רפ״ה דאבות בעשרה מאמרות נברא העולם, ומה ת״ל והלא במאמר אחד יכול להבראות וזהו ענין מאמר דבראשית *.

כי תבואו אל הארץ, ע״ד אשרי מי שבא לכאן בחי׳ מס״נ בתפלה אשר אני נותן לכם כי הרצוא והאהבה האמיתי׳ היא הבאה מלמעלה ועי״ז ושבתה הארץ וארעא אתבטלת ביטול במציאות שבת לה׳ ביטול אחר ביטול הא׳ בבחי׳ סור מרע הב׳ בועשה טוב (או י״ל ע״ד ב׳ שבתות כהלכתן) ואח״כ שש שנים תזרע שדך אלו שית סדרי משנה תזרע בארץ העליונה חק״ת קדישין דהיינו שיהי׳ הלימוד כמשל הזריעה שהגרעין נכלל בכח הצומח ע״י הביטול כו׳ ושש שנים תזמור הוא בחי׳ תלמוד (יין ושמן חב״ד), ואחר הבירור שבת שבתון יהי׳ לארץ שבת לה׳ נגד ג׳ עולמות בי״ע שנתברר מהם הטוב (גם מקרא בעשיי׳ ומשנה ביצירה ותלמוד בבריאה שע״ז נאמר שש שנים תזרע שדך כו׳ ואח״כ א״צ זריעה הנ״ל כי יהי׳ גלוי פנימית התורה בלי שום לבושים וזהו שתוציא הארץ גלוסקאות כו׳).

להבין שרש הדברים הנ״ל ע״פ ושבתה הארץ כו׳, בפ׳ בהר סיני

הנה שרש ענין מה שנק׳ כנ״י אחותי הוא כי הנה זו״נ הם בהשתלשלות כשני תמרות המתאימות ודבוקות והיו לאחדים ממש, רק אח״כ מתחלקים לשני פרצופים, והמשל כמו המדות והדבור שכשצריך להיות התגלות המדות לזולתו הנפרד והיינו ע״י הדבור אז הדבור הוא פרצוף בפ״ע אבל כשאינו מדבר אז כח גילוי המדה (שהוא הדבור) הוא כלול בהעלם תוך מהות המדות והיו לאחדים ממש בין בעודן בתוך בטן אימא שהוא השכל וההתבוננות בין לאחר יציאתן בבחי׳ לידה שנתהוה מהות כח האהבה הרי כלול בה כח הגילוי של האהבה שהוא בחי׳ מלכות שבה ונמצא שזו״נ הן בבחי׳ אח ואחות שמקור א׳ לראשית התהוותן ושניהם יצאו ממקורם בשוה בלי שיוקדם א׳ להיות מקור לחבירו על כן אהבתם והתקשרותם זה לזה לא ברשפי אש

דבראשית : ע״כ נמצא בגוכתי״ק.

כאהבת איש ואשתו שהיו תחלה נפרדים כו׳ כ״א אהבתם מצד מקורן ומחמת שמקור א׳ לשתיהן ומחמתו הם דבר אחד בתמידית בלי שום שינוי לעיתים ולא יוכלו ליפרד כלל אע״פ שאין האהבה ברשפי אש כו׳.

כך מ״כ והלשון אינו מובן איך בהמדה כלול הדבור, אבל הענין נראה שהוא כמ״ש הזהר ר״פ חקת (דק״פ ע״ב) ע״פ אשר לא עלה עליה על, מ״ט בגין דהיא שלומי אמוני ישראל, ועליה לאו היא אלא עמה, אשר לא עלה עליה על היינו דכתי׳ בתולת ישראל ואיש לא ידעה עכ״ל. והמאמר נתבאר מרבינו ז״ל והוא שזה מדבר איך קודם הנסירה לא הי׳ המל׳ פרצוף בפ״ע כ״א היתה צלע מצלעותיו דהיינו שז״א הוא בעל ט״ס והמלכות משלימתו ליו״ד ונמצא שהיא שלומי אמוני ישראל שמשלמת הז״א הנק׳ ישראל להיות בו ע״ס והיתה מהותה אז שהיא בחי׳ המלכיות דט״ס דז״א מל׳ שבחסד מל׳ שבגבורה כו׳ ואח״כ נגסרה ונעשה פרצוף בפ״ע שממל׳ דחסד נעשה חסד שבמל׳ כו׳. וביאור הדבר היינו כי מל׳ שבחסד זהו בחי׳ כח הגלוי של החסד, שמדת החסד עצמה שנאצלה לא הי׳ ממנה גלוי למטה רק היתה בטילה למקורה ושיומשך ממנה גלוי למטה זהו אצילות בחי׳ מלכות שבהמדה ואח״כ נעשה מבחי׳ מלכות הנ״ל פרצוף בפ״ע והוא הדבור שבו ועל ידו מתגלה השכל והמדות, ונמצא בעוד כח הגילוי כלול בהמדות הן עצם א׳ וזהו בחי׳ אחותי ואח״כ נעשה בחי׳ בפ״ע וזהו פתחי לי אחותי פי׳ הפתח שלי הוא אחותי שע״י המל׳ יומשך גלוי מדות דז״א הרי הוא פתח לו, ועיין עוד בזהר ר״פ שמות ע״פ אתי מלבנון, קול אמר לדבור אתי ששניהם נמשכו ממקור א׳ וכ״ז שייך לבחי׳ אחותי, ומ״מ צריך לבוא מבחי׳ אחותי לבחי׳ רעייתי שאז היא בחי׳ כלה שעי״ז מקבלת ממנו פב״פ משא״כ קודם הנסירה היו רק אב״א וזהו שאז עדיין לא עלה עליה על כו׳, הם המאה ברכות והמשכות כו׳, וע״כ נאמר בדוד הוקם על ע״י מאה ברכות כו׳.

וענין פתחי לי אחותי, כי משכא דחויא חופף על אהבה זו ע״כ צריך לפתוח את המכסה, הנה שרש ענין זה למעלה הוא מהיות זיכוך הכלי הוא ע״י א״פ וא״מ כי הא״פ מזכך חצי הכלי מבפנים והאו״מ מזכך חצי הכלי מבחוץ עד שעי״ז הכלי מתבטל מגדר כלי ומזדכך להיות כעין בחי׳ האור (וזהו לענ״ד שרש ענין וארעא אתבטלת), וזה היה קודם השבירה אבל אחר שבה״כ שנתהוו הקליפות ומעמד הקליפות בין חיצוניות הכלי ובין האו״מ נמצא מחמתם אור הפנימי והכלי מובדלים ורחוקים מן המקיף ולא יאיר המקיף לזכך חיצוניות הכלי וגם לא יתחבר עם הפנימי, ובחי׳ זו למטה זהו ענין הגוף ונה״ב המפסיק בין הא״פ היא חלק הנשמה המלובשת בהגוף ובין המקיף היא עצמיות הנשמה שמקיף על גופו ומונע שלא יזכך המקיף לחיצוניות הכלי ולבושי הנפש, ועוד זאת יובן זה גם בחלק הנשמה המלובשת בגוף יש בחי׳ זו דמקיף ופנימי, ויש בחי׳ המפסיק ומונע התחברותם וע״ז נאמר פתחי לי כו׳ לפתוח ההסתר כו׳. והענין כי בינה היא אם הבנים דהיינו שע״י ההתבוננות נולדים המדות ויש בחי׳ מהשכל המתלבש להיות א״פ בתוך המדה

אבל עצמיות ההתבוננות הוא מקיף על המדות והוא ענין חסדים מכוסים תוך יסוד אימא בחי' אהבה הכלולה בשכל ע"ד אם זכרתיך על יצועי, ונק' בחי' זו מקיף כי א"פ נמשך ממנו רשפי אש האהבה, ומקור המקיפים הוא מבינה כמ"ש במ"א, והאו"מ מזכך חצי הכלי מבחוץ כי אע"פ שהוא בלי בחי' רשפי אש מ"מ מצד עומק ההתבוננות שאינו מצומצם כמו הא"פ עי"ז נזדכך גם חיצוניות הכלי וכנודע מענין הפי' במחשבה טובה שהקב"ה מצרפה למעשה דוקא, דוקא מבחי' מחשבה טובה נמשך זיכוך המעשה שהוא בחי' חיצוניות. אך יש בחי' מונע לאו"מ ומחשבה טובה הנ"ל והוא כל המחשבות אשר לא לה' הנמשכים מגסות הרוח וכח המתאוה כו', ויניקות מחשבות זרות אלו הוא מחיצוניות המקיף והיינו שמעמד הקליפות בין המקיף להא"פ, ופי' חיצוניות המקיף ר"ל הלבוש שלו והוא בחי' פרצוף לאה שנמשך ממל' דתבונה והיא דינא קשיא ויותר מתאחזים בה החיצונים מבפרצוף רחל, והוא כמבואר בכמה מקומות איך שהקפידא במחשבה יותר הרבה מבדבור, שבמחשבה יקפיד מיד כשיעשו נגד רצונו משא"כ בדבור לא יגלה אא"כ יקניטוהו הרבה, וזהו ראי' שהמחשבה דינא קשיא יותר מהדבור וע"כ החיצונים מתאחזים בה, ובדרך פרט יש ג' בחי' במחשבה מודו"מ והם כענין ג' עורות זעג"ז ודרך נקבי העור שמשם יוצא הזיעה משם יניקת הקליפות דהיינו שיניקתם בין צירוף לצירוף, ובחי' זו למטה באדם הוא ענין המחשבות זרות והם המונעי' גילוי האור המקיף מהא"פ, ועל כן צ"ל פתחי לי אחותי להסיר גסות רוחו ולהיות לו לב נשבר כו' ואז יבוא לבחי' אחותי ע"י גלוי או"מ הנ"ל.

וזהו ענין שפת אמת תכון, פי' שפת מלשון שפה הוא הארת המקיף כשנתגשם ונעשה לבוש חיצוני להפנימי כמו עיגולים שהם בחי' נפש הם כלים לאורות המקיפי' וכן חשמל מחיצוני' בינה מלביש לזו"נ והוא כמו לבוש האדם ששומרו מהקרירות. ובעבודת ה' היינו כשמקיף דבינה אהבה המסותרת במס"נ במוחו אינה מאירה עדיין בגילוי בהכלי הלב מצד אחיזת החיצוני' באותיות המחשבה בכל היום כולו רק בשעת ק"ש ותפלה יש גילוי ונק' שפת אמת שנשאר המס"נ במוחו ואינו מבריח מן הקצה אל הקצה בנקודת הלב וגם אינו מהות המקיף כ"א חיצוניותו, רק שמבחי' שפת אמת נמשך שיהי' אח"כ תכון לעד כשיאיר המקיף בפנימי (ועמ"ש במ"א בענין ח"פ אמת דאמת ויציב), וזהו ענין פתחי לי אחותי בחי' השפת אמת ואני אפתח לך שיהי' תכון לעד.

בס"ד, שבת מברכין סיון פ' בהר שנת תקצ"ה

את שבתותי תשמרו כו', שבתותי לשון רבים הם ב' שבתות שארז"ל שאלמלא שמרו בנ"י ב' שבתות כהלכתן כו' והפי' הב' בחי' שבת שיש בכל שבת וכמ"ש עולת שבת בשבתו, והיינו כמ"ש בזהר שיש שבת תתאה ושבת עילאה. ולהבין זה יש להקדים מתחילה ענין שבת מאי היא, כי הנה נודע דשבת היא בחי' עלי' והתורה ומע"ט של כל ימות החול מתעלים למעלה בשבת, ואמנם לא שמתכללים בשבת ממש כי א"א למהות העבודה שבחול שתיכלל בשבת אלא שיש בכל יום הארת שבת וכמ"ש זכור את יום השבת והוא בחי' התפלה שבה מתכללים התו' ומע"ט של כל הימים, כי התפלה נק' עולת תמיד ע"ש עליית העולמות שעולים בזמן התפלה כשם שהשבת נק' עולת שבת ע"ש עליות העולמות ואח"כ התפלות של כל ימי החול נכללים בשבת ממש. ולהבין מאי היא פי' וענין עליות העולמות עלי' זו מה ענינה הלא מכה"כ דכתיב וידעת היום כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת וכמ"ש בזהר דלית אתר פנוי מיני' וא"כ מהו ענין עלי' דמשמע שעולין למעלה דוקא, הנה בתחילה יש להקדים ההפרש בין ישראל שארז"ל שעבמ"ח כו' לשאר כל העולמות והברואים שנתהווה בע"מ בלבד, כי הנה אף גם במלאכים כתיב וברוח פיו כל צבאם שהתהוותן הוא מבחי' רוח פיו ית' דהיינו האותיות כשיוצאים ומתגלים מן הפה העליון ית' עד"מ אותיות יהי אור יהי רקיע שבהתגלותן ויציאתן מן הפה לחוץ נבראו מהם האור והרקיע וכך הוא ג"כ בעולמות הרוחנים וצבא מעלה אשר בהם שרפים וחיות שנתהוו ג"כ מבחי' אותיות המתגלים בדיבור ורוח פיו וכמו שעד"מ באדם האותיות והדיבורים המתגלים בפה הם כלא וכאין ואפס ממש לגבי כללות הנפש כמ"כ הוא ערך ביטול כל העולמות והנבראים לגבי מקור החיים המחייה חיים ואמנם ישראל שעבמ"ח דהיינו שהתהוותן הוא מן האותיות שבמחשבה שהם נעלים יותר מאותיות שבדיבור שהאותיות שבדיבור הם בחי' חיצוניות שנשמעים לזולתו לכן נק' הדיבור לבוש החיצון שאינו לבוש בו תמיד רק כשצריך לילך בחוצות כי הרי לא תמיד הוא מדבר אלא פעם כשצריך לגלותם לזולתו ויש מעצור לרוחו שלא לדבר אבל האותיות שבמחשבה הם בחי' פנימיות שצריך אותן גם כשהוא בפ"ע ולכן נק' המחשבה לבוש הפנימי שלבוש בו גם כשהוא בפ"ע ואדרבה אינו מתגלה לזולתו כלל שהרי המחשבה נעלם בו והוא תמידי שלא תנוח המחשבה לעולם אלא משוטטת תמיד והוא ג"כ נצחית כשם שהנפש עצמה נצחית, וכך יובן למעלה דישראל שנמשכו מאותיות מחשבתו ית' אין התהוותם כשאר כל העולמות והנבראים שנתהוו מרוח פיו ית' שנתהוו בששת ימי בראשית ונתחדשו אז מאין ליש כי מקודם לא היו במציאות וגם אחר שית אלפי שנין דהוי עלמא עתידים להתבטל במציאות והיו כלא היו והיינו לפי שהתהוותם הוא מן גילוי האותיות שבדיבור ושגילוי זה לא הי' עד שימ"ב שאז התחיל לגלותם ויאמר אלקים יהי אור כו' יהי רקיע כו' וכנ"ל במשל שאין הדיבור בחי' תמידי אלא שלפעמים מדבר כו' וגם אינו נצחית כשם שהמחשבה נצחית לפי שהמחשבה היא אותיות שצריך גם בפ"ע ולכן

היא נצחית כנ"ל ולכן הנבראים שנתהוו מרוח פיו אזי יתבטלו ויחזרו לאין ואפס אחר שית א"ש דהוי עלמא כנ"ל אבל הנשמות שעבמ"ח היו גם קודם שי"ב כמארז"ל במי נמלך כו' והיינו לפי שהמחשבה היא תמידי' ולא בשימ"ב לבד התחיל לגלות אותיות מחשבתו אחר שהמחשבה היא בפ"ע דייקא כנ"ל וגם המה נצחים כי המחשבה תמידי' היא ונצחית והשכל והמח' הם תרדל"מ וכהדין קמצא דלבושא מיני' ובי' אך הנשמות הם מחולקים במעלה ומדריגה זמ"ז כי יש ס"ר נשמות כנודע ונמשכו מס"ר אותיות שבתורה הגם שאין בכתב ס"ר כנודע זה הוא מפני אותיות אהו"י הקמ"ץ הוא א' והחיר"ק יו"ד כו' ולכך לא נכתבו כמה פעמים אותיות אלו אבל במחשבה ישנה. והנה מעתה יפלא למה ירדו כ"כ הנשמות למטה מטה גם ממדריגות המלאכים כנודע בפי' מה שאנו אומרים בכל יום המתנשא מימות עולם כו' ברחמיך הרבים רחם עלינו שהרחמנות גדולה היא על הנשמות שירדו מאיגרא רמה כו' היינו מחשבתו ית' המתנשא מימות עולם לבירא עמיקתא בעוה"ז בגוף ונה"ב. אך הענין נודע דירידה זו צורך עלי' היא.

ב) **וענין** העליה יובן ע"פ מה שאנו אומרים בכל יום בורא קדושים ישתבח שמך לעד מלכנו. כי הנשמות נק' קדושים כענין וקדושים בכל יום יהללוך סלה והיינו בעודם למעלה שאזי הם קדושים ונבדלים מגוף וכלי לגמרי משא"כ המלאכים עם היות שאינן יורדי' למטה בגוף גשמי אבל גם למעלה יש להם גוף וכלי וכמ"ש וגויתו כתרשיש כו' וכמ"ש עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט וכמ"ש במ"א ויש קדושים רבים גבוהים על גבוה עד רום המעלות וזהו שא' יהללוך סלה, כי הנה ההילול הוא מחמת התענוג והשגה שמשיג אלקותו ית' ומתענג בהשגה זו לכן הוא מהלל ומשבח וכענין הג"ע שהוא תענוג הנשמות והשגתם מזיו השכינה עד שארז"ל מוטב דלידייני' וליתי לעלמא דאתי שכדאי כל צער ויסורי גיהנם אף גם בשביל קבלת התענוג שבגעה"ת ויש ריבוי מדריגות בעילוי אחר עילוי באופן ההשגה והתענוג באלקותו ית' הגם שבספרים לא נז' רק בחי' ג"ע עליון ותחתון היינו שלא נתגלו אלינו, וזהו יהללוך סלה פי' בלי הפסק כו' ומ"מ נאמר עליהם בורא קדושים ישתבח שמך שכל בחי' הקדושים שברום המעלות אינן מקבלים ומשיגים אלא מבחי' שמך ית' בלבד ושם הם בלבד מהללי' סלה כו' כי כל מציאת השגה ותענוג באלקו' אינו אלא באורו וזיוו ית' בלבד וכמאמרז"ל נהנין מזיו השכינה מזיו דוקא ובזהר נק' בלשון אור כאמרם ז"ל לשון אא"ס עד"מ אור השמש המאיר על הארץ שהוא זיו בלבד והוא בחי' גילוי שאינו פועל שינוי כלל בעצם המאור מקור האור שאין שינוי בשמש בין אם מאיר האור על הארץ או אם יחשיכו העננים או שיסתירו חלוני הבית ולא יתפשט האור שאין גוף השמש נשתנה עי"ז. והנה מבחי' אורו וזיוו ית' נמשך הארה להיות מושג לקדושים הנ"ל וזהו פי' ישתבח שמך כו' שהארה זו נק' ג"כ שם כמ"ש בפרקא דר"א עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד והכל הולך למקום א' שכל מדרש מדבר בלשון אחר והוא בחי' משל רוחני להבין ענין חיות אלקו' שמחי' את כל העולמות וכמ"ש וידבר ג' אלפים

משל וכן בלשון מקרא נק' ג"כ בלשון שם כי הנה ענין שם הדבר אינו מחלקי המהות עד"מ שקוראין לאדם ראובן הרי אין זה מחלק מהותו ועצמותו מ"מ יש בו איזה הארה ע"ד שאנו מוצאי' באדה"ר שנסהו ה' היש בו חכמה ע"י שהביא לאדם כל חיות השדה ועוף השמים לראות מה יקרא לו וכל אשר יקרא לו הוא שמו הרי שלכן השם צריך להתחכמות ולא שהוא הסכמה בעלמא והיינו בהכרח מפני שבחי' השם יש השראת והארת החיות מעין עצמיות בעל השם (כגון שנק' הצבי צבי נק' כך מפני שבאותיות אלו דוקא יש השראת הארת החיות מעין עצמותו כו' וכן בכולם), ועכ"פ אנו רואים שהשם אינו נוגע כלל לעצם המהות ואינו גורם שינוי ריבוי ומיעוט במהות בעל השם כלל והענין כי באמת יש בו הארה אלא שהוא בחי' חיצוניות ולכן אינו פועל שינוי כו' וכך יובן למעלה ענין הי' הוא ושמו בלבד דפי' שמו אינו בחי' עצמותו אלא שהוא בחי' האור המתפשט ממנו שאינו פועל שינוי כלל וכנ"ל בענין זיו כו' אלא שבפרקא דר"א נק' בלשון שם וכן הוא באמת ג"כ במקרא תנ"ך נרמז הכל בלשון שמו כו' ולכן אומר בורא קדושים ישתבח שמך לעד מלכינו שכל העליות של הקדושים אינו אלא בבחי' שמך בלבד שהארה בלבד נמשך להם בבחי' גילוי, ולכן אמר בורא קדושים שהקדושים הם בחי' בריאה יש מאין בלבד כי הנה כתי' והחכ' מאין תמצא פי' שהתהוות החכמה מלמעלה מהחכמה אינו כמו התהוות שאר הספי' והעולמות מן החכמה שהוא בבחי' עו"ע כמשל באדם השתלשלות החיות שכל מו"ד שהשכל מתלבש במח' הרי גוף השכל ממש שורה ומלובש בהמחשבה והמחשבה מתלבשת בדיבור הרי גוף המחשבה מתלבשת בדיבור וכן השכל במדות ג"כ גוף השכל נמשך להיות מוחין וטעם למדה וגוף המדות נמשכים ומתגלים בדיבור הרי כולן יש להם ערך זל"ז, וכן הוא למעלה בהשתלשלות והמשכות הספירות והעולמות מבחי' החכמה הוא בבחי' יש מיש דכתיב כולם בחכמה עשית שכל העולמות ואשר בהם נמשכו מהעלם לגילוי מן החכמה שבתחילה היו כולם כלולים ביחד בבחי' החכמה והוא בחי' המאמר הראשון שבו יוכל להבראות שכולל לכל ט' מאמרות שאחריו היינו מאמר דבראשית דהוא נמי מאמר הוא כידוע דבראשית ת"י בחוכמא כי החכמה היא ראשית לעולמות כמ"ש ראשית חכמה וכוללת כל מה שתחתי' כידוע ואח"כ יוצא מן ההעלם אל הגילוי והיינו ע"י ט' מאמרות שבהן נפרטו כאו"א בפ"ע ויצאו מן הכלל לפרט מן ההעלם לגילוי ולכן נק' התהוות זו יש מיש, אבל התהוות החכמה מן המאציל ית' הוא יש מאין ממש להיות כי הוא ית' אינו ממהות חכמה ושכל כו' והרי התהוות מהות החכמה היא בריאה חדשה לגמרי ונק' יש מאין ממש כי לא היתה במציאות קודם לא כמו התהוות המדות מן החכמה שגם טרם התמשכותן לידי גילוי היו כלולים בהעלם בתוך החכ' עצמה כנ"ל והיינו לפי שהחיות הנמשך מן המאציל ית' להחיות מציאת החכמה הוא הארה חיצוניות שאינו נוגע לעצמותו כלל והיינו בחי' שמו בלבד כו' לא כמו חיות הנמשך מן החכמה להחיות את המדות שהוא מגופו של החכ' וזהו פי' יש מאין ממש כי כלא חשיבא החכמה לגבי עצמות המאציל כנ"ל וזהו בורא קדושים פי' הנשמות שעבמ"ח הנק' קדושים

שמופשטים מגוף וכלי וכללותם הוא בחי׳ ח״ע ראשית התהוות מאא״ס שנקראת ג״כ קדש כידוע הם בחי׳ בריאה בלבד מעצמות אא״ס כלומר שהתהוותם הוא מאין ליש ולא ע״י השתלשלות כנ״ל והיינו לפי שנמשכים מבחי׳ שמו של המאציל ית׳ בלבד שאינו בערך עצמותו כו׳ וזהו ג״כ ענין עבמ״ה דהיינו בחי׳ אותיות בלבד כנ״ל ולהיות כן הרי מובן ענין ירידת הנשמה שהיא צורך עלי׳ כי טרם ירידתן אף שהם קדושים ונבדלים מן הגוף ועבמ״ה שלמעלה מן הדיבור מ״מ נק׳ בריאה יש מאין לפי שנמשכו ונתהוו מבחי׳ אותיות דשמו בלבד אבל ע״י ירידתה בגוף הם עולים למעלה בבחי׳ העצמות כו׳ וכמשי״ת.

ג) **ולהבין** מהו ענין עליה זו וגם הלא נודע דעיקר קיבול השכר של הנשמות הוא לזמן תחה״מ שזהו עיקר עוה״ב הנז׳ בלשון חז״ל וכמאמרז״ל מתן שכרן לע״ל דאם הפי׳ על הג״ע מהו לשון לעתיד שאמר הלא הג״ע ישנו גם עתה לנשמות בצאתם מן הגוף אלא בודאי קאי על תחה״מ שהוא עיקר השכר והעליות הנשמות, וגם זה צ״ל למה יהיה מתן שכרם הגדול הזה להנשמות כשיהיו בגופים בעוה״ז דוקא עד שתצטרך להתלבש בגוף כו׳ ולמה לא ניתנו להם למעלה בעולמות עליונים. הענין עפמ״ש בזהר דא״ס ב״ה הוא סוכ״ע וממכ״ע פי׳ כי הנה נודע דקריאת שם א״ס ב״ה אינו מתייחס על העצמיו׳ ממש שהרי פי׳ א״ס שאין קץ להתפשטותו כמ״ש במ״א ואין זה שייך על העצמות כלל כי עצמותו ית׳ אינו בגדר השפעה כלל אלא פי׳ א״ס היינו על החיות המתפשט מעצמותו ית׳ להחיות העולמות שהוא בחי׳ גילוי והארה מעצמותו כי לפי שעצמותו ית׳ נק׳ מחיה החיים ומכלכל חיים ע״כ גם הארתו וזיוו בלבד מחיות את העולמות עד״מ שהנפש מחיה את הגוף שאין החיות שהגוף חי חלק מעצם הנפש אלא בחי׳ התפשטות והארת הנפש כי לפי שהנפש בעצמה היא רוחניות ע״כ בהתלבשותה בגוף מחיה את הגוף וחיות זה שהגוף חי ממנו הוא בחי׳ גילוי והארה של הנפש ולא עצמותו ממש אמנם הנפש כשצריכה להאיר בגוף מתלבשת תוך הגוף ממש אבל עצמותו ית׳ אינו כן שאינו מתפעל משינוי חיות העולמות כי אני הוי׳ לא שניתי כתיב כי הוא ית׳ קדוש ומובדל מהעולמות רק הארה בלבד מתלבשת וכדלקמן שזהו נק׳ ממכ״ע וא״כ כ״ש שיובן שהחיות שהעולמות חיים ממנו ית׳ אינו עצמותו ית׳ ח״ו רק שהוא בחי׳ גילוי והארה מעצמותו ית׳ דהיינו כנ״ל שלפי שהוא בעצמותו ית׳ מחיי החיים שאין בכחינו להכיר ולהשיג מהות ומציאות חיות זו ע״כ גם הארתו כשנתגלה מחי׳ העולמות ולכן הוא ית׳ נק׳ מקור החיים מחי׳ החיים מכלכל חיים כו׳, והנה כח ויכולת גילוי החיות זו נק׳ א״ס כי אין קץ ותכלית להתפשטותו להחיות נמצאים בלי גבול ושיעור ממש מאחר שהוא בחי׳ הארה וזיו עכ״פ ממנו ית׳ וכמו שמהותו ועצמותו בב״ג כך גם יכולת התפשטותו הארה להחיות העולמות הוא בלי קץ כו׳ רק שמ״מ שנתהוו העולמות בבחי׳ גבול ותכלית מן הארץ לרקיע מהלך ת״ק שנה והיינו מחמת הצמצום בהארה זו והיינו להיות בה ב׳ בחי׳ א׳ נק׳ ממלא הוא כטפה מים אוקיינוס מכללות הארה זו שנמשך ע״י צמצום עצום להיות נתפס

ומתלבש ממש בנבראים להחיותם שהם מקבלי' חיות זו בתוך תוכו ממש והארה זו נמשכת בהשתלשלות וצמצומי' שונים מעולם ועד עולם וכפי ערך צמצום הארה כך הוא מעלת הנבראים זע"ז שרפים מקבלים בגילוי רב ואח"כ חיות ואופני הקודש עד שבעוה"ז הגשמי נתצמצם החיות עד שהוא מועט מאד ומצומצם וגם זאת ע"י התלבשות והעלמות שונות וגם בה יש מדריגות דצח"מ כו' ולכן נק' ממכ"ע שהעולמות ממולאים מהארה זו שנתפס בתוך תוכם ממש בכל חד לפום שיעורא דילי' כנ"ל, והב' הוא עצמיות הארה זו שלמעלה מהצמצום שהוא הנק' סוכ"ע ואין פי' סובב שמקיף מלמעלה אדרבה שישנו בכ"מ כמו הממלא ממש אלא שהוא בבחי' ההעלם שאין הנבראים מקבלים ומשיגים הארה זו רק סובבת ומקפת עליהם ונק' סוכ"ע שמקיף לכולם בשוה עד"מ כאשר יהי' האופן בתוך האופן כשעיגול א' נתון בתוך עיגול עליון המקיפו מכל צדדיו שלא יתכן לומר התחלקות מעלה ומטה שסביביו למעלה מעולה יותר כו' אלא הוא בהשוואה א' ממש כך גם כללות הארה זו הנק' סובב שאינו נתפסת בתוכיות המקבלים אלא מקיפות עליהם בהעלם סובבת לכל העולמות בשוה שנעלמת לכולן בהשוואה א' ממש להיות כי אינן ערוך לגמרי כו' וכנודע פי' מלת ערך במספרים שא' לגבי אלף אלפים יש לו ערך אבל לגבי דבר שאינו בגדר מספר אינו ערך ולפניו אלף אלפים וא' שווים הם כך הגם לגבי הארה זו המאירה מעצמותו ית' שווין כל העולמות העשי' ואצי' בהשוואה א' ממש וזהו פי' סוכ"ע, וזהו ענין עליות הנשמות אחר ירידתם ממח' עילאה שנק' שמו בלבד שהוא בחי' ממכ"ע שהעלי' היא אח"כ בבחי' גילוי עצמותו ית' הנק' סוכ"ע כנ"ל. והנה עלי' זו דגילוי הסובב הוא שתהי' לע"ל, וזהו מתן שכרם של צדיקים, אך איך באה עלי' גדולה כזו ע"י ירידה דוקא בגוף תחילה הנה הוא ע"י קיום המעשה בעוה"ז שבשביל זה ירדה נפש בגוף לקיים מצות מעשיות דוקא כמ"ש היום לעשותם ולכן נפש אחת מתגלגלת פעמים רבות בגופים שונים בכדי להשלים כל התרי"ג מצות שע"י קיום המצות מעשיות דוקא יהי' קיבול השכר דלעתיד שע"ז נאמר למחר לקבל שכרם דהיינו ע"י היום לעשותם כו'. והענין כי שכר מצוה מצוה עצמה שהמצוה עצמה היא השכר כי הנה תכלית ויסוד כל המצות הוא להפוך מיש לאין כגון תפילין שכותבין א' על קלף גשמי ה"ז בחי' התהפכות מתכלית הישות והפירוד כמו שהי' בקלף תחילה שנלקח מבחי' נוגה להיות נכלל בבחי' אין בחי' אלקות השורה עליו היינו בחי' אחד כו', וארז"ל הוקשה כל התורה כולה לתפילין ומה גם בקרבנות היו רואים כ"ז בחוש שעיקר הקרבן הוא לשרוף הבהמה או העוף ההוא לכלותו ואש שלמעלה הי' יורד ואוכל ה"ז בחי' התכללו' וביטול היש שנעשה לאין וכן מצות הצדקה הוא ג"כ עשיות היש לאין שהממון שייגע עליו בכל רמ"ח אבריו נותנים לעני דלית לי' מגרמי' כלום וכן הוא ג"כ מצות ת"ת הגם שהוא המשכת אלקות למטה דוקא אבל אופן ההמשכה הוא דוקא ע"י ביטול היש שמבטל עצמותו בשעת הלימוד כמ"ש ודברת בם כו' סמוך לבכל נפשך כי אין פי' בכל נפשך על מס"נ בפו"מ בלבד דא"כ מהו לשון נפשך דהא זהו מסירת הגוף בלבד ולא ביטול הנפש

אלא פי׳ בכל נפשך מסירת הנפש ממש דהיינו למוסרה ולבטלה שלא תהי׳ בחי׳ יש בפ״ע וע״ז קאי ודברת בם כו׳ שכן יהי׳ אופן לימוד התורה שיבטל נפשו בלימודו ולא יהי׳ הלימוד בבחי׳ יש שהוא לומד ומבין ומשכיל הדבר אלא שהן הן דברי אלקים חיים הנשמעי׳ מפיו כמ״ש ודברי אשר שמתי בפיך דברי דוקא כמאמר המגיד להב״י אני המשנה המדברת בפיך וזהו עיקר גם בת״ת שלא להסתיר אלקותו ית׳ ע״י שיהי׳ בביטול היש, וג׳ דברים אלו הם כללות כל המצות כולם כמאמרז״ל על ג׳ דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ״ח וכמ״כ המה כל פרטי המצות שיסודם ותכליתם הוא ביטול היש לאין אמנם ביטול זה אין אמיתי שהרי מ״מ יש הוא אלא שמבטל עצמו אך מ״מ הוא אתעדל״ת שעי״ז יהי׳ אח״כ בחי׳ אין ממש והיינו ע״י גילוי הסוכ״ע דקמי׳ באמת כולא כלא חשיבי ועשי׳ עם אצי׳ שווין וזהו פי׳ שכר מצוה מצוה כי עיקר המצוה הוא ביטול היש לאין וזהו גופא השכר של המצוה אלא שהשכר הוא גילוי אין האמיתי ממקורא דכולא כו׳ משא״כ המצוה עצמיות שהוא ביטול היש הגמור לאין אין זה אין האמיתי שהרי מ״מ יש הוא אלא שמבטל כו׳, וביטול זה ישנו בכאו״א מישראל שהרי כ״א מישראל מבטל עצמו מעט לפי ערכו אם ע״י אתכפי׳ או ע״י אתהפכא ועי״ז יהי׳ לו חלק לעוה״ב זולת מאן דלא כרע במודים שאין לו בחי׳ ההודי׳ וביטול כלל לגמרי ארז״ל דלא יקום בתחה״מ כו׳. ועתה יובן גם כללות ענין השבת שהוא בחי׳ עליות העולמות פי׳ כי שבת מלשון שביתה עד״מ אדם השובת ונח במלאכת עבודה שמתעלה שכלו ומחשבתו שהיו נשפלים לעיין בעסק המלאכה ובאים לכלל עצמות כו׳ כמ״כ בששת ימי בראשית הי׳ ירידת אלקותו ית׳ להוות ולהחיות העולמות ועתה בשבת נח ממלאכתו כביכול שהעולמות חוזרים ומתבטלים מיש לאין ע״ד הנ״ל בענין המצות כו׳ וזה נק׳ בשם עליות העולמות (כמו שנק׳ גילוי אלקות שיהי׳ לעתיד בשם עלי׳ מפני שאז יהי׳ גילוי הסובב דקמי׳ באמת כלא וכאין ואפס חשיבי, וז״ש שבת להוי׳ וכתיב ויכל אלקים ביום השביעי כי אלקים היא מדת הדין והצמצום בחי׳ ממכ״ע והוי׳ הוא בחי׳ סוכ״ע וזהו אני הוי׳ חוקר לב ובוחן כליות פי׳ שלפי שאני הוי׳ בחי׳ סוכ״ע שנמצא גם למטה כמו למעלה לכן אני חוקר לב הכליות ותעלומות לב שאין שום דבר מסתיר לפניו ית׳ לפי ששבת הוא עליות ממכ״ע בבחי׳ סוכ״ע ע״כ נאמר שבת להוי׳ וכתיב ויכל אלקים היינו שכלו ופסקו הצמצומים כו׳ כנ״ל.

ד) **והנה** בשבת עצמו יש ב׳ מדריגות א׳ נק׳ שבת תתאה והב׳ נק׳ שבת עילאה כי הנה מבואר למעלה בענין שכר מצוה מצוה עצמה שהמצוה דעתה הם רק ביטול היש לאין בלבד אבל שכר המצוה שלעתיד הוא גילוי אין ליש ממש, וכמ״כ יובן שרש ב׳ בחי׳ הללו בשבת. והנה מתחילה צריך להקדים ג״כ ענין מצות השביעית הכתובה בסדרה זו שנק׳ ג״כ שבת כמ״ש שש שנים תזרע שדך כו׳ ובשביעית ושבתה הארץ שבת לה׳, והענין כי ג״כ בחי׳ שביתה ועלי׳ שהיש בטל לאין כי שש שנים שזורע וחורש וקוצר הוא בחי׳ יש כענין וי״מ המעשה הנ״ל ואח״כ בשביעית ושבתה הארץ הוא בחי׳ ביטול שלא להיות הכל בחי׳ יש שלו כו׳ אלא שנעשה בחי׳ הפקר

רק שאח"כ זוכה מן ההפקר כאחר ממש והיינו בחי' ביטול היש לאין ולכן כתיב ולבהמתך ולחיה אשר בארצך כו' אלא שתלה הכתוב אדם בחיה כל זמן שחיה אוכלת בשדה תאכל בבית כלה לחי' מן השדה כלה בבית כו' שהרי הוא בחי' הפקר ממש שמוכרח להוציא כו' וגם מה שתלה בחיה היינו מפני שהוא בבחי' ביטול היש עד שהאדם ובהמה שווין כי התחלקות המדריגות אינו אלא מחמת ההארה המאירה בבחי' גילוי הנק' ממלא שהיא מאירה ומתגלה לזה יותר מלזה ולכן הוא גדול ומעלה מחבירו כמו באדם הוא התגלות החכמה שלא נתגלה בבהמה רק בחי' החיות בלבד כו' אבל כשמתבטלין לגבי הארת הסובב שמקיף עליהם בהשוואה א' על כולם הרי אז כולם שוים ולכן בשביעית שהוא בחי' ביטול היש כמ"ש ושבתה הארץ אזי אדם ובהמה שווין כי לגבי הסובב כתיב אדם ובהמה תושיע ה' בהשוואה א' ממש והיינו בחי' בהמה רבה בחי' סוכ"ע כו' ואמנם כ"ז הוא רק בחי' ביטול היש גמור לאין בלבד ולא גילוי אין האמיתי והיינו כענין השביתה תתאה ששובת ממלאכתו הגשמי' כמו השביעית ששובת מלזרוע ולחרוש כו' אבל שבת עילאה היא למעלה מזה והיינו בחי' גילוי הסובב האמיתי הנק' סוכ"ע שסובב לכל העולמות בהשוואה א' ממש.

וביאור הדברים הוא דהנה מצינו שנאמרה שביתה בשבת בב' לשונו' א' היא מ"ש וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה כו' וב' מ"ש כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות ולא כתיב אשר עשה אלא אשר ברא שהוא בחי' השביתה גם ממה שברא הגם שלא נתגשם בבחי' עשי' עדיין רק שהוא מקור לעשי' שברא לעשות כו' שגם מבחי' זו הוא שובת ונח ועולה למעלה יותר כו', כי הנה השביתה בראשונה מכל אשר עשה היינו שביתת ועליית העולמות התחתונים דעשי' ברוחניות מקור המחייה אותם וכמ"ש וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ויכולו השמים כו' פי' זה גופא הוא טוב מאד מה שויכולו השמים והארץ כו' ויכולו מלשון כלות הנפש שהוכשר לו מאד מה שנעשו סדרי השתלשלו' באופן שאחר עשייתם ליש ודבר יכולים לחזור אח"כ לקדמותם ולעלות מלמטה למעלה בבחי' כלות הנפש כ"א לפי ערכו במקורו הוא בחי' האין שלו המהווה אותו. וכל בחי' עליות הללו שעולי' העולמות התחתונים זה למעלה מזה עד שעולים בבחי' חכמה ראשית ההשתלשלות כמ"ש כולם בחכ' עשית כו' נק' שבת תתאה והיינו בחי' ביטול היש שלמטה לאין שלו בלבד וע"ז כתיב וישבות מכל אשר עשה שהשביתה היא מבחי' עשי' בלבד בלמעלה מהעשי' היינו בבחי' החכמה הנק' ראשית כנ"ל והיינו כמו ענין השביעית שנק' ג"כ שבת אבל הוא רק למטה ששובת מלחרוש ולזרוע ולקצור כו' וכמ"ש ושבתה הארץ הארץ בלבד תשבות וכן הוא ג"כ בענין המצות שהם ג"כ ביטול היש לאין היינו ג"כ רק ביטול היש שלמטה שהוא מעשה המצות המלובשים בענינים גשמיים קלף דתפילין ומעות הצדקה וכו' אמנם המשכות שיהי' עי"ז לע"ל היינו בבחי' גילוי עצמות אור הסוכ"ע שהוא למעלה מכל העולמו' כנ"ל והוא בחי' אין האמיתי וזהו ג"כ בחי' שבת עילאה שנאמר בו כי שבת מכל מלאכתו אשר ברא כו' פי'

שהחכמה נק׳ ברא ע״ש שהיא בריאה יש מאין כנ״ל בענין והחכמה מאין תמצא כו׳ אבל מ״מ אינו בחי׳ עשי׳ גשמי׳ רק שהוא מקור להתהוות החכמה שלמטה דעשי׳ וז״ש אשר ברא אלקים לעשות שהבריאה היא מה שאח״כ יומשך ממנו בחי׳ עשי׳ ובשבת נאמר כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא כו׳ והיינו שהחיות הנשפל להחיות בחי׳ החכמה ראשית ההשתלשלות שבת ועלה בעצמותו והיינו בבחי׳ הסוכ״ע כנ״ל כי חיות החכמה הוא אינו אלא מבחי׳ שמו וזיו בלבד אבל עצמיותו ית׳ הנק׳ בעל הרצון ונק׳ מאור פי׳ מקור האור הוא למעלה מעלה מהיות מקור לחכ׳ ומובדל בערך ובשבת יש ב׳ בחי׳ עליות העולמות עד שהחכמה ראשית ההשתלשלות נכללת במאצילה הסוכ״ע וזהו הנק׳ שבת עילאה ולעתיד יהי׳ גילוי בחי׳ זו לצדיקים לכן ארז״ל עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש כו׳.

ועתה יובן פי׳ הפסוק את שבתותי תשמרו פי׳ שבתותי הם ב׳ שבתות הנ״ל והם הנקראי׳ בדברי רז״ל ב׳ שבתות כהלכתן כו׳, תשמרו פי׳ שלא אמר תעשו שהי׳ משמע שהם העושים את השבת הנ״ל ע״י כחם ועוצם ידם בעליות נפשם להוי׳ אלא תשמרו שנותנים אותם לכם מה׳ רק שאתם צריכים לשמור שלא תפסידו אותם ע״י איזה קלקול וגרמא בניזקין המונע ומעכב הגילוי הזה הבא מלמעלה בתורת מתנה כמ״ש במ״א, והרבותא הוא על שבת תתאה שהוא ביטול היש שלמטה שהוא ביטול תתאה שגם ביטול זה אינכם אלא שומרים אותו בלבד פי׳ שצריך שלא יהי׳ בביטול זה גופא בבחי׳ יש שהוא ביטול עצמם ע״י בחי׳ כחי ועוצם ידי אלא הכל הוא מאת הוי׳ כמאמרז״ל היה בעיניך כרשע כו׳ כי הגם שהבחירה ניתנה בידי אדם עכ״ז אלמלא עוזרו אין יכול לו אלא שמסייעין לו מלמעלה כמאמרז״ל ולכן גם שבת תתאה הוא שלו ית׳ וזהו שבתותי כו׳, ומקדשי תיראו פי׳ מקדשי קאי על התורה כי המקדש שלמטה הוא מעשה ידי אדם שלמה המלך בנה אותו אבל התורה היא מקדשי של הקב״ה ממש כמאמרז״ל אין להקב״ה בעולמו אלא ד׳ אמות של הלכה בלבד והענין כי התורה היא ג״כ המשכה וגילוי אלקותו ית׳ בבחי׳ פנימיות כמו שבזמן בהמ״ק הי׳ גילוי שכינה ולכן נק׳ התורה מזון כידוע ואמר מקדשי תיראו אף שהוא הארה בלבד מאלקותו ית׳ אחר שמתלבש בפנימיות העולמות מ״מ תיראו כי אני הוי׳ פי׳ עצמיותו ית׳ הנק׳ אני הוי׳ הוא ממש הוי׳ שנמשך להחיות העולמות ע״י צמצומים ביו״ד נברא העוה״ב כנ״ל כי אורייתא מחכ׳ נפקת פי׳ נפקת מהחכמה אבל מקור חוצבו הוא למעלה מהחכמה כי התורה הוא פי׳ וביאור על המצות שהן רצה״ע תרי״ג מצות דאורייתא וז׳ מצות דרבנן גימט׳ תר״ך כתר, ולכן תיראו מהארה זו, וגם היא נתינת טעם למה נק׳ מקדשי מקדש שלי ממש אחר שהוא הארה המתלבשת בעולמות שאינו מערך עצמות א״ס ב״ה כנ״ל לזה אמר כי אני הוי׳, אני ממש הוא הוי׳ וכולא חד וד״ל.

בעזר"ה, ביאור על הנ"ל

להבין שרש של הדברים הנ"ל, וגם להבין מה שאצל שבתות אמר תשמרו ואצל מקדשי אמר תיראו יש לבאר תחילה ענין בחי' שם הנזכר במקרא ובפרקי דר"א הי' הוא ושמו כו' מהו בחי' השם, כי הנה השמות הם המחברים האורות עם הכלים פי' עד"מ שם האדם שבו וע"י הוא פונה לקוראיו אבל כשהאדם בפ"ע ואינו מתחבר לזולתו א"צ לשם שלו רק כשצריך להתגלות לזולתו אזי צריך להשם שקוראים אותו בשמו דוקא וזולת השם לא היו יכולים להמשיכו אליהם נמצא שעיקר בחי' השם הוא שבו וע"י נמשך בעל השם להיות מתגלה לזולתו, כמ"כ יובן למעלה ענין השמות שהם המחברים האורות עם הכלים. והנה ענין השמות שלמעלה הם בחי' האותיות ע"ב ס"ג מילוי ביודי"ן מילוי בההי"ן פי' עד"מ התהוות האותיות מן השכל שהשכל עצמו הוא מהות השכלה ולא מהות האותיות וההשכלה מעורר את התפעלות המדות להיות אוהב וחומד ומתאווה למה שהשכיל שהוא טוב, ונמצא שהתפעלות המדות שמתפעלים מהשגת השכל התפעלות זו הוא מגופו של ההשכלה ממש ממהותה ועצמותה, אבל האותיות אינן ממהות שכל כלל רק שהן לבושין להשכל שא"א לתפוס השכל בלעדם ולכן אין המדה מקבלת שפע השכל אלא ע"י אמצעות האותיות שבהם חושב השכל וכנראה בעליל שההשכלות המושגים במוח האדם הם מלובשים באותיות דוקא וזולת האותיות א"א לתופסם ולהשיגם כי האותיות הם הכלים שבהם נתפס השכל ונק' לבושים הפנימיים שלבוש בו גם כשהוא בפ"ע כמו שגם בפ"ע א"א לתפוס שום השכלה זולתי ע"י האותיות שבמחשבה (והתהוות האותיות והכלים הוא ממהות השכל עצמו אלא שהוא מבחי' אחרונה ותחתונה שבו שמתגשם להיות בחי' כלי שבו וע"י יותפס ויוקח עצם השכל כו' כמ"ש במ"א), וכמ"כ יובן ענין השמות למעלה שהם הממוצעי' בין אורות לכלים כמו שם ע"ב דיודי"ן הוא הממוצע המביא אור דחכמה שיתגלה בכלי החכמה וכן שם ס"ג מביא אור הבינה בכלי הבינה כו' והיינו שהם בחי' האותיות של האור במה שהוא נתפס ומתגלה כי א"א ליקח את האור כמו שהוא כ"א ע"י דבר אחר היינו בחי' האותיות שהן עצמן אינן מעצם מהות האור רק שהם לבושים לתופסו כו' ובהם וע"י נמשך האור ומתגלה תוך הכלי כו' כמשל ירידות השכל במדות באמצעות האותיות כו' כנ"ל, ועד"ז יובן הי' הוא ושמו כו' שהוא בחי' האותיות שבהם נתפס ומתגלה הארת א"ס ב"ה כי הנה מבואר בע"ח בענין הצמצומים שהי' בא"ס שנסתלק האור שהי' ממלא מקום החלל רק רשימו ממנו נשאר כו' וענין הרשימו אינו מבואר בע"ח רק בספר עמק המלך ביאר זה שהוא בחי' האותיות רל"א שערים פנים ואחור כו' פי' כי בחי' הנק' אא"ס הוא האור המתגלה ממנו ית' בדרך הארה וזיו שבחי' זו נק' אא"ס אבל מהו"ע אין שייך לקרותו אור רק מאור כמ"ש במ"א אך כשיהי' גילוי מבחי' אא"ס א"א לתפוס ולקבל אור גילוי זה בעצמו אם לא ע"י התלבשותו באיזה לבוש הנ"ל שאפי' באורות דאצי' כדי שיתחברו עם הכלים דאצילות הוא ע"י השמות שהוא אותיות ע"ב ס"ג כו', וכך יובן מעין זה למעלה מעלה להיות גילוי אא"ס הוא ע"י בחי' האותיות דרל"א שערים שהם הכלים

שבהם וע״י נתפס האור (אף שאינן כלים ממש ח״ו כבאצי׳ רק בערך האור נק׳ כלים והתהוותם הוא מן האור ממש דהיינו מבחי׳ אחרונה שבו נעשו האותיות שבהם יותפס ויתגלה עצמו וז״ש כהדין קמצא דלבושי׳ מיני׳ ובי׳ וד״ל), וזהו ענין עד שלא נבה״ע הי׳ הוא ושמו בלבד פי׳ שגם קודם שנבה״ע היינו בחי׳ א״ק הנק׳ אדם דבריאה כמשי״ת היה הוא ושמו בלבד היינו בחי׳ האותיות הכלולים בעצם האור שבהם וע״י הוא נתפס ונתגלה כו׳. והנה מעתה י״ל הצמצום שהי׳ באא״ס שנסתלק האור רק רשימו נשאר ממנו שהוא בחי׳ האותיות למה נק׳ בשם צמצום הלא כל המשכה וגילוי צ״ל כן שא״א לתפוס האור זולת ע״י האותיות וכנ״ל ולא עוד אלא שגם עד שלא נבה״ע גם קודם הצמצום הי׳ הוא ושמו שהוא בחי׳ האותיות של האור כנ״ל. אך ענין הצמצום הוא דהנה עכ״פ מהמשל אנו יכולי׳ לצייר בנמשל שהאותיות מהותם ועצמותם אינן ערוך למהות ועצמיות השכל המתלבש בהם רק שמ״מ מהאותיות יוכלו להבין השכל אבל מי שאינו חכם ויתפוס רק האותיות לבד ולא יבין השכל כלל נמצא כאלו לא השיג כלל אף שהשיג האותיות כיון שהאותיות מצד עצמם אינם מערך מהות השכל לא מיני׳ ולא מקצתי׳, ויובן זה יותר כמו עד״מ בדיבור שהשכלות ר״י בעל התוספות נכתבה בדיו על הנייר הרי אין הדיו ונייר מערך השכלת ר״י בעל התוספות המונחת עמו בגנזי מרומים רק שהחכם יוכל להבין ולעמוד על ההשכלה ע״י אמצעות האותיות גשמיי׳ שבדיו ונייר אבל מי שאינו חכם ולא יבין כלום מההשכלה ואף שתופס האותיות היטב לא פגע ולא נגע בההשכלה כיון שאין ההשכלה מערך האותיות, וכך יובן למעלה כי הנה האותיות אינם בערך האור המלובש בהם רק שמ״מ ע״י האותיות שהם השמות נמשכים האורות להתגלות בהכלים וכן עד״ז יותר למעלה בענין הרל״א שערים פנים ואחור לגבי בחי׳ אא״ס כנ״ל לכן בחי׳ הצמצום הוא שלא יהי׳ האא״ס מתגלה ע״י האותיות דרל״א שערים וז״ש בע״ח שהאור נסתלק ונשאר רשימו ובעמק המלך ביאר דרשימו הוא אותיות דרל״א שערים פנים ואחור, ופי׳ שנסתלק האור שלא ניתן להיות גילוי האור ע״י האותיות כמו עד״מ מי שאינו חכם ולא יוכל להבין ההשכלה שבתוס׳ אף שמשיג האותיות כנ״ל וזהו צמצום עצום שהאא״ס אינו מושג ומתגלה מן האותיות כו׳ ולכן צמצום זה הוא רק לגבי העולמות שלהם אין האור מתגלה מתוך האותיות משא״כ קמי׳ ית׳ אין שייך זה, והנה רשימו ואותיות הנ״ל הנק׳ שמות וכמ״ש בעמק המלך שם ס״ג כו׳ ומיו״ד שבס״ג מתהווה עולם התהו וכמ״ש בזהר בקע ולא בקע כו׳.

ב) **ומעתה** יובן ענין בורא קדושים ישתבח שמך ומבואר למעלה הפי׳ שכל בחי׳ הקדושים שברום המעלות אינם מקבלים אלא מבחי׳ שמו ית׳ והם בחי׳ בריאה יש מאין כו׳ ע״ש. והענין הוא כי קדושים היינו בחי׳ חכמה שהוא הנק׳ קדש ופי׳ קדושים לשון רבים וקדושי׳ בכל יום יהללוך סלה כי יש בחי׳ חכמה עד רום המעלות גבוה מעל גבוה היינו חכמה דאצי׳ חכמה דעקודים חכמה דא״ק ועוד למעלה מבחי׳ חכ׳ הנ״ל הוא בחי׳ קדושים לשון רבים והכל הוא בחי׳ בריאה יש מאין כי לגבי עצמות המאציל נקראים

בשם בריאה ממש שהרי הוא ית׳ אינו מערך בחי׳ חכמה כלל (כמ״ש בתניא ח״ב פ״ט) רק שנמשכו ונתהוו מבחי׳ הרשימו שהם האותיות שאינם בערך האור א״ס וזהו שבריאת הקדושים הוא מבחי׳ שמך כו׳ וכמ״ש בע״ח שא״ק נק׳ אדם דבריאה הגם שבריאה הוא למטה מאד שהם בחי׳ נפרדים שלמטה מטה גם מבחי׳ אצי׳ אמנם לגבי עצמות המאציל גם א״ק אדם דבריאה יחשב כי אצי׳ נק׳ אדם דעשי׳ להיות שהאצילות הוא בחי׳ הכלים מדת החסד מדת הדין בחי׳ מדה וגבול (ע׳ אגה״ק איהו וחיוהי רל״ו אלפים רבבות פרסאות שיעור קומה כו׳ היינו בכלים דאצי׳ כו׳) ויש בהם התחלקות חסד בפ״ע וגבורה בפ״ע והתכללות חו״ג כו׳ ולכן נק׳ עשי׳ ועולם העקודים שאינו בבחי׳ התחלקות עדיין אלא כל הע״ס עקודים בכלי א׳ נק׳ אדם דיצי׳ וא״ק שלמעלה גם מעקודים כי עקודים הם ע״ס ממש אלא שעקודים בכלי א׳ אבל א״ק הוא למעלה מזה אלא אעפ״כ הרי הוא* מקור לע״ס שאחר כמה רבבות השתלשלות וצמצומים יתהוה ממנו בחי׳ אצי׳ הנק׳ עשי׳ לכן נק׳ אדם דבריאה שלגבי המאציל גם הוא נק׳ בריאה יש מאין ועליו נאמר אשר ברא אלקים לעשות פי׳ ברא בחי׳ א״ק הנק׳ אדם דבריאה שהוא מקור לבחי׳ לעשות היינו בחי׳ אדם דאצי׳ הנק׳ עשייה.

ג) **ובהקדמה** זו יובן ענין ירידת הנשמות בגופים שהוא צורך עלי׳ הגם כי גם מקודם ירידתן גבוה מאד דרכיהן שעלו במחשבה רק מי שנשמתו מעולם הבריאה היינו מבחי׳ מחשבה דבריאה ומי שנשמתו מיצירה היינו מחשבה דיצי׳ ושנשמתו מאצילות היינו ג״כ ממחשבה דאצילות וס״ר נשמות הן ס״ר אותיות שבתורה הגם שבכתב אין ס״ר אותיות בתו׳ (אך בבחי׳ מח׳ יש ס״ר אותיות בתו׳ כי במחשבה מצטרפין אותיות אהו״י כמו שמבואר) היינו מפני אותיות המשך שהם אותיות אהו״י שבכלל הנקודות שאינן בכתב אבל ישנן במחשבה אך איזהו מהנקודות הם אינו ידוע כו׳. והנה ענין העלי׳ של הנשמות ע״י ירידתן בגוף יובן בהקדים ענין השבת שיש שבת עילאה ושבת תתאה והיינו מ״ש וישבות מכל מלאכתו אשר עשה הוא השביתה מבחי׳ עשי׳ נק׳ שבת תתאה ומ״ש עוד כי בו שבת כו׳ אשר ברא הוא השביתה גם מבחי׳ בריאה שזהו שבת עילאה. והענין כי בשבת הוא עליית העולמות עשי׳ ביצי׳ ויצי׳ בבריאה כו׳ עד רום המעלות שגם א״ק עולה במאציל העליון (היינו שעולה להיות בו גילוי מאא״ס שלמעלה מבחי׳ קבלתו מבחי׳ שמך כנ״ל דרשימו) כי השבת הוא עד״מ אדם השובת ונח מאיזה מלאכת עבודה שבשעת המלאכה נתלבש השכל ונשפל בעשיית המלאכה וכשפוסק ממנה חוזר ועולה שכלו לקדמותו להשכיל ענינים רוחנים שלמעלה ממלאכת עבודה וכך עד״ז יובן למעלה ענין עליות החכ׳ דאבי״ע בשבת וגם עד רום המעלות בעקודים וא״ק יש עליות כד״ז בשבת, אך הנה עליות הנבראים דבי״ע באצי׳ נק׳ שבת תתאה. וענין עליות זו הוא כי הנה מהות האצילות הגם שאינו בערך עצמות אא״ס ממש מ״מ הרי הוא אלקות ממש שהרי חו״ב דאצי׳ הן חכמתו ובינתו דאנת הוא חכים ומבין כו׳ (וכמ״ש בהרמב״ם הוא היודע והוא הידיעה עצמה כו׳) וכן מלכות היינו שהוא ית׳ מלך כו׳ משא״כ בי״ע הם נפרדים ממש ובע״ג עד שיש להם בחירה לעשות היפוך רצונו ית׳ וכמאמרז״ל גבי מט״ט דמחיוהו ס׳ פולסין דנורא ואינן מערך האצילות ולכן התעלותם באצי׳ בשבת

הוא . . נק׳: שורות אלו ניתוספו בהוצאה זו מכת״י ב׳.

הוא עליי׳ עצומה ונפלאה שהנברא עולה ונכלל בבורא שיהי׳ מתלבש בו אא״ס והיינו ע״י הביטול כי בבי״ע הם בבחי׳ יש רק שיש לכ״א אהוי״ר למיכאל באהבה וגבריאל ביראה זעות מחיל כסא כו׳ אבל יש בחי׳ שלמעלה מאהוי״ר והיינו בחי׳ ביטול כי אברהם הוא בחי׳ אהבה אבל משה הוא בחי׳ מ״ה היינו ביטול כבד פה כו׳ ולכן משה מלגאו ויעקב מלבר, ומזה יובן למה הבחי׳ שבכל יום יש מעין שבת הוא בחי׳ התפלה כי בחי׳ תפלת שמו״ע כריעות והשתחוואות זהו בחי׳ ביטול קול דממה דקה כו׳ (ולכן שמו״ע באצי׳ דהיינו בחי׳ שבת וק״ש ואהבת הוא בבריאה כמ״ש בפע״ח) ועליות התורה ומצות שבכל יום הוא ע״י התפלה, הגם שהתורה למעלה מהתפלה מ״מ להיות נשפלה בקול גשמי לכן צריך להעלות ע״י התפלה עולת תמיד כו׳, וכ״ז נק׳ שבת תתאה וזהו בקבלת שבת שמוסיפין מחול (שהוא בי״ע) על הקדש (אצילות) ולכן ג׳ פעמים הבו הם כנגד ג׳ עולמות בי״ע עד השתחוו לה׳ בהדרת קדש ר״ת קבלה כו׳ הוא בחי׳ אצי׳ ויש בו מחלוקת הפוסקים אם אסור במלאכה מדאורייתא ואח״כ ליל שבת עליית האצילות ערבית הוא עליית המל׳ חקל תפוחין כו׳ ואח״כ ביום שבת הוא עליית הז״א ואו״א עד שגם א״ק עצמו עולה במאציל העליון כנ״ל (והוא בכללות העולמו׳ נק׳ עליית הבריאה באצי׳ שהרי א״ק נק׳ אדם דבריאה ובחי׳ אא״ס שלמעלה מא״ק הוא כמו בחי׳ אצילות ולכן עליית א״ק בשבת כמו עליית הבריאה באצי׳), וזהו בחי׳ כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות פי׳ שבת עילאה הוא השביתה ועליי׳ גם מבחי׳ אשר ברא שהוא בחי׳ א״ק כנ״ל ושבת תתאה הוא מ״ש וישבות מכל מלאכתו אשר עשה (והגם דלעיל נת׳ דאצי׳ נק׳ עשי׳ והרי שבת תתאה הוא רק עליי׳ בי״ע אך י״ל דמכש״כ שבי״ע נק׳ עשי׳ לכן שייך ע״ז וישבות מכל מלאכתו אשר עשה, ועוי״ל יותר כי בליל שבת הוא ג״כ בכלל שבת תתאה כי אז רק עליית המל׳ דאצי׳, אך שבתא דיומא שאז עליי׳ מאצי׳ ולמעלה וגם א״ק עולה כו׳ זהו כמ״ש כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא כו׳.

ד) **והנה** ביאור ענין שבת תתאה יובן ממצות שביעית שנק׳ שבת שבתון יהי׳ לארץ להיות שיש בה ג״כ בחי׳ עליות וגם שהעלי׳ הוא גם בחיצוניות העולמות לכן ושבתה הארץ מלחרוש ולזרוע, אלא שבשביעית אין העלי׳ רק מבי״ע לאצי׳ לבד אבל מאצי׳ ולמעלה אין שום עלי׳ כמבואר בלק״ת פ׳ בהר ומ״מ אדם ובהמה שווין בו עד שכלה לחי׳ מן השדה כו׳ כי גם בבי״ע יש אדם ובהמה כמו פני אריה פני שור (ויש בחי׳ פני אדם) וחיה בכלל בהמה והחיות נושאות את הכסא כמשל המרכבה שמגבהת את הרוכב כו׳ כי שרשן מעולם התהו אלא שנפלו אבל לאחר שנעשה הבירור הם מעלים לשרשו לתהו. והנה בעליותן מבריאה לאצילות שזהו ע״י שמתבטלין אזי אדם ובהמה שווים כי אצילות בחי׳ מקיף לגבי בריאה ואדם ובהמה דבריאה שוים לגבי בחי׳ אצי׳ ועד״ז יובן ענין שבת תתאה בעליית בי״ע לאצי׳ כנ״ל עד שבשבת עילאה הוא עליית אצי׳ וא״ק בא״ס ב״ה (שלמעלה מהרשימו ואותיות), והנה הוא בחי׳ סוכ״ע שמקיף לכל העולמות (אף א״ק ועשי׳ גשמיי׳ שוים אצלו), והנה לעתיד לבוא בתחיית המתים יהיה גילוי הסובב שהוא בחי׳ עצמות האור

(שלמעלה מהרשימו ואפי' מהקו כו' כמ"ש במ"א) מקור כל המקיפים והיינו ע"י קיום המצות מעשיות בביטול היש לאין כו' שהעליות ע"י ביטול כו' ועתה הוא בבחי' העלם ולא שסובב מלמעלה כי ישנו בכ"מ את השמים ואת הארץ אני מלא שהוא בחי' א"ק נעלם מכל כו' וזהו עליי' של הנשמות ושאף שעלו במחשבה הנה המחשבה הוא רק ע"י בחי' אותיות ושרש ומקור לכל האותיות הוא מבחי' הרשימו והרי ע"י ששת ימי החול הוא עלי' דשבת בא"ס שלמעלה מבחי' הרשימו וגילוי זה יהיה לנשמות לע"ל הנק' ג"כ קדושים ובורא קדושים ישתבח שמך ששרשן מאותיות המחשבה כנ"ל ועלייתן הוא למעלה מעלה מבחי' זו שיהי' גילוי עצמות הסוכ"ע). וזהו ענין את שבתותי תשמרו פי' ששני בחי' השבת היינו שבת עילאה ושבת תתאה שניהם נק' שבתותי ממש כי גם שבת תתאה שהוא ביטול והתכללות הנבראים באצילות נק' שבת שלי של א"ס ב"ה שהרי גם אצילות הוא אלקות ממש ולמעלה מעלה מגדר נברא וע"ז כתיב תשמרו שאתם אין לכם רק לשמור מה שנותנים לכם בחי' שלמעלה מערכם כענין מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה כמ"ש במ"א, וגם פי' תשמרו היינו כי שבת הוא בחי' מקיף ואינו מאיר בגילוי ממש בנשמה בבחי' פנימיות ואפי' שבת תתאה וכש"כ שבת עילאה ושרש כל המקיפים מהאור שלמעלה מהקו ולכן נאמר ע"ז תשמרו כמשל השמירה שהוא מבחוץ. והנה אע"פ שבחי' זו המקיף עליו הוא גבוה מאד כנ"ל אעפ"כ מקיף ממש על נש"י עם היותן למטה בגוף גשמי רק שלפי שהוא בחי' מקיף ע"כ אין האדם מרגיש, ויובן עד"מ מענין ידיעה ובחירה דהנה כתיב אני ה' חוקר לב בוחן כליות ותעלומות האדם נגלו לפניו ואעפ"כ אין ידיעתו מכרחת את האדם ויש לו בחירה לעשות כרצונו ואין* דיעת הש"י מעשה האדם שום סיבה והכרח לשיהי' מוכרח לעשות מחמת ידיעה זו כפי הידיעה אלא הבחירה ניתנה בידו והיה ביכולתו לעשות כרצונו ואעפ"כ הידיעה אמיתית שהשי"ת יודע איך יבחור אבל עכ"פ אין ידיעת השי"ת המעשה נותנת שום הכרח במעשה זו, והיינו לפי שאין ידיעה זו השפעה בבחי' גילוי באדם רק מקיף אותו, והנה עד"מ כשאדם חושב ומצייר איזה דבר במחשבתו כמו אבן שאותו הדבר מוקף ומצוייר ממש במחשבתו אעפ"כ אין אותו דבר משתנה עי"ז והרי הוא כמו שהי' כן ביכולת השי"ת להיות ידיעתו רק בבחי' מקיף עד שלא יתפעל האדם מחמת ידיעה זו וזהו בחי' ד"ע, ויש בחי' למטה מזו שמשם נמשך ההשפעה בפנימיות האדם כמו ששואל המלאך טיפה זו מה תהא עליה חכם כו' שה' נתן בו חכמה הרי נמשך בפנימיות ממש להיות חכם והשפעה זו נמשך מבחי' שלמטה אבל בחי' ד"ע הוא בבחי' מקיף ולכן אין מכריח כנ"ל, ועד"ז יובן ענין שבת שמאיר על האדם מבחי' עליונה מאד כנ"ל והיינו דבחי' מקיף וזהו את שבתותי תשמרו, ומקדשי תיראו הוא בחי' תורה והתורה היא בחי' מזון לנפש שהיא בחי' או"פ שמאיר בגילוי ממש ולא בבחי' מקיף לבד, ולכן נאמר ע"ז תיראו כי היראה היא מקרוב דוקא כמשל המלך כשהוא מרחוק אין יראתו ע"פ המדינה כ"כ כמו כשמתקרב שאז תפול אימתו ופחדו לכן בתו' שהוא או"פ וגילוי נאמר תיראו ובשבת שהוא או"מ נאמר תשמרו, ואומר הטעם כי אני הוי' פי' אני אותיות אין והוי' הוא בחי' האור הנמשך באו"פ כי יו"ד צמצום והוא

---

*ואין: מכאן ועד סוף המאמר מתוקן בהוצאה זו מגוכי"ק 82.

בחי׳ חכ׳ שלהיות התהוות החכ׳ מאא״ס ב״ה הוא ע״י צמצום ומקו״פ שנשאר רק רשימו וכמבואר למעלה באריכות בפי׳ בורא קדושים כו׳ ואח״כ ה׳ בינה הרחבת השכל כו׳ והרי גם אור זה המאיר בנפשו בפנימיות אחר הצמצום הוא הארה מעצמות האור (שהוא מהקו שגבוה מהרשימו כו׳) א״כ אני ממש עצמיות המאציל הוי׳ הוא האור פנימי וכולא חד לכן ממקדשי שהוא האור פנימי׳ בחי׳ תורה תיראו.

שייך* לפסוק וקדשתם את שנת החמשים, עמש״ל* להמשיך בנהר מבחי׳ עדן כו׳ ובעדן נאמר עין לא ראתה כו׳ יעשה כו׳, וע׳ זח״ג ק״ח ב׳ שמיעה תליא במל׳, וכמ״ש הביאור בזח״ג ואתחנן רס״א א׳, היינו שמיעת האדם לשמוע לציווי המלך הקב״ה כי ההתחברו׳ שיש לו עמנו הוא ע״י מדת מל׳, והנה אין ערוך לך כי לא שייך לומר החכמה שבנבראים ערך לחכמתו אפילו כטפה מאוקיינוס, והראי׳ ממדת מל׳ שהרי מדת מל׳ של ב״ו אין שייך שיומשך מזה חיים לעבדיו, וחיות כל העולמות הוא רק ממה שנק׳ שמו מלך עליהם, א״כ אין ערוך למדת מל׳ אפילו כטפה מן הים, ומזה יובן שהוא רק הידוע מציאותו ולא מהותו. והנה העבד הנרצע שפגם בשמיעה במדת מל׳ עכ״ז יוצא חירות ביובל כו׳, וזהו וקראתם דרור, וע׳ ענין הפגם בבה״: פ׳ בהר ובמ״ש ע״פ וכתבתם על מזוזות, אך ענין ורצע כו׳ במרצע כו׳ הנה הבחיי פ׳ משפטים כ׳ מרצע גימ׳ תא״ו שהעבד שקבל עליו עול ב״ו רצה להוסיף על גלות מצרים כו׳, אך יש להעיר מענין חנוך הי׳ תופר מנעלים והיינו ודאי במרצע כדרך התפירה של מנעלים, וענין מנעלים מבואר בלק״ת בד״ה מה יפו פעמיך בנעלים, דהעור חיצוניות ש׳ ב״ן שממנו נמשך נה״ב ומתקיש אותה שתתבטל לגבי נה״א הנק׳ רגל ע״ד יעקב י׳ עקב, וכתיב בנים אתם ברא כרעא דאבוהו ועמ״ש ע״פ והארץ הדום רגלי, וזהו ענין תפירת המנעל לחברו להיות כמדת הרגל כו׳. ועד״ז מט״ט נעל דשכינתא, ותפירה זו הוא ע״י המרצע שעושה נקב בהעור, וענין נקב שיהי׳ כלי בית קיבול דוגמת חצים נקבות ועמ״ש מזה ע״פ דודי שלח ידו מן החור, וכן נקבה נק׳ נקב ה׳ ומי הוא העושה בהעור הבית קיבול זהו המרצע כו׳, וע׳ בהרמ״ז אמור בדף צ״ה א׳ בענין יוסף פורת אותיות תופר, פתחי לי כחודו של מחט, וזהו ע״ד ה״ג דהנותן לשכוי בינה לעורר מהשינה כמו לעולם ירגיז כו׳ והם נמשכים מיסוד דדכורא הנק׳ גבר כו׳, וזהו ג״כ ענין המרצע שנכנס לתוך העור ועושה חלל ונקב, ועמ״ש ע״פ קול ה׳ יחולל אילות, ומ״ש בד״ה נאוו לחייך בתורים בענין צוארך בחרוזים לעשות חלל בהאבן ע״ד ולבי חלל בקרבי כו׳ אח״כ ממשיכים בהם חוט כו׳, כמ״כ ענין המרצע וחוט התפירה, ולכן על כל תפירה ותפירה הי׳ מייחד יחודים שמחבר שם ב״ן שזהו עור בהמה בגימ׳ ב״ן לשם

שייך: נדפס גם באוה״ת בראשית דף תקלח, א.

עמש״ל: הכוונה לד״ה הנ״ל באוה״ת דף תקלז, ב — וצ״ל וקדשתם להמשיך בו בחי׳ עדן שהוא קדש העליון.

מ"ה, וזהו ענין בן פורת יוסף אותיות תופר כמ"ש ע"פ אני ישנה כו' פתחי לי אחותי כו', וכ"ז ע"י המרצע ה"ג דדכורא ירגיז יצ"ט כו', אך כאן בהעבד שקיבל עליו עול ב"ו ופגם בעומ"ש, הנה הנקב בעור האוזן הוא להפך שנעשה בו בית קיבול לקבל עליו ג"כ עול ב"ו מה שהאוזן עצמו כלי ומנוקב לקבל עומ"ש, וזהו ענין האזינו, והאזנתם למצותי, ועושים בו ג"כ נקב במרצע הוא גבורות קשות המשתלשלי' מגבורות דקדושה, והם ענין עול ב"ו, ולכן ומקבת והגרזן וכל כלי ברזל לא נשמע בבית כמ"ש בזח"א פ' נח ע"ד סע"א, והברזל נברא לקצר כו', והנה בנקב זה שנעשה כלי לעול הנ"ל שפגם ג"כ בבחי' מדת מל', וכענין מ"ש בזח"ג דק"ו ע"א ע"פ ויקוב את השם כו' שגורם בזה ענין בא נחש על חוה, וענין באו גוים בנחלתיך טמאו את היכל קדשך, והוא ג"כ ע"י המרצע הנ"ל שנכנס בדלת, לכן צ"ל ורצע את אזנו במרצע בדלת כו' ועי"ז מומם בם ומסתלק הפגם מלמעלה כו' ונשאר בנשמתו כו', והיינו שיש נוק' דקדושה בחי' נקב ה' ויש נוק' דתהומא רבה כו', וזה גרם בפגמו בשמיעה. או י"ל לאידך גיסא המרצע באזן לחברו אל המזוזה שהוא מל' שאעפ"כ יהי' בו הביטול והעבדות לה' שהוא בחי' מזוזה ודלת זה השער וכמ"ש אשרי שומע לי לשקוד על דלתותי לשמור מזוזת פתחי כו', וכמאמר אם פגמתי באות ה' כו' עמ"ש בד"ה שובה ישראל, ואעפ"כ ביובל יצא חפשי, דמבואר בזהר בהר ק"ח שם ענין שהקדימו נעשה לנשמע, כי שמיעה במל' כנ"ל ועשי' לעילא יעו"ש, והיינו בחי' עדן שנאמר בו יעשה למחכה לו כנ"ל, וזהו שהקדימו נעשה ע"י אה"ר שלהם שלמעלה גם משמיעה, כי שמיעה זהו עדיין יראה תתאה הנמשך ממדת מל' אבל אה"ר ויראה עילאה ביטול במציאות ממש בחי' נקודה בהיכלי' זהו ענין כל אשר דבר ה' נעשה, וכמו תשובה בחילא יתיר, בפסח דלוג גדלות קודם לקטנות כו', וכן בשנת היובל ע"י וקדשתם את שנת החמשים שנה שה"ע יחוד חו"ב שבנפש בחי' י"ה נקודה בהיכלא כמ"ש בד"ה ראה אנכי נותן וזהו ג"כ ענין ממעמקים ב' עומקים תשובה תשוב ה' עילאה במלוי יו"ד כזה ה"י כו' כמ"ש בד"ה כי המצוה הזאת, ועמ"ש סד"ה והי' כו' בשופר גדול, נמצא עי"ז ממשיכים מלמעלה יחוד העדן בנהר וזהו ענין יעשה למחכה לו כנ"ל, לכן בזה נתקן הפגם שפגם בשמיעה בבחי' מל' כו', וזהו וקראתם דרור כו' ע"ד ובאו האובדים כו' ולכן גם הנרצע יוצא כו' ונעשה בן חורין כו'.

ד״ה את שבתותי תשמרו דתק״ע בבוחאב ישן, בבוך כל המשמח דף שצ״ב ע״א

פשט הכתוב משמע שהזהיר ג״כ על מורא המקדש שלא לזלזל בו מחמת קדושת השבת, מהו לעשות את השבת והלא שבת מיקדשא וקיימא, הרמב״ן בפי׳ לקדשו שנקדש את יום השבת בדברים דהיינו מצות קידוש שהיא מן התורה, כעין מ״ש ביובל וקדשתם את שנת החמישים שנה. ולכאורה לא דמי כלל ליובל שהקדושה נמשך ע״י קידוש ב״ד משא״כ שבת היא קדושה הבאה מאליה, אך הענין יובן בהקדים ענין השבת כי ששת ימי בראשית הם ירידות והמשכות ששה מדות בהדבור שבחינה זו הוא צמצום וירידה ובשבת כתיב ויכל אלקים שפסקו הצמצומים ונתעלו המדות והחב״ד לעצמותן ולכן אז נאמר שם הוי׳, וזהו שבת מצד עצמו אך עוד נאמר וקראת לשבת עונג והמשכה זו נעשה ע״י ישראל, שאנו ממשיכים וקוראים גלוי בחי׳ העונג ע״י עסק תומ״צ כל ימי המעשה.

קיצור. לפ״ז מובן התירוץ דאע״ג דשבת מיקדשא וקיימא מ״מ צריך לקדשו כי הא דמיקדשא וקיימא היינו כי בו הוא השביתה והעלייה של המדות וחב״ד לעצמותן, ולכן נאמר ממצוא חפצך ודבר דבר אבל שיהי׳ גילוי הענג עליון בחכמה הוא ע״י וקראת לשבת ענג.

ב) **(ה׳.** ואפ״ל עצם השבת הוא בינה, כי ששת ימי בראשית הם ו״ק ובשבת מתעלים בבחי׳ בינה, כמו עד״מ אדם הממשיך שכלו ומורידו בתחבולות מעשיו כמו בענין הכתיבה כן ששת ימי המעשה כו׳, אך בשבת חוזר למנוחתו ולמקורו העליון בד״ה והיה מדי חדש פ״ד או כאדם המדבר שבשעה שהוא מדבר מצמצם שכלו ומורידו בהדבורים וכאשר פוסק מלדבר הרי אז עולה שכלו למקורו אשר שם משכן ההתבוננות כן ויותר מכן כו׳ בד״ה לבאר ענין יוהכ״פ, וכ״מ בזח״ב ס״ג ב׳ פ״ח א׳ דיומא שביעאה הוא בינה, וכן שבת אותיות תשב לשון תשובה שהוא בבינה והן בריאות העולם נק׳ על כל שבח מעשה ידיך ידי יסדה ארץ וימינו טפחה שמים והם חו״ג והשביתה מזה בבינה, וענין לקדשו שממשיכים תוספת קדושה זהו ההמשכה מחכמה שהיא לגבי הבינה כמו בחי׳ שלמעלה מסדר ההשתלשלות לגבי בחינה שהיא ראשית סדר ההשתלשלות עילה ועלול כמ״ש בלק״ת ד״ה מצה זו, וזהו ענין אחכמה והיא רחוקה ממני, וזהו כענין וקדשתם את שנת החמישים, כי מצד עצם הוא בינה הנק׳ יובל כי ונהר יוצא מעדן יובל שמו, ופי׳ וקדשתם להמשיך בו חכמה שהוא בחי׳ עדן עצמו שלמעלה מבחי׳ ונהר יוצא כו׳ שמשם יפרד כו׳ וחכמה נק׳ ומעיין מבית ה׳ יצא, וזהו ג״כ מה שבקבורתו של משה שהוא שער החמישים ארז״ל לעליונים שהוא חכמה נדמה להם למטה בלק״ת פ׳ במדבר דף י״ב ע״א, וזהו וקראת לשבת ענג ר״ת עדן נהר גן, וזהו ויניחהו בג״ע לעבדה, והרי ונהר יוצא מעדן להשקות וא״כ מהו העבודה אלא שהעבודה להמשיך למעלה מבחי׳ ונהר כ״א מבחי׳ עדן, ושארז״ל ויניחהו מצות שבת מסר לו כד״א וינח ביום השביעי, ואפ״ל ההפרש בין המשכת החכמה להבינה ע״ד כי אל דיעות כו׳.

קיצור. שבת בעצם הוא בינה, לקדשו להמשיך חכמה, לכן יש לו דמיון לענין וקדשתם את שנת החמשים שנה.

ג) **ואיך** ע״י העבודה בששת ימי המעשה ממשיכים בחי׳ לקדשו, בראשית בשביל הצדיקים שנק׳ ראשית, והיינו ענין נתאוה להיות לו דירה בתחתונים, שמע ישראל, למי אומרים זה, למס״נ באחד, הוא ביטול הנפש ממציאותו (כי נפש לשון רצון, והיינו שמפני רוב תשוקתו ורצונו אליו ית׳ נתבטלו כל שאר רצונות) ואיך יבוא לזה הוא ע״י ההתבוננות שמע ישראל, כתיב ויקרא לו אל אלקי ישראל ויש פי׳ דהקב״ה שהוא אלקי ישראל קרא ליעקב אל, דהנה ארז״ל תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו מי כעמך ישראל, והנה בענין הקב״ה מניח תפילין יש שני פירושים האחד כמ״ש בת״א בד״ה משה ידבר, דפי׳ הקב״ה היינו אור א״ס והתקשרותו בחו״ב זהו ענין שמניח תפילין כי תפילין לשון התקשרות והתחברות והיינו התקשרות והתחברות מלמעלמ״ט (ה׳. ועפ״ז א״ש מ״ש במאמר דפתח אליהו כתר עליון כו׳ ואיהו קרקפתא דתפילין כי הכתר מחבר ומקשר המאציל אור א״ס ב״ה עם הנאצלים כו׳, אך יקשה לפי׳ זה מדוע שבת ויו״ט לאו זמן תפילין הוא הלא התקשרות המאציל עם הנאצלים זה צריך להמשיך גם בשבת. לכן מסתברא יותר כפי׳ הזח״ג ואתחנן דלקמן, ע׳) אך בזח״ג ואתחנן דרס״ב ב׳ פי׳ דוא״ו של שם שהוא תפארת שזהו הקב״ה קדוש בוא״ו והוא המניח תפילין שיש בהם ד׳ פרשיות חו״ב, והדעת נחלק לחו״ג, והם המשכה מבחי׳ קדש העליון שאינו בגדר עלמין כלל בבחי׳ קדוש בוי״ו סוכ״ע וממכ״ע כענין שאו ידיכם קדש וברכו את ה׳ (ה׳. לפ״ז א״ש דשבת ויו״ט לאו זמן תפילין הוא כי שבת הוא קדש מצד עצמו גם יו״ט נק׳ מקרא קדש א״כ גם בלא התפילין נמשך המשכה זו. ומ״מ אפשר ליישב עד״ז גם לפי׳ הראשון, ע׳). והנה התפילין נק׳ חיים כ״כ במא״א אות ח׳ ס״ך ובעה״כ הביא לו ראיה ממ״ש בגמרא פ״ג דברכות דף כ״ד סע״א והיו חייך תלוים לך מנגד זה התולה תפיליו, והיינו כי בפרדס ערך חיים כ׳ כי השלשה ראשונות דהיינו כח״ב נק׳ חיים, ועמ״ש ע״פ כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחת מוסר הרי דרך חיים משמע שהוא גבוה מבחי׳ נר מצוה ותורה אור, והוא ע״ד הנזכר פ״ד דברכות דכ״ח, שריב״ז בכה ואמר ולא עוד שאיני יודע באיזו דרך מוליכין אותו הגם שעסק בתומ״צ כל ימיו א״כ מהו הספק ומבמ״א שלא ידע אם המשיך בחי׳ הכתר שבנשמתו, היינו כי תורה זהו חו״ב אבל להמשיך אור א״ס בחו״ב, זהו ע״י מס״נ בק״ש כמ״ש בלק״ת בהביאור ע״פ ונקדשתי בתוך בנ״י וזהו הנק׳ כתר ר״ל בחי׳ יחידה שבנפש, ומרוב ענותנותו של ריב״ז נסתפק בבחי׳ זו, וזהו הנק׳ ודרך חיים, וא״כ למדנו מזה אשר חיים זהו המשכת אור א״ס הנמשך בחו״ב וזהו הנמשך ע״י הכתר כנ״ל. וא״כ התפילין שנק׳ חיים צ״ל אשר זהו המשכה מאור א״ס ממש ע״י הד׳ מוחין, והיינו לפי שהתפילין הם עצמן נק׳ דבר שבקדושה, גם מהמבואר בד״ה שימני כחותם ובהביאור בענין תש״ר שזהו המשכת חותם בולט שמלמעלה מבואר שזהו המשכה גבוה מאד בענין שלא יהי׳ הכלים מסתירים כלל על האור כו׳, וע״כ נק׳ התפילין חיים.

קיצור. ואיך ע"י העבודה בששת ימי המעשה ממשיכים בחי' לקדשו, בשביל שנק' ראשית דירה בתחתונים, שמע ישראל, ביטול הנפש ממציאותה,

ויקרא לו אל, הקב"ה מניח תפילין ויש בזה ב' פירושים א' הקב"ה עצמות המאציל, כתר עליון כו' ואיהו קרקפתא דתפילין, בזהר פי' ו' של שם מניח תפילין שהם המוחין שבהם מלובש אור א"ס, קדוש בוי"ו וע"י התפילין ממשיכים בחי' קדש, והתפילין נק' חיים כי חיים ג"ר, ודרך חיים גבוה מנר מצוה ותורה אור, ריב"ז בכה ואיני יודע באיזו דרך מוליכין, שנסתפק בענין כתר שבנפש, א"כ התפילין שנק' חיים נמשך בהם בבחי' זו, כי הם דבר שבקדושה, גם תש"ר הם חותם בולט. מד"ר בקהלת דצ"א ע"ב בפי' וצדיק באמונתו יחיה, בחבקוק סי' ב', אפילו צדיק חי העולמים מאמונתו הוא חיה, בתחלה וד' הכה כל בכור ואח"כ קדש לי כל בכור. והיינו כי וה' הוא וב"ד היינו זו"נ דאצי' הכה כל בכור, כי זמ"ל דתהו נק' בכור רק שנפלו בשבה"כ לכן כדי שיהי' יצ"מ הי' צריך לשבר קשרי הקליפות וזהו וד' הכה כל בכור ואח"כ ע"י שמקיימים מצות קדש לי כל בכור הם מבררים מה שנפל בשבה"כ מעולם התהו, גם בכר יחידות עשירות מאות נר"נ שהם ג' תשובות סור מרע ועשה טוב ועסק התורה, ועי"ז ממשיכים תוספת אורות בז"א הנק' צדיקו של עולם, ר"ל שמשפיע חיות למאן דלית ליה מגרמיה כלום, וזהו באמונתו יחיה שנמשך בו החיים שהם ג"ר, גם שלא יוגרם בחי' וכד אנת תסתלק מינייהו אשתארן כולהו שמהן כגופא בלא נשמתא, משא"כ חיים הוא הפך זה. נמצא יש לחבר ב' הפירושים בענין הקב"ה מניח תפילין.

קיצור. וצדיק באמונתו יחיה אפילו צדיק חי העולמים מאמונתו הוא חיה בתחלה וד' הכה כל בכר לשבור הסט"א מזמ"ל קדמאין דתהו אח"כ קדש לי כל בכר ג' תשו' סומוע"ט ועסק התורה הוא חיה הפך הסתלקות האור מהכלים וכד אנת תסתלק אלא אדרבה תוספת אור מא"ס ב"ה בז"א, נמצא א"ש ב' הפירושים בענין הקב"ה מניח תפילין.

ד) **וזהו** נמשך ע"י אתעדל"ת, והיינו שמע ישראל כו' אתם עשיתוני חטיבה א' בעולם, כי שמע ישראל יש לפרש ע"ד שמעו אל ישראל אביכם שבשמים להיות בבחי' ברא כרעא כביטול הרגל אל הראש, כי שרית עם אלקים, והיינו ע"י שממשיך מבחי' א"ס בבחי' ז"א, ועי"ז עשיתוני חטיבה א' בעולם ע"ד ביום ההוא יהי' הוי' אחד התגלות ע"ק בז"א ואז יהי' הגלוי ע"ד כי כולם ידעו אותי כו' אז אהפוך אל עמים כו' ועי"ז אף אני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם עד עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש, וזהו ויקרא לו אל שהקב"ה קרא ליעקב אל ע"ש שממשיך בו מבחי' אור מבחי' קדש ע"ד בית יעקב לכו ונלכה באור הוי', ובעה"ק פי' ויקרא לו אל ע"י שממשיך יחוד העליון, וזהו ענין כמים הפנים לפנים, כי ודמות פניהם פני אדם המלובש בתוך פני ארי' ובאדם נה"א המלובש בנה"ב, דפנים פני ארי' פני שור, לפנים ודמות פניהם פני אדם, ולמטה קישור נה"ב בנה"א כן לב האדם לאדם בחי' יעל הכסא כמראה אדם ועי"ז כן נמשך אתעדל"ע. וא"כ הפנים כן נמשך

אתעדל"ע לב האדם לאדם שע"י לי ראש ע"ד ברא כרעא נמשך מלמעלה כן שהקב"ה קורא הנשמות לי ראש, שממשיכי' בו מבחי' קדש כו'.

ה) **והנה** התפלה היא אתעדל"ת והעלאה בחי' לב האדם התחתון אל האדם העליון וההמשכה היא ע"י התורה שכדי להיות יחוד העליון צ"ל מתכסים בלבוש אחד והיינו ע"י התורה משא"כ כשהאדם מלובש במחדומ"ע אשר לא לד' המה זהו ע"ד הוא בבגדו כו', ובששת ימי החול אינו מתגלה רק בבחי' מקיף וזהו ענין תפילין דמארי עלמא וכתיב בהו מי כעמך (ה'. ע' פרדס ערך תפלה משמע קצת דהתפילין הם המורים על היחוד, ע') ובשבת נמשך בבחי' פנימית ולכן אין מניחין תפילין בשבת (ה'. וזהו וקראת לשבת ענג דהיינו מבחי' עדן שזהו כח"ב ע"י הנהר לבחי' גן שהוא מל' בבחי' פנימית, ע' פרדס ערך ענג וביאר יותר במא"א אות ע' סל"ד בפי' ענג, ע').

ו) **והנה** כ"ז הוא ענין וקראת לשבת ענג ע"י התפלה והתורה (ה'. שזהו בחי' כמים הפנים לפנים כו', דפי' במס"ס פט"ז כמים היינו התורה, שנאמר בה פנים בפנים דבר ה', ור"ל שעי"ז נמשך הפנים דהנה"ב לנה"א ואח"כ נמשך כן לב כו', ע') והיינו ליושבי אוהלים אמנם בעלי עסקים ממשיכים ג"כ וקראת לשבת ענג, והיינו ע"י הצדקה דכתיב וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא (ה', ר"ל ג"כ המשכה בחי' ענג הנ"ל ע' זח"ב ר"פ שמות ד"ג ע"ב ע"פ שמש ומגן ובזח"א דצ"ח א"ב גבי כחום היום דאתקריב דרגא לדרגא, ובזח"ג ר"פ אמור דף פ"ח ע"א מענין שמש צדקה, ומענין ומרפא בזח"א פ' נח דס"ו ע"ב ע"פ וירפא את מזבח ד' ההרוס, ע'). וזהו לשמש שם כו' והוא כחתן יוצא כו', וזהו ונתתם חמישית לפרעה, כי ארבע הידות נמשך מד' אותיות הוי', והחמישית בחי' סתימו דכל סתימין, יומשך בבחי' גילוי עד בחי' מל' עלמא דאתגליא (ה'. והיינו כסדר ההמשכה הנ"ל בבחי' ענג עדן נהר גן, ע') והיינו מבחי' קש"י שזהו מדרגה החמישית, וע' בלק"ת ס"פ פנחס, ועי"ז ד' הידות יהי' לכם בבחי' פנימית, גם ד"פ יד הם ב"פ כח, כח אתוון שבפסוק בראשית ברא כח אתוון שבפסוק וידבר דעשה"ד ע"ד ועתה יגדל נא כח, וזהו שהשבת נק' תחלה למקראי קדש, ופי' בטור סי' רע"א משום שנאמר תחלה בפ' המועדים, ועדיין אינו מיושב דמ"מ הא שבת הוא קדש עצמו ולא מקרא קדש שזהו בחי' יו"ט, ולפי הנ"ל דגם בשבת יש בחי' מקרא קדש דהיינו בחי' וקראת לשבת ענג שזהו למעלה מעצם מה דשבת מיקדשא וקיימא והיינו ענין זכור את יום השבת לקדשו.

ז) **אמנם** יש עוד בחי' בשבת גבוה משני הבחי' הנ"ל והוא מה שנק' השבת בשם שבת שבתון ר"פ ויקהל, כי בחי' וקראת לשבת ענג מה שנמשך ענג העליון ע"י עבודת האדם אינו אלא הארה לבד ממקור התענוגים, לפמש"ל סעיף ב' זהו חכמה וא"ש כי ענג ר"ת עדן נהר גן, אבל מקור התענוגים זהו כי עמך מקור חיים כמו כי עמך הסליחה ביוהכ"פ שהוא עיקר שבת שבתון דהיינו עמך ממש וכ"מ הפי' בזח"ג אמור דק"א א', ועז"נ שבת להוי' ש' הוי' הוא כללות ע"ס דאצי' מן החכמה ואילך, ובמנחה דשבת הוא

העליי׳ ע״ד אז תתענג על הוי׳ ועמ״ש היום לא תמצאהו, לא הוא בחי׳ אין שלמעלה מהחכמה, שלשם הוא העלייה בסעודה ג׳, וזהו מתנה טובה יש לי בבית גנזי, סתימו דכל סתימין, ובענין אור שנברא ביום ראשון שגנזו, שעליו נאמר אשר צפנת ליראיך צפנת גימ׳ כתר, וגם ס״ת אשר צפנת ליראיך הוא כתר, היינו ב׳ הבחי׳ שבכתר עת״י וא״א, כ״ז הוא ענין בבית גנזי, לך והודיעם שיהי׳ הכנה לזה ויהי׳ ע״ד שבת שבתון הוא ל׳ זכר.

ח) **וזהו** את שבתותי, ב׳ השבתות שיש בכל שבת האחד מלמעלה למטה ע״ד וקראת לשבת, הב׳ שבת שבתון שמלמטה למעלה בחי׳ אז תתענג על ד׳, והבחי׳ ראשונה דשבת מיקדשא וקיימא כיון שהיא ג״כ מלמטה למעלה ע״כ נכלל בכלל שבתותי ב׳ שבתות מלמעלמ״ט ומלמטלמ״ע, וגם נרמז בתיבת את שהוא רבוי, תשמרו שע״י שמירה מהמונעים נמשך הגלוי בתורת מתנה טובה (ה׳, ואפשר גם בחי׳ ראשונה דשבת נק׳ ג״כ מתנה טובה דהיינו ענין שבת מיקדשא וקיימא, וכמ״ש בפרדס ערך מתנה היא המל׳ וכ״כ במא״א אות מ״ם סעיף קי״א, ואפ״ל שהבחי׳ הא׳ דוגמת אתעדל״ע לעורר אתעדל״ת בחי׳ ב׳ וקראת לשבת כעין אתעדל״ת ואתעדל״ע שנמשך ע״י האתעדל״ת בחי׳ שבת שבתון זהו ענין מתנה טובה שלמעלה מאתעדל״ת, ועיין כה״ג ג׳ בחי׳ בלק״ת בשה״ש בהביאור שע״פ צאינה וראינה דרוש הראשון ושם דכ״ד ע״ג, ע׳). וענין השמירה משקר וגסות, ובמ״א פי׳ שקר ע״ד כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים שנאמר דובר שקרים לא יכון דהיינו שלא להפריד מים תחתונים שמתחת לרקיע ממים עליונים ולא לומר שהעולם נעשה עי״ז יש ודבר נפרד כי זהו שקר ובאמת הכל בטל אצלו יתברך (ה׳, ואפ״ל לפי שבשבת יחוד מ״ן ומ״ד ע״כ א״ת מים מים שזהו פירוד, ע׳). והנה מה שנמשך לזה ומקדשי תיראו הענין כי מקדשי הוא ממכ״ע ושבת הוא סוכ״ע ולכן בשבת נאמר ש׳ הוי׳ שבת להוי׳, ובמקדש נאמר ש׳ אד׳ מקדש אד׳ כי הוא ממכ״ע, תיראו כי כולא חד, וזהו אני הוי׳.

פ׳ בחקתי

[בחוקתי תקפ״ט]

אם* בחקתי תלכו וגו׳, הנה ארז״ל (בגמ׳ פ״ק דע״ז אין אם אלא לשון תחנונים וכענין מ״ש לו עמי שומע לי ישראל בדרכי יהלכו. וצריך להבין ענין תחנונים הלז מהו, וגם צריך להבין לשון בחקתי אשר פירשו רז״ל (בקדושין דל״ט) ע״פ את חקתי תשמרו חוקים שחקקתי לך (וכ״ה במד״ר ע״פ זה אם בחקתי חקים שבהם חקקתי את השמים והארץ כו׳) הרי פירשו שהוא לשון חקיקה, וצ״ל מהו ענין חקיקה זו. וגם להבין לשון תלכו הנאמר כאן. והענין כי הנה ידוע אשר בתורה שבכתב יש שני מיני כתיבה כי בלוחות נאמר פ׳ תשא והמכתב מכתב אלקים הוא חרות על הלוחות, שהכתב הוא מעצמן של הלוחות אשר נחקק מהם ובהם ולא היו האותיות ענין ומהות בפני עצמן (ולכן ארז״ל מ״ם וסמ״ך שבלוחות בנס היו עומדין כנודע), אבל שאר תורה שבכתב היא נכתבה בדיו על הקלף אשר האותיות הם מהות בפני עצמן ולא מעצמיות הקלף הם (רק הקלף סובל האותיות עליו שהם מהות בפ״ע דהיינו מדיו שכותבין בו על הקלף) ונק׳ תורה שבכתב כי התורה מלובשת בכתב.

והנה תלת קשרין אינון קב״ה ואורייתא וישראל, וישראל מתקשראן באורייתא וכו׳ ע״כ בכל ניצוץ ונפש אלקית מישראל ישנו ג״כ ב׳ בחי׳ אלו אותיות החקוקים ואותיות הכתובים. דהנה כתי׳ ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, והנה העומדים הם מלאכים ומהלכים הם נשמות כללות ישראל, ולהבין זה למה נק׳ המלאכים עומדים דהנה כתיב בדבר כו׳ וברוח פיו כל צבאם, דהיינו שהמלאכים מקום מקור חוצבן ובריאתן הוא מדבורו של הקב״ה כביכול הגם שאין לו דמות הגוף ולא נערוך אליו קדושתו, אעפ״כ דברה תורה כלשון בנ״א להקראות התגלות אורו לבחי׳ נבראים בשם דבור, והנה אותיות הדבור הם עד״מ גופים מחולקים ועומדים כל אחד לבדו אשר מדבור זה לא יתהווה דבור אחר לעולם (ולכן נק׳ האותיות אבנים בס״י כמו בחי׳ דומם שאין שייך בו גידול והוספה כו׳) וע״כ המלאכים אשר עבודתם בבחי׳ אהבה כמו מחנה מיכאל או אשר עבודתם בבחי׳ יראה כמו מחנה גבריאל עומדים הם ברום עולם במדרגה אחת והאהבה והיראה אשר ניתנה בהם משׁשׁת ימי בראשית לא ישנו את תפקידם להיות הולך וגדל מיום ליום וכמ״ש שרפים עומדים במדריגה אחת.

(נת׳. אם לשון תחנונים, בחקתי חקיקה, ומהו תלכו, בתורה חקיקה לוחות וכתב, וכן בישראל כי תלת קשרין כו׳, והענין דמלאכים נק׳ עומדים כי התהוות מבחי׳ דבור שאין בו גידול כו׳).

ב) **אבל** נשמות ישראל עליהם נאמר ישראל עלו במחשבה תחלה אשר מקור חוצבן מאותיות המחשבה הנק׳ מחשבה עילאה אשר הם כמעין

אם בחקתי: הכותרת בריש המאמר כאן נעתקה מכת״י 135.

הנובע תמיד כמאמר חז"ל מבין דבר מתוך דבר, ומיד בנפול דבור אחד במחשבה הקשורה במקור השכל אזי יתהלך ברחבה להיות מתרחב ומתפשט יותר ויותר אשר ע"ז נאמר ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ונהר הוא הנמשך ויוצא תדיר מעדן הוא מקור החכמה והולך ומתרחב עד שבא להשקות לג"ן סדרים דאורייתא הנק' תורה שבכתב כנ"ל וע"כ נאמר בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם כו' למעלה מבחי' נהר (כ"א מבחי' עדן שהנהר יוצא ממנו כו' ע' לקמן) וזהו שארז"ל עלו במחשבה עלו דוקא דהיינו בבחי' מחשבה עילאה דוקא, כי בחי' המחשבה יש בה ג"כ ב' בחי' כמ"ש כי לא מחשבותי מחשבותיכם, הרי נאמר מחשבותי ל' רבים (וכן נאמר מאד עמקו מחשבותיך, עמקו ל' רבים) כי מחשבה תתאה היא המחיה את הדבור כי בלתי מחשבה א"א לדבר כמארז"ל *השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיך*, ועל בחי' זו ארז"ל בעשרה מאמרות נברא העולם והלא במאמר א' יכול להבראות, והמאמר הא' הוא בחי' מחשבה זו המלובשת ומחי' את כללות הדבור, וכמ"ש היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם, וארז"ל אשר כולן נסקרין בסקירה אחת (והיינו בחי' מחשבה זו אשר אי' בזהר דבמחשבה א' ברא כל העולם כי מיד שעלה במחשבתו שיהי' התהוות העולם מיד נברא ע"י מחשבה אחת זו ולכן נסקרין בסקירה אחת במחשבה א' זו שהיא מקור חוצבם כו', ונק' מחשבה זו בשם מאמר *להיותה מקור הדבור שחושב בחי' האותיות כו'*, ועד"מ כשצריך לדבר וחושב תחלה מה שידבר כו', והיא בחי' דבור שבמחשבה ולכן נק' מאמר, ולכן לא נאמר בו בפי' ויאמר כשאר המאמרות כיון שאינו בחי' דבור גמור ואעפ"כ ארז"ל בראשית נמי מאמר הוא כיון שהוא מבחי' מחשבה תתאה המתלבשת בהדבור ממש בחי' עלמא דאתכסי' המתלבש בעלמא דאתגליא להחיותו), אבל בחי' השנית היא מחשבה עילאה הדבוקה בעצם השכל אשר אותיות ההם הם הנקראים חקוקים (פי' כמו עד"מ החקיקה שאין האותיות דבר בפ"ע רק מגוף דבר הנחקק כמ"כ אותיות אלו הם דבוקים בעצם מקורן ממש ואינן מהות בפ"ע כנ"ל, משא"כ אותיות הדבור ואפילו אותיות המחשבה תתאה כיון שהן בחי' אותיות מורגשין בפ"ע נמשלו לבחי' כתב שהן דבר בפ"ע דיו ע"ג קלף כך האותיות ההם הם דבר בפ"ע רק שמלבישים את השכל כו').

ג) **והנה** נשמות ישראל שרשן מבחי' מחשבה עילאה (שהרי קדמו למאמר דבראשית שהיא בחי' מחשבה תתאה, דהא ארז"ל במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים וקדמו לבריאת העולם א"כ קדמו למאמר דבראשית שנמשך ג"כ בשי"ב, והיינו שנמשכו מבחי' מחשבה עילאה וזהו משנת"ל שיש בנש"י ג"כ מבחי' אותיות החקיקה דהיינו מצד שרשן למעלה, רק התלבשותן בגוף הוא ע"י השתלשלו' מאמר נעשה אדם זהו בחי' אותיות הכתיבה שבנפש כו'), וזהו שנש"י נק' מהלכים כי יכול להתהלך ברחבה להרחיב אהבתו ויראתו לה' ית' מיום אל יום יותר ויותר עד בואו למקור חוצבו תחלת המחשבה הנק' עבר הנהר אשר גם שם לא ישקוט ולא ינוח כי הולך ואור כמ"ש ונהר יוצא כנ"ל (והכח הזה בנש"י ששרשן ממחשבה עילאה בחי' אותיות החקיקה הקשורים במקור השכל דשייך בהן הילוך והרחבה כנ"ל בענין מבין דבר מתוך דבר

שמיד בנפול דבור אחד במחשבה הקשורה במקור השכל אזי יתהלך ברחבה להיות מתפשט יותר ויותר, משא"כ במחשבה תתאה כיון שהיא בחי' אותיות שכבר יצאו ממקור השכל להיות בפ"ע כשחושב מה שידבר עד"מ ע"כ אין שייך בה גידול שמתיבה א' שבמחשבה לא יתהוה תיבה אחרת כמו באותיות הדביר ממש, והא דנת' במ"א דאותיות המחשבה נק' אתוון רברבין שתיבה א' שבמחשבה כוללת הרבה תיבות מהדבור, כנראה בחוש שיחשוב בסקירה א' מה שצריך שהות טובא בדבור, וכן בנמשל הרי מאמר דבראשית שהוא מחשבה א' כולל כל הט' מאמרות דדבור וכמו שארז"ל במאמר אחד יכול להבראות, א"כ הרי שייך לכאורה במחשבה זו ג"כ גידול והתפשטות, וא"כ קשה למה נק' מלאכים עומדים שהרי שרשן ג"כ ממאמר דבראשית, אך באמת מובן היטב דזה שבחי' המחשבה כוללת הרבה מבחי' הדבור אין זה שייך לגידול והילוך במחשבה עצמה רק שלהיות הדבור הוא למטה מהמח' ע"כ כולל אותו ע"ז' מארז"ל קרני החיות כנגד כולן כו' אבל מ"מ במחשבה תתאה זו עצמה אין שייך גידול להיות מתיבה אחת התהוות תיבה אחרת במחשבה גופא, וכמו בדבור ממש, דעל מעמד א' יעמדו, משא"כ מחשבה עילאה הכלולה במקור השכל שאינה בחי' אותיות בפ"ע רק בחי' עצם מקור השכל, הנה שם שייך גידול בעצם המהות ממש, שמבין דבר מתוך דבר והולך ומתרחב אותה ההבנה ממש להיות בתוספות עילוי ועומק יותר ויותר מבתחלה, וזהו מאד עמקו מחשבותיך ל' רבים, כי הרי גם על מח' תתאה היא המחי' כל העולמות בסקירה ומח' אחת ממש הזאת כמ"ש היוצר יחד לבם כו', א"כ שייך לומר ע"ז עומק, אך היא כלא חשיב לגבי מח' עילאה דבה יש הילוך לאין קץ וזהו מאד עמקו כו', ולפי דנש"י נמשכו משם לכן יש בהם הכח להיות מהלכים לאין קץ, משא"כ במלאכים שנמשכו מבחי' הדבור נק' עומדים, ואע"פ שהנשמות מלובשות בגוף גשמי ה"ז כמשל המעין שיכולים להעלותו מלמטה עד כנגד מקום מקורו ושרשו הוא בחי' בעבר הנהר ישבו אבותיכם כו' ומשם יומשך להיות ונהר יוצא להשקות את הג"ן סדרי' דאורייתא בחי' תשב"כ שמקבלים מבחי' אותיות החקיקה).

(אות ב' נת', איך אבל נש"י עלו במחשבה מעין הנובע מבין דבר מתוך דבר ונהר יוצא, ובמחשבה ג"כ ב' בחי' כמ"ש מחשבותי, הא' מחשבה תתאה, השמע לאזנך כו' במאמר א' יכול להבראות בסקירה א', והב' מחשבה הדבוקה בעצם השכל ונק' אותיות החקיקה.

אות ג' נת' דנש"י עלו במח"ע, ולכן יכלו להיות מהלכים להרחיב אהוי"ר מיום ליום כו', כי נמשכו מאותיות החקיקה מעין הנובע (משא"כ מח' תתאה אע"ג דנק' אתוון רברבין אין גידול במח' עצמה כו' כי אותיות עומדים במדרגה א', משא"כ אותיות החקיקה שהן דבר א' עם מקור השכל הם מעין הנובע, וזהו מאד עמקו מחשבותיך, ונש"י אף שהן בגוף כמו מעיין שיכולים להגביהו וזהו מעיין גנים ואח"כ נעשה באר מ"ח כו' המבואר במ"א ע"פ אז ישיר כו' עלי באר כו' ושם מבואר דבאר גבוה יותר וכן יובן שהרי מ"מ

נעשו מהלכים ע"י גוף דוקא רק דאהני להו שרשן מבחי' חקיקה שיוכלו להיות מהלכים ע"י הגוף כו', והנה ע"י עלייתן לבחי' עה"נ יומשך ונהר יוצא להשקות ג"ן דתשב"כ).

ד) **והנה** מקום ההילוך ועת ההילוך לכל אדם להיות מרחיב ומגדיל אהבתו לה' הוא בעת התפלה וקודם התפלה פסוקי דזמרה וברכות אשר תקנו לנו אנשי כנה"ג ע"י אבות העולם, כמארז"ל תפלות אבות תקנום אברהם יצחק ויעקב והם מדות גדולה גבורה ורחמים, ולכן יש בסידור הפסוד"ז וברכות ק"ש פסוקים מג' בחי' ומדות של האבות, היינו שיש פסוקים המעוררים את מדת האהבה, היינו פסוקים המבארים מדת גדולתו של הקב"ה וחסדו ולגדולתו אין חקר אשר אין לו תחלה ואין לו תכלה, אשר ע"י התבוננות זו יגדיל האדם אהבתו לה' ית' והוא בחי' הילוך במדת אהבה בחי' אברהם, וכן יש פסוקים המבארים גבורתו של הקב"ה שמזה נמשך בחי' היראה ופחד מה' והדר גאונו היא מדת יצחק, וכן יש פסוקים המבארים רחמנותו ית' אשר היא נקראת נחלת יעקב בלי מצרים בלי גבול, כי הרחמנות שורה ושייך על כל העולמות מבריח מן הקצה אל הקצה עד רום המעלות כי כולם אינם עצמיותו ית' כ"א בחי' הארה כמ"ש הודו על ארץ ושמים, ארץ הוא בחי' ממלא (כמבואר ע"פ ושבתה הארץ שבת לה' דבחי' ממלא הוא בבחי' ארץ ורצוא ליכלל באור הסובב כו' ע"ש) ושמים הוא בחי' סובב, אינם אלא הארה דהארה וזהו הודו על ארץ כו', הוד וזיו והוא בחי' שם כמאמר ישתבח שמך לעד מלכנו, ע"כ שייך עליהם רחמנות אשר רחוקים הם מעצמותו ית', והנה בהתבונן האדם בהתבוננות רחמנות זו איך שאפילו על עולמות עליונים שייך הרחמנות באמת כש"כ שתגדל הרחמנות מאד על ניצוץ אלקות שבאדם שירד מאיגרא רמה לבירא עמיקתא ויומשך מזה להגדיל מדותיו הטובות לה' וישאם לה' כמ"ש אליך ה' נפשי אשא, כי האבות הם הנקראים רועים מהשבעה רועים המפרנסים ונותנים כח וחיות להצאן קדשים להיות יכולים להלוך ולהתגדל מיום ליום ועיקר צער גידול בנים הי' לו ליעקב מדת רחמנות הוא המגדל את המדות לה' ית' (כמ"ש ליעקב אשר פדה את אברהם וגם להיות בחי' רחמנות מדת יעקב מבריח מן הקצה התחתונה עד הקצה העליונה, וי"ל דלכך ארז"ל צורתו של יעקב חקוקה תחת כסה"כ חקוקה דוקא כי האבות הם מבחי' אותיות החקיקה דוקא כדלקמן אך בחי' יעקב שרשו נעלה יותר מכולן שלימו דאבהן לכן החקיקה שלו תחת כה"כ ממש וענין בחי' כסא נת' במ"א) וע"כ נאמר (ישעי' מ' י"א) כרועה עדרו ירעה בזרועו יקבץ טלאים ובחיקו ישא עלות ינהל, הנה בחיקו ישא כתיב ישאום לה' כמ"ש אליך נפשי אשא (וע' וגלים ע"ד פסוק י"א מקרב חיקך כלה כתיב חוקך וקרי חיקך מכלל דבחי' חיק יש לו שייכות לבחי' חוק שהוא בחי' חקיקה וע' בפי' מחוקק והמ"י), ועל כן ארז"ל ע"פ אם בחקתי תלכו, אין אם אלא לשון תחנונים פי' הלואי שיהי' הליכת האדם בתפלה הנתקנה לנו מאנשי כנה"ג ואין צריך לחפש הליכות אחרות כי היא טובה שבכולן והלואי שיוספק להם, והיינו בחקותי תלכו הם בחי' אבות שמקורן ושרשן הוא מבחי' אותיות החקיקה כמ"ש בעבר

הנהר ישבו אבותיכם, ומבואר למעלה (אות ב׳) הפי׳ דר״ל ששרשן מבחי׳ עבר הנהר הידוע היוצא מעדן היא בחי׳ מחשבה עילאה, אשר שם הוא בחי׳ ומדרגת אותיות חקוקים (שלמעלה ממדרגת ג״ן סדרים דאורייתא כשנתלבשו באותיות הכתב שהרי הנהר יוצא להשקות ג״ן סדרים אלו שבכתב והם שרשן מעבר הנהר ר״ל למעלה אפילו מבחי׳ הנהר, והיינו כמו בחי׳ שרש התורה בבחי׳ אותיות החקיקה שלכך ניתנו הלוחות חקוקים כו׳ חרות על הלוחות ובהם תר״ך אותיות שהן כללות ומקור כל תרי״ג מצות שבתורה וז׳ מצות דרבנן להורות שכולן שרשן מאותיות החקיקה רק שנתלבשו בכתב, וזהו תורה שבכתב שנתלבשה בכתב, וזהו ענין אורייתא סתים וגליא היינו בחי׳ חקיקה וכתיבה, וכמ״כ ישראל דמתקשראן באורייתא סתים וגליא שיש בהם ג״כ ב׳ בחי׳ אלו כנ״ל אות א׳) והיו לאחדים ממש במקורן ומקומן החקוקים שם, וע״כ בהם יוכל אדם לבוא לבחי׳ הילוך כו׳ כי שם הוא מקום ההילוך למעלה מעלה.

ה) (ולהבין ביאור הדברים מהו שייכות האבות שהם בחי׳ ומדרגות מדות אהוי״ר ורחמים לבחי׳ אותיות החקוקים ושהם נמשכו מעבר הנהר, ר״ל למעלה מבחי׳ בינה ואיך דדוקא ע״י בחי׳ ומדות אלו הוא ההילוך, יובן עפמ״ש בסידור ע״פ שימני כחותם על לבך דפי׳ כחותם על לבך הם בחי׳ הרצועות דתש״ר דתליין על ליבא, והנה מבואר בזהר דמשפטים (דף קי״ד ע״א) דענין שימני כחותם הוא בקשת כנס״י מהקב״ה, כל דיוקני להוי חקיק בך דאע״ג דאיזיל הכא או הכא תשכח דיוקני חקיק בך ותדכר לי כו׳, ולכאורה אינו מובן ענין שייכות בחי׳ חקיקה לרצועות דתליין על ליבא, שהרי החקיקה הוא דבר אחד ממש עם המקום שחוקקים בו כדלעיל משא״כ הרצועות הם רק תליין על ליבא, תליין לבד, וא״כ איך הוא כחותם דבחי׳ חקיקה על לבך. אך הענין כי הנה הד׳ פרשיות דתפילין הם אותיות הכתובים בדיו על הקלף, וצ״ל כל אות מוקף גויל מארבע רוחותיו, כי הנה האותיות הם בחי׳ השייך בהם השגה והבנה שהנפש תתעלה להשיג בהשגתה באותיות אלו, אבל הקלף הוא למעלה מן האותיות כי הוא הנושא וסובל את האותיות ולמעלה מבחי׳ השגה כלל, והנה קלף זה הוא הוא העור שממנו הרצועות שהכל הוא רק בחי׳ עור בהמה טהורה והרצועות הנמשכות מן הקלף הזה הן הן תליין על ליבא להיות גילוי האהבה בלב להיות וימינו תחבקני, ובחי׳ אהבה זו שרשה למעלה מבחי׳ האותיות הכתובים בדיו על הקלף שהן בחי׳ חכמה והשגה, כי היא שרשה בחי׳ אהבה שלמעלה מהשכל וההשגה ולכן היא מקלף עצמו שלמעלה מבחי׳ אותיות הכתובים עליו. וביאור זה הוא כי הנה פי׳ אותיות הוא מלשון אתא בקר פי׳ שיתהוה מבחי׳ חסד דאצי׳ יהי אור או שיתהוה מבחי׳ חכמה מדות זהו הכל נק׳ אותיות לשון אתא כו׳ בחי׳ המשכה, וכמו כן שיתהווה בחי׳ חכמה מבחי׳ למעלה מן החכמה נק׳ ג״כ לשון אתא ובא והוא רק שם בחי׳ שערות שאין ערוך לעצמות ומהות כמו שאם חותך השער אינו נוגע למהותו כלל, וז״ש במ״ת וזרח משעיר למו שבחי׳ אותיות הכתב שבתורה נמשלו לבחי׳ שערות עד״מ שאין ערוך לעצמיות ומהות א״ס ב״ה לכן ארז״ל הכל תלוי במזל אפי׳ ס״ת בהיכל שמקבל רק מבחי׳ מזלא כו׳ ומזל

ושערות הוא בחי׳ א׳, אך בחי׳ הקלף הלבן רומז לבחי׳ מקור ושרש שממנו נמשך השערות והאותיות והוא עד״מ באדם בחי׳ גלגלתא שממנה צומחין השערות שהיא עצמה בחי׳ לבנונית והשערות נמשכים משם כמו בחי׳ אותיות דדיו ע״ג קלף לבן. וענין בחי׳ זו למעלה היינו בחי׳ שלמעלה מעלה מהחכמה דלית מחשבה תפיסא בי׳ כלל והוא בחי׳ רצון העליון ולכן נמשל לגלגלתא שמקיף למעלה על המוחין כו׳, וד׳ פרשיות הנכתבי׳ בדיו הם בחי׳ ד׳ מוחין הנמשכים מבחי׳ זו ע״י בחי׳ אותיות כנ״ל והם בחי׳ אותיות הכתב שאינו ממהות הקלף עצמו כי אין ערוך מהות בחי׳ חו״ב לגבי בחי׳ רצון העליון דלית מחשבה תפיסא בי׳ רק שהגויל הלבן צ״ל מקיף האות מד׳ רוחותיו כי משם חיותו וקיומו אבל הוא רק בבחי׳ מקיף בלבד על האות הנכתב כי אין ערוך כו׳, משא״כ הרצועות דתליין על ליבא הם מעור הקלף עצמו כנ״ל כי הרצועות דתליין על ליבא הם בחי׳ המדות שבלב והנה אף שהמדות הם לכאורה למטה מהשכל שהוא בחי׳ ד׳ מוחין שהרי הן נמשכים ונולדי׳ מן השכל כמו שאנו רואים בחוש שהתינוק ששכלו קטן גם אהבתו לדברים קטנים וכשנתגדל השכל נתגדלו גם מדותיו וכמ״ש לפי שכלו יהולל איש, אעפ״כ יש במדות בחי׳ התגברות למעלה מן השכל דהיינו שכשנתפעל גדלה כח ההתפעלות למעלה מן השכל כמו שאנו רואים בחוש שכשרואה אוהבו שלא ראה אותו זמן רב נעשה השמחה וההתפעלות גדולה מאד אשר לא הי׳ כלל בשכלו כו׳, והענין מפני שמקור ושרש המדות גבוהים מאד יותר משרש ומקור השכל וזהו ענין שיפה כח הבן מכח האב כי שרשן מבחי׳ הרצון שלמעלה מהחכמה, וזהו ענין הרצועות שנמשך מעצם הגויל ממש משא״כ הפרשיות הם רק בחי׳ המשכה ע״י אותיות ושערות הנמשכים משם ולא העצם הגויל ממש, רק הם תליין על ליבא, כי בחי׳ זו א״א להתלבש בפנימי׳ מדת הלב כמו התלבשות השכל בפנימי׳ המדה כו׳ רק הוא על הלב בבחי׳ מקיף וימינו תחבקני, ע״ש באריכות ע״פ שימני הנ״ל. ומזה יובן מה שנז׳ בזהר דזהו בחי׳ חקיקה, דהיינו שאותיות החקיקה הם מעצמות הקלף ממש ולא כמו בחי׳ זיו שהוא רק בחי׳ שערות בעלמא, וכך הרצועות שהן המדות שרשן מעצם רצון העליון ממש הנק׳ גלגלתא שלמעלה מבחי׳ חו״ב שהמשכתו בבחי׳ פרשיות הוא רק ע״י אותיות הכתב כו׳ אבל המדות נק׳ בחי׳ חקיקה שהם נלקחים מעצם הרצון ממש, והיינו ממש ענין הנ״ל דהאבות אברהם יצחק ויעקב נאמר עליהם בעבר הנהר ישבו כו׳, כי האבות הן בחי׳ המדות חג״ת אהוי״ר ורחמנות ואע״פ שנמשכין ע״י הבינה הנק׳ נהר היינו שנמשכין דרך מעבר לבד ע״י ההתבוננות שההתבוננות הוא גרמא לזה, אבל שרשן מבחי׳ עבר הנהר בחי׳ רצון העליון, ולכן הן בחי׳ בחקתי אותיות החקיקה, ולכן עי״ז דוקא יהי׳ ההליכה להתעלות באור א״ס ב״ה שלמעלה מהחכמה דלמת״ב כלל כנ״ל. ובזה יובן מ״ש במרבע״ה כי תקנה עבד עברי וקנין הוא המשכה רק מהעלם אל הגילוי, כי מרבע״ה שהוא בחי׳ חכמה הוא הקונה וממשיך בחי׳ העברי שמעה״נ מהעלם אל הגילוי לבד שלהיות המשכת המדות הוא ע״י חו״ב דוקא אבל שרשן גבוה יותר מעה״נ כו׳. ובזה יובנו כמה פסוקים שנז׳ חקיקה כמ״ש הן על כפים חקתיך כו׳, לבי לחוקקי

ישראל כו׳, במחקק במשענותם (תהלים ס׳) יהודה מחוקקי (ישעי׳ ל״ג) ה׳ מחוקקנו, כי שרשן מבחי׳ אותיות החקיקה. וזהו התשכח אשה עולה כו׳ גם אלה תשכחנה ואנכי לא אשכחך, דאע״פ שעובר ירך אמו הוא וברא כרעא דאבוה, הרי אח״כ נעשה דבר נפרד ממנה ושייך ע״ז שכחה, אבל אנכי לא אשכחך כיון דעל כפים חקתיך מבחי׳ אותיות החקיקה שהן דבר א׳ ממש עמו כביכול כמו הטפה במוח האב כו׳, ולכן ארז״ל ואנכי היינו מעשה סיני דהיינו גילוי בחי׳ אנכי במ״ת, שזהו בחי׳ אותיות החקיקה שבלוחות, וזהו בקשת כנ״י שימני כחותם חקיק בך כו׳, אך כתי׳ על כפים כסה אור בעון כפים שהלביש המדות בגשמיות, וכף היד רמז לבחי׳ שרש המדות בכתר כי כף בכתר כמ״ש במ״א ע״פ לכי לך כו׳, ויצו עלי׳ במפגיע זו תפלה להיות גלוי המדות בחקתי תלכו בחי׳ ואתן הכוס על כף פרעה ל׳ פריעה וגילוי בחי׳ הכף כמ״ש במ״א ע״פ ויהי מקץ כו׳).

אות ד׳ נת׳, איך כי עת ההילוך להרחיב מדותיו לה׳ הוא בעת התפלה כי תפלות אבות תקנום שהם מבחי׳ בעבר הנהר כו׳ מחשבה עילאה בחי׳ אותיות החקיקה והם מהשבעה רועים וע״ז נאמר אם בחקתי תלכו.

אות ה׳ והוא הג״ה נת׳ ביאור לענין זה איך האבות שהם חג״ת שרשן ממדות שלמעלה מהשכל וזהו בעה״נ וזהו בחי׳ דיוקני חקיק כו׳ ע״ש.

ו) **והנה** אח״כ כתיב ואת מצותי תשמרו, כי הנה מתחלה אמר אם בחקתי תלכו שבחי׳ ההליכה הוא ע״י בחי׳ תפלה שתקנו האבות שהם בחי׳ אותיות חקוקים כי שם הוא מקום ההילוך אבל בתנאי שמצותי תשמרו, כי מחמת גשמיות הגוף לא תעמוד ולא תקום החקיקה וההילוך הזה בלתי שמירת כלי אשר ע״י כלי זו תכון לעד, והכלי הוא בחי׳ המצות הם רמ״ח מ״ע ושס״ה ל״ת, והנה השס״ה ל״ת הם להפריד את הרע אבל רמ״ח מ״ע הם הנק׳ אברין דמלכא כמו למשל אבר הוא כלי אשר בו נמשך חיות ממקור החיות השורה במוח, כן הוא כאן כי המצוה הוא כלי לאורו ית׳ הנמשך מסתימא דכל סתימין למטה להשגת אדם השפל ואורו ית׳ המלובש בה הוא הנק׳ יין מלכות רב כיד המלך אין סוף לאורו ית׳, והוא כוונת המצוה הוא להמשיך אורו ית׳ למטה ע״י כלי המצוה והתורה הלזו הוא לשון צוותא וחיבור, אך הם נחלקים לכללים ופרטים רבים הן בתורה הן במצות כי המשכת המקרא אינו דומה להמשכת לימוד משנה או גמרא הלכות ואגדות וכן במצות ע״כ נאמר כלים מכלים שונים בהמשכותיהם, וכלל הכל הוא אורו ית׳ הנק׳ יין אשר בהכנס היין יצא הסוד, והיין הוא התלהבות אורו ית׳ הנשמר בלבו של אדם ע״י התורה והמצוה יצא מעצמו סוד הוא אהבה מסותרת אשר תבא לבחי׳ גילוי להיות בבחי׳ הולך הנ״ל לשוב למקורו הגבוה מבחי׳ סובב וממלא (עמ״ש ע״פ שמח תשמח רעים האהובים שהמדות שלמעלה מהשכל נק׳ רעים האהובים ושיתגלו בנפש הוא ע״י שמחה של מצוה וזהו בחי׳ היין, וע׳ עוד ע״פ חכלילי עינים מיין נת׳ ג״כ ענין אהבה המסותרת שנלקחה מצד שורש הנפש שהוא בחי׳ רצון עליון וגילוי׳ ע״י עסק התורה גילוי רצון העליון, ועוד נת׳ זה ע״פ

מארז״ל עריבים עלי ד״ס כו׳ דיינה של תורה פנימי׳ התורה ממשיך גילוי הסוד הנ״ל יעו״ש, ונ״ל הענין דיינה של תורה בחי׳ בינה ועי״ז נמשך גילוי הסוד כי אף שעצם האהבה מלמעלה מהשכל מ״מ גילוי׳ ע״י השכל הוא דא עתיקא, ועוד כי התומ״צ הם גילוי רצה״ע ממש, וע׳ בענין מי גלה לבני רז זה וע״פ כי ההרים ימושו), ותכלית ירידת אורו ית׳ . . . צריך להעתיק* מבוך הגדול כרוך בעור לפני דף שפ״א.

נת׳ שכדי להיות בחי׳ הילוך הנ״ל מתקיים הוא ע״י ואת מצותי תשמרו שהם כלים מכלים שונים לגלוי אורו ית׳ הנמשל ליין, וע״י יין זה יצא הסוד הוא גילוי אהבה מסותרת שמבחי׳ בעה״נ להיות בבחי׳ הילוך הנ״ל להיות קדושים תהיו.

הנה צריך להבין עוד בענין ונתנה הארץ יבולה שהוא השכר דאם בחקתי תלכו אז עי״ז יהי׳ המתן שכר שהארץ תתן יבולה ועץ השדה יתן פריו, דלפמשנ״ת למעלה בהביאור הרי בחי׳ זו ההליכה באותיות החקיקה הוא ההילוך ועלייה בחג״ת דכתר, וא״כ איך יתכן שהשכר ע״ז הוא שהארץ היא מל׳ דאצי׳ תתן יבולה כו׳, והלא המלכות היא בחי׳ אחרונה שבאצי׳ וכתר הוא למעלה מאצי׳ עד שהוא ממוצע בין המאציל לנאצלים כמש״ל אות ז׳ באריכות, א״כ ה״ז עד״מ כמו שיאמר למי שהוא בג״ע העליון ברום המעלות ומייחד יחודים שם ועוסק ברזי דרזין שיתנו לו שכרו עבור זה בג״ע התחתון כו׳ כמ״כ ויתר מכן הוא ריחוק המדרגה מבחי׳ כתר עליון לבחי׳ מל׳, ואיך שייך שעבור ההליכה בבחי׳ חקותי דכתר יהי׳ התשלום שכר והתכלית מה שהארץ תתן יבולה כו׳ זה תמוה. אך הענין דכמ״כ יפלא בענין הפסוק כה אמר ה׳ בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם דהפי׳ ששרש האבות מושרש בחג״ת דא״א שלמעלה מהנהר היוצא מעדן כמש״ל אות ח׳, ואם כן מהו דמסיים ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולך אותו בכל ארץ כנען, דמשמע שמספר הטובות שעשה לאבותינו ולפי מש״ל דארץ כנען היינו מל׳ דאצי׳ א״כ אדרבה ירידה גדולה היא לאבות העולם המושרשים בחג״ת דא״א לירד כ״כ עד הבחי׳ היותר אחרונה דאצי׳, וא״כ קשה מאד מהו הטובה והשבח שהודיע הש״י ליהושע ולישראל במה שהמשיך אבותינו מרום המעלות מעה״נ לסוף כל דרגין בחי׳ ארץ כנען. ויובן עפמ״ש במ״א בפסוק לך לך מארצך אל הארץ אשר אראך, דהוא ממש ענין הנ״ל דארצך היינו בחי׳ עה״נ והוא בחי׳ מל׳ דא״ק ואז הי׳ נק׳ אברם פי׳ אב רם שכל הנעלם מכל רעיון ואמר לו המאציל העליון ב״ה לך לך מבחי׳ זו הנעלם אל הארץ היא מל׳ דאצי׳ אשר אראך, כלומר ששם תבוא אתה בבחי׳ גילוי ויהי׳ נק׳ אברהם בתוספת ה׳ ע״ש הגילוי ותכלית זה שעי״ז יהי׳ בירור ניצוצות דבי״ע ויהי׳ גילוי אלקות למטה ממש ולא כמו שהי׳ תחלה שכל הנעלם כו׳, ועי״ז ואעשך לגוי גדול כו׳, ומבואר שם שכדי להיות ירידה זו וגילוי מארצך אל הארץ כו׳ הוא ע״י המשכת כח מבחי׳ עליונה יותר גם מבחי׳ אב רם כו׳ ע״ש. וכך יובן גם כאן דזהו הטובה והשבח שהודיע הש״י ליהושע וישראל במה שהמשיך האבות מרום המעלות

צריך להעתיק: ראה שמטה לקמן בהוספות ע׳ תתקס.

מעה"נ לארץ כנען כי המשכה זו הוא ע"י כח עליון יותר אפי' מבחי' עה"נ והתכלית דוקא להיות בירור ניצוצות שנפלו בשבה"כ שזהו ע"י ארץ כנען מלכות דאצי' מקור דבי"ע ולכן כנען ל' סוחר כו'. ולכן ג"כ אתי שפיר הענין דאם בחקותי תלכו יהי' השכר דהארץ תתן יבולה שהוא ענין בירור רפ"ח ניצוצין דנוגה דבי"ע שהרי עכצ"ל דזה הבירור הוא בחי' עליונה יותר מדאמר לו לך לך מארצך מבחי' מל' דא"ק אל הארץ כנען בשביל בירור ניצוצין הנ"ל, א"כ כיון דאפילו לאבות העולם עצמם שאברהם עצמו המושרש בעה"נ הנה הילוכו לארץ כנען הוא תכליתו לעילוי וטובה גדולה לו ע"י בירור הניצוצות ואף שלא זכה למתן תורה עדיין כש"כ וק"ו לאין קץ שהוא עילוי גדול לנשמה פרטית שגם אחר שבחקותי תלכו בבחי' תפלות אבות תקנום להרחיב המדות עד בחי' אה"ר וטורי חשוכא וכו' מה שאח"כ ונתנה הארץ יבולה הוא בירור רפ"ח ניצוצי' ועץ השדה יתן פריו המשכת מ"ד. אמנם הטעם לזה וגם מהו העלייה למעלה מבחי' אותיות החקיקה, דלכאורה כיון שהן דבר א' ממש עם הדבר הנחקק וא"כ איך שייך עליי' יותר עד שגם לאחר דבחקותי תלכו יהי' עליי' יתירה ע"י ונתנה הארץ יבולה כו', הנה יש בזה כמה דרכים ע"פ דברי מו"ר ז"ל הנאמרים במקומות אחרים, וכעת נ"ל הדרך היותר פשוט ואמיתי והוא עפמש"ל פ' בהר בביאור לפסוק את שבתותי תשמרו, דלשם נת' ענין ירידת הנשמות איך הוא צורך עלייה הגם שאפילו קודם ירידתן היו מושרשים מאד למעלה בבחי' מחשבה עילאה, ונתפרש שם ע"פ מאמר בורא קדושים ישתבח שמך דפי' קדושים קאי על הנשמות וגם על בחי' ח"ע שכולם נק' בריאה יש מאין ואפילו א"ק נק' אדם דבריאה לפי ששרשן רק מבחי' שמך הוא בחי' אותיות רל"א שערים שהוא הרשימו מהאור א"ס מה שנשאר אחר הצמצום והסתלקות האור כו', ורשימו זו אינו ערוך לעצמות האור וכמו השם שאינו ערוך לעצם האדם בעל השם, ולכן העליי' של הנשמות ע"י ירידתן בגוף הוא גדולה מאד היינו שיזכו לגילוי האור ממש שלמעלה מהרשימו והצמצום כמבואר שם באריכות משם תדרשנו.

ומעתה מובן למשכיל איך שייך עליי' למעלה מבחי' אותיות החקיקה דהרי ענין רל"א שערים ובחי' רשימו הנ"ל זהו ענין גליף גליפו בטהירו עילאה שבזהר והוא שרש אותיות החקיקה, והרי עם היותה רשימו מהאור ממש וכמשל אותיות הנחקקים כו' מ"מ ע"י הצמצום הי' הסתלקות האור ושנשאר רק גילוי האותיות לבד (החקוקים) כמבואר שם ומשם שרש הנשמות עד שנקראו בריאה כו', והעלייה הוא גילוי עצמות האור ולא האותיות לבד דמ"מ אין ערוך האותיות לעצמות האור, והנה מבואר שם דעלייה זו הוא ע"י ביטול היש לאין כמש"ש בפנים אות ג', וזהו ממש ענין בירור ניצוצות, ולכן אתי שפיר דאם בחקתי תלכו והוא שרש גילוי אהבה המסותרת שבנה"א אז עי"ז ונתנה הארץ יבולה העלא' מ"ן מבירור ניצוצות דנה"ב להיות ביטול היש לאין, ועי"ז יהי' עליי' היותר גדולה כנ"ל. עוי"ל זה בלשון אחר, והוא עפמ"ש הפרדס בשער הצחצחות פ"ו בענין ע"ס הגנוזות במאצילן וז"ל והענין כי אחר שהשרשים המתאחדים בעצם השרש לפי האמת הם שרשי הכלים לא שרש העצמות, כי

העצמות הכל אחד ואין צורך לא לשרש ולא למקור, א״כ כמו שבכלים ר״ל ספירות האצילות העצם מתפשט בהם כן בשרשם העצם מתפשט בהם עכ״ל, וביאור דבריו דהעצמות היינו האורות דאצי׳ הוא פשוט בתכלית הפשיטות והכל אחד עם האור א״ס והוא ענין הקו ע״פ קבלת האריז״ל וכיון שכן אין שייך לומר על שרש האורות בשם ע״ס הגנוזות שיהיו שרשי׳ לאורות הע״ס דאצי׳ כיון שאדרבה הן דבר א׳ ממש עם מקורן וכמו שאין לחלק זיו השמש שבבית להזיו שבאויר העולם שהכל דבר א׳ רק על הכלים דאצי׳ שהן בחי׳ חכמה וחסד כו׳ ע״ז שייך לומר שיש להן שרשים והוא מקור החכמה שהוא שרש לגילוי החכמה היינו ח״ס היא מקור חכמה דאצי׳ וכן חסד דאריך מקור לחסד דאצילות כו׳, ולכן אמר דע״ס הגנוזות הן שרשי הכלים, וכמו שבכלים דאצי׳ מלובש האור כך כש״כ בשרשי הכלים מלובש האור כו׳.

והנה לפ״ז ענין גליף גליפו בטה״ע הוא שרש התהוות הכלים וכן מבואר בכהאריז״ל דשרש התהוות הכלים דאצי׳ הוא מהרשימו אבל שרש האורות הוא מהקו, גם לעיל בביאור דשבתותי תשמרו נת׳ דהאותיות והשמות הן המחברים האורות עם הכלים, ועפ״ז יובן דאפילו אותיות החקיקה הוא שרש הכלים לא העצמות ממש כי אותיות החקיקה היינו גליף גליפו כו׳ והוא בחי׳ כתר כנ״ל וע״ס דע״י וא״א שבכהאריז״ל הוא ענין ע״ס הגנוזות שבלשון הפרדס, והרי בפי׳ כ׳ הפרדס שהן שרשי הכלים כו׳, וזהו שרש הנשמות שעלו במחשבה דהיינו משרשי הכלים משא״כ אותיות הכתב הן כלים ממש לא שרשי הכלים כו׳, אבל עליי׳ הנשמות אח״כ הוא להיות גילוי העצמות שבשרשי הכלים ולא כמו שהי׳ הצמצום שנסתלק אור העצמות משרשי הכלים כו׳ כנ״ל, והכל עולה לכוונה א׳ עם הדרך הראשון. ועפ״ז יובן ג״כ מה שעלייה זו הוא ע״י בירור רפ״ח ניצוצי׳ דהיינו ענין ונתנה הארץ יבולה כו׳, כי רפ״ח ניצוצי׳ אלו שרשן מבחי׳ אורות, דהיינו אורות דתהו שבתהו הי׳ האורות מרובים וכלים מועטים ובשבה״כ נפלו ג״כ ניצוצי׳ מהאור כו׳ לכן ע״י בירור זה יהי׳ גילוי אור העצמות כו׳. ועוד זאת עפמ״ש במ״א בפ׳ חקת בביאור דעלי באר כו׳ ונרמז לעיל בפנים סוף אות ג׳ והיינו כי אותיות החקיקה כתר דתיקון ובבירור הרפ״ח יש ניצוצי׳ מכתר דתהו שגבוה מהתיקון, לכן א״ש דונתנה הארץ יבולה יהי׳ גבוה יותר מאם בחקתי תלכו כו׳. ועוד זאת עפמ״ש בע״ח שער י״ב ספ״ב דענין ט״ס דא״א הם ט׳ היכלין דלאו אינון רוחין שבזוה״ק פ׳ נח דס״ה, והוא שרש הט״ס דאצי׳ אמנם שרש המל׳ היא מבחי׳ רדל״א שלמעלה מבחי׳ ט״ס דא״א ולכן נאמר עלי׳ אבן כו׳ היתה לראש פנה עכ״ד, נמצא דשרש המל׳ הנק׳ ארץ כנען גבהה יותר ויותר משרש האבות המושרשים בחג״ת דא״א, וכמו שהדומם גבוה בשרשו מהצומח שלכך יש בארץ כח הצומח להצמיח לאין קץ כמ״ש במ״א, ואף דשרש האבות ג״כ מאד נעלה בעה״נ למעלה מחו״ב דאצי׳ ואפילו שרשן גבוה משרש חו״ב דאו״א במזלא אתכלילן וז״א בעתיקא אחיד והוא בחי׳ אה״ר שלמעלה מהשכל, מ״מ המל׳ שרשה גבוה יותר ויותר ע״כ אתי שפיר דשבח גדול הוא מה שלקח את אברהם מעה״נ לארץ כנען כו׳, וגם זה עולה בקנה א׳ עם דרכי׳ דלעיל כי מעלת המל׳ הוא מצד

בירורי׳ דרפ״ח ע׳ ע״פ ואכלתם אכול. ועפ״ז יתיישב ג״כ עוד קושיא גדולה הנופלת על דרוש זה דאם בחקותי תלכו. והוא דבכמה מקומות מבואר דהנשמה נעשית בחי׳ מהלך ע״י התלבשותה בגוף ונה״ב, משא״כ קודם ירידתה בגוף היתה ג״כ בבחי׳ עומדים כמו המלאכים שנק׳ עומדים וכמ״ש חי ה׳ אשר עמדתי לפניו דהיינו קודם ירידתו בעה״ז הי׳ בחי׳ עומד. ואילו לפמ״ש כאן מבואר דמצד שרש הנשמה היא בחי׳ מהלך מפני שנמשכה מאותיות החקיקה כו׳. ולפי הנ״ל הוא מיושב דעם שרשם מאותיות החקיקה ויוכל להיות בהן ההילוך משא״כ במלאכים הנמשכים מאותיות הדבור, מ״מ להיות בהם ההילוך והוא להיות גילוי האור שלמעלה מהמחשבה והרשימו כנ״ל, הנה בחי׳ זו הוא דוקא ע״י ביטול היש לאין דהיינו אתהפכא או אתכפיא דנה״ב שע״ז יתעלו מבחי׳ הכלים לגילוי האור ממש הבלי גבול. ועוי״ל בענין אחר דבנשמות יש ב׳ מדרגות א׳ בחי׳ א״פ המתלבש בגוף וזהו בחי׳ נר״נ, הב׳ בחי׳ המקיף הנק׳ מזלי׳ והוא חי׳ יחידה שאין מלובש בגוף כמ״ש ע״פ יונתי, וא״כ י״ל הא דהנשמות קודם ירידתן נק׳ עומדים זהו בחי׳ נר״נ אבל חיה יחידה זהו פי׳ בחקתי שהן שרשן מבחי׳ חקיקה, וכן מבואר לעיל שכמו שבתורה יש חקיקה וכתיבה כמ״כ בנשמות יש ב׳ מדרגות אלו, ונר״נ זהו כמו אותיות הכתב כי הרי ס״ר נשמות נמשכו מס״ר אותיות התורה שהן אותיות הכתב רק בחי׳ ח״י שרשן מאותיות החקיקה כמו הלוחות, וע״י ירידת נר״נ בגוף יתעלו גם הם לבחי׳ גילוי יחידה עד שיהי׳ בחקתי תלכו, והעלאה זו ע״י בירור נה״ב וזהו ונתנה הארץ יבולה כו׳ שהוא בירור שם ב״ן.

נת׳ הקושיא איך ע״י דאם בחקותי תלכו בחג״ת דא״א יהי׳ השכר למטה מזה שתתן הארץ מל׳ יבולה מ״ן, וכמ״כ קשה מהו הטובה דואקח את אברהם מעבר הנהר היוצא מעדן לארץ כנען, אך הענין עפמ״ש בפי׳ לך לך מארצך שלהיות ירידת אב רם צ״ל ע״י כח עליון יותר כו׳ ע״י זה הבירור ניצוצות יהי׳ עליי׳ יתירה והעליי׳ למעלה מחקיקה וגליף גליפו יובן ע״פ מאמר בורא קדושים ישתבח שמך כו׳. עוי״ל עפמ״ש בפרדס שי״א פ״ו והיינו דגליף גליפו הוא שרשי הכלים והעליי׳ לאור, ושלכך העליי׳ ע״י בירור רפ״ח ניצוצין. ועוי״ל כמ״ש בענין מעיין גנים באר מים חיים. ועוי״ל ע״פ מ״ש אבן כו׳ לראש פנה דנמצא ארץ גבוה משרש האבות. ועפ״ז יתיישב ענין דכאן עם מ״ש במ״א דהנשמות נק׳ מהלכים דוקא ע״י התלבשותן בגוף, מיהו עוד יש ישוב פשוט.

להבין שרש הדברים הנ"ל, הנה להבין ענין אם בחקתי תלכו שבחי' ההליכה הוא בחקתי דוקא בבחי' אותיות החקיקה, יש להקדים תחלה שרש ענין ההפרש בין תורה שבכתב שנתלבשה באותיות הכתב בדיו על קלף לבחי' מכתב אלקים חרות על הלוחות שהוא אותיות החקיקה, וההפרש בין כתיבה לחקיקה בגשמיות הוא פשוט דבאותיות הנכתבי' בדיו הנה הדיו הוא דבר בפני עצמו ואינו מגופו ומהותו של הקלף, אך כשמצטייר הדיו בצורת אותיות על הקלף ידבקו והיו לאחדים ונראה כאלו הם דבר אחד שהרי הקלף הלבן ישנו תחת האות ועליו ממש נכתב האות והוא סובלו, אבל מ"מ באמת הם שני דברים שהרי הקלף הוא דבר בפ"ע והדיו הוא דבר בפ"ע לגמרי רק שהלביש את הקלף הלבן להיות נראה על קלף הלבן צורת אותיות מדיו, וא"כ אין זה רק דרך הלבשה בלבד שהלבוש הוא דבר בפ"ע ממש ואף בלבוש המחובר תמיד מ"מ מצד עצמו הוא דבר בפ"ע, וכך הוא ענין אותיות הנכתבים בדיו הן מלבישי' את הקלף בחי' לבוש לבד, משא"כ באותיות החקיקה שנחקקי' ונחרצים ע"ג אבן טוב וכה"ג הנה אין האותיות חשובים בחי' לבוש לבד אלא הן מעצמיותו ומהותו של האבן טוב ומגופו ממש יחשבו, והגם שמ"מ אינו דומה ממש לכמו שהי' האבן טוב מצד עצמו קודם החקיקה שהי' מתחלה פשוט בלא ציור אותיות כלל וע"י החקיקה נולדו בו אותיות והרי א"כ צורת האותיות אלו אינן עצמות ומהות האבן טוב שהוא מצד עצמו פשוט בלא ציור אותיות, אך מ"מ לו יהי כן שצורת האותיות הוא הוי' חדשה אבל עכ"פ אותיות אלו הם בגוף האבן טוב ממש ואינן דבר נפרד ממנו רק חרותי' וחקוקי' בגופו ממש, ולא כאותיות שעושים בדיו שהם דבר נפרד חוץ מהקלף וחשובים לבוש לבד אבל אותיות החקיקה אע"פ שהן ג"כ אותיות ולא כהקלף הלבן או האבן טוב במהותו ועצמותו שמופשט מכל צורה ממש אבל עכ"פ הם מגופו ומהותו של הדבר הנחקק ולמעלה מעלה מבחי' לבוש.

(**נת'** ההפרש בין כתיבה לחקיקה שאותיות שכותבי' בדיו ע"ג קלף הם לבושי' בלבד להלביש הקלף שהוא דבר בפ"ע אלא שמלובש בהן לבוש המחובר, אבל אותיות החקיקה הם מגוף ומהות האבן טוב ולא בחי' לבוש, והגם שהא"ט מצד עצמו הוא פשוט ובחקיקה נעשו צורת אותיות אבל מ"מ אותיות אלו חשובים מכלל גוף הא"ט ולמעלה מבחי' לבוש).

ב) **והנה** עם היות המשל הנ"ל הוא ענין גשמי מ"מ ממנו יובן הנמשל למעלה בענין שרש מעלת הלוחות וכמשי"ת אי"ה, אך מקודם יש לבאר עוד איך שיש דוגמת המשל הנ"ל באותיות הכתיבה ואותיות החקיקה הגשמיים, יש דוגמתם ממש ברוחניות באותיות שבנפש המדברת שבאדם, דהנה עם היות שהנפש מלאה אותיות וכמ"ש ויהי האדם לנפש חי' ותרגם אונקלוס לרוח ממללא וכדלקמן אי"ה, מ"מ הנה נביעת האותיות שבמחשבה ודבור אף שנובעי' מהנפש מ"מ גשם מהות אותיות הדבור שהם מבחי' קול והבל הלב הגשמי היוצא מן הריאה כמו דבר זר ממש נחשב לגבי מהות ועצמות הנפש, כמו מה ענין קול גשמי למהות הנפש הרוחנית ואפילו מהות האותיות שבמחשבה

שחושב ומהרהר אותיות אבג"ד כו', מהות מחשבה זו ואותיות אלו כמו דבר זר ממש נחשב לגבי הנפש, ע"ד אותיות הדבור דאע"פ שהן רוחניים יותר ממהות הקול הגשמי מ"מ בנקל לצייר שאין זה כלל מערך מהות רוחניות הנפש, ולכן מחשבה ודבור נקראו רק לבושין בלבד לגבי הנפש, כמו הלבוש שאינו כלל ממהות הדבר רק דבר אחר ממש וכנ"ל במשל שאותיות הכתיבה הן לבושים לפי שהדיו הוא דבר זר ואינו כלל ממהות הקלף רק שמלבישו ונראה כאלו הוא דבר אחד, כך אותיות המו"ד הם דברים נפרדים האותיות הדבור הן מקול גשמי ואותיות המחשבה רוחניי' יותר ומ"מ אינן כלל ממהות הנפש וחשובים כמו לבוש לבד רק המחשבה היא לבוש המחובר והדבור הוא בחי' לבוש הנפרד כמ"ש במ"א, ואעפ"כ הרי הן דבוקים ממש במהות הנפש ממש שהרי הנפש היא המדברת אותיות הדבור ומחשבת ומהרהרת באותיות המחשבה ובלעדה אין שום מציאות לאותיות המו"ד, וזה ממש כמשל אותיות הנכתבים בדיו שאע"פ שאין הדיו ממהות הקלף מ"מ הוא דבוק בהקלף והקלף הוא הסובל ונושא עליו אותיות אלו, וגם תחת שחרורית הדיו יש לבנוני' הקלף ובלעדי הקלף אין שייך שום מציאות אותיות מהדיו בעצמו, כך הנפש היא המדברת ומהרהרת וסובלת גשם אותיות הדבור והמח' ובלעדה אין שום מציאות אותיות מו"ד וגם הארה ממנה מתלבשת באותיות המו"ד כלבנוני' הקלף שתחת הדיו כדלקמן, והרי א"כ אותיות המו"ד דבוקין ממש להנפש והיו לאחדים ומ"מ הן לבושין לבד לפי שהן מצד עצמן דבר נפרד הדבור מבחי' הבל הלב כו' רק שהנפש מתלבשת בהן זהו המשל מבחי' אותיות הכתיבה בדיו ע"ג הקלף שדוגמתן בנפש הוא בחי' אותיות המחשבה והדבור כנ"ל.

(נת' איך שיש ככל המשל הנ"ל בנפש, ואותיות המו"ד שהבל קול גשמי מהות אותיות הדבור וכן מהות אותיות המח' גשמי יחשב לגבי מהות הנפש רק שאעפ"כ דבוקי' להנפש שהיא המדברת ומהרהרת, וזה כמשל דביקות הדיו עם הקלף שהקלף סובל הדיו ועי"ז נעשי' אותיות).

ג) אמנם להבין המשל מאותיות החקיקה מהו בנפש, אין לזה דמיון כלל באותיות הגלוי' לנו מהנפש, רק יש דמיון ממה שידוע שיש ב' בחי' במחשבה, הא' הנק' מחשבה תתאה והוא כשחושב מה שמדבר וחושב האותיות ממש אבג"ד להוציאן כן בפה כענין השמע לאזנך מה שאתה מוצא בפיך וזוהי חיצוני' המחשבה, ונק' למעלה בחי' מל' דתבונה שהיא בחי' לאה חיצוני' הבינה שהיא בחי' אותיות המחשבה הנ"ל, ובחי' הב' הוא הנק' מחשבה עילאה, דהיינו כשחושב השכל ולא האותיות, ומ"מ אף שאינו מרגיש כלל האותיות מ"מ יש כלול בחי' אותיות במח' זו שחושב השכל שא"א להיות כלל גילוי שכל אפילו במוח האדם עצמו בלי אותיות, רק שהאותיות כלולי' ממש בתוך השכל ממש ואינן כהרהור אותיות דמחשבה תתאה שיצאו האותיות להיות מורגשין בפ"ע חוץ מהשכל והיא בחי' חיצוני' דבינה כנ"ל אבל אותיות הכלולים בשכל עצמו שהוא בחי' פנימי' בינה ואינן דבר נפרד חוץ מהשכל הרי הן דבר א' עם השכל והרי מ"מ יש שם אותיות, ולמעלה ג"כ הוא ענין

מקור האותיות שבבחי' יסוד אימא שמשם נמשך להיות התהוות אותיות מו"ד הנק' לאה ורחל, ולכן נק' הבינה ספר ע"ש סיפורי האותיות שמתהוים ממנה במחשבה ודבור וכמ"ש הרמ"ז ר"פ ויקרא בשם האריז"ל שהאותיות הן מז"ת דאימא. והנה בחי' אותיות אלו הכלולי' בהשכל ממש המתגלה מהנפש במוח האדם הוא כמו משל אותיות החקיקה שהן בגופו של האבן טוב ולא כמו דיו שהוא נפרד מצד עצמו מהקלף כו', וכך אותיות אלו הן מגוף ומהות השכל ממש שממהות ועצם השכל נמשכו בחי' אותיות אלו הכלולים בו ממש, ולכן לא נרגשו כלל להיות דבר בפ"ע כאותיות המחשבה תתאה והדבור שהן בחי' דבר זר ונפרד ממהות השכל כנ"ל משא"כ במחשבת השכל שאינן דבר בפ"ע שהרי אינו חושב כלל האותיות רק שחושב השכל ממש אלא שבו נמצאו ובו היו אותיות כנ"ל.

(נת' שיש קצת דמיון לאותיות החקיקה בנפש והוא כשחושב השכל לא האותיות דמ"מ כלולי' במח' זו אותיות, אלא שהן ממהות השכל מ"מ ה"ז כאותיות החקוקי' בגוף הא"ט, משא"כ אותיות שמהרהר אותיות ממש וכ"ש אותיות הדבור כו').

ד) **אמנם** באמת אין משל זה מכוון עדיין ואינו דוגמא לבחי' אותיות שבנפש, כי אותיות הכלולים בשכל יתכן עליהם שהם עצם א' עם השכל וכמו חקיקה אבל לא יתכן לומר עליהם שהם עצם א' עם הנפש, שהיא למעלה אפי' מכה השכל כש"כ מן השכל הגלוי (וגם לא יהי' אתי שפיר משי"ת לקמן דבבחי' אותיות החקיקה שבנפש שייך הליכה ותוספת נביעה חדשה, דמהשכל הגלוי לא יהי' כלל נביעות חדשות), אלא ענין המשל יובן ממ"ש באגה"ק ע"פ ויעש דוד שם, לבאר ענין כי בי"ה ה' צור עולמים בה' עוה"ז וביו"ד עוה"ב, וביאר שם ענין יו"ד של שם שהוא בחי' ח"ע הנק' אבא ואבא יסד ברתא, פי' כי הנה התהוות אותיות הדבור היוצאות מה' מוצאות הפה אינן דבר מושכל ולא מוטבע בטבע מוצאות הללו להוציא מבטא האותיות ע"י הבל והקול המכה בהן עפ"י דרך הטבע (ר"ל שאין הענין כמו הקול היוצא מן הכנור שהכנור הוא המוציא את הקול עפ"י דרך הטבע והשכל, כי בהיות העץ של הכנור אופן עשייתו בחללים ונימין על גביו הוא הגורם כשאדם מניע אותו יוציא הכנור את הקול, והרי א"כ הקול נולד ונמשך מן כלי הכנור ממש, משא"כ הברת הכ"ב אותיות היוצאים מה' מוצאות אחה"ע מהגרון ובומ"ף מהשפתים כו', אין השפתים כלי מוכן בטבעו שיהי' מהם הולדת ביטוי הבי"ת מצד מהותן ועצמותן, והראי' ע"ז יבאר אח"כ) ולא עפ"י דרך השכל, כגון השפתים עד"מ שאותיות בומ"ף יוצאות מהן אין הטבע ולא השכל נותן ליציאת ארבע חלקי שינויי ביטוי אותיות אלו עפ"י שינויי תנועת השפתיים שמתנועעות בהבל א' וקול א' הפוגע בהן בשוה (זהו ראיה אחד דא"א לומר שהאות נולד ממש מצד הכאת השפתים דא"כ למה מהבל וקול א' הפוגע בהן | יומשך ארבעה הברת אותיות משוני' זמ"ז היינו בי"ת וי"ו מ"ם פ"א, והי' אם כן ראוי להיות הכל הברה אחת לבד, ועיקר הראי' הוא כמ"ש אח"כ ואדרבה כו') ואדרבה שינוי התנועות

שבשפתים הוא לפי שינוי ביטוי האותיות שברצון הנפש לבטא בשפתים כרצונה לומר אות ב' או ו' או מ' או פ' ולא להפך שיהי' רצון הנפש וכוונתה לעשות שינוי תנועות השפתיים כמו שהן מתנועעות בביטוי ד' אותיות אלו (ור"ל דאם איתא שהברת האות נמשך מהכאת השפתיים מצד עצמן א"כ הי' בהכרח להיות דרך הנהגת הדבור שבאדם שיהי' האדם מכוין לעשות תנועות השפתיים כמו שהן מתנועעות בביטוי אותיות אלו, כמו שהמנגן בכנור הוא מחשב איך להכות על הכנור וממילא נמשך הקול כדבעי, אבל אם הי' המנגן מחשב להוציא הקול כדבעי בלי שיכוין איך לעשות ההכא' כדבעי לא הי' נשלם כוונתו כלל כי הי' הכאו' אחרי' וקולות אחרים, לכן בהכרח הוא לו להשים כל כוונתו איך לעשות ההכאות בטוב, ואי איתא שדרך הברת האותיות מהמוצאות הוא ג"כ ע"ד הוצאת הקול מהכנור הי' מההכרח שכשהאדם בא לדבר ישים כל כוונתו איך לעשות הכאות המוצאות ולא שיכוין להמסובב שהוא הוצאת האותיות, כי איך יצא המסובב בלי שום כוונת עשיית הסיבה זה בלתי אפשר, ומאחר שאנו רוא"ם שאין הענין כן שהנהגת הדבור הוא שהאדם מכוין להוציא האותיות שרוצה להוציא ועי"ז ממילא נעשה תנועות השפתיים כדבעי, א"כ בהכרח לומר שהברת האותיות אינן יוצאים מעצם המוצאות שיהי' הם מסובבי' והמוצאות הם הסיבה כמו בקול היוצא מן הכנור, אלא נהפוך הוא ממש שהכ"ב אותיות הם קבועים בנפש דהיינו שיש שם מציאת כ"ב אותיות רוחניים תכלית הרוחניות כדלקמן, רק שהן נמשכי' ומתגלין בדבור ע"י ה' מוצאות הידועי' השפתיים הם כלי לשבהם יהי' גילוי אותיות בומ"פ והגרון כלי לגילוי אותיות אחה"ע כו' וכן בשאר ה' המוצאות, לכן א"צ לשים לב איך לעשות התנועה בהמוצאות כי הרי אינן סיבה עצמיות להברת האותיות אלא נהפוך הוא שהאותיות הן סיבה לתנועות המוצאות כגון כשרוצה לומר אות בי"ת הנה האות ב' הרוחני שבנפש נמשך ובא ומתלבש בשפתיים שהם כלי לגילויו ועושה בהם התנועה הראויה כו', וכן זיי"ן וסמ"ך בשינים, אין השיניים מצד עצמן מוכנים כלל לאותיות זיי"ן וסמ"ך כמו הכנור לקול היוצא ממנו, אלא הזיי"ן והסמ"ך הרוחניי' שבנפש באים ומתגלים ומכים בשיניים שיתגלו דרך הם בקול גשמי כו'), והנראה* בחוש שאין הנפש מתכוונת ויודעת לכוין כלל שינוי תנועות השפתים בשינוים אלו (ר"ל שזה נראה בחוש ממש שאין הנפש מתכוונת כו', ואם כן בהכרח שאין הענין כקול הנולד מן הכנור כו' דא"כ הי' צריך כוונה רבה לעשות הסיבה בטוב כו', אלא ודאי האותיות הן קבועים בנפש כנ"ל וכדמסיק. הרי נת' זה בשני ראיות ברורות, א' דא"א שמקול והבל א' הפוגע בשפתי' בשוה יומשכו ד' דברות שונות אם הי' נולד ההברה מצד עצם כלי השפתים, משא"כ לפמשנ"ת שהאותיות קבועי' רוחניי' בנפש רק שמתגלי' בהמוצאות א"ש דאע"פ שהקול פוגע בשוה בהשפתים בהברת ב' כמו בהברת פ' או מ' מ"מ נעשה הברה ב' מצד שרוצה לדבר ב' ונמשך הב' הרוחני שבנפש לא הפ' וכן להפך כשמדבר פ' נמשך הפ' כו', והראי' הב' הוא מצד שנראה בחוש שאין הנפש מתכוונת כו' וכנ"ל).

והנראה: באגה"ק: וכנראה.

(נת׳ שכדי להבין ענין אותיות החקיקה בנפש יוקדם איך שיש כ״ב אותיות רוחניים קבועים בנפש והם נמשכים ומתגלי׳ בה׳ מוצאות כשמדבר, דא״א לומר שאותיות הדבור מתהוים מהמוצאות ממש כקול היוצא מהכנור שמתהווה מהכנור ממש, דא״כ איך ממוצא א׳ יוצאין ד׳ או ה׳ אותיות שונים, והרי הקול וההבל הפוגע בהמוצא הוא בשוה, ועוד שהרי אין הנפש מתכוונת כלל איך לעשות התנועה, אעכצ״ל דכ״ב אותיות קבועי׳ בנפש וכשמדבר נמשכי׳ ומתגלי׳ כל א׳ בכלי שלו).

ה) **ויותר** נראה כן בביטוי הנקודות שכשהנפש רצונה להוציא מפיה נקודת קמץ אזי ממילא יקמצו השפתים ובפתח נפתחו השפתים ולא שרצון הנפש לקמוץ ולא לפתוח כלל וכלל (ר״ל כי כמו שיש כ״ב אותיות קבועי׳ בנפש כך כמ״כ יש בחי׳ נקודות בנפש, כי ידוע שיש למעלה ד׳ בחי׳ טנת״א, והם בחי׳ רוחניים ישנם בנפש ג״כ, וענין הנקודות הוא אופן המשכת האות אם בקמיצה או בפתיחה, כמו אות אלף שהוא במוצא כלי הגרון אך אם יאמרנו בקמץ יוקמצו השפתים בדבורו ואם יאמרנו בפתח יופתחו השפתים בדבורו, הנה קמיצת השפתים נעשה לאחר שבא הקמץ בהבל הפה, וכן פתיחת השפתים נעשה אחר שבא ביטוי הפתח בהבל הפה, כי לא מחמת קמיצת השפתים נולד הקמץ רק להפך כשהקמץ הרוחני הקבוע בנפש מתגלה בהמוצא ממילא עושה קמיצה בהמוצא, וכן הפתח הרוחני עושה פתיחה. והענין כי מבואר בספרים שהנקודות נחלקים ה׳ מלכים וה׳ עבדים הקמץ הוא מלך והפתח עבד הקמץ, והיינו כי הקמץ הוא בכתר, ופי׳ כי הכתר הוא בבחי׳ העלם ואינו מושג לכן הנקודה היא קמץ כי הוא קמוץ וכמוס וסתום להורות על שא״א להשיגו וכענין מ״ש השער הפונה קדים סגור יהי׳ כו׳, והפתח הוא בבחי׳ חכמה שהיא בחי׳ ראשית הגילוי וזהו מ״ש פיה פתחה בחכמה שהחכמה היא מגלה ופותחת הארת הכתר ומשפיע ענינו למטה ולכן הוא עבד הקמץ, ולכן צריך לכוין בברכת חונן הדעת שם הוי׳ בניקוד פתח, כי כדי שיהי׳ הגילוי למטה הוא ע״י החכמה, וקמץ ר״ת אור קדמון אור צח אור מצוחצח, שזהו בחי׳ הכתר כמ״ש בת״ז כתרא עילאה אע״ג דאיהו צח ומצוחצח ונק׳ ג״כ אור קדמון, כמ״ש השער הפונה קדים סגור יהי׳, וזהו תנועת הקמץ, שבחי׳ נקודה ושער זה הוא סגור. ומזה מובן הטעם שהקמץ כשמתלבש ומתגלה בשפתים עושה בהן קמיצה להיות כי ענין הכתר הוא ההעלם וההסתר ע״כ יעשה את הכלי כדוגמתו והוא הקמיצה בשפתים לסותמם ולחברם, והפתח עושה פתיחה בשפתים להיותו מבחי׳ חכמה, וכתיב פיה פתחה בחכמה כי חכ׳ שהיא ראשית הגילוי לכן עושה ג״כ בשפתים פתח. הרי מובן מזה איך שקמץ ופתח ישנם רוחניי׳ בנפש והם כמו ענין בחי׳ כתר וחכמה הכלולי׳ בנפש ומהם נמשך קמץ ופתח גשמיים כשמתגלים בשפתים כו׳.

ומזה יבין האדם איך שצ״ל שומר פיו ולשונו מלדבר דברים בטלים, שהרי כל הדיבורים הם אורות עליוני׳ הקבועים בנפש כתר חכמה כו׳ והן הן הדיבורים המתגלים בהמוצאות וכשמדבר דברים בטלים הוא מלביש אורות

עליונים במקום הטנופת, ולכן ארז"ל כל השח שיחת חולין עובר בעשה כו', ולכן דימו בספרים דברים בטלים להוצא' שז"ל ר"ל, שהרי זהו ג"כ השפעה ממש מאותיות הנפש ויש לו דוגמא ממש לבחי' השפעת הטפה כמשי"ת לקמן אי"ה בענין זיווג נשיקין וזיווג גופני, וההפך מזה כשמדבר בתורה ותפלה הוא בחי' יחוד נשיקין כו' כנודע. וזהו שאמר ויותר נראה כן בביטוי הנקודות כו' כי נראה בחוש שהקמץ או הפתח הם העושים הקמיצה והפתיחה בהשפתים כנ"ל ולא שקמיצת השפתים עושין נקודת הקמץ כנ"ל. ועוד זאת שמובן ג"כ טוב טעם ע"ז למה מנקודת הקמץ נעשה קמיצת השפתים, דהיינו מפני שהיא מבחי' כתר הכלול בנפש שנמשך בשפתים ופתח מחכמה כנ"ל).

(נת' שיותר נראה כן בביטוי הנקודות איך כשבא הקמץ גורם קמיצת השפתים להיותו מבחי' כתר קדמון צח ומצוחצח סגור יהי' והפתח פיה פתחה בחכמה, ויובן תוכחת מוסר איך שצ"ל שומר פיו ולשונו).

ו) ואין להאריך בדבר הפשוט ומובן לכל משכיל שמבטא אותיות והנקודות הוא למעלה מהשכל המושג ומובן, אלא משכל הנעלם וקדמות השכל שבנפש המדברת, ולכן אין התינוק יכול לדבר אף שמבין הכל. אך האותיות הן בבחי' חומר וצורה הנק' פנימית וחיצונית הגם שמקורן הוא מקדמות השכל ורצון הנפש זו היא בחי' צורת שינוי המבטא שבכ"ב אותיות, אבל בחי' החומר וגוף התהוותן הוא הוא ההבל היוצא מהלב שממנו מתהוה קול פשוט היוצא מהגרון ואח"כ נחלק לכ"ב הברות לביטוי כ"ב אותיות בה' מוצאות הידועות אחה"ע מהגרון גיכ"ק מהחיך כו' ומבטא ההבל הוא אות ה' אתא קלילא כו' והוא מקור חומר וגוף האותיות טרם התחלקותן לכ"ב, ולכן ארז"ל שעוה"ז נברא בה' עכ"ל. ור"ל עוה"ז מקבל החיות מבחי' חומר האותיות ועוה"ב מבחי' צורת האותיות וזהו כי בי"ה צור עולמים יעו"ש (ועי"ש דקשה איך דרשו רז"ל זה ע"פ בי"ה שהה' הוא ה' עילאה, ועי"ש התירוץ לפי שמקור ה' תתאה מבחי' ה' עילאה, אמנם לפמש"ל אפילו ה' עילאה בינה היא בחי' אותיות הכתיבה א"כ זהו ג"כ חומר האותיות רק חומר דק מחשבה כו' רק ביו"ד נברא עוה"ב בחי' גילוי צורת האותיות). ועפ"י כל זה יובן (מה שהתחלנו לבאר לעיל (אות ב"ג) איך שיש בנפש בחי' אותיות החקיקה ואותיות הכתיבה, והיינו כמו אותיות החקיקה הם חקוקי' בגוף ועצם האבן ואין כאן דבר נוסף, כך הוא ענין צורת הכ"ב אותיות שמקורן הוא מקדמות השכל ורצון הנפש הרי הם למעלה ממהות מחשבה ואפילו ממהות שכל הגלוי כדפי' לעיל שהוא למעלה מהשכל המושג ומובן אלא משכל הנעלם וקדמות השכל, ור"ל כח השכל הכלול בעצם הנפש, שם הוא מקור צורת כ"ב אותיות הנ"ל, וגילוי השכל המתגלה במוח האדם הוא רק איזה הארה נשפעת ונמשכת משכל הנעלם שבנפש, וכלא חשיב לגבי השכל הנעלם שיכול להשכיל השכלות רבות מאד, כי שכל הנעלם מיוחד בעצם הנפש ולמעלה מגילוי כחותיה במודו"מ, ושם הוא מקור צורת הכ"ב אותיות א"כ ה"ז כמו אותיות החקיקה שהן במהות הנפש ועצמותה ואין כאן דבר זר ומהות אחר. והן אמת שמהות ועצמות הנפש

ממש הוא למעלה מעלה ממהות צורת האותיות כי האותיות הוא רק בחי' אחרונה שבה, אך מ"מ עכ"פ הוא בחי' אחרונה שבמהותה ועצמותה ממש ולא תוספת מהות אחר, והי"ז כמשל אותיות החקוקי' בהאבן טוב שהא"ט מצד עצמו פשוט בתכלית ולמעלה מתמונת אותיות וכשחוקקים בו אותיות נחשך קצת העצם הפשוט, אמנם מ"מ אין כאן מהות אחר, משא"כ כשנמשכי' הכ"ב אותיות מהנפש במחשבה ודבור ומתלבשים בחומר וגוף אותיות הדבור שהוא בחי' הבל הלב (ואפילו המחשבה כו' כנ"ל) הרי ההבל הוא מהות גשמי ואינו ערוך למהות הנפש זהו כמשל אותיות הכתיבה שהן מדיו שהוא מהות זר מן הקלף, שהקלף הוא לבן והדיו הוא שחור ומהות זר לגמרי, רק שכותבים בו על הקלף ינעשה אות כו', כך ההבל מלביש לבחי' צורת האותיות כדיו המלביש להקלף כו' ומ"מ היו לאחדים שהנפש היא המדברת ובלעדה אין אומר ואין דברים, כמו שא"א להיות אותיות מדיו בלי קלף, וגם כל אות שאין גויל מקיף מד' רוחותיו פסול כמ"ש הענין ע"פ שימני כחותם יעו"ש.

(נת' ששרש האותיות מקדמות השכל, אך היינו צורת האותיות, אבל החומר של האותיות זהו ההבל הלב, וב' בחי' אלו הן בחי' אותיות החקיקה שבנפש ואותיות הכתיבה, בחקיקה אין דבר נוסף וזר, כך ה"ע צורת האותיות הנ"ל כלולים בעצם הנפש שלמעלה משכל הגלוי ומודו"מ, וכתיבה דיו וקלף היינו התלבשות בהבל הלב ומחשבה).

ז) **והנה** אחר שנתבאר ענין אותיות החקיקה וכתיבה מהו ההפרש ביניהם במשל גשמי (כנ"ל אות א') ונתבאר ג"כ כ"ז ברוחניות באותיות הנפש, מעתה יובן כ"ז מעט מזעיר בנמשל למעלה בענין שרש הלוחות שהן בחי' חרות וחקיקה מהו מעלתן על תשב"כ בבחי' כתיבה. כי הנה ידוע ענין בחי' אותיות למעלה כמ"ש בדבר ד' שמים נעשו שהם בחי' התגלות כי אותיות מלשון אתא כו', ויש עד"מ בחי' אותיות הדבור המהווה ומחי' עלמין דאתגליין ויש בחי' אותיות המחשבה המחי' ומהווה עלמין סתימין, אמנם ב' בחי' אלו נק' לבושין כמו שעד"מ למטה ההבל מלביש צורת האותיות כך הם בחי' לבושין כדי שיוכלו העולמות לקבל החיות וזהו עד"מ כמו אותיות הכתיבה, אמנם יש ג"כ בחי' אותיות החקיקה והוא מ"ש בתחלת ספר הזוה"ק (בראשית דף ט"ו ע"א) בריש הורמנותא דמלכא גליף גליפו בטהירו עילאה, פי' טהירו עילאה הוא בחי' התגלות הארה מא"ס ב"ה מל' כעצם השמים לטוהר, ובחי' התהוות פרצוף ע"י וא"א מהארה זו נק' גליף גליפו שהוא ענין חקיקה ורשימו בטהירו עילאה, ונמשלו לחקיקה להורות שבחי' הכתר הנק' ע"י וא"א מתאחד בתכלית בהאור א"ס ולמעלה מעלה מבחי' שאר הי"ס דאצי' אע"פ דג"כ איהו וגרמוהי חד מ"מ נמשלו לבחי' אותיות הכתב כמשי"ת אבל בחי' ע"י וא"א נמשלו לחקיקה, ומ"מ גליף גליפו רק בטה"ע שהוא בבחי' ההארה הנמשכת מן האור א"ס משא"כ מהותו ועצמותו ית' אין שייך כלל לומר בו כן, וכנודע ג"כ שהצמצום ומקום פנוי הי' רק בהאור כו' כמ"ש במ"א. והענין כי הנה ידוע מחלוקת המקובלים אם הכתר נמנה מכלל ע"ס או שאינו מכלל, כמו

שהובא בפרדס שער ג', שיש מי שרצו לומר שהוא אינו בגדר הי"ס כלל רק הוא בחי' הארת אור א"ס כו' ויש שחלקו ע"ז ואמרו שהוא מכלל הע"ס, והאריז"ל הכריע (בע"ח שער מ"א פ"ד) שהוא בחי' ממוצע בין המאציל לנאצלים ויש בו מבחי' תחתונה שבא"ס והוא בחי' ע"י, וזו הבחי' האצילה את הבחי' הב' שבו שהוא שרש כל י"ס הנאצלים בבחי' העלם ודקות גדול והוא הנק' א"א, וב' בחי' אלו יחד נק' כתר והוא בחי' הממוצע כו' יעו"ש. הרי מבואר דבחי' הכתר למעלה מכל הע"ס שאפילו בחי' תחתונה שבו הוא רק שרש הנאצלים בדקות גדול ולמעלה ממהות ספי' דאצי', וזהו כעין ענין ע"ס הגנוזות הנז' בלשון הגאונים ובלשון האריז"ל ה"ע שרש הנאצלים.

וביאור הענין הנה יובן ע"ד דוגמא מענין מארז"ל (במנחות דכ"ט) ששאל מרבע"ה על רבי עקיבא רבונו של עולם זו תורה וזו שכרה, והיתה התשובה שתוק כך עלה במחשבה לפני. והנה נודע כי השגת משה רבינו הי' בבחי' חכמה דאצי' שמשם נמשכה התשב"כ מבחי' נובלות ואחוריי' דח"ע כמ"ש באגה"ק ד"ה עוטה אור כו', ואעפ"כ עם השגה זו לא נתיישב לו עדיין זה הענין ושאל זו תורה וזו שכרה, והשיב לו הקב"ה כך עלה במחשבה כאילו אין טעם לרצון, ובודאי יש לזה טעם אלא שהוא למעלה מההשגה והיינו שהוא מבחי' ח"ס, וזהו ל' עלה שהוא למעלה מעלה ממחשבה עילאה דח"ע אלא שנמשך מח"ס שהיא למעלה מעלה מבחי' הבנת והשגת הנמשך מחכמה דאצי', ועד"מ כמו שבאדם יש גילוי השכל ויש כח השכל שלמעלה מהשכל המושג ומובן, וכמו כשאדם מעמיק בשכלו באיזו סברא ויפול לו בשכלו איזה סברא חדשה שהיא ודאי נמשכת מבחי' כח השכל שלמעלה מהשכל המושג ומובן שהי' לו בתחלה שהשכל הראשון שהי' מושג לו כשהעמיק בסברא זו לא הי' רק בחי' כלי בעלמא לקבל אותה שפע הבאה פתאום מלמעלה מהשכל, כך עד"ז יתפרש ג"כ ענין עלה במחשבה, פי' המחשבה סתם הוא חכ' דאצי' ולשם נמשך מבחי' ח"ס להיות כך וכך בענין רע"ק, והל"ל ירד ונפל במחשבה שהרי הח"ס היא למעלה מחכ' דאצי' ומבחי' ח"ס נמשך זה במחשבה שהיא חכ' דאצי', אלא מפני שהח"ס נק' ג"כ מחשבה סתימאה ובזה שייך לומר באמת ל' עלה שכך עלה במח' זו לכך אמר בכלל ל' עלה. ועכ"פ מובן מזה איך בחי' הח"ס שהיא שרש הח"ע איך שהיא בכתר היא למעלה מעלה ממהות חכמה דאצי' עד שאינו מושג ומובן כלל בח"ע כנ"ל בשאלת זו תורה כו' עד שא"א להיות התשובה רק שתוק כו' כאילו אין לזה טעם, לפי שהטעם הזה שבח"ס הוא למעלה מעלה מההשגה באצי' ששם הי' השגת מרבע"ה, וכנודע דלכן נק' סתימאה וכמ"ש באדרא דקכ"ח ע"ב, ועד"ז יובן ג"כ בכללות בחי' הכתר שאפילו בחי' היותו שרש לאצי' הוא למעלה מעלה ממהות ע"ס דאצי' ממש כי הוא עדיין בחי' הארת אור א"ס, וזהו בחי' ע"י ונמשך ממנו שרש לי"ס דאצי' וזהו בחי' א"א, ולכן נמשל לחקיקה שהיא כאילו אין כאן שום דבר נוסף כלל זולת המהות שהי' תחלה קודם החקיקה כך הוא ג"כ עכשיו לאחר החקיקה, כך ג"כ התהוות בחי' ע"י וא"א הם עדיין מכלל עולמות הא"ס (ע' בהרמ"ז פ' שלח בדף קנ"ט בפי' תלת עלמין אית לי' לקב"ה כו' עלמא

קדמאה כו׳ עלמא תתאה כו׳ ע״ש), משא״כ בחי׳ התהוות אצי׳ חכמה וחסד הרי כיון דאור א״ס לאו מכל אינון מדות איהו כלל וח״ע כעשי׳ גופנית נחשבת אצלו ית׳ לכך נמשלו לאותיות הכתב שהדיו הוא דבר זר רק שנתאחד עם הקלף, משא״כ בחי׳ ע״י וא״א נחשבו מבחי׳ א״ס כנ״ל בשם האריז״ל שהוא בחי׳ ממוצע, לכך לא נמשלו לאותיות הכתב רק לבחי׳ חקיקה, ואף גם שבאמת אינן ג״כ מערך ומהות עצם האור הנמשך מא״ס שהוא פשוט עדיין בתכלית, ה״ז כמשל החקיקה שכשרושמים וחוקקים על האבן טוב ונראה רשימות אין זה כמו עצם הפשוט ממש אך מ״מ אינו דבר זר כמו הדיו כו׳, וכמ״כ י״ס הגנוזות ונעלמים בכתר עליון אין התחלקותם בבחי׳ הכתר נראית ונגלית ליש ודבר כלל מעצמות אור א״ס מאחר שהכתר הוא יש בו עדיין מבחי׳ תחתונה שבאור א״ס רק שהם עד״מ כמו בחי׳ חקיקה ורושם בעלמא ומיוחדים בעצמות אור א״ס (וכמו עד״מ שהשכל הגלוי מתגלה חוץ מהנפש משא״כ כח השכל כלול ומתאחד עם הנפש כו׳ אע״פ שהנפש עצמה היא למעלה ג״כ מכח השכל כמ״ש במ״א). וזהו בריש הורמנותא דמלכא גליף גליפו פי׳ בעלות הרצון לפניו להאציל הע״ס אזי מתחלה גליף גליפו הוא עד״מ התהוות בחי׳ חקיקה בהאור הפשוט לחקוק שרשי הע״ס והיינו התהוות בחי׳ הכתר כנ״ל שזהו למעלה עדיין מהתהוות אותיות הכתב שהם ע״ס דאצי׳, ותוכן הענין דבאצי׳ יש בחי׳ כלים ממש לאורות די״ס לכך נמשלו לאותיות הכתב מדיו ע״ג קלף לבן שהדיו הוא משל לכלים שאינן ממהות אור הפשוט משא״כ בע״י וא״א, הגם שיש בהם שורש לכלים די״ס אין הכלים ניכרים ונתגלים בהם עדיין אלא בהעלם גדול ונמשלו לאותיות החקיקה שאין כאן דבר זר כדיו כו׳, ומ״מ הגליפו לא הי׳ רק בטהירו עילאה שהוא הארה בעלמא הנמשכת מבחי׳ אורו הפשוט ית׳, שבחי׳ הארה זו היא ג״כ פשוט בתכלית הפשיטות ובה נחקקו בחי׳ הי״ס דכתר אבל באור א״ס עצמו לא שייך כלל בחי׳ חקיקה וגליפו ח״ו. וזהו ג״כ כללות ההפרש בין תורה שבכתב למכתב הלוחות, כי תשב״כ הפי׳ שנתלבשה באותיות הכתב, כי התורה עצמה היא למעלה מהכתב, כי תורה היא מבחי׳ יסוד אבא שעדיין יש בו הארת א״ס שמלובש בכתר כמ״ש ה׳ בחכמה, ונק׳ ב׳ עדן רק שנתלבשה בבינה ששם הוא בחי׳ אותיות גן סדרים דאורייתא נמשכי׳ מבחי׳ נהר היוצא מעדן, וגם האותיות אלו שהן הכלים איהו וגרמוהי חד בהון כו׳, אמנם הלוחות שרשם בבחי׳ כתר עליון וזהו ענין עשרת הדברות שנתנו בחג השבועות לפי שאז הוא התגלות הכתר מבחי׳ א״א בז״א כמבואר בפע״ח, כי כל ימי הספירה הוא הגדלת המוחי׳ דז״א בהשלמת מוחי׳ דאו״א המתלבשי׳ בז״א גדלות ראשון וגדלות שני, אך בשבועות מאיר בו בחי׳ גלגלתא שהוא בחי׳ הכתר שמקבל מא״א ואז דוקא ניתנו שתי הלוחות שבהם עשרת הדברות, על כן הי׳ המכתב חרות על הלוחות בחי׳ אותיות החקיקה כמו שהוא בחי׳ ומדרגת הכתר שהוא בחי׳ גליף גליפו בטהירו עילאה כנ״ל.

(עכשיו נת׳ ענין אותיות החקיקה כי אותיות גילוי, וגליף גליפו בטה״ע שה״ע התהוות ע״י וא״א נק׳ חקיקה להיות כתר ממוצע בין מאציל לנאצלים א״כ למעלה מאצי׳, והענין ע״ד שתוק כך עלה במחשבה הרי חכמה שבכתר

למעלה ממהות חכמה דאצי׳, וכן שאר הע״ס דא״א לכך נמשלו לחקיקה שאין כאן דבר זר, וע״ס דאצי׳ כלים ממש נמשל לכתב דיו, וגליפו רק בטה״ע לא בהעצמות, ומכ״ז מובן ענין תשב״כ יסוד אבא מלובש באימא אבל הלוחות שבועות גילוי הכתר חרות חקיקה).

ח) (**והנה** אחר שנתבאר ת״ל ענין מדרגת בחי׳ אותיות החקיקה שהוא ענין ובחי׳ גליף גליפו בטה״ע), ועתה נבוא לביאור הפסוק אם בחקתי תלכו, דמבואר לעיל (בפנים אות א׳) דכיון דתלת קשרין אינון כו׳ ע״כ כמו שבתורה יש ב׳ בחי׳ הנ״ל כתיבה וחקיקה דהיינו התשב״כ והלוחות, כמ״כ בכל ניצוץ נפש אלקית יש ג״כ ב׳ בחי׳ אלו אותיות החקוקי׳ ואותיות הכתובים, דהנה אנו אומרים נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה כו׳ וידוע הקושיא איך שייך לומר טהורה היא קודם שבראתה, ואיפכא הל״ל אתה בראתה טהורה היא כו׳. והענין יובן בהקדים ביאור הפסוק (ביהושע כ״ד ב׳) ויאמר יהושע אל כל העם כה אמר ה׳ אלקי ישראל בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם כו׳ ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולך אותו בכל ארץ כנען, ומבואר הקושיא ע״ז בזהר פ׳ אמור מאי קמ״ל בזה וכי כל ישראל לא ידעו זה, ומלשון הפסוק נראה שהוא דבר גדול ומחודש אפי׳ לגבי יהושע עד שצריך שה׳ יאמרהו, ותירץ בזוה״ק כי באמת דבר גדול דיבר הנביא בהודעה זו והוא ע״ד ישראל עלו במחשבה, דהכוונה ששרשם נמשך מבחי׳ מחשבה סתימאה דא״א שהיא למעלה מעלה מבחי׳ סתם מחשבה עילאה ותתאה, דהיינו כי מחשבה תתאה הוא שחושב מה שמדבר ומחשבה עילאה הוא מחשבת השכל, וכ״ז הנמשל למעלה בבחי׳ ע״ס דאצי׳ הנה אפילו מחשבה עילאה היא בחי׳ בינה, והיא הנק׳ נהר היוצא מעדן כי המחשבה אינה נחה כמו שהנהר נמשך תמיד, ונמשכת מעדן היא בחי׳ ח״ע, אמנם ענין עלו במחשבה הוא בחי׳ ח״ס דא״א שלמעלה מעלה מח״ע דאצי׳ כדלעיל באריכות בפי׳ שתוק כך עבמ״ה, וא״כ אומרם ז״ל עלו במחשבה היינו ששרש נשמתם מושרש ונמשך מבחי׳ מחשבה סתימאה דא״א שלמעלה מחו״ב דאצי׳, וזהו ג״כ ענין הודעה זו שהודיעם ה׳ איך כי בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם, ר״ל ששרשם נמשך מבחי׳ שלמעלה מבחי׳ נהר היוצא מעדן שהיא בחי׳ בינה, כי פי׳ בעבר ר״ל בעבר השני כשעוברים הנהר ובעבר השני שם ישבו אבותיכם, והיינו בבחי׳ א״א שלמעלה מהאצי׳ כי פרסא מפסיק בינו לאצי׳ כמ״ש בענין עד הגל וכו׳, ומעבר להפרסא מושרשים האבות. והענין כי ידוע דאברהם יצחק ויעקב הם בחי׳ חג״ת, אמנם שרשם הוא בחי׳ חג״ת דא״א, והוא ענין טורי נהורא וטורי חשוכא הנז׳ בזהר דהיינו חג״ת דאצי׳ נק׳ טורי נהורא והם בחי׳ המדות הנמשכים מן השכל וההתבוננות שע״י השכל וההתבוננות נולד האהבה או היראה, אך יש בחי׳ אהבה רבה שלמעלה מהשכל ונק׳ טורי חשוכא שהם המדות הכלולים בהרצון שלמעלה מהשכל, וכענין שתוק כך עלה במחשבה כו׳, וזהו ענין ג׳ ידות יד הגדולה ויד החזקה ויד הרמה, וכנודע שבחי׳ חו״ג דא״א מתלבשים באו״א ומהם נמשך אח״כ בחג״ת דאצי׳, והנה המדות שלמעלה מהשכל הם בבחי׳ התכללות מאד וכנ״ל שבכתר אין שייך התחלקות עדיין, וזהו ואקח את אביכם

את אברהם מעה"נ ואולך אותו בכל ארץ כנען, פי' ארץ כנען היא המל' דאצי' ל' תגר וסוחר ול' הכנעה כמ"ש במ"א. והכוונה שהמשיך את האבות משרשם שבעה"נ לירד למטה בכל האצי' (דהיינו כנ"ל שחג"ת דא"א מתלבשים באו"א ומשם בזו"נ) עד המל' כדי להתלבש בבי"ע בגופות בעה"ז לברר בירורי רפ"ח ניצוצי' שנפלו בבי"ע, וירידה זו צורך עלי' היא שיעלו הרפ"ח ניצוצות לשרשן ומקורן אברהם ע"י בחי' אהבה ויצחק בבחי' יראה ויעקב בחי' רחמנות, וזהו ענין אם בחקתי תלכו שהיא בחי' ההליכה ממטה למעלה, ובפרט ע"י מדת רחמנות בחי' נחלה בלי מצרים כו', וזהו ג"כ ענין נשמה שנתת בי טהורה היא, כי הנה בחי' שרשם בעה"נ היינו בחי' אותיות החקיקה כנ"ל באריכות דבחי' מחשבה סתימאה נק' גליף גליפו בטהירו עילאה, וזהו פי' טהורה היא שנמשכה מבחי' טהירו עילאה והיינו ממש ענין בעבר הנהר ישבו אבותיכם, ואח"כ כשירדה למטה כמ"ש ואולך אותו בכל ארץ כנען הוא ענין אתה בראתה יצרתה בחי' השתלשלות בי"ע עד שנפחתה בי, והשתלשלות זו זהו בחי' אותיות הכתב, נמצא יש בישראל ג"כ מדרגות מצד ששרשן טהורה היא הם בחי' אותיות החקיקה ומצד השתלשלותן למטה ואולך אותו בכל ארץ כנען זהו ענין אותיות הכתב. ולהבין ענין ב' בחי' אלו בעבודת ה', הוא כי יש בחי' אהבה הנמשכת מצד הבינה והדעת בגדולת ה' אמנם עיקר בחי' האהבה אינה מצד הדעת וההתבוננות כי אנו רואים שגדול כח הרצון ואהבה יותר מערך השכל וההתבוננות שהרי אפילו קל שבקלים יכול למסור נפשו עק"ה שלא מצד ערך ההתבוננות כלל, נמצא א"כ עצם הרצון בכל נפש לה' זהו למעלה מהדעת רק שעובר דרך מעביר ע"י השכל והדעת, לכן מ"מ בלי התבוננות לא יומשך בגילוי בשעת התפלה, אבל מ"מ עצם שרש הרצון הוא למעלה מהדעת וזהו מצד בחי' נשמה שנתת בי טהורה היא (והיא בחי' אהבת הבן אל האב שנת' במ"א ע"פ ש"ה ממעמקים מפני שהוי' אלקינו ממש כו' וזהו בחי' חטה שאין התינוק יודע כו' כמ"ש במ"א).

וזהו אם בחקתי תלכו להיות בבחי' מהלכים להרחיב האהבה והיראה לה' ית' מיום ליום יותר ויותר, כמ"ש חדשים לבקרים, ולהפוך לבו מן הקצה אל הקצה כו', ולעורר את האהבה לה' עד שתחפץ לצאת ממאסר הגוף כו', והיא בחי' בכל מאדך כו', והמשכה זו להיות גילוי זה בנפש האדם שתוכל לצאת ממאסר הגוף הגשמי הוא מבחי' בחקתי, חקים שחקקתי לכם היינו

בשולי העמוד נכתב:

ובכל זה יובן מ"ש אד' מעון אתה היית לנו כו' בטרם הרים יולדו כו', פי' כי הרים יולדו הוא בחי' טורי נהורא שנמשכים ונולדים בבחי' גילוי מההעלם ושרש נשמותינו הוא אפי' בטרם הרים יולדו דהיינו בעודן בשרשן בטורי חשוכא שם מושרש ג"כ שרש נשמותינו דהיינו בחי' בעה"נ ומשם נמשכים בבחי' גילוי, כמ"ש כי תקנה עבד עברי ישראל קנין א' קנין הוא המשכה מהעלם אל הגילוי.

בחי' חג"ת דא"א ששם שרש האבות ע"כ ביכולתם לרעות צאנם ולהביאם למקור זה הנק' חקיקות להיות תלכו בבחי' מהלך בלתי שיעור וגבול, וכמ"ש הנה ישכיל עבדי כו' וגבה מאד, ופי' מאד בלי גבול היינו בבחי' כתר שהוא בבחי' א"ס, והיינו ע"י אהבת בכל מאדך בבחי' הילוך בתוספת אור דבר יום ביומו, וכל א' מוכרח לבוא אל אמיתית שרשו ומקורו בבחי' חג"ת דא"א הנק' בחקתי כי לא ידח ממנו נדח ממנו ממש ממהותו ועצמותו ית', ואם לא בדור הזה יבא בגלגול בדור אחר ובפרט בדרי דמלכא משיחא שיתעלו כללות נש"י בבחי' מאד כי בימות המשיח עד תח"ה הוא ג"כ בבחי' היום לעשותם רק שיהי' שלימות העבודה כמ"ש במ"א ע"פ אסרי לגפן, לכן אזי יהי' גבה מאד בחקתי ממש תלכו.

והנה מה שאמר אם בחקתי תלכו אין אם אלא לשון תחנונים, הכוונה בבקשה זו שלא ילכו כנ"י בבחי' מהלך הנ"ל כ"א בג' חקיקות הללו דבכתר עליון (שהם שרש ג' אבות שהם שרש ג' מדות הקדושות אהוי"ר ורחמנות ושאר המדות מסתעפין מהם נצח ענף החסד שהוא האהבה כו' וכן כל המצות נמשכי' מג' קוין אלו ולכן נחלקו לג' בחי' תורה עבודה גמ"ח) ולא בדרך אחרת זולתם כלל, וזהו בחקותי שחקקתי דוקא תלכו. ולהבין איך שייך הליכות אחרות עד שנצרך לתחנונים שבחקותי תלכו, אך הענין כי הנה עצמות א"ס ב"ה לאו מכל אינון מדות איהו כלל שבחי' חכמה ובחי' חסד ושאר המדות והספירות שנאצלו הם כעשיה גופנית אצלו ית' ולא שייך עליו לומר בחי' חכמה, כמו דלא שייך עליו לומר בחי' גשמיות ממש כמ"ש בתניא ח"ב פ"ט, ולכן איתא בתיקונים שהי' יכול להיות ממנו ית' התהוות ריבוא רבבות ספירות והיינו שהי' ספי' אחרים ולא מהות ע"ס לבד חכמה וחסד כ"א גם שאר בחי' ומהותי' אחרים לגמרי והיינו לפי שמהותו ועצמותו ית' אינו מערך הספירות כלל וא"כ כך היה יכול להמציא ולהאציל ספירות אחרים שאינן מהות חכמה ובינה וחסד וגבורה כמו שהמציא ספי' אלו חו"ב חו"ג כו', ומה שאעפ"כ לא נאצלו רק ע"ס זהו מפני שכך עלה ברצונו להיות העולם ע"ד שהוא עתה, וכן התורה והמצות כמו שניתנו לנו רמ"ח מ"ע בחי' רמ"ח אברין שהם מבחי' ע"ס טפ"ט כו' כמ"ש במ"א, ואם הי' אצילות הספי' בענין אחר לא הי' העולם כמו שהוא עתה וכן התומ"צ, אבל עכ"פ עצמותו ית' מרומם ונשגב מכל הע"ס עד דלאו מכל אינון מדות איהו כלל, וז"ש קדושים תהיו יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם, כי מה שקדושים תהיו ע"י התומ"צ הוא בחי' גילוי אור א"ס שיתגלה לצדיקים ע"י אמצעות הע"ס אבל קדושתי בחי' האור שלמעלה מהתלבשות בע"ס הרי הוא למעלה מקדושתכם והנה כיון שכן שא"ס ב"ה מצד עצמו מרומם ונשגב מבחי' הע"ס כנ"ל היה יכול לעלות על הדעת שגם ע"י הליכות ועובדות אחרות יוכל לעלות מעלה מעלה ובלבד שיכוין לשם שמים, ולאו דוקא הליכות אלו מבחי' חג"ת אהבה ויראה ורחמים דבחי' ג' אבות שהן שרשי הג' מדות חג"ת שבכתר

כנ"ל דהא א"ס ב"ה מצד עצמו לאו מכל אינון מדות איהו כלל א"כ למה דוקא אין ההילוך רק ע"י ג' מדות הנ"ל, ולזה אמר אם ותחנונים שבחקתי דוקא תלכו כי הרי אף שהי' יכול להיות אצילות ספירות אין קץ מ"מ לא נאצלו רק הע"ס עשר ולא תשע כו', כי כך בחר למושב לו וזוהי הדרך הנכונה לבד לגילוי אורו ית' הא"ס ממש, א"כ כמ"כ העבודה וההילוך בנש"י צ"ל ע"י בחי' אלו דוקא וכללותן ג' קוין חג"ת אהוי"ר ורחמים, וענפיהן ג' בחי' נה"י וכל המדות הקדושות מסתעפות מהם, וזהו לא יסבו בלכתן וכו' ע"כ בחקתי דוקא תלכו ולא לחפש ח"ו הליכות ועובדות אחרות כלל וכן התומ"צ הן שלשה קוין כנגד ג' בחי' הנ"ל והיינו תורה ועבודה וגמ"ח כמו ציור אדם חסד דרועא ימינא הוא גמ"ח כו', ובפרטות הן רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת וז' מצות דרבנן וענפיהן, ועי"ז לע"ל וגבה מאד אותיות אדם להיות אדמה לעליון בחי' מאד בלתי גבול המתלבש בבחי' אדם משא"כ ע"י הליכות אחרות ח"ו.

ואת מצותי תשמרו, פי' השמירה כדי שיתקיים ההילוך דבכל מאדך בתפלה הוא ע"י המצות שהם בחי' כלים מכלים שונים לאור א"ס ב"ה, וזהו ויין מלכות רב כיד המלך, פי' עד"מ היין שא"א לקבלו בלא כלי וכן עד"מ האור שמאיר בפתילה שאם אין פתילה יסתלק האור, וכן עד"מ בנפש החיונית המחיה אברי הגוף כמו כח הראי' בעין וכח השמיעה באוזן, שבקלקול הכלי ע"י מכה וכדומה מסתלק אור הראי' מהעין והשמיעה מהאוזן עד"מ, וכך עד"ז יובן ענין רמ"ח מ"ע רמ"ח אברים דהיינו בחי' כלים דז"א לקבל המשכת האור מבחי' כתר תר"ך עמודי אור שהם תרי"ג מצות דאורייתא ושבעה מצות דרבנן שיומשך ויתפשט בכלים ואברים דז"א ומשם יומשך בבי"ע ובלעדי הכלים הי' מסתלק האור וכענין שנאמר כלים ריקים אל תמעיטי כו' וכתי' אין עוד כלי ויעמוד השמן כו', וזהו ויין מלכות הוא האור שמאיר רב כיד המלך הוא בחי' היד הגדולה חסד דאריך כו', וע"י שנכנס יין זה באדם יצא הסוד ואהבה מסותרת ששרשה מבחי' האבות אשר שרשן מבחי' זו בעבר הנהר כו' כנ"ל, אך שצ"ל בחי' כלים מכלים שונים דתומ"צ שבהן יומשך יין מלכות להיות כיד המלך. וזהו ואת מצותי תשמרו פי' מצוה לשון צוותא והתחברות והיינו כאשר האור נמשך בכלי אז הוא בבחי' התקשרות וצוותא אלינו, משא"כ בעודו למעלה נק' חקיקה גליף גליפו וכו', וזהו בחקתי תלכו בתפלה בבחי' אהוי"ר והתעוררות רחמים כו' שהוא עליות עד בחי' חקיקה עליונה אורות דכתר, והיינו דוקא ע"י ואת מצותי תשמרו שהן הכלים להמשכות וגילוי אורות הנ"ל שע"י הכלי יתקיים האור, והיינו כי צ"ל בחי' העלאה והמשכה ואז אחר ההמשכה חוזר להיות עוד העלאה ואח"כ המשכה וחוזר חלילה בחי' רצוא ושוב, ועי"ז ונתנה הארץ יבולה הארץ היינו בחי' מלכות דאצי' שתתן יבולה בהעלאת מ"ן דרפ"ח ניצוצים ואח"כ ממילא יומשך בחי' ועץ השדה יתן פריו הוא המשכת מ"ד והיינו שיהיה גילוי אור א"ס ב"ה ממש, ועי"ד מש"ל פ' שמות ע"פ הבאים ישרש שבחי' גילוי אור המצות כמו שיהיו לעתיד נק' פרי שהוא בחי' גילוי טעם ותענוג וע"ז ארז"ל מאי פירי מצות (והעליי' שיש בזה יותר מבחי' בעבר הנהר ישבו אבותיכם כו', יובן עם מ"ש

לעיל פ' אמור בביאור לפסוק והניף אותם מענין נותן שתי הלחם ע"ג שני הכבשים דתנופת שני הכבשים הוא להעלותם לבחי' כשבים שהשי"ן קודם לבי"ת דהיינו להמדות שלמעלה מהחכמה ובינה, ואעפ"כ מניפין שתי הלחם שהן תשב"כ ותשבע"פ על גבי שני הכבשים כי הן גבוהים יותר שם ג"כ כו'. וזהו אם בחקתי כו' ונתנה הארץ כו' ועץ השדה כו', וע"ל פ' תולדות בביאור ע"פ מים רבים כו' אך אם יתן איש כו', ולא עוד אלא שהוא המשכה מבחי' גבוה יותר הרבה כו' ע"ש, וע"ל פ' לך לך בד"ה הנה אברם כו').

ונתנה הארץ יבולה, י"ל מאחר שאמר אם בחקתי תלכו חג"ת דא"א א"כ איך יתכן השכר ונתנה הארץ מל' דאצי' יבולה הלא בחי' כתר למעלה מכל האצי' ומל' סופא דכל דרגין, אך הענין דכמ"כ יפלא אומרו בעה"נ כו' ואולך אותו בארץ כנען, א"כ ירידה היא ומהו השבח, אך הענין דבירורי' דשם ב"ן דתהו הרי יש בזה בירורי כתר דתהו שרש' גבוה יותר מכתר דתיקון, וכמ"ש זה ע"פ מעיין גנים באר מ"ח כו', וזהו מים חיים יצאו מירושלים אל הים הקדמוני, ועוד זאת מל' אבן מאסו הבונים אבות היתה לראש פנה רדל"א שלמעלה מחג"ת דא"א דשם שרש האבות כמ"ש במ"א ע"פ בזאת יתהלל וכו', נמצא חג"ת שרשו גבוה מחב"ד כי ז"א בעתיקא אחיד ותליא משא"כ או"א במזלא ומל' גבוה מז"א בשרשה ברדל"א, והיינו כי דצח"מ וממטה למעלה צומח שרשו גבוה מחי ודומם גבוה מצומח וכו' ומל' נק' דומם וז"א צומח כו'. והא"ש מה שמבואר במ"א דנש"י מצד שרשן עומדין ומצד הגוף מהלכים, וקשה שהרי לפמ"ש כאן הם מהלכים מצד שרשן בחקתי, אכן דבלא"ה קשה אם שרשן מבחקתי מה ירויחו ע"י הירידה כיון שהעלאה ג"כ לבחקתי, ועכצ"ל בתירוץ זה א' מב' דברים או דשרשן רק מחקיקה אבל הם עצמן היו למטה, ועכשיו יתעלו להיות הם עצמן לשם, וזהו ולכי לך לשרשך, או שי"ל דיתעלו יותר כי מקודם היו מבחי' מ"ה דתיקון בחי' כלים ויתעלו בשרש התהו אורות, ולגבי הליכה זו נק' תחלה עומדים, כי אין ערוך כלים לגבי אורות. וגם מובן למשכיל דאותיות החקיקה הם שרש הכלים י"ס הגנוזות, אבל האורות פשוטים וא"צ לשרש כמ"ש הפרדס שי"א פ"ו, א"כ ההליכה שיתעלו בהאורות וזהו טהרה מביאה לידי קדושה ועמ"ש ע"פ את שבתותי תשמרו.

בענין אם בחקתי, התחנונים הכוונה כיון שמצד עצמות א"ס הי' יכול להיות ספי' אחרים, והי' א"כ העבודה באופן אחר, א"כ יוכל האדם לומר מאחר דעצמותו לאו מכל אינון מדות, אבחור הליכות אחרות, לזה התחנונים דדוקא בחקתי תלכו הנמשכי' עפ"י הע"ס ובהן המשכת האור וכנודע דרמ"ח מ"ע נמשכים טפ"ט ורת"ס וה"ח, כי היא הטובה שבכולן שלכך בחר להיות יו"ד ספי' יו"ד ולא ט' כו'.

בענין אם בחקותי משמע ב' חקיקות כמ"ש בתורה על פסוק זה משנת תקס"ו ושם נת' דהב' חקיקות הן בענין לעשות כלי בנה"ב א' מבפנים והב' להעביר החלדה מבחוץ, וכעת נ"ל לבאר זה ג"כ עפמ"ש בתורה דכאן דבחקתי הם אותיות החקיקה העליונים ושייך ג"כ בזה ב' בחי', והוא עפמ"ש במ"א

עריבים עלי ד"ס כו' יעו"ש. והנה מש"ש גלוי הסוד אהבה מסותרת הוא בחי' בחקתי שהם המדות שלמעלה מהשכל בלי טעם טורי חשוכא ושרשן חג"ת דא"א (משא"כ אהבה דכי הוא חייך מצד הטעם), וזהו עיקר ההילוך, ונמשך ע"י יינה של תורה כמ"ש במ"א דבחי' סתימו דאורייתא מקשר סתימו שבנפש לבחי' סתימו דקודב"ה, וגליא דאורייתא מקשר גליא שבנפש בחי' אהבה כי הוא חייך לגליא דקוב"ה בחי' עמך מקור חיים, אבל סתימו שבנפש בחי' הסוד אהבה בלי טעם ושרשה מהמקיף של הנשמה טהורה היא מתקשראה לסתימו דקודב"ה שלמעלה מבחי' גילוי להחיות עולמות ע"י סתימו דאורייתא נכנס יין שמחה של מצוה ע"י פנימי' התורה והגילוי בשבת זהו ענין הנשמה יתירה כמ"ש במ"א ע"פ ויקהל תקס"ה, וזהו ואת מצותי תשמרו יין המשומר שבכלים מכלים שונים דרמ"ח מ"ע ועי"ז בחקתי תלכו, אך כ"ז א"פ אבל ע"י ברכת המצות נמשך א"מ כמש"ש שזהו פי' עלי כו', היינו החקיקה מבחוץ כי המקיף מזכך חצי הכלי מבחוץ והפנימי מבפנים, ויש באותיות החקיקה ג"כ פנימי ומקיף כמ"ש במ"א ע"פ כיריעות שלמה כו' ועל ידיהם נעשה חקיקה בנה"ב ג"כ מבפנים ומבחוץ, וזהו וצויתי את ברכתי בשנה הששית, בחי' ברכות המצות בשנה הששית יסוד כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא מקיפים וארעא פנימי' שיתחברו, ומסולק בזה קושי' האוה"ח פ' בהר מהו ענין וצויתי דהא כבר נאמר ונתנה הארץ פריה אך ונתנה הארץ מ"ן אבל ברכתי ברכת המצות מקיפי' מחברים א"מ וא"פ.

שייך לפסוק אם בחקתי תלכו, בבוך ויקרא פ' בחקותי, ושם נכתבו ג' סעיפי'

ד) **במד"ר** פ' שמות פ"ב ע"פ ויבא אל הר האלקים חורבה, ה' שמות יש לו הר האלקים, הר בשן כו' הר האלקי' שבו קיבלו ישראל אלקותו של הקב"ה, הר בשן שכל מה שאדם אוכל בשיניו בזכות התורה שניתנה בהר. וכה"א אם בחקותי תלכו, ונתתי גשמיכם בעתם. עמ"ש בת"א פ' ויחי בד"ה חכלילי עינים בענין ולבן שנים מחלב, ומ"ש ע"פ שניך כעדר הרחלים, בתרגום שה"ש פי' שניך הם כהנים ולוים האוכלים תרומה ומעשר כעדר וכל הרחצה נחל יבק, והענין כי הנה ארז"ל ע"פ ואם האכל יאכל בשתי אכילות הכתוב מדבר א' אכילת כהנים וא' אכילת מזבח, ונת' במ"א שענין אכילת כהנים ממשיך אכילת אדם העליון שם מ"ה שלמעלה מאכילת מזבח שם ב"ן, ופי' אכילת אדם העליון שעי"ז נמשך החיות בבחי' אדם העליון, ע' מזה בלק"ת ר"פ מטות בד"ה וידבר משה אל ראשי המטות ושם פ"ג ובשה"ש בד"ה צאינה וראינה דרוש השני ושם פ"ג ובד"ה אני ישנה ולבי ער פ"ב בענין רעיתי פרנסתי ובד"ה לבבתני אחותי כלה פ"ג ובד"ה שניך כעדר ספ"ד בפי' שניך, וכיון שהתורה היא בחי' לחמי כביכול לכן נק' הר סיני הר בשן שמזה נמשך ג"כ מה שהאדם אוכל בשיניו בזכותה כו'.

אם בחקותי תלכו עה"ק חלק העבודה פי"ח הובא בשל"ה דט"ו ע"ב, שערי אורה במדת בינה.

ה) **בקדושין** פ' האומר דס"א סע"ב לר' מאיר דס"ל כל תנאי שאינו כפול אינו תנאי היינו דכתיב אם בחקתי תלכו ואם בחקתי תמאסו, ולר' חנינא בן גמליאל דס"ל דאינו צריך כפילת התנאי מ"מ הכא צריך כפילי' משום דס"ד אמינא אם בחקתי תלכו ברכה אם בחקתי תמאסו לא ברכה ולא קללה קמ"ל, עכ"פ מפרשי' אם היינו תנאי, אכן בפרק לפני אידיהן ד"ה סע"א איתא ת"ר אם בחקתי תלכו אין אם אלא לשון תחנונים וכן הוא אומר תילים סי' פ"א לו עמי שומע לי כמעט אויביהם אכניע, ופרש"י שהקב"ה מתחנן לפניהם שישמרו את התורה לו עמי היינו תחינה כמו הן לו יהי' כדבריך, בפ' ויצא סי' ל' ל"ד ושם פרש"י הלואי שתחפוץ בכך, ואומר בישעי' סי' מ"ח י"ח לוא הקשבת למצותי ויהי כנהר שלומך וגו' ויהי כחול זרעך וצאצאי מעיך וגו' וסמכו עוד בגמרא שם פסוק מי יתן והי' לבבם זה להם בפ' ואתחנן פ' ה', וכ' מהרש"א שם נראה דה"פ לפי שמלת אם בכל התורה נאמרה בלשון ספק ותלוי ויצאו מן הכלל כגון אם כופר יושת עליו, אם כסף תלוה כפרש"י בחומש, ומצינו קרוב ללשון זה במבקש כמו אם יהי' אלקים עמדי ר"פ ויצא, וע"כ א' שאם בחקתי אל תפרשהו בלשון ספק ותלוי כחבירו בפ' זו ואם לא תשמעו (הג"ה, ולכן ר"פ ראה נא' את הברכה אשר תשמעו ולא נא' אם תשמעו, עכ"ה) אך תפרש בלשון מבקש ותחנונים דכן מצינו שהקב"ה מבקש דבר זה מהם שנא' לו עמי שומע לי וגו' עכ"ל מהרש"א. י"ל למה צריך לתחנונים הלא בידו הוא כמ"ש ביחזקאל סי' ל"ו כ"ו ונתתי לכם לב חדש כו' והסירותי את לב האבן מבשרכם כו' ועשיתי את אשר בחקי תלכו, הרי בידו הוא שבחקתי תלכו, ע' מזה בגמ' סוכה פ' החליל דנ"ב, וא"כ למה צריך לתחנונים, ויובן עפמ"ש בלק"ת בדרושי שבועות סד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה בענין מי יתן והי' לבבם זה כו'. והנה ענין אם לפי הפי' בגמרא דקדושין שהוא לשון תנאי, יש לפרש עפמ"ש בזח"ב פ' תרומה דקס"ב ע"ב וז"ל תליסר פקודין אלין תליין בימינא, ושמאלא אתכליל בימינא והכי אצטריך (הג"ה, ע' מזה בזח"ג ר"פ קרח דקע"ו ע"א וז"ל אורייתא איהי חילא דימינא כד"א מימינו אש דת למו ושמאלא אתכליל בימינא, ופי' המק"מ דימינא הוא ז"א ושמאלא הוא נוק' אתכליל בימינא, והרמ"ז שם פי' ימינו זהו אבא המלביש חסד דא"א ע"ד ושמן ימינו יקרא בלק"ת סד"ה בהעלותך את הנרות דרוש הראשון, ושמאלא הוא אימא המלבש' גבורו' דא"א אתכליל בימינא, וע' זח"ב פ' בשלח דנ"ח סע"א ע"פ ימינך ה' נאדרי בכח ודנ"ד סע"א וע"ב, וע' במד"ר פ' בראשית ס"פ י"ב ע"פ ביום עשות הוי' אלקים ארץ ושמים, עכ"ה) ובכל זמנא דשמאלא אתער (הג"ה, י"ל כמו בר"ה ויוהכ"פ שהוא בחי' שמאלו תחת לראשי, כמ"ש בזח"ג פ' פנחס דרי"ד ע"א ע"פ חשף ה' את זרוע קדשו כו' ע"ש בהרמ"ז ובזהר תרומה דקל"ה ע"א ע"פ וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב, זהב ברזא דיומא דר"ה דאיהו יומא דזהב יומא דדינא כו' עכ"ה) ימינא שארי ביה ברישא ובג"ד אם יזכון שמאלא אתכליל בימינא ואי לאו ימינא אתכלל בשמאלא (ע"ד

הנז' במד"ר פ' ויצא ר"פ ע"ג שרשעי' מהפכים מדה"ר למדה"ד בכל מקום ה' מדה"ר וכתי' וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ כו' ויאמר ה' אמחה את האדם כו', ושם אשריהם הצדיקים שמהפכים מדה"ד למדה"ר שנא' ויזכור אלקי' את רחל כו') ושלטא שמאלא, וסימנא דא אם ברישא כגון אם בחקתי תלכו, ובכל אתר שמאלא אתער ברחימא ברזא דימינא ולבתר אתתקיף דיני' כמה דאצטריך, וכך אצטריך בכל אתר עכ"ל. ופי' המק"מ שם בענין וסימנא דא אם ברישא וז"ל פי' לעיל דקל"ו אמר א' הוא אבא מ"ם הוא אימא (הג"ה, ע' מזה בסידור ע"פ יום ליום יביע אמר, עכ"ה) ונודע שאבא אחיד בחסד ואימא בגבורו' ולכך הפרשה מתחלת בתיבת אם לומר הרי הימין והשמאל לפנינו אם יזכו ישראל השמאל נכלל בימין ואם להיפך הימין נכלל בשמאל, א"כ י"ל אם ברישא כאלו אמר אם בחקתי תלכו ברישא כלומר שהתחיל הכתוב בברכות ואח"כ בקללות לומר שאם יזכו השמאל נכלל בימין (הג"ה, ע"ד שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני ע' זח"ג פ' אחרי דע"ד ואם לא יזכו הימין נכלל בשמאל והרי קללות ח"ו עכ"ל. ואפ"ל לכן נא' ואם בתוס' וא"ו, כי אם מורה שהאל"ף גוברת על המ"ם, והיינו החכ' שהוא אלף ע"ד אאלפך חכ' והוא מקור קו הימין חסד ע"ד אב הרחמן בלק"ת בשה"ש בד"ה באתי לגני, אבל ואם תוס' הוא"ו גורע כמו וה' הוא וב"ד אבל הוי' בלא וא"ו הוא לבדו כו'. והנה מכ"ז למדנו שענין התנאי אם בחקתי תלכו ואם כו' הוא מבחי' או"א דהיינו חו"ב ואח"כ נמשך בחו"ג שהם ימינא ושמאלא, וכן בכללות זו"נ כו'.

והתהלכתי* בתוכם, פי' בשל"ה שנהי' בבחי' מרכבה, וא"כ זה ע"ד היא מתהלכת בין החיות ע' שפי' בזהר בראשית דמ"א ע"ב ובלק"ת בד"ה וספרתם לכם דגבי חג השבועות והנה והחיות נושאות וכו' ע' בה"ז ויקהל דקצ"ז בענין קחו מאתכם תרומה, וכמו"כ האבות הן המרכב' דאצי' וא"כ זהו והתהלכתי בתוכם ע"ד היא מתהלכת וכו' כן והתהלכתי. וע' מענין זה בת"א פ' יתרו בד"ה ענין האבות הן הן המרכבה שמעלים חו"ב לאא"ס ממש ועי"ז נמשך אא"ס בחו"ב וזהו והתהלכתי בתוכם, ועמ"ש ע"פ כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך כו'.

---

* והתהלכתי: קטע זה נמצא בכת"י 1048 קעה, ב אחר ד"ה והתהלכתי הנדפס בחלק ב' ע' תרנד, ואולי זה המשך להנדפס שם.

בחקתי

להבין ביאור הדברים ע"פ והתהלכתי בתוככם.

הנה כתי' כי אמרתי עולם חסד יבנה, שכל בנין והתהוות העולמות הוא ע"י בחי' החסד דוקא, ולכאורה יש סתירה ע"ז כי הלא בפ' בראשית נזכר הכל שם אלקים דכתי' ברא אלקים, ויאמר אלקים כו' והוא לפי שלהיות התהוות העולמות הוא ע"י רבוי הצמצומים לצמצם האור ולהעלימו וגם כדי שיהי' רבוי ההתחלקות בהנבראים וכ"ז הוא מבחי' הגבורה דוקא שמטבע הגבורות לפרר וזהו וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק שהריבוי לחלקי' רבים נמשך מבחי' יצחק, וא"כ איך אמר חסד יבנה. אך הענין הוא דשניהם אמת דאע"פ שהמשכת האור והחיות אלקי בא ע"י רבוי צמצומים שמבחי' גבורה מ"מ זה הצמצום והגבורה חסד גדול הוא דהיינו רק כדי שיומשך האור לבחי' גבול של הנבראים לכ"א לפי אשר יוכל שאת ואילו לא הי' נמשך ע"י צמצומי' אלו לא הי' עולם כלל. והנה בחי' צמצומי' אלו זהו ענין בחי' הכלים ורבוי הצמצומי' זהו ענין רבוי הכלים, ומחמת רבוי הכלים הרי האור מוסתר בתוכן ומתחלק לחלקי' רבים קטנים לפ"ע הכלים ועי"ז יוכלו לקבל, ומלבד זה הנה מחמת שיש רבוי הכלים עי"ז מתמעט האור, כי האור והכלי הן ב' הפכיים ולכן בכל מקום שיש רבוי האור אזי הכלי מועט ודק, וכשיש רבוי הכלי אזי האור מועט. ויובן זה עד"מ בנפש האדם דהנה אנו רואים בחוש בנפש האדם בכחותיה המתפשטים בגוף שכל שהאור והחיות בא במיעוט וצמצום גדול אזי שם יהי' הכלי המגביל להאור והחיות רב וגס ועב, וכל שהאור והחיות בא בגילוי והתרחבות יותר שם יהי' בחי' הכלי במיעוט ובדקות גדול כמו בחי' גילוי אור וחיות השכל שהוא הכח והאור היותר עליון שבכל כוחות הנפש המתפשטים בגוף עד שהנפש נק' על שמו שהרי נקראת נפש המשכלת שהשכל הוא הכח היותר גבוה ונעלה מכל הכוחות המתפשטי' ונמשכים מהנפש באיברי הגוף, והוא שורה ומתגלה בכלי המוח שבראש, הרי כלי המוח הוא קטן יותר משאר האיברי' שהרי המוח קטן מהגוף ואצ"ל מהרגלים, וכן כח הראי' בכלי העין וכח השמיעה בכלי האוזן והדבור בפה, הרי כל כוחות עליונים אלו הכלי שלהם הוא מועט דהיינו רק הראש עם הפנים, והגוף והרגלים כלים גדולים יותר ויותר מהראש והאור והחיות בהם במיעוט יותר, וכמו שנראה בחוש שהרגלים כלי' גדולי' והאור בהם מועט שהוא רק ענין כח ההילוך שישנו ברגלים, וכן עד"ז איברי המזון הם גסים הרבה מאיברי הנשימה והאיברים החיצוני' מאיברי' הפנימיי' ובהאור וחיות הוא להיפך שעיקר החיות יותר באיברי הנשימה מבאיברי המזון וכן באיברים הפנימי' לגבי איברי' החיצונים ולכן איברים הפנימיים נקובתם במשהו לפי שבהם תולה עיקר החיות משא"כ באיברים החיצונים אף שיחסר היד יוכל לחיות, הרי נראה בחוש שבכל מקום שהאור והחיות גדול ורב שם הכלי מועט ודק וכשהכלי רב גס ועב שם האור מועט כו'. ועד"ז ג"כ במודמ"ע שאותיות המחשבה הם רוחניים ודקים מאותיות הדבור ע"כ אור השכל מתגלה בהם יותר מבאותיות הדבור, ועד"ז באותיות הדבור לגבי אותיות הכתב, וכן אנו רואי' בדרך ההשפעה הנה די לחכימא

ברמיזא הנה ע"י הרמז שהכלי מועט מבין השכל בגדלות משא"כ לתלמיד קטן צריך להשפיע ע"י רבוי דברים אותיות וכלים מכלים שונים ועכ"ז השכלתו מעוטה. ועד"ז יובן הנמשל למעלה בענין אורות וכלים, שכל שהאור בא בגלוי יותר אזי הכלי דק ומועט יותר וכל שיש רבוי וגודל הכלי אז האור והחיות מתמעט יותר. וזהו ענין שנז' שם אלקים במע"ב שהוא שרש הכלים והן הן בחי' האותיות דבר ה' וכמ"ש בתניא ח"ב פ"ד ולכן נאמר ל"ב פעמים אלקים במע"ב דהיינו רבוי הכלים ואז האור בא במיעוט כו' ועי"ז דוקא יוכל להיות בנין העולם והתהוותו. וזהו שמש ומגן הוי' אלקים כו' וכמש"ש בתניא.

ועפ"ז יובן ענין אחד שנראה בו לכאורה סתירה גדולה בדברי המקובלים, דבמ"א מבואר שיש יחידות עשירות מאה וכו' והיחידות הוא למטה במדרגה והעשירי' בבחי' גבוה יותר וכמ"ש בזהר ע"פ ויהיו חיי שרה מאה שנה כו' שבמדות הוא בחי' יחידות וזהו ענין שבע שנים שהם ז' המדות ועשרים שנה הוא בחי' חו"ב תרין ריעין וכו' והיינו משום כי כדי שיהי' גלוי המדה מהשכל אינו כ"א מבחי' עשירית שבשכל ולכן כל מדה ומדה הוא רק בחי' עשירית מהבינה כו' והשכל הוא ג"כ עשירית מלמעלה מהשכל הנק' בחי' מאה (ועיין בספר שפע טל בהקדמה בן מאה שנה) וע"ז נאמר ועתה מה ה' אלקיך שואל מעמך א"ת מה אלא מאה אלו מאה ברכות שהם ברכות והמשכות מבחי' עליונה מאד שלמעלה גם מהחו"ב ולכן הם ברזא דמאה כו'. ובמ"א מבואר להפך שהמספר והרבוי נמצא דוקא במדרגה היותר למטה וכל מה שלמעלה יותר הוא יותר בחי' אחדות בלי רבוי וכמ"ש בזהר פ' פנחס דר"ך ע"ב ע"פ עיניך בריכות בחשבון *.

והתהלכתי כו' אנחנו נהי' המרכבה כו' בשל"ה כ"ב ב' א"כ והתהלכתי רו"ש ועכשיו ע"י המלאכים והיא מתהלכת בין החיות כו'. רצ"ב ב' והתהלכתי וזהו ואמר ביום ההוא כו' זה. ש"ה ב' אשר התהלכו כו'. ש"ט א' והתהלכתי ע"ד שנק' צבאות ה', זהו ממטלמ"ע וכשנק' צבא' זהו מלמעלמ"ט.

זכור ושמור, הקולות והלפידים, והתהלכתי, שבעה שבועות, א' דבר שתים זו שמעתי.

בצד הגליון בגוכתי"ק: ענין הילוך הב' מלמטלמ"ע ע"ד מה יפו פעמיך בנעלים.

בחשבון: ע"כ נמצא בגוכתי"ק.

ההמשכה חסד יבנה והצמצום וההתחלקות זהו ג"כ חסד (ע"ב גשרים וכן שערות בענין א"ד שפתי) וענין ההתחלקות זהו רבוי הכלים וגם מיעוט האור וכמו באדם במוח שהאור רב שכל ראי' שמיעה והכלי מועט, וברגל האור מועט רק כח ההילוך הכלי מרובה, ולכן לפעמים יחידות במל' ורבבות בע"י ולפעמים להיפך חול הים כו' כי למעלה רבוי האור ומיעוט הכלי עקודים בכלי א' מלמטה מיעוט האור ורבוי הכלי א"כ מ"ש יחידות במל' זהו האור, ומ"ש כחול הים זהו הכלי רבוי צירופים כו' (והמשל לתלמיד גדול יוכל להבין ע"י מעט דברי' די לחכימא ברמיזא, ומבין שכל גדול ע"י המעט דברי' וההפך לתלמיד קטן, וזהו לעולם ילמד אדם דרך קצרה ע' רמב"ם שהעניני' מרובי' והמלות קצרות והיינו רבוי האור ומיעוט הכלי). והענין כי האור והכלי כמעט ב' הפכים שטבע האור לעלות אש אוכלה והכלי יורד א"כ ברבוי האור ממילא הכלי קטן ר"ל שאינו תופס מקום ובטל להאור ומשה כבד פה כו', ועד"ז באצילות איהו וגרמוהי חד הכלי בטל כי האור רב ובבריאה הכלי יש מחמת שיש מסך והאור מועט כו', וכן בהשתלשלו' בעשי' (וז"ש בזהר תוקפא דגופא חולשא דרוחא וע"כ התורה נק' תושי' שמתשת כלי נה"ב מחמת אור תורה. ולכאורה באדם שלמטה יוצא מדרך הנ"ל דהרי הגוף מעשי' הכלי גשמי והנשמ' שרשה מאצי' וגבוה ממלאכי' וכן זיווג גופני לגבי זיווג נשיקין, וע' בענין אדה"ר גופו מעפר משא"כ בהמות וחיות צומח כו', א"כ זה לכאורה נגד כל הנ"ל, וע' ביאור מטות תקס"ב. אפשר זהו דרך למעלה מהשתלשלות עוי"ל דכלל הנ"ל זהו כשהאור בגלוי בהכלי משא"כ נשמת האדם בגוף אין הגוף והכלי משיג מהות הנשמה רק מציאותה כו', ועד"ז ע"י תומ"צ כלי' גשמיי' ממשיך אור שלמעלה מהשתלשלות כו' מבררי' כלי' דתהו, ועי"ז נמשך אורו' שלמעלה מהכלי' לגמרי, ע' מ"ש אזה"ר וה' פקד את שרה וע"פ חיי שרה ויתרון ארץ, תקס"ו). וכ"ז נק' הילוך דרך פנים (בחי' שהכלי משיג האור ובגלוי וע"כ הולך ומתמעט, מיהו אברהם המשיך רבוי האור שלא יהי' הולך ומתמעט, ע' ביאור השמים החדשים אות ג' כו') ויש הילוך בבחי' אחרי.

להעיר בב' הילוכי' הנ"ל מענין כלים משכן שבת ומשה אמר להיפך שבת משכן כלים, או מענין שמי' וארץ חדשי' לפני פנימי' שלמעלה מבירורים, ושמים וארץ דכעת, תורה ע' ואתחנן אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת אבל מצו' אתעדל"ת, עד"ה האזינו יערוף כמטר חיצוני' כו' תזל כטל פנימי' כו', ע' בשימני כחותם עליי' הכלי' או עיבור.

להעיר מכדכד כדין וכדין, וגם מענין מ"ש גבי לויתן ושור הבר ג"כ ב' בחי' הנ"ל דפנימי' וחיצוני', בימי אברהם לא יכול להיות ההילוך

בצד הגליון בגוכתי"ק: ע' ד"ה אחרי דלקמן י"ל המצות נק' מצות המלך ולכן נמשך מזה אחרי תלכו, וגם ממשיכי' רצה"ע בנפש עשה רצונו כו', א"כ זהו הילוך ממטלמ"ע ע"י המצות נמשך אהבה אבל הילוך הא' אהבה אהבה קודם כו'.

הב׳ דאחוריי׳ כי עדיין לא נזדכך העולם כדפי׳ בד״ה וכל העם רואים, י״ל קולות ולפידי׳ כנגד ב׳ מיני הילוך הנ״ל דמלמעלמ״ט וממטלמ״ע, וע׳ ענין לפידי׳ בד״ה ביום הזה יכפר בענין צור כו׳, וע׳ ביאור דתכלת כשמדליקין נר, ושופר י״ל המחבר ב׳ מיני הילוך הנ״ל וכענין זכור ושמור בדבור א׳.

וזכרתי להם ברית ראשונים.

א) **מד״ר** כי תשא ס״פ מ״ד שכשם שכרת ברית לאבות כך כרת ברית לשבטים כו׳ שנאמר וזכרתי להם ברית ראשונים. ואפשר להבין עפמ״ש בזח״ג נשא קל״ד ב׳ וז״ל ודא הוא תקונא קדישא עילאה דתייסר (ר״ל מן י״ג ת״ד שבא״א) דמכאן אשתלשלו י״ב תחומין לעילא י״ב תחומין לתתא י״ב תחומין לי״ב שבטי אבהתנא הה״ד אשר נשבעת לאבותינו, י״ב תחומין לתתא י״ל י״ב ר״ה, ופי׳ בביאור האד״ר מהאריז״ל וז״ל י״ב תחומין לי״ב שבטי אבהתנא היינו שממנו נתברכן י״ב בני יעקב כל אחד נתברך מתיקון אחד הראוי לו, וכ״כ בזהר אחרי מות דס״ב ע״א, והיינו דכתיב איש אשר כברכתו בירך אותם מאי כברכתו בההוא דוגמא דלעילא כברכתו בכל מכ״לא ומכילא וע״ש שהתחיל בי״ג מדות ומנם במכילין של א׳, וכ״כ במ״א שכל תקונין דאתתקנן בקבליהון ברכאן מעת״י כאן לקבליהון עכ״ל, וכ״כ במק״מ פ׳ אחרי שם, עמ״ש בזהר שם איש אשר כברכתו, כברכתו דכל מכילא ומכילא פי׳ כל א׳ מהשבטים מקבל שפע מי״ג ת״ד עכ״ל המק״מ. עכ״פ לפי׳ ביאור האד״ר וכ״ד המק״מ י״ב שבטים דבריאה מקבלים שפע מי״ג ת״ד דאצילות, ובספר רוח דוד על האד״ר על מאמר הנ״ל, בספרו דל״א ע״א כתב וז״ל ומכאן אשתלשלו י״ב תחומין לעילא פי׳ שמזה הפה מתפשטין שפע לי״ב תקוני דא״א וגם לי״ב דז״א כו׳ והם י״ב שבטים כו׳ עכ״ל, ועיין בלק״ת פ׳ מסעי בד״ה לבאר הדברים בענין וירד הגבול, עכ״פ פי׳ וזכרתי להם ברית ראשונים שהם י״ב שבטים דבריאה אשר הכריתת ברית להם הוא שיומשך להם שפע מי״ג ת״ד דאצי׳, ומ״מ אפ״ל ג״כ כמ״ש הר״ד שהמשכה זו נמשך ע״י י״ב דז״א, ולפ״ז צ״ל מהו הכריתת ברית להאבות שלמעלה מהכריתות ברית לשבטים אם נאמר שזהו שנמשך להם מחג״ת דא״א הלא י״ג ת״ד מא״א שנמשכו ממו״ס י״ל יש בהם בחי׳ גבוה יותר כמ״ש בבה״ז פ׳ נשא על המאמר דקכ״ח ע״ב, צ״ל שהכריתת ברית לאבות שיומשך להם מחג״ת דעת״י כמ״ש על המאמר וישב דק״פ ונשא מאברהם וגבה מיצחק מאד מיעקב ע״ש *.

בשולי העמוד בגוכתי״ק: עמ״ש בבוך ירמי׳ בזכרי׳ ט׳ י״ד ע״פ וד׳ עליהם יראה, דשייך לר״ה וכן ענין השמים החדשים שייך ג״כ.

*) בגוכתי״ק יש כאן ג׳ עמודים חלק, ואולי חסר סיום המאמר.

הוספות

במ"א פי' בראשית נמי מאמר הוא דהוא ענין אמון אומן עושה לו לוח ופנקס שבו מצוייר מה שיבנה, והציור בקצרה, וזהו מאמר בראשית חכמה שבו נכלל הכל כי למעלה ע"י בחי' ציור זה שהוא ענין מחשבה נברא ואח"כ נפרטו וכמו למעלה משנה בדרך קצרה שזהו היו"ד דשם בבה"ז פ' אחרי ונק' מאמר אחד א' פלא ח' חכמה ד' רבתי מה שנכלל הדבור בחכמה, כאן פי' ע"ד בסש"ב סוף ח"ב פי"ב ע"י ריבוי הצירופים ותמורות ד'תמורות נעשה יש ודבר נפרד כו', מאמר אחד ויו"ד מאמרות ע"ד כלל ופרט ע' בת"א בד"ה ענין הברכות שזהו ענין עלמא דאתכסייא ועלמא דאתגלייא, ובבה"ז פ' שמות דקול איהו כלל ודבור איהו פרט ובבה"ז ויחי דרמ"ו ע"פ נפתלי אילה שלוחה, עמ"ש בפרדס ערך פרט דהכתר נק' כלל ועמ"ש מזה שנק' אור כללי ע"פ הזהר תרומה קס"א קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, ועמ"ש מזה ע"פ ראו קרא ד' בשם בצלאל בענין היריעות משזר ועיין בת"א בד"ה אז ישיר משה ענין התכללות שבעלמא דאתכסייא וגם כמו הכוחות כשכלולים בעצם הנפש שם התורה כלל כמו מאמר אחד כי וידבר אלקים את כל הדברים האלה שאמר כל עשה"ד בדבור אחד במד"ר נשא ס"פ י"א, וכמובן ג"כ ממאמר קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, וכ"ה במד"ר יתרו ס"פ כ"ח ועמ"ש ע"פ וידבר אלקים את כל הדברים האלה ס"ג בבוך במדבר דל"ט ע"ב לכן ע"י התורה מקיים עלמא שממשיך מבחי' מאמר אחד בע"מ.

ס"ד ענין קיום, ודבר אלקינו יקום לעולם ישעי' סי' מ' פסוק ח', לקיים את ימי הפורים ודבריו חיים וקיימים ע' הרד"א פי' דקאי על התומ"צ שהעולם מתקיים עליהם יקם ד' את דברו בש"א סי' א' כ"ג, והרמב"ם במ"נ ח"א פי"ב חיברו עם ענין קום קומה ד' עתה אקום יאמר ד', מפני שהמסכים לעשות דבר יתעורר לעשות הדבר בקימה, וקיום ענין קיום הדבר ואמתתו וא"כ ע' רש"י בחומש ר"פ וארא ע"פ ושמי הוי' לא נודעתי להם לא ניכרתי להם במדות

שוקיו עמודי שש.

לד"ה דבר: הוספה זו נדפסה באוה"ת ויקרא כרך ד' ע' א'קכה.

ע"פ הזהר תרומה קס"א: **ראה ביאורי הזהר לכ"ק אדהצ"צ ע' רנו. רסב.**

ע"פ ראו קרא ד': **ראה אור התורה ויקהל ע' ב'קפט.**

ע"פ וידבר אלקים: **ראה אור התורה יתרו ע' תתצב. דרושים לשבועות ע' תקעד.**

ס"ד ענין קיום: **שם ע' תתפ. — בהכת"י קטע זה בא (בסיום המאמר) אחר ד"ה תוכן הדרוש.**

אמיתית שלי שהרי דברתי ולא קימתי, וא"כ ענין הקיום דברו זהו ע"ד ואמת ה' לעולם וזהו ענין שמקיימי' את העולם וממשיכי' מבחי' אמת, וידוע כי אמת הוא בע"ק.

[שם ע' תתפב שו"ה צדיקים — לבני . . . מסעי * ובמקומו בא זה]

גם ע"ד הבונה בשמים מעליותיו הוא דוקא ע"י ואגודתו על ארץ יסדה לכן השמים שמים לה' שיהי' בונה בשמים כו' ע"י והארץ נתן כו', וא"כ י"ל פי' בונייך בניינו ש"ע שגורמים הבונה בשמים כו'.

תוכן הדרוש י"ל בונייך זהו ע"י תורה וגמ"ח התורה כנ"ל וגמ"ח כי עולם חסד יבנה, וגם כי בצדקה תכונני אך מתחלה צ"ל וכל בנייך בן י"ה היינו ע"י התפלה ולכן ולואי שיתפלל ואעפ"כ כי חסד חפצתי ות"ת כנגד כולם שהעיקר שיהי' בונייך שיהי' גילוי האור למטה עמ"ש ע"פ הסבי עינייך מנגדי, וע' העולם נברא בבית ומ"ת מתחיל באלף אנכי א"כ ע"י התורה ממשיך האלף בבית, ע"י חטא עה"ד חסרו ו' דברים וע"י עסק התורה ממשיכי' הוא"ו לכן מקיימי' העולם, ובמ"א פי' העולם עומד צ"ל מע"ק כו' שנאמר לי לעולם גם ע"ד אם ה' לא יבנה בית כו' לכן ע"י התורה הוא בונייך, גם שרו של עולם מט"ט נק' נער אבל ע"י התורה גם זקנתי כו' אי לך ארץ כו' אשריך ארץ כו' לכן כי תבואו אל הארץ תצא מבחי' נער כ"א ע"ד אשריך ארץ ולכן ושבתה, ועמ"ש ע"פ ויתורו את ארץ כנען שיעשו לה יתרון ע"ד יתרון האור מן החושך שיגביהו אותה, ובשנה השביעית לא תזרע י"ל שאזי ע"ד כי כארץ כו' כן אד' הוי' יצמיח אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת ובחי' אור זרוע לצדיק מלמעלה וא"כ * לזריעה שלנו, עמ"ש בענין אור זרוע בביכעל תקס"ד אחר פ' במדבר י"ל זריעה זו שנמשך בה אותיות עליונים שלמעלה מזריעת האותיות דשבה"כ דתהו כ"א מאותיות רל"א שערים הרשימו ומהקו כו' וזהו הכח בארץ שתוכל להיות והארץ תתן יבולה בכל הששה שנים, ושדה נק' ציון כמ"ש במד"ר ברות

לבני . . . מסעי: **בבוך 649 נמצא קטע זה בריש ס"ו אחר תיבת קדשנו.**
ולואי שיתפלל: **ברכות כא, א.**
ות"ת כנגד כולם: **פאה רפ"א.**
ע"פ הסבי עינייך מנגדי: **לקו"ת שיר השירים לה, ב.**
ובמ"א פי': **ראה אור התורה ויגש שנא, א. שמות ע' צ. שמואל ע' לח.**
שרו של עולם . . נער: **ראה תוספת יבמות טז, ב.**
ע"פ ויתורו את ארץ כנען: **אור התורה שלח ע' תמד ואילך. ע' תנו.**
וא"כ: **אוצ"ל וא"צ.**
בביכל תקס"ד אחר פ' במדבר: **מסומן בספריית כ"ק אדמו"ר שליט"א במספר 1146 — נדפס בסה"מ תקס"ד ע' קכא בשולי העמוד.**

ע״פ עינייך בשדה אשר יקצרון ובזוהר ויקהל דף רי״ז הובא ג״כ פסוק עינייך בשדה ע״פ ועשית ציץ ועמ״ש ע״פ את חג המצות תשמור למועד חדש האביב שכל המועדים הם בזמני בישול התבואה קדש כו׳ ראשית תבואתה וחג האסיף זהו מש״כ ואספת את תבואתה, ואעפ״כ ובשנה השביעית לא תזרע וענין בחי׳ זו בעבודה צ״ל שאז עסק המצות בבחי׳ גבוה יותר עד שאין נקראים זריעה מלמטה כו׳, ועיין בענין כן יעמוד זרעכם ושמכם בת״א פ׳ בראשית, הרי לע״ל באלף השביעי יהי׳ הארות בחי׳ שלמעלה מהזריעה שלנו שהזריעה שלנו להמשיך שיהי׳ בבי״ע מאיר ג״כ כמו באצי׳, אבל הארות דאלף השביעי המשכות אור א״ס באצי׳ זה א״א להגיע ע״י זריעה שלנו וזה נק׳ השמים החדשים הארץ החדשה, כמ״כ בשנת השביעי׳ מאיר הארה מבחי׳ זו ולכן לא תזרע כו׳.

[דבר . . . ושבתה תקס"ב]

ועתה* יש להבין מהיכן באה תוספת הארה בג"ע לנשמות (עיין בלק"ת בשה"ש בסופו בד"ה כי כאשר השמים החדשים שם פי' כי ג"ע מצד עצמו בחי' זיו ממדת מל' וע"י עבודה ממשיכים בו תוספת אור מעצמותו יתברך, ובהג"ה שם שזהו פירוש באתי לגני, ועמ"ש בד"ה באתי לגני רפ"א, ובסוף הביאור ועמ"ש ע"פ הזח"ג פ' אחרי דס"ז ע"ב מענין קב"ה אתי לאשתעשעא עם צדיקייא בג"ע כו' אז תתענג על הוי' כו' מההוא שקיו דנחלא כו' וע' בת"א בד"ה ואתה תצוה גבי והנה תענוג זה נמשך מן המצות כו' רוב כל הם תענוגי העוה"ב כו' כי כל בשמים ובארץ, וענין כל ידוע שבאבות נאמר בכל מכל כל, ויתרון ארץ בכל היא זח"א פ' חיי קכ"ב א' ועמ"ש בבוך בראשית ב' פ' חיי). זהו ענין מארז"ל הנ"ל שתלמידי חכמים הם העוסקים בבנינו של עולם הג"ע (כי ת"ח הם נו"ה והם הממשיכים תוספת האור במ' ע"י היסוד כו' והיינו שהם מרבים שלום כו'). שהם גורמים במעשיהם* תוספת אור וזיו השכינה (ע"י נר מצוה, ע' מענין נר בד"ה כי אתה נרי, וע"י ותורה אור). ושכר המצוה נמשך מהמצוה* עצמה (בד"ה ואתה תצוה הנ"ל). והענין הוא כי התורה עצמה שלמדה בעולם הזה* נעשה זיו השכינה להאיר להנשמה שלמדה תורה זו בגשמיות (וע' במד"ר פ' מצורע פי"ט ע"פ שחורות כעורב ר' שמואל בר רב יצחק פתר קרא בפרשיותיה של תורה אע"פ שנראות כאלו הן כעורות ושחורות כו' אמר הקב"ה הרי הן עריבות אלי שנאמר וערבה לד' כו' וכ' המ"כ שחורות כעורב דרש כעורב לשון עריבות כד"א וערבה וכו' והיינו שמהתורה גשמיות נעשה זיו השכינה עריבות ומתיקות כו' וע' בלק"ת ר"פ בהר בד"ה כי תבואו, ספ"ב). וזהו לעבדה, כמשל העובד את האדמה* שחורשה ואח"כ זורעה והזריעה נרקבת מכל וכל ולא נשאר ממנו כלום רק נכלל בבחי' העלאת מ"ן אל* כח הצומח ועי"ז מצמיח כח הצומח כו'

ועתה יש להבין: **נעתק מבוך 1058 רך, א גוכי"ק — סה"מ תקס"ב עמוד קפו עם הגהות. וראה ג"כ דרך מצותיך קסז, ב (שו"ה מרחם). אור התורה בהר ע' תתפ (שו"ה השכינה).**

הוספה זו נדפסה באוה"ת ויקרא כרך ד' ע' א'קכד.

ועתה: **סה"מ תקס"ב ע' קפו שו"ה: יקרא.**

בבוך בראשית ב': **מסומן בספריית כ"ק אדמו"ר שליט"א במספר 1014. נדפס באור התורה ח"ש תשעה, ב. (בגוכי"ק ישנם הוספות).**

במעשיהם: **שם: בתורתם ומעשיהם.**

בד"ה כי אתה נרי: **תורה אור (וסה"מ תקס"ח) מקץ מ, ב (ע' תרמג).**

נמשך מהמצוה: **שם מצוה.**

הזה: **שם: הגשמי.**

את האדמה: **שם: קרקע.**

נכלל . . . אל: **שם ליתא.**

ע׳ בד״ה איהו וחיוהי *, כמ״כ פשט ההלכה של שנים אוחזין בטלית * (בספר אור ישראל פי׳ טלית היא ק״נ ושנים אוחזין בה שלפעמים נכללת בקדושה כו׳) וכדומה שמספרת מענין סיפור מעשה גשמיות בשנים שמצאו טלית כו׳.

בד״ה איהו וחיוהי: **אגה״ק ס״כ.**

ועי״ז . . . וחיוהי: **שם: שבה.**

בטלית: **שם ליתא.**

בספר אור ישראל: **לימוד אצילות ופי׳ מאמרי זוהר ופי׳ גמ׳. — לר׳ ישראל בר׳ אהרן — פרנקפורט דאדרה תס״ב (עד, ב).**

[אם בחקתי — לאוה"ת בחקתי ע' תתקכח שו"ה וע"פ — ית']

הוא בכדי להשיב נפש וניצוץ כל ישראל למעלה בבחי' רו"ש והיינו והתהלכתי בתוככם שאני בעצמי יהי' המהלך בתוככם בבחי' רו"ש ועי"ז והייתי לכם לאלקים. והנה זהו מאה"כ ואת מצותי תשמרו, דהיינו ע"י המצות תשמרו את היין הטוב הנמשך למטה ללב האדם להיות סוד אהבה מסותרת להיות בבחי' הולך מיום ליום למעלה מעלה ובלעדי זה נק' עומד וטוב וישר הוא בעיניו ולא יבא לבחי' בכי' כמה"כ הלוך ילך ובכה כי בבחי' הליכה יבא לבחי' ר"ר לבכות בחדרי לבו על ריחוקו מאורו ית' ואח"כ לבחי' בא יבא ברינה כמה"כ תחת אשר לא עבדת את הוי' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל ועי"ז נושא משך הזרע וכמה"כ ובחיקו ישא ויבא לבחי' עה"נ מחשבה עילאה המיוחד במהותו ועצמותו ית' הנק' קדוש ומובדל כן סוף דבר אשר כל נש"י יוכללו ויתאחדו שם כמה"כ קדושים תהיו סופכם להיות קדושים בודאי ואל יקל אדם לעצמו אם זך ואם ישר פעלו להיות מספיק א"ע בעבודתו תמה בבחי' עמידה במדריג' א' ח"ו כי לא תקום ולא תהי' כזאת כמה"כ קדושים תהיו כי קדוש אני ואתם עם בנ"י ממקום קדוש יהלכו וחוצבו, ע"כ מוכרח כ"א לבא לבחי' קדוש אשר שם הוא בבחי' הולך ואור בלי גבול למעלה מעלה וכל זה ע"י המצות הם הכלים שומרי' היין הטוב כנ"ל בכדי להוציא הסוד, ואחר כ"ז נאמר ועשיתם אותם דהיינו ועשיתם אתם ונתנה הארץ יבולה ממטה למעלה ועץ השדה יתן פריו מלמעלה למטה וצויתי את ברכתי בשנה השישית היינו כוונת כל ברכה בא"ה אלקינו וכו'.

הוא בכדי: נעתק מבוך 614 עז, ב. נמצא ג"כ בבוך 135 קכא, א. 174 רצט, א. 829 קנח, א. 869 נט, ב.

הוספה זו נדפסה באוה"ת ויקרא כרך ד' ע' א'קעה.

מראי מקומות
וציונים

מראי מקומות וציונים

עמוד תשכא

אדם כי יקריב מכם וגו׳: **נמצא בכת״י 17 קמג, א. 174 רלא, א. (בלי קיצורים) 350 א, א. 370 א, א. 614 טו, א בכותרת: ש״ק חוהמ״פ. 753 ק, א. 818 כט, א בכותרת: חוה״מ פסח תקצ״א. 869 קלא, א. 949 קכג, ב. 2233 רל, א. 2259 סה, א. ראה מאמר זה בלקו״ת ויקרא ב, ב. מאמרי אדה״ז — פרשיות ויקרא ע׳ תקה ואילך** (**משבת ויקרא סעודה שלישית תקע״ב**).

וראה אוה״ת על מאמרז״ל ע׳ סא — כנראה ראשי פרקים ממאמר זה (מגוכי״ק 1136 של, א).

אדם כי יקריב מכם וגו׳: **ויקרא א, ב.**

וזרעתי את ב״י זרע אדם וזרע בהמה: **ירמי׳ לא, כו.**

ב׳ נפשות: **ראה תניא פ״א.**

אדם העליון על דמות הכסא: **יחזקאל א, כו.**

כי חלק הוי׳ עמו: **דברים לב, ט.**

כי לא אדם הוא: **שמואל־א טו, כט.**

ע״פ לבבתני . . וביאור: **לקו״ת שה״ש כח, ג.**

בריאת העולם . . כי חפץ חסד הוא: **מיכה ז, יח. ראה שיעור קומה [להרמ״ק] מערכת תורה בתחלתו [ט, ד] שם פ״ג [י, ד].**

ועכשו תלוי במעשה התחתונים: **עץ חיים שער (ח) דרושי הנקודות ספ״ו.**

שו״ה לעורר — (והיינו . . ימינו כו׳): **בכת״י 2259 ליתא הג״ה זו.**

בר״ח אלול שמאירים יגמה״ר: **ראה מ״ח מס׳ אלול פ״א מ״ג. פע״ח שם.**

וירא כי אין איש: **שמות ב, יב.**

(וכמ״ש במ״א בענין מזלי׳ חזי וב״ק מכרזת כו׳): **ראה מגילה ג, א. לקו״ת במדבר טז, א. אוה״ת ויקרא כרך ד׳ ע׳ א׳קלב ובהנסמן שם.**

שו״ה נפשו ולבו הנה יוכל: **בלקו״ת שם (הנסמן בריש המאמר): ולא הכין לבו לעורר אח״כ נפשו הנה יוכל.**

שו״ה נפשו ולבו — ועובר כי בהסתלק: **בלקו״ת שם (הנסמן בריש המאמר): ועובר ההתפעלות ואין לה קיום כי בהסתלק.**

עמוד תשכב

איש מזריע תחלה יולדת נקבה: **ברכות ס, א. ושם נסמן. ונתבאר בלקו״ת ר״פ תזריע יט, ג.**

ונשים דעתן קלות: **שבת לג, ב. קידושין פ, ב.**

ועל הכסא דמות כמראה אדם: **יחזקאל א, כו. וראה מאמרי אדה״א ויקרא ע׳ ב ובהנסמן שם.**

כמים הפנים לפנים: **משלי כז, יט. ראה לקו״ת שה״ש כח, ג.**

ובמ״א מבואר הפי׳ דלב האדם: **ראה סה״מ תקס״ד ע׳ צד. אוה״ת בשלח ע׳ תעג ואילך.**

רוצה ה׳ את יראיו: **תהלים קמז, יא.**

כמ״ש בזהר פ׳ מקץ: **קצד, ב.**

נר ה׳ נשמת אדם: **משלי כ, כז.**

חברי דניאל — דמזלייהו חזי: **דניאל י, ז. מגילה ג, א. וראה ספר המאמרים תקס״ח ע׳ רכט ואילך. לקו״ת במדבר טז, א.**

אך האדם היינו בחי׳ הכלים דז״א: **ראה אוה״ת משפטים ע׳ א׳קעא.**

דאיהו וגרמוהי חד: **תיקוני זהר בהקדמה ג, ב.**

לאשתאבא בגופא דמלכא: **זהר ויחי ריז, ב. וראה**

ג"כ מאמרי אדה"ז פרשיות ח"א ע' רלט. סה"מ תקס"ה ח"א ע' רס. אוה"ת שמות ע' קיט. שערי תשובה ח"א שער התפלה מד, א ואילך. ח"ב שער התשובה יא, ד.

עמוד תשכג

כמ"ש בזהר אתכפי' ממרירו כו': **ראה זהר ד, א.**

אדם . . אדמה לעליון: **ל' הכתוב ישעי' יד, יד. וראה עשרה מאמרות (לרמ"ע מפאנו) מאמר אם כל חי סל"ג (קצג, ב). וראה מאמרי אדה"א ויקרא ע' ז ובהנסמן שם.**

מארז"ל במלאך הממונה על ההריון: **ראה נדה טז, ב.**

ועמ"ש במ"א ענין ב' האהבות: **ראה לקו"ת שה"ש לד, א. וראה סה"מ תרכ"ז ע' רנ.**

ע"פ אם בחוקתי תלכו: **ראה לקו"ת בחוקותי מו, ד ואילך.**

וע"פ שחורה אני: **ראה לקו"ת שה"ש ה, ג ואילך.**

עמוד תשכד

ויקרא — האל"ף זעירא: **זהר ויחי רלט, א. מצורע נג, ב. בחיי, פענח רזא, ובעה"ט כאן.**

דרוש בפ"ע מיוסד על מאמר הזהר ויחי דרל"ט ע"א: **ראה ספר המאמרים תקס"ח ח"ב ע' תרסח ואילך וע' תרעז. ביאורי הזהר לכ"ק אדהצ"צ ויחי כרך א ע' קעו. וראה לקו"ש חי"ז ע' 333 הערה 15.**

בכהאריז"ל דאחזון דברבין הוא בבינה: **בביאה"ז להצ"צ ע' קעז בשם הרמ"ז ר"פ ויקרא. וראה זהר בהקדמה ג, ב. (וש"נ בדרך אמת) ובאור החמה שם. פרדס שער (כז) האותיות פכ"ז.**

בינה נק' רחובות הנהר: **זח"ג קמב, א. וראה לקו"ת שה"ש לט, ב.**

ועמ"ש במ"א ע"פ ויאמר אל אברם לך לך: **אולי הכוונה להנדפס באוה"ת בראשית כרך ו דף תתרעב, א ואילך (והוא משנת תקס"ז עם הגהות).**

ועמ"ש במ"א ההפרש בין א"ב דאל אדון: **הכוונה להדרוש מכ"ק אדה"ז בגוכתי"ק הצ"צ 1116 ד"ה בזהר תרומה קלב, א ואתערו חברייא — וראה ביאוה"ז להצ"צ ח"ב ע' תתב. נסמן גם בלקו"ת צו ד"ה והניף (יז, א).**

ההפרש שבין מלת אנכי למלת אני: **ראה אוה"ת יתרו ע' תתקא. תתקיד. פ' תבא ע' תתרפג. לקו"ת אמור לד, ד. שה"ש לה, ג. ספר המאמרים תקס"ב ע' יד. ספר המאמרים תש"ד ע' 162. ספר הערכים־חב"ד כרך ה' ע' עא, ובכ"מ.**

ע"פ קבלה, שאנכי — הכ"ע: **ראה ג"כ זח"ב כה, ב (ונצוצי זהר שם). זח"ג רנו, ב.**

אנכי הוי' אלקיך: **שמות כ, ב.**

אנכי מי שאנכי: **ראה תניא מהדורא קמא ספמ"ט (ע' תו). אבן עזרא תולדות כז, יט. הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות ח"א לע' רט.**

ואני — בחי' מלכות: **ראה זח"ג מט, ב (ות"ז בהקדמה ד, א ובהנסמן בניצוצי זהר שם). אוה"ת במדבר הוספות ע' א'תנא.**

אנכי — מרמז על בחי' הרוממות והגבהה: **ראה סה"מ תקס"ב ע' יד ובהערות וציונים (מכ"ק אדמו"ר שליט"א): ולכך נענש — בספרי לדברים (א, יז) מדרש שמואל ויל"ש לש"א (ט, יט): א"ל הקב"ה אתה קורא עצמך רואה אני מראה שאין אתה רואה — דכפשוטו אינו מובן למה נענש ע"ז שהרי „לנביא היום יקרא לפנים הרואה" (שם ט, ט).**

אנכי הרואה: **ש"א ט, יט. וראה סה"מ תקס"ב ע' יג.**

שהכף מודה על כתר: **ראה זח"ג רנו, ב. רפ, ב. וראה ספר הערכים־חב"ד כרך ה' ע' ע ואילך.**

אנכי עשו בכורך: **בראשית כז, יט.**

והתגלות עתיק הוא בבינה: **ראה זהר קרח קעח, ב. סידור שער התקיעות (ולקו"ת דרושים**

לר"ה) רמב, ג. (נז, א). תורה אור לך יא, סע"ב. ביאורי הזהר להצ"צ אחרי ע' שסד.

אהי' אשר אהי' — בכתר, בבינה: **שמות ג, יד. וראה ג"כ סידור עם דא"ח קנז, א ואילך.**

עמוד תשכה

ב' מיילדות העבריות שם האחת שפרה — וכמ"ש במ"א: **ראה שמות א, טו. מאמרי אדה"ז — הקצרים ע' כח. מאמרי אדה"ז נביאים ע' קח. קי. תורת חיים שמות מז, א. אור התורה שמות [כרך ז'] ע' ב'תק ואילך. [שם כרך ח'] ע' ב'תתמז ואילך. מאמרי אדהאמ"צ דרושים לפסח ע' ריג.**

קומה ה' ויפוצו אויביך: **במדבר י, לה.**

מ"ע שהזמן גרמא נשים פטורות: **קידושין כט, א (במשנה). ראה מאמרי אדה"ז פרשיות ח"א ע' קלח ובהנסמן לשם.**

אהל בל יצען: **ישעי' לג, כ.**

אור הלבנה כאור החמה: **ישעי' ל, כו.**

וכה"ג נת' במ"א ע"פ ולא ראה עמל בישראל: **ראה לקו"ת בלק עב, ב.**

בשבת עליות המל': **ראה פרי עץ חיים שער (יח) השבת פ"י ואילך. וראה זהר תרומה קלה, סע"א וע"ב.**

עפמ"ש במ"א בביאור הזהר פ' יתרו אית מלך לתתא: **ראה הנחת הר"פ ע' טז. תו"ח שמות שצג, ב [הנחת אדה"א]. וראה ביאוה"ז להצ"צ ע' רלח.**

עמוד תשכו

בשבת ניתנה תורה: **ראה שבת פו, ב.**

עפמ"ש במ"א בענין ברכת המצות עובר לעשייתן: **פסחים ז, ב. וראה לקו"ת מסעי צב, ג.**

מלך לשדה נעבד: **קהלת ה, ח.**

כמ"ש ע"פ כי כארץ תוציא צמחה: **לקו"ת נצבים נ, ג ואילך.**

וצונו לשון צוותא והתקשרות: **ראה לקו"ת בחוקותי מה, ג. ובכ"מ.**

משה הוא בחי' דעת: **ראה לקוטי שיחות כרך ו ע' 244, וש"נ.**

וכמארז"ל ב"ק מכרזת כו': **נסמן לעיל ע' תשכא.**

ולא יכול משה לבוא אל המשכן: **שמות מ, לה — לבוא אל אהל מועד.**

בלק"ת כאן . . הא' זעירא . . ע"י חטא העגל: **לקו"ת להאריז"ל כאן. וראה לקו"ש חי"ז ע' 14.**

לך רד: **שמות לב, ז.**

עמוד תשכז

בפסח הוא אתעדל"ע: **ראה גם אוה"ת ויקרא כרך ב' ע' תקפב ואילך.**

שישראל היו שקועים במ"ט שערי טומאה: **ראה זהר חדש יתרו לא, א. של"ה מסכת פסחים קמז, סע"ב ואילך (ע"פ זח"ג צז, סע"א). סידור ערב שבת קסג, ד. לקוטי תורה ואתחנן יב, ג. אור התורה שיר השירים ח"א ע' רס וע' רסד. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' סה; ע' רח; ע' רצו וריש ע' שלא. במדבר ח"א ע' נב. ח"ב ע' תשע ובהנסמן לשם.**

לקחת לו גוי מקרב גוי: **דברים ד, לב.**

כי ברח העם: **שמות יד, ה.**

וספרתם לכם כו' לשון ספיר: **ויקרא כג, טו. וראה לקו"ת אמור סה, ב. ובהנסמן בהמ"מ לשם.**

במ"ת משה מחיצה לעצמו ואהרן מחיצה לעצמו: **ראה רש"י שמות יט, כד ממכילתא שם.**

ועברתי כו' אני ה' אני ולא מלאך: **שמות יב, ב. ספרי דברים כו, ח. זהר (מדרש הנעלם) וירא קיז, א. הגדה פסקא ויוציאנו.**

שו"ה כו' (ועמ"ש — כו'): **ע"כ נמצא בכת"י 2259.**

נת' במ"א ב' בחי' מצה: **ראה לקו"ת ד"ה קול דודי. ספר המאמרים תקס"ג ח"א ע' רפד.**

תורת חיים בשלח קפד, ב. מאמרי אדה"א דרושים לפסח ע' לה.

על מצות ומרורים יאכלוהו: **במדבר ט, יא. וראה מאמרי אדה"א שם ובהנסמן בהמ"מ.**

הא לחמא עניא די כו': **נוסח הגדה של פסח.**

ענה דודי ואמר לי קומי לך רעיתי: **שה"ש ב, י, יג.**

קול דודי מדלג: **שה"ש ב, ח.**

ופסח ה' על הפתח: **שמות יב, כג.**

כמ"ש בפע"ח בענין ב' ההין א' בצורת: **ראה ספר המאמרים תקס"ט ע' נח ואילך. ובתוס' הגהות וכו' אור התורה שיר השירים [ח"ב] ע' עדר ואילך. לקוטי תורה צו יד, ב ובהנסמן שם. שער האמונה פ"ד. וראה אור התורה ויחי [ח"ב] שפ, ב.**

עמוד תשכח

ואנכי . . אנא נפשי כתבית יהבית: **וראה פרש"י שבת קה, א. וכגירסת הע"י.**

כמ"ש במ"א ע"פ יערוף כמטר לקחי: **לקו"ת האזינו עה, ד.**

אדם כי יקריב כו': **נמצא בגוכתי"ק 1136 רצא, א.**

אדם כי יקריב: **ויקרא א, ב.**

תפלות כנגד תמידין תקנום: **ברכות כו, ב. זח"ג כח, ב. ועוד.**

עמוד תשכט

באדם יש שתי נפשות: **ראה תניא פ"א.**

קשוט עצמך: **ב"מ קז, ב. ירושלמי תענית ב, א. רש"י בראשית ד, כה.**

אדם שם מ"ה: **ראה ע"ח שער מ"ן ומ"ד (של"ט) דרוש ה. מאו"א א, קסו.**

במ"א בפ' פנחס ע"פ צו את קרבני: **לקו"ת פנחס עה, ב ואילך. וביאורו בסה"מ תקס"ה ח"ב ע' תשמח, דרמ"צ קמב, א ואילך.**

משחרב בהמ"ק אין להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה: **ראה ברכות ח, א.**

עמ"ש ע"פ בחודש השלישי לצאת: **תו"א סא, א ואילך. אוה"ת יתרו ע' תשעז. תשצא. תשצג.**

אאלפך חכמה ובינה: **איוב לג, לג. וראה ספר המאמרים תקס"ח ע' שמה. אור התורה נצבים ע' א'רלה ובהנסמן שם. וראה מאמרי אדה"א ויקרא ע' טו ובהנסמן שם.**

אני מדבר בצדקה: **ישעי' סג, א.**

האלף מורה . . פלא: **ראה תקו"ז ת"ע (קלה, א). תכ"א (נט, א).**

אף עשיתיו: **ישעי' מג, ז.**

לפני הוי' תטהרו: **ויקרא טז, ל.**

או מכל אשר ישבע עליו לשקר: **ויקרא ה, כב.**

עמוד תשל

שמשביעין אותו תהי צדיק: **נדה ל, ב.**

בבכ"י דראב"ד: **ראה עבודה זרה יז, א.**

אנכי אנכי מוחה פשעיך: **ישעי' מג, כה.**

ההפרש בין שמע לוהיה א"ש: **ברכות לה, ב.**

מצות נעשו לבושין: **ראה תניא ספ"ה מע"ח שער מ"ד פ"ג.**

צדיקים — ש"י עולמות: **עוקצין בסופה. וראה אור התורה שמות כרך ח' ע' ב'תתמה.**

כמ"ש ע"פ מי מנה פ' בלק: **ראה לקו"ת בלק סז, א ואילך.**

וחכמה מאין תמצא: **איוב כח, יב.**

עמוד תשלא

והגדת לבנך: **נמצא בכת"י 53 קכג, א. 110 קעז, א. 306 רנו, א. 318 שז, א. 331 א, א. 614 רטו, א. 665 רח, א. 712 קנז, א. 746 קצ, א. 1049 שט, א. 2073 מט, א. 2110 רטו, א.**

ג' סעיפים הראשונים מיוסדים על ב' סעיפים הראשונים בלקו"ת צו יא, ג. ומסעי' ד' הם הגהות על הסידור רצו, ג.

וראה סה"מ תקס"ה ע' תלה.

והגדת לבנך: **שמות יג, ח.**

כי בחפזון יצאת: **דברים טז, יג.**

ולא הספיק בצקת: **נוסח ההגדה פסקא מצה זו.**

וכ"כ המזרחי פ' ראה: **טז, ג. מובא גם בלקו"ת צו יא, ד.**

(ומ"ש בסידור שבשאר הימים היו אוכלין חמץ הוא ט"ס): **סידור רצו, ג.**

וראה לקמן ע' תשלה — וע"כ לא הי' פסח מצרים נוהג איסור חימוצו רק יום אחד לבד.

אוה"ת וארא ע' ב'תקסט — ועפ"ז אפ"ל מ"ש בסידור בד"ה והגדת לבנך בטעם שבפסח מצרים לא הי' איסור חמץ נוהג רק יום אחד כמ"ש בגמרא פרק כל שעה דף כ"ח ע"ב.

ראה לקו"ש חי"ז ע' 126 — „ומ"ש באוה"ת [ויקרא כרך ג' ע' תשלא ואילך] ומ"ש בסידור שבשאר הימים היו אוכלין חמץ הוא ט"ס — בא בהמשך למש"כ לפני זה דמפני שלא הספיק בצקת כו' גם אז לא אכלו **חמץ כל הז' הימים, אף** דאיסורו **הי' רק יום אחד". וכן צ"ל בהערות לסידור דף סב (שעב) דאי** אכילת **חמץ הי' רק יום אחד הוא ט"ס.**

שביו"ט נאמר שמחה ובשבת נאמר ענג: **ראה שו"ע אדה"ז הל' יו"ט סתקכ"ט ס"ו. ראה גם המשך וככה — תרל"ז סעי' ד ואילך.**

יו"ט הוא התגלות מוחין דאימא אם הבנים שמחה: **תהלים קיג, ט. ראה פרי עץ חיים שער (כ) מקרא קודש פ"א.**

אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני: **קהלת ז, כג.**

כמ"ש בלק"ת בד"ה ביום השמ"צ כנישין פ"ג: **דרושים לשמ"ע פה, ב.**

בינה מקננא בכורסייא: **תקוני זהר ת"ו (כג, א). עץ חיים שער (מז) סדר אבי"ע פ"ג, שער (מב) דרושי (כללות) אבי"ע פי"ג. תניא פל"ט.**

כמ"ש בביאור מעט ע"פ שבת שבתון פ"א: **לקו"ת דרושים ליוה"כ ע, ג.**

כי טובים דודיך מיין: **שה"ש א, ב.**

יין הוא המשמח אלקים: **ראה שופטים ט, יג.**

אלקים הוא בחי' הסתר והעלם: **ראה תו"א תולדות כא, א. מאמרי אדה"א דברים ע' תתעב.**

נכנס יין יצא סוד: **עירובין סה, סע"א.**

סוד הוי' ליראיו: **תהלים כה, יד.**

אע"ג דאיהו אור צח: **תיקוני זהר ת"ע קרוב לסופו דף קלה, ב.**

כמ"ש מזה בלק"ת סד"ה שיר השירים: **ב, ב.**

ספר הוא בינה סופר הוא חכמה: **ראה ספר יצירה פ"א מ"א. תורה אור נב, ג. לקוטי תורה סוכות פ, ב. תורת חיים שמות יז, א ואילך. ולהעיר מפירוש המלות ז, א. מאמרי אדה"א דברים ע' סו.**

שהמלאכים שרשם מזווג נשיקין: **נתבאר בארוכה בביאה"ז לאדה"א א, ד ואילך. וראה בהמצויין לשם.**

בד"ה ואתה הרם את מטך: **אוה"ת בשלח ע' תטו ואילך.**

ששם עלו שבטים עליות י"ב שבטים דבריאה: **תהלים קכב, ד. וראה תו"א ויצא כד, א. סה"מ תקס"ג ע' שט. תקס"ד ע' יד. תקס"ה ע' קכב.**

וראה מאמרי אדה"ז פרשיות ע' תקיז ובהמ"מ שם.

כמ"ש מזה בד"ה אלה פקודי המשכן: **לקו"ת פקודי ד, א.**

מושיבי עקרת הבית: **תהלים קיג, ט.**

כחולדה זו הדרה בעיקרי בתים: **פסחים קיח, ב.**

כחולדה . . בתים בחי' מל' שמתלבשת יומין דחול בק"נ: **ראה אוה"ת נ"ך ע' תתנט — ובאיזו ספר ראיתי כחולדה זו הדרה בעיקרי בתים היינו שמתלבשת בהשרים כו'.**

עמוד תשלב

ולכן נאמר תלים . . האזינו רל יושבי חלד: **ראה**

לקמן ע׳ תשמ ד״ה תלים סי׳ מ״ט ב׳ האזינו כל יושבי חלד.

בים שהוא עלמא דאתכסייא: **וראה לקוטי תורה צו יד, ב.**

בפרדס ערך שמחה: **הלשון נעתק בלקו״ת שמע״צ פט, א. ובביאה״ז להצ״צ כרך ב ע׳ תשכט.**

ובמא״א אות שין סנ״ח: **בביאה״ז להצ״צ שם מציין גם למאו״א אות ריש סי׳ כח.**

וביום שמחת לבו זהו בנין בהמ״ק: **שה״ש ג, יא. ראה רש״י ומצודת דוד שם. תענית כו, ב (במשנה).**

ועמ״ש בת״א ס״פ בראשית ע״פ ויתעצב אל לבו: **ח, ד.**

להנחיל אוהבי יש ש״י עולמות: **משלי ח, כא. סנהדרין ק, סע״א.**

בינה זהו ע״ד מבין דבר מתוך דבר: **ראה רש״י דברים א, יג. וראה חגיגה יד, א. סנהדרין צג, ב.**

ולית מחשבה תפיסא בי׳: **ראה תקוני זהר בהקדמה יז, א.**

בת״א בתחלתו ד״ה השמים כסאי: **א, א.**

נק׳ בינה בשם עוה״ב בזוה״ק: **ראה פרדס שער הכינויים מערכת עולם. אמרי בינה שער התפילין קכז, ד.**

ושמחת בחגך: **דברים טז, יד.**

וקראת לשבת עונג: **ישעי׳ נח, יג.**

והחכמה מאין תמצא: **איוב כח, יב.**

ונק׳ כח מה: **זהר (רעיא מהימנא) צו כח, א. לד, א.**

שהחכמה היא ראשית הגילוי: **ראה זהר בראשית לא, רע״ב. תיקוני זהר רת״ל. פרדס שער (ג) אם הא״ס הוא הכתר רפ״ג. עץ חיים שער (מב) דרושי אבי״ע פ״א. תניא פי״ח, פל״ה בהג״ה.**

וכמ״ש בלק״ת פ׳ במדבר בד״ה להבין שורש המצות ושם פ״א: **יז, א.**

שמן שצף ע״ג יין: **טבול יום פ״ב, מ״ה. שבת ה, ב. וש״נ.**

כי יין בינה: **ראה סידור שער בהמ״ז קטז, א. שער הסוכות רסט, א. לקוטי תורה דרושים לסוכות עט, ד. ביאורי הזהר ויקרא סא, א.**

שמן חכמה: **ראה זהר ויקרא ז, ב. ובמקדש מלך שם. אמור פח, ב. ובהגהות הרח״ו שם.**

עמוד תשלג

ובהרמ״ז אמור בדף צ״ד ע״ב: **נזכר גם בלקו״ת פקודי ו, ג. פ׳ צו יד, ב. פ׳ עקב יד, א. נתבאר באוה״ת בראשית־ז דף תתתסח, ב.**

כחשכה כאורה: **תהלים קלט, יב.**

שגם החשך לא יחשיך: **ראה תהלים קלט, יב – גם חשך לא יחשיך ממך.**

כתר עליון אע״ג דאיהו אור צח: **ראה תקוני זהר ת״ע קלה, ב.**

תפלה בלחש: **ראה שו״ע אדה״ז הל׳ תפלה סק״א, ס״ב, ס״ג.**

וע״ד שנת׳ בד״ה יביאו לבוש מ׳: **ראה תו״א צב, ב ואילך.**

נתבאר בביכעל דהר״פ בד״ה ענין היום לעשותם: **ראה מאמרי אדה״ז הנחות הר״פ ע׳ קלה.**

ביאר בדרוש ל״ג בעומר שבסידור: **שו, א.**

עמוד תשלד

בהביאור ע״פ והנצח זו ירושלים: **ראה ברכות נח, סע״א. תו״ח שמות ע׳ שכב. וראה סה״מ תקס״ה ע׳ תתקפט.**

וכמ״ש בד״ה שוש אשיש: **לקו״ת נצבים מז, א.**

ד׳ מלך תגל הארץ: **תהלים צז, א.**

וגילו ברעדה: **שם ב, יא.**

ענג ר״ת עדן נהר גן: **תקו״ז תיקון נה (פח, ב).**

עדן זהו החכמה: **ראה זח״ב צ, א. וראה מא״א אות ע׳ סי״א וביאיר נתיב שם.**

דבר אתה עמנו ונשמעה: **שמות יב, יט.**

במשה ג"כ שכינה מדברת מתוך גרונו: **ראה שמות יט, יט. תניא פל"ד (אמרו עליו). אגה"ק סכ"ה (כמארז"ל). אור תורה בחוקותי מג, סע"ג (ומ"ש רז"ל). שו"ת בית אפרים חאה"ע סק"ז (מו, א) מארז"ל. וראה זהר פנחס רלב, ב. שם תוספתא שו, ב. ויקרא ז, א. ואתחנן רסה, א. שמו"ר פ"ג, טו. ויק"ר פ"ב, ג. מכילתא שמות יח, יט. עיון יעקב לפסחים סח, ב.**

ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם: **שמות לא, יד.**

בסידור שער המועדים ד"ה ששת ימים חול מאי חול: **ריט, א.**

ובד"ה ר"ח אמר בגין דשרי למיעבד: **סידור עם דא"ח רכ, ב.**

וע' מזה בת"א סד"ה ואלה שמות בנ"י: **ג, ג־ד.**

ועמ"ש מזה ג"כ בבה"ז פ' אמור על המאמר שם דף ק': **ביאוה"ז לאדה"א פ, ג.**

או"א הם תרין ריעין: **ראה זהר ויקרא ד, א. אור התורה נצבים א'רכב.**

ונהר יוצא מעדן: **בראשית ב, י.**

וע' בסידור בד"ה מזמור לתודה: **מד, א.**

ובלק"ת בהביאור ע"פ אלה פקודי המשכן: **פקודי ו, א־ב.**

וע' בד"ה ושאבתם מים בששון דרוש השני: **לקו"ת דרושים לסוכות עט, ד ואילך.**

הבן בחכמה וחכם בבינה: **ס"י א, ד. וראה סה"מ אדה"א דברים ח"א ע' רנא.**

הנז' בבה"ז פ' וארא: **ביאוה"ז לאדה"א לט, ב.**

בלק"ת בד"ה וכל בניך לימודי הוי': **לקו"ת ראה כט, א ואילך.**

כל המועדים בטילים לע"ל: **ראה מדרש משלי ט, ב. ילקוט שמעוני שם רמז תתקמד. וראה מאמרי אדה"א אסתר ע' שפב.**

בת"א ר"פ לך לך: **יא, ב.**

בתו"א פ' יתרו בהביאור ע"פ זכור ושמור: **עב, ב־ג.**

בבה"ז פ' וירא על פסוק וגם אמנה אחותי בת אבי הוא: **ראה ביאוה"ז לאדה"א י, ד. ביאוה"ז להצ"צ כרך א ע' מב.**

וע' בה"ז פ' תצוה איהי קיימא בשיעורא: **ביאוה"ז לאדה"א נב, ב.**

חנם בלא מצות: **ראה הנסמן במאמרי אדה"א דברים־ג ע' א'קל.**

עמוד תשלה

בהביאור ע"פ חגרה בעוז מתני': **נדפס בליקוט פי' לאגה"ק סי' א.**

ובלק"ת בהביאור ע"פ אלה מסעי: **לקו"ת מסעי צ, ג.**

במצה מתלבש מוחין דאבא: **ראה הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות לע' תקנ.**

יודע לקרות אבא: **ראה ברכות מ, א. מתנות כהונה לב"ר פט"ו, ז. מבוא שערים ש"ה ח"א פי"ב בהגהת צמח (א).**

והי' כי יביאך ה' אל ארץ הכנעני: **שמות יג, ה.**

יומם יצוה ה' חסדו: **תהלים מב, ט.**

לא ימיש עמוד הענן יומם: **שמות יג, כא.**

משה ואהרן שרשם מאבא: **ראה מאו"א מ, נה (וש"נ).**

בד"ה כל הולך על גחון: **אוה"ת ויקרא כרך א ע' רמב.**

בסידור ע"פ יהללו שמו במחול: **סח, ב.**

מצה זו שאנו אוכלים על שום מה: **הגדה של פסח פסקא מצה זו.**

עמוד תשלו

פסח שני מצה וחמץ עמו בבית: **פסחים צה, א. וראה אוה"ת בהעלותך ע' שסז ואילך עוד הסבר ההפרש בין פסח שני מצה וחמץ עמו בבית, עיי"ש.**

אני הוא ולא אחר: **ראה הגדה (קה"ת תשל"ו) כה, א.**

שבאלול ועד יוהכ״פ מזכירין י״ג מדה״ר: **ראה מ״ח מס׳ אלול פ״א מ״ג. פע״ח שם.**

ונפלינו אני ועמך: **שמות לג, טז.**

בעבור זה עשה ה׳ לי ולא לו: **שמות יג, ח.**

וע׳ בלק״ת בד״ה להבין מ״ש בהגדה מצה זו: **לקו״ת צו יג, ג.**

פרעה האוחז בעורף דוקא: **לקו״ת ר״פ שמות. לקו״ת (ושער הפסוקים) להאריז״ל וישב מ, א (לט, א). סידור האריז״ל שם.**

וראה מאמרי אדה״ז פרשיות ע׳ תקיג ובהנסמן שם.

וראו כל בשר: **ישעי׳ מ, ה.**

כרחל לפני גוזזי׳ נאלמה: **ישעי׳ נג, ז.**

ומלכותו בכל משלה: **תהלים קג, יט.**

נאלמתי דומי׳: **תהלים לט, ג.**

ועמ״ש בענין מהרה ישמע כו׳ קול חתן: **בסה״מ תקס״ג ע׳ רנט. ראה תו״א מה, א.**

יאר ה׳ פניו אליך: **במדבר ו, כה.**

כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו: **ברכות לג, א.**

בעמלק אין בו דעת: **ראה מאמרי אדה״א פ׳ זכור ע׳ תצה ואילך ובהנסמן שם.**

בלק״ת בד״ה ויקחו אליך פרה: **לקו״ת חוקת ס, א ואילך.**

ה) וזהו״ע: **מכאן עד הסיום ראה גם אוה״ת־סידור ע׳ שעו.**

כמ״ש במד״ר פ׳ תבוא ע״פ ונתנך ה׳ עליון: **פ״ז, ב.**

שצריך לספר ביצי״מ בדבור: **ראה הגדה של פסח — עם לקוטי טעמים ומנהגים בפיסקא „מצוה עלינו לספר ביצ״מ״, וש״נ.**

עמוד תשלז

כמ״ש בפי׳ ויבן את הצלע: **מאמרי אדה״ז פרשיות ע׳ נה. וראה אוה״ת שה״ש ע׳ תלה. ע׳ תמז. ע׳ תנ. סה״מ תקס״ד ע׳ נ ואילך.**

שארז״ל בינה יתירה נתן הקב״ה באשה יותר מבאיש: **ראה נדה מה, ב.**

הדיבור נק׳ אשה — והקול הנק׳ איש: **ראה מקומות שנסמן לעיל — כמ״ש בפי׳ ויבן.**

שע״י הדיבור . . יתחדשו לו שכליות: **ראה תו״א סב, ג.**

והמן כזרע גד הוא: **במדבר יא, ז.**

שארז״ל בענין ד׳ כוסות . . לא יפסיק . . גאולה לתפלה: **ראה אוה״ת וארא ע׳ ב׳תקפח — ובטו״ב ססי׳ תע״ט . . ואין להפסיק . . גאולה לתפלה, ויש להסביר כי י״ה מאחר שהם תמיד תרין ריעין דלא מתפרשין, ע״כ מה שהאדם שותה בין כוס ראשון לשני אינו גורם הפסק ביניהם, אבל זו״נ שנק׳ דודים ועכשיו החיבור והיחוד ע״כ אין להפסיק ביניהם בכוס כו׳. וראה אוה״ת סידור ע׳ שעז.**

שאל אביך ויגדך: **דברים לב, ז.**

ועמ״ש בד״ה חנוכת הבית לדוד: **ספר המאמרים תקס״ה ע׳ נו. אור התורה ברכה ע׳ א׳תתקה.**

ולא שמחת אויבי לי: **תהלים ל, ב.**

ודבר ה׳ מירושלים: **ראה ישעי׳ ב, ג.**

ותהי להם הלבנה: **בראשית יא, ג.**

וע׳ בזהר ס״פ נח: **זח״א עה, א־ב.**

והשיב לב אבות על בנים: **מלאכי ג, כב.**

והבן נמשך מעצמות מוח האב: **ראה תניא פ״ב.**

בבאה״ז פ׳ בלק על המא׳ דק״צ ע״ב ע״פ ברכו ה׳: **ביאוה״ז לאדה״א צח, א ואילך.**

ובבה״ז פ׳ בראשית בד״ה אעשה לו עזר כנגדו: **ביאוה״ז לאדה״א א, ד ואילך.**

ובלק״ת בהביאור ע״פ ששים המה מלכות דרוה״ר: **לט, ד.**

התלמידים נק׳ בנים: **ראה רש״י דברים ו, ז.**

עמוד תשלח

וע׳ בהביאור ע״פ ולא תשבית מלח: **לקו״ת ויקרא ה, ד.**

ובהקיצור ממנו בתוס׳ לק״ת: **לקו״ת הוספות לספר ויקרא כ, ג ואילך.**

ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה: **ישעי׳ כה, ט.**

ובשל״ה פי׳: **קנה, ב. וראה באוה״ת־סידור ע׳ שעו באריכות יותר.**

בלק״ת בד״ה ביום השמע״צ: **דרושים לסוכות פב, א.**

בלקו״ת בשה״ש סד״ה מי יתנך כאח לי: **מה, א.**

אמצאך בחוץ: **שה״ש ח, א.**

כימי צאתך מאמ״צ אראנו נפלאות: **מיכה ז, טו.**

במד״ר פ׳ בראשית ע״פ זה ספר תולדות אדם: **פרשה כד, ז.**

עמ״ש ע״פ הוי׳ לי בעוזרי: **ראה לקו״ת שמע״צ צ, א. וראה אוה״ת שה״ש כרך ב׳ ע׳ תרכו.**

וע״פ חכלילי: **אוה״ת ויחי שעה, א ואילך. וראה תו״א מח, ב.**

כל הטועם אומר לי לי: **כתובות קיא, ב.**

וידבר אלקים כו׳ לאמר: **שמות כ, א.**

ואשים דברי בפיך: **ישעי׳ נא, טז.**

בת״א ר״פ יתרו בד״ה בחדש השלישי: **סז, ב — קבלת התורה הוא מ״ש בעשרת הדברות וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר . . וכענין דברי אשר שמתי בפיך.**

קיצור ד״ה והגדת לבנך: **נמצא בכת״י 53 קכג, א. 649 קיז, א. 1209 קע, א. כמה מראי מקומות נסמנו לעיל ע׳ תשלא־תשלח.**

עמוד תשלט

ועמ״ש בבה״ז פ׳ בלק: **צח, ג. וראה גם ביאה״ז להצ״צ ע׳ קיב.**

בד״ה מי מנה עפר יעקב: **ראה לקו״ת בלק סז, א ואילך.**

ובד״ה כי ביום הזה יכפר: **לקו״ת אחרי כו, א־ב.**

בהביאור ע״פ ועתה יגדל נא כח אד׳: **לקו״ת שלח לט, ד.**

ויהושע בן נון נער לא ימיש: **שמות לג, יא.**

הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים: **אבות ד, יד.**

בת״א בד״ה ויושט המלך לאסתר: **צד, א־ב.**

בד״ה אלה פקודי המשכן: **לקו״ת פקודי ד, א.**

בזח״ג פ׳ קרח דקע״ו ב׳: **נעתק באוה״ת ויקרא־א ע׳ שכח עם הגהות.**

ועיין מזה בבה״ז שם: **ביאוה״ז לאדה״א צב, ד ואילך.**

בנהר יעברו ברגל: **תהלים סו, ו.**

שלח תשלח את האם כו׳ שהיא עלמא דאתכסיא: **דברים כב, ז. זהר ויצא קנח, א. וראה לקו״ת דרושים לשמ״ע פח, ד.**

ע׳ בלק״ת בד״ה מצה זו: **לקו״ת צו יא, ד.**

במאו״א אות ח׳ סע״ד: **מובא בביאה״ז להצ״צ־ב ע׳ תרב „פי׳ לשון חלדה שהוא כסוי והסתר״.**

בד״ה ששה משמותם על האבן האחת: **אוה״ת תצוה ע׳ א׳תרנט.**

וביום שמחת לבו זה בנין בהמ״ק: **תענית כו, ב.**

מבין דבר מתוך דבר: **נסמן לעיל ע׳ תשלב.**

בת״א בתחלתו בד״ה השמים כסאי: **א, א.**

בד״ה מנורת זהב: **לקו״ת בהעלותך לד, א.**

עמוד תשמ

בינה עלמא דאתכסיא: **נסמן לעיל ע׳ תשלב.**

בסידור ד״ה והגדת לבנך: **רצז, א־ב.**

ובלק״ת ד״ה מצה זו: **פ׳ צו יא, ד.**

הסתר אסתיר פני: **דברים לא, יח.**

כל מה שיש בים יש ביבשה: **ראה חולין קכז, א.**

וכן פי׳ בשו״ס לתלמיד הרמב״ן ז״ל: **סח, א. מובא בלקו״ת צו יא, ד. ובאוה״ת פ׳ דברים ע׳ כז.**

יונתי בחגוי הסלע: **שה״ש ב, יד.**

הראיני את מראיך: **שם.**

מ״ש במ״א בפירוש ביום ההוא יהי׳: **ראה זכרי׳ יד, ט. לקו״ת ראה כז, ב. תבוא מג, ג.**

בעצם היום הזה: **נמצא בגוכתי"ק 1039 ח, א. ובכת"י 66 (רק חלק). 194 קכד, ב. 223 רכה, א. 788 מב, ב.**

בעצם היום הזה: **שמות יב, נא.**

ליל שמורים הוא לה׳: **שמות יב, מב.**

(ד"ה לכן אמור): **תורה אור נז, ב.**

מזכירין יצי"מ בלילות: **ברכות יד, סע"ב.**

עמוד תשמא

שבכל דור ודור חייב אדם לראות א"ע בכל יום: **פסחים קטז, ב. וראה תניא פמ"ז. לקו"ת פ׳ אמור ד"ה וספרתם.**

בד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק: **תו"א פד, ב־ג.**

נפשי איויתיך בלילה: **ישעי׳ כו, ט.**

(ד"ה חייב לבסומי): **תו"א צט, ב.**

וכמ"ש במ"א דודאי אהבת החיים גדולה מכל אהבות התענוגים: **ראה אוה"ת מטות ע׳ א׳שכח. תשא ע׳ א׳תתסו.**

ותענוג תמידי אינו תענוג: **ראה לקו"א להה"מ סי׳ קסח (בשם הבעש"ט).**

בכל יום יהי׳ בעיניך כחדשים: **ספרי ופרש"י עה"פ ואתחנן ו, ו. וראה פרש"י עה"פ תבוא כו, טז.**

כי המחדש בטובו בכ"ת מע"ב: **נוסח ברכת יוצר אור.**

ובחרת בחיים: **דברים ל, יט.**

כי הוא חייך: **שם כ.**

עמוד תשמב

אם ישים אליו לבו: **איוב לד, יד.**

(פורים תקס"ו): **נדפס בתורה אור קכא, ג ואילך.**

רוח איתי רוח: **זח"ב קסב, ריש ע"ב.**

אין לו גוף ודמות הגוף . . וכמ"ש הרמב"ם: **פיוט „יגדל". וראה רמב"ם הל׳ יסודי התורה פ"א ה"ז. פיהמ"ש להרמב"ם פ׳ חלק יסוד הג׳. תניא ח"ב פ"ב.**

(ד"ה והר סיני עשן): **אוה"ת יתרו ע׳ תתכו ואילך. ראה תו"א עד, ג ואילך. ספר המאמרים תקס"ה ע׳ תרמב ואילך.**

אין זה שום שינוי בנשמה בין כשהוא קטן ובין כשגדול: **ראה לקו"ת ויקרא ד, ב.**

נפש האדם המתגלגלת בגלגול בבהמה: **ראה סידור עם דא"ח מח, ג.**

וראה אוה"ת וארא ע׳ ב׳תקעה — ענין גלגול הנפש האדם בבהמה ע"י איזה חטא כמ"ש בכהאריז"ל ומדוע הוא בהמה והרי הנפש נמצאת שם, אלא ששם אינה מאירה בבחי׳ גילוי והוא שם בבחי׳ העלם לפי שאין אברי הבהמה ראוים לקבל גילוי נפש השכלית.

וראה אוה"ת תצא ע׳ תתצז — ענין גלגול נפש האדם בבהמה ואפי׳ בדומם כמ"ש אבן מקיר תזעק כו׳ ולכאו׳ תמוה כו׳, עיי"ש.

וראה אוה"ת וירא ע׳ תשמב — ממ"ש בכהאריז"ל שנפש האדם מתגלגלת בבהמה.

ועמך לא חפצתי: **תהלים עג, כה.**

עמוד תשמג

אני הוי׳ לא שניתי: **מלאכי ג, ו.**

וברוח פיו כל צבאם: **תהלים לג, ו.**

וכמ"ש בזהר פ׳ תזריע ז׳ הבלים לקבל ז׳ כתרין: **מז, ב.**

ועמ"ש ע"פ מאמר שמח תשמח: **סידור קלד, א ואילך. ראה מאמרי אדה"ז — תפלה ע׳ תפט ואילך, עם הגהות באוה"ת סידור (תפלה) ע׳ ריב ואילך.**

ע"מ לקבל פרס: **ראה אבות א, ג.**

פרס לשון פרוסה: **ראה גם לקו"ת תזריע כ, ב.**

ועמך לא חפצתי: **תהלים עג, כה.**

כי עמך מקור חיים: **תהלים לו, י.**

אליו ולא למדותיו: **פרדס שער לב, רפ"ב בשם הספרי.**

כי בי"ה הוי׳ צור עולמים: **ישעי׳ כו, ד.**

ביו"ד נברא העוה"ב: **מנחות כט, ב.**

לאהבה את ה׳ כי הוא חייך: **דברים ל, כ.**

עמוד תשדמ

לאשתאבא בגופא דמלכא: **זח"א ריז, ב.**

(עיין ד"ה ענין ב' הברכות של נשואין: **ראה סידור עם דא"ח קלד, ג. אוה"ת — סידור ע' רה.**

וכולא קמי' כל"ח: **ראה זח"א יא, ב.**

ויקרא ה' לאור יום: **בראשית א, ה.**

ולילה ללילה יחוה דעת: **תהלים יט, ג.**

חוה בגימ' המלוי של הוי': **ראה לקו"ת ויקרא ג, סע"ג ואילך, וש"נ.**

למען דעת כל עמי הארץ: **מל"א ח, ס.**

מבואר במ"א על פסוק וידעת היום: **דברים ד, לט. וראה לקו"ת ואתחנן ח, ד.**

בר"ישא חשוכא והדר נהורא: **שבת עז, ב.**

ויהי ערב ויהי בקר יום אחד: **בראשית א, ה.**

וכמארז"ל מעיקרא כי עביד אינש מדעתא דנפשי': **פסחים סח, ב.**

ואביו שמר את הדבר: **בראשית לז, יא.**

שמורים לשון המתנה: **ראה פרש"י שם.**

ישת חושך סתרו: **תהלים יח, יב.**

וכמ"ש במ"א בענין כיתרון אור מתוך החשך דוקא: **ראה לקו"ת ואתחנן ח, ד.**

עמוד תשמה

(ד"ה קול דודי): **לקו"ת שה"ש יד, ד. ומכאן עד שו"ה אביך — וזהו ולילה ללילה, הוא לשון הלקו"ת שם.**

שארז"ל אין התינוק יודע לקרות אבא: **נסמן לעיל ע' תשלה.**

דע את אלקי אביך: **דה"א כח, ט.**

ל' הכרה והרגשה: **ראה תניא פמ"ב. תו"א עד, ג ואילך. דרך מצותיך פו, ד.**

הנה ז"ל הזהר: **ראה ג"כ אוה"ת בא ע' שב.**

ליל שמורים הוא לה': **שמות יב, מב.**

ואין רבים פחות משנים: **ראה גיטין מו, א. יומא סב, ב. ירושלמי יומא ב, ד.**

ממ"ש רבינו ז"ל בד"ה עיני כל אליך ישברו: **וראה מאמרי אדה"ז הנחת הר"פ ע' פה. סה"מ תקס"ח ע' נד.**

נודע בשערים בעלה דא קוב"ה: **משלי לא, כג. זח"א קג, ב.**

כי בינה ליבא: **ראה תקו"ז בהקדמה פתח אלי'.**

נ' שערי בינה: **ר"ה כא, ב. זח"ב קטו, א.**

בינה בגימ' כל: **ע' פרדס לרמ"ק ז"ל ש' יג (שער השעורים) סופ"ו — ושם בשער ערכי הכינויים (פ"א) ערך כל כלה, יעו"ש. וראה לקו"ת שה"ש יב, רע"א.**

נק' כנ"י כלה: **ראה מד"ר ס"פ ואתחנן. שהש"ר ע"פ מה יפו דודיך (ד, י).**

עמוד תשמו

עבודה שבלב זו תפלה: **תענית ב, א.**

בכל לבי דרשתיך: **תהלים קיט, י.**

והאדם ידע: **בראשית ד, א.**

בד"ה תורה צוה: **לקו"ת ברכה צד, ג.**

כי על כל כבוד חופה: **ישעי' ד, ה.**

בביאור דעיני כל: **הלשון הוא כמו באוה"ת שה"ש ע' לו. בסה"מ תקס"ח ע' נד נמצא הענין וכנראה הנחה אחרת. קטע נדפס עם הגהות באוה"ת נ"ך־ג ע' א'שצג.**

עמוד תשמז

אתי מלבנון כלה: **שה"ש ד, ט.**

ועי' בד"ה חייב אינש לבסומי: **תו"א צה, ב. וראה אוה"ת תרומה ע' א'תקיד.**

אין האשה כורתת ברית: **סנהדרין כב, ב.**

שו"ה החכמה — ולהבין ענין היסוד: **ראה ג"כ אוה"ת ויקרא כרך א' ע' תכז.**

ובמ"ש ע"ז בביאורי הזהר: **ביאוה"ז לאדה"א קח, א ואילך.**

עמוד תשמח

נק' לפעמים בינה בזהר בשם עתיק: **ראה ספר הערכים־חב"ד מע' אותיות התורה מ"ם ע' רג ואילך, וש"נ.**

ולזכרון בין עיניך: **שמות יג, ט.**

שו"ה בחי' כלי — ליל בחי' לילה: **ראה לעיל ע' תשמה.**

השינוי בין חמץ למצה רק מחמת אות ה׳: **ראה בארוכה סידור עם דא״ח מה. א.**

וראה אוה״ת נ״ך ע׳ תתקפג ואילך — בר״מ דפ׳ פנחס דרנ״א איתא דעיקר ההפרש בין חמץ למצה הוא באות החי״ת ובאות הה׳ דחמץ אות הח׳ בתחילת התיבה ובמצה אות הה״א בסופה של תיבה . . וההפרש בין אות החי״ת לאות הה״א אינו אלא ברגל השמאל שבה״א, עיי״ש באריכות.

וראה אוה״ת שה״ש ע׳ רעא ואילך.

וע׳ בסידור גבי מזמור לתודה: **מה, א.**

פיה פתחה בחכמה: **משלי לא, כו.**

מקדש ה׳ כוננו ידיך: **שמות טו, יט.**

וחסד דרועא ימינא: **תקוני זהר בהקדמה פתח אלי׳.**

וימינו תחבקני: **שה״ש ב, ו.**

מי פלג לשטף: **איוב לח, כה.**

ועמש״ש שבפרק היד: **ביאה״ז להצ״צ כרך ב ע׳ תקצד.**

עמוד תשמט

(כמ״ש פותח את ידיך): **תהלים קמה, טז.**

ותירוש ינובב בתולות: **זכרי׳ ט, יז.**

במ״א בד״ה לריח שמניך: **לקו״ת שה״ש ב, ד.**

כי טובים דודיך מיין: **שה״ש א, ב.**

נותן להם את אכלם בעתו: **תהלים קמה, טו.**

ואני תפלתי לך ה׳ עת רצון: **שם סט, יד.**

באתי לגני כו׳ אכלתי: **שה״ש רפ״ה.**

פותח את ידיך יודין וין: **ראה ת״ז בהקדמה (ז, ב). סידור האריז״ל במקומו, ועוד.**

צמצום — יו״ד, ואח״כ המשכה ו׳: **ראה אגרת התשובה פ״ד.**

עכ״ד רבינו נ״ע בביאור דעיני כל: **הנדפס באוה״ת שה״ש ע׳ לו-לח.**

עמוד תשנ

ז״ל הזהר פ׳ תרומה דקל״א א׳: **ראה גם אוה״ת פ׳ בא ע׳ שב.**

בד״ה טוב לחסות: **לקו״ת דרושים לשמ״ע צא, א — שורה המתחלת וענין הקדושין.**

ואבדיל אתכם: **ויקרא כ, כו.**

בד״ה כי תצא: **לקו״ת תצא לו, ג. וראה גם לעיל כרך א ע׳ קכה.**

מותרי מוחין . . מותרי המדות: **ראה לעיל כרך א ע׳ קיט. וראה בסידור ק, ג. אוה״ת בראשית כרך ה דף תתקי, א.**

קדוש יהי׳ גדל פרע שער ראשו: **במדבר ו, ה.**

שו״ה גדל פרע שער ראשו: **בלקו״ת שם — (ע׳ מזה לקמן ע״פ כי כארץ תוציא צמחה ובפ׳ אמור ע״פ ונקדשתי).**

והעבירו תער: **שם ח, ז.**

שו״ה כתיב — תער כו׳: **בלקו״ת שם — תער וגו׳ ועיין בפ׳ תזריע (דמ״ח סע״ב).**

ושער באשה ערוה: **ברכות כד, א.**

ע״ה אסור לאכול בשר: **פסחים מט, ב. ראה לקו״ת פ׳ בהעלותך לא, ג.**

צדיק אוכל לשובע נפשו: **משלי יג, כה. וראה תו״א טו, ג. סידור רג, א.**

שיחת חולין של ת״ח: **סוכה כא, א וש״נ.**

וע׳ בסידור בפי׳ שומר את גרים: **סידור עם דא״ח נח, ב.**

וראית בשבי׳ אשת יפ״ת: **דברים כא, יא.**

עמוד תשנא

מילתא דבדיחותא: **שבת ל, ב.**

וברב נחמן עד דלא אכילנא בישרא דתורא: **ב״ק עב, א.**

בד״ה ואשה כי תדור נדר: **לקו״ת מטות פד, ב־ג. וראה אוה״ת מטות ע׳ א׳שיב. א׳שלה.**

חסד נעוריך: **ירמי׳ ב, ב.**

נדרים סייג לפרישות: **אבות פ״ג, יג.**

קדש עצמך במותר לך: **יבמות כ, א.**

שו״ה כאהבת — בחי׳ נוקבא: **בלקו״ת שם: בחי׳ אשה נוקבא.**

ואיש דרכו לכבש: **יבמות סה, ב וש״נ.**

נשים דעתן קלות: **שבת לג, ב. קידושין פ, ב.**
בד"ה את קרבני לחמי לאשי תשמרו: **לקו"ת פנחס עו, ב.**
שכל התורה היא שמותיו של הקב"ה: **רמב"ן עה"ת בהק'. יונת אלם פכ"ט. ועד"ז זח"ב פז, א. תדב"א רפי"ח. יל"ש איכה רמז תרלד (בשינוי קצת).**
שמור זו משנה: **ראה קידושין לז, א. ספרי ראה נא. רש"י דברים יב, כח. מאמרי אדה"א בראשית ע' שמז, וש"נ.**
שמור לנוק': **זח"א מח, ב. זח"ג צב, ב.**
ארז"ל שוטה המאבד מה שנותנין לו: **ראה חגיגה ד, א.**

עמוד תשנב

הנפילים אשר היו בארץ: **בראשית ו, ד.**
אשר עמדתי לפניו: **מל"ב ה, טז.**
בד"ה הבאים ישרש: **ראה תו"א נג, ד ואילך.**
נעוץ סופן בתחלתן: **ס"י פ"א מ"ז.**
כמ"ש במ"א בענין ביום השמיני עצרת: **ראה לקו"ת פד, ד.**
שו"ה ומזה יובן — שמורים בבחי' לילה: **ראה ג"כ אוה"ת בא ע' רצא.**
וגלחה את ראשה: **דברים כא, יב.**
ואשה כי תדור: **במדבר ל, ד.**
וחמץ אסור במשהו ע"ד לא מינה ולא מקצתה: **ראה אוה"ת דרושים לפסח כרך ב ע' תמא [לקמן ע' תשעה] — לכן אוסר אפי' במשהו וכמ"ש הרמב"ם ע"פ הגמ' לא מינה ולא מקצתה.**

עמוד תשנג

לא מינה ולא מקצתה: **ע"ד סוטה ה, א. וראה לקמן ע' תשעו.**
ת"ח צ"ל בו שמיני' שבשמיני': **סוטה ה, א. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א במאמרי אדה"ז הנחות הר"פ, עמוד קצב.**
חמץ תאפינה: **ויקרא כג, יז.**
כוננו ידיך: **שמות טו, יז.**
ותירוש ינובב בתולות: **זכרי' ט, יז.**
הנז' בד"ה לריח שמניך: **לקו"ת שה"ש ב, ד.**
באר חפרוה שרים: **במדבר כא, יח.**
בד"ה כי בועליך עושיך: **מאמרי אדה"ז נביאים ע' קנג ואילך.**
שילוב הוי' באד': **ראה מבוא שערים ש"ג ח"ב ספ"ה.**
ועמ"ש במ"א בפי' הזהר בלק ר"ד ענין בוקר דאברהם: **ביאוה"ז לאדה"א קח, א ואילך.**
בקר אערך לך: **תהלים ה, ד.**
ד"ה רני ושמחי: **תו"א ל, ד.**
רננא ברמשא ושמחה בצפרא: **זח"א רכט, ב.**
מט"ט שקושר כתרי' מתפלותיהן של ישראל: **זח"א קסז, ב. זח"ב נח, א. זח"ג רנב, ב. וראה תוד"ה וקושר חגיגה יג, ב.**
ובנ"י יוצאים ביד רמה: **שמות יד, ח.**
ד"ה חייב אינש לבסומי: **תו"א צה, ג.**
אשר אנכי מצוך היום: **דברים ד, מ. ו, ו. ז, יא.**
היום לעשותם: **דברים ז, יא. עירובין כב, א.**
ואורח צדיקים: **משלי ד, יח.**
וע' גבי ישרים דרכי ה' בפי' הזהר וישלח: **קעה, ב.**
אנכי ולא יהי' לך הכולל כל תרי"ג: **שמות כ, ב־ג. וראה זח"ב צא, א. וראה ג"כ שם רעו, א.**
בא חבקוק והעמידן על אחת: **מכות כד, א.**
כמ"ש ע"פ בעצם היום הזה נמול: **בראשית ז, יג.**
המאריך באחד: **ברכות יג, ב.**
ד"ה ויצא יצחק לשוח בשדה: **תו"א יז, א.**

עמוד תשנד

במחשכים הושיבני: **איכה, ג, ו.**
ובלילה שירה עמי: **תהלים מב, ט.**
בד"ה תורה צוה תקס"ז: **ספר המאמרים תקס"ז ע' שסז ואילך.**
ויהי הענן והחושך: **שמות יד, כ.**
ישת חשך סתרו: **תהלים יח, יב.**

ים יבשה יחו"ע ויחו"ת: **וראה לקו"ת דרושים לר"ה נו, ב. אוה"ת בשלח ע' תלא.**

קורא אני עליהם יעמדו יחדיו: **ישעי' מח, יג.**

ועמ"ש ע"פ יצרנהו כאישון עינו: **ראה לקו"ת האזינו עח, ג. סה"מ תקס"ד ע' רכג. תקס"ו ע' שסג.**

השחור שבעין: **ראה ויקרא רבא פל"א, ח.**

ישת חושך סתרו: **תהלים יח, יב.**

והניף ידו כו' לשבעה נחלים: **ישעי' יא, טו.**

היו לי חוקיך: **תהלים קיט, נד.**

בד"ה ואהי' אצלו אמון: **לקו"ת במדבר יח, א.**

מצות יאכל את שבעת הימים: **נמצא בכת"י 306 רנא, ב. 376 רי, א (חסר). 744 שנז, ב. 769 לט, א. 829 קלו, א. 1215 קע (קפב) א (חסר בסופו).**

ראה סידור עם דא"ח רצו, ג. סה"מ תקס"ה ע' תלה. סה"מ תרכ"ט [הוצאת תשנ"ב] ע' קלב ד"ה מצה זו.

מצות יאכל את שבעת הימים: **שמות יג, ז.**

בד"ה ששת ימים תאכל מצות: **לקו"ת צו יג, א־ב. וראה בד"ה קול דודי שבלקו"ת שה"ש יד, ד.**

אין התינוק יודע לקרות אבא: **ברכות מ, א. מתנות כהונה לב"ר פט"ו, ז. מבוא שערים ש"ה ח"א פ"ב בהגהות צמח (א).**

עה"ד חטה היתה: **ברכות מ, סע"ב.**

ב' בחי' מצה: **ראה אוה"ת בא ע' שז שמביא מלקו"ת ד"ה קול דודי — ב' בחי' מצות ועדיין נשאר הקושיא שהרי אומר מצה זו . . והתירוץ שם ע"ז הוא דוחק ולפמ"ש יתורץ כפשוטו). ותירץ הרב ר' יוסף קמחי שמה שנצטוו על המצות קודם לכן הי' ע"ש העתיד.**

וראה גם ד"ה מצה זו תרכ"ט [הוצאת תשנ"ב] ע' קלב־לג.

בערב תאכל מצות: **שמות יב, יח. וראה פסחים קכ, א.**

שלא הספיק להחמיץ: **נוסח ההגדה פיסקא מצה זו.**

כי אל דעות: **ש"א ב, ג.**

כמ"ש בביאור ע"פ לבבתני: **לקו"ת שה"ש ל, א.**

דקמי' כולא כ"ח: **ראה זח"א יא, ב.**

עמוד תשנה

מצה זו שאנו אוכלים: **הגדה של פסח פסקא מצה זו.**

בד"ה ויקהל משה: **ראה סה"מ תקס"ב ע' שסה.**

בארץ לא זרועה: **ירמי' ב, ב.**

ויפקחו עיניכם: **ראה בראשית ג, ז.**

כמ"ש בספר טור ברקת בה' פסח סי' תל"א: **הלשון מובא בהמשך מים רבים — תרל"ו פרק רב (ע' תלו).**

בת"א פ' בראשית ע"פ הן האדם: **ה, ג ואילך.**

סד"ה ביום הזה יכפר: **לקו"ת אחרי כט, ד.**

בד"ה לא הביט און ביעקב: **לקו"ת בלק ע, ג.**

ישראל בחי' לי ראש: **ראה דרך מצותיך טו, ב (בשם הזוהר). וראה ע"ח שער הפסוקים וישלח לב, כט. ספר הליקוטים ויחי מז, כח. מח, ד. וראה לקו"ת שלח מח, ב. ובהמ"מ שם.**

חמץ אותיות מצה: **ראה אוה"ת תצוה ע' א'תשיד — מצה אותיות חמץ, כי הנה מבחי' מצחא דז"א מתערין מאריהן דדינין כנזכר באדר"ז דרצ"ג ע"א ודרפ"ח ע"ב ובמד"ר דקכ"ט ע"א ודקל"ו סע"א וע"ב, עיי"ש.**

בד"ה ועשית ציץ: **תו"א תצוה פג, א ואילך.**

יעקב י' עקב: **ע"ח ש"ג ספ"ב. פרדס שעה"כ בערכו.**

עמוד תשנו

בחכמה יסד ארץ: **משלי ג, יט.**

כונן שמים בתבונה: **משלי שם.**

הנה מבואר בפע"ח: **ראה אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תעט.**

בכל גבולך: **ראה שמות יג, ז.**
לכבודי בראתיו יצרתיו: **ישעי׳ מג, ז.**
לא יגורך רע: **תהלים ה, ה.**
מן הארץ לרקיע ת״ק שנה: **חגיגה יג, א.**
מצרים מיצר וגבול: **ראה תו״א מט, סע״ד ואילך. לקו״ת שלח מט, ב ואילך, ובכ״מ.**
שו״ה לא יראה — לבער היצה״ר: **ראה ג״כ אוה״ת ויקרא ע׳ תעט.**
אין ביעור חמץ אלא שריפה: **שו״ע הל׳ פסח ס׳ תמה.**
לא הביט און ביעקב: **במדבר כג, כא.**
ומבואר במ״א דאון ועמל הם ג״כ הקליפות שכנגד יעקב: **ראה ספר הליקוטים דא״ח לצ״צ ערך און ע׳ תקמד ואילך, ושי״נ.**
וכמ״ש בת״א פ׳ בראשית סד״ה השמים כסאי: **א, ג.**
ועמ״ש מזה בהג״ה בד״ה ארדה נא ואראה: **תו״א טו, א־ב. וראה אוה״ת וירא־ד תשלז, ב.**

עמוד תשנז

נק׳ היצה״ר שאור שבעיסה בגמרא: **ראה לקמן ע׳ תשעה: מבואר בספרים. וראה אוה״ת ויקרא כרך ב ע׳ תמא: כמארז״ל בפ״ב דברכות ופרש״י שם. ראש השנה ג, ב.**
בד״ה ובבואה לפני המלך: **תו״א מג״א צו, ב.**

עמוד תשנח

כי ישאלך בנך מחר לאמר: **נמצא בכת״י 273 תכג, א. 331 נט, א. 426 רסט, א. 579 רפב, א. 636 קא, ב. 723 קד, א. 987 קסט, א (חסר). 1018 ריז, א. 1222 קל, א. 1714 תקכ, א.**
כי ישאלך בנך מחר לאמר: **דברים ו, כ.**
בד״ה בשעה שהקדימו: **לקו״ת במדבר יב, ג.**
שאלת בן חכם: **ראה ירושלמי פסחים פרק ערבי פסחים ה״ד.**
ליראה את הוי׳: **דברים ו, כה.**
כי א־ל דעות: **שמואל־א ב, ג.**
והירידה צורך עלי׳: **ראה ע״ח שער כו, תניא פל״ז.**

ובאו במערות צורים: **ישעי׳ ב, יט.**
אף עשיתיו: **ראה ישעי׳ מג, ז.**
בד״ה מי מנה: **ראה לקו״ת בלק סט, ג־ד.**
ומלאה הארץ דעה את הוי׳: **ישעי׳ יא, ט.**
בלקו״ת בשה״ש בד״ה שחורה אני ונאוה דרוה״ש: **ו, ג.**
בד״ה הבאים ישרש: **תו״א נג, ד. וראה אוה״ת שמות־א ע׳ עז. כרך ז׳ ב׳תקלב. ב׳תקלט. כרך ח ע׳ ב׳תתנד.**
והמצות הם זריעה: **ראה לקו״ת האזינו עד, ג.**
אור זרוע לצדיק: **תהלים צז, יא.**
ישראל עבמ״ח: **ראה בראשית רבא פ״א, ד. מאמרי אדה״א דברים ח״ד ע׳ א׳קע, ושי״נ.**
וכמ״ש בפי׳ בעבר הנהר ישבו אבותיכם: **יהושע כד, ב. וראה תו״א עה, ד. וראה לקו״ת בחוקותי מז, א באריכות. וראה גם אוה״ת דרושים לר״ה ע׳ א׳רצז.**
הנהר שהוא בינה: **ראה זהר אמור צט, א.**
אבות הם חג״ת: **ראה זח״ג שב, א.**
והחכמה מאין תמצא: **איוב כח, יב.**
בד״ה את שבתותי תשמרו: **לקו״ת בהר מב, א־ב.**
ונז׳ בקצרה סד״ה אם בחוקתי תלכו: **לקו״ת מו, ג ואילך.**
יראו את ה׳ קדושיו: **תהלים לד, י.**
אם אין חכמה אין יראה: **אבות פ״ג מי״ז. וראה תניא פמ״ג.**
שהתורה מחכ׳ נפקת: **זח״ב קכא, א. וראה שם פה, א.**
תרעא לדרתא: **שבת לא, ב.**
בד״ה זכור ושמור בד״א: **תו״א עב, ב.**
כי לא אדם הוא: **שמואל־א טו, כט.**

עמוד תשנט

ופרעה הקריב: **שמות יב, ו.**
בד״ה בשלח פרעה: **תו״א סא, א.**
בתו״א פ׳ וארא: **נו, ד.**

מ"ט עיזי מסגי ברישא: **שבת עז, ב. וראה מאמרי אדה"א בראשית ע' קעט, וש"נ.**
ברישא חשיכה: **שבת שם (בגי' רש"י). וראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקפב, וש"נ.**
כי לי כל הארץ: **ראה שמות יט, ה.**
שבסידור בד"ה עבדים היינו: **רצג, ג.**
פרעה אותיות הערף: **נסמן לעיל ע' תשלו.**
כמה ארך אפים לפניו: **ראה אבות ה, ב.**
בד"ה בשלח פרעה: **תו"א סא, א ואילך.**
מאמרז"ל מ"ט עיזי מסגן ברישא: **שבת עז, ב.**
וירא אלקים את האור כי טוב: **בראשית א, ד.**
מד"ר ס"פ וישלח: **ס"פ פג. וראה אוה"ת פ' שופטים ע' תתל.**
בזהר ע"פ אלה תולדות השמים והארץ: **בראשית ב, ד. זח"א כד, ב.**
בתו"א פ' וישלח בד"ה ויקח מן הבא בידו: **כה, ג.**

עמוד תשס

מאי פירי מצות: **סוטה מו, א.**
והכשבים הפריד יעקב: **בראשית ל, מ.**
כרחל לפני גוזזי' נאלמה: **ישעי' נג, ז.**
ושער רישי' כעמר נקא: **דניאל ז, ט.**
וה' האמירך היום: **דברים כו, יח.**
בזוהר ר"פ נח בענין אלה תולדות נח פסל את הראשונים: **נט, ב.**
במד"ר פ' אחרי ע"פ כשושנה בין החוחים: **כג, ו.**
למעלה.. צמצום.. מקום פנוי: **ראה ע"ח ש"א ענף ב.**
חכ' הנק' ראשית: **ראה זהר בראשית לא, רע"ב. תקו"ז רת"ל.**
בלק"ת פ' פנחס בד"ה את הכבש אחד: **עז, ג ואילך.**
ועשית יריעות עזים לאהל על המשכן: **שמות כו, ז.**
שחורה אני ונאוה: **שה"ש א, ה.**
סד"ה כנשר יעיר: **לקו"ת שה"ש עח, ג.**
ויעקב נעשה בריח התיכון: **ע"ד שמות כו, כח. וראה זהר תרומה קעה, ב. בלק קפו, סע"א. זהר בהקדמה א, ב. אור התורה ויחי ח"ב תשפה, ב.**
ויעל אברם ממצרים: **בראשית יג, א.**
מי יתן טהור מטמא: **איוב יד, ד.**
דם נעכר ונעשה חלב: **בכורות ו, ב וש"נ.**
בתו"א סד"ה ואלה שמות בנ"י: **מט, ד.**
אותותינו לא ראינו: **תהלים עד, ט.**
סד"ה כי ההרים ימושו: **לקו"ת תצא מ, ד.**
בלק"ת בשה"ש סד"ה הסבי עיניך: **לו, ג.**
בד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י: **לקו"ת אמור לא, ד.**
ובד"ה מה טובו אוהלך פ"ה: **לקו"ת בלק עד, ג.**

עמוד תשסא

כי הנה הסתיו עבר: **שה"ש ב, א.**
בלק"ת פ' אמור בד"ה לבאר הדברים ע"פ ונקדשתי: **לג, ג.**
בלק"ת — בד"ה מפני מה יו"ט דפסח: **פ' צו טז, ב.**
בפע"ח — או"א שהלבישו לזרועות: **ראה פע"ח (כא) חג המצות פ"ז. ראה סידור להאריז"ל סדר הגדה לד"ה עבדים היינו.**
וע' בסידור: **שער חג הפסח.**
שנת' במ"א ע"פ ואם זרוע כאל לך עדה: **איוב מ, ט. ראה יהל אור ע' שסו. וראה אוה"ת נ"ך (ישעי') קנז, א. ושם בע' ב. — ועמ"ש בבוך תרט"ו ע"פ כי ישאלך בנך, הכוונה לבוך גוכתי"ק 1072 (ממאמר זה).**
ועמ"ש בענין חמשה קנינים קנה הקב"ה: **ראה אוה"ת שבועות קעד ואילך.**
בתו"א בד"ה וקבל היהודים: **צו, ד.**
וסוס אשר רכב סוס ב"פ ס"ג: **אסתר ו, ב. וראה אוה"ת פ' וירא צה, ב ביאור ע"ז.**
כי גאה גיאה על גותניא: **שמות טו, א. — תרגום אונקלוס — אתגאי. וראה אוה"ת שם.**

ועמ"ש ע"פ ויגבה הוי' צבאות במשפט: **ראה אוה"ת ישעי' ע' קנז.**

וכל בניך לימודי הוי': **ישעי' נב, יג.**

בזח"א ס"פ לך לך: **ראה דף פח, א.**

בגלות מצרים הנק' כור הברזל: **ראה סה"מ תקס"ג ע' מא.**

עמ"ש בד"ה וכל העם רואים: **תו"א יתרו עד, ב.**

עמוד תשסב

א"ת בניך אלא בוניך: **ישעי' נד, יג. ברכות סד, א וש"נ.**

ועמ"ש בד"ה בפ' נסכים: **לקו"ת פ' שלח מ, א.**

כל הקורא ק"ש בלא תפילין: **ברכות יד, ב.**

האמנם ישב אלקים על הארץ: **מלכים-א ח, כז.**

בשבתו עם זקני ארץ: **משלי לא, כג.**

אבנים הם כ"ב אותיות התורה: **ראה ספר יצירה פ"ד מי"ב.**

תהלה לדוד ג"פ בכל יום: **ראה ברכות ד, ב.**

כארץ תוציא צמחה: **ישעי' סא, יא.**

כי רבבה כצמח: **יחזקאל טז, ז.**

וכמ"ש ע"פ האותי לא תיראו: **אוה"ת נ"ך-א ע' שלה ואילך.**

בבחיי ר"פ חוקת: **ראה אוה"ת ואתחנן ע' תב.**

כי חק לישראל הוא: **תהלים פא, ה.**

וקול שופר הולך וחזק: **שמות יט, טז.**

חיל בלע ויקיאנו: **איוב כ, טו.**

אמלאה החרבה: **יחזקאל כו, ב. וראה מגילה ו, א.**

ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו: **עובדי' א, כא.**

ובד"ה ויקח מן הבא בידו: **תו"א כה, ג ואילך.**

ובד"ה ראה ריח בני: **תו"א כ, ד.**

ובד"ה בשלח פרעה: **תו"א סא, ב.**

ותקח את בגדי עשו: **בראשית כז, טו.**

עמוד תשסג

ועמ"ש ע"פ לא יקום עד א': **אוה"ת שופטים ע' תתסז.**

למה קדמה שמע לוהא"ש: **ברכות יג, א.**

בלק"ת ביאור ונקדשתי בתוך בנ"י: **לקו"ת אמור לג, ג.**

רמ"ח פיקודין רמ"ח איברי': **ראה ת"ז תיקון ל.**

כמארז"ל וכי מה איכפת לי' להקב"ה: **ראה ב"ר מד, א. תנחומא שמיני ז, ח.**

בתו"א בד"ה ויאבק איש: **כו, א ואילך.**

ממשארז"ל ועשיתם אחם מעלה אני עליכם: **ויקרא כו, ג. זח"ג קיג, א. ויק"ר פל"ה, ז.**

ופי' בלקו"ת בשה"ש בד"ה אני ישנה: **לקו"ת שה"ש לד, ד.**

חסד דרועא ימינא: **תקו"ז בהקדמה — פתח אלי'.**

לך אמר לבי בקשו פני את פניך הוי' אבקש: **תהלים כז, ח.**

שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך: **דברים טז, טז.**

צמאה נפשי לאלקים: **תהלים מב, ג.**

עמוד תשסד

בלק"ת בשה"ש בד"ה הסבי עיניך: **סו, א.**

ויקרא שם המקום פניאל: **בראשית לב, לא.**

בד"ה ויהי בשלח פרעה: **סא, א.**

פרעה אותיות העורף: **נסמן לעיל ע' תשלו.**

כמאן דשדי: **ראה תניא פכ"ב.**

בלק"ת בד"ה שובה ישראל: **לקו"ת דרושים לש"ש סו, ב ואילך.**

ובע"ח דפנימיות אבא זהו פנימיות עתיק: **וראה לקו"ת נצבים מט, ד. וש"נ.**

יאר הוי' פניו אליך: **במדבר ו, כה.**

עוד כל ימי הארץ: **בראשית ח, כב.**

עמוד תשסה

כמשנ"ת בד"ה בשעה שהקדימו: **לקו"ת במדבר יג, ב.**

בד"ה משה ידבר: **תו"א סח, א.**

וע' בסידור בד"ה ששת ימים תאכל מצות: **רפד, א.**

מצה מיכלא דמהימנותא: **ראה זהר (רעיא מהימנא) בא מא, א. סה"מ תש"ח ע' 166 הערה לט. אוה"ת ראה ע' תשדמ.**

הפך ים ליבשה: **תהלים סו, ו.**

כמ"ש בבאה"ז פ' בשלח: **ביאוה"ז לאדה"א מב, ג.**

אנכי הוי' כו' אשר הוצאתיך מאמ"צ: **שמות כ, ב.**

חביבין ישראל שנק' בנים למקום: **אבות ג, יד.**

בתו"א ס"פ בא סד"ה למען תהי' תורת הוי' בפיך: **ס, ד.**

פי' האריז"ל ויוציאנו הוי' אלקינו או"א שהלבישו לזרועות: **נסמן לעיל ע' תשסא.**

הערות לדרוש הנ"ל: **נמצא בכת"י 331 סא, ב.**

עמוד תשסו

מאד זה יצה"ר: **בראשית א, לא. ראה בראשית רבה פ"ט, י. וראה מאמרי אדה"א ודברים ח"א ע' ז ובהנסמן שם.**

בלקו"ת פ' שמיני ד"ה לויתן ובהביאור שם: **יח, א־ד.**

(ע' דרוש ושננתם שזהו"ע מעשה גדול): **ראה אוה"ת ואתחנן ע' רלח.**

עמוד תשסז

במ"א בד"ה משה ידבר: **תו"א סח, א.**

עמוד תשסח

קול דודי מדלג: **נמצא בכת"י 1049 ט, א. 1376 תפב, א — קיצור מד"ה קול דודי שבלק"ת. מיוסד על לקו"ת שה"ש יד, ב. (ואולי זה קיצור מהלקו"ת).**

הנחת כ"ק אדה"א בסה"מ תקס"ט ע' מ. וראה אוה"ת שה"ש ע' רמה ואילך. שם כרך ג ע' תתפד. פלח הרמון שה"ש יט, ב ואילך.

קול דודי מדלג: **שה"ש ב, ח.**

מארבע מאות שנה לרדו: **ראה מדרש שה"ש על פסוק זה. וראה גם תו"א נ, ד ואילך. שער האמונה לאדה"א פס"ח. מאמרי אדה"א ויקרא־א ע' רמז, וע' רצב, ובכ"מ.**

מצה זו ע"ש שלא הספיק: **נוסח הגדה.**

ואכילת מצה צ"ל קודם חצות: **פסחים קכ, ב וש"נ.**

עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו לבד: **פדר"א פ"ג. של"ה בהקדמה ג, ב.**

אני הוי' לא שניתי: **מלאכי ג, ו.**

שמו בגמטי' רצון: **פע"ח (ש' הק"ש ספכ"ח). וראה אוה"ת פנחס ע' א'פד.**

מלכותך מלכות כל עולמים: **תהלים קמה, יג.**

כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו: **ישעי' מג, ז.**

והוא בחי' כתר כמ"ש בפרדס: **שער ערכי הכינויים ערך מלך מלכי המלכים.**

שאין התינוק יודע לקרות או"א עד שיטעום טעם דגן: **ברכות מ, א.**

קול הוא המשכה: **ראה לקוטי תורה נצבים מח, ג. נשא כט, סע"א. וראה אוה"ת בהעלותך ע' שסז. מאמרי אדה"א נצבים ע' תתנה, וש"נ.**

קול גדול ולא יסף: **דברים ה, יט.**

ובמורא גדול זה גילוי שכינה: **דברים כו, ח. נוסח הגדה.**

האבות חג"ת: **ראה זח"ג שב, א.**

ופסח ד' על הפתח: **שמות יב, כג.**

עמ"ש ע"פ כי מראש צורים אראנו: **ראה אוה"ת בלק ע' תתקיב.**

מקפץ על הגבעות הם אמהות: **ראה ר"ה יא, א. ירושלמי סנה' פ"י ה"א. שמו"ר פט"ו, ד. ויק"ר ספל"ו. ספרי דברים לג, טו. תו"א שמות נא, ג. לקו"ת תצא מ, א. וראה פרדס שער ערכי הכינויים הר בסופה. עץ חיים שער (ח) דרושי הנקודות פ"ד (מ"כ).**

דילוג ברגל א' קופץ בשנים: **בלק"ת שם טו, ב מציין: וכמבואר במשנה פ"ח דאהלות והדולג ממקום למקום והקופץ ממקום למקום (ע"ש בפי' רבינו עובדי' מברטנורה ופי' המשניות להרמב"ם וגם בירושלמי פ"ה דביצה [ה"ב] קיפוץ עוקר שתי רגליו כאחת כו'). ובסה"מ תקס"ט ע' מט — ידוע במשנה ובגמרא. וראה אוה"ת ויקהל ע' ב'קנז ואילך. מאמרי אדה"א ויקרא-א ע' רצב.**

נקבה תסובב גבר: **ירמי' לא, כא.**

אחעט"ב שם בן יתעלה בס"ג: **משלי יב, ד. וראה לקו"ת ואתחנן ספ"ג. לקו"ת בחוקותי מז, ג.**

עמוד תשסט

ותלמוד תורה כנגד כולם: **פאה פ"א, מ"א.**

לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה: **אבות פ"א מי"ז.**

והחכמה תחי' בעלי': **קהלת ז, יב. ושם אי' החכמה בלא וי"ו.**

תרי"ג מצות דאורייתא עם ז' מצות דרבנן הם תר"ך עמודי אור: **נסמן לקמן ע' תשצז.**

ישאו הרים שלום: **ראה תהלים עב, ג.**

התורה שנק' שלום: **ראה פס"ז ר"פ קדושים. גיטין נט, ב. במדב"ר פי"א, ז.**

והי' מעשה הצדקה שלום: **ישעי' לב, יז.**

כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות: **מיכה ז, טו.**

מה צבי מחזיר ראשו לאחוריו: **ראה זח"ב יד, א.**

דכים ולא בחכמה ידיעה: **ת"ז בהקדמה (פתח אלי').**

וענין קול גדול: **ראה לקמן ע' תשעב, ובלקו"ת שלח מט, א שמציין לכמה מקומות בענין קול.**

במא"א אות ק' סעיף יט: **נעתק ביהל אור ע' קט, ובביאוה"ז להצ"צ-ב ע' תשסח. אוה"ת שה"ש נב. סה"מ תרס"ח ע' יז.**

ה' גדולה לאה: **ראה גם תו"א כט, ד. אוה"ת חנוכה ע' 596. אוה"ת בשלח ע' תסח. אוה"ת בהעלותך שצז. ובכ"מ.**

שארז"ל גדולה במתנותי' כהונה לעולם: **ראה מדרש רבה פ' ויצא פ"ע.**

ד"ה קול דודי: **נמצא בכת"י 1049 שיב, א. מיוסד על לקו"ת שה"ש יד, ב. והנחת כ"ק אדה"א בסה"מ תקסט ע' מ. וראה פלח הרמון שה"ש יט, ד.**

ע' בד"ה בחדש השלישי לצאת: **ספר המאמרים תקס"ז ע' קמז שו"ה האלקי' — לצאת מגרתקה להיותה מוגבלת במיצר וצמצום החושך הזה כידוע אבל אברם הוא שיצא ממאסר החושך החומרי הנק' מצרים וזהו ויעל אברם ממצרים כו'. וראה גם תו"א סו, ג.**

ויעל אברם ממצרים: **בראשית יג, א.**

וע' בד"ה אלה מסעי: **לקוטי תורה מסעי פט, ב.**

עולם חסד יבנה: **תהלים פט, ג.**

עמוד תשע

קדש מלה בגרמה: **אמור צד, ב. לקו"ת מסעי צג, א — המבואר בזהר פ' אמור (דף צד).**

בסידור בד"ה הנותן שלג: **סג, ב.**

בד"ה אלה מסעי ובהביאור: **לקו"ת מסעי צג, א.**

קרומא דפסיק . . כנז' בע"ח: **וראה זהר (אדרא רבא) נשא קכח, ב.**

וגבה מאד: **ישעי' נב, יג.**

קדושתי למעלה מקדושתכם: **ויקרא יט, ב. ויקרא רבה פכ"ד, ט.**

כמ"ש במ"א בפ' המלך הקדוש: **ראה לקו"ת נצבים נ, ב.**

בד"ה בחדש השלישי: **תו"א סז, א.**

תורה היא כח ועוז: **ראה ספרי ברכה לג, ב. ויק"ר פל"א, ה. יל"ש בשלח רמז רמ"ד.**

ומ"ש ובכדי שיהי' . . לאכול מצה: **לקו"ת שה"ש יד, ד תחילת סעי' ב.**

ב' בחי' מצה: **ראה אוה"ת בא ע' שז.**

מצה . . צריכה שימור: **ראה פסחים לו, א. ובמפרשים שם. ירושלמי שם פ"ב ה"ד.**

ושמרתם את המצות: **שמות יב, יז.**

ובפרדס ערך שמירה אחת: **ראה גם אוה"ת פ' בא ע' שב.**

וע' בזח"א בתחלתו: **ראה גם לקו"ת שה"ש טו, א, ובאוה"ת פ' בא ע' שב.**

ובמ"א נת' שמור זו משנה: **לקו"ת פ' פנחס עו, ב. וראה לעיל ע' תשנא.**

בד"ה רני ושמחי: **תו"א לו, א.**

ועמ"ש בד"ה וזאת המצוה: **לקוטי תורה ואתחנן ט, א.**

ובד"ה כה תברכו: **ראה לקו"ת נשא כו, א ואילך. סה"מ תקס"ו ע' רכח ואילך.**

בזח"ב ל"ח ב': **נתבאר לעיל ע' תשמה.**

ובפ' תרומה קל"א א': **ראה לעיל ע' תשנ.**

בד"ה לריח שמניך: **לקו"ת שה"ש ב, ד ואילך.**

בד"ה צו: **לקו"ת פנחס עו, ב.**

בד"ה את שבתותי תשמרו: **לקו"ת בהר מא, א.**

עמוד תשעא

לעבדה ולשמרה . . מ"ע . . ל"ת: **בראשית ב, טו. אלשיך, ילקוט ראובני ואור החיים עה"פ. ראה זהר בראשית כז, א. תרומה קסה, ב. טור ברקת בהקדמה להל' פסח (א, א) בשם חז"ל. תקו"ז תכ"א (סב, א). תנ"ה (פח, ב).**

בארץ לא זרועה: **ירמי' ב, ב.**

הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל: **תהלים קכא, ד.**

עינא פקיחא דע"ק לית שמאלא בהאי עתיקא: **ראה דניאל ט, יח. זהר נשא קכט, ב. קל, א. קלז, א ובקול ברמה שם. וראה מאמרי אדה"א בראשית ע' קצט, וש"נ.**

יין המשומר בענביו: **ראה ברכות לד, ב.**

ובפרדס ערך מצה: **ובלקו"ת שה"ש טו, א מוסיף „ודבריו יובן עפמ"ש בד"ה זכור ושמור בדבור אחד נאמרו". ועיין לקמן שו"ה אבי „ועמ"ש סד"ה זכור ושמור".**

ואביו שמר את הדבר: **בראשית לז, יא.**

ובמד"ר וישב ורוה"ק אומרת שמור: **פרשה יב.**

סד"ה זכור ושמור בדבור אחד נאמרו: **תו"א עב, ד.**

על מצות ומרורים יאכלוהו: **במדבר ט, יא.**

בטל רצונך: **ראה אבות פ"ב מ"ד.**

כשמן הטוב: **תהלים קלג, ב.**

ועמ"ש מזה הביאור ע"פ מנורת זהב: **ראה לקו"ת בהעלותך לה, ד ואילך.**

והוא מחולל: **ישעי' נג, ה.**

בד"ה בהעלותך: **לקו"ת בהעלותך ל, ב.**

ותשב באיתן קשתו: **בראשית מט, כד.**

משכיל לאיתן: **תהלים פט, א.**

כמ"ש בד"ה ואני נתתי לך שכם: **תו"א קב, א.**

בחרבי ובקשתי בצלותי ובעותי: **בראשית מח, כב. תרגום אונקלוס שם.**

והיא מרת נפש: **שמואל־א א, י.**

בד"ה לא תהי' משכלה: **תו"א עט, א.**

בד"ה יביאו לבוש מל': **תו"א צ, ד.**

בלק"ת פ' נשא: **לקו"ת מהאריז"ל.**

עמוד תשעב

בד"ה שאו את ראש: **לקו"ת במדבר א, ג.**

ובד"ה נשא: **לקו"ת נשא כא, א.**

שארז"ל שיוצאים בהם י"ח בפסח חזרת: **ראה פסחים לט, א.**

במדרש איכה ע"פ השביעני במרורים: **איכה ג, טו. מדרש רבה איכה ג, ה.**

התורה שנק' יין ושמן ודבש וחלב: **ראה דברים רבה פ"ז, ג.**

ועמ"ש בענין מערת המכפלה ב' ההין דשם:

ראה אוה"ת חיי שרה קטז ואילך. כרך ד דף תשעז, ב.

את שבתותי תשמרו: **ויקרא יט, ל.**

בד"ה להבין ענין הברכות: **תו"א ו, ג.**

ג) ומ"ש ועתה יובן: **לקו"ת שה"ש טו, א סעי' ג.**

וע' מענין קול גדול . . דף רס"א א': **כל המ"מ מובאים גם בלקו"ת שה"ש טו, ב. וראה אוה"ת דלקמן.**

בהגהות ע"פ וישב: **אוה"ת פ' וישב כרך ב דף רסג, ב.**

ארז"ל משה נתנבא בזה: **רש"י ר"פ מטות (מספרי פ' קנג). ובלקח טוב עה"ת.**

כמ"ש סד"ה ראשי המטות: **לקו"ת מטות פב, א.**

ומשביע לכל חי רצון: **תהלים קמה, טז.**

סד"ה כי ההרים ימושו: **לקו"ת מ, א ואילך.**

וברית שלומי לא תמוט: **ישעי' נד, י.**

ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה: **ישעי' כה, ט.**

והגדת לבנך ביום ההוא לאמר: **שמות יג, ח.**

ולגדולתו אין חקר: **תהלים קמה, ג.**

בד"ה וכל העם: **תו"א יתרו עג, ג.**

עמוד תשעג

ובד"ה קול יעקב: **סידור עם דא"ח יח, ג ואילך.**

ובד"ה ויהי קול מעל: **ראה מאמרי אדה"ז נביאים ע' רלב ואילך. אוה"ת שבועות (הוספות) ע' א'תכח.**

ובד"ה משה ידבר: **תו"א סז, ד.**

וסד"ה הבאים ישרש: **תו"א נד, ג.**

ומ"ש בפי' מדלג: **לקו"ת שה"ש טו, ב ד"ה מדלג.**

תשובה בחילא יתיר: **ראה ברכות לד, ב. זח"א קכט, ב. אגרת התשובה פ"ח.**

בד"ה שובה: **לקו"ת דרושים לשבת שובה סו, ב ואילך.**

בד"ה לא תהי' משכלה: **תו"א עט, א.**

ועד"ז נת' לקמן בענין ההרים רקדו: **ע' תשעג — שו"ה השבת.**

נש"י קודם ירידתם . . נק' עומדים: **ראה לקו"ת בחקתי מה, א. נשא כ, ג. שלח לח, ד. בלק סז, ד. מסעי צא, ג. סה"מ תקס"ב ע' קיז ואילך. ביאה"ז לכ"ק אדהאמ"צ פ, ד. סה"מ לכ"ק אדהאמ"צ ויקרא־ב ע' תרסז. בסה"מ תרנ"ד ע' רסג הקשה „לכאורה יש סתירה לזה שהרי גם הנשמות נק' עומדים כמ"ש אליהו חי ה' אשר עמדתי לפניו, הרי שגם הנשמה הוא בבחי' עמידה . . אך הענין הוא דמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו קאי על הנשמה כמו שהיא למעלה קודם התלבשותה בגוף . . ואז נק' עומדים, ומ"ש ונתתי לך מהלכים כו' שהנשמות נק' מהלכים זהו בירידת הנשמה בגוף דוקא ועבדה עבודת ה' בתורה ומצות אז זכתה להיות בחי' מהלך בעילוי אחר עילוי באמת".**

בתו"א בד"ה מהלכים: **ל, א.**

ובד"ה ואתה יגדל נא: **לקו"ת שלח לח, ד.**

בד"ה ההרים רקדו: **לקו"ת צו טז, ב ואילך.**

בד"ה מי מנה: **לקו"ת חקת סז, א.**

לכבודי בראתיו: **ישעי' מג, ז.**

בד"ה כי המצוה הזאת: **לקו"ת נצבים מה, ב.**

בת"א בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים: **ג, ב.**

בד"ה כי תצא דתקס"ב: **ספר המאמרים תקס"ב ע' רסו. וראה לקו"ת תצא לד, ג.**

קדש הוא חכמה: **ראה זהר (רעיא מהימנא) בא מג ריש ע"ב. אמור צד, ב.**

נק' יו"כ שבת שבתון: **ראה ויקרא כג, לב.**

בד"ה האזינו השמים: **לקו"ת האזינו עב, ג.**

וספרתם לכם ממחרת השבת: **ויקרא כג, טו.**

כי גאה גאה: **שמות טו, א.**

בד"ה תקעו בחדש: **לקו"ת דרושים לר"ה נג, ד ואילך.**

בד״ה שובה ישראל: **לקו״ת דרושים לשבת שובה סה, ג ואילך.**

והי׳ הוי׳ לי לאלקים: **בראשית כח, כא.**

שבע״ת קונה עולמו בשעה א׳: **ראה עבודה זרה י, ב. יז, א.**

סד״ה יונתי: **לקו״ת שה״ש יט, א־ב.**

עמוד תשעד

בד״ה ואתה יגדל נא כח אד׳: **ראה לקו״ת שלח לח, ג ואילך.**

סד״ה ועשית בגדי קדש: **תו״א פא, ד.**

בביאור ע״פ כי המצוה: **לקו״ת נצבים מה, ד.**

תשובה תשוב ה׳: **ראה זהר (רע״א מהימנא) נשא קכב, א. ראשית חכמה שער התשובה פ״ב (קו, ג). אגרת התשובה רפ״ד. לקו״ת ר״ה ס, ד. בלק עה, א.**

אנכי אנכי הוא מוחה: **ישעי׳ מג, כה.**

פעמים נאמר שבת שבתון היא ל׳ נקבה . . כמ״ש במ״א: **ראה ספר המאמרים תק״ע ע׳ קמה. לקו״ת דרושים ליוהכ״פ סח, ד.**

כמ״ש במ״א ע״פ הזח״ג בלק ר״ג ע״ב: **ראה ביאוה״ז להצ״צ ע׳ תתקצג ואילך.**

עמוד תשעה

בד״ה בחדש השלישי: **תו״א פז, א.**

מה נאוו על ההרים: **ישעי׳ נב, ז.**

ההפרש בין חמץ למצה בין חי״ת לה״א: **ראה הנסמן לעיל ע׳ תשמח.**

ולתוספת ביאור הנה ענין חמץ ומצה: **נמצא בכת״י 108 שג, א. 769 קיא, ב. ובמפתח שם רשום: אאדמו״ר. 1049 שטו, א. נדפס גם באוה״ת ויקרא כרך ב ע׳ תמא.**

משלו היצה״ר: **ראה לקו״ש חי״ב ע׳ 157.**

בב״מ חומץ בן יין עד מתי: **ב״מ פג, ב.**

כי יתחמץ לבבי: **תהלים עג, כא.**

הרמב״ם בהל׳ דיעות: **פ״ב ה״ג.**

עניו מאד: **במדבר יב, ג.**

וכמ״ש ג״כ במ״א שמדות הגסות נק׳ אבי אבות הטומאה: **ראה לקו״ת שה״ש טז, ד — וכידוע שבחי׳ גסות נק׳ כו׳.**

וכמ״ש במ״א ע״פ מאמרז״ל . . בירבעם: **סנהדרין קיא, ב. ראה סה״מ תקס״ה ע׳ תשמו. וראה תו״א מד, ב.**

ושניהם לבדם בשדה: **מ״א יא, כט.**

במאמר דרפב״י: **סוף סוטה.**

זה לעו״ז עשה האלקי׳: **קהלת ז, יד.**

עבירה גוררת עבירה: **אבות פ״ד מ״ב.**

עמוד תשעו

שבא מטפה סרוחה: **ראה אבות רפ״ג.**

לפני שבר גאון: **משלי טז, יח.**

כולו סג: **תהלים נג, ד.**

ראיתי איש חכם: **משלי כו, יב.**

ויקרא אלקים ליבשה ארץ: **בראשית א, י.**

לחם עוני: **דברים טז, ג.**

ארץ מלשון רצון: **ראה ב״ר ה, ז.**

פקדת ארץ: **תהלים סה, י — פקדת הארץ.**

רצית ה׳ ארצך: **תהלים פה, ב.**

ע״פ וישב יעקב בארץ: **ראה תו״א וישב כז, א.**

עמוד תשעז

ע״פ כי תצא: **לקו״ת תצא לה, ג.**

מאן דקטיל לחויא יהבין לי׳ ברתא: **ע׳ ת״ז סוף תי״ג וריש תכ״א (מג, א).**

נק׳ נוני ימא רה״מ סבא שבזהר: **ראה זהר ויחי מח. וראה זח״ג קמד, ב.**

כי מן המים משיתיהו: **שמות ב, י.**

בבחי׳ עיבור משמע״צ עד שש״פ: **ראה אגה״ק סי׳ כ (קל, ב) ובליקוט פירושים שם.**

כמ״ש במ״א דמעלת אלי׳: **ראה ג״כ מאמרי אדה״א ויקרא ע׳ רסה.**

חי הוי׳ אשר עמדתי לפניו: **מלכים־ב ה, טז.**

ועדמ״ש בפ׳ שמיני מענין נוני ימא: **ראה לקו״ת שמיני יח, ב. וראה מאמרי אדה״א ויקרא ע׳ רסה. ובהנסמן שם בהמ״מ.**

וכמ״ש מזה בפ׳ ויגש: **תו״א ויגש מג, ד.**

הלכו ביבשה בתוך הים: **שמות טו, יט.**

משא״כ בצבא השמים: **וכ״ה באוה״ת ואתחנן ע׳ רמא.**

באגה״ק ד״ה איהו וחיוהי: **דף קלב, ב.**

ועמ״ש בת״א ע״פ לכן אמור: **נט, ג.**

ובביאור ע״פ כי אתה נרי: **תו״א מא, ב.**

עמוד תשעח

ועמ״ש ע״פ בראשית בד״ה צאינה וראינה: **תו״א ח, ב.**

מלך שהשלום שלו: **שמו״ר פנ״ב, ד. שהש״ר פ״א, יא. פ״ג, כ.**

והי׳ ביום ההוא יצאו מים חיים: **זכרי׳ יד, ח.**

ע״פ והי׳ מספר בנ״י: **ראה לקו״ת במדבר ז, ד.**

לחם עוני נק׳ בזהר יבשה: **זח״א לג, א.**

וי״ל דהנה מה שיש בכח הארץ: **ראה אגה״ק סי׳ כ (קלב, ב). תו״א מג, ג.**

בפ׳ ויגש: **תו״א מג, ג.**

דוד לא גבה לבי: **תהלים קלא, א.**

שויתי ודוממתי: **תהלים קלא, ב.**

ובזה מדוקדק ל׳ הגמרא: **ראה לעיל כרך ב׳ ע׳ תמד. תו״א מד, א.**

שבהמ״ק צ״ל כולו מאבנים: **ראה תו״א מג, ג.**

במ״א ע״פ מזמור שיר חנוכת הבית: **ראה סה״מ תקס״ה ע׳ קלב ואילך. לקו״ת ברכה צט, ד. סידור עם דא״ח כא, רע״ג.**

שאין גומרים את ההלל בשש״פ: **ראה לקו״ת פ׳ צו יד, ד ואילך. אוה״ת בא רסג־ד.**

בטעם שאין אמירת הלל בשבת: **ראה כ״ז בארוכה באוה״ת פנחס ע׳ א׳קפז.**

עמוד תשעט

ושמחת בחגיך: **דברים טז, יד.**

בד״ה להבין מ״ש בהגדה מצה זו: **ראה לקו״ת צו יא, ד.**

שבת הוא גילוי מוחין דאבא: **ראה פע״ח ש״כ פ״א.**

מוחין דאבא שהוא למעלה מבחי׳ בינה: **ראה קונטרס דרושי חתונה תרנ״ב ע׳ ו. וש״נ.**

לאשתאבא בגופא דמלכא: **זח״א ריז, ב.**

בכל יום אברכך: **תהלים קמה, ב.**

ויברך אלקים את יום השביעי: **בראשית ב, ג.**

במ״א ג׳ בחי׳ . . הלל ברכה והודאה: **ראה ספר הליקוטים ערך ברכה.**

מזמור שיר ליום השבת: **תהלים צב, א.**

ועמ״ש ע״פ שינייך כעדר הרחלים: **ראה ג״כ אוה״ת שה״ש ע׳ תקסח ואילך.**

עמוד תשפ

נורא תהילות: **שמות טו, יא.**

ואתם תחרישון: **שם יד, יד.**

דלכן לא הקריבו שלמי שמחה בשביעי של פסח: **ראה אוה״ת דרושים לפסח ע׳ תתקצד ובהנסמן שם.**

וכמ״ש כה״ג במ״א ע״פ ושאבתם מים בששון: **לקו״ת דרושים לסוכות עט, ד ואילך.**

בהדיא בזוהר . . בעתיקא תליא מילתא: **זוהר בשלח מח, א.**

סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים: **נמצא בגוכי״ק 1039 רכ, א. ובכת״י 73 רח, א. 127 עח, א. 200 קרוב לסופו. 278 נ, א. 459 לג, א (חסר התחלה). 555 קלו, ב (עד סעיף ח׳). 570 ל, ב. 755 קנב, ב בכותרת: חה״פ שנת תקצ״ג. 769 נ, א. 944 נב, א. 1209 פו, א (חסר הסיום). 1219 קלז, א. 2065 רעז, א בכותרת: תקצ״ב שמיני. 2222 קא, א בכותרת: פ׳ חיי שרה תקצ״ב.**

אותיות א־ב ומאות ז עד הסוף מיוסד על ד״ה זה במאמרי אדה״ז כתובים (ב) ע׳ צ (גוכתי״ק הצ״צ 1116 עד, א). [הנחה אחרת נדפס שם ע׳ צח].

ד״ה סמכוני דשנת תקס״ג (הנחת ר׳ משה בן אדה״ז, נדפס בסה״מ תקס״ג ע׳ רסח בתור נוסחא שני׳), [ומשם ע׳ ער שו״ה ג״כ ית׳ לגבי למעלה עד שם ע׳ רעג שו״ה האין השופע כו׳ כנ״ל — נעתק בבוך גוכתי״ק 1039 (רכא, א־ב) בכת״י מעתיק, ושם ע׳ רעג סעיף ד:

שאנו אומרי' ברוך אתה עד סוף הקטע בע' ערה נעתק בבוך הנ"ל (רכד, א־ב) בכת"י מעתיק].

הנחת אדמו"ר האמצעי נדפס בסה"מ תקס"ג ע' רסח (ומתחיל: שאו מרום עיניכם). וראה ד"ה סמכוני בספר החקירה פד, א המיוסד לחילופין על הנחת אדמו"ר האמצעי והנחת ר' משה מד"ה זה תקס"ג).

ובאמצע סעיף ח העביר את הקולמוס בגוכתי"ק 1039 רכז, א על העתקתו מהנוסח שבגוכתי"ק 1116, ועבר להעתיק מהנוסח הארוך [שנדפס במאמרי אדה"ז כתובים (ב) ע' צח (צט) ואילך].

לסעיף ט ראה גם המשך יו"ט של ר"ה תרס"ו ע' תרו ואילך (ד"ה והי' אור הלבנה מש"פ תזו"מ רס"ז).

סמכוני באשישות: **שה"ש ב, ה.**

מאמר כנס"י בגלות: **ראה זח"ג לט, א.**

מעשה באחד שהעלה בלבו טינא: **סנהדרין עה, א.**

ואהבת מלשון אבה: **ראה תו"א לט, א. לקו"ת נשא כו, ב. כט, ג. ואתחנן ב, ג. שה"ש יז, א. ספר החקירה צב, א.**

עמוד תשפא

עין בעין יראו: **ישעי' נב, ח.**

ויחל משה: **שמות לב, יא.**

חלו נא פני א־ל: **מלאכי א, ט.**

מאמרז"ל ויחל מלמד שהחלה: **ברכות לב, א.**

(וכמ"ש במ"א ע"פ והי' מדי חדש כו'): **לקו"ת ברכה צז, ב.**

שמש בשבת רפואה: **ראה לקו"ת שם — ובהמ"מ שם.**

וזרחה לכם יראי שמי: **מלאכי ג, כ.**

אז תתענג על הוי': **ישעי' נח, יד.**

מה יפית ומה נעמת: **שה"ש ז, ז.**

בת"ז דשכינתא איהי מרעא בגלותא: **ראה אגה"ק סימן לא בשם התיקונים. ולהעיר משם ת"ה קמג, ב. וראה זח"ב קפט, א־ב. ועוד עד"ז.**

כי פנו אלי עורף: **ירמי' ב, כז.**

האמונים עלי תולע: **איכה ד, ה.**

ולכן שחק ר"ע אם לעוברי רצונו כו' וכמ"ש במ"א: **מכות כד, סע"א. וראה לקו"ת בהעלותך לג, ד. שלח מז, א.**

וכנודע מענין פעור: **ראה אוה"ת ואתחנן ע' קמד ד"ה ונשב בגיא.**

שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה: **ישעי' מ, כו.**

עמוד תשפב

שאמרו רז"ל שית אלפי שנין הוי עלמא: **ר"ה לא, א. ראה בספר החקירה פה, ב עוד פי' בזה.**

מארז"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה: **ב"ר פ"י, ו. זח"א רנא, א. מו"נ ח"ב פ"י.**

נק' המלאכים . . מצמיח חציר לבהמה: **תהלים קד, יד. זח"א יח, ב. נתבאר בביאוה"ז להצ"צ־ב ע' תרז ואילך. ומובא גם פ' בחקותי מט, ג. פ' האזינו עג, ד.**

עמוד תשפד

לעולם דברך נצב בשמים: **תהלים קיט, פט.**

כל אשר חפץ ה' עשה בשמים וארץ: **תהלים קלה, ו.**

כל צבא השמים לך משתחוים: **פסוקי דזמרה.**

וביאור הענין יש להקדים להבין ענין ראי' ושמיעה: **מכאן עד ס"ו ראה גם אוה"ת ואתחנן ע' סב.**

שמע ישראל: **דברים ו, ד.**

שו"ה היא בחי' ראי' — וכמארז"ל: **בגוכתי"ק רשום כאן (אחר תיבות ראי' כו') — עד צ"ל ב' הבחי' (נמצא לקמן בע' תשפז שו"ה ומבחי' זו נמשך) ע' בנייר דלעיל. וזהו הנדפס באוה"ת ואתחנן ע' סב [ברכה ע' א'תתקיג]. ומכאן ואילך הוגה מכת"י 2222.**

איזהו חכם הרואה את הנולד: **תמיד לב, א.**

החכם עיניו בראשו: **קהלת ב, יד.**

נק׳ החכמים עיני העדה: **ע״פ במדבר טו, כד. ראה ע״ח שער דרושי הנקודות (ש״ח) פ״א, בהנסמן בהמ״מ לס׳ מאמרי אדה״ז עה״ת ע׳ רסד, וע׳ תקלז.**

ושמיעה היא בבינה: **ראה ג״כ תו״א עה, א. לקו״ת צו יז, ב. המשך וככה תרל״ז פל״ג ופנ״ז. ועוד.**

שהשמיעה יותר דקה — רוחנים: **ראה ג״כ לקו״ת ויקרא (הוספות) כד, ג.**

עמוד תשפה

שו״ה אך הענין הוא — דהעינים הרואות — הרוחני ושרש: **באוה״ת שם ליתא כ״ז, ונדפס: היא הנותנת.**

דכל שהוא גבוה יותר יכול להשפיל עצמו למטה יותר: **ראה שערי אורה שער הפורים נח, א: סה, א. וראה מאמרי אדה״א דברים ע׳ רב. וש״נ. וראה ד״ה זאת חוקת תרכ״ט וש״נ.**

ר׳ מאיר . . ג׳ מאות משלים: **סנהדרין לח, ב.**

שו״ה מן הראי׳ — ועוד טעם: **מכאן עד סוף הקטע ליתא באוה״ת שם.**

מ״ש במ״א בענין חכם עדיף מנביא: **ב״ב יב, א. וראה לקו״ת ויקרא ה, ד. תורת חיים שמות קפד, ב. דרמ״צ קעב, א־ב.**

הנבואה . . נק׳ ראי׳: **ראה אגה״ק סי׳ יט (קכז, ב) ובליקוט פירושים שם.**

וירא אליו ה׳: **ראה בראשית יח, א.**

כי לא יראני האדם וחי: **שמות לג, כ.**

כמבואר במ״א: **ראה בהנסמן לעיל פיסקא — מ״ש — חכם עדיף מנביא.**

חכמה אתה ובינה הוא: **ראה מא״א ה׳ י״ג.**

עמוד תשפו

כמארז״ל שהחמה שוקעת במערב: **ראה ב״ב כה, א.**

ראה נתתי לפניך את החיים: **דברים ל, טו.**

כמבואר בהערה לתיקון חצות: **סידור עם דא״ח קנא, ג ואילך.**

הושיט אצבעו הקטנה: **סנהדרין לח, ב.**

ומן העפר אשר יהי׳ בקרקע המשכן כו׳: **במדבר ה, יז.**

אנשי יריחו שהי׳ כורכים את שמע: **פסחים נה, ב.**

שמע ישראל . . ביחו״ע: **זח״א יח, ב. וראה גם זח״ב קלג, סע״ב ואילך.**

ברוך . . גילוי והמשכה: **ראה כלאים רפ״ז.**

שבטים . . מבחי׳ בריאה . . בלק״ת מהאריז״ל: **ראה זהר ויחי רמא, א. ובהנסמן במאמרי אדה״א־קונטרסים ע׳ ריז. וראה לקו״ש חט״ו ע׳ 472.**

וירא ראשית לו: **דברים לג, כא.**

עמוד תשפז

וכמבואר במ״א ההפרש בין ביטול אמיתי לביטול היש: **ראה לקו״ת עקב יד, ד.**

אל תקרי שמות אלא שמות: **ברכות ז, ב. זח״ב ד, א.**

אלף השביעי חד חרוב: **ר״ה לא, א.**

את השמים ואת הארץ אני מלא: **ירמי׳ כג, כד.**

עיני האדם לא תשבענה: **משלי כז, כ — ועיני.**

שורך טבוח לעיניך: **דברים כח, לא.**

(ע׳ מ״ש בדרוש דעומר שעורים): **ביאוה״ז עט, א (מיום ש״ק פ׳ אמור תקס״ה).**

עמוד תשפח

סעודת שור הבר: **ראה לקו״ת שמיני יח, ג — פי׳ בשר זך ובר דהיינו שמחה לה׳ הנולד מזה ברשפי אש והתלהבות. ראה אוה״ת ויקרא כרך א ע׳ תפז־ח.**

בר לבב: **תהלים כד, ד.**

ויבואו בני אלקים: **איוב א, ו. ב, א.**

מ״ח צירופים אחרונים . . ונק׳ בני חם: **ראה פע״ח שער (כא) חג המצות פ״ה. וראה מאמרי אדה״א ויקרא ח״ב ע׳ תרמו. דברים ח״ב ע׳ תצד, ע׳ תרג, וש״נ. בראשית ע׳ רסג.**

שאו מרום עיניכם: **ישעי׳ מ, כו.**

מכף רגל ועד ראש אין בו מתום: **ישעי׳ א, ו.**

הטו אזנכם ולכו אלי שמעו ותחי נפשכם: **ישעי׳ נה, ג.**

וידעתם היום: **דברים יא, ב.**

כי עיניכם הרואות את כל אשר עשה ה׳: **דברים יא, ז.**

וכמ״ש ג״כ בתניא: **פרק כט (לז, ב).**

ספר יצירה הבן בחכמה וחכם בבינה: **א, ד. וראה ספר המאמרים אדה״א דברים ח״א ע׳ רנא.**

חכמה . . נק׳ ראי׳: **ראה תו״א משפטים עה, א.**

עמוד תשפט

בחי׳ יש . . בינה . . חכמה בחי׳ אין: **ראה פרדס שעה״כ מערכת יש. תקו״ז תמ״ב. וראה תניא פי״ח ובליקוט פירושים שם. לקו״ת פקודי ג, סע״ג ואילך. במדבר יז, א.**

אמ״ר אור מים רקיע: **ראה ספר הלקוטים (דא״ח להצ״צ) ערך אש מים רוח. וש״נ.**

שהמים אין להם גוון: **ראה פרדס שער (ד) עצמות וכלים פ״ד.**

בסידור ע״פ הללו את ה׳ בקדשו: **ע, א־ב.**

כי יש בכלל מאתים מנה: **בבא קמא עד, א.**

עמוד תשצ

וה׳ עליהם יראה ויצא כברק חצו: **זכרי׳ ט, יד.**

יש להקדים ממה שמ״כ מאמר בענין אינו דומה: **ראה מאמרי אדה״ז הקצרים ע׳ תקנו (נדפס גם בבונה ירושלים סי׳ קי). אוה״ת שה״ש־א ע׳ רכא.**

שו״ה עליהם — מאמר: **בגוכתי״ק רשום (מלאזני) והעביר קו ע״ז.**

אינו דומה שמיעה לראי׳: **ראה מכילתא יתרו יט, ט. פס״ז שלח יג, יח.**

וכל העם רואים את הקולות: **שמות כ, יח.**

בעיניו הדבר: **בקצרים שם: בענין מיד הדבר.**

שו״ה בעיניו — עליו: **בקצרים שם: אליו.**

שו״ה בעיניו הדבר — באמיתת: **בקצרים שם: באמונת.**

שו״ה עומק — האמונה בלבו: **בקצרים שם: בלבו האמונה.**

דעת הוא לשון התקשרות: **ראה תניא פ״ג, פמ״ב. אגרת הקדש סוסט״ו. תו״א ר״פ משפטים עד, ד. ועוד.**

והאדם ידע: **בראשית ד, א.**

עמוד תשצא

שו״ה הנשמה: **בקצרים שם: החכמה.**

שו״ה הנשמה — עבודת: **בקצרים שם ליתא.**

שו״ה הדעת — רק: **בקצרים שם: רב.**

וכל אדם שאין בו דיעה . . לרחם: **ראה ברכות לג, א.**

שו״ה וכל אדם — עליו כו׳: **בקצרים שם יש הג״ה: (כי הרחמנות נמשך מבחי׳ הדעת כנודע).**

שו״ה לפום שיעורא דילי׳: **בקצרים שם נוסף: כמ״ש נודע בשערים בעלה כל חד לפום מה דמשער בלבי׳.**

דע את אלקי אביך: **דה״א כח, ט.**

והיו הדברים האלה על לבבך: **דברים ו, ו.**

דעת . . בו: **ראה זח״ב קעז, רע״א.**

וידעת היום והשבת אל לבבך: **דברים ד, לט.**

בע״ח שיש ג׳ מיני זיווגים: **ראה שער מיעוט הירח פ״ד.**

במ״ת רואין את הנשמע: **מכילתא יתרו רפ״ט. וראה לקו״ת במדבר י, ג ובהנסמן שם בהמ״מ.**

כי עין בעין יראו: **ישעי׳ נב, ח.**

עמוד תשצב

כי טל אורות טליך: **ישעי׳ כו, יט.**

ואשים דברי בפיך: **ישעי׳ נט, כא.**

המגיד להב״י אני המשנה המדברת בפיך: **מגיד מישרים ר״פ ויקרא, ובכ״מ.**

ואוהבי אשישי ענבים: **הושע ג, א.**

היין הוא המשמח אלקים ואנשים: **שופטים ט, יג.**

ישמח ישראל בעושיו: **תהלים קמט, ב.**

חורה נק׳ יין: **ראה שהש״ר ע״פ כי טובים דודיך.**

כמאמרז״ל יינה של תורה: **ראה ע״ז לה, א.**

לכו שברו כו׳ יין וחלב: **ישעי׳ נה, א.**

שמש ומגן הוי׳ אלקים: **תהלים פד, יב.**

שם אלקים — מגן ונרתק: **ראה שער היחוד והאמונה פרק ד.**

בראשית ברא אלקים: **בראשית א, א.**

ויברא אלקים את התנינים: **שם כא.**

ול״ב אלקים שבמע״ב הן ל״ב נ״ח: **ראה פרדס שכ״ג, פ״כ.**

פי׳ נתיב: **מכאן ואילך מיוסד על מאמרי אדה״ז־כתובים ע׳ צט.**

אחור וקדם צרתני אחור למע״ב: **תהלים קלט, ה. וראה ברכות סא, א.**

ויאמר אלקים נעשה אדם: **בראשית א, כו.**

וכמארז״ל ישראל עלה במחשבה: **ב״ר א, ד. ת״ז ת״ו בסופו.**

ירידה צורך עלי׳: **נסמן לעיל ע׳ תשנח.**

עמוד תשצג

צחוק עשה לי אלקים: **בראשית כא, ו.**

חי ה׳ אשר עמדתי לפניו: **מל״ב ה, טז.**

הפוך בה והפוך בה: **אבות ספ״ה.**

ובגמ׳ לא הוי ידעי רבנן מהו סלסלה: **מגילה יח, א.**

(מין כנף ע׳ קרח): **לקו״ת קרח נג, א־ב.**

אורייתא מחכמה נפקת: **זח״ב סב, א. פה, א.**

(רעיא מהימנא) קכא סע״א. (וראה גם ב״ר פי״ז, ה).

אבא יסד ברתא: **זח״ג רמח, א. רנו, ב. רנח, א. ת״ז ת״י כא.**

אני ולא מלאך . . וכמ״ש במ״א: **הובא ונתבאר בזח״א קיז, א. וראה לקו״ת בחוקותי מז, ד.**

עמוד תשצד

כמ״ש במ״א בביאור ע״פ יביאו לבוש מלכות: **תו״א צא, ב ואילך.**

בסידור בברוך שאמר: **מב, א־ב.**

ידוע בענין משלי שלמה — נמשך ממקום עליון: **ראה גם אוה״ת לך דף 2146. וראה ספר הליקוטים ערך משל ובהמקומות שנסמן שם.**

אם בחוקותי תלכו: **ויקרא כו, ג.**

שתהיו עמלים בתורה: **ראה פרש״י שם.**

והחכמה מאין תמצא: **איוב כח, יב.**

לך ה׳ הגדולה והגבורה: **דה״א כט, יא.**

בזהר שכל הע״ס הן רזא דשמי׳ רזא דמהימנותא: **ראה זהר יתרו סז, ב. ובמפרשים שם. מאמרי אדה״א דברים ח״ד ע׳ א׳רסח ואילך. וראה לקו״ת בלק סח, ד.**

אני הוי׳ הוא שמי: **ישעי׳ מב, ח.**

יו״ד חכמה: **ראה זהר בראשית לא, א. (רעיא מהימנא) משפטים קכג, ב. (אדרא זוטא) האזינו רצ, ב. פרדס שער (כז) האותיות פי״ג.**

עמוד תשצה

גלגלתא . . דחפיא על מוחא: **ראה זח״ג קכח, ב.**

כולא קמי׳ כלא חשיב ממש: **ראה זח״א יא, ב.**

והי׳ אור הלבנה כאור החמה: **ישעי׳ ל, כו.**

נכנס יין יצא סוד: **עירובין סה, א. סנהדרין לח, א.**

ילכו מחיל אל חיל: **תהלים פד, ח.**

הליכות עולם לו: **חבקוק ג, ו.**

פותח את ידיך: **תהלים קמה, טז.**

עמוד תשצו

יין המשמח אלקים: **שופטים ט, יג.**

מה יפו פעמיך בנעלים: **שה"ש ז, ב.**

מבואר בזהר במשל בן המלך והזונה: **זח"ב קסג, א. וראה תניא ספ"ט. ספכ"ט.**

עמ"ש במ"א הכנף מין כנף: **ראה שבת כז, ב. וראה לקו"ת קרח נב, ב. אוה"ת שלח ע' תקסז ואילך.**

וריח אפך כתפוחים: **שה"ש ז, ט.**

במדרש פ' אמור שהאתרוג יש לו טעם: **פ"ל, יב.**

לא לתהו בראה: **ישעי' מה, יח.**

יעקב בחי' או"פ י' עקב: **ראה דרך מצותיך קנב, א. אוה"ת ויחי כרך ב שצה, א.**

שלקח בכורתי: **ראה בראשית כז, לו.**

ועמ"ש ע"פ טוב לחסות: **ראה יהל אור תנג.**

וע"פ וישלח יעקב: **תו"א כד, ג.**

ובענין שארה כסותה: **ראה אוה"ת משפטים ע' א'ש ואילך.**

עמוד תשצז

לחם גימט' מזלא: **טעמי (ושער) המצות אמור מצות לחם הפנים, ספר הליקוטים תרומה כה, ל. מקדש מלך לזהר תרומה קנה, א. וראה לקו"ת במדבר יז, ד.**

אבא יונק ממזל הח': **ראה ע"ח שי"ג ספ"ט, שי"ד ספ"ח, ועוד.**

וכמ"ש בזהר אכלו רעים לעילא: **שה"ש ה, א. זהר ויקרא ד, א.**

משא"כ אכילה.. וכמ"ש במ"א: **ראה לקו"ת נשא כט, א.**

איזה דבר שהנשמה נהנה ממנו: **ברכות מג, ב.**

תרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן תר"ך כתר: **ראה פרדס שער (ח) מהות והנהגה פ"ג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תסא, וש"נ.**

מצות בכלל נק' ע"ש צדקה: **בכל תלמוד ירושלמי (ראה תניא פל"ז). וראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תטו, ושם מביא פסוקים — וצדקה תהי' לנו וכו' [דברים ו, כה], וכתי' והי' מעשה הצדקה [ישעי' לב, יז].**

צדקה תרומם: **משלי יד, לד.**

עמוד תשצח

מצה זו: **נמצא בגוכתי"ק 1039 ו, א.**

פ' בשלח ע"פ ועתה יגדל: **לקו"ת שלח לט, א.**

שנת' ע"פ כי טובים דודיך: **סה"מ אדה"ז כתובים־ב ע' ג.**

ענין המס"נ לא נמצא עליו טעם בתורה: **ראה אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תקמט. וש"נ.**

לאהבה את ה' אלקיך: **דברים ל, כ.**

ולפעמים נאמר טעמים בכתר: **ראה באוה"ת שמות כרך ז ע' ב'תקעה.**

וכמ"ש במ"א בענין ודבשי: **ראה תו"א קז, ב. ובאוה"ת שמות ע' ב'תקכד־כז.**

כל שאור וכל דבש לא תקטירו: **ויקרא ב, יא.**

חכמה נק' דין בס' החייט: **פי' לספר מערכת לר' יהודא ב"ר יעקב חייט. ראה תו"א ה, ד. לקו"ת ראה לא, א. נשא כו, ד. חקת נט, א בשם האריז"ל. וראה ע"ח שער או"מ פ"ו.**

וכמ"ש במ"א שלכן נק' ישראל בשם יהודים: **ראה תו"א ד"ה חייב אינש לבסומי, שם צז, א. אוה"ת ויחי ע' שסד.**

מצד ניצוץ אלוקות שבה: **ראה תו"א צט, ב: „כי הניצוץ אלקות שבהנשמה הוא ג"כ נמשך מבחי' שלמעלה מהשכל".**

מצה — לחם עוני: **דברים טז, ג. וראה פסחים קטו, סע"ב. לקו"ת ויקרא ו, ג. שער האמונה פ"ב, פכ"א.**

משיח נק' עני ורוכב על החמור: **זכרי' ט, ט. וראה סנהדרין צח, א. שהש"ר ע"פ לסוסתי. וראה אוה"ת בא ע' רס.**

סוס ג"ס ס"ג דקדושה: **ראה לקמן ע' תתה.**

לא פסיק פומי' מגירסא: **ראה שבת ל, ב.**

ויצונו וכו׳ ליראה: **דברים ו, כד.**

ואל זה אביט אל עני: **ישעי׳ סו, ב.**

הפרש בין חמץ למצה: **ראה לעיל ע׳ תשמח ובהנסמן שם.**

עמוד תשצט

והרים את הדשן: **נמצא בכת״י 350 ז, א. 2110 רו, א. 2128 שא, ב.**

הנחת כ״ק אדה״א ממאמר זה נדפס בסידור דף ל, ג ד״ה להבין ענין תרומת הדשן. וראה בדרך חיים דף נג, ד ואילך. סה״מ תרע״ח ע׳ צד ואילך.

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר: **שמות כה, ח. וראה ראשית חכמה שער האהבה פרק ו קרוב לתחלתו (ד״ה ושני פרקים). אלשיך תרומה עה״פ. של״ה סט, א. רא, א. שכה, ב. שכו, ב. לקו״ת נשא כ, סע״ב, ובכ״מ.**

שהתפלה . . כנגד תמידין: **ברכות כו, ב.**

דלית אתר פנוי מיני׳: **תקו״ז תנ״ז (צא, ב).**

ואת השמים ואת הארץ אני מלא: **ירמי׳ כג, כד.**

צמצם שכינתו בין שני בדי הארון: **תנחומא ויקהל (ז) עה״פ ויעש בצלאל. ובשהש״ר א, יד, ג ע״פ אשכל הכופר ע״ש. וע׳ ב״ר פ״ה. ויק״ר ספ״י.**

בכל לבבך בשני יצריך: **ראה ברכות פ״ט מ״ה.**

ח״י ברכות דשמו״ע: **ראה ברכות כח, ב.**

שמאלו תחת לראשי: **שה״ש ב, ו.**

שמאל דוחה וימין מקרבת: **סוטה מז, א.**

(והחמישית לפרעה: **בראשית מז, כד. וראה לקו״ת שה״ש כד, ד.**

דלית שמאלא בהאי עתיקא: **זח״א קכט, א. וראה שם רפט, א.**

בזהר בענין תפלת ערבית רשות: **ראה זהר חיי שרה קלג, א.**

עמוד תת

אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש: **ברכות ל, ב.**

שפת אמת תכון: **משלי יב, יט.**

קרוב ה׳ לכל קוראיו: **תהלים קמה, יח.**

הלוך ונסוע ויעל אברם ממצרים: **בראשית יב, ט. שם יג, א.**

ועמך לא חפצתי: **תהלים עג, כה.**

ואהבת ב״פ אור: **בע״ח ש׳ לאה ורחל (פ״ג). סי׳ האריז״ל במקומו. תניא ספמ״ג.**

ואהבת . . ב׳ פי׳: **ראה לקו״ת דרושים לסוכות פ, ד.**

שמע ה׳ כי שנואה אנכי: **בראשית כט, לב.**

וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק: **שמות כ, יח.**

וכמ״ש במ״א באריכות ע״פ יהודה אתה יודוך: **תו״א מה, ב.**

דשם הוי׳ . . דחילו ורחימו: **ראה זח״ג קכג, א ואילך. ת״ז ת״ו (כא, ב). ת״י (כה, ב). וראה לקו״ת בלק עג, א. ראה כא, ג. שה״ש מו, א. סידור יז, א. שם קנא, ג ואילך (ובהנסמן בהוספות לס׳ מגיד דבריו ליעקב (הוצאת קה״ת ע׳ 28)). ובכ״מ.**

וכמ״ש במ״א: **ראה סה״מ תקס״ב ע׳ תקמז.**

נר ה׳ נשמת אדם: **משלי כ, כז.**

(כמ״ש ע״פ אחרי ה׳ תלכו): **ראה לקו״ת ראה כ, א־ב.**

דנעוץ תחלתן בסופן: **ס״י פ״א מ״ז.**

וכמ״ש ע״פ וכל הלבבות ייראוך: **אוה״ת ויקרא כרך ב ע׳ תקמד.**

בזאת . . יבא אהרן: **ויקרא טז, ג.**

עמוד תתא

(ע״פ מ״ש בתורה ע״פ וירא ישראל את היד: **אוה״ת בשלח ע׳ תלה.**

על ג׳ דברים העולם עומד: **אבות פ״א מ״ב.**

אחר ההתלהבות דק״ש . . אומרים סלח לנו: **ראה תו״א קיא, ד. לקו״ת בהעלותך ל, ד.**

מצרף לכסף: **משלי יז, ג.**
(וע׳ מזה ע״פ מחצית השקל): **וראה תו״א קיא, ג. אוה״ת תשא ע׳ א׳תתמג ואילך.**
אמנם זהו דוקא בחי׳ תרה״ד: **ראה יומא כא, א ובתוס׳ שם ד״ה נבלעים במקומם — אוה״ת בשלח ע׳ תנג. וראה אוה״ת שה״ש ע׳ רלו.**
נז׳ בתניא שזמן הכושר למרירות: **פרק כו, לא — כן מציין בסה״מ־תרע״ח ע׳ צה.**
וכמ״ש במ״א ע״פ הרע״מ פ׳ אמור בענין והניף את העומר: **ראה ביאוה״ז לאדה״א קמ, ג. והגהות בביאוה״ז לכ״ק אדמו״ר הצ״צ ח״ב ע׳ תתקנו. סה״מ תקס״ה ע׳ תעה ואילך.**
ממ״ש ע״פ ויאבק איש עמו: **ראה תו״א כו, ד. אוה״ת וישלח (כרך ז) תתתל, א.**
שהעלו אבק עד כסה״כ: **ראה חולין צא, א.**

עמוד תתב

ע׳ מ״ש ע״פ הנותן לשכוי בינה: **אוה״ת פ׳ מסעי.**
ויאמר הזית החדלתי את דשני: **שופטים ט, ט.**
שו״ה ב׳ — כדפי׳: **בכת״י 2128 כדפרש״י.**
מדרוש דג׳ בחי׳ אדם: **ראה אוה״ת פ׳ בלק תתקסב.**

עמוד תתג

לד״ה וישא אהרן את ידיו: **נמצא בכת״י 350 טו, א. 1048 לב, א. 1049 שכח, א.**
שבסידור בד״ה עבדים היינו: **רצג, ג.**
פרעה אותיות העורף: **לקו״ת ר״פ שמות. לקו״ת (ושער הפוסקים) להאריז״ל וישב מ, א (לט, א). סידור האריז״ל שם.**
כמה ארך אפים לפניו: **ראה אבות פ״ה מ״ב.**
בד״ה בשלח פרעה: **תו״א סא, א ואילך.**
מאמרז״ל מ״ט עיזי מסגן ברישא: **שבת עז, ב.**
וירא אלקים את האור כי טוב: **בראשית א, ד.**
מד״ר ס״פ וישלח: **ס״פ פ״ג.**
וכמ״ש בזוהר ע״פ אלה תולדות השמים והארץ: **זח״א כד, ב.**

בת״א פ׳ וישלח בד״ה ויקח מן הבא בידו: **כה, ג.**
מאי פרי מצות: **סוטה מו, א.**
כבריתו של עולם: **שבת עז, ב.**
כרחל לפני גוזזי׳ נאלמה: **ישעי׳ נג, ז.**

עמוד תתד

ושער רישי׳ כעמר נקי: **דניאל ז, ט.**
וה׳ האמירך היום: **דברים כו, יח.**
בזוהר ר״פ נח בענין אלה פסל את הראשונים: **נט, ב.**
במד״ר פ׳ אחרי ע״פ כשושנה בין החוחים: **פכ״ג, ו.**
למעלה.. צמצום.. מקום פנוי: **ראה ע״ח ש״א ענף ב.**
חכמה הנק׳ ראשית: **ראה תהלים קיא, י. וראה זהר בראשית לא, רע״ב. תקו״ז רת״ל.**
בלק״ת פ׳ פנחס בד״ה את הכבש אחד: **עז, ג ואילך.**
ועשית יריעות עזים: **שמות כו, ז.**
שחורה אני ונאוה: **שה״ש א, ה.**
סד״ה כנשר יעיר: **לקו״ת שה״ש עח, ג.**
ויעקב.. בריח התיכון: **ע״ד שמות כו, כ. וראה זהר תרומה קעה, ב. בלק קפו, סע״א. זהר בהקדמה א, ב. אור התורה ויחי ח״ב שפה, ב.**
ויעל אברם ממצרים: **יג, א.**
מי יתן טהור מטמא: **איוב יד, ד.**
דם נעכר ונעשה חלב: **בכורות ו, ב וש״נ.**
בת״א סד״ה ואלה שמות בנ״י: **מט, ד.**
אותותינו לא ראינו: **תהלים עד, ט.**
סד״ה כי ההרים ימושו: **לקו״ת תצא מ, ד.**
אם עושין תשובה נגאלין: **סנהדרין צז, ב.**
בלק״ת בשה״ש סד״ה הסבי עיניך: **לו, ג.**

עמוד תתה

ובפ׳ אמור בד״ה ונקדשתי בתוך בנ״י פ״ד: **לקו״ת אמור לא, ד.**
ובד״ה מה טובו פ״ה: **לקו״ת בלק עד, ג.**

מראי מקומות וציונים

כי הנה הסתיו עבר: **שה"ש ב, א.**
בלק"ת . . ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י פ"א: **לג, ג.**
ויוציאנו ה' אלקינו . . או"א שהלבישו: **ראה פע"ח שער (כא) חג המצות פ"ז.**
בלק"ת . . סד"ה להבין מפני מה יו"ט דפסח: **טז, ב.**
ושם בסוף הדרוש: **לקו"ת שם טז, ב.**
בפע"ח בפי' עבדים היינו לפרעה: **ראה פע"ח שם. וראה סידור להאריז"ל סדר הגדה לד"ה עבדים היינו.**
וע' בסידור: **שער חג הפסח.**
שנתבאר במ"א ע"פ ואם זרוע כאל לך: **איוב מ, ט. ראה יהל אור ע' שסו. וראה אוה"ת נ"ך (ישעי') קנז, א. ושם בע' ב — ועמ"ש בבוך תרט"ו ע"פ כי ישאלך בנך (הכוונה לבוך 1072 ממאמר זה).**
ועמ"ש בענין חמשה קנינים קנה הקב"ה: **ראה אוה"ת שבועות קעד ואילך.**
בת"א בד"ה וקבל היהודים: **צו, ד.**
וסוס אשר רכב: **אסתר ו, ח.**
סוס ב"פ ס"ג: **ראה אוה"ת פ' וירא צה, ב ביאור ע"ז.**
גאה גיאה על גותניא: **שמות טו, א — תרגום אונקלוס — אתגאי. וראה אוה"ת שם.**
ועמ"ש ע"פ ויגבה ד' צבאות במשפט בסעי' ב' וסעיף ג': **ישעי' ה, טז. וראה אוה"ת ישעי' ע' קנז.**
שם סעיף ד': **ע"כ נמצא בכת"י 350. 1048.**
בדרך עדותיך ששתי: **תהלים קיט, יד.**
נובלות חכמה שלמעלה תורה: **ב"ר פי"ז, ז.**
בד"ה ראו כי ה' נתן לכם את השבת: **לקו"ת בשלח א, א.**
ובסידור בד"ה ועשו להם ציצית: **ג, ג ואילך.**
וזכרתם את כל מצות ה': **במדבר טו, לט.**
במדב"ר ע"פ אם בחקתי תלכו: **פל"ה, ד.**

עמוד תתו

בת"א ס"פ מקץ: **מא, ד.**

כל אשר חפץ ה' עשה: **תהלים קטו, ג.**
כולם בחכמה עשית: **תהלים קד, כד.**
בדבר ה' שמים נעשו: **תהלים לג, ו.**
ומי צור כאלקינו: **שמ"א ב, ב.**
בלק"ת סד"ה זאת חוקת התורה: **נט, ד.**
ובד"ה אם בחוקותי: **לקו"ת מה, א ואילך.**
בת"א פ' תצוה בד"ה ועשית ציץ: **פג, ג.**
ופתחת עליו פתוחי חותם: **שמות כח, לו.**
גליף גליפו בטה"ע: **זח"א טו, א.**
ומ"א מ"ם סעי' פ"ג: **ראה ביאה"ז להצ"צ־ב ע' תשעה. וראה שם שמבאר ענין מחוקק.**
באר חפרוה שרים: **במדבר כא, יח.**
וע' בה"ז פ' בחקתי: **לאדה"א פג, א ואילך.**
עמש"ל סעי' יו"ד בקיצור סעי' ח: **הכוונה לאוה"ת פ' ואתחנן ע' תח.**
ערבים עלי ד"ס: **שהש"ר א ע"פ כי טובים (ד). וראה ע"ז לה, א.**
ואם צדקת מה תתן לו: **איוב לה, ז.**
וכי מה איכפת לו להקב"ה בין שוחט מן הצואר: **ראה ב"ר מד, א.**
קשקשת לבוש: **קטע זה נמצא בגוכתי"ק 1039 מ, א בצד העמוד וכן באה בצד הימין של העמוד הרשימה של מאמרים — ונדפס באוה"ת ויקרא כרך ד ע' תתקצא.**
בתניא ח"א בתחלתו: **פ"ד.**
נוני ימא: **ראה ג"כ ביאוה"ז בשלח מא, סע"ג.**
וזהו גמל גומל נפשו איש חסד: **ראה אוה"ת ויקרא כרך א ע' נד־נה.**
ויגמול שקדים: **ע"פ במד"ר יז, כג.**
מפריס פרסה: **ראה אוה"ת ויקרא כרך א ע' מה ואילך.**
הלא פרוס לרעך לחמך: **ישעי' נח, ז.**

עמוד תתח

במד"ר ויקרא פי"ג א"ר תנחומא: **נמצא בכת"י 350 קסז, ב. 2137 רלב, א.**
במד"ר ויקרא: **מובא באוה"ת ויקרא כרך א ע' מט, ובכרך ד ע' א'מו.**

זאת הבהמה אשר תאכלו: **דברים יד, ד.**

במ״א במד״ר שבאיזה זכות נכנס אהרן כה״ג לקה״ק: **ס״פ תצוה ס״פ לח. וראה אוה״ת תצוה ע׳ תרטז. ויקרא ע׳ רפו. נצבים א׳רמז.**

בלק״ת פ׳ שמיני בביאור לויתן בסופו: **יח, ד.**

ואת רוח הטומאה אעביר: **זכרי׳ יג, ב.**

ובלע המות לנצח: **ישעי׳ כה, ח.**

עמוד תתט

דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי תזריע וילדה זכר: **נמצא בגוכתי״ק 1053 עט, א. ובכת״י 539 עט, א. 1054 ריט, א — רק ב׳ סעיפים. ראה אוה״ת ויקרא כרך ב ע׳ תצו. ביהל אור ע׳ תק מציין למאמר זה: „עמ״ש ע״פ אשה כי תזריע וילדה זכר בבוך תרי״ז על חצי בוגין דע״ט א״.**

בלק״ת פ׳ שלח בד״ה והי׳ לכם לציצית: **מד, ג.**

לזאת יקרא אשה: **בראשית ב, כג.**

ובפ׳ מטות ע״פ ואשה כי תדור: **לקו״ת מטות פד, א.**

כי בועליך עושיך: **ישעי׳ נד, ה.**

ע׳ במד״ר פ׳ בא ס״פ ט״ו: **ראה לקו״ת שה״ש מח, א.**

ואשת נעורים: **ישעי׳ נד, ו.**

וארשתיך לי: **הושע ב, כא.**

בלק״ת פ׳ במדבר ע״פ וארשתיך לי: **ח, ב ואילך.**

הזרעת מצות ומעשים טובים: **ראה לקו״ת האזינו עד, ג.**

זרעו לכם לצדקה: **הושע י, יב.**

בת״א . . בד״ה הבאים ישרש: **נג, ג.**

אשריכם זורעי על כל מים: **ישעי׳ לג, כ.**

בלק״ת פ׳ בהר בד״ה כי תבואו: **לט, ג ואילך.**

בת״א פ׳ בשלח בד״ה בשלח פרעה: **סא, א.**

וזרעתי׳ לי בארץ: **הושע ב, כה.**

שאין האשה מזרעת תחלה: **נדה לא, א.**

בלקו״ת בשה״ש סד״ה שימני כחותם: **מה, ד.**

ועמ״ש סד״ה שבת שבתון הוא: **לקו״ת דרושים ליוה״כ ע, ב.**

וע׳ בת״א פ׳ מקץ בד״ה רני ושמחי: **לז, ב.**

ובלק״ת פ׳ במדבר סד״ה והי׳ מספר בנ״י: **ו, ג.**

בלק״ת בשה״ש בד״ה מי יתנך כאח: **מה, א.**

כימי צאתך מאמ״צ אראנו נפלאות: **מיכה ז, טו.**

ועמ״ש מזה בישעי׳ סי׳ כ״ו: **ראה אוה״ת נ״ך־א רה.**

זכר חסדו: **ע״ד תהלים צח, ג.**

בת״א פ׳ בראשית בביאור כי כאשר השמים: **ג, ג.**

מטי ולא מטי: **זח״א טז, ב.**

עמוד תתי

בלק״ת בד״ה שיר השירים רפ״ג: **א, ג.**

כן יעמוד זרעכם ושמכם: **ישעי׳ סו, כב.**

בד״ה תורה צוה: **סה״מ תקס״ו ע׳ שסז ואילך.**

ויהי בישורון: **דברים לג, ה.**

ע״פ יומם יצוה כו׳ ובלילה שירה עמי: **יהל אור ע׳ קסו, ושם ע׳ תשכט.**

ע״פ הזהר ר״פ בראשית ע״פ כשושנה: **ביאה״ז לאדה״א א, ב.**

בבוך שמות ויקרא במדבר ע״פ ואל יבא סעיף א׳: **נדפס באוה״ת ויקרא כרך א ע׳ רפג. רשימות הצ״צ על שמות ויקרא במדבר דברים נמצאים בכת״י 236. 1006. 1159. העתק המאמרים שבכת״י ירושלים 2310 על ספר שמות וגוכתי״ק הצ״צ 1082 על ויקרא במדבר דברים בתוס׳ הגהות (ורשימות חדשות) בגוכתי״ק הצ״צ.**

ועמ״ש מזה בתלים ע״פ הנה נחלת ד׳ בנים: **יהל אור ע׳ תצח.**

ובהבוך דף של״א ע״א: **וראה אוה״ת ויקרא שם.**

כי לא בחפזון תצאו: **ישעי׳ נב, יב.**
ועמ״ש מזה בבוך שמות פ׳ בא סד״ה וככה תאכלו: **אוה״ת פ׳ בא ע׳ רצא ואילך.**
עמ״ש מזה בהביאור ע״פ בעצם היום הזה והוא בבוך בראשית ב׳: **ראה אוה״ת לך דף תשכה ואילך.**
בלק״ת פ׳ צו ע״פ ואכלתם אכול: **ז, א ואילך.**
מי יעלה לנו השמימה ר״ת מילה וס״ת הוי׳: **ת״ז בהקדמה בתחלתה ותי׳ כב. תי׳ ע׳ (קלא, א).**
ע״פ הללוי׳ שירו לה׳ שיר חדש: **ראה יהל אור (מילואים) ע׳ תרצט.**
בלק״ת פ׳ מטות בד״ה ואשה כי תדור: **פג, ג.**
ביום ההוא תקראי אישי: **הושע ב,**
הגידה לי שאהבה נפשי: **שה״ש א, ז.**

עמוד תתיא

בת״א פ׳ יתרו בד״ה זכור את יום השבת לקדשו: **עא, א.**
ונתבאר ג״כ במ״א: **ראה ספר הליקוטים להצ״צ ערך אהבה, וש״נ.**
בד״ה הים ראה וינוס: **ראה לקו״ת טז, ב ואילך.**
בד״ה ששת ימים תאכל מצות: **ראה לקו״ת צו יג, ג.**
יודע לקרות אבא: **נסמן לעיל ע׳ תשלה.**
אהבתי אתכם אמר ה׳: **מלאכי א, ב.**
בלק״ת בד״ה שחורה אני ונאוה: **ו, ג ואילך.**
בנים אתם: **דברים יד, א.**
אבות פ״ג: **מי״ד.**
וכמ״ש בביאור הללו את ד׳ כל גוים: **ראה סה״מ תקס״ט ע׳ רנא (ביאור מכ״ק אדה״א על הנדפס שם ע׳ רלח). וראה אוה״ת ויקרא כרך ב ע׳ תצח.**
בהביאור ע״פ וקבל היהודים: **תו״א צז, א.**
תרי״ג מצות עם ז׳ דרבנן הם תר״ך עמודי אור: **פרדס ש״ח פ״ג. וראה אוה״ת כרך ב ע׳ תצב ובהנסמן שם בהמ״מ.**

בלק״ת בשה״ש בד״ה לסוסתי הראשון: **יא, ג.**
וזכרתם את כל מצות ה׳: **במדבר טו, לט.**
בלק״ת פ׳ שלח בד״ה והי׳ לכם לציצית: **מה, א ואילך.**
ביאור פ״ג: **שם מו, א.**
בסידור סד״ה ועשו להם ציצית: **ה, ג־ד.**
משה איש האלקים בעלה דמטרוניתא: **ראה דברים לג, א. תהלים ד, א. זח״ב קלז, ב.**
ועמ״ש אדמ״ו ז״ל על מאמר הזהר ע״פ יראה כל זכורך: **סה״מ תקס״ד ע׳ קו. מובא (בתוס׳ הערות כו׳) באוה״ת ויחי שנט, א.**
הנשמות דאצי׳ הנקראים אחים ורעים לז״א: **ראה לקו״ת שה״ש כז, א — ועיין בזהר משפטים (דקכ״א סע״ב ודקכ״ב א׳) ובמק״מ שם ובזח״ג ויקרא (ד״ז ע״ב ודכ״ב א׳ ודק״ס ע״ב) ובמק״מ שם שע״ז נאמר למען אחי ורעי שמפני שיש להם חי׳ ונשמה מאו״א הם נקראים אחים ורעים לזו״נ דאצילות כו׳).**
אחי ורעי אדברה נא שלום: **ראה תהלים קכב, ח.**

עמוד תתיב

הנה ארון הברית: **יהושע ג, יא.**
בת״א פ׳ בא: **ס, ג.**
היש בה עץ אם אין: **במדבר יג, כ.**
וע׳ בזהר פ׳ שלח דקנ״ח ע״ב ובפי׳ הרמ״ז שם: **ראה לקו״ת מ״ב סע״ד. וראה אוה״ת ויקרא־א ע׳ קצו.**
וע׳ בזהר בראשית דל״ז סע״ב ודנ״ח ע״א: **הלשון נעתק בלקו״ת פ׳ אמור לו, ד. מובא גם באוה״ת ויקרא־א ס״ע קצו ומוסיף שם „שמאיר מא״א בבחי׳ ת״ת וכו׳ ע״ש".**
ועמ״ש ע״פ הנה ישכיל עבדי ירום: **ראה תו״א מו, ד.**
בת״א פ׳ בראשית בהביאור ע״פ כי כאשר השמים: **ג, ב.**
רוממות א־ל בגרונם: **תהלים קמט, ו.**
שלא ברכו בתורה: **נדרים פא, א.**

בד״ה וכל בניך למודי הוי׳: **לקו״ת ראה כט, א.**

בד״ה ושננתם לבניך: **אוה״ת ואתחנן ע׳ רנג.**

בד״ה יונתי בחגוי: **לקו״ת שה״ש יז, ג.**

בד״ה ואהי׳ אצלו אמון: **לקו״ת במדבר יז, ד.**

ע׳ בלק״ת בשה״ש בד״ה נאוו לחייך בתורים: **יב, ד.**

ששמונה בגדי כה״ג הם נגד מילה: **ראה במדבר רבה פ׳ אחרי פכ״א. וראה אוה״ת תצוה ע׳ א׳תרטו־ז.**

סד״ה ביום השמיני: **לקו״ת שמע״צ פד, ג.**

עמוד תתיג

מפרישין אותו שבעה ימים קודם יוהכ״פ: **ראה יומא ד, א.**

שהטיל נחש בחוה: **ראה שבת קמו, א. זח״א כח, ב. לז, א. קכו, ב. ועוד.**

בסידור ד״ה ששת ימים: **רפט, ב.**

וקבל היהודים: **אסתר ט, כג.**

בת״א ד״ה לבסומי דרוש השני: **צח, א ואילך.**

חסידים הראשונים היו שוהים בתפלתם שעה א׳: **ברכות ל, ב.**

בלק״ת בד״ה בהעלותך: **כט, ד.**

ובד״ה בהעלותך: **לקו״ת לב, א.**

בלק״ת בשה״ש בהביאור ע״פ ששים המה מלכות: **לט, ד ואילך.**

בת״א בד״ה וישב יעקב: **כו, ג.**

וחם הוא אבי כנען: **בראשית ט, יח.**

עמוד תתיד

ארז״ל — ח״י ברכאן דצלותא הם כנגד ח״י חוליות: **ברכות כח, ב. זח״ג רנה, סע״ב.**

מכל מלמדי השכלתי: **תהלים קיט, צט.**

כי א־ל דעות: **שמואל־א ב, ג.**

סד״ה והי׳ מידי חודש בחדשו: **באוה״ת שם: כמ״ש והי׳ מידי חודש בחדשו.**

ובד״ה לא הביט און ביעקב: **לקו״ת בלק ע, ד.**

ועמ״ש בבוך בראשית ע״פ זאת הפעם: **נדפס באוה״ת בראשית תקמה, א.**

כלתה נפשי לחצרות ה׳: **תהלים פד, ג.**

בד״ה וארשתיך לי: **לקו״ת במדבר ח, ב.**

נר ה׳ נשמת אדם: **משלי כ, כז.**

נקבה דעתן קלות: **ראה שבת לג, ב.**

בלק״ת פ׳ תזריע בד״ה שוש תשיש: **כ, א־ב.**

ובד״ה ויקחו אליך פרה: **לקו״ת חקת ס, א ואילך.**

ובסידור ד״ה רב שמואל: **קכח, א ואילך.**

בלק״ת בד״ה ביאור על שובה ישראל: **סד, ב.**

שילוב הוי׳ באד׳: **ראה מבוא שערים ש״ג ח״ב ספ״ה, וראה לקו״ת שם ובהנסמן בהמ״מ.**

בסידור שער ר״ה סד״ה אד׳ שפתי תפתח: **רלו, ג ואילך.**

כמ״ש במד״ר פ׳ בא ס״פ י״ט: **מובא באוה״ת פ׳ בא ע׳ רחצ וביהל אור ע׳ קנד. וראה בד״ה וככה תער״ב (נדפס בספר המאמרים ליקוט־ב ע׳ קצ).**

ועמ״ש בישעי׳ נ״ב ע״פ כי לא בחפזון: **באוה״ת נ״ך־ב ע׳ תתיא מציין לאוה״ת פ׳ בא ע׳ רצח־ו דשם מבאר ענין החפזון.**

ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש: **ויקרא כג, לב.**

בלק״ת ד״ה שבת שבתון: **דרושים ליוה״כ ע, ב.**

עמוד תתטו

תזריע, לדרוש בהרת: **נמצא בגוכתי״ק 1039 מא, א.**

מאמר זה הוא הגהות על ד״ה בגמרא דב״מ . . קא מפלגי במתיבתא דרקיע . . אם בהרת קודמת, בלקו״ת כב, ב ואילך. וראה גם אוה״ת כרך ב ע׳ תקלא, וכרך ד ע׳ א׳נב.

קב״ה אתי לאשתשעא עם צדקייא בג״ע: **זח״א עב, א.**

באתי לגני: **ראה לקו״ת שה״ש לא, ד.**

עפמ"ש במ"א ע"פ צאינה וראינה: **לקו"ת שה"ש כז, א.**

ההפרש בין קדש בלא וי"ו לקדוש בוי"ו: **ראה זהר (רעיא מהימנא) בא מג, רע"א. וראה לקו"ת מסעי צג, א.**

הוי"ו מורה על ההמשכה: **ראה אגרת התשובה פ"ד.**

היוצר יחד לבם: **תהלים לג, טו.**

פי' קדוש מובדל: **ראה פרש"י ורמב"ן ויקרא יט, ב. תניא פמ"ו.**

שאו ידיכם קדש וברכו את הוי': **תהלים קלד, ב.**

מי כמוך נאדר בקדש: **שמות טו, יא.**

עמוד תתטז

עפמ"ש במ"א בענין משיח שיהי' מלך: **וראה דרך מצותיך דף קי, ב. אוה"ת ויצא ע' ריח. ברכה ע' א'תתסה־ט.**

מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול: **כתובות יז, א. וראה דרך מצותיך קפא, ב.**

שונה פרקו מאה פעמים ואחד: **ראה חגיגה ט, ב.**

קדוש — כתר, ברוך — חכמה: **ראה זח"ג רסד, ב. וראה לקו"ת שה"ש ה, ב. דרך מצותיך ק, ב.**

הברכה — המשכת, תפלה — אור חדש: **ראה לקו"ת ראה יט, א. אוה"ת ויחי (בראשית כרך ו) תתשכה, ב. אוה"ת שמיני ע' כו. כט. וראה תו"א מקץ לז, ג.**

אולם אחיו הקטן יגדל: **בראשית מח, יט.**

ע"כ לא הי' אפשר לו להקדים: **ראה לקו"ש ח"י ע' 38 הערה 12: ואין להקשות למה לא** התפלל **עבורו — שהרי נדו"ד הוא זמן (וענין) דברכה (ולא דתפלה) כמפורש בקרא כמה פעמים, עיי"ש.**

ששרשו של אפרים גבוה יותר וכמב"א באריכות: **ראה לקו"ת שם. ד"ה כה תברכו הב' תרכ"ו. תרנ"ד. פדה בשלום תרע"ה, ועוד. וראה לקו"ש ח"ה ע' 422 ואילך.**

עמוד תתיז

המבריך את הגפן: **ראה כלאים רפ"ז.**

סלסלה ותרוממך: **משלי ד, ח.**

נתבאר במ"א איך שבהמשכה זו דשערות: **ראה דרך מצותיך קד, ב ואילך.**

והחכמה מאין תמצא: **איוב כח, יב.**

ים ויבשה הם עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא: **ראה תו"א סב, א. וראה ספר הליקוטים ערך ים (ע' תשנה־תשנח).**

המור . . מדם חי' טמאה: **ראה תו"א צט, א.**

עמוד תתיט

ולהבין בענין טהרת המצורע: **נמצא בגוכתי"ק 1039 מג, א.**

דרוש רבינו — פ' וישלח שנת תקס"ב: **ספר המאמרים תקס"ב ע' פג. וראה מאמרי אדה"א נ"ך ע' קעו.**

עיין בזהר פ' פנחס דרי"ז: **ע"ב פי' עצי הוי' הם ו"ק דז"א ארזי לבנון הם נש"ב אשר שם צפרים יקננו בטוליהון מקננא נשמותיהן של צדיקים — אוה"ת כי תצא ע' תתקלט. וראה גם לקו"ת פ' שמיני יח, ד.**

נקבי העור — וכמו הזיעה: **ראה מאמרי אדה"א שם, וש"נ.**

וכמו הזורק אבן: **ראה תורת חיים שמות פב, סע"ב ואילך. ספר המאמרים אתהלך ע' עח. אמרי בינה שער הק"ש לד, ג ואילך. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' א'נו. ספר המאמרים תרמ"ז ע' מו.**

זהר בלק כו' צפור, עמ"ש אביכעל וישלח הנ"ל: **עייז הגהת הצ"צ בסה"מ תקס"ב ע' פז.**

עמוד תתכ

ג' בחי' מודו"מ שבמחשבה כמ"ש במ"א: **ראה לקו"ת דרושים לשבת שובה סו, ב.**

ע״ש בכ״י דו״ח נ״ע כמשל פירור האותיות: **בסה״מ תקס״ב ע׳ פה.**

לובן העליון: **ראה עץ חיים שער (ו) העקודים פ״א. סה״מ תקס״ה ח״ב ע׳ תתקכא. מאמרי אדה״א בראשית ר״ע רכב, וש״נ.**

וללבן שתי בנות: **בראשית כט, טז.**

לאה ורחל מו״ד: **ראה ע״ח שער אח״פ פ״א. וראה סידור ס, ג. סט, א. קג, א. תו״א ויצא כב, ד. מאמרי אדה״ז־פרשיות ע׳ קנו. תקמ. תו״ח ויצא כז, ד. שער היחוד פל״ז. קהלת יעקב בערכו. לקו״ת אמור לח, ד.**

בבה״ז פ׳ פנחס בענין אילת השחר: **ראה ביאוה״ז לאדה״א פנחס קיד, ג ואילך.**

באותיות יש ב׳ בחי׳: **נתבאר באוה״ת שה״ש ע׳ צו ואילך.**

דלכאו׳ מחולקים הזהר והאריז״ל בענין צפורי מצורע: **ראה גם אוה״ת תזריע כרך ב ע׳ תקכט.**

ובענין קן צפור ושע״ה נהורין: **ראה אוה״ת בראשית כרך ז דף תתתמו, ב. פ׳ כי תצא ע׳ תתקיח.**

עמוד תתכא

ושילוח הצפור החי׳ כענין שעיר המשתלח כ״כ בציוני: **לעיל בכרך ב ע׳ תקכט מציין לבחיי.**

מבואר במ״א דכ״ב אותיות קבועים בפה: **ראה אוה״ת חנוכה תתקיח, ב.**

מלמדים הצפור לדבר שאין בה אותיות בנפשה: **ראה אוה״ת בשלח ע׳ שצא.**

עמוד תתכב

נגעים בעור ולבוש: **נמצא בגוכי״ק 1114 עג, ב.**

כמ״ש ע״פ חנוכת הבית ע״ש: **ראה לקו״ת ברכה צח, ד ואילך.**

ע׳ ע״פ מה יפו פעמיך בנעלים דתקס״ג באבינעוויץ: **נדפס בסה״מ תקס״ג ע׳ רמח.**

אדם כי יהי׳ בעור בשרו: **נמצא בגוכתי״ק 1114 עג, ב.**

בהמשך לקטע שלפנ״ז. מיוסד על ד״ה בזהר וכה תעשה לטהרם מיום ש״ק פ׳ תזריע (ופ׳ החדש) תקס״ה (הנחת ר׳ משה בן אדה״ז נדפס בסה״מ תקס״ה ע׳ תכג (ובקיצור ושינויים בלקו״ת מצורע כד, ג). הנחת אדמו״ר האמצעי נדפס בביאוה״ז עב, א).

אדם כי יהי׳ בעור בשרו: **ויקרא יג, ב.**

(כמ״ש ואחרי האש קול דממה): **מלכים־א יט, יב.**

עמוד תתכג

כמארז״ל כדת של תורה אכילה מרובה משתי׳: **ראה יל״ש אסתר תתרמה.**

וירד ה׳ על ה״ס: **שמות יט, כ.**

משה . . כבד פה: **ראה שמות ד, י.**

אנכי אהי׳ עם פיך: **שם ד, יב.**

לפי שכלו יהולל איש: **משלי יב, ח.**

כי יש בשר גידין ועצמות: **וראה סה״מ תרלה־א ע׳ רטז.**

כמ״ש בלק״ת: **להאריז״ל.**

בכוונת המקוה: **ראה סידור עם דא״ח קנז, א ואילך.**

כי בחכמה יסד ארץ: **משלי ג, יט.**

עמוד תתכד

ע״פ זכר רב טובך דתקס״ב: **סה״מ תקס״ב ע׳ פג. ראה לעיל ע׳ תתיט ושם מציין „שאמר פ׳ וישלח . . ע״פ מאמר הזהר בפ׳ ויצא״.**

עמוד תתכה

בזאת יבא אהרן אל הקדש: **נמצא בגוכתי״ק 1056 קכח, א.**

וראה אוה״ת ויקרא כרך א ע׳ רפו.

בזאת יבא אהרן: **ויקרא טז, ג.**

בכי״ק: = **בכלי יקר. וראה אוה״ת ויקרא כרך א ע׳ כה.**

במדרש שכל קלוסו של משה הי׳ באז: **ראה יל״ש בשלח רמז רמא. קהלת יעקב מע׳ אז.**

אז ישיר משה: **שמות טו, א.**
ומאז באתי אל פרעה: **שם ה, כג.**
למשארז"ל כנור של ימוה"מ יהי' של שמונת נימין: **ערכין יג, ב. במדב"ר פט"ו.**
שבעת ימי המילואים — ביום השמיני בינה: **לכללות הענין ראה אוה"ת יוהכ"פ ע' א'תקנו ואילך.**

עמוד תתכו

בסידור בד"ה מזמור שיר ליום השבת: **קפט, ב.**
וכל אדם לא יהי' באהל מועד: **נמצא בגוכתי"ק 1056 קלב, א.**
ראה אוה"ת ויקרא כרך א ע' רצד. וראה אוה"ת יוה"כ ע' א'תקנה (בהתחלה).
וכל אדם לא יהי' באהל מועד: **ויקרא טז, יז.**
בירושלמי פ"ה דיומא הלכה ב: **באוה"ת ויקרא שם: ירושלמי ספ"ק דיומא ה"ה.**
ס"פ ממש: **שם: פרשה טו, טו.**
במד"ר ענין כי לא יראני האדם וחי: **שמות לג, פרשה טו.**
זהו שייך לקמן): **סיום המאמר חסר בגוכתי"ק.**
שובה ישראל עד ה' אלקיך: **הושע יד, ב.**
בלק"ת פ' פנחס בד"ה את קרבני לחמי: **עה, ד.**
שו"ה פי' שחשוב כ"כ עד שהוי' הסוכ"ע: **בלקו"ת שם: כ"כ עד שהוי' אור אסב"ה הסוכ"ע.**
וע"ז נאמר: **בלקו"ת שם: ועד"ז נאמר.**

עמוד תתכז

ה־ע': **הערה, ע"כ.**
בלק"ת פ' תזריע בד"ה בגמרא דב"מ: **כב, ג.**
בלק"ת בד"ה שובה ישראל דרוש הראשון: **דרושים לשבת שובה סה, א.**
לפני הוי' תטהרו: **ויקרא טז, ל.**
ואנכי אנכי הוא מוחה: **ישעי' מג, כה.**

כי ביום הזה יכפר: **נמצא בגוכתי"ק 1039 נב, א.**
כי ביום הזה יכפר: **ויקרא טז, ל.**
הוי' אלקיך אש אוכלה הוא: **דברים ד, כד.**
אין כבוד אלא תורה: **אבות פ"ו מ"ג.**
ג' דברים שהעולם עומד: **אבות פ"א מ"ב.**
אליך ה' נפשי אשא: **תהלים כה, א.**
זדונות נעשו כזכיות: **יומא פו, ב.**

עמוד תתכט

והנה לחם אלקיו: **נמצא בגוכתי"ק 1180 קכח, א. ובכת"י 1023 נה, א. 1065 רמט, ב.**
אין עבירה מכבה תורה: **סוטה כא, א. ראה דרך חיים קי, ג.**
בד"ה בשעה שהקדימו: **לקו"ת במדבר יג, א.**
והעבירה מכבה המצוה: **סוטה שם. וראה לקו"ת ראה כ, א.**
סומא מוליד פתוח: **ראה גם סידור ערב שבת קסד, ג. מאמרי אדה"א ויקרא ע' תקמד.**
והרמ"ז ר"פ בהעלותך: **ראה לקו"ת שם שמביא הרמ"ז, וראה שם כ, ב שמציין — ועיין ברע"מ פ' צו (דכ"ח ע"ב) מענין ואין עבירה מכבה תורה ובהרמ"ז שם [כח, א].**
ביאור על תורה ונקדשתי בתוך כו' פ' אמור: **נמצא בגוכתי"ק 1114 עו, א.**
ראה לקו"ת אמור לג, ב. קנג, ב ואילך. סה"מ תקס"ב ע' קעד. ביאור על ד"ה זה בסה"מ תקס"ג ע' שסו ושם ע' שעד [עם הגהות]. הנחה אחרת בלקו"ת אמור לג, ב. עוד הנחה בסה"מ תקס"ג ע' שסו. מאמרי אדה"א ויקרא־ב ע' תרכא. דרך מצותיך מצות קידוש החדש.
ונקדשתי בתוך כו': **ויקרא כב, לב.**
וכמשנת"ל בהתורה שהקדוש הא': **בסה"מ תקס"ג שם.**
בלק"ת פ' וירא: **להאריז"ל. וראה גם אוה"ת נ"ך־א ע' שט.**

אור חדש: **ראה אוה"ת בראשית־ד דף תשכז, ב.**

אור חדש על ציון תאיר: **ברכת יוצר.**

ביאור ענין הידוע שיחוד או"א הוא ע"י העלא' מ"ן: **בלקו"ת אמור לג, ג מציין — בהקדם מ"ש בע"ח שלצורך כו'. בדרך מצותיך מצות קדוש השם נסמן לפע"ח ש' נפ"א פ"ד ה, ו. וראה ג"כ ע"ח שט"ל דרוש י, יא. לקו"ת נשא כב, א. תו"א מקץ לה, ד. לקו"ת אמור לב, ד ובכ"מ** — הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תש"ג ע' 168. **וראה מאמרי אדה"א שם — בכאריז"ל.**

עמוד תתל

היחוד דאו"א שנמשך אור חדש מא"ס ב"ה: **ראה לקו"ת אמור לב, ד — כמ"ש בכהאריז"ל שלהיות יחוד או"א . . שהאדם מעורר בחי' א"ס וכו'.**

צ"ל ההעלא' מ"ן במס"נ דוקא: **ראה בדרך מצותיך לג, ב. ובמ"מ לשם.**

דכתר ממוצע בין מאציל לנאצלים: **ראה מאמרי אדה"ז־ענינים ד"ה להבין מ"ש בע"ח דהכתר הוא ממוצע (ע' קצא), וראה בהנסמן בהמ"מ שם.**

כמ"ש במ"א ע"פ זאת חקת בענין גליף גליפו: **זהר בראשית דט"ו, וראה לקו"ת חקת נט, ג.**

משנ"ז ע"פ ואהי' אצלו אמון: **לקו"ת במדבר יז, ד.**

האומר אין לי אלא תורה: **יבמות קט, ב.**

עמוד תתלא

וע' בסידור בביאור דע"פ שימני כחותם: **יז, ב ואילך.**

חכמה נק' אין ובינה נק' יש: **ראה ס"י פ"א מ"ד.**

השראת אור א"ס הוא בחכמה: **ראה תניא פי"ח, פל"ה בהג"ה.**

ולכך נק' החכמה אמת: **וראה תו"א עב, ג. לקו"ת צג, ב.**

וכמארז"ל אין אני והוא יכולים לדור: **ראה סוטה ה, א.**

כולם בחכמה עשית: **תהלים קד, כד.**

ל"ב שבילין . . ל"ב ויאמר שבבראשית: **ראה תז"ח קיב, ג. פרדס שער יב.**

עמוד תתלב

שרפים עומדים ממעל לו: **ישעי' ו, ב.**

ב) אות זה צריך להעתיק מביכעל בכ"י דו"ח הרב ז"ל הביאור מתחיל וענין קדוש השני: **כת"י 1149 [ושם הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר הצ"צ עפ"י הנחת ר' משה בן אדה"ז (ונדפס בלי הגהות בחנה אריאל פ' אמור — בתור ביאור על לקו"ת)].**

ג) אות זה צריך להעתיק מביאור זה כי"ק מן והקדוש הג': **כת"י 1030 — גוף כת"י ר' משה בן אדה"ז [ושם הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר הצ"צ ע"פ הנחת אדמו"ר האמצעי].**

מהו תוך, כת א' אומרת ק' כו', בנזיר קדוש כו' ק' מובדל לא שניתי ראשון אחרון: **זה ביאור [קיצור] על התחלת הד"ה ונקדשתי שנדפס בסה"מ תקס"ג ע' שנה.**

כת אחת אומרת ק': **ראה חולין צא, ב.**

בנזיר קדוש כו': **ראה במדבר ו, ה.**

ק' מובדל: **ראה תו"כ ופרש"י ורמב"ן ר"פ קדושים. תניא פמ"ו.**

לא שניתי: **ראה מלאכי ג, ו.**

ראשון אחרון: **ישעי' מד, ו.**

לכבודי בראתיו: **שם מג, ז.**

אחזה: **לשון הפסוק איוב יט, כו.**

מלכותך מכ"ע: **תהלים קמה, יג.**

כי עמך מקור חיים: **שם לו, י.**

ד' רבתי דאחד: **ראה זהר פנחס רלו, ב.**

האדם עולם קטן: **תנחומא פקודי ג. ת"ז תס"ט (קיז, ב). וראה ג"כ אדר"נ פל"א. קה"ר א, ד. זח"ג קלד, ב. מו"נ ח"א פע"ב.**

עמוד תתלג

ועמך לא חפצתי: **תהלים עג, כה.**

מאדך ממונך: **ראה ברכות נד, א.**

ברכו גבורי כח עושי רצונו: **תהלים קג, יט.**

האלפי׳ שקדמה תורה: **ראה מדרש תהלים צ, ד. ב״ר פ״ח, ב. ויק״ר פי״ט, א. תנחומא וישב ד. זח״ב מט, א. קסא, א. זח״ג קכח, א. קנט, א. וראה ג״כ קונט׳ י״ב תמוז ה׳תש״ח ע׳ 36. ובכ״מ.**

ודברת ל׳ הנהגה: **ראה גם תו״א נו, א.**

וקשרתם הוקשו לתפילין: **ראה קידושין לה, א.**

ולכן מברכים על מצות בעל: **ראה לקמן ע׳ תתפב.**

ע׳ ביאור זהר אחרי: **אולי הכוונה לביאוה״ז אדה״א עח, א.**

עמוד תתלד

א״ס שורה בחכמה: **ראה תניא פי״ח. פל״ה בהג״ה.**

בשעת מ״ת פרח׳ נשמתן: **ראה שבת פח, ב. ב״ר צג, ח.**

ח״ת דאימא כתר לז״א: **ע״ח (ש׳ מיעוט הירח פ״א מ״ק).**

עמוד תתלה

ד״ה ונקדשתי בתוך בנ״י: **נמצא בגוכתי״ק 1056 קלד, א. ובכתי״ 17 ריא, א. 1120 קמ, א. הגהות וקיצורים לד״ה ונקדשתי בלקו״ת אמור לא, א.**

ונקדשתי בתוך בנ״י: **ויקרא כב, לה.**

כת אחת אומרת קדוש: **ראה חולין צא, ב.**

ביום ההוא יהי׳: **זכרי׳ יד, ט.**

סתם נזירות שלושים יום: **מו״ק יט, ב. נזיר ה, א.**

שרפים עומדים ממעל לו: **ישעי׳ ו, ב.**

ע׳ בהביאור ספ״א: **לקו״ת שם לג, סע״ד.**

ד״ה לי בעזרי פ״א: **לקו״ת דרושים לשמ״ע פח, ג־ד.**

ובד״ה נשא את ראש דרוש השני פ״א: **לקו״ת נשא כג, ד ואילך.**

וי״ו המשכה: **ראה אגרת התשובה פ״ד.**

כי עמך מקור חיים: **תהלים לו, י.**

ענין קדוש פירושו מובדל: **ראה תו״כ ופרש״י ורמב״ן ר״פ קדושים. תניא פמ״ו.**

אני ה׳ לא שניתי: **מלאכי ג, ו.**

וכמארז״ל במדרש תלים מה הנפש ממלאה את הגוף: **כ״ה בכ״מ בדא״ח. וראה ויקרא רבא פ״ד, ח. ברכות י, א.**

ובד״ה לי בעוזרי: **בלקו״ת שם.**

ומבשרי אחזה אלוק׳: **איוב יט, כו.**

בלק״ת בד״ה וידעת היום: **לקו״ת ואתחנן ד, א.**

בהביאור ע״פ קחו עמכם תרומה: **תו״א קיג, א.**

דלו עיני למרום: **ישעי׳ לח, יד.**

בלק״ת ע״פ כי דליתני: **לקו״ת ברכה צח, ד.**

ארוממך אלקי המלך: **תהלים קמה, ה.**

ובבה״ז פנחס דרל״ו ב׳: **ראה סידור עם דא״ח שער הק״ש עז, ב. וביאוה״ז לכ״ק אדמו״ר הצ״צ כרך ב ע׳ תתרו.**

בהגהות ע״פ וישב יעקב: **ראה אוה״ת וישב כרך ה ע׳ תתפח ואילך.**

ועת״י יתיב כו׳ ושער רישי׳ כעמר נקא: **דניאל ז, ט.**

עמוד תתלו

בד״ה ביום ההוא יגלה ה׳ . . ושם ספ״ב: **אוה״ת נ״ך־ב ע׳ תשע (המאמר הוא לאדה״ז. ראה סה״מ אדה״ז נביאים ע׳ מג וע׳ מז).**

בלק״ת פ׳ שלח בהביאור ע״פ ועתה יגדל נא בתחלתו וז״ל: **לט, ד.**

ממלכות דאצי׳: **בלקו״ת ליתא תי׳ „דאצי׳״.**

נעשה: **בלקו״ת: נעשים.**

בלק״ת בשה״ש בד״ה צאינה וראינה: **כא, ב ואילך.**

שאו ידיכם קדש וברכו: **תהלים קלד, ב.**

בת״א פ׳ בשלח ד״ה אז ישיר משה: **סב, ג.**

בכל מאדך . . בלי גבול: **ראה מאמרי אדה״א ויקרא ע׳ תתקה ובהנסמן שם.**

רחבה מצותך מאד: **תהלים קיט, צו.**

בת״א בד״ה הבאים ישרש: **נד, ג.**

ברכו ה׳ כל צבאיו: **תהלים ק, ג.**

עמוד תתלז

ועשיתם אתם מעלה אני עליכם כאלו עשאוני: **ויקרא כו, ג. זח״ג קיג, א. ויק״ר פל״ה, ז.**

כמ״ש ע״פ תורת ה׳ תמימה: **ראה יהל אור ע׳ סו.**

וידבר — אלה מועדי ה׳: **נמצא בכת״י 1054 רכז, א. 2111 סז, א [רובו כולל הנחות אדמו״ר מהר״ש מאמרי אדמו״ר הצ״צ. בכת״י הר״ש סופר] בכותרת: א״ח שבועות ב״ך [אסרו חג שבועות תרכ״ב].**

נדפס גם בסה״מ תרכ״ו ע׳ רעג [ושם הוסיף אדמו״ר מהר״ש לתרץ הצ״ע בע׳ תתמ, נעתק שם בשוה״ג]. ובסה״מ תרנ״ו ע׳ רעא (וראה ד״ה זה תרל״ט).

מיוסד על מאמר ד״ה זה משבת חה״מ פסח תקס״ח שנדפס בסה״מ תקס״ח—א ע׳ קנט, ולקמן ע׳ תתמא.

נאמר גם בא״ח שבועות שנת תר״ך, ב׳ הנחות נדפסו באוה״ת ויקרא—ד ע׳ א׳עה.

וידבר ה׳ אל משה לאמר כו׳ אלה מועדי ה׳: **ויקרא כג, א־ב.**

הרמב״ן בהקדמתו לפי׳ החומש: **וכ״ה בכרך ד ע׳ א׳עה. אבל לקמן ע׳ תתמא ובספר המאמרים תקס״ח שם — הרמב״ן בפירושו לחומש (בלי תיבות „בהקדמתו״). וראה אוה״ת דברים ע׳ א.**

ואראה ואפול על פני: **יחזקאל א, כח.**

ונועדתי לך שם ודברתי אתך: **שמות כה, כב.**

אלה הדברים אשר דבר משה: **דברים א, א.**

כמו שלישי המדבר: **ראה אוה״ת פ׳ יתרו ע׳ תתקלח־לט ובפ׳ דברים ע׳ א ואילך.**

עמוד תתלח

שהתורה קדמה אלפים שנה לעולם: **מדרש תהלים עה״פ צ, ג. ב״ר פ״ח, ב.**

ארז״ל שמבטלין מצוה. . . מפני תלמוד תורה: **מו״ק ט, ריש ע״ב.**

לכאו׳ צ״ל: **בהבא לקמן ראה לקו״ת אחרי כו, ד. במדבר טו, ד. במדבר יג, א.**

מצוה בו יותר מבשלוחו: **קידושין מא, א.**

שברגע א׳ לפני השבת: **ראה אוה״ת ויקרא כרך ד ע׳ א׳עז — שעה אחת קודם השבת.**

ארז״ל כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה: **מנחות קי, א. ראה שו״ע אדה״ז מהדו״ת ס״א, ס״ט. לקו״ת אחרי כו, ד. במדבר יג, א.**

הקב״ה קורא ושונה כנגדו: **ראה תנא דבי אליהו רבא רפי״ח.**

דבר בעתו מה טוב: **משלי טו, כג. וראה סנהדרין קא, א.**

שהמלאכים — קדוש ביום וברוך בלילה: **ראה שוחר טוב יט, ג.**

והגית בה יומם ולילה: **יהושע א, ח. וראה מנחות צט, ב.**

איתא בספרים: **ראה אוה״ת שם: אמרו בזהר. בתניא פכ״ג „ובתיקונים״. אגרת התשובה רפ״א (ד, ב) „בזהר״. ספר המאמרים תקס״ה ע׳ תתעו „ר״מ״.**

שרמ״ח פקודין הם רמ״ח אברים דמלכא: **תקו״ז ת״ל (עד, סע״א). וראה קיצורים והערות לתניא רפכ״ג (ע׳ קו). וראה רע״מ משפטים קיח, א.**

ועל הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה: **יחזקאל א, כו.**

דלמ״ד כלים דז״א: **ראה ע״ח שער השמות, וראה אוה״ת שם (נוסח ב׳) „דאצילות״.**

מלכותך מל׳ כו׳: **תהלים קמה, יג.**

כי אורייתא מח״ע נפקת: **ראה זח״ב קכא, א.**

פה, א. זח״ג פא, א.

עמוד תתלט

קדש מלה בגרמי׳: **זח״ג צד, ב. וראה לקו״ת מסעי, צג, א — המבואר בזהר פ׳ אמור (דף צד).**

אם בחוקותי תלכו: **ויקרא כו, ג.**

ואהי׳ אצלו אמון: **משלי ח, ל.**

הוי׳ — שם העצם: **פרדס שי״ט, ש״כ, פ״א. פלח הרמון — לרמ״ע מפאנו — שער ד׳ פ״ב. של״ה ג, א ואילך. אבן עזרא שמות ג, טז. מו״נ ח״א פס״א ואילך. עיקרים מאמר ב׳ פכ״ח.**

שם אל בחסד: **ראה זהר אחרי סה, א. פרדס שער (כ) השמות רפ״א פ״ה. עץ חיים שער (מד) השמות פ״ו.**

ושם אלקים בגבורה: **ראה זהר יתרו פג, ב. פרדס שם רפ״א ופ״ז, הנסמן באוה״ת תצא כרך ו׳ ע׳ ב׳שסו. מאמרי אדה״א דברים ח״ג ע׳ א׳כא.**

הוי׳ .. הי׳ הוה ויהי׳: **ראה שו״ע אדה״ז רס״ה. ע״ח דרוש עגולים ויושר ענף א. שער היחוד והאמונה פ״ז.**

ונחנו מה: **שמות טז, ז.**

שו״ה היינו של עצמותו ית׳: **בסה״מ תרנ״ו הג״ה — וכמארז״ל במד״ר משפטים פ״ל ע״פ מגיד דבריו ליעקב חוקיו כו׳ מה שהוא עושה אומר לישראל לעשות, הוא דוקא עושה, וע׳ בפ׳ הוא בד״ה [דשנת תרל״ט] וכ״מ שהוא שופט צדק בפי׳ הוא מוחה פשעיך.**

עמוד תתמ

וכל בניך למודי הוי׳: **ישעי׳ נד, יג.**

לפני הוי׳ תטהרו: **ויקרא טז, ל.**

בד״ה ביום השמע״צ שלא נדפס: **משנת תקע״ב. נמצא בכת״י 1116 ו, א.**

שכל הדברים נכללים בעשה״ד גם בחי׳ משנה תורה ותושבע״פ בלקו״ת פ׳ במדבר: **ראה טו, ג. — (ע׳ בגמרא פ״ק דחגיגה דף ג׳ ע״ב גבי׳ נתנו מרועה אחד דכתיב וידבר אלקים את כל הדברים וכן הוא ג״כ ברבות נשא פי״ד ועיין עוד כזה ברבות כי תשא ר״פ מ״ז. יתרו ס״פ כ״ח. זח״ב תרומה קל״ה סע״א. ועיין עוד מעניז וידבר ברבות בהר ס״פ ל״ג. נשא פי״א בתחלת הפרשה ובסופה בקהלת רבה בפסוק לכל זמן).**

איתא בפע״ח שבאצי׳ מאיר בחי׳ חכ׳ דא״ק: **שער הק״ש. וראה לקמן ע׳ תתמא.**

משה זכה לבינה: **ראה מגילה לא, ב.**

בד״ה וידבר אלקים בלקו״ת פ׳ במדבר: **יז, ב.**

ד׳ ספרים הראשוני׳: **ראה ג״כ אוה״ת דברים ע׳ ד. ועייג״כ לקו״ת שה״ש כ, ג. לקו״ש ח״ט ע׳ 11.**

שמשה אומר מפי עצמו: **ראה מגילה לא, ב. ולהעיר מפסקי דינים לכ״ק אדמו״ר הצ״צ חדושים על הרמב״ם פי״ג, ה״ו [שמג, ד].**

עמוד תתמא

ובטובו מחדש בכ״י מעשה בראשית: **ברכות יוצר.**

בלק״ת בביאור השני ע״פ יונתי בלקו״ת בשה״ש: **יט, ב ואילך.**

ארז״ל במדרש ע״פ שמש בגבעון דום: **ראה אוה״ת שם: כמארז״ל במד״ר פ׳ בראשית פ״ו ע״פ וידום השמש וירח כו׳.**

משארז״ל עריבין עלי ד״ס יותר מיינה של תורה: **ראה ע״ז לה, א וברש״י שם.**

סופר וספר וסיפור: **ראה ספר יצירה בתחלתו.**

בלק״ת בד״ה ושאבתם מים בששון השני: **פ, ב.**

שמש בגבעון דום: **יהושע י, יב.**

שו״ה צבאות הוי׳: **בספה״מ תרנ״ו הג״ה — כמ״ש בת״א פ׳ בא בד״ה בעצם כו׳ צבאות ה׳.**

וידבר ה׳ אל משה כו׳ אלה מועדי הוי׳: **נמצא בכת״י 350 צט, ב.**

נדפס בספר המאמרים תקס״ח ע׳ קנט בלי שינויים.

המאמר נעתק בבוך ויקרא (350 צט, ב) ומשם נדפס כאן, וכנראה שנאמר ע״י כ״ק הצ״צ. ראה ד״ה זה לעיל ע׳ תתלז. ולקמן כרך ד ע׳ א׳עה ובהנסמן לשם.

הנה הרמב״ן בפי׳ לחומש: **נסמן לעיל ע׳ תתלז.**

אני הוי׳ לא שניתי: **מלאכי ג, ו.**

עמוד תתמב

דלית מחשבה תפ״ב: **ראה תקו״ז בהקדמה „פתח אלי׳״ (יז, א).**

ארז״ל דאין מבטלין ת״ת: **מו״ק ט, ריש ע״ב.**

שנמנו וגמרו דתלמוד גדול: **קידושין מ, ב.**

דמצות ת״ת הוא ללמוד גם ההלכות שאינן נוהגי׳ עכשיו: **סמ״ג בהקדמה למ״ע, הובא בהל׳ ת״ת לאדה״ז פ״א ס״ד.**

שדבר בעתו מה טוב: **משלי טו, כג.**

ואהי׳ אצלו אמון כו׳ אמון מוצנע: **משלי ח, ל. ב״ר בתחלתו.**

ה׳ קנני ראשית דרכו: **משלי ח, כב.**

וכמארז״ל דהתורה קדמה לעולם אלפים שנה: **מדרש תהלים עה״פ צ, ג. ב״ר פ״ח, ב.**

כי חפץ חסד הוא: **מיכה ז, יח. וראה לקו״ת נצבים מז, ב.**

עמוד תתמג

והגית בה יומם ולילה: **יהושע א, ח [בו]. וראה מנחות צט, ב.**

נר מצוה ותורה אור: **משלי ו, כג.**

יוד חכמה ה׳ בינה ו׳ מדות: **ת״ז בהקדמה ו, ב. וראה גם אגרת התשובה פ״ה.**

כמ״ש בע״ח בפי׳ אני ראשון: **ע״ח שמ״ב (שער דרושי אבי״ע) ספ״א.**

כתר נקי ממוצע . . כמ״ש בע״ח: **שם פ״א. וראה ד״ה להבין מ״ש בע״ח דהכתר הוא ממוצע — בס׳ מאמרי אדה״ז-ענינים ע׳ קצא (ובהנסמן בהמ״מ לשם).**

עמוד תתמד

משה הוא בחי׳ יסוד אבא: **מאו״א מ, נה. וראה לקו״ש ח״ו ע׳ 244.**

ונק׳ מקראי קדש דזמינין מקדש כמ״ש במ״א: **ויקרא כג, ב. שם ד. זח״ג צד, א.**

לולי תורתך שעשעתי אז אבדתי בעניי: **כנראה שהוא חיבור ב׳ כתובים — תהלים קיט, ע. שם צב.**

תחת אשר לא עבדת את ה׳ אלקיך בשמחה: **דברים כח, מז.**

העוה״ב שנהנין שם מזיו השכינה: **ברכות יז, א.**

מארז״ל אין מוסרין רזי תורה: **ראה חגיגה יג, א. אוה״ת ויקרא־ד ע׳ תתקצה.**

אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו: **פסחים נ, א. וש״נ.**

בעובדא דרבב״נ דקב״ה עם מתיבתא דרקיע: **ב״מ פו, א.**

פי׳ אא״ס היינו שאין לו סוף למעלה עד אין קץ: **ראה ז״ח יתרו לד, ג. תקו״ז תי״ט (מ, ב). וראה ספר הערכים־חב״ד ערך אור אין סוף (ד) ס״א, שם ס״ח.**

דכ״מ שנאמר נצח סלה אין לו הפסק: **עירובין נד, א.**

עמוד תתמה

מאמר החכם תכלית הידיעה שלא נודע: **ראה בחינות עולם ח״ח פ״ב. עיקרים מ״ב פ״ל. של״ה קצא, ב.**

מה פשפשת מה ידעת: **זח״א א, ב.**

החקר אלוה תמצא: **איוב יא, ז.**

נק׳ התפלה שפיכת נפש כמ״ש בע״ח בהתחלתו: **ראה פע״ח בתחלתו (שער התפלה רפ״א). אוה״ת משפטים ע׳ קנז בשם המק״מ פ׳ בשלח דף סב, א. וראה שם ע׳ א׳קנו בשם הר״ש פ״ק דפאה.**

ואשפוך את נפשי: **ש״א א, טו.**

סמכוני באשישות: **שה״ש ה, ב.**

תורה — הנק׳ שעשועי המלך בעצמותו וכמ״ש

במ"א ביאור ארוכי': **ראה עמה"מ שער שעשועי המלך בעצמותו. וראה לקו"ת שה"ש שה"ש כז, סע"א.**
משחקת לפניו בכל עת: **משלי ח, ל.**

עמוד תתמו

וכמאמר הזהר קוב"ה אתא לאשתעשעא עם צדיקייא בג"ע: **זח"א עב, א. פב, ב. קלו, ריש ע"ב. קעח, ב. רלא, ב. ועוד.**
שאא"ס עצמו שורה בחכמה שבתורה: **ע"ח שמ"ב, פ"ג. תניא פי"ח ופל"ה בהג"ה.**
תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה: **דברים כח, מז.**
אורייתא בלא דו"ר לא פרחת לעילא: **ראה תניא פ"מ (נה, סע"א ואילך) וש"נ.**
ואלה המלכים: **בראשית לו, לא.**
בשכבך תשמור עליך בהתהלכך: **משלי ו, כב. וראה אבות פ"ו מ"ט.**

עמוד תתמז

קיצור מן אלה הדברים: **נמצא בגוכתי"ק 1056 ריז, א. ובכת"י 350 קג, א נמצא קיצור זה אחר המאמר דלעיל.**
משה יסוד אבא או בינה: **מאו"א מ, נה.**
אין מבטלין ת"ת למצוה שאפשר לעשותה ע"י שליח: **נסמן לעיל ע' תתמב.**
ומעיין מבית ה' יצא והשקה: **יואל ד, יח.**
אנהגך אביאך אל בית אמי: **שה"ש ח, ב.**
משה מפי עצמו אמרה ברוה"ק: **נסמן לעיל ע' תתמ.**
בלקו"ת בשה"ש בהביאור השני ע"פ יונתי בחגוי: **יט, ב.**
ותתפלל חנה על ה': **שמואל־א א, י.**
עריבים עלי ד"ס: **נסמן לעיל ע' תתמא.**
וידבר ה' אל משה: **נמצא בגוכתי"ק 1056 ריז, ב [חצי עמוד ואח"כ 2½ עמודים חלק].**
קושיית הרמב"ן: **ראה לעיל ע' תתלז ובהנסמן שם.**

עמוד תתמח

והניף את העומר לפני ה': **נמצא בכת"י 7 פט, א בכותרת: בעז"ה תקפ"ה פ' במדבר על שבועות. 286 ז, א (הב') בכותרת: תורה שאמר אדמו"ר הרב שיחי' בש"ק פרשה במדבר שנת תקפ"ה באריסעו. 370 סב, א. 470 קכו, א. 958 ו, א (השני).**
ראה לקו"ת אמור לו, א ד"ה והניף את העומר. דרמ"צ כה, ב. מאמר זה נדפס במאמרי אדה"א במדבר ע' תנח ואילך (ושם ע' תסד ואילך נדפס גם המשך המאמר). וראה שם ע' שטו ואילך (ד"ה להבין ענין עומר שעורים).
והניף את העומר: **ויקרא כג, יא.**
וספרתם לכם ממחרת השבת: **שם טו.**
ממושבותיכם לחם תנופה: **שם יז.**
והקרבתם על הלחם: **שם יח.**
והניף הכהן אותם: **שם כ.**
שעורים שהוא מאכל בהמה: **ראה מלכים־א ה, ח. פסחים ג, סע"ב. סוטה יד, א (במשנה).**
שארז"ל שאסור לאדם לאכול עד שיתן מאכל לבהמתו: **ברכות מ, א. גיטין סב, א. שו"ע אדה"ז הל' בציעת הפת סקס"ז ס"ט. וראה לקו"ת בחוקותי מט, א — שיטעום, וראה הנסמן שם בחצאי עיגול.**
ונתתי עשב בשדך לבהמתך: **דברים יא, טו.**
שארז"ל ע"פ האכל יאכל בב' אכילות הכתוב מדבר: **ויקרא ז, יח. זבחים יג, ב. כח, ב. ועוד.**
שם ב"ן גימט' בהמה: **ראה ספר הליקוטים [להאריז"ל] שמיני יא, ב. שער [וטעמי] המצות [להאריז"ל] ר"פ שמיני. לקו"ת [להאריז"ל] תהלים סל"ז. כנפי יונה [לרמ"ע מפאנו] חלק שני סק"ה. מגלה עמוקות אופן קמ (מו, א). מאו"א מערכת בהמה ס"ז. קהלת יעקב בערכו. שבת קמה, ב.**

אלף טורין: **ת״י על פסוק בהמות בהררי אלף (תהלים נ, י).**

כמ״ש בזוהר ע״פ מצמיח חציר לבהמה: **תהלים קד, יד. וראה זהר בראשית יח, ב. ויחי רכג, סע״א. בלק קפט, א. תנחומא פנחס יב. תרגום ופרש״י ומצודות לתהלים נ, יוד. וראה מאמרי אדה״א ויקרא כרך א ע׳ יב ובהנסמן שם סידור סב, ב.**

שעורים שיעור ה׳: **זהר בלק קפח, ב.**

שם מ״ה גימט׳ אדם: **ראה ע״ח שער (לח) לאה ורחל פ״ב. מאמרי אדה״ז פרשיות ח״ב ע׳ תקסז, ובהנסמן שם.**

חיטה כ״ב אתוון דאורייתא: **זח״ג רפח, ב. ת״ז תס״ט (קיד, ב). פע״ח שער חגה״ש פ״א.**

פני ארי׳ ופני שור: **יחזקאל א, י.**

רכב אלקים רבותיים: **תהלים סח, יח.**

עמוד תתמט

אדני בם סיני בקודש: **תהלים סח, יח.**

וצבא השמים לך משתחוים: **נחמי׳ ט, ו.**

כל אשר חפץ ה׳ עשה: **תהלים קלה, ו.**

כי רוח החי׳ באופנים: **יחזקאל א, כ.**

הושיט אצבעו הקטנה: **סנהדרין לח, א. וראה מאמרי אדה״א ויקרא כרך א ע׳ קסא, וש״נ.**

כי רוח האדם: **ראה קהלת ג, כא.**

עמוד תתנ

וה״ס עשן כולו: **שמות יט, יח.**

והנגלות לנו ולבנינו: **דברים כט, כח.**

כמ״ש במ״א שז״ש כי תרכב על סוסיך: **חבקוק ג, ח. ראה תו״א עא, סע״ד ואילך. עג, ג. צא סע״א ואילך.**

אשא חיוורא: **ראה יומא כא, ב. זח״א נא, א.**

אחרי הרעש אש לא באש הוי׳: **מל״א יט, יב.**

עמוד תתנא

מנחת שעורים — אח״כ בחי׳ אכילת אדם: **ראה לקו״ת בחוקותי מט, ב ואילך.**

אין התינוק יודע לקרות: **ברכות מ, סע״א.**

אילן שאכל אדה״ר חטה היתה: **שם. ב״ר טו, ח.**

ויפקחו עיניהם כו׳ כמ״ש במ״א: **בראשית ג, ה. וראה תו״ח בראשית ל, א ואילך. וראה לקו״ת צו יז, ד.**

ואני בהמות הייתי עמך: **תהלים עג, כב.**

צמאה לך נפשי: **תהלים סג, ב.**

עמוד תתנב

וכמ״ש לכו לחמו בלחמי: **משלי ט, ה. וראה זח״א (השמטות) רס, א. אוה״ת שבועות ע׳ קב.**

להבין ביאור הדברים הנ״ל: **נמצא בכת״י 17 סא, ב. 350 קג, ב בכותרת: יום ב׳ דשבועות הנ״ל שנת הנ״ל [תק״צ]. 2077 קפז, ב. ביאור על לקו״ת אמור לז, א. והוא לשון המאמר שבלקו״ת שם (הנחת המהרי״ל ממאמר דשבועות תקס״ח) בתוס׳ הגהות.**

ישראל עלו במחשבה: **ראה ב״ר פ״א, ד. ובכ״מ.**

דהלא ממך הכל כתי׳: **ראה לקו״ת פ׳ ראה כו, ד. דרך מצותיך קנ, א.**

ממך הכל: **דברי הימים־א כט, יד.**

אתה הוא הוי׳ לבדיך: **נחמי׳ ט, ו.**

כי בדבר הוי׳ שמים נעשו: **תהלים לג, ו.**

בה׳ בראם אתא קלילא: **קטע מכאן נעתק מלקו״ת פ׳ האזינו עד, ד.**

ה׳ מוצאות הם אחה״ע מהגרון: **בספר יצירה פ״ב מ״ג: אחה״ע, בעץ חיים שער (ה) טנת״א: שער (כה) דרושי הצלם פ״ב: אחע״ה. וראה תשובות וביאורים מכ״ק אדמו״ר שליט״א (קה״ת תשל״ד) סי״ג ע׳ 62 הערה 1. ראה גם דרך מצותיך כו, א.**

עיין באגדתא דר׳ בנאה הוה מציין: **אוה״ת בראשית־א דף קכא, ב. כרך ב דף תמה, ב.**

עמוד תתנג

כ״ב אותיות והתהוותן הוא מבחי׳ ההבל: **ראה**

אגה״ק סי׳ ה ובליקוט פי׳ שם.
וברוח פיו כל צבאם: **תהלים שם.**
וכמ״ש בזוה״ק בפי׳ הבל הבלים: **זח״ג מז, ב. וראה ספר הליקוט-דא״ח ערך הבל ע׳ יב ואילך.**
ויפח באפיו נשמת חיים: **בראשית ב, ז.**
ויהי האדם לנפש חי׳ לרוח ממללא: **ת״א בראשית ב, ז.**
ארז״ל בה׳ בראם: **בראשית ב, ד. מנחות כט, ב.**
היש מספר לגדודיו: **איוב כה, ג.**
למארז״ל בעש״מ נבה״ע: **אבות רפ״ה.**
(בסידור שער ר״ה ע״פ אד׳ שפתי תפתח): **רלז, ב.**
דבר מלך שלטון: **קהלת ח, ד.**

עמוד תתנד

להודיע לבה״א גבורותיו: **תהלים קמה, יב.**
מי ימלל גבורות ה׳: **תהלים קו, ב.**
עיין בזהר פ׳ תולדות שהוא לשון מוללין מלילות: **ראה קלד, ב ואילך.**
ה׳ מוצאות הפה: **ראה תניא ח״ב ספ״ד.**
וכמארז״ל בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדה״ד: **ב״ר יב, טו. רש״י בראשית א, א. וראה גם מדרש אגדה שם. זח״א קפ, ב. אוה״ת בראשית כרך ג תקטז, א ואילך.**
מאמרז״ל עושה שלום במרומיו בין מיכאל לגבריאל: **איוב כה, ב. במדב״ר פי״ב, ח. וראה לקו״ת מאמרי אדה״א במדבר ח״א ע׳ שח, וש״נ. ובכ״מ.**
ועזוז נוראותיך יאמרו: **תהלים קמה, ו.**
כמ״ש בבה״ז פ׳ תשא בענין מחצית השקל: **לאדה״א נב, ד ואילך.**

עמוד תתנה

וכמ״ש במ״א ע״פ זכור את יום השבת: **ראה תו״א יתרו ע, ג ואילך.**
והנה עיקר הביטול: **מכאן ואילך הוא המשך לשון הלקו״ת לז, א (בתוס׳ הגהות).**
לאשתאבא בגופא דמלכא: **זח״א ריז, ב.**
לבושין דמינייהו פרחין נשמתין: **ת״ז בהקדמה.**
כמ״ש במ״א: **ראה תו״א עא, א.**
ועמ״ש במ״א ע״פ אני ישנה: **לקו״ת שה״ש לד, ב.**
מבואר ע״פ ויאכילך את המן: **לקו״ת עקב יג, ג ואילך.**
פני ארי׳ פני שור: **יחזקאל א, י.**
דכולא קמי׳ כל״ח: **ראה זח״א יא, ב. ישעי׳ מ, יז.**
(וכמ״ש ג״כ במ״א בפי׳ והחכמה מאין תמצא: **ראה לקו״ת פקודי ג, ג-ד.**
ועמ״ש במ״א בענין גדולה וחסד: **ראה אוה״ת ואתחנן ע׳ תיג ואילך. שם ע׳ ב׳ד ואילך.**

עמוד תתנו

ביטול . . בבהמה מבאדם: **ראה ג״כ אוה״ת וישלח ע׳ 456.**
(צ״ע דבמק״א נת׳ דהבחירה נמשך ממקום גבוה יותר: **ראה אוה״ת דרושים לר״ה ע׳ א׳שלו-ז ואילך. שם ע׳ א׳שס-א. אוה״ת נשא ע׳ רפז.**
וכמאמר הנהר לרפב״י אתה הולך לעשות רצון קונך: **חולין ז, א.**
מלכין קדמאין דתהו לפני מלך: **ראה בראשית לו, לא ואילך. ראה זהר (אדרא רבא) נשא קכח, א. עץ חיים שער הכללים פ״א. שער (ח) דרושי נקודות פ״ד.**
ובהמות שלפני אדם דאצילות — בהמה רבה: **ראה גם תניא ספמ״ו. תו״א משפטים עו, א. ספה״מ תקס״ח ח״א ע׳ י. לקו״ת עקב יג, סע״ב.**
וכנודע בענין עושה שלום — ע״י המשל ופחד — כמ״ש במ״א: **במדב״ר פי״ב, ח.**
(ובזה יובן הקושי׳ מה שאנו אומרים — כמצות רצונך: **ראה ג״כ אוה״ת תשא ע׳ א׳תתמב.**

עמוד תתנז

(עמ"ש ע"פ הזהר ויחי יעקב בענין טו"ב שנה באמ"צ): **ראה אוה"ת ויחי תתקצא, א ואילך. תתשכא, א ואילך. וראה ביאוה"ז להצ"צ כרך א ע' קנט ואילך. כרך ב ע' תשלב.**

יעקב.. בבחי' רחמים: **ראה זהר לך פז, ב. שמיני לח, א. ב"ר פע"ח, ח. וראה מאמרי אדה"ז פרשיות ח"ב ע' תקעט ובהנסמן שם.**

שער רישי' כעמר נקא: **דניאל ז, ט.**

ועמ"ש בפי' ציצית: **ראה לקו"ת שלח מז, ב ואילך.**

ציצית הם מצמר הכבשים: **ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' תסז.**

ה) והנה י"ל מהו ענין והכשבים: **בהבא לקמן ראה ג"כ מאמרי אדה"ז עה"ת ח"ב ע' תקעב ואילך.**

והכשבים הפריד יעקב: **בראשית ל, מ.**

כבש הבי"ת קודם לשי"ן: **בהנחות הר"פ ע' קג „ובכל מקום נאמר** כבש **ב' קודם לשי"ן", ובמאמרי אדה"ז עה"ת שם „ובכל התורה נאמר כבש". ובלקו"ת אמור לח, סע"ד** „כמעט **בכל מקום — כבש בי"ת קודם לשי"ן .. וכן נזכר** עוד **שם בפ' ויצא גבי צאן לבן [ויצא ל, לב. לג, לה]. ולהעיר מויקרא א, י. ג, ז. ד, לה. ה, ו. צו ז, כג. אמור כב, יט. כז. קרח יח, ז. ראה יד, ד.**

בחכמה יבנה בית: **משלי כד, ג.**

עמוד תתנח

אנכי: **שמות כ, ב.**

במדרש ויקרא לאור יום זו מעשה הצדיקים: **פ"ג, ח.**

אם צדקת מה תתן לו: **איוב לה, ז.**

דקוב"ה בגלותא סליק לעילא לעילא כמ"ש במ"א: **זח"ב קכח, ב. לקו"ת ברכה צט, ג.**

ארך אפים וגדל חסד (עיין בסידור): **ראה סידור עם דא"ח נא, ד.**

ונפלינו אני ועמך: **שמות לג, טז.**

והחכ' תחי' בעלי': **ראה קהלת ז, יב.**

דאורייתא מחכמה נפקת: **זח"ב פה, א. קכא, א. ח"ג פא, א.**

נק' החכמה דין בספרים וגם נק' חסד: **ראה ביאוה"ז ע' תשיח — מצינו בע"ח בענין החכ' שהיא תרתי דסתרי אהדדי כי מצינו בכמה דוכתי שהחכ' היא מקור החסדים. וראה אוה"ת בשלח ע' ב'תרנד. וראה ע"ח שער א"א (שי"ג) פ"י. תו"א ה, ד — שלא כמו שדימו המקובלים הראשונים שהחכ' כולה חסד כו' והחייט המציא שיש בה ג"כ דין ושבחו האריז"ל שכך מבואר בזוהר כו'.**

משלם שכר טוב לצדיקים ולהפרע מן הרשעים: **ראה אבות פ"ה מ"א.**

אברהם מאכיל אף לערביים: **ראה סוטה י, א. ב"ר ספל"ט. פמ"א, ז. פמ"ט, ד. ספנ"ד. ועוד.**

בעשרים דורות מאדם עד אברהם: **אבות פ"ה מ"ב.**

ימותו ולא בחכ': **איוב ד, כא.**

עמוד תתנט

והא"ש השמרו לכם: **דברים יא, יג. טז.**

והחכ' נק' ראשית: **ראה פרדס בשעה"כ בערכו.**

תרי"ג מצות דאורייתא עם ז' מצות דרבנן הם בחי' כתר: **נסמן לעיל ע' תשסט.**

האלף שהוא בחי' פלא: **נסמן לעיל ע' תשכט.**

החי"ת דאחד שהוא ר"ת חכמה כמ"ש במ"א: **ראה מאמרי אדה"ז ש"ס ע' ח. וראה ספר הערכים־חב"ד כרך ה ע' יב. וש"נ.**

עמוד תתס

אנכי מי שאנכי: **ראה תניא מהדורא קמא ספמ"ט (ע' תו). אבן עזרא תולדות כז, יט. הנסמן בס' מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א לע' רט.**

קדוש הוא מובדל: **ראה ויקרא יט, ב. פירש״י ורמב״ן שם.**

וכמארז״ל עתידים צדיקים שיאמר לפניהם קדוש: **ב״ב עה, ב.**

הקב״ה . . קדוש . . ברוך: **ראה ברכות ו, א־ב. ז, א־ב. לקו״ת תזריע כב, ג. מאמרי אדה״א ויקרא כרך א ע׳ רעו ובהנסמן שם.**

וכמ״ש הפי׳ במ״א: **ראה לקו״ת במדבר ל, ד. ובכ״מ.**

מארז״ל אנכי ולא יהי׳ לך מפי הגבורה שמענום: **מכות כד, רע״א.**

ראשית חכמה יראת ה׳: **תהלים קיא, י.**

ו) ועפ״י הקדמה — ענין אותיות כבש: **בהבא לקמן מבואר ג״כ במאמרי אדה״ז הנחות הר״פ ע׳ קב. ספר המאמרים תקס״ח ע׳ רסג.**

ומתחת זרועות עולם: **דברים לג, כז.**

כתר ג״כ לשון מקיף כמו כתרו את בנימין כמ״ש במ״א: **שופטים כ, מג. ראה פרדס שעה״כ בערכו. וראה מאמרי אדה״א במדבר ח״ב ע׳ שנט.**

ההפרש בין אני ואנכי: **ראה לקו״ת אמור לד, ד. וראה אוה״ת יתרו ע׳ תתקיד. יהל אור ע׳ תקכב־ג.**

ענין השי״ן רומז לג׳ קוין: **ראה גם אוה״ת בשלח ע׳ תכא. נ״ך ע׳ ה. ביאוה״ז ע׳ לא.**

שאברהם בחי׳ חסד: **ראה זהר בראשית מז, ב. זח״ב (תוספות) רעו, א. וראה מאמרי אדה״ז עה״ת ח״ב ע׳ תקפ ובהנסמן שם בהמ״מ.**

עמוד תתסא

יצחק בחי׳ גבורה: **ראה ספר הבהיר סק״צ (הובא בפרדס שער הכינויים שם). וראה מאמרי אדה״ז עה״ת שם, ובהמ״מ שם.**

יעקב בחי׳ תפארת: **זהר ויצא (סתרי תורה) קנז, ב. זח״ב רעו, א. וזח״ג תוספת שב, א.**

אות שי״ן — קודם לאות בי״ת: **אוה״ת נשא ע׳ רצ־א.**

איתא בזהר דאית חסד ואית חסד: **ראה זח״א ריט, א. זח״ג קלג, ב.**

(וכמ״ש במ״א בביאור ע״פ שאו את ראש: **ראה לקו״ת במדבר א, ד ואילך.**

מס״נ שאפי׳ קל שבקלים יוכל למסור נפשו על קדה״ש: **ראה תניא פי״ח.**

ואני בהמות הייתי עמך: **תהלים עג, כב.**

עמוד תתסב

(כמ״ש במ״א ע״פ ויהי בשלח): **ראה תו״א סא, א ואילך.**

בלק״א ח״א פ״ג: **ראה לקו״ש חכ״ד ע׳** 119 — **בתניא שם „ושאר המדות כולן הן ענפי היראה והאהבה" — רק חו״ג (וכן הוא** בכל **ס׳ התניא (ח״א)). באוה״ת ויקרא: דנה״י הם ענפיהן של חג״ת (בתניא פמ״ו (סה, סע״ב): רמ״ח אברין . . נחלקין לשלש בחי׳ ימין שמאל ואמצע שהן חסד דין רחמים תרין דרועין וגופא וכו׳. ועד״ז בכ״מ — אבל במקומות אלה (עכ״פ ברובם) הכוונה (בעיקר) לג׳** קווין **(אלא שבכל קו — כבכמה ענינים — יש: ענינו שייכותו ללמעלה, שייכותו ללמטה)). וראה תו״א א, סע״ב. סה״מ תקס״ב ע׳ קלד. אוה״ת בהעלותך ע׳ שמא.**

שו״ה בלק״א ח״א — המדות הם: **בתניא שם: המדות כולן הן.**

המן שהפיל פור: **ראה אסתר ג, ז.**

אשר קרך בדרך — אותיות יקר: **ראה אוה״ת פ׳ זכור ע׳ א׳תשצה־ו. אוה״ת מג״א ע׳ ב׳שמא־ב.**

ואם תלכו עמי קרי: **ויקרא כו, כא.**

ויקר אלקים אל בלעם: **במדבר כג, טז. וראה אוה״ת בלק ע׳ תתקג־ד.**

מקרה לילה: **דברים כג, יא.**

קרי בגמט׳ יש: **ראה תו״א יח, ג. לקו״ת במדבר כג, ג. וראה אוה״ת ויצא קעד — כמ״ש במא״א ערך יקר באות י׳ סכ״ה וז״ל: יקר**

בחכמה גימט' ש"י. . . ובמא"א אות קו"ף סמ"ו כ' קרי גימט' ש"י.

להנחיל אוהבי יש: **משלי ח, כא.**

ליהודים היתה אורה: **אסתר ח, טז.**

יקר מחכ' סכלות: **קהלת י, א. — יקר מחכמה מכבוד סכלות.**

חיל בלע ויקיאנו: **איוב כ, טו.**

שיני רשעים שברת: **תהלים ג, ח.**

עמוד תתסג

וספרתם לכם: **ויקרא כג, טו.**

לשון ספיר: **ראה לקו"ת אמור לה, ב. וראה ביאוה"ז להצ"צ פ' חיי שרה ע' ע ואילך.**

כמארז"ל בענין חציו לה': **פסחים סח, ב.**

ארז"ל הכל מודים בעצרת דבעינן לכם: **שם.**

דבחכמה אתבריר: **ראה זח"ב רנד, ב. אגה"ק סכ"ח (קמח, א) ובהנסמן בלקוטי הגהות לשם.**

כי עיר פרא אדם יולד: **איוב יא, יב.**

רמ"ח מ"ע רמ"ח איברים דמלכא ושס"ה ל"ת שס"ה גידים: **ראה תקוני זהר ת"ל (עד, סע"א). וראה תניא פכ"ג. אגרת התשובה רפ"א. וראה מאמרי אדה"א ויקרא כרך א ע' ק ובהנסמן שם.**

החכמה מאין תמצא: **איוב כח, יב.**

לבן — לובן העליון: **נסמן לעיל ע' תתכ.**

עמוד תתסד

שלש שלש בקר — הנז' בגמ' בפי' שהבהמות קשורים: **ראה עירובין יז, ב.**

את הכבש הא' תעשה בבקר: **במדבר כח, ד.**

לו ישמעאל יחי' לפניך: **בראשית יז, יח.**

חכ' כח מה: **זח"ג כח, א. לד, א. תניא פ"ג, פי"ח, ובכ"מ.**

יעקב בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה: **ע"ד שמות כב, יוד. ראה זהר תרומה קעה, ב. בלק קפו, סע"א. הקדמת הזהר א, ב. אוה"ת ויחי שפה, ב.**

כרחל לפני גוזזי': **ישעי' נג, ז.**

ועשיתם ביום הניפכם את העומר כבש תמים: **ויקרא כג, יב.**

עמוד תתסה

וכמשנ"ת ג"כ ע"פ אני ישנה: **לקו"ת שה"ש לד, ד.**

פתחו לי כחודה של מחט: **הובא בכ"מ בדא"ח ולע"ע צ"ע מקומו. וראה שהש"ר ע"פ אני ישנה. יל"ש שם. זח"ג צה, א. פסיקתא רבתי פט"ו. פסיקתא דר"כ פ' החודש. הובא בס' חרדים ריש הקדמה. וראה לקו"ת קרח נה, א.**

ועמ"ש במ"א ע"פ והארץ היתה תהו: **ראה ספר המאמרים תקס"ח ע' א ואילך.**

עמוד תתסו

וספרתם לכם: **נמצא בגוכתי"ק 1056 קמ, א. ובכת"י 1120 קמו, א. הגהות וקיצורים על לקו"ת אמור לה, ב.**

וספרתם לכם: **ויקרא כג, טו.**

וספרתם לכם הוא לשון בהירות: **ראה לקו"ת אמור לה, ב. ביאוה"ז להצ"צ ע' ע.**

בחפזון יצאת: **דברים טז, ג.**

כי לא בחפזון תצאו: **ראה ישעי' נב, יב.**

וירד ה' על הר סיני: **שמות יט, כ.**

למען תזכור את יום צאתך מאמ"צ: **דברים טז, ג.**

מלכותך מלכות כל עולמים: **תהלים קמה, יג.**

לקו"ת בשה"ש ד"ה קול דודי: **יד, ב ואילך.**

בלק"ת פ' ואתחנן ד"ה ענין ק"ש אחד ואהבת: **יב, א־ב.**

לא ידעתי את הוי': **שמות ה, ב.**

תפלות אבות תקנום: **ברכות כו, ב.**

תפלות כנגד תמידים תקנום: **שם.**

ואהבת: **דברים ו, ה.**

והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך: **שם ו.**

יצחק בחי' גבורה: **נסמן לעיל ע' תתסא.**

יעקב הוא רחמנות: **נסמן לעיל ע' תתנז.**

ליעקב אשר פדה את אברהם: **ישעי׳ כט, כב. וראה לקו״ת שם לה, ג ובהנסמן בהמ״מ [הוצאת קה״ת תשד״מ].**

כמ״ש בלק״ת ד״ה עיני כל אליך ישברו: **לקו״ת מטות פה, ג.**

ובד״ה ד׳ לי בעוזרי פ״ב: **לקו״ת דרושים לשמ״ע פח, ג.**

יעקב חבל נחלתו: **דברים לב, ט.**

וירא ישראל את היד הגדולה: **שמות יד, לא.**

ישראל עלו במחשבה: **ב״ר א, ה.**

ע׳ לקמן ד״ה והניף . . רפ״ב, בשטה עליו: **הכוונה ללקו״ת אמור לו, ב שו״ה עליו הרצון.**

עשה רצונו כרצונך: **אבות פ״ב מ״ד.**

כי לא יגורך רע: **תהלים ה, ה.**

והניף את העומר לפני ה׳: **ויקרא כג, יא.**

עמוד תתסז

שעורים שהוא מאכל בהמה: **נסמן לעיל ע׳ תתמח. ולקמן ע׳ תתע.**

פני ארי׳ אל הימין: **יחזקאל א, י.**

חי׳ בכלל בהמה: **ב״ק יז, ב.**

שם ב״ן בגי׳ בהמה: **נסמן לעיל ע׳ תתמח. ולקמן ע׳ תתע.**

יומם יצוה ד׳ חסדו: **תהלים מב, ט.**

בד״ה והניף את העומר פ״ב: **נסמן לעיל ע׳ תתסו.**

ואשים דברי בפיך: **ישעי׳ נא, טז.**

כל האומר אין לי אלא תורה: **יבמות קט, ב.**

רוח אמשיך רוח: **ראה זח״ב קסב, ב.**

בד״ה וכל העם רואים: **תו״א יתרו עד, א־ב.**

פ״ד דמנחות יבא זה ויקבל זאת: **נג, ב.**

כי א־ל דעות: **שמואל־א ב, ג.**

נק׳ התורה חתן: **ראה תענית כו, ב.**

בלק״ת בד״ה ביום השמע״צ: **דרושים לשמ״ע פה, ג.**

הוי׳ בחכמה יסד: **משלי ג, יט.**

עמוד תתסח

שו״ה יסד — זאת בחי׳: **בלקו״ת שם: זאת היא בחי׳.**

שו״ה היא בעינינו בחי׳ פלא: **בלקו״ת שם: היא בעינינו נפלאות הוא בחי׳.**

בד״ה ועבדתם את הוי׳ אלקיכם: **סה״מ תקס״ח ע׳ תב ואילך.**

ארוממך אלקי המלך: **תהלים קמה, א.**

נק׳ התפלה סולם מוצב ארצה: **זח״א רסו, ב. זח״ג שו, ב. ת״ז תמ״ה (פג, א). סה״מ תש״ד ע׳ 161 בהערה.**

בלק״ת ס״פ חקת ע״פ על כן יאמרו המושלים: **סו, א. סז, א.**

שהתפלה נק׳ צלותא: **בלקו״ת שם: התפלה נק׳ צלותא וכמ״ש בדניאל [ו, יא] ומצלא ומודה כו׳ ויעתר יצחק תרגומו וצלי יצחק.**

לשון הטייה: **בלקו״ת שם: והענין כי מצלי הוא לשון הטייה כמו אצלי ודוך (בגמ׳ ספ״ק דביצה) וכן תרגום לא תטה משפט [דברים טז, יט] לא תצלי.**

שממל׳ דאצי׳ נעשה כתר לבריאה: **ראה ע״ח שמ״ע פ״ב. פ״ה. ש״ו פ״ד.**

שעד אברהם הי׳ העולם מתנהג באפלה: **ראה ב״ר פ״ב, ג.**

מי העיר ממזרח: **ישעי׳ מא, ב.**

בת״א בהביאור ע״פ משה ידבר: **סח, ג־ד.**

בלק״ת פ׳ במדבר בהביאור ע״פ במדבר סיני באהל מועד: **ג, ב ואילך.**

ועיין במד״ר פ׳ וארא פי״ב: **ראה לקמן ע׳ תתפב ובהמ״מ שם.**

וספרתם לכם ממחרת השבת: **נמצא בגוכתי״ק 1039 מב, ב. ונעתק בכתי״ 17 קו, א. 791 קו, ב. בוך להבין ענין הנסירה ס, א. בכמה מכתי״ הנ״ל נרשם אח״ז ד״ה „להבין ג׳ בחי׳ אדם״ (הנדפס בס׳ מאמרי אדה״ז ענינים ע׳ א ובתוס׳ הגהות באוה״ת בלק ע׳ תתקסב ובאוה״ת ענינים ע׳ עז) בכותרת:**

ביאור הנ"ל [על ד"ה וספרתם]. ונראה שנאמר ע"י הצ"צ ג"כ בתור ביאור על ד"ה וספרתם.

וספרתם לכם ממחרת השבת: **ויקרא כג, טו.**

ידוע הקושיא למה נזכר שבת: **ראה לקו"ש ח"א ע' 265 ואילך.**

שמזה מצאו הבייתוסי' מקום לטעות: **ראה מנחות סה, א.**

אנכי הוי' אלקיך: **שמות כ, ב.**

וידוע הקושיא למה לא נאמר אשר בראתי שמים וארץ: **בספר המאמרים אדה"א ויקרא־א (בהוספה) ע' תא — קושית הפילוסופים. בספר המאמרים עטר"ת ע' שס — קושיא זו הקשה הר"י הלוי להאה"ע ובכוזרי [הקשה קושי' זו עמ"ש אלקי אברהם. וראה אבן עזרא יתרו כ, א. כוזרי מאמר א סכ"ה.**

וראה סידור שער המצות רפד, ב. אוה"ת ראה ע' תשכט. בא ע' רסח. יתרו ע' תתקג ואילך. ע' תתקטו. אוה"ת נ"ך־א ע' סא. יתרו ע' תתקג ואילך. ע' תתקטו. אוה"ת נ"ך־א ע' סא. יהל אור ע' קי. סה"מ אתהלך לאזניא ע' סא. אוה"ת סידור ע' קט. סה"מ ה'ש"ת ע' 20. סה"מ תש"ז ע' 208. לקו"ש ח"א ע' 235.

וראה מאמרי אדה"א שם ע' תב — גם האבן עזרא הקשה מה שאנו אומרים בש"ע ברוך אתה כו' אלקי אברהם [אלקי יצחק] כו' ולא נאמר אלקי השמים והארץ, ולכאו' הוא קושיא א' עם קושיא הנ"ל דהיינו למה לא מזכירין בריאת שמים וארץ בין במ"ת בין בש"ע.

וראה שם בהמ"מ — כ"ה גם בסה"מ ענינים [אדה"ז] ע' תמב ובשם: חכמי (ספרי) המחקר — באור התורה שמות ע' לב. יתרו ע' תתקה. ומציין לכוזרי הנ"ל סי"א י"ב ותשובתו בסי' כ"ה. ובסה"מ עטר"ת שם בשם: אבן העזרי.

עמוד תתסט

מלכותך מלכות כל עולמים: **תהלים קמה, יג.**

כי הוא צוה ונבראו: **תהלים קמח, ה.**

אימתי גדול ה' כשהוא בעיר אלקינו: **זח"ג ה, א. וראה ג"כ זח"ב רלה, א. ז"ח תשא. שם חקת.**

קמי' — כלא חשיב: **ראה זח"א יא, ב. ישעי' מ, יז.**

לך ה' הגדולה: **דה"א כט, יא.**

אנכי מי שאנכי: **נסמן לעיל ע' תתס.**

מצוך בבחי' צותא והתקשרות: **ראה תניא מהדו"ק ספמ"ט. לקו"ת בחוקותי מה, ג.**

כי ששת ימים עשה ה' את השמים: **שמות כ, יא.**

והחכמה מאין תמצא: **איוב כח, יב.**

מ"ת הוא גילוי בחי' אנכי . . ולכן נק' ממחרת השבת: **ראה ג"כ אוה"ת ראה ע' תשנג.**

שבת נק' שבת בראשית: **ראה תו"א יתרו סט, ג.**

בראשית נמי מאמר הוא: **ר"ה לב, א. מגילה כא, ב.**

אנכי הוא בחי' כתר: **ראה זח"ג יא, א.**

יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט: **אבות פ"ד מי"ז.**

כמארז"ל ביו"ד נברא העוה"ב: **מנחות כט, ב.**

להנחיל אוהבי יש: **משלי ח, כא.**

חצבה עמודי' שבעה: **משלי ט, א.**

עמוד תתע

א"פ מצחצח חצי הכלי מבפנים: **ע"ח ש"ב ענף ג.**

ותורתך בתוך מעי: **תהלים מ, ט.**

ות"ת כנגד כולן: **פאה ספ"א.**

ועברתי באמ"צ אני ולא מלאך: **שמות יב, ב. סדר הגדה של פסח (מספרי).**

עין בעין יראו: **ישעי' נב, ח.**

קץ שם לחושך: **איוב כח, ג.**

יהללו שמו במחול כמ״ש בסידור: **סח, ב ואילך.**

טל שעתיד בו להחיות המתים: **ת״ז בהקדמה (יב, א ובהנסמן בנצוצי זהר שם). וראה זח״ג קכח, ב.**

שעורים מאכל בהמה: **ראה תורת כהנים ויקרא ב, א. רמב״ם הל׳ תמידין ומוספין פ״ז, הי״א.**

עמ״ש ד״ה וכל העם רואים את הקולות: **תו״א יתרו עד, א־ב.**

וד״ה וספרתם לכם: **לקו״ת במדבר י, ג ואילך.**

והניף את העומר: **ויקרא כג, יא.**

ב״ן גימט׳ בהמה: **ראה תניא ספמ״ו. מאמרי אדה״א ויקרא־א ע׳ ד וש״נ. וראה הנסמן לעיל ע׳ תתמח.**

ונק׳ אלף טורין . . דבריאה: **ראה גם בלקו״ת שמיני יט, א „ואלף טורין היינו בעולם הבריאה״.**

פרה אדומה שהוא בחי׳ נוגה: **ראה ג״כ אוה״ת חוקת ע׳ תשעד־ה.**

עמוד תתעא

בעטרה שעטרה לו אמו: **שה״ש ג, יא.**

לעשות את השבת: **שמות לא, טז.**

וקראת לשבת עונג: **ישעי׳ נח, יג.**

שייך לביאור של פסוק וספרתם לכם כו׳: **נמצא בגוכתי״ק 1114 עב, א ושייך לביאור ד״ה זה משנת תקס״ז (שנדפס במאמרי אדה״ז הנחות הר״פ ע׳ מב ואילך.**

וראה לקו״ת אמור לו, ג (אות ג). הנחת המהרי״ל נמצא (בגוכי״ק ?) בכ״י 1122 צד, א.

רוח הבהמה היורדת: **קהלת ג, כא.**

עמ״ש בברכת חתנים דחורף תקס״ג: **סה״מ תקס״ג־א ע׳ רמד ואילך. ועם הגהות מהצ״צ שם ע׳ שצו.**

עמ״ש בכתי׳ מדו״ח זצ״ל ע״פ והניף: **נדפס (בתוס׳ הגהות) בלקו״ת אמור לו, א (אותיות א־ב). והוא הנחת אדמו״ר האמצעי מביאור הנ״ל.**

ע״פ הכל כשרים לקדש: **לקו״ת חקת ס, א ואילך. מאמרי אדה״ז פרשיות ע׳ תרעה.**

עמוד תתעב

בביאור שני דאלה פקודי תקס״ו: **תורת חיים שמות תרסד, א ואילך.**

אכל עשרה שכינתא שריא: **סנהדרין לט, א.**

כמ״ש ע״פ הבאים ישרש: **תו״א נד, ג.**

וספרתם כו׳ חמישים יום: **נמצא בגוכתי״ק 1039 מה, ב.**

הערות ללקו״ת במדבר י, א.

ארי׳ אכיל קרבנין: **ראה יומא כא, ב. זח״א ו, ב. זח״ב רעח, א. זח״ג יז, א. ריא, א. (רעיא מהימנא) פנחס רכד, ב. רלה, א. רמא, א. ועוד.**

עמוד תתעג

מעט תוספת ביאור על ענין ספה״ע: **נמצא בכת״י 350 קיב, א.**

נדפס גם בלקו״ת במדבר יב, א. ובתוס׳ הגהות וקיצורים נדפס באוה״ת במדבר ע׳ ריב.

תספרו חמישים יום: **ויקרא כג, טו ואילך. וראה תו״כ עה״פ. תוס׳ מנחות סה, ב. רא״ש סוף פסחים.**

ספירה זו היא המשכת שער החמישים: **תו״א סט, ב. וראה לקו״ש ח״ג ע׳ 996 הערה 7 והערה 8.**

והיינו דוקא ע״י שכבר נעשה שלימות ההמשכה במ״ט ימים: **ראה סה״מ מלוקט כרך ג לכ״ק אדמו״ר שליט״א ע׳ קטו הערה 17.**

שו״ה שבועות — החמישים וכמבואר בפרדס: **בלקו״ת שם: (וכ״מ בזח״ב תצוה קפג, א. ובפרדס שער השערים פ״ה.**

פ׳ יתרו בד״ה מראיהם ומעשיהם: **ראה תו״א סט, ב.**

למ״ש במ״א ששער החמישים אין בנו כח להמשיך: **ראה לקו״ת שה״ש לה, ג — ואין בנו כח להמשיכו ע״י ספירה אלא הוא נמשך מאליו וממילא בלי ספירה שלנו.**

ספ״ק דסוטה ע״פ ולא ידע איש את קבורתו: **דברים לד, ו. סוטה יד, א.**

וביאר זה המגיד נ״ע: **ראה גם סה״מ תקס״ה ח״א ע׳ קפד. וראה לקו״ש חי״ד ע׳ 451.**

משה רבינו השיג בחייו מ״ט שערי בינה — כמ״ש בגמרא: **ר״ה כא, ב. זח״ב קטו, א. זח״ג רטז, א.**

וגדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם: **חולין ז, ב.**

וכמ״ש בזהר פ׳ יתרו דפ״ט ע״א: **ראה גם אוה״ת שמות ע׳ טז.**

חכמה אין ובינה יש: **נסמן לעיל ע׳ תשפט.**

ועמ״ש בביאור ע״פ אני ה׳ אלקיכם: **לקו״ת שלח מט, ד ואילך.**

היש הוי׳ בקרבנו: **שמות יז, ז.**

כתר דז״א שנעשה מת״ת דאימא: **ראה ע״ח שער מוחין דצלם רפ״ה ורפ״ז.**

עמוד תתעד

דלית מחשבה תפיסא בי׳: **תקו״ז בהקדמה.**

אנכי מי שאנכי: **נסמן לעיל ע׳ תתס.**

כמשנ״ת במ״א בענין קדושתי למעלה מקדושתכם: **ראה לקו״ת שלח מו, ב.**

בביאור ע״פ את שבתותי תשמרו: **ראה לקו״ת בהר מג, ב.**

עמוד תתעה

שעורה שעור ה׳: **זח״ג קפח, ב.**

(בד״ה להבין מ״ש בהגדה מצה זו): **לקו״ת צו יא, ד.**

בית שמאי ובית הלל: **נמצא בכת״י 198 קלד, ב. 208 פד, ב. 239 נח, א. 245 קפג, א. 356 תרטו, א. 426 רמה, א. 539 נו, ב. 987 מח, א. 992 תקכג.**

נדפס גם במאמרי אדה״ז-הקצרים ע׳ שכז.

ובאוה״ת יתרו תתצג (בתוס׳ הגהות), וכותב ע״ז שם: מ״כ נ׳ שהוא דברי רבינו ז״ל אות באות. המאמר הובא ונתבאר בשיחת ש״פ מקץ תשט״ז (הנחה בלתי מוגה).

בית שמאי ובית הלל הלכה כב״ה: **עירובין יג, ב.**

אשכון את דכא: **ישעי׳ נז, טו.**

וה׳ עמו: **באוה״ת שם: בשא״א ס״י [טז, יח] וארז״ל.**

בכ״מ: **שם: בסנהדרין פ׳ חלק דף צ״ג ע״ב.**

אינו אלא בצדיקים: **שם: זהו בצדיקים.**

הלכה כדברי המכריע: **ברכות מג, ב.**

עמוד תתעז

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם: **נמצא בכת״י 350 קטז, א. 539 פב, א. 2110 רסב, א.**

מיוסד על ד״ה זה מש״פ בהר תקס״ב הנחת כ״ק אדה״א שנדפס בספר המאמרים תקס״ב ח״א ע׳ קפה. והנחה אחרת שם ח״ב ע׳ תלב. מיוסד על הנחת כ״ק אדה״א בשינויים ותוס׳ הגהות בדרמ״צ קסז, א. וראה מאמרי אדה״א ויקרא כרך ב ע׳ תרצט מיוסד על מאמר זה.

באוה״ת ויקרא-ד ע׳ א׳קכא נדפס כעין קיצור לד״ה זה.

דבר אל בני ישראל: **ויקרא כה, ב.**

דיש להבין דמשמע מיד: **ראה לקו״ת בהר לט, ג. ד״ה כי תבואו — תשמ״ו.**

ות״ת כנגד כולם: **ראה פאה פ״א מ״א, ולהבא להלן ראה ג״כ אוה״ת דרושים לש״ש ע׳ א׳תתמב.**

והלואי שיתפלל אדם כל היום כולו: **ראה ברכות כא, א.**

קרני החיות כנגד כולם: **חגיגה יג, א.**

בד״ה כי תבאו אל הארץ ממושבותיכם: **ראה לקו״ת שלח מ, א ואילך.**

ובד״ה אני דפי׳ ציצית השני: **לקו״ת שלח מט, ב.**

ובד״ה נ״ח משתשקע: **ראה תו״א מא, ד ואילך.**

ובד״ה ויקח קרח כו׳): **ראה לקו״ת קרח נב, א ואילך.**

(עסד״ה כי תשמע: **לקו״ת ראה כג, ג.**

כי באלה חפצתי: **ירמי׳ ט, כג.**

אמת אמר אל יברא: **ב״ר ח, ה.**

ועולם חסד יבנה: **תהלים פט, ג.**

וסד״ה ויעש דוד: **ראה אגרת הקדש סוף סימן ה. ואולי הכוונה מה שכתוב לכן אמרז״ל האומר אין לי אלא תורה בלי גמ״ח אפילו תורה אין לו.**

ובענין המרגלים: **ראה לקו״ת שלח לז, א.**

ובענין יביאו לבוש: **תו״א צ, א ואילך.**

כי חסד חפצתי ולא זבח: **הושע ו, ו. וראה סה״מ תרצ״ט ע׳ 238.**

רבה דעסיק בתורה לחוד. . (ביבמות דקי״ה ע״א: **בתקס״ב ע׳ קפה נוסף בגוכתי״ק הצ״צ — מו״ק כח, א.**

ויהי למס עובד: **בראשית מט, טו.**

דלית שמאלא בהאי עתיקא: **זח״ג קכט, א.**

כמ״ש בביאור יביאו לבוש כו׳: **תו״א צא, ג.**

א״ת בניך אלא בוניך: **ברכות סד, א.**

ת״ח שעוסקים בבנינו של עולם: **שבת קיד, א.**

גן נעול: **שה״ש ד, יב.**

עמוד תתעח

ונתתי שלום בארץ: **ויקרא כו, ו.**

סד״ה כי תבואו אל ארץ מושבותיכם: **לקו״ת שלח מא, ג.**

ובד״ה וכל בניך: **לקו״ת ראה כט, א.**

ובסד״ה לסוסתי: **לקו״ת שה״ש יב, ב.**

כי אמרתי עולם חסד יבנה: **תהלים פט, ג.**

ויבן ה׳ אלקים את הצלע: **בראשית ב, כב.**

כי בינה יתירה: **נדה מה, ב.**

בד״ה גן נעול: **סה״מ תקס״ד ע׳ מט. וראה אוה״ת שה״ש־ב ע׳ תנ ואילך.**

וצדיק יסוד עולם: **משלי י, כה.**

גם את העולם נתן בלבם: **קהלת ג, יא.**

בעשרה מאמרות נברא העולם: **אבות פ״ה מ״א.**

סד״ה בשעה שהקדימו ספ״א: **לקו״ת במדבר יג, א.**

ובד״ה האזינו השמים . . ספ״ב: **לקו״ת האזינו עב, ג.**

בראשית שהוא חכמה: **ראה ת״י ריש בראשית. נתבאר באוה״ת פ׳ עקב ע׳ תקעט.**

בראשית . . נמי מאמר: **ר״ה לב, א. מגילה כא, א.**

ועשי׳ הוא לגבי א״ס: **ראה תניא פ״ב בהג״ה. שער היחוד והאמונה פ״ט.**

וכמ״ש בד״ה כי עמך מקו״ח: **תו״א לד, ד.**

כולם בחכ׳ עשית: **תהלים קד, כד.**

תשובה קדמה לעולם: **מדרש תהלים צ, ד ובכ״מ.**

שבמאמר א׳ יכול להבראות: **אבות רפ״ה.**

בדרוש מחצית השקל: **ביאוה״ז לאדה״א נב, ד.**

בד״ה אם בחקתי: **לקו״ת בחוקותי מה, ב. ושם מבאר שהמאמר אחד הוא בחי׳ מחשבה המלובשת ומחי׳ את כל כללות הדבור ע״ש.**

ובד״ה כי תצא . . ספ״ב: **לקו״ת תצא לה, א. ואולי צ״ל ספ״א ושם מביא ראי׳ מזח״ב כ, א במחשבה אחת ברא את העולם.**

ביאור דיונתי בד״ה כי לא מחשבותי מחשבותיכם: **לקו״ת שה״ש יז, ד.**

ובד״ה תקעו בחדש: **לקו״ת דרושים לר״ה נה, ב.**

עמוד תתעט

בכלל מאתיים מנה: **ב״ק עד, א.**

(בד״ה יו״ט של ר״ה שחל להיות בשבת: **לקו״ת דרושים לר״ה נו, א־ב.**

בד״ה אז ישיר משה ובנ״י: **תו״א סב, ב.**

בד"ה מי מנה בפי' אחד הי' אברהם כו'): **ראה ספר המאמרים תקס"ג ע' תרג (נוסחא שני') וזהו ג"כ מאמרם ז"ל ע"פ אחד הי' אברהם [יחזקאל לג, כד]. מאמר זה נדפס גם בלקו"ת בלק סז, א.**

נובלות חש"מ תורה: **ב"ר פי"ז. נתבאר בדרך מצותיך דף מ, ב.**

בד"ה לך לך: **תו"א יא, א־ב.**

ועברתי באמ"צ אני ולא מלאך: **נסמן לעיל ע' תשכז.**

וידבר ג' אלפים משל: **מל"א ה, יב.**

ד"ה ראו ספ"א: **לקו"ת פ' בשלח א, א.**

בד"ה וארשתיך: **לקו"ת במדבר ח, ד.**

ובד"ה הקול קול יעקב: **סידור עם דא"ח יט, א.**

ובביאור אתה הצבת: **ראה אוה"ת נ"ך־ב ע' תתקנח.**

ויניחהו בג"ע: **בראשית ב, טו.**

(עמ"ש מזה בד"ה כי כאשר השמים החדשים: **לקו"ת שה"ש מט, א.**

כי חפץ חסד הוא: **מיכה ז, יח. וראה ע"ח שער דרוש הנקודות, ספ"ו.**

ברמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת כו' וזהו לעבדה ולשמרה: **בראשית ב, טו. ראה זהר בראשית כז, א. תרומה קסה, ב. טור ברקת בהקדמה להל' פסח (א, א) בשם חז"ל.**

ובמאו"א ז' י"ח: **ראה גם ביאה"ז להצ"צ ע' שנה. אוה"ת חקת ע' תשפד.**

ובאות א' פ"ד אייר ר"ת: **ראה גם בביאה"ז להצ"צ ע' שנה.**

כמ"ש במד"ר בראשית פ"ב . . ופ' נח ספ"ל: **ראה אוה"ת בראשית כרך ד דף תשפח, א. ביאה"ז להצ"צ ע' שנה.**

עמוד תתפ

ובמתורגמן ערך זיו: **מובא גם בביאה"ז להצ"צ־א ע' שנה.**

כי קרן עור פני משה: **שמות לד, לה.**

פי' זיו . . ע"ד יאר ה' פניו: **במדבר ו, כה. ראה גם אוה"ת חקת ע' תשפד.**

בבה"ז פ' אחרי דבג"ע מאיר ג"ר שבמל': **לאדה"א עה, א. באוה"ת חקת ע' תשפד מציין ע"ז „דבעולמות בי"ע נמשך השפע מז"א שבמל' אבל בג"ע מאיר ג"ר שבמל'". בענין זה ראה גם ביאה"ז להצ"צ־א ע' שנג. ובאוה"ת בראשית־ג דף תקכט, ב.**

בתו"א פ' חיי בד"ה יפה שעה א': **טז, א ואילך.**

לעולם יירשו ארץ: **ישעי' ס, כא.**

חו"ב תרין ריעין: **זח"ב נו, א. זח"ג ד, א.**

אזלו מים מני ים: **איוב יד, יא.**

מי שתורתו אומנתו פטור מן התפלה: **שבת יא, א.**

עשה"ד מכוון נגד ע"מ: **ראה לקו"ת חקת נז, ד ושם מציין — וכמ"ש בזהר ויקרא (די"א ע"ב).**

שש שנים תזרע שדך: **ויקרא כה, ג.**

אור זרוע לצדיקים: **תהלים צז, יא.**

וכמ"ש על פסוק והבריח התיכון: **ראה אוה"ת תרומה ע' א'תקיח ואילך.**

ויטע ה' אלקים גן: **בראשית ב, ח.**

ישבעו עצי ה': **תהלים קד, טז.**

ע"פ והנה באר בשדה: **ראה אוה"ת בראשית כרך א ר, ב ואילך. וכרך ה תתנה, א ואילך.**

ראה ריח בני כריח שדה: **בראשית כז, כז.**

כי כרם ה' צבאות בית ישראל: **ישעי' ה, ז.**

בד"ה האזינו השמים: **לקו"ת האזינו עד, ג.**

נה"ב ששרשה משמרי האופנים: **ע' ע"ח ש' קיצור אבי"ע (פ"ט).**

והנה אופן א' בארץ: **יחזקאל א, טו.**

עמוד תתפא

עמ"ש ע"פ גן נעול): **ראה אוה"ת שה"ש כרך ב ע' תלז ואילך.**

להו' הארץ ומלואה: **תהלים כד, א.**

שנים אוחזין: **ריש בבא מציעא.**

רבה בר נחמני ששאלוהו ממתיבתא דרקיע: **ב"מ פו, א. וראה לקו"ת תזריע כב, ג.**

כתית למאור: **שמות כז, כ.**

דלעבדה.. מרפה ארעא ונקלטת בה: **ראה מו"ק ב, ב.**

גוי שעסק בתורה חייב מיתה: **סנהדרין נט, א.**

ואם יניח גם תפילין אינו ממשיך כלום: **ראה גם תו"א נג, ד.**

השמים שמים לה': **תהלים קטו, טז.**

בת"א ר"פ בראשית: **א, א ואילך.**

השמים כסאי והארץ הדום רגלי: **ישעי' סו, א.**

שמעו שמים והאזיני ארץ: **ישעי' א, ב.**

ועמ"ש בד"ה וידעת היום: **לקו"ת ואתחנן ד, א ואילך.**

וזאת המצוה אשר צוה ה' לעשות בארץ: **דברים ו, א.**

ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה: **שם יא, יב.**

עמוד תתפב

במד"ר וארא פי"ב: **ראה גם לעיל ע' תתסח. הלשון נעתק בלקו"ת פ' ויקרא ו, ד. ובביאה"ז להצ"צ-א ע' רכא מציין לילקוט תהלים סי' קטו.**

וכבוד ה' מלא את המשכן: **שמות מ, לד.**

סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה קאי על קרבנות ועל תפלה: **בראשית כח, יב. וראה זהר ח"א רסו, ב. ח"ג (בהשמטות) שו, ב. תקוני זהר תמ"ה (פג, א).**

ארץ יראה ושקטה: **תהלים עו, ט.**

ועמך כולם צדיקים: **ישעי' ס, כא.**

ועיין מד"ר ע"פ והארץ לעולם עומדת: **פרשה א.**

בביאור אלה מסעי: **ראה לקו"ת צג, א־ב.**

ואתם קרויים אדם: **יבמות סא, א.**

אין מלך בלא עם: **בחיי וישב לח, ט. ר"פ בלק. שער היחוד והאמונה פ"ז, ובכ"מ.**

אם לא יניחם אדם מישראל: **ראה גם תו"א נג, ד.**

קדושים תהיו מובדלין תהיו: **קדושים יט, ב. פירש"י ורמב"ן שם.**

למה מברכין על כמה מצות בלשון על: **ראה פסחים ז, ב. ובכ"מ.**

שתלת קשרין מתקשראן באורייתא וישראל: **ראה זח"ג עג, א. — והלשון שם לי' כמ"ש כאן.**

עמוד תתפג

בת"א סד"ה אלה תולדות יצחק: **יז, ג־ד.**

ביאור אלה מסעי: **לקו"ת מסעי צב, ג.**

למען יזמרך כבוד ולא ידום קארי תדיר: **ראה זח"ב קמ, א. ובכ"מ.**

אלקים אל דמי לך: **תהלים פג, ב.**

והחיות רצוא ושוב: **יחזקאל א, יד.**

מים תחתונים בוכים: **ת"ז ת"ה יט, ב. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' קג.**

זמירות לשון זמר עריצים: **ראה ישעי' כה, ה. וראה זח"ג רפד, א.**

תזמור כרמך: **ויקרא כה, ג.**

סד"ה כי כארץ תוציא צמחה: **לקו"ת נצבים נא, ד.**

ואת רוח הטומאה אעביר: **זכרי' יג, ב.**

שנענש דוד על שאמר זמירות היו לי חוקיך: **ראה במד"ר ד, כ. סוטה לה, א.**

שיתא אלפי שני דהוי עלמא: **ר"ה לא, א.**

מכנף הארץ זמירות שמענו: **ישעי' כד, טז.**

מנוחה לחיי העולמים: **סוף תמיד.**

שמוסר נפשו בא' בק"ש: **ראה פע"ח שער הק"ש, פי"ב. או"ח סי' ס"א.**

שם מ"ה מברר ב"ן: **ע"ח בש' פנימי וחיצוני' סוף דרוש ד', ובש' טנת"א סופ"א. ובש' התיקון ספ"ג.**

קול דממה דקה: **נסמן לקמן ע׳ תתקיא. וראה לקו״ת דרושים לסוכות עה, ד.**

תפלה נגד קרבן: **ברכות כו, א.**

אר׳׳ דאכיל קרבנין: **ראה יומא כא, ב. זח״א ו, ב. זח״ב רעה, ג. זח״ג יז, א. ריא, א (רעיא מהימנא) פנחס רכד, ב. רלה, א. רמא, א ועוד.**

בדרוש מחצית השקל: **ראה ביאוה״ז לאדה״א נב, ד ואילך.**

בד״ה כי ביום הזה יכפר: **לקו״ת אחרי כה, ד ואילך.**

חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו: **ישעי׳ ב, כב.**

בד״ה יונתי: **לקו״ת שה״ש טז, ד.**

שכר מצוה . . המצוה עצמה: **ראה אבות פ״ד מ״ב. תניא פל״ז. לקו״ת בהר מב, ב. בהעלותך ל, ב ובכ״מ.**

עמוד תתפד

והוא יושב פתח האהל כחום היום: **בראשית יח, א. וראה אוה״ת בא כרך ז ע׳ ב׳תרלח ואילך. אוה״ת שה״ש ע׳ רסו.**

ופסח על הפתח: **ראה שמות יב, כג.**

פתחי לי: **שה״ש ה, ב.**

לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחים ויתפלל: **ברכות ח, א. זח״ג ח, ב.**

ת״ח שאין לו י״ש: **ראה שבת לא, ב.**

זה השער לה׳: **תהלים קיח, כ.**

אברהם מקור כל החסדים: **ראה הנסמן במאמרי אדה״ז פרשיות ע׳ קכה ובהנסמן שם בהמ״מ.**

לד״ה כי תבואו: **נמצא בכת״י 350 קכא, א. 539 פח, א.**

המשך לד״ה הקודם.

בד״ה האזינו השמים: **ראה לקו״ת האזינו עג, ד.**

ובד״ה השמים החדשים: **ראה תו״א א, ג ואילך.**

ע׳ רבות: **שמו״ר יב, ד.**

דנשקי ארעא ורקיע: **ב״ב עד, א.**

ונתתי שלום בארץ: **ויקרא כו, ו.**

עמוד תתפה

עמ״ש בביאורו דנשא: **לקו״ת נשא כא, ב.**

בד״ה ולבאר ענין יוהכ״פ: **לקו״ת דרושים ליוה״כ סח, א ואילך.**

נתנה להם תורה כו׳: **ראה אוה״ת ויקרא כרך ד ע׳ א׳קכח — הוספה.**

ביאור לפ׳ בהר ע״פ ושבתה הארץ: **נמצא בכת״י 539 פט, א. 2110 רסח, א.**

מיוסד על ביאור ושבתה הארץ הנדפס בספר המאמרים תקס״ב ע׳ קפח. 350 קכא, ב. ועם הגהות אחרות בדרך מצותיך קסט, א. וראה ג״כ אוה״ת יתרו ע׳ תתקעח. אוה״ת ענינים ע׳ עדר.

שענין הכלי הוא שמגביל את האור: **ראה ד״ה מהרה ישמע תרנ״ב ע׳ פב.**

מהלך ת״ק שנה: **וראה חגיגה יג, א.**

וכמו שהאריכו חכמי המחקר: **ראה ספר החקירה בתחלתו.**

עמוד תתפו

בספר הדעות . . מו״נ בהקדמת ח״ב סעיף יב: **ראה גם ספר החקירה דף א, א.**

אין לו גוף ולא דמות הגוף: **ראה רמב״ם הל׳ יסודי התורה פ״א ה״ז. פיהמ״ש להרמב״ם פ׳ חלק יסוד הג׳. תניא ח״ב פ״ב.**

שו״ה וא״כ ענין כלים . . הלשון: **בסה״מ תקס״ב שם השינוי רק בחי׳ „וא״כ אם נאמר ענין כלים״. ובדרך מצותיך „וא״כ אם נאמר שכלים דאצי׳ הם ג״כ בגבול ותכלית ממש והרי הם מגבילים להאור א״כ ח״ו יש ענין הגבלה באלקות וזה א״א לומר שהרי הוא ית׳ אין לו תחלה ותכלה״.**

שו״ה לגבול: **בסה״מ שם — לגבי**

עיין בפרדס שער עצמות וכלים: **ראה אוה״ת סידור ע׳ רו. אוה״ת ויצא דף קפב, ב.**

שו"ה בכח הפועל של האצי': **בסה"מ שם — הפועל של העצמות האצי'.**

שו"ה מיוחד — לצמצם את כח העצמות וזה עצם כלי: **בסה"מ שם — לצמצם הכח של העצמות וזה ייקרא בשם כלי.**

במא"א ג' ה': **הלשון נעתק גם לעיל בחלק א ע' קל. וראה גם בלקו"ת עקב דף טז, סע"א.**

כמ"ש ע"פ אני א"ל שדי שאמרתי לעולמי די: **אולי הכוונה לד"ה וארא הנדפס באוה"ת שמות כרך ז ע' ב'תקנ.**

כמ"ש בס"י ע"ס במספר עשר אצבעות: **פ"ד מי"ב.**

עמוד תתפז

רל"ו אלפים רבבות פרסאות: **וראה ג"כ סה"מ תקס"ז ע' מג. סה"מ תקס"ט ע' מה. לקו"ת שלח נ, ד.**

ושוב ראיתי שכן א' בביאור מאמר הזהר פ' ויצא: **אוה"ת פ' ויצא דף קפב, ב.**

בלק"ת פ' עקב בד"ה ואכלת ושבעת: **טז, א.**

וכ"ה בספר עבודת הקודש: **ראה אוה"ת ענינים ע' קנו. סה"מ תרל"ה-א ע' קעג.**

עמוד תתפח

שאמרו לעולמו די: **ראה חגיגה יב, א.**

בדרוש המתחיל להבין ההפרש בין ק"ש לשמו"ע: **ראה סידור עם דא"ח עג, ג ואילך.**

בביאור דיביאו לבוש מל': **תו"א צא, ב ואילך.**

בבה"ז בלק קצ"א ע"פ שחורה אני: **לאדה"א ק, ב. וראה גם אוה"ת ענינים ע' קלב.**

בד"ה להבין מ"ש בע"ח דבחי' הקו וחוט ליל סוכות תקס"ח: **נדפס במאמרי אדה"ז-ענינים ע' שלו ואילך.**

ובד"ה להבין מ"ש בע"ח בהיכל הז' בתחלתו פ' שמיני תקס"ז: **נדפס בסה"מ תקס"ז ע' צה ואילך.**

לדברי הרשב"א דפליג עמ"ש הרמב"ם: **ראה תשובות הרשב"א ח"א סי' ת"ז. וראה מאמרי אדה"ז-ענינים ע' מב.**

במלך שהשלום שלו: **שהש"ר פ"א, יא. פ"ג, כ. שמו"ר פנ"ב, ד ועוד.**

עמוד תתפט

בד"ה להבין ענין אור א"ס שאמר פ' שמות תקס"ז: **נדפס בסה"מ תקס"ז ע' כב ואילך.**

שת"ת עולה עד הכתר: **ראה ע"ח שער מיעוט הירח (של"ו) פ"א.**

בלק"ת בשה"ש בד"ה צאינה וראינה: **כא, א.**

ענין השבירה מבואר במ"א: **ראה לקו"ת מטות פב, ג.**

עמוד תתצ

ועמ"ש ע"פ מי ברא אלה: **ראה סה"מ תקס"ג-א ע' רסח ואילך.**

סד"ה שיניך כעדר הרחלים: **לקו"ת שה"ש לח, ב.**

שו"ה פרטיות: **בתניא שם (שער היחוד והאמונה פי"ב) ליתא.**

שו"ה המשכות — חכמות: **בתניא שם — הכחו'.**

פרטיות ועולה: **בתניא שם: פרטיות של האותיות ועולה**

בס"י שתי אבנים בונות שני בתים: **פ"ד מט"ז.**

בלק"ת בשה"ש סד"ה הסבי עיניך מנגדי: **לו, ג.**

שעיקר השבירה הי' בשם ס"ג דא"ק: **בדמ"צ מציין לע"ח ש"ז פ"א. ראה ביאה"ז להצ"צ-א ע' רפא.**

ע' ביאור את קרבני דתקס"ה: **נדפס בסה"מ תקס"ה ע' תשמח — (ביאור שני לתורה דשבת פ' פנחס ע"פ צו את בנ"י את קרבני). חלק נדפס באוה"ת פנחס ע' א'פח. ראה גם בשרש מצות התפלה קמד, ב.**

במאמר הזהר בלק קצ"א ע"פ שחורה אני: **ראה ביאוה"ז לאדה"א ק, א ואילך.**

עמוד תתצא

בה״ז אחרי ע״ט בענין פי׳ ישנה אדם לתלמידו: **ביאוה״ז לאדה״א אחרי עו, ד.**

מאמרז״ל דבמאמר א׳ יכול להבראות: **אבות פ״ה מ״א.**

בביאור שני דבחקתי תקס״ו: **נדפס בסה״מ תקס״ו ע׳ קצח ואילך.**

בביאור דהחלצו: **לקו״ת מטות פז, א ואילך.**

ארז״ל ע״פ ואת כל בית גדול שמגדלין בו תורה: **מגילה כז, א.**

בעשה״ד תר״ך אותיות — הכתר: **נסמן לעיל ע׳ תשסט.**

בראשית ברא אלקים את השמים: **ראה בראשית א, א.**

עמוד תתצב

שו״ה אומר — סובלת: **בסה״מ שם — סיבת.**

עמוד תתצג

לעבדה: **בראשית ב, טו. וראה זח״א כז, א. זח״ב קסה, ב. ובכ״מ.**

בחקתי דתקס״ז: **נדפס בסה״מ תקס״ו ע׳ קסג ואילך ובשינויים בלקו״ת מז, ג ואילך.**

והי׳ אור הלבנה: **ישעי׳ ל, כו.**

ע׳ רבתי: **זח״ג שז, א.**

עמוד תתצד

שו״ה גשמי׳ — הדומם דעשי׳: **בסה״מ שם: הדומם והחי דעשי׳.**

שו״ה בג״ע — אף: **בסה״מ שם: אפי׳.**

והי׳ מדי חדש: **ישעי׳ סו, כג.**

אור חדש על ציון תאיר: **נוסח ברכת ק״ש.**

קוב״ה אתי לאשתעשע . . כמ״ש בזוהר: **זח״א עז, א. זח״ב מו, א ובכ״מ.**

שו״ה שלבושים — דעשי׳: **בסה״מ שם ליתא.**

שנים אוחזין: **ב״מ ב, א.**

התורה נק׳ נובלות חכ׳ שלמעלה: **ב״ר פי״ז, ה.**

עמוד תתצה

שכר מצוה מצוה: **אבות פ״ד מ״ב.**

א״ת בניך אלא בוניך: **ברכות סד, א.**

עוסקים בבנינו של עולם: **שבת קיד, א.**

א״ח עט״ב: **משלי לא, י.**

בד״ה עיני כל: **לקו״ת פ׳ מטות.**

פושעי ישראל בגופן: **ר״ה יז, א.**

בחייהם הם קרויים מתים: **ברכות יח, ב.**

ועשיתם אותם אתם כו׳ כאילו עשאוני: **ויקרא כו, ג. ויק״ר פל״ז, ה. זח״ג קיג, א.**

האומר אין לי אלא תורה: **יבמות קט, ב.**

עמוד תתצו

כל מי שאין תורתו אומנתו חייב בתפלה: **ראה שבת יא, א.**

קול דממה דקה שאחר הרעש: **מלכים־א יט, יב.**

כנז׳ בזהר על ענין ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים: **זח״ג קעא, א. וראה ביאוה״ז לאדה״א צ, ד.**

דבר אל בנ״י ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ: **נמצא בגוכתי״ק 1056 קמד, א. מאמר זה באריכות נדפס בסה״מ תקס״ב (ח״א) ע׳ קפה. הנחת מהר״מ בן אדה״ז נדפס שם (בח״ב) ע׳ תלב. מאמרי אדה״א ויקרא כרך ב ע׳ תרצט. וראה ד״ה דבר אל בנ״י דלעיל ודרך מצותיך ע׳ קסז, א.**

דבר אל בנ״י ואמרת אליהם: **ויקרא כה, א.**

ארז״ל שוהים בתפילתם ט׳ שעות ביום: **ראה ברכות ל, ב.**

אמרז״ל ולואי שיתפלל כל היום כולו: **ראה ברכות כא, א.**

כי חסד חפצתי ולא זבח: **הושע ו, ו.**

תפלה היא כנגד הקרבנות: **ברכות כו, ב.**

רבה דעסק בתורה חי מ״ם שנין אביי דעסק בתורה וגמ״ח: **ראה ר״ה יח, א. וראה בהנסמן בהמ״מ במאמרי אדה״א ויקרא כרך ב ע׳ תשא.**

עמוד תתצז

ת״ח עוסקים בבנינו של עולם: **שבת קיד, א.**

סוף מס׳ ברכות: **סד, א.**

כי תבואו אל הארץ: **נמצא בגוכתי״ק 1039 מז, א.**

אשרי מי שבא לכאן: **ראה פסחים נ, א.**

ושבתה הארץ וארעא אתבטלת: **ראה זהר בהר קח, א.**

מקרא בעשי׳ ומשנה ביצירה ותלמוד בבריאה: **ראה פע״ח שער (יז) הנהגת הלימוד. תניא פ״מ בהג״ה. תו״א יז, א. סט, ב. לקו״ת ויקרא ה, א. סה״מ תקס״ו ע׳ רכז. מאמרי אדה״ז על מארז״ל ע׳ שלה.**

להבין שרש הדברים הנ״ל ע״פ ושבתה: **נמצא בגוכתי״ק 1039 מז, א.**

ביאור על לקו״ת בהר לט, ג. מיוסד על ד״ה כי תבואו הנחת אדמו״ר האמצעי שנדפס במאמרי אדה״ז פרשיות ע׳ תקצג.

עמוד תתצח

כמ״ש הזהר ר״פ חקת (דק״פ ע״ב): **ראה גם ביאוה״ז לצ״צ—ב ע׳ תתקצב שמעתיק הלשון עם הגהות.**

בזהר ר״פ שמות ע״פ אתי מלבנון: **ג, א.**

בדוד הוקם על ע״י מאה ברכות: **ראה ע״ח שמ״ב כג, א. וראה במ״ר יח, יז.**

שרש ענין וארעא אתבטלת: **ראה לעיל כרך ב ע׳ תקצז בענין וארעא אתבטלת.**

בינה היא אם הבנים: **ראה בהנסמן בסה״מ תש״ד ע׳ 52. בסה״מ תש״ט ע׳ 112.**

עמוד תתצט

אם זכרתיך על יצועי: **תהלים סג, ז.**

וכנודע מענין הפי׳ במחשבה טובה שהקב״ה מצרפה למעשה: **ראה קידושין מ, א.**

שפת אמת תכון: **משלי יב, יט.**

(ועמ״ש במ״א בענין ח״פ אמת דאמת ויציב): **ראה לקו״ת בהר שם. וראה אוה״ת נ״ך ע׳ תקצה.**

עמוד תתק

את שבתותי תשמרו כו׳: **נמצא בכת״י 370 עב, א. 958 לה, א (הא׳) בכותרת: בעזה״ה תורה שדרש אדמו״ר שי׳ יום א׳ פ׳ ואתחנן תקצה בק״ק קורעניייץ. 1219 לו, א בכותרת: בעזה״ה תורת אדמו״ר שבת מברכין סיון פ׳ בהר בחוקותי תקצ״ה. 1223 (בתחלתו) בכותרת: שבת מברכין סיון פ׳ בהר תקצ״ה. 2028 קכו, א בכותרת: תורה דשבת נחמו תקצ״ה בקורעניץ. 2029 קיז, א. ורשום: שייך לדרוש את שבתותי וביאורו הנדפס בלקו״ת פ׳ בהר.**

מאמר זה עם הגהות אחרות נדפסו בלקו״ת ויקרא מא, א — שהוא משנת תקע״א כמצוין במ״מ לשם (בהוצאת קה״ת תשד״מ).

וראה אוה״ת ויקרא כרך ב ע׳ תרכד, ושם כרך ד ע׳ א׳קס. מאמרי אדה״א ויקרא כרך ב ע׳ תשיח ואילך. וראה גם אור התורה דרושים לר״ה כרך ו ע׳ ב׳תפז. דרך מצותיך קלד, א — פל״ג.

את שבתותי תשמרו כו׳: **ויקרא כו, ב.**

שארז״ל שאלמלא שמרו בנ״י ב׳ שבתות: **ראה שבת קיח, ב.**

עולת שבת בשבתו: **במדבר כח, ו.**

כמ״ש בזהר שיש שבת תתאה ושבת עילאה: **ראה זהר בהקדמה ה, ב.**

זכור את יום השבת: **שמות כ, ח.**

עולת תמיד: **במדבר כח, ו.**

שבת . . ע״ש עליות העולמות: **ראה עץ חיים שער (מ) פנימיות וחיצוניות דרוש ג, ח. טו. שער (נ) קיצור אבי״ע פ״ו. פרי עץ חיים שער (יח) (הקדמה ל) שער השבת פ״א ואילך.**

וידעת היום כי הוי׳ הוא האלקים: **דברים ד, לט.**

בזהר דלית אתר פנוי מיני׳: **ת״ז תנ״ז. ושם ת״ע קכב, ב ד׳ זיטאמיר.**

שארז״ל שעבמ״ח: **ראה בראשית רבה פ״א, ד. ת״ז ת״ו בסופו.**

וברוח פיו כל צבאם: **תהלים לג, ו.**

יהי אור יהי רקיע: **בראשית א, ג. ו.**

עמוד תתקא

כמארז״ל במי נמלך: **ראה בראשית רבא פח, ז. רות רבא פ״ב, ג.**

וכהדין קמצא דלבושא מיני׳: **במאמרי אדה״ז פרשיות התורה ח״ב ע׳ תתעד, ובאוה״ת דרושים לר״ה כרך ו׳ ע׳ ב׳תעז בשם הזהר. וראה בראשית רבא פכ״א, ה.**

אהו״י הקמ״ץ הוא א׳ והחיר״ק יו״ד: **בלקו״ת שם מציין (וכדפרש״י ספ״ו דכתובות גבי ינחם כתיב כאילו כתיב ינאחם).**

ס״ר נשמות . . ונמשכו מס״ר אותיות שבתורה: **ראה לקו״ש ח״כ ע׳ 419 — כ״א ערך ל״ו ריבוא אותיות — המשך וככה תרל״ז פפ״ט. ובסה״מ קונטרסים ח״א קצא, ב: שמספר אותיות הכתובים בתורה הם בערך ש״ה אלפים כו׳. וכ״ה במאמר הנפש (לרמ״ע מפאנו) ח״ג פ״ה (שאין בתורה רק בערך ל״א וחצי ריבוא אותיות (ש״ה אלפים). וראה בניצוצי זהר [זהר חדש עד, א] שהביא מכמה ספרים שמספר האותיות בתורה בדיוק הוא 304,805.**

כנודע בפי׳ . . המתנשא מימות עולם: **בברכת יוצר. וראה גם מאמרי אדה״א שם.**

שירדו מאגרא רמה: **ראה חגיגה ה, ב.**

דירידה זו צורך עלי׳: **ראה הנסמן בספר המפתחות לספר אדה״ז וספר הליקוטים דא״ח צמח צדק בערכו.**

בורא קדושים: **ברכת יוצר.**

קדושים ונבדלים: **ראה בהנסמן במאמרי אדה״ז ויקרא כרך ב ע׳ תקסד.**

עושה מלאכיו רוחות: **תהלים קד, ד.**

וכמ״ש במ״א: **וראה מאמרי אדה״ז פרשיות ע׳ כז ובהנסמן לשם.**

וגויתו כתרשיש: **דניאל י, ו.**

שארז״ל מוטב דלידייני׳: **חגיגה טו, ב.**

סלה פי׳ בלי הפסק: **עירובין נד, א.**

וכמארז״ל נהנין מזיו השכינה: **ברכות יז, א.**

ובזהר נק׳ בלשון אור: **ראה אוה״ת יתרו ע׳ תתלד. סה״מ תש״ב ע׳ 75.**

שו״ה נמשך . . שהארה זו נק׳ בשם שם: **ראה בארוכה בסה״מ תרל״ה ע׳ פז ואילך. תרס״ח ע׳ פא ואילך.**

כמ״ש בפרקי דר״א עד שלא נבה״ע: **ראה הנסמן במאמרי אדה״ז־פרשיות לע׳ תקעב.**

וידבר ג׳ אלפים משל: **מ״א ה, יב.**

עמוד תתקב

בלשון המקרא נק׳ ג״כ בלשון שם: **ראה שמות ג, יג־טו ובכ״מ.**

שם הדבר אינו מחלקי המהות: **ראה מאמרי אדה״א ויקרא ח״א ע׳ נג ובהנסמן שם.**

שהביא לאדם כל חיות השדה: **ראה בראשית ב, יט.**

ולא שהוא הסכמה בעלמא: **בלקו״ת שם מציין — (ועיין ברבות בראשית פרשה י״ז מזה עד אני הוי׳ הוא שמי שקרא לי אדה״ר).**

החיות מעין עצמיות בעל השם: **ראה שער היחוד והאמונה ספ״א.**

והחכמה מאין תמצא: **איוב כח, יב.**

כולם בחכמה עשית: **תהלים קד, כד.**

בראשית נמי מאמר הוא: **ראה ראש השנה לב, א.**

ראשית חכמה: **תהלים קיא, א.**

עמוד תתקג

וכמארז״ל מתן שכרן לע״ל: **אבות ספ״ב.**

תחה״מ שהוא עיקר השכר: **ראה רמב״ן בשער הגמול שלו. לקו״ת צו טו, ג. דרושי ש״ש סה, סע״ב, ובכ״מ. ספר השיחות תש״נ־ב ע׳ 623 הערה 67.**

בזהר דא״ס ב״ה הוא סכ״ע וממכ״ע: **ח״ג פנחס רכה, א.**

פי׳ א״ס שאין קץ להתפשטותו כמ״ש במ״א: **ראה תקו״ז סוף תיקון נז (וראה שם תיקון יט — מ, ב). ז״ח יתרו לד, סע״ג. וראה אוה״ת ענינים ע׳ קמב. וראה גם ספר הערכים־חב״ד כרך ד (השלמה לכרך ג) ערך אוא״ס (ד) ס״ז סק״ו. שם ס״ח. וש״נ.**

אני הוי׳ לא שניתי: **מלאכי ג, ו.**

מן הארץ לרקיע מהלך ת״ק שנה: **חגיגה יג, ב.**

עמוד תתקד

האופן בתוך האופן: **יחזקאל א, טז.**

כמ״ש היום לעשותם: **דברים ז, יא.**

נפש אחת מתגלגלת פעמים רבות: **ראה אגה״ק סי׳ יט.**

שכר מצוה מצוה עצמה: **אבות פ״ד מ״ב. וראה תניא פל״ז. תו״א לו, ב.**

וארז״ל הוקשה כל התורה כולה לתפילין: **קידושין לה, א.**

ודברת בם: **דברים ו, ז.**

בכל נפשך על מס״נ בפו״מ: **ראה ברכות סא, ב.**

עמוד תתקה

ודברי אשר שמתי בפיך: **ישעי׳ נט, כא.**

כמאמר המגיד להב״י אני המשנה המדברת: **מגיד מישרים ר״פ ויקרא.**

כמאמרז״ל על ג׳ דברים העולם עומד: **אבות פ״א מ״ב.**

מאן דלא כרע במודים: **זח״ב ק, א. זח״ג קסד, א. וראה פר״ח או״ח סקי״ג. ב״ק טז, ב תוד״ה והוא.**

עד״מ אדם השובת ונח: **ראה מאמרי אדה״א ויקרא־ב ע׳ תשכז ובהנסמן שם.**

ויכל אלקים ביום השביעי: **בראשית ב, ב.**

אלקים הוא מדת הדין והצמצום: **ראה רש״י בראשית בתחלתו. מא״א אות א פ״ג. קה״י בערכו. ספר הליקוטים להאריז״ל בתחלתו. — מדרש ילמדנו, ובכ״מ.**

אני הוי׳ חוקר לב: **ירמי׳ יז, י.**

שש שנים תזרע שדך: **ויקרא כה, ג.**

עמוד תתקו

ולבהמתך ולחי׳ אשר בארצך: **ויקרא כה, ז.**

כל זמן שחי׳ אוכלת בשדה תאכל בבית: **פסחים נב, ב.**

אדם ובהמה תושיע ה׳: **תהלים לו, ז.**

וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד: **בראשית א, לא.**

חכמה ראשית ההשתלשלות: **ראה תהלים קיא, י. וראה בהנסמן במאמרי אדה״ז־פרשיות לע׳ תרסח.**

עמוד תתקז

עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש: **ב״ב עה, ב.**

כמ״ש במ״א: **וראה לקו״ת בהעלותך ל, ד. ועוד.**

כמאמרז״ל הי׳ בעיניך כרשע: **נדה ל, ב.**

אלמלא עוזרו אין יכול לו: **קידושין ל, ב.**

כמאמרז״ל אין להקב״ה בעולמו אלא ד׳ אמות של הלכה: **ברכות ח, א.**

נק׳ התורה מזון כידוע: **ראה תניא ספ״ה, ובליקוט פירושים שם.**

ומקדשי תיראו: **ויקרא יט, ל.**

ביו״ד נברא העוה״ב: **מנחות כט, ב (בשינוי לשון). ירושלמי חגיגה ב, א.**

אורייתא מחכמה נפקת: **זח״ב קכא, א. וראה שם פה, א.**

תרי״ג מצות דאורייתא וז׳ מצות דרבנן גימט׳ תר״ך כתר: **ראה הנסמן במאמרי אדה״ז־פרשיות לע׳ שלח.**

עמוד תתקח

להבין שרש של הדברים הנ״ל: **נמצא בהכת״י 1219 מ, ב. 2028 קל, א.**

סיום הביאור נמצא בגוכתי״ק הצ״צ 82 קי, א (מבוך תקע״א) בשינויים קלים. נדפס

בלקו״ת בהר מג, ב עם הגהות אחרות. ראה שרש מצות התפלה פרק לג ואילך.

והתהוות האותיות והכלים . . כו׳ כמ״ש במ״א: **בלקו״ת מציין שער עגולים ויושר ענף ב. מובא ונתבאר בלקו״ת ויקרא בהוספות נא, ב.**

מבואר בע״ח בענין הצמצומים: **וראה מאמרי אדה״ז־ענינים ע׳ שיח.**

בספר עמק המלך ביאר זה: **ראה שער (א) שעשועי המלך פ״ב ואילך. וראה בלקו״ת ויקרא נא, ב. אוה״ת ויקרא־ד ע׳ א׳קסג.**

עמוד תתקט

וכמ״ש בזהר בקע ולא בקע: **זח״א טו.**

קדושים היינו בחי׳ חכמה: **ראה זהר (רעיא מהימנא) בא מג, רע״ב. מא״א בערכו.**

עמוד תתקי

וכמ״ש בע״ח שא״ק נק׳ אדם דבריאה: **שער ב׳ ענף ב׳. וראה לקו״ת פ׳ מסעי צה, א.**

ע׳ אגה״ק איהו וחיוהי: **ראה בליקוט פי׳ שם בתחלתו.**

וס״ר נשמות הן ס״ר אותיות שבתורה: **נסמן לעיל לע׳ תתקא.**

וכמ״ש בהרמב״ם הוא היודע והוא הידיעה עצמה: **הל׳ יסודי התורה פ״ב ה״י. וראה גם תניא פמ״ב.**

וכמארז״ל גבי מט״ט דמחוהי ס׳ פולסין דנורא: **ראה חגיגה טו, א.**

עמוד תתקיא

למיכאל באהבה וגבריאל ביראה: **ראה תניא פל״ט. אגה״ק סי׳ יב. וראה פירוש מהרש״א ברכות ד, ב. אוה״ת בראשית דף תקנז.**

אברהם הוא בחי׳ אהבה: **ראה אגה״ק סי״ג. זח״א פה, א. זח״ג רסג, ב. רסז, א.**

משה הוא בחי׳ מ״ה . . כבד פה: **ראה שמות טז, ז־ח. ד, י. וראה זהר (רעיא מהימנא) צו כח, א. לד, א.**

משה מלגיו ויעקב מלבר: **ת״ז תי״ג (כט, א).**

קול דממה דקה: **מלכים־א יט, יב.**

שמו״ע באצי׳ . . שבת וק״ש . . בבריאה כמ״ש בפע״ח: **ראה פע״ח ש׳ עולם היצירה. מ״ח מס׳ תפלת היצירה.**

השתחוו לה׳ בהדרת קדש: **תהלים כט, ב.**

מחלוקות הפוסקים אם אסור במלאכה מדאורייתא: **ראה שו״ע הל׳ שבת סרס״א ס״ב ובביאורי הגר״א שם.**

כמבואר בלק״ת פ׳ בהר: **ראה שם מג, ד ואילך.**

עמוד תתקיב

את השמים ואת הארץ אני מלא: **ירמי׳ כג, כד.**

מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה כמ״ש במ״א: **שבת י, א.**

אני ה׳ חוקר לב: **ירמי׳ יז, י.**

אני אותיות אין: **ראה פרדס שער הטעמים פ״א שער אם הא״ס הוא הכתר פ״א. שיעור קומה — להרמ״ק — ס״ז (ז, ג) בסופו.**

עמוד תתקיג

שייך לפסוק וקדשתם: **נמצא בגוכי״ק 1152 עט, א. בכת״י 1054 רכט, א. נדפס גם באוה״ת בראשית תקלח, א.**

עמש״ל: **ד״ה „ונהר יוצא״ — נדפס באוה״ת בראשית תקלד, א.**

עין לא ראתה: **ישעי׳ סד, ג.**

זח״ג ק״ח ב׳: **הלשון נעתק בביאוה״ז פב, ב. סה״מ תקס״ב ע׳ תעא.**

בבה״ז פ׳ בהר וכמ״ש ע״פ וכתבתם על מזוזות: **ביאוה״ז לאדה״א פב, ג. באוה״ת דברים־ו ע׳ ב׳רעז. ובאוה״ת בראשית־ב דף שכט, ב.**

בהמה בגימט׳ ב״ן: **ראה תניא ספמ״ו. מאמרי אדה״א ויקרא־א ע׳ ד וש״נ.**

חנוך הי׳ תופר מנעלים: **הובא במאמר אם כל**

חי ח״ג סי׳ כב מהרמ״ע ז״ל מפאנו. וראה לקו״ת במדבר נא, א.
בלק״ת בד״ה מה יפו פעמייך בנעלים: **לקו״ת שה״ש מד, א.**
יעקב י׳ עקב: **ראה קה״י ערך ישראל. וראה לקו״ת דרושים לר״ה סא, ד ובהנסמן שם בהמ״מ.**
בנים אתם ברא כרעא דאבוה: **דברים יד, א. יונת אלם רפ״ב. וראה יבמות ג, א תוד״ה מקמי.**
ועמ״ש ע״פ והארץ הדום רגלי: **תו״א א, ב.**
ועמ״ש מזה ע״פ דודי שלח ידו מן החור: **ראה אוה״ת שה״ש ע׳ תקלא.**
ועמ״ש ע״פ קול ה׳ יחולל אילות: **ראה מאמרי אדה״ז הקצרים ע׳ רז.**
בד״ה נאוו לחייך בתורים: **לקו״ת שה״ש יג, ב.**
ולבי חלל בקרבי: **תהלים קט, כב.**

עמוד תתקיד

בן פורת יוסף אותיות תופר: **תו״א וישב כט, רע״א. לקו״ת קרח נה, א. מאמרי אדה״ז ענינים ס״ע תל. אוה״ת ויחי תי, סע״ב. ובכ״מ.**
האזינו: **דברים לב, א.**
והאזנתם למצותי: **שמות טו, כו.**
בא נחש על חוה: **שבת קמו, רע״א.**
ורצע את אזנו במרצע: **שמות כא, ו.**
אשרי שומע לי לשקוד על דלתותי: **משלי ח, לד.**
אם פגמתי באות ה׳: **פע״ח ש׳ ק״ש עהמ״ט, פ״ח.**
בד״ה שובה ישראל: **לקו״ת דרושים לש״ש סד, ד.**
כל אשר דבר ה׳ נעשה: **שמות יט, ח.**
תשובה בחילא יתיר: **זח״א קכט, ב.**
בד״ה ראה אנכי נותן: **לקו״ת ראה יח, ג.**
בד״ה כי המצוה הזאת: **לקו״ת נצבים מה, ד.**
בד״ה והי׳ כו׳ בשופר גדול: **ראה לקו״ת דרושים לר״ה ס, ג ואילך.**

עמוד תתקטו

ד״ה את שבתותי תשמרו דתק״ע בבוחאב ישן: **נמצא בגוכתי״ק 1056 קמד, א. ובכת״י 1120 קלג, א.**
הגהות על ד״ה את שבתותי — סה״מ תק״ע ע׳ פא ואילך. וראה אוה״ת כרך ב ע׳ תריא ואילך. וראה סה״מ עטר״ת ע׳ תד ואילך. ה״ש״ת ע׳ 79 ואילך.
ביאור על מאמר זה מאדמו״ר המהר״ש נדפס בסה״מ תרל״ה חלק ב ע׳ רפט, — וראה שם בהמ״מ. וראה אגרות־קודש כ״ק אדמו״ר מהורש״ב נ״ע חלק ב ע׳ תסא.
בבוך כל המשמח דף שצ״ב ע״א: **במפתח לבוך 1076 בדרוש את שבתותי, הוסיף כ״ק אדמו״ר מהורש״ב בכתי״ק: (את שבתותי תשמורו) תק״ע — מבוך כל המשמח ערך דף ש״צ, — בעלים נפרדים, בהבוך שהגיע לידינו — דפים אלו חסרים, נדפס באוה״ת בהר כרך ב ע׳ תריא.**
את שבתותי תשמרו: **ויקרא כו, ב.**
לעשות את השבת: **שמות לא, טז.**
שבת מיקדשא וקיימא: **ביצה יז, א.**
הרמב״ן בפי׳ לקדשו: **רמב״ן פ׳ יתרו כ, ח.**
וקדשתם את שנת החמישים שנה: **ויקרא כה, י.**
ויכל אלקים: **בראשית ב, ב.**
וקראת לשבת עונג: **ישעי׳ נח, יג.**
ממצוא חפצך ודבר דבר: **ישעי׳ שם. וראה שבת קיג, א.**
בד״ה והי׳ מדי חדש פ״ד: **לקו״ת ברכה צז, ג.**
בד״ה לבאר ענין יוהכ״פ: **לקו״ת דרושים ליוה״כ סח, א.**
וכ״מ בזח״ב ס״ג ב׳ פ״ח א׳: **ראה לקו״ת אמור לו, ב.**
שבת אותיות תשב: **ראה תורת נתן (למהר״ן שפירא — ירושלים תשל״א) בסופו ד״ה נלעד״ן (נב, א). אגה״ת ספ״י.**

ידי יסדה ארץ וימינו טפחה שמים: **ישעי' מח, יג.**

בלקו"ת ד"ה מצה זו: **לקו"ת צו יא, ג ואילך.**

אחכמה והיא רחוקה ממני: **קהלת ז, כג.**

בינה הנק' יובל: **ראה פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) ערך יובל. וראה סה"מ עטר"ת וה'ש"ת שם: ויובל הוא המשכת בחי' הבינה וכמ"ש ונהר יוצא מעדן ואיתא בזהר [זח"ב פג, א. זח"ג נח, א. וראה ג"כ בכורות נה, ב. ויק"ר ספכ"ב — שייכות שנת היובל ונהר יובל מבוארת בזח"ג רצ, ב — הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ הש"ת שם].**

חכמה שהוא בחי' עדן: **ראה זח"ב ד, א. וראה מא"א אות ע' וביאור נתיב שם. פרדס שער כג פט"ז.**

ומעיין מבית ה' יצא: **יואל ד, יח.**

ארז"ל לעליונים שהוא חכמה נדמה להם למטה: **ספ"ק דסוטה.**

בלקו"ת פ' במדבר דף י"ב ע"א: **וראה בלקו"ת שם — וביאור זה המגיד נ"ע [וראה גם סה"מ תקס"ה ח"א ע' קפד. וראה לקו"ש חי"ד ע' 451]. נדפס גם לעיל ע' תתעג.**

ענג ר"ת עדן נהר גן: **פרדס שער ערכי הכינויים מערכת ענג.**

ויניחהו בג"ע לעבדה: **בראשית ב, טו.**

וינח ביום השביעי: **שמות כ, יא.**

כי א־ל דעות: **שמואל־א ב, ג.**

עמוד תתקטז

בראשית . . שנק' ראשית: **בראשית א, א. תנחומא (באבער) ר"פ בראשית פיסקא ג' וה'. לק"ט שם. וראה ב"ר שם. ויק"ר פל"ו, ד.**

נתאוה להיות לו דירה בתחתונים: **ראה תנחומא נשא פיסקא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. וראה תניא פל"ו. לקו"ת קדושים כט, ד. ובכ"מ.**

שמע ישראל: **דברים ו, ד.**

ויקרא לו א־ל אלקי ישראל: **בראשית לד, כ.**

וראה מגילה יח, א.

למס"נ באחד: **ראה זהר ח"ב קיט, א. ח"ג לג, א. פע"ח שער הק"ש פי"ב. ב"ח לטור או"ח ר"ס סא, ועוד.**

נפש לשון רצון: **ראה תו"א מקץ לו, ב. סה"מ תרל"ה שם. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תרפ"ה ס"ע רנז ואילך. תש"ט ע' 277. לקו"ש ח"ב ע' 456. הערה *9.**

ארז"ל תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו: **ברכות ו, א.**

מי כעמך כישראל: **דברי הימים־א יז, נא.**

בת"א בד"ה משה ידבר: **סח, א.**

תפילין לשון התקשרות . . והתחברות מלמעלמ"ט: **בתו"א שם: תפילין מלשון התחברות . . התקשרות אור א"ס ב"ה בחכמה.**

קדוש בזיו: **ראה לקו"ת אמור לג, ב ואילך. סה"מ תקס"ג ח"א ע' שסו ואילך.**

קדוש . . סוכ"ע: **ראה זהר ח"ג רסב, א־ב. הובא ונתבאר במאמרי אדה"ז על מאמר רז"ל ע' שיב ואילך.**

ד' פרשיות חו"ב: **זח"ג רסב, א.**

שאו ידיכם קדש וברכו את ה': **תהלים קלד, ב. וראה לקו"ת שה"ש כא, ג.**

דשבת ויו"ט לאו זמן תפילין הוא: **עירובין צו, א. מנחות לו, ב. טושו"ע ודאדה"ז או"ח סל"א ס"א.**

שבת הוא קדש מצד עצמו . . יו"ט נק' מקרא קדש: **ביצה יז, א. ברכות מט, א.**

במאו"א אות ח סי' כ: **ראה אוה"ת תבוא ע' תתרעז.**

ועמ"ש ע"פ כי נר מצוה: **ראה אוה"ת משלי ע' תקעא.**

שריב"ז בכה ואמר ולא עוד שאיני יודע באיזה דרך מוליכין: **ראה ברכות כח, ב.**

בלקו"ת בהביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י: **לקו"ת אמור לג, ג.**

עמוד תתקיז

שמע ישראל: **דברים ו, ד.**

אתם עשיתוני חטיבה א׳ בעולם: **ברכות ו, א.**

שמעו אל ישראל אביכם: **ע״פ בראשית מט, ב.**

ביום ההוא יהי׳ הוי׳ אחד: **זכרי׳ יד, ט.**

כי כולם ידעו אותי: **ירמי׳ לא, לד.**

אז אהפוך אל עמים: **צפני׳ ג, ט.**

עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש: **ב״ב עה, ב.**

ויקרא לו א־ל שהקב״ה קרא ליעקב א־ל: **בראשית לג, כ. מגילה יח, א.**

בית יעקב לכו ונלכה באור הוי׳: **ישעי׳ ב, ה.**

כמים הפנים לפנים: **משלי יז, כט.**

פני ארי׳ פני שור: **יחזקאל א, י.**

ועל הכסא כמראה אדם: **ראה יחזקאל א, כו.**

עמוד תתקיח

הוא בבגדו: **כתובות מח, א.**

וקראת לשבת עונג: **ישעי׳ נח, יג.**

במא״א אות ע׳ סל״ד: **הלשון נעתק באוה״ת נ״ך־א ע׳ רעז.**

וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא: **מלאכי ג, כ. תענית ח, ב.**

דפי׳ במס״ס: **= במס׳ סופרים.**

זח״ב ר״פ שמות כ״ג ע״ב: **הלשון נעתק באוה״ת בראשית־ב דף פט, א. יהל אור ע׳ שא.**

ובזח״א דצ״ח א״ב: **הלשון נעתק באוה״ת נ״ך־א ע׳ תקלז. יהל אור ע׳ לח.**

ובזח״ג ר״פ אמור דף פ״ח ע״א: **הלשון נעתק באוה״ת נ״ך־א ע׳ תקלח.**

בזח״א פ׳ נח דף ס״ו ע״ב: **הלשון נעתק באוה״ת נ״ך־א ע׳ תקלו. תקלח.**

ונתתם חמישית לפרעה: **בראשית מז, כד.**

בזוי׳ ענג עדן נהר גן: **ראה לקמן סעי׳ ז.**

בלק״ת ס״פ פנחס: **פ, ד.**

ועתה יגדל נא כח: **במדבר יד, יז.**

זכור את יום השבת לקדשו: **שמות כ, ח.**

שבת שבתון: **שמות לא, טו. לה, ב. ויקרא כג, ג.**

כי עמך הסליחה: **תהלים קל, ג.**

הפי׳ בזח״ג אמור דק״א א׳: **ראה לקו״ת אמור כט, א.**

עמוד תתקיט

אז תתענג על הוי׳: **ישעי׳ נח, יד.**

מתנה טובה יש לי בבית גנזי: **שבת י, א.**

אור שנברא ביום ראשון שגנזו: **ראה חגיגה יב, א. ב״ר יב, ה.**

אשר צפנת ליראיך: **תהלים לא, ב.**

צפנת גימ׳ כתר: **מאו״א אות צ סעי׳ י.**

ב׳ השבתות שיש בכל שבת: **ראה לקו״ת בהר מא, א.**

במא״א אות מ״ם סעיף קי״א: **ראה לקו״ת פ׳ תזריע כב, א.**

ובמ״א פי׳ שקר ע״ד כשתגיעו לאבני שיש: **ראה אוה״ת במדבר ע׳ א׳יז — כמ״ש בד״ה מחצית השקל ענין כשתגיעו אצל אבני שיש טהור וכו׳, יעו״ש.**

דובר שקרים לא יכון: **תהלים קא, ז.**

עמוד תתקכא

אם בחוקותי תלכו: **נמצא בכת״י 135 קכא, א. בכותרת: תורה פ׳ בחוקותי דשנת תקפ״ט לפ״ק מהרמ״מ. 1054 רלא, ג. מאמר זה הוא משי״פ בחוקותי תקס״ד (הנחת המהרי״ל) — הנחת אדמו״ר האמצעי נדפס בסה״מ תקס״ד ע׳ קז בתוס׳ הגהות. נדפס עם הגהות אחרות בלקו״ת בחוקותי מה, א. וראה אוה״ת ויקרא כרך ב ע׳ תרלד.**

אם בחוקותי תלכו: **ויקרא כו, ג.**

לו עמי שומע לי: **תהלים פא, יד.**

והמכתב מכתב אלקים הוא: **שמות לב, טז.**

ארז״ל מ״ם וסמ״ך שבלוחות בנס היו עומדין כנודע: **ראה שבת קד, א. תורת חיים בראשית נז, ב.**

תלת קשרין אינון קב״ה ואורייתא וישראל: **זח״ג עג, א.**

ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה: **זכרי׳ ג, ז. ראה תו״א ל, א.**

בדבר כו׳ וברוח פיו כל צבאם: **תהלים לג, ו.**

שאין לו דמות הגוף: **ראה רמב״ם הל׳ יסוה״ת פ״א ה״ז.**

דברה תורה כלשון בנ״א: **ברכות לא, ב. וש״נ.**

נק׳ האותיות אבנים בס״י: **פ״ד, מ״ב ובמפרשים שם.**

שרפים עומדים: **ישעי׳ ו, ב.**

ישראל עלו במחשבה תחלה: **ראה ב״ר רפ״א.**

עמוד תתקכב

מבין דבר מתוך דבר: **חגיגה יד, א. סנהדרין צג, ב. רש״י תשא לא, ג.**

ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן: **ע״פ הפסוק בראשית ב, י.**

בעבר הנהר ישבו אבותיכם: **יהושע כד, ב.**

כי לא מחשבותי מחשבותיכם: **ישעי׳ נה, ח.**

מאד עמקו מחשבותיך: **תהלים צב, ו.**

גן סדרים דאורייתא: **ראה זהר (מדרש הנעלם) וירא קד, ב. מאמרי אדה״א דברים ח״ד ע׳ א׳רג, וש״נ.**

כמארז״ל השמע לאזניך: **ברכות יג, א.**

ארז״ל בעשרה מאמרות נברא העולם: **אבות רפ״ה. ראה גם לקו״ת תצא לה, א. אוה״ת עקב ע׳ תפ.**

היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם: **תהלים לג, טו.**

וארז״ל אשר כולן נסקרין בסקירה אחת: **ראש השנה יח, א.**

ארז״ל בראשית נמי מאמר הוא: **ר״ה לב, א. מגילה כא, ב.**

סעי׳ ג: **ליתא בלקו״ת.**

ארז״ל במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים: **בראשית רבה פ״ח, ז. רות רבה פ״ב, א.**

עמוד תתקכג

דנת׳ במ״א דאותיות המחשבה נק׳ אתוון רברבין: **ראה לעיל ע׳ תשכד ואילך.**

מארז״ל קרני החיות כנגד כולן: **חגיגה יג, א.**

המבואר במ״א ע״פ אז ישיר כו׳ עלי באר: **ראה לקו״ת חקת סב, ב ואילך.**

עמוד תתקכד

תפלות אבות תקנום: **ברכות כו, ב.**

נחלת יעקב בלי מצרים: **ראה שבת קיח, א.**

הודו על ארץ ושמים: **תהלים קמח, יג.**

שירד מאיגרא רמה לבירא עמיקתא: **חגיגה ה, ב.**

אליך ה׳ נפשי אשא: **תהלים כה, א.**

האבות הם הנקראים רועים: **ראה סוכה נב, ב. מאמרי אדה״א שמות ח״ב ע׳ תרכב.**

ליעקב אשר פדה את אברהם: **ישעי׳ כט, כב.**

יעקב מבריח מן הקצה . . עד הקצה: **ראה זח״א א, ב. זח״ב קעה, ב. ועוד.**

צורתו של יעקב חקוקה תחת כסה״כ: **ת״ז [תכ״ב] (סה, ב). וע׳ ב״ר פ׳ פב [ב]. (פס״ח [יב]. ובל״ק ויצא (כח, יג). ובתיב״ע [שם יב]. וע׳ פדר״א (פל״ה). ובמ׳ אגדה (שם).**

שלימו דאבהן: **ראה זהר (סתרי תורה) ויצא קמז, ב. קנב, א. וישלח קעב, ב. וארא כג, א. וראה תו״א יא, א. כד, א.**

עמוד תתקכה

בעבר הנהר ישבו אבותיכם: **יהושע כד, ב.**

ניתנו הלוחות חקוקים: **ראה שמות לב, טז. וראה לקו״ש חי״ז ע׳ 318.**

סעי׳ ה: **ליתא בלקו״ת.**

עפמ״ש בסידור ע״פ שימני כחותם: **טו, א.**

אותיות לשון אתא: **ראה ישעי׳ כא, יב. מאמרי אדה״ז-ענינים ע׳ סו. תמג.**

וזרח משעיר למו: **דברים לג, ב.**

ארז״ל הכל תלוי במזל אפי׳ ס״ת שבהיכל: **זח״ג קלד, א. וראה גם ביאוה״ז לאדה״א עו, א.**

עמוד תתקכו

ד׳ פרשיות . . ד׳ מוחין: **ראה זהר (רע״א מהימנא) בא מג, ב. מאמרי אדה״א דברים ח״ד ע׳ א׳רמא וש״נ.**

לפי שכלו יהולל איש: **משלי יב, ח.**

ע״ש באריכות ע״פ שימני הנ״ל: **בסידור עם דא״ח שם.**

האבות . . חג״ת: **ראה סידור עם דא״ח לד, א. לז סע״א ואילך. מאמרי אדה״א נביאים וכתובים ע׳ שעה, וש״נ.**

כי תקנה עבד עברי: **שמות כא, ב.**

הן על כפים חקותיך: **ישעי׳ מט, ז.**

עמוד תתקכז

שעובר ירך אמו: **ראה נדה ל, ב.**

וברא כרעא דאבוה: **יונת אלם רפ״ב. וראה תוד״ה מקמי יבמות ג, א.**

על כפים כסה אור: **איוב לו, לד.**

ואתן הכוס על כף פרעה . . כמ״ש במ״א ע״פ ויהי מקץ: **בראשית מ, יא. תו״א לא, א.**

תפלה שתקנו האבות: **ברכות כו, ב.**

רמ״ח מ״ע הם הנק׳ אברין דמלכא: **ראה ת״ז ת״ל.**

המצוה . . לשון צוותא וחיבור: **ראה לקו״ת בחוקותי מה, ג.**

היין יצא סוד: **ראה עירובין סה, ב. סנה׳ לח, א. זח״ג לט, א.**

וע׳ עוד ע״פ חכלילי עינים מיין: **תו״א מז, א.**

ועוד נת׳ זה ע״פ מארז״ל עריבים עלי ד״ס: **שהש״ר ע״פ כי טובים דודיך. וראה ע״ז לה, א. לקו״ת מטות פ״ה, רע״א. דרושים לסוכות פ, ב.**

עמוד תתקכח

אברם פי׳ אב רם: **ראה זח״א עט, א.**

עמוד תתקכט

כנען ל׳ סוחר: **תנחומא מסעי ט. ת״ב שם ז. במדב״ר פכ״ג יו״ד. וראה תו״א כו, ג — כנען** פירושו סוחר כמ״ש כנעניה נכבדי ארץ **(ישעי׳ כג, ח. ראה ויקרא רבה פי״ז).**

גליף גליפו בטהירו עילאה שבזהר: **זח״א טו, א. וראה תו״א עה, ג.**

בפרדס בשער הצחצחות פ״ו: **לקו״ת בהר מג, ב ואילך. מובא גם באוה״ת פ׳ בשלח ע׳ תפד. דרך מצותיך דף קפג, א.**

עמוד תתקל

שהדומם בשרשו גבוה מהצומח שלכך . . לאין קץ כמ״ש במ״א: **ראה תו״א ויגש מג, ג. לקו״ת צו יג, ב. פנחס פא, ב.**

עמוד תתקלא

בכמה מקומות מבואר דהנשמה: **ראה תו״א ל, א.**

ג״כ בבחי׳ עומדים: **ראה לקו״ת בחקת מה, א. נשא כ, ג. שלח לח, ד. בלק סז, ד. מסעי צא, ג. סה״מ תקס״ב ע׳ קיז ואילך. ביאוה״ז לכ״ק אדה״א פ, ד. וראה סה״מ תרנ״ד ע׳ רסג.**

חי ה׳ אשר עמדתי לפניו: **מלכים־ב ה, טז. וראה לקו״ש חכ״ה ע׳ 147 הערה 53.**

עמוד תתקלב

להבין שרש הדברים הנ״ל: **נמצא בכת״י** 135 **קכד, א.** 170 **קכו, א.** 1054 **רמא, א.** 1219 **ס, ב.**

המאמר בלקו״ת מה, ד עם הגהות אחרות.

מכתב אלקים חרות על הלוחות: **שמות לב, טז.**

ההפרש בין כתיבה לחקיקה: **ראה גם לקו״ת חקת נו, א. ד״ה פתח אליהו — תרנ״ח בתחלתו.**

שהנפש מלאה אותיות: **ראה סה״מ תקס״ו ע׳ רכח** — בס״י. **מאמרי אדה״ז־הקצרים ע׳ תנז** (האריז״ל). **ע׳ שג. ע׳ תקלג** (בכתאריז״ל). **לקו״ת (וסה״מ תקס״ד) בחוקותי מה, ד (ע׳ קיד). סה״מ תקס״ב ע׳ קצח. ראה לקו״ת פ׳ נשא כו, ב. עץ חיים שער (ה) טנת״א פ״ג.**

ויהי האדם לנפש חי׳ ותרגם אונקלוס לרוח

ממללא: **בראשית ב, ז. ובתרגום אונקלוס שם. וראה מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א ע' לד.**

עמוד תתקלג

המחשבה היא לבוש המחובר והדבור הוא בחי' לבוש הנפרד כמ"ש במ"א: **ראה לקו"ת שה"ש ד, א. בלק סז, ג. וראה גם סה"מ תקס"ו ע' שמז, ובכ"מ.**

ב' בחי' במחשבה: **ראה אוה"ת במדבר ע' ריד.**

השמע לאזנך מה שאתה מוצא בפיך: **ברכות יג, א.**

לאה . . אותיות המחשבה: **ראה לקו"ת מצורע כד, ג.**

עמוד תתקלד

נק' הבינה ספר ע"ש סיפורי האותיות: **ע' זח"ב קלז, ב. סה"מ תש"ח ע' 273 ובהנסמן שם.**

בי"ה ה' צור עולמים: **ישעי' כו, ד.**

בה' עוה"ז וביו"ד עוה"ב: **ראה מנחות כט, ב.**

ואבא יסד ברתא: **זח"ג רנו, ב. רמח, א. רנח, א. אגרת הקדש ס"ה.**

אחה"ע מהגרון ובומ"ף מהשפתים: **ראה ספר יצירה פ"ב מ"ג. וראה גם תקו"ז ת"ע (קלב, א).**

אותיות הדבור . . ולא מוטבע . . להוציא מבטא האותיות: **בכ"ז — ראה תו"א מקץ מב, א ואילך. שם מג, א. לקו"ת הוספות לויקרא נג, א. מאמרי אדה"ז ענינים ע' עו ואילך. שם ע' פב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתקכב ואילך.**

אותיות הדבור . . מוצאות הפה: **בכ"ז ראה — לקו"ת הוספות לויקרא נג, א. מאמרי אדה"ז ענינים ע' עו ואילך. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתקכב ואילך.**

עמוד תתקלו

קמץ הוא בכתר: **ראה ת"ז ת"ע קכט, ב. סידור שער הק"ש פה, סע"ג ואילך. סה"מ תקס"ב ע' שמא.**

השער הפונה קדים סגור יהי' כו': **ראה יחזקאל מו, א. לקו"ת ברכה צז, ב ואילך.**

חכמה שהיא בחי' ראשית הגילוי: **ראה ע"ח שער דרושי אבי"ע פ"א. שער היחוד והאמונה פ"ח ואילך. ובכ"מ.**

פי' פתחה בחכמה: **משלי לא, כו.**

וקמץ ר"ת אור קדמון אור צח אור מצוחצח: **ראה ת"ז ת"ע (קלה, ב). וראה אוה"ת במדבר (הוספות) ע' א'תצו.**

עמוד תתקלז

ארז"ל כל השח שיחת חולין עובר בעשה: **יומא יט, ב.**

עמוד תתקלח

כמ"ש הענין ע"פ שימני כחותם: **לקו"ת שה"ש מו, ג.**

בדבר ה' שמים נעשו: **תהלים לג, ו.**

אותיות מלשון אתא בוקר: **ראה סה"מ תקס"ב ע' שיא. אוה"ת בשלח ע' שצא.**

ידוע מחלוקת המקובלים אם הכתר נמנה: **ע"ח שער (מב) דרושי אבי"ע פ"א. וראה מאמרי אדה"ז ענינים ע' קצא ובהנסמן לשם. וראה בהנסמן בלקו"ת בחוקתי מו, ג.**

עמוד תתקלט

שתוק כך עלה במחשבה: **ראה ביאה"ז לאדה"א מז, א.**

ע' בהרמ"ז פ' שלח בדף קנ"ט סע"א: **ראה לקו"ת קדושים ל, ג.**

עמוד תתקמ

ה' בחכמה: **ראה משלי ג, יט.**

בחג השבועות . . התגלות הכתר . . כמבואר בפע"ח: **ראה תו"א יתרו סט, א. קט, א. וראה לקו"ת בהר לט, ג. בחוקותי מו, ד.**

עמוד תתקמא

בזהר פ' אמור: **צח, ב.**

כמ"ש בענין עד הגל: **סידור עם דא"ח שה, א ואילך.**

אברהם יצחק ויעקב הם בחי׳ חג״ת: **ראה סידור שחרית לד, א. לז, סע״א ואילך. מאמרי אדה״א נביאים וכתובים ע׳ שעה, וש״נ.**

עמוד תתקמב

ארץ כנען . . ל׳ תגר וסוחר ול׳ הכנעה כמ״ש במ״א: **ראה תו״א כו, ג. נז, ד. סא, ד. תורת חיים בראשית קצח, ג.**

אברהם . . אהבה ויצחק בבחי׳ יראה ויעקב בחי׳ רחמנות: **נסמן במאמרי אדה״ז-נביאים ע׳ ב.**

ואולך אותו בכל ארץ כנען: **יהושע כד, ג.**

שנת׳ במ״א ע״פ ש״ה ממעמקים: **ראה אוה״ת דרושים לר״ה ע׳ א׳תה.**

חדשים לבקרים: **איכה ג, כג.**

אד׳ מעון אתה היית לנו: **תהלים צ, א.**

כי תקנה עבד עברי ישראל קנין א׳: **שמות כא, ב. אבות פ״ו מ״י. פסחים פז, ב.**

עמוד תתקמג

הנה ישכיל עבדי: **ישעי׳ נב, יג.**

כמ״ש במ״א ע״פ אסרי לגפן: **תו״א מו, א־ב.**

קדושים תהי׳ יכול כמוני: **ויקרא יט, ב. ויקרא רבא פכ״ד, ט.**

עמוד תתקמד

מאד אותיות אדם: **ב״ר פ״ח, ה. ובפרש״י לב״ר שם. זהר פנחס רמו, ב. תו״א מו, ד.**

ויין מלכות רב כיד המלך: **אסתר א, ז.**

תר״ך . . תרי״ג מצות: **ראה תורת העולה להרמ״א ח״ג פל״ח (לב, א). של״ה יתרו שיו, א. מאו״א מערכת תר״ך סנ״ו. הנסמן במאמרי אדה״ז פרשיות התורה ח״א לע׳ שלח.**

שבעה מצות דרבנן: **ראה אגרת הקדש סכ״ט. דרך חיים פנ״ו. פס״ד. לקו״ש כרך כא ע׳ 401.**

כתר תר״ך עמודי אור: **ראה פרדס שער (ח) מהות והנהגה פ״ג.**

וארז״ל מאי פירי מצות: **סוטה מו, א.**

עמוד תתקמה

מ״ש לעיל פ׳ אמור בביאור לפסוק והניף אותם: **ראה לקו״ת אמור לז, ב.**

פ׳ תולדות בביאור ע״פ מים רבים: **תו״א יט, א ואילך.**

פ׳ לך לך בד״ה הנה אברם: **תו״א יא, א ואילך.**

מים חיים יצאו מירושלים: **זכרי׳ יד, ח.**

ז״א בעתיקא אחיד ותליא: **ראה הנסמן במאמרי אדה״א דברים כרך ג ע׳ א׳קט.**

טהרה מביאה לידי קדושה: **ראה ירושלמי שבת פ״א ה״ג.**

כמ״ש בתורה על פסוק זה משנת תקס״ו: **סה״מ תקס״ו ע׳ קסו ואילך.**

עמוד תתקמו

כמ״ש במ״א ע״פ ויקהל תקס״ה: **סה״מ תקס״ה ע׳ שלט ואילך. תו״א פו, ג.**

וצויתי את ברכתי בשנה הששית: **ויקרא כה, כא.**

כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא . . וארעא: **דברי הימים־א כט, יא. וראה סה״מ תקס״ד ע׳ כז — כ״ק הצ״צ: ותרגום יונתן. לקו״ת עקב טו, ב ובהנסמן שם בהמ״מ. לקו״ת ראה כג, ד ואוה״ת שם כרך ו ע׳ ב׳שלה: ותרגום אונקלוס. וראה זהר בראשית לא, סע״א.**

שייך לפסוק אם בחוקתי: **נמצא בכת״י 1059 נה, א.**

בת״א פ׳ ויחי בד״ה חכלילי עינים: **מז, ד.**

ומ״ש ע״פ שניך כעדר הרחלים: **לקו״ת שה״ש לו, ד.**

ארז״ל ע״פ ואם האכל יאכל בשתי אכילות: **ויקרא ז, יח. זבחים יג, ב. וראה לקו״ת צו ז, ד.**

ונת׳ במ״א שענין אכילת כהנים ממשיך אכילת אדם העליון: **ראה דרך מצותיך דף צא, א. סה״מ תקס״ה ע׳ קסג.**

בלק"ת ר"פ מטות בד"ה וידבר משה אל ראשי המטות: **פא, ג.**

ובשה"ש בד"ה צאינה וראינה: **לקו"ת שה"ש כה, ב.**

ובד"ה אני ישנה ולבי ער פ"ב: **לקו"ת שה"ש לד, א.**

ובד"ה לבבתני אחותי כלה פ"ג: **לקו"ת שה"ש כט, א.**

ובד"ה שניך כעדר ספ"ב: **לקו"ת שה"ש לח, א.**

עמוד תתקמז

את הברכה אשר תשמעו: **דברים יא, כז.**

בלק"ת בדרושי שבועות סד"ה בשעה שהקדימו ישראל: **טו, א.**

מי יתן והי' לבבם זה: **דברים ה, כו.**

בלק"ת סד"ה בהעלותך את הנרות: **לא, ב.**

כמ"ש בזח"ג פ' פנחס דרי"ד ע"א . . בהרמ"ז: **ראה אוה"ת בראשית־א דף עו, ב.**

עמוד תתקמח

וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ: **בראשית ו, ה.**

ויזכור אלקי' את רחל: **בראשית ל, כב.**

שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני: **שה"ש ב, ו.**

אלף . . אאלפך חכ': **ראה איוב לג, לג. שבת קד, א. וראה הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קא, וש"נ.**

בלק"ת בשה"ש בד"ה באתי לגני: **לב, א.**

והתהלכתי בתוככם: **קטע זה נמצא בכת"י 1048 קעה, ב.**

והתהלכתי בתוככם: **ויקרא כו, יב.**

פי' בשל"ה: **כב, ב. וראה לקמן ע' תתקנ.**

ובלק"ת בד"ה וספרתם: **ראה לקו"ת במדבר י, א ואילך.**

בה"ז ויקהל דקצ"ז: **ביאה"ז לאדה"א נו, ב.**

בת"א פ' יתרו בד"ה ענין האבות: **עב, ד ואילך.**

עמוד תתקמט

להבין ביאור הדברים ע"פ והתהלכתי בתוככם: **נמצא בגוכתי"ק 1039 מט, א.**

מיוסד על ד"ה זה בספר מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ע' תתצ (שהוא כנ' הנחת אדמו"ר האמצעי מד"ה זה דשנת תק"ע). נוסח אחר נמצא בכ"י 260. נוסח נוסף נדפס בסה"מ פרשיות ח"ב ע' תרג.

כי אמרתי עולם חסד יבנה: **תהלים פט, ג.**

ברא אלקים: **בראשית א, א.**

ויאמר אלקים: **בראשית א, ג.**

וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק: **יהושע כד, ג.**

די לחכימא ברמיזא: **זח"א כו, ב. זח"ג רפ, ב. ותיבות „די" ליתא שם.**

עמוד תתקנ

ל"ב פעמים אלקים במע"ב: **ראה פרדס ש' הנתיבות פי"ב. מאו"א (ערך כבוד ס"ו) וראה תז"ח קיב, ג.**

בזהר ע"פ ויהיו חיי שרה מאה שנה: **ראה ביאה"ז לאדה"א יב, ג. קלא, א. וראה אוה"ת מארז"ל ע' מב. לקו"ת ברכה צג, א ואילך.**

חו"ב תרין רעין: **זח"ב נו, א. זח"ג ד, א.**

ועתה מה ה' אלקיך שואל מעמך א"ת מה אלא מאה: **דברים י, יב. ברכות ח, א.**

עיניך ברכות בחשבון: **שיר השירים ז, ה.**

והתהלכתי: **נמצא בגוכתי"ק 1039 נא, א. והוא הערות ור"פ למאמר הנ"ל.**

עמוד תתקנא

ההמשכה חסד יבנה: **נמצא בגוכי"ק 1039 שם. המשך למאמר דלעיל ע' תתקמט. וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי ע' תתצב־תתצג.**

לעולם ילמד אדם דרך קצרה: **ראה פסחים ג, ב. חולין סג, ב.**

כבד פה: **שמות ד, י.**

בזהר תוקפא דגופא חולשא דרוחא: **ראה זח"א קפ, ב. שם קמ, ב. ד"ה ויאמר משה תש"ט.**

התורה נק' תושי': **ראה תניא פל"ו. וראה ז"ח במדרש הנעלם בראשית (ו, ב).**

וע' ביאור מטות תקס"ב: **ראה סה"מ תקס"ב ח"א ע' רמא.**

ע' מ"ש אזהר וה' פקד את שרה וע"פ חיי שרה

ויתרון ארץ תקס"ו: **ראה ביאה"ז לאדה"א יא, ב ואילך.**

ע' ואתחנן: **ראה לקו"ת ואתחנן ב, ד.**

המצות נק' מצות המלך: **ראה תוספתא נגעים פ"ג, ז. ב"ב קנט, א. להעיר מהקדמת ת"ז בתחלתה (ב, א). וראה ג"כ שם תמ"א, ת"ע (קלא, א).**

עמוד תתקנב

בד"ה וכל העם רואים: **ראה תו"א עג, ד ואילך.**

בד"ה ביום הזה יכפר: **לקו"ת אחרי כו, ב.**

וע' ביאור דתכלת כשמדליקין נר: **אולי הכוונה ללקו"ת פ' שלח מה, ג ואילך.**

וזכרתי להם ברית ראשונים: **נמצא בגוכתי"ק 1056 קנב, א.**

וזכרתי להם ברית ראשונים: **ויקרא כו, מה.**

איש אשר כברכתו בירך אותם: **בראשית מט, כח.**

כמ"ש בבה"ז פ' נשא על המאמר דקכ"ח ע"ב: **ראה ביאוה"ז לאדה"א פח, א ואילך.**

עמ"ש בבוך ירמי' בזכרי' ט' י"ד: **אוה"ת נ"ך-א ע' תקיח.**

תיאור קצר של הכתבי יד

מהם נדפסו הדרושים והרשימות בספר זה*

א. בוך 1114:

(המשך לבוך 1113) גוכתי״ק הצ״צ.

על מאמר א׳ (שבדף ע, ב) נרשם: נכתב יום ג׳ י׳ תמוז תקצ״א (נדפס באוה״ת ויקרא ע׳ א׳לה).

שאר המאמרים שבו אינם מתוארכים אך רובו הוא קיצורים והגהות למאמרים שנאמרו בשנת תקפ״ט. תק״ץ.

קח דפים. דפים סד — קע. [מתחלה נסמנו הדפים (בגוכתי״ק הצ״צ) [ר]ע — שסה**. ובין דף [ר]צט לדף ש נכרך דפים קעה קעו מבוך אחר (הגהות על תו״א ד״ה אוסרי לגפן עירה וגו׳). וד״ה ויצחק בא מבוא באר לחי רואי והגהות לד״ה אז ישיר ישראל. ושוב נסמן הכל מחדש (בכת״י לא נודע למי): סד — קע.]***

(ממפתח הנמצא בבוך 1113 (גוכתי״ק) למדנו שלפני בעל הבוך הי׳ גם דף סג (ואולי גם דפים ס־סב) החסרים בביכלאך 1113. 1114) וכן דף קעא).

גדלו: 18x24 סנטימטר.

ב. בוך 1039:

מכיל רשימות ומאמרי הצ״צ על ויקרא במדבר דברים ענינים ושה״ש: גוכתי״ק הצ״צ [בכמה מקומות נמצא העתק של מאמר אדה״ז וע״ז נמצא הגהות בגוכי״ק הצ״צ].

(והוא כנ׳ המשך לביכלאך 1135. 1136 (על בראשית ושמות). ובמפתח בוך 1135 נרשם בגוכתי״ק: בוך שנכתב ערך חורף ת״ר).

כמה מהמאמרים נמצאים בכת״י מעתיקים בכותרת: תקצ״ב. תקצ״ג.

דפים א־רנ.

---

*) תיאור זה הוא בעיקר של ביכלאך גוף כתב יד הצ״צ. (והעתקות מדוייקות מגוף כתב יד של הצ״צ) שנדפסו מהם דרושים ורשימות באוה״ת ויקרא.

**) בגוכתי״ק נסמנו הדפים שלפני דף ש: ע־צט. אך בגוכתי״ק דף עג רע״א נסמן: שייך לקמן אחר דרע״ד ע״ב. ובשוה״ג: (וע״ע לקמן דרצ״ז רצ״ח). ובדף עד ע״ב בשוה״ג נסמן: (ע״ל דרע״ג ע״א). ובדף צז ע״ב נסמן: (ע״ע מענין בראשית לעיל דרע״ג רע״ד).

***) וכן בבוך 1113 נסמנו הדפים בגוכתי״ק הצ״צ (מהדף השביעי והלאה): טו־סה. ונסמן מחדש (בכ״י לא נודע למי): ז־נט. (ונסמנו גם ששה דפים הראשונים: א־ו).

(ואולי סימון הדפים הוא בהמשך לבוך ירושלים 2310 חלק בגוכי״ק הצ״צ?).

[בין דף צד לדף צה מכורך דפים טז־יז מכ״י של הנחות ממאמרי אדה״ז (ד״ה למען תהיה תורת ה׳ בפיך. תחלת ד״ה ואריה כבקר)].

בסוף הבוך מונח קטע מדף רשימה של התחלות מאמרים של ביכלאך.

גדלו: 18x2 סנטימטר.

ג. בוך 1150:

הבוך הוא העתק מחלק של בוך א״ב של הצ״צ. בוך א״ב גוכתי״ק אינו תח״י.

[ע״ג הכריכה כתוב בגוכתי״ק אדמו״ר מהר״ש: „יהושע ישעי׳״. וכנראה שהכריכה שייכת לבוך 1133. ונכרכה כאן בטעות].

הצ״צ מציין לבוך א״ב בכמה אופנים, ומהם: א) „בוך הנסמן א״ב״ (אוה״ת ואתחנן ע׳ שט): ב) „בוך על שני פערטיל המתחיל צאינה וראינה״ (חקירה פח, א. והמו״ל שם כתב: הוא בוך א״ב): ג) ב׳ פערטיל אדום (בוך תילים בתחלתו). ד) בוך תר״ח (ביאוה״ז להצ״צ ע׳ קפו. תשמו). ה) בוך ד״ה עירובין ל״ה ב׳ (אוה״ת דרושים לראש השנה ע׳ ב׳תלו).

הבוך כולל דרושים ורשימות על פסוקי תנ״ך. מורה נבוכים, ועוד.

כולו הוא כת״י מעתיק אחד. מחזיק רסט דפים. (בדף רסב, ב ישנה הג״ה בצד הגליון שכנראה הוא גוכתי״ק אדמו״ר מהר״ש).

בתחלתו — מפתח להמאמרים שבבוך זה. בסופו — רשימת מאמרים הכוללת מאמרים שבבוך זה ועוד מאמרים מבוך א״ב שלא הועתקו בבוך זה.

העתקה נוספת מבוך א״ב נמצא בכת״י 2131 (שהי׳ שייך לאדמו״ר מהרי״ד מליאדי). ושם נסדר מחדש (על סדר הפסוקים).

חלק השני מבוך והנה כמ״כ — אה״ק הוא כנ׳ העתק מדוייק מבוך א״ב גוכתי״ק הצ״צ [שנכתב כנ׳ על סדר השנה. מפורים תר״ח עד פ׳ חיי שרה תר״ט].

(הבוך א״ב גוכתי״ק הצ״צ הי׳ תח״י הרח״א ביחאווסקי שהדפיס ממנו כו״כ מאמרים באוה״ת בראשית ובספר החקירה ובפיה״מ להצ״צ (שהו״ל בתור דרך מצוותיך חלק שני)).

ומבוך והנה כמ״כ — אה״ק נדפסו כמה מאמרים על פרשיות קדושים־בהר באוה״ת ויקרא כרך ב.

גדלו: 19x26 סנטימטר.

ד. בוך 1082:

מכיל רשימות הצ״צ על ספר ויקרא במדבר דברים בגוכתי״ק. (והוא המשך למאמרים על ספר שמות שנעתקו בכת״י ירושלים 2310 [שם נעתקו גם מאמרים על פ׳ חוקת ובלק שבגוכתי״ק 1082]).

על הכריכה רשום בגוכתי״ק אדמו״ר מהר״ש: ויקרא במדבר דברים.

גדלו: 12x19 סנטימטר.

ה. בוך 236:

על גב הכריכה כתוב: שמות ויקרא־ב. והוא מהדורה שני׳ מרשימות הצ״צ על ספר שמות ויקרא.

המאמרים שבכת״י ירושלים 2310 על ספר שמות ושבגוכתי״ק 1082 על ספר ויקרא נעתקו כאן בכ״י מעתיק. ובהרבה מהם ניתוספו הגהות בגוכתי״ק הצ״צ. כמו״כ נוספו מאמרים חדשים בגוכתי״ק הצ״צ.

בתחלתו — ד׳ דפים (בגודל שונה משאר הדפים) — פנויים. אח״ז שלשה עמודים — מפתח הדרושים והרשימות שבביכל זה בגוכתי״ק הצ״צ. עמוד הראשון של המפתח — טור אחד, עמוד שני ושלישי — שני טורים בתחלת עמוד שני של המפתח ישנה שורה: ת׳ רשב״א, נ״י, משניות ע״פ פסקי הרמב״ם, תוס׳ סוכה, תחת השורה קו המפסיק להבא אחרי׳.

מפתח זה כולל גם מאמרים של ספר במדבר ודברים אבל מאמרים אלו לא נמצאו בביכל זה כי אם בביכל 1159. 1006.

כמה עמודים ודפים — פנויים. כן ישנם עמודים שכתוב בהם רק שורות אחדות והשאר חלק.

דף ריח, ב — שורה ראשונה מתחילה: שייך לדף שאחר זה סע״ב (ותוכן הכתוב כאן שייך לספר במדבר), ושייך לדף ריט שבבוך 1159.

ריח דפים. (שני דפים נסמנו רט, ריז־ריח לא נסמנו).

גדלו: 19x24 סנטימטר.

ו. בוך 1048: העתק בוך ויקרא להצ״צ.

דפים א־קצד. ועוד ב׳ עמודים של מפתחות.

בוך ויקרא נעתק ג״כ (בשלימות) בכת״י 28 דפים צו־רצא. ובכת״י שהי׳ בשעתו אצל פרופ׳ א.י. כ״ץ דפים א־צז.

המאמרים נדפסו באוה״ת ויקרא כרך א מעמוד א עד עמוד ריג.

(מהמאמר שנדפס בע׳ קמג* מוכח לכאו׳ ש(חלק מ)בוך זה נכתב ע״י הצ״צ קודם הדפסת הלקו״ת).

ד״ה וישא אהרן את ידיו (שנדפס בע׳ כח) נמצא בגוכתי״ק הצ״צ ירושלים 2310 קו, א.

גדלו: 18x25 סנטימטר.

ז. בוך 1072: גוכתי״ק הצ״צ.

נקרא בכמה מקומות: בוך תרט״ו.

בתחלתו נרשם: חסר מן דף מ״ו עד דף ס״ה [כלומר דפים מז־סד] חסר מן דף [ר]פה עד דף [ר]צ וגם דף [ר]צט.

---

*) שנכתב לכאו׳ לצורך סידור המאמר שבלקו״ת קדושים כט, א.

חסר מן דף שיג עד דף שטז [כלומר דפים שיד־שטו]. מן דף תכח עד סוף חלק.

שני פעמים דף שיב ושיג [ולפנינו בין דף שיא לדף שיב (השייך לד״ה ואת המשכן תעשה עשר יריעות) נכנס דף המסומן (גם הוא) שיג. ומתחיל: המלאך הגואל].

נוסף על הנ״ל חסר לפנינו דפים: צח־צט. קלה־קלו. קמד־קמט. קעט־קפא. רט־רכג. רנז־רנט. תו. תטז עד סוף הספר.

[דף תטו נכרך בסוף בוך 1135 (ולא נסמן)].

מכיל דרושים על סדר השנה מפ׳ מטות עד פ׳ קרח. וכנ׳ שהוא מפ׳ מטות תרי״ד עד פ׳ קרח תרט״ו.

(מה שמן דף תכח עד סוף הבוך נשאר חלק ראה בית רבי ח״ג פ״ו שנחלה בקיץ תרט״ו לא אמר דא״ח ולא ראה פני איש. וראה גם אגרות קודש להצ״צ ח״ב ע׳ צז ובשוה״ג).

העתק נמצא בכת״י 1142 [שכז דף] (ושם נעתקו גם הדפים החסרים לפנינו) ומתחיל: כי יקרא קן צפור (מפ׳ תצא).

גדלו: 17x24 ,סנטימטר.

ח. בוך 1180: גוכתי״ק הצ״צ.

והוא בוך חורף תרט״ז.

לע״ע הגיע לידינו דפים כד־לה. מב־נ. סד־עו. קיא. קיז־קלג. קמ־קמא. קע־רלו. רלד (הב׳)־רלז (הב׳) [וחזור ונסמן: רמ־רמג]. רסד־רעג. רפד־רצא. רצו־ש. שיט־שכה.

הדפים רפד־רצט נכתבו בכת״י מעתיק והם (ביחד עם כמה דפים השייכים קודם דף רפד) העתקה מגוכתי״ק הצ״צ בדפים ש־שכה.

העתקה (חלקית) נמצא בכת״י 1023 (בוך כי ידעתיו חורף תרט״ז). ושם (וכן בבוך העתק נוסף מבוך תרט״ז) נוסף בסוף הבוך מאמרים מתשרי תרי״ח.

מאמרים מבוך זה נדפסו באוה״ת בראשית כרכים א־ב ובספר „דרך מצוותיך ח״ב הוא ספר פירוש המלות בתפלה״ (פאלטאווא תרע״ב).

המאמרים על מד״ר פ׳ ויקרא (שנדפסו באוה״ת ויקרא כרך א) נמצאים בגוכתי״ק הצ״צ דפים שיט־שכה. ונעתקו שם דפים רצו־רצח (ובדפים השייכים לפני דף רצו). ובכת״י 1223, ונדפסו בספר דרך מצוותיך ח״ב.

ובהקדמת המו״ל לדרך מצוותיך ח״ב כתב: הבוך חורף תרט״ז (כן נרשם בכתי״ק על דף הראשון מהספר) נתן לנו נכדו הרב ר׳ מאיר שכנא שליט״א מלאדי, וממנו הדפסנו חלק קטן בספר זה.

ובלוח המפתח שבסוף הספר: שמדף רסט עד דף רפג ע״ב (שייך לסוף דיבור משגב בעדינו) נדפס מבוך חורף תרט״ז.

ושד״ה ביום ההוא יגלח ה׳ את תער השכירה שנדפס שם רצ, ב הוא מבוך

חורף תרט״ז וכתב ישן. ושמדף רצח עד דף שב, א נדפס מבוך חורף תרט״ז.
ושם שטו, ב נדפס ד״ה והוא חורש שנים עשר מבוך חורף תרט״ז.
גדלו: 19x24 סנטימטר.

ט. בוך 1065: גוכתי״ק הצ״צ — בוך תרטו״ב [=תרי״ז].

דפים: יב. טז־מג. נ־נז. ע־צד. [(צילום) דפים קיא־קיב]. קיג־קיד [צילום דפים קטו־קיח]. קכו־קסה. קצ־רה. רי־רכז. רלד־רנא. רסב־רפא. רצב־רצה. [דף קוף שאחרי דף רצט נזכר באוה״ת בלק ע׳ תתקלא]. קלב־קצג. קצח־רטו. רמז־רסב. רעז־רצ. שיא־שכב. שכה־שמה.

מהדפים השייך לבוך תרטו״ב בבוך 751:

דפים א־ו (?). ז־יג. [דף יד לא נסמן]. טו. כב. לח־סד [=קד־קל (הב׳) בבוך תרטו״ב]. [דף סה לא נסמן]. עה־עח [=רו־רט (הא׳) שבבוך תרטו״ב]. עט־פד [=רטז־רכא (הב׳) שבבוך תרטו״ב]. פה־צ [=רכג־רכח (הב׳) שבבוך תרטו״ב]. צא־צד [=רכט־רלב (הא׳) שבבוך תרטו״ב]. צה־קיב [=רכט־רמו (הב׳) שבבוך תרטו״ב]. קיג־קכא [=רנב־רס (הא׳) שבבוך תרטו״ב]. קכג־קל [=רסג־רע (הב׳) שבבוך הנ״ל]. קלא־קלד [=רפב־רפה (הא׳) שבבוך הנ״ל]. קלה־קמו [=רצא־שא (הב׳)]. קמח [=שכד]. קנ [=רכח (הא׳) שבבוך הנ״ל]. קנב־קנג.

(הנחות מהמאמרים דפ׳ מצורע־מסעי תרטו״ב נמצא בכת״י 1028 (הנחות בגוכתי״ק אדמו״ר מהר״ש דשנת תרט״ז. ומקבילות למאמרים דחגה״ש בהנחות ר״ה מפאריטש).

גדלו: 19x24 סנטימטר.

י. בוך 1053: גוכי״ק הצ״צ.

נזכר באוה״ת סידור ע׳ קסח: בבוך תרי״ח חצי בויגין.

ובאוה״ת ויקרא ע׳ עב נזכר: בנייר בויגין תרטו״ב. (ועד״ז באוה״ת שמות ע׳ תקטז: בוך בויגין תרי״ז).

דפים א־צז.

בדף עג, א נמצא ד״ה והתקדישתם והייתם קדושים ובדף עט, א נמצא ד״ה דבר אל בנ״י לאמור אשה כי תזריע.

נדפסו באוה״ת ויקרא.

דפים יג־כד הם בגודל שונה משאר הבוך שנכתב על נייר חצי בויגין.

בין דף עב לדף עג נכרך ארבע דפים (בגודל שונה משאר הבוך) [שנעתק עליהם ד״ה זכור את עמלק].

בסוף הבוך מונח דף וחצי — הגהות לד״ה השמים כסאי.

על הכריכה רשום בגוכתי״ק מהר״ש: תרי״ז.

גדלו: 22x35 סנטימטר.

יא. בוך 1056: גוכתי״ק הצ״צ.

דפים א־שס.

העתקה חלקית בבוך ירושלים 2316 (ועל הכריכה בגוכתי״ק אדמו״ר מהר״ש: תר״כ־תרכ״א).

על מאמר א׳ (ד״ה אוסרי לגפן) נרשם בכת״י מעתיק שהוא מש״פ ויחי תרכ״א ועל מאמר א׳ (ד״ה ועבדתם את הוי׳ אלקיכם) נרשם בכת״י מעתיקים שהוא מש״פ משפטים תבר״ך.

כו״כ מאמרים נעתקו בכת״י 1120.

גדלו: 19x26 סנטימטר.

[illegible]

פאקסימיליא מגוף כתב יד קודש של אדמו"ר הצ"צ

— נדפס לעיל ע' תשכח —

[illegible]

פאקסימיליא מגוף כתב יד קודש של אדמו"ר הצ"צ

— נדפס לעיל ע' תתז —

[illegible]

פאקסימיליא מגוף כתב יד קודש של אדמו"ר הצ"צ

— נדפס לעיל ע' תתכב־ג —

והנה שרשי הדברים הנ״ל בענין נ״פ נבוא . והוא ע״פ מאמר הרז״ל פ׳ אזור גד״ב ע״א
כיון באינון שטים אסתלקו לעילא נהיר ההוא נצח כהו וכדין אנרי לעילא נבוא כו׳ . ואינון
שטים תייבין לאתכלייהו וכדין אנרי נבוא כו׳ יעו״ש ״ ופי׳ דבריו הוא כי נצח כלא זו״ן הוא
בחי׳ חו״ע . וכאשר עולה הוין שהוא בחי׳ תת״ה בג״א באצי׳ הע׳ שטים בבחי׳ העלא׳ עד בחי׳ חו״ע
ומאיר שם בחי׳ חו״ע בתת״ה אז נק׳ נבוא וזהו הנבוא הא׳ . ואח״כ כשנמשך בחי׳ תת״ה מג״א לנוקבי׳
ומאיר בו בחי׳ חו״ע גהו נבוא הב׳ . וכשנמשך עוד בסוג גהו הנבוא הג׳ . הרי מבואר
מזה שהנבוא הא׳ הוא בחי׳ העלאה ממטה למעלה והנבוא הב׳ והג׳ הן בחי׳ המשכות מלמעלה
למטה ונמשנתל בהמורה שהנבוא הא׳ הוא המשפ׳ אש של השרפי׳ ואסתלקא כו׳ ובפ׳ נבוא שאח״כ
הן המשכות ע״י תומ״צ , אך להבין איך שייך גם לענין עליי׳ תת״ה בג״א בחכמה .
(הג״ה) ויבן גם בהנבוא באור ענין היבוע ב [illegible] שיחוד או״א הוא ע״י העלא׳ מ״ן של
מס״נ בזא וצריך יחוד זו״נ א״צ העלא׳ מ״ן בס״ס מזא כי גם ע״י תומ״צ סג ״
והטעם לזה הוא . (בהנה מבואר בלק״ת פ׳ וירא שא״א להיות יחוד זו״נ אם לא שיהי׳ תחלה
שאין לך שום גוון בזו״נ שאין גוון או״א נובע להם כו׳ גם או״א לנוקבי׳ חיות יותר מלמעלה עד
המאציל העליון כי הוא לבדו יש בו כח לחדש מאין ליש שאין לו סוף כו׳ . ופי׳ כי היחוד
להוליד נשמות שהוא המשכת אור חדש הנה המשכה זו א״א להיות רק מא״ס ב״ה שנורא בפלא
שהוא לבדו יש בו כח לחדש כו׳ . והגילוי הראשון של אור חדש זה מן המאציל לנאצלי׳ הוא בחכמה
וזהו ענין יחוד באו״א שבחי׳ אבא חו״ע הוא ראשית האצי׳ ומקבל מא״ס ב״ה האור חדש ומשפיע אח״כ
לאימא ובבינה איהי׳ . ומאימא נמשך אח״כ לזו״נ להיות נמשך הארה זו בזו״ן וזהו היחוד
בזו״ן ובנ״ע אור חדש על דוגמת תמיד בו וכמ״ש בס״א בפ׳ בהר ע״פ כי תבואו אל הארץ כו׳ ,
[?] (וזימים) שיחוד או״א הוא שנמשך המשכה חדשה מה שלא נמשכה עדיין בכלים
באצילות כלל [?] להמשכה עתה מאור א״ס ב״ה שהרי זהו ענין היחוד באו״א שנמשך
אור חדש מא״ס ב״ה בחו״ע כו׳ . וכיון שכן שיחוד זה הוא להמשיך אור חדש מא״ס , לזאת
[?] העלא׳ מ״ן בס״ס מזא , כדי שע״ג ימשך מנורא בפלא המשכה חדשה . באם
אינו מגיע לעורר שם איך ימשיך ויכול להמשיך משם . ולזאת [?] העלא׳ מ״ן בס״ס מזא
שע״ג מגיע לעצמות אור א״ס ב״ה (שלמעלה מעלה מהכלים והולך אא״ל להמשיך ולעורר שם רק
ע״י מס״נ שהוא בחי׳ הביטול בכפ״ה בהיינו ביטול כל הגוף כו׳) ונמשך משם המשכה חדשה
באצי׳ והמשכה זו הוא ענין היחוד באו״א [?] משא״כ בלא מס״נ א״א לעורר ולהמשיך המשכה
חדשה מא״ס כו׳ . אבל ליחוד זו״נ א״צ מס״נ
מזא להיות כי יחוד זו״נ כבר נמצא לו יחוד באו״א בהיינו שהמשכה החדשה שכבר נמשכה
באצי׳ באו״א הנה היא נמשכת לזו״ן וע״י היחוד בזו״ן נמשכת אח״כ למטה בבי״ע .
וכיון שכן הוא וכבר ישנה להמשכה החדשה באצי׳ שכבר באה בבחי׳ כלים . רק
שהיחוד הוא להמשיכה למטה לכן ע״י תומ״צ ממשיכים יחוד זה . שהרי

פאקסימיליא מגוף כתב יד קודש של אדמו״ר הצ״צ

— נדפס לעיל ע׳ תתכט —